

لادن ترکی
شده این لادن ترکی موزون
مولانا محمد تقی صاحب

بسم الله الرحمن الرحیم

یسبح لله ما فی السموات وما فی الارض الملک القدوس العزیز الحکیم هو الذی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلو علیهم ایاته ویزکیهم ویعلمهم الکتاب والحکمة وان کانوا من قبل لفی ضلال مبین واخرین منهم لما یلحقوا بهم وهو العزیز الحکیم ذالک فضل الله یوتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم ٥ یا رب صل وسلم دائما ابدا ٭ علی نبیک خیر الخلق کلهم وعلی آله واصحابه وازواجه واهل بیته اجمعین الطاهرین خصوصا علی خلیفته صدیق الاکبر وفاروق الاعظم وعثمان المکرم وعلی الافهم صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین الی یوم الدین اما بعد این برگزیده نامه ایست **لادن ترکی** بنام ازناب تاباے برچیده واز برهان مترجم ترکی ساو برگرفته هر واژه اردو بنگری در فارسی وعربی وترکی در نوشته هر واژه ترکی بینی در فارسی پیچاک کرده شمار را در انجام واژه فارسے بهگر واگزاشته وبالله التوفیق وعلی الله التکلان

باب الف

آباد — ضد ویران و آبارش آفرین و تحسین
وستایش هم العامر المعمور العمارة شن
آباد کرنا — شن ایتمک
آبانوز — آبنوس
آبحیات — آب جاویدان آب خضر آب زندگانی
آبخوره — آبخوره جامه بالا ورنگرده آسکره
الکوب الکوز دستی وبرووق
آبدست — وضو آبدست ایتمک وضو کردن
آبرنگ — مصور لرک قبل التصویره هولائی
چکمک گزاریدن گبی
آبرو — العرض وقار
آبریز — مصب المیزاب اولوق
آبله — سیولجه قبارجق
آبنوس — الشیز الشیزاء ابانوز
آبه — وکپنگ وکبه لباس اون که ارمک
وشال نمد باشد
آبیزنگ — ماوی بترکی
آپارمق — قوجاقده گتورمک رفع ایتمک
وقالدرمق پرداختن گبی
آپس — خویشی و خویشاوندی القربة القرابة
یقینلق وخصلق
آپس — یکدیگر فیما بین الوسط الوسیط الواسطه
اورته وهرنسنه اراسنده واورته ده اولان نسنه یه
آپسمین باتین کرنا — باهم سخن کرد
آپسمین جهگرنا — باهم جنگیدن خص

ودرهم افتادن المخاصمة خصومت ایدشمک
آپسمین دوستی کرنا — باهم دوستی کرفتن المحابة سوشمک
آپش — دوری میان دوپا که خواه فرش باشد
آپلاق — وقزل قنادو صاری توی سیخچر
آپوق — وزنبلق گال بهلی که زنبغر باشد
آپهی مارے آپهی چلاوے — دیگر را زند وخود فریاد
کند فلان یضرب ویصیح کند وسی ورکند ونه باغرر
آت — اسپ واسپ شطرنج
آت اوغریسی — دزد اسپ
آت چولتار — جل اسپ که جلیل باشد
آت سوریک — وچابق تاختن اسپ
آتش بوجکی — ویلدز بوجکی کرم شب تاب
آتش پرست — گبر عابد النار
آتشدان — آتشگاه وگلخن آنچه دران غله بریان
کنند فکز دودکش دیگدان و آتشدان حمام گولخن گلخن
توشکان آتشدان حمام الکانون حمام گلخنی
آتش دهاو توپ — در آتش بریان کرده نخود کرکن
آتش قوری — و آتش گوزی اخگر
آتش گیجه — شب سده
آت قوپرمق — ران افشردن که اویلق صمقق
ومجاز او پرتمک و تحریک ایتمک وبزندن قوپرمق
خاصة آت قوپرمقده دینور
آت قولاغی — قدح بزرگ که ساتگینی باشد
مانند بادیه وددوه طیانی
آتک رشمه سی — تسمه لگام که مانند مهار شتر

آنجہ - پرندہ شکاری کہ باشہ باشد
آنتمق - انداختن آہنجیدن
آت میدانی - آت توشجق یرآسریس گیے
آت وآدم خار لتیسی - وگورلتیسی آواز
بلند لشکر سواران واسپان ہناہین گیے
آت وبارگیر -
آتیلیج نسنہ - چیزہائی افگندنی کہ آقال باشد
آت یلیسی - یال اسپ کہ پش باشد
آٹا - اُرد ولوک الدقیق والطحن اُون
آٹھہ - ہشت ثمان وثمانیہ سکز
آٹھہ آٹھہ آنسو رونا - بسیار گریستن وزار
گریستن جار فلان وعیناہ تدمعان باربعۃ
چوق اغلق
آٹھوان - ہشتم ہشتمین الثامن سکزنجی
آٹھوان دن - دَیبادَر
آج - اِمروز الیوم بوگون
آجتراق - تلخک کہ مصغر تلخ باشد
آجی ایلغین - گز مازو وحب الاثل
آجی بادام - بادام تلخ بنجرک معناسنہ
آجی بقلہ - غالالوطا کہ بیان بقلہ نک غیر یدیہ
باقلای قبطی دخی دینور
آجی پلین - واورن یاوشنی بوئی مادران
کہ فسنطین باشد
آجی قطران - کرفش جبلی کہ قماشیر باشد
آجی ماروِل - نام دوائے

آجیمق - دیارہ ضرلمق ویارہ لنمق ومجروح
ایلمک خستن وکشاد لازم ومتعدی
آچی طوری - مخصوص رنگ اسپ استر
بسرخی مائل بحرد معناسنہ
آچقلق - آشکارا یلمک پردہ برگرفتن
آخ تھو - تفو وآخ تفو آخرمق
آخر - انجام وفرجام اسپری با قدم ہتاوکی
العاقبۃ صوگ
آخرمق - اخ تفو تُس معناسنہ
آخلاد - جنگلی میوہ الغبارية وعنب الدب
مردارا غاجی کہ غالبش باشد
آختہ - الخصیّ اکدیج وانینمش
آداب رسوم ولادت - گلگجہ النسیکۃ العقیقۃ
آداش - ہمنام
آدلمق - وایاغیلہ آدلمق بپاگام زدن یازیدن گیے
آدلی صانلی - مشہور نام بردار
آدمی - مرد وکاک ارجال المرار وکشی مردم گیے
آدمیت - آزرم مردمی المروۃ انسانیت
آدمی طارات - اول آبۃ دینور کہ مشی حالندہ
النک باصدیغی یرہ ایاغی پشتیہ کیران معناسنہ
آدہا - نیم ونیمہ النصف یارم ہر نسنہ نک یاریسی
نم سر الشقیقۃ یارم باش و
متصادہ کسمک
- وایز بلور سزاولمش

بی نام ونشان اولش گمکرده پی

آدیم - خطوه وگام

آراستہ - وپیرا م وآیواز التجمل بزه مش ودوزوطونامش

آراستہ کرنا - آراستن التجمیل طونامش بزه مک دوزمک

آراستہ کرنا درخت کا - پیراستن پرداختن وپازش مخصوص بکاه فزونی در ورکردن پرخو التجمیل التفصیل اغاج بوداق ودالکسمک

آرام پانا - آرمیدن آرامیدن آسودن رامش آرامش آسایش آسودگی الاستراحة بسلانمک

آرام دینا - آرامیدن آسودن العطلة والتفریح سوندرمک

آرام طلب - ارمندار منده الفرحان کنگر که

آرام گاه - آستان وکنام جانوران المستراح اویقوادییه جق دوکلنوب راحت اوله جق یر

آرایش - زنند الزینة بزک

آرایش - کاغذین باغ وآرایش

آرایش - گلگونه لغونه الزینة بزک مخصوص نان

آرتمق - وآرتمق پالایدن زیاده شدن کردن

آرتق دیش - وندان زیاده که تا بر نیارند اسپ علف نتوان خورد هیار معتاسنه

آرتیق - طعام وشراب که سور باشد

آرجیج اغاجی - درخت عرعر اہل

آرجیج یمشی - ثمرة الاثل

آرزو - پوپه پاسه بدیه التمنی الترجیة والمودو

آرزو کرنا - ارمانیدن الترجیة التمنی آرزو ایتمک آرزو چکمک

آرسی - آیینه المرآة السجنجل کوزگو

آرسی - انگشتر آئینه دار

آرق - وچائے جوئی آب بترکی

آرکاتی - صوبو بیمی بترکی

آره - المنشار دستره

آره چلانا - آره کشیدن النشر کسمک

آره مق - جستن

آری - دستره دستره المنشار دستره

آری - زنبور بترکی

آری اوتی - نام گل عکبر که زنبور آتش خورد ودوائیکه در شانه آن یابند در ترکی دوا خوانند

آریق - نحیف نزار وزار

آری قوشی - سبز قبا الشقراق سبزک باشد

آریه - کاورک الخیار القثاء کبره یمشی وکبره خیار

آڑ - پناه اندخس الحمایة الصون الحرس الحرام الحفیظ الخمر التواری الستر پناه پشت پناه اند حسینیان صنقنق وحمایة المق وپشت پناه اولمق طرفگیرلک الملک

آڑا - آریب الانحراف التحریف العوج اگری وقاچاق ووربت

آڑو - شفتالو املس شفتر نگ باشد الخوخ ... اقرع ... الفرسک چکر دکندن آیرلمیه شفتالو

آز - اندک
آز آز بکد بک - وارکمک حاصل کردن
اندک اندک توزیدن گیبی
آزار - یازغ التعب الزحمة المشقت الکلفة
والزحام ایکاتی
آزار پہنچانا - ستل التکلیف التکلف التشدید الجمک
وکوتنک چالق وطیاق اورمق ودکنک الطہ دوکمک
آزردہش - تشنج اولش زخم سرما خوردہ ستیم منانی
آزغیین چہرہ لی - بدخو دژخیم گبی
آزق - توشہ
آزمانا - آزمودن التجربة التجریب الامتحان
الخبرة صنامق تجربہ اینمک
آزمایش - آزمودن الخبر الخبرة ضہ مق
دینہ مک تجربہ امتحان
آزوائی - صبر چیدروا گبی
آسان - کواسمہ ہلا ہلا السہل الیسیر الخف الخفة
اااہون قولائی
آسانی - کسہ السہولة قولایلق
آسایش - الروح الراحة الرحمة النسیم الراحة دینجنا
آس پاس - گرداگر دالحولة الحوالة الحوالیة
چورہ وچپ چورہ دائرہ مادار
آستانہ - قپواشیکی
آستین - الکمہ یک کاف صاغر
آستین چڑہانا - آستین برزدن برشکستن
بشکستن در زدن پیچیدن برچیدن دست

نوردیدن برمالیدن التشمیر یک صنغہ مق
برایشہ مستعد اولوب حاضرلنق
آسرا - امید چشم التوقع الترجیة الرجاء الامل
اموا اومود
آسمان - سپہر چرخ الجرباء الخضراء السماء
الفلک گوک
آسمانی زبان - فراتین نوادلسان السماء
آسودہ ہونا - دکلنمک راحت اولمق
آسیبی - پری ودیو گرفتہ وزدہ دیوزدہ
ذی جنة معناسنہ
آش - سالن کہ قوا و آبا شد
آش انگور - گوداب العصر العصارہ اوزوم
صقندیسی دوشاب معناسنہ کہ پکمزو دبس باشد
آشجی - خوردہ پز
آشچی باشی - سفرہ جی باشی چاشنیکیر وتوتماچ
باشد وبکاول حاکم مطبخ
آشچیار اوتی - قنبیل اوتی برنبات در قنبیل گبی
آشفتہ - آلفة شیدا الألفة کالألفة المنتشر
والنشر داغلش
آشفتہ ہونا - آشفتن آلفتن النشور التشوش
شوریدہ اولمق طارلمق جراتلنمک دلورمک
آشلمہ - آبشار سردابہ گبی
آش ماہچہ - سوین ماہیچہ گبی
آشندرمق - وچکنمک تیمک اسکنک محو نابود
ہبک فرسودن فرسائی

آشمق - آزرده شدن عیبدار شدن
آشی - گل سرخ که قرمزی چامور لکا دگردنا گبی
آش یرمه - خواهش زنان حامله کیا راوتاسه گبی
آشیق - استخوان کعب که بجول بژول باشد
آشی قلمی - شاخ درخت که بدرخت پیوند کنند
تازه دال که بر آغاجدن آلوب آخر آغاجه آشی
ایدرلر فرمانج گبی
آشیق - دصولوق وچوروک واسکی پارچهای
کهنه لایق استعمال نمانده سرب گبی
آصقی - ایک قوزغنه دینور که گلی باشد وهندی سیلیه
آصمه - تاک انگور
آصمه چارداقی - انچه بران شاخ انگور
دوانند واددیج گبی بعض هرک دیرلر
آصمه چاموری - گلیکه دراول برگ بر تاک
انگور چسپانند تا کرم نشیند در استانبول قفیر گویند
آصمه قولی - شاخ انگور زغاک
آصیلو - وصارقق آویخته آونگان
آطریلال - قوزغون بناتی حقیقتی قازایاغید
آطلامق - آتیلمق برجستن
آطه - جزیره
آطه صوغانی - بصل الفار که سفادیکوش باشد
آغاج قاونی - پپه پالنگ وآلکه آبست باشد
آغنجی - مویه گر شومار مند
آغرصمه - کابوس استنبه
آغرشق - بادریسه خیمه که کماج باشد وچرم گلوی دوک

آغرکمه - لگام سنگین ودر زین اسپ سرکش
کنند مخ گبی
آغرلق - انچه دماد بخانه عروس فرستد
وسته بیان معناسنه
آغری - درد وحرقت که پوازی باجوامعناسنه
آغز بوجاغی - گوشه دهان زفر
آغز چوره سی - تنغوز
آغز دادلی قاچرمق - وصفایه یمون
صیقمق وجنبشه جلق ایلمک تلخ عیش ایتمک هر کدن
آغز طنبوره - سازیکه بدهن نفخ ازند مسکل گبی
آغز قوقوسی - بخر دهن
آغز مسکی - دمسک سیراغی تخمی مشکدانه
فلک مکوکب گبی
آغزنک صو آقار - رال تکیتی هی برفاب گبی
آغزی - جای تیزی خنجر وتیغ تیز نا گبی
آغستوس گلی - دیبانی گل نسترن یبانی
آق گل سفید باشد یبانی صاری گل زرد
آغسیرق - اشنوسه
آغنجی - نوشگر
آغنمق - مراغه اسپ یوزک گبی
آغواغاجی - درخت حنظل علقم باشد
آغواوتی - دایو قوندزی یج گیاهی که
قندس وکندس باشد
آغوز - فله پیوسی
آغوش - قوجاق وقول وقوتق

آغولی کلر ـ وزغہ سام ابرص گونہ از چلپاسہ
آغیل ـ واندرہ جائی بودن جانوران
آفت ـ آزار آسیب آک گزند پتیارہ العقاب
العقوبۃ العذاب بلا
آفتاب ـ خور خورشید مہر ہور رنیز باآف
شیز گو کما یو الشمس گونش
آفتابہ ـ آفتابہ آبدستان آبدستدان
المطہرۃ الاداوۃ القمقمہ القمقم قمغہ ومتارہ وابریق
آفت ٹالنا ـ دور کردن بلا ازالۃ الآفۃ
والداہیۃ آفت وزحمت گیدرمک بلا وفع ایتمک
آفرین ـ مرحبا افرین
آفرین کہنا ـ آبادانیدن الترحیب آفرین دیمک
آق آصمہ ـ کرمتہ البیضا کہ سفید تاک
باشد خسروداروئیز
آق بابا ـ کرکس وز کاک
آق توت ـ سفید توت فرصاد
آق تیکن ـ شوکتہ البیضا کہ والف باشد
بوغہ تیکنی وشوکت نیز باد آورمعناسنہ
آقچیل گوگردی ـ گوگرد سفید کہ بزگو گردی
گویند وچبوق گوگردی زرد آن کہ بہتر باشد
آقدارمق ـ ویغیق و کومہ لندرمک
انبار دان کہ یکی بر دیگرے نہادن باشد
آق سلیخہ ـ وسموز نک وتی قشر دواے کہیلہ باشد
آق طوشان ـ ....
آق قواق ـ درخت پدہ وردار

آقلق ـ واستو بج اسفیداج است کہ زنان
بررو مالند ومصوران بکار برند
آگیز ـ ساق درخت جو وگندم بعد درو
آتش دہقان و سباری گبی
آگ ـ آتش آتیش آدیش آذر کاغ وزم
الآء والسعیر النار الشواظ الفرمۃ اللظی الحرق آتش واود
آگ بجھانا ـ آتش فرونشانیدن فرو کردن
کشتن میرانیدن الاخما والاطفاء سوندرمک
آگ دبانا ـ آتش بخاکستر پوشیدن پنہان
کردن نہفتن نگہداشتن الطبن آتش خاکستردہ گومک
آگ کا شعلہ ـ وزاغ الشعلۃ یالک بانہ گبی
آگ کی مانند ـ آذرگون آذریون آتش گبی
آگ لگانا ـ آتش زدن الحرق التحریق یاندرمق
آگ لگانا ـ آتش افروختن جنگ انداختن
الایقاد والتوقد قیزدرمق
آگ لگنا ـ آتش افتادن گرفتن الوقد الوقدان
الوقود اوریانمق وطوتشمق
آگ لینی آنا ـ زود آمدن وشتاب رفتن براے
آتش بردن آمدن وآمدن براے آتش بردن
چابک گیلوب ارزندہ دونمک
آگہہ ـ العشر بر دیکنلو یصی بپراقلو بر شجر در
آگے ـ پیش القدام اوگ وایلرو
آگے ـ روبرو الحضرۃ الحضور یوزہ یوز
آل ـ مکر ونفاق ریا ریواس ریباس
آلا بندہ ویرمک ـ بہ کیمہ اوزرینہ غضبلہ

جیغرمق تشنیع کردن تشنبه

آلات - ضروری خانه بفارسی اثنور و

وِسپار الاثاث البیت بترکی مستعمل

آلاجه - الاچه بیاض و قره لق که عود گلابی

باشد بهندی کبرا

آلاجهره - وهمین زعفرانی الورس سپرک بفارسی

آلاچغی - — — — — —

آلاچق - وقولوچوب علفدن یاپلمش مختصر خانه

آلارغه - صاولاصاول که بردابردباشد

یولدن صاول واوزاق اول وچکل وآچله

آچل آواز پوبداران سرهنگان درسواری امرا

آلارغه اولمق - یولدن برطرفه چکلمک

صاولمق بردیدن

آلاقوری - یاشش نسنه نک ی بکزر

قورد مسنه دیوراندک خشکی بعدازتری

بهم رسد بهندی پرهار اهفت کهی

آلایش - آلودگی و وَسَن وَوَشَن الوسخ الدرن

آل باصمه - مرض مهلک نفساء بهفته اول آل

آلت تناسل - کیروخرزه وفرج تنگ ونیموالذکر سک

آ تنقلق - کاتبلرک زیردست پی سپهر

آلتی پالتی مار کر بیٹھنا - مربع نشستن مربع

اوتورمق وبغداش قورمق سیرین افگندن

آلج - وهالج تفاح البری زعرور که ازدرخت

وکوثر وکوبج باشد

آلچی - آهک ونوره کلس

آلچی - پانسه قمار که یک طرف آن آلچی

ویک طرف راقیت ویک طرف راچیک و

یک طرف راتوک گویند یک معناسنه

آلقش - آواز چاوشان بانگ رواروا

آلکسی - سستی تنبل تنبلی الکسل گوشنک و

تنبل گوشکلک سستی

آل والا - یکی گلبن باشی لرینه دواق

ایدرلر روپاک سرخ سرعروس چوبین معنا

آلوبخارا - وشهرزدک آلوئی کوهی

زعرور وتفاح البری الاجاصة ارک مشی

آلوده - چترة اللطخ والتلطخ بیلاشق

آلوده کرنا - آغشتن آلائیدن آلایش

اللطخ التلویث بولاشمق قارشمق بولشدرمق

آلوده هونا - آلائیدن آلودن آلودگی

التلوث بولاشمق

آله - افزار السلاح اهل صنعت آلتی

آله - سیم تراشیدن گاز المقراض مقص

آلیقومق - برائیدن منع ایلک وتاخیر ایتمک

دست درآستین کردن

آم - فرج زن

آماده - آژیر سغده اسغده بسغدیدن

معد التهیئه والصنیع حاضرلمق

آمدرفت کرنا - رفت آدی

آمین - ترلج

آنا - آمدن الاتیان والمجئ گلمک

آنا جانا ـ آمد و رفت و آمد التردد
الترداد گیلوب گیتمک
آنب ـ انبه و نغزک
آنت ـ روده ، جمع اندراف الامعاء بغارسق
آنجلین ـ اویلجه وانک گبی چنان
آند ـ قسم سامه
آندز ـ زنجبیل شامی غرسا
آندن اوتوری ـ وبویوزدن آنکچون
ونیچون زیرا که وازبرای آن و اولیدی
و اولکه واو یا ریم بعل وعسی اندیک
آندن گیرو ـ دیند وپه دنجی بازه فراز
آندن نیچه ـ چند باشد بضع گبی و هرنقدر
و هرقچن هرچند
آندن یا شیچه ـ و یا شرق ترک مصغر تر
آندهی ـ تندباد گردباد الهبوه الزوبعة قسرغه
آندهی اوٹهنا ـ بادتند برخاستن الثوران توز بلور
آنسو ـ اشک سرشک آرس الدمع الدمعة
قطرة گوز یاشی
آنسو بهنا ـ اشک از دیده روان شدن
الذرف الذرفان الهوع الهمل الهملان
الهمول گوزدن یاش اقمق و گوز یاشی اقمق
آنسو ٹپکپڑنا ـ فرو ریختن فرو چکیدن اشک
الاسبال الارسال گوزدن یاش قمق
آنقط ـ و آنکبت سرخاب چغوک و ژوک گبی
آنکڑا ـ آهن سرکج

آنکڑی ـ چوب میوه چیدن بفارسی کلاک
المحجن چپال وبرنوعنه قراغی دیرلر
آنکس ـ کجک آنکس کرشک چنگک المقمع مرخوقا
آنکهه ـ دیده چشم کاسه آیومن ملک العین
النظر الناظر الناظور البصر گوز
آنکهه پهڑکنا ـ چشم پریدن الاختلاج الخلج
سکرتمک حرکت ایتمک چکمک
آنکهه پهوڑنا ـ چشم کور کردن الفقی السمل
گوز چیقارمق
آنکهه دکهانا ـ چشم نمودن چشم نمائی کردن
آتش ازچشم برگرفتن التهدید التخویف قورقتمق
آنکهه مارنا ـ چشم زدن نرگسی زدن
کرشمه الغمز گوزله و قاشله اشارت ایتمک
آنکهه کی تیور بدلنا ـ کلا بیسه الشخوص
گوزی یرندن اوینایوب دونمک
که قهره سی با لکلیه غائب اوله
آنکهه پهول ـ سرمایک چشم بندک ابه باشی
که قسرحه چیش دینور
آنکهه میچنا ـ چشم بستن الاغماض التغمیض
الغمض گوزمرلنک و گوز اشغه طوتمق
آنکهه نیچی کرنا ـ چشم فرو کردن و انداختن
الغض گوز اشغه طوتمق
آنکیت ـ و آنقط سرخاب و شوات
آن لطیف ـ طرفة العین نفس تنگ
آنوله ـ آمله الاملوج هندستانده بردوا

آوا دالق قوطوسی — ذرج زیور زنان
پیرایه دان
آواز — آوای بانگ و تنتنه ادوای حجا
الصدا [illegible] سس
آواز آدمی کے پاؤں کی — چپچپه شلپوی شرفه
شرفاک شرفالنگ شرفانک شرفنگ
شکاشک ایاق طوشی
آواز انزال — انزال وقتنده دماغدن
ظهور ایدن خشلدی
آواز بادام واخروٹ — ترغرغ تبرکی
چاقردی
آواز بلند — غیوغیلسه نوفه نوفیدن
غرّیدن غنگ خرویله الهز آهز شماطه دخا
للتی وچیغلتی وقرقشه
آواز بوسه — چچاپ اوپوش صداسی
آواز بیل — جنج الخوار بوکورمک
آواز پائی ستور — کبکبه تبرکی کپرتی وکپورتی
آواز پرندونکی — جیک جیک طیور
اصواتندن حکایه وجیک جیک کبی
آواز پڑجانا — آواز گرفتن خراشیدن
نشستن البحّ آواز طوتلمق وبوغاز قسلمق
آواز تلوارکی — چاک چاک وچرنگ
آواز توٹنی کسی چیزکی — ترک برنه
فیرلوب ویا چیلادقده ظهور ایدن صدودن حکایه در
آواز جماع — خنج دماغ خشلدی

آواز چله کمان — ترناس ترنگ ترنکانیدن
مصدر طنگلمق طنگلمسی وطنقردمسی
آواز چوبدارونکی — جار کردن زدن
آلارغه وصاولاصا ولن آچله آچیل
آواز دانتونکی — از خشم وسرما دخایدان
ترغرغ تبرکی قچردی
آواز درندونکی — هرّین تخی جانور آوازی
آواز رعد — ترک گوک گورلتیسی
آواز رگڑنی دوچیزکی — چرست دیشلری قچردمق
وبز وقماش وکاغذ قچردی وجرلتی
آواز رونیکی — نُوستَه ونُوسه بکا ایدرکن
بوغازده منعقد اولان صوت
آواز طاس — سغو دهوز جانقردی معناسنه
آواز غمناک — زیر زار ورد
آواز فتیله — که درسوختن کند چلچلاک تبرکی چترچتر
آواز کاغذ وکپڑیکی — خشخشه تبرکی تقردی
وقردی وخشردی قچردی معناو جرلدی جرست معناسنه
آواز کباب بهنیکی — برست
آواز کرنا — درایدن آتریدن
لقلقه ایلک ویرلامق
آواز کشتی کرنیوالونکی — هو
آواز کوه — صدا ریانقو
آواز کهودنی کی — کم کم
آواز کوونکی — کاغ کاغ النعق قارغه آوازی
آواز گدهیکی — آواز خر النهاق انهیق

اشنک اگرمق
آواز گریه — خرویله صوت بلند بکا دلیمی
بکایه یا نقریا نقر اعلق ومطلق موحش ومهیب
آوازه وخی ویرلر
آواز گلی کی — زلیل
آواز گهوڑیکی — شیهه شنبه الصهال
الصهیل آت کشنمه تکیده کشردی دیررلر
وصدو گور وکده آهسته سسلنمه سنه وقرقره دیرلر
آواز سانپ کی — فشیش الفیح یلان آوازی
آواز مهیب — هرا
آواز مینڈک کی — وغوغ النقیق قوربغه صوتی
آواز نرم — دمور یومشق دیواش صوت
آواز ورق وجامه — خشت خشت وخش
خشت تقردی وقتردی وخشردی
آواز هتوڑیکی — کدکده
آوره — نحدان داش الاتون والاتون
کرپیچ اوجاغی
آوگیر — کوچی جولاه که پشنجه باشد
آها — واپشته اشاره بقریه ایستک گبی
آهار — انچه برکاغذ وجامه مالند پرترو انچه
برکاغذ مالند آهار وانچه برجامه خشیل بترکی
آهٹ — شکپوی شپلوی شیپوی جهچمه الحس
الحسیس اوقش الخشفة الهس اماق طوشی
آهسته — یواش یا یجه زرم معناسنه یا یجه

یا یجه ویاب یاب زعزم معناسنه
آهستگی — یوندره السهولة والسهل یایجه لق
ویواشلق آسانلق
آهسته چلنا اور سهولت سی کام کرنا —
گیا عن التدریج آهسته وتانی ایله یوریمک
وملایمت ونزاکتله آغر آغر ایش یجرمک
واپشه قیافت ومتانت دیرمک
آه مظلوم — یاسیج وبرست وحجرست وبیست
آه سرد — دورباش وآه نیم کش
آه وافسوس — آوخ التاوه التاسف
اوخ دیمک
آهوئی مشک — آف
آیاق یولی — ومشی اوبخانه وآبریز
آی آیدین — وآی آشیغ ماهتاب ایشیم چاندنی
آی هاشی — نماز منزا ولمق مدت حیض
زنان بی نمازی گبی
آیت — چراس علامة معناسنه
آی چیکی — وچناق چیکلی اردم معناسنه
آیدآغاجی — ونش برمتونه خسته الاصابع شاگردکی
آی دموری — بیرم وولکرک آلتی اسکنه
آیرق بجمه — بیدگیا کلنگه قسمندن آیرق
نبا تیدر
آیرق قوجی — آهو وطاغ قوجی ثیبا لنگ
آیرق قیونی — وآیرق قوچی یبان قیونی

پیش دشتی لوبره گبی
آیرمق — جدا کردن آیرو جدا آیرو دلوق بار
آیریق — حشف نو عنده در فارسید بیدلیا
و کوزه از کهنه عربیه تمرة الطرفاء عرطس
آیبریق اوتی — گیاه خوشبو چاه پر چمن
آیریلق — افتراق
آیغر — وحشاری یا درآت اسپ تند برقون
آیقلق — سرخوش صحو بیاد معناسنه
داو یا ایقلق معناسنه دخی گلور
آئی کیبی کی — حجر القمر مهور گبی
آیلاق چادری — خیمه پاسبانان نوبتی
آیلق — صحو بیهوش را هوش ور دو هوش واشرون
آیو — خرس تمتا
آئینه — آبگینه و گینه المراة گوزگو وائینه
آئینه پر پانی ڈالنا — آب از پی ریختن
و گریستن وچشم تر کردن آئینه و آئینه
از پی داشتن التفاول فال طوتمق
آئین ورمش — ینک

باب الف مقصوره

آب — کنون اکنون ایدون همیدون
اید راهر ول الوقت از زمان شهی آها دانشته
اباسیل — پرستوک فرستوک فراستوک
پرستک گونه از آن سنونو باشد الخطاف
العوار طاغ ترلنغی لکافر قرلنچی ترلنغ قرلنغی

ابال — سرخوش الطفح الطفوح بطانخ الطفاقچانی
ابتدا — فلنج آغاز آغاز یدن مصدر البدء
البدءة البداءة ابتدا معناسنه
ابد — انجام جاوید پیوند دائم و همکدر
ابداع — نو آوردن نو ساختن شعر نو گفتن
عجبا و الایجاد و ورتمک
ابدی — هرگزی لایزال
ابطنا — گنجاره گلگونه غنجار غازه گل غنچه قرنجه
ابراهیم دیکنی — و پیغمبر دیکنی قرصنه
ابرش — بهق سرحیپ
ابرک — ستاره زمین الطلق الکوکب
الارض الجو دا دزن پولی
ابرمرده — غمام غیم اسفنج سونگر معناسنه
ابره — ورد الظهاره قفتان یوزی یچادر
ابریق — کوکوم آبدستان
ابریقدار — بترکی اهم آفتابچی آبدستاندار
ابسنا — متغیر شدن طعام و هر ره التغیر
الخلف الخلوف الخشم برای گوشت
ابعاد ثلثه — سه دوری
ابکائی — شوریدگی بهم برآمدگی طبیعت
التهوع التقیئه قوسمق
ابلق — ماغ و ابلک پیسه خلنج و خلنگ
الابلقاق الاجه والاجبه اولمق
ابلنا — جوشیدن الغلی الغیان الجیش
الجیشان الکلیخ قیناق

ابلہ ـ نادان نفہاک السفہ السفاہتہ عقلتسز
آبہ باشی ـ قرچہ وچیش ویونی سر ملک معنا نہ
آنکھہ مچول بہندی
ابلیس طرنقی ـ ناخن پریان
آبہ ـ ماما مچہ قابلہ وسدانا سی پازاج عرعہ
آبہ قادین ـ ماناف پیش نشین
آبہ کوچی ـ گل آفتاب پرست ورتاج
ونان کلاغ وپنیرک کبی
ابھی تک ـ نوز ہنوز البعد شمدی گین
ابریشم ـ مضمحل مہراوز ہم پاشیدہ لہ
اپلا ـ پاچک غوشاک غوشائی الخثی
صغر ترسی وصغر تزکی
اپلک یومغی ـ گلڑی دوک فسرموک دوکی
اپلی جلانا ـ پاچک سوختن الاخثا وصغر
ترسی یانمق
اپنا پیالہ دوسرکو دینا ـ دوستکانی
دوستکامی الاعطاء الایثار دیرکان اختیار
اپناہی ـ فلانی از خود است شوہر دلبر
اتار ـ نشیب الصبب چقور انیش یوقش مقابلید
اتار ـ صدقہ
اتار ـ کفارہ گناہ
اتارا ـ گذرگاہ آب المعبر اسکلہ
اتارا ـ فرود آمدن سواران در میدان
برائی پیادہ جنگ کردن النزال المنازلۃ
اتارنا ـ فرود آوردن الانزال ایندرک

اترائی چال ـ خرام وناز ولنج التبرز صلات
اترانا ـ خودنمائی المرح البطر الاشر سادنمک
وتکبر لنمک وصالنمق
اترآنا ـ برآمدن بیزی بالائی آب الطفو
الطفو والطافی صفتہ یوقار وکلمک اوستنہ
چیقمق
اترائی ـ مزد عبور دریا النول
اترائی ـ تنخواہ الحوالۃ آیلک
اترشدن ـ پسترپریر وزگذشتہ باشد
ولپسترپس فرد آیندہ البارحۃ گیجان گیجہ
دونکی گونک گیجہ سی الامس دونکی گون
اترنا ـ فرود آمدن فروکش شدن
بنشیب آمدن النزول اینمک
اترنا ـ از دریا عبور کردن وگزشتن
واز آب گزشتن العبر صودن گچمک
اترنگ ـ کرار الکوار اکراد وچوب پائین
راآستانہ وچوب فرودین گوئید الاسکفۃ
قپونک الت ایشکی یاخوداوست ایشکی
اترہری ـ باد شمال دشمالی وبالا الشمال
السمع النسع الہیر
اتصال ـ سنگم سنگمبر الوصل التوصیل ولاشمق
اتفاق ـ یراغ التوافق اویمق
اتفاق پڑنا ـ افتادن
اتفاق کرنا کسی چیز پر ـ برنہادن الترفیق
الترافق یولداش اولمق

اُتقا ــ ماٹر دیستان صاقمق
اُتمچہ ــ پرندہ شکاری بیچیغہ معناسنہ
اُتمک آتشی ــ طعام فرز دقہ زوالہ
اُتمک طوغرہ مق ــ ثرید کردن ترید
اُتمک فرندلیسی ــ نان ریزہ شدہ کلچ
اُتو ــ باکشیدن کردن آرند اُتوکش صفۃ
اُتوکشیدہ موصوف
اُتوار ــ یکشنبہ الاحد بازار گونی
اُتھلا ــ پیالہ بی تہ انرہ رہتہ آز دیب لو قدح
اُتنا جھوٹ کیون کہا ــ چندین دروغ
درہم چرا گفت
اُٹالا ــ بارخانہ رخت خانہ الاثاثہ الاثاث
الثقل الثقال الثقلۃ الثقیل متاع اداتوای وقماش
اُٹکل ــ اندازہ امشاش دکر القیاس التخمین خیالر
اُٹھہ ــ برخیز ہا مرزقم قالق
اُٹھا دینا ــ ازجا برانگیختن برخیزانیدن
الترفیع قالدرمق یوقار وقالدرمق
اُٹھانا ــ انگیختن برداشتن الرفع قالدرمق
اُٹیا ــ کلاوہ کلابہ وتنیدہ ریسمان ترکی
کلب وقنقال وتغہ وطورہ وایلک صارہ
جق نسنہ یہ المیۃ برنوعنہ کلبجہ کلیجک دیرلر
اُٹیرن ــ چنگلوک وغیرہ ترکی المیۃ دکلبجک
اُثاث البیت ــ بارخانہ رخت خانہ
کا چال کا چار ادا تہ ابی
اُثمر ــ تخم سنگ ترکی ایزر

اُجابت ــ جواز القبول التقبل
اُجارہ ــ مزد دادن یا کردن یا رش
مزد گرفتن
اُجاڑ ــ ویران الخراب یقلمش یر
اُجازت ــ دستوری ولہی دستور ویرمک
اُجالا ــ فروغ روشنی بازدن دادن
گرفتن دمیدن فروچیدن الضیاء
الفلوع آیدنلق
اُجالا کرنا ــ فروغ زدن دادن
گرفتن دمیدن فروچیدن التنور التنویر
نورلندرمق روشن ایتمک
اُجر ــ واشاد داشتن المکافات
اُجرت ــ مزد دیارنج
اُجڑنا ــ ویران شدن درگردیدن
درگشتن رہیدن الخراب یقلمق
اُجزا ــ لختان پارہا الجزء واحدۃ
اُجگر ــ چیز گرانتر التثقیل اثقال اغرنسنہ
اُجگر ــ اژدر اژدرہا الثعبان التنین
بیوک یلان
اُجلا ــ سفید سپید الابیض اللہق
اللہاق الوضاح الناصع الہجان آق
اُجلاپن ــ سپیدی البیاض آقلق
اُجلاف ــ شنگ شنگ الجلف ہیچ
اُجمود ــ تخم کرفس الکرفس کرسبد رفارسید
ترکیدہ کردیزہ دیرلر

اَچواین ـ زینان نانخواه نیٖنیا ترکیده
کمون ملوکی ونخوه هندی
اَچیرن ـ هیضه زدن تخمه کشیدن التخمة
الهیضة قوسمق
اَچار ـ آچار ریچار ریچال ریچاله ترکی
رچیل وطراطور وسلطه
اَچانک ـ ناگاه ناگهان بیک ناگاه
یکایک هوازی البغت البغتة المغافلة
المفاجاة المفاجئة الفجاءة المفارة اکسزن آن‌ایسزین
اچانک پکڑنا ـ بیک ناگاه گرفتن المغافصة
اکسزین طوتمق
اُچٹ جانا ـ برجستن شمشیر از چیزی و
کارنکردن النبو چاومق
اُچکا ـ بردار و بردا المختلس حیدود
اُچک لیجانا ـ درربودن ربودن
کیدن الخطف الاختطاف التخطف قاپمق
قاپیش قاپجیلق
اچها ـ خوب خوش بهتر خوشا بساختی
درزبان بجا را الحسن الزین گوزل
اچها ـ بلی هان آری بهم نعم وبلی اوت
گوزیل پیکی
اچها حال ـ نوا النعماء حال آیوا ولمق
اچها هوتا ـ به شدن دوروزی
یافتن تندرستی یافتن البرء الصحة
صاغلق وایوا ولمق
اُچهل جانا ـ برجستن الوثب الوثوب
الوثیب الوثبة الترارق اولمق
اچهوتا ـ ناپسوده طوقنمش اوپلنمش
اچهو هونا ـ آب درگلو و درحلق شکستن
وگره شدن الغصص الغصان
اچهوانی ـ طعام زچه الخرس الخرستة
لوخسه یه جک نسنه
اچهی طرح آئی ـ خوش آمدی در جواب
خوش یافتم اهلا وسهلا خوش گلدنک صفا گلدنک
در جواب خوش بولدق
احاطه ـ نراو گیا الحوطة پرده دیواری
احتراز ـ صاقنمه وصاقنمه
احتراز کرنا ـ یکسو رفتن تحاشی کردن
کیسیدن الاحتماء صاقنمق پرهیز اتمک
بریر ون آخریره چکلک صاولمق
احتلام ـ گوشاسپ گوشتاسپ دیدش ازمق
احتیاج ـ نیاز
احتیاط ـ نگنا واحتیاط بنفسه حفظه
احمق ـ بیخرد گاودی کودن خرگاو کون
گاوریش غرجک خوبله کالیوه کمله اهبل
کهسله گول ارمهرک ششک ششکلاوس
کذرا الاخرق الاهوج الرقیع البوه العیا
العفنج الالفک العفک بچ غدنک گبی
احوال پوچهنا هوا ـ پانسند صوریلوب
سوال اولنمش واحوالی بلنمش

اختراع کرنا — دورتمک
اختراع کرنیوالا — سرشیمه دار الایجاد
الابداع دورتمک
اخ تفو — آخرمق
اختلاط وانبساط — لابه ولاغ الانبساط آچوق
یوزلو اولمق وخورطه
اخته — الخصی اکدیج واینمش
اختیار کرنا — ورزیدن گزیدن الاصطفاء
اوروندولمک اویوتلمک
اخذ وجر — گازورنگ طوت گیرودار معنانه
اخروٹ — گردگان چارمغز گوز الجوز قوز
اخلاط — امرود بیلدت ولونه از آن
طاشلو جارمود گویند کلوخ وثمل معنانه
اخیر — پسین الآخر صوگ
ادا — آن وناز الدل الدلال الغنج
ناز وشیوه
ادا — گزار گزاردن الاداء التادیة
اوده مک ویرمک
ادا کرنا — گزاردن القضاء التادیة اوده مک
ادب — فرهنگ عادت معنانه
ادبدانا — دست وپاچشدن الاضطراب دپرنمک
ادب سکہانا — فرهختن فرهیختن فرهنجیدن
التادیب ادبلمک ادب اوگرتمک
ادراک — دریافت الفهم کلامی توشمک ویتشدیرش
ادرک — الزنجبیل تازه زنجبیل

ادریس علیه السلام — ارمس هرمس اهرمس
ادکچہا کہانا — زنده النی چیک خام کبی
ادکچہہ انگور — باغچ اشتو دیکلمش دیک
دوشمش باغچ معنانه
ادکچہہ بہونا — بو دادن
ادکچہہ شوربا — سرجوش یاغلی صو
ادکچہہ میوه — چغاله بترلی مستعمل
ادہار — پسادست النسیئة دیره سی یه
دیهور که طرفینی دبنده دیرمک مقابلیده
دستادست معنانه
ادہار — وام القرض الدین اودنج وبورج
ادہار دینا — وام دادن الاقراض ودنج ویرمک
ادہار لینا — وام گرفتن الاستقراض بورج المق
ادہار مانگنا — وام خواستن الاستقراض
بورج وقرض ایستمک
ادہر اودہر سی جمع کرنا — از هرسو
فراهم کردن التحشیش هر یردن طوپلمق
ادہ کلا — نیم خام وزنده النی چیک
ادہموا — نیم جان نیم بسمل نیم کشتی النزع
بوغزلنمش بسمل گبی
ادہیر — میانه سال العوان الکهل
النصف اورته یاشلو
ادہیرنا — پوست کشیدن الکشط السلخ یوزمک
ادیم — گورگانی واپرنداخ تیماج وسختیان
وبلغار اپیر پرنداخ الادیم سختیان بترکی تلفظی

آڈا - اده تیواز یدواز جایش الیقعة الجثوم کند
آذخر - فرپز غشنه گوم گوم الاذخر بویه
اوتی ومکه ایریغی ومکه صمانی سیجبلس گبی
آر - دکشی مرد
اراده کرنا - یازیدن الارادہ دیلمک
ارادی - خواستی واخواستی غیر ارادی
آراسته - منڈی که پنیلو باشد بترکی
آرپه جق - وایت دیرسگی بیماری چشم که
گوشت زیاده درگوشه پیدا شود سرخ سیاه
گاه توت مانا بیرون آید
آرپه لق - جاگیر که سلاطین در وجه
معیشت کسی مقرر کنند یازمعناسنه
ارتفاع - التنا والنتو الرفعة بلندی
یوجه لک ویوکسکلک واولق
آرتورمق - وزیاده قیلمق افزاییدن
آرداوه - بلغور دلیده کبیده فیشک
الجشیش الجرشین بلغور یارمه سمید بهندی بہار
آردیج اغاجی - سرو کوهی عرعر معناسنه
ارذل - پیزوی اصلسز وصوبسز
آرزان - شفتت الرخیص اوجوز
آرش - تار وپود ارغاج
آرشته آشی - گونه از طعام آگرا معناسنه
آرشون - واندازه گز
آرغاج - پود
آرغاد - اجیر درسمعناسنه در

آرغج - ضد ارش فود گبی
آرغلمق - ودیرنمک دوداروگلک جنبیدن
آرغمق - حرکت ایلمک ودترنک نویلدن
که لرزیدن وجنبیدن باشد
آرقه دو کمجلی - مهره پشت
آرقه لق - نیمتنه که عجم کوملکی وزیربون
وایچلک بلندیتسک معناسنه
آرقه لی - قالین وایری نسنه خصوصا
لباس جلسندن اوله یشتدار معناسنه
آرگجه - پرکنه الخلوق الغالیة
آرگن - ارغن ارغون ارغنون
آرمان - آرزو والامنیة امید وادموہ
آرمن شیانی - دوائی مفید نقرس
موش دربندی معناسنه
آرنڈ - بیدانجیر الخروع کنه اغاجی
آرنڈ کی بیج - کنتو حب الخروع کنه کرچک
آروه - آردیکه خمیرنان بدان بندند
بهندی خشکی برهم معناسنه
آروی - بیخ درختیکه میخورند
اَرَه - یوسه المنشار دستره که دولکلرک بچقیدر
آرهر - وشم وشم وشاخول کشاخل
مصر بغدائی معناسنه
آری - غباره خنچه دروش شست الجون
اوگندره - طویقه وصوپه صویانتی غباره
آری - کلمه ندا در فارسی نیز ایشته معناسنه

آرتی — وایرتی عاریت ایرمان گبی
آرٹھا — رتہ و بندقہ ہندی
آریک — آلو
آریک — گدا ختن
اُڑانا — بپرواز دادن آوردن التطییر اوچورمق
اُڑانا — تعریف بیجا کردن پرانیدن التطییر اوچورمہ
اڑانا — ستون پہلوی دیوار الطر دیرک
اُڑانا — ستون عمارت العماد العمود دیرک
اُڑسنا — فرو کردن وزدن الرکز الغرز سونکو صانجمق واکنہ اویلغارمق
اُڑنا — کہگیری الحران یاوزلق ایتمک
اُڑنگا — لنگہ کشیدن وسر ندپای بیجک نہادن الشغر بتیۃ صارمۃ ایاق ایغدمق معناسنہ
اُڑیل — کہگیر الحرون یاوز آت
ازاربند — شلوار بند بند تنبان زیر بند التکۃ اوچقور
ازاربند ڈالنا — ازاربند در شلوار کردن الاستکاک اوچقور قویمق
اژدحام — خرہ صقشدرمق معناسنہ
ازسرنو بات کی تکرار کرنا — انگارہ کردن التکریر بر حکایہ لی سویلیوب گیدر کن ینہ یاشدن باشلمق
ازل — نا آغاز روز القدیم
اژدہای — صبر الواگبی

اژدہا — اژدر اژدہ در ہا ر غان التنین بیوک ییلان
اژدہات — ہفت جوش ال الصفر توج
اساڑھ — خرداد
اُسانا — کاہ خرمن بباد دادن التذریۃ صاورمق
اسباب — رخت و کالا دبنہ و نوادر کالا و کاچار و مان و آخریان و اثر وس المتاع السلعۃ اسباب و متاع
اسباب تجمل وشوکت — بارنامہ و دنگ و دول الاٗبہۃ اولولق اسبابی
اسپغول — اسپغول اسفیوش سغیوش اسپیوش القطونا قارفی یاریق
اسپچیار — خردہ فروش مازار
اسپند — سپند سپندان الحرامل یوزرلک اوتی
اسپنق — اسپانج اسفناخ سبزی باشد کہ در آش کنند
اسپنوس — پرندہ تیز پر خول گبی
استاد — وُدو یکیتا آخوند آسیم الاستاذ اتابک ولالا
اُستانی — آتون
استبرق — تافتہ براق ایو اطلس
استدعا — ایتفت الابتغا، استمک
استر — البطانۃ چار شف
استراق السمع — نیوشا و غرلیق

استره — و تیغ موتراشی و سرتراشی الموسی
استسقا — مرضی خشکا مار خشک آثار
استعداد — آمادگی یراقلنمق
استعمال — دست خوش
استف ایتمک — بری بری اوزرینه
دوشوروب قومق بر بالای هم چیدن انبوزن
استقبال — پیشواز و پذیره
استقبال کرنا — پذیره شدن پیشباز و
پیشواز الاستقبال قارشولمق
استک — خواهش و طلب خواره و هم استکسز ناخواست
استکلی — خواهش چیزے بدیہ گبی
استمک — خواستن توختن
استوبج — آغلق سفید آکیره نان ر ومالند
سپتاک و باروق گبی
استیش — خواهش
استیمان — مدارا نوا معناسنه
استهزا — ریشخند فیرلاغ فیره‌یدن - خورلمق
و مسخره به آلموق خورطه
اسرار — سیج کیزلک و گیزلی سوز
اسرار — وحشیش دی بنگ و رق الخیال گبی
اسمنر — وشلکسز جائی ویران دور
از آبادی بی آب یولاخ گبی
اسرکک — بخشودن ولم معناسنه
اسرهش قوردے گرگ مست
اسره — زیر

اس سی — ازدی ازلیش از و منه آندن
استطرف — در آنیز آنسو الطرف الجانب یان
اسطبج — جزدان حجام تُکی
اسطوخودوس — کشنه - قره باش معناسنه
اسقاط — آفگانه فگانه آبگانه کفانه
دوشوک وودوشرک گبی
اسقوریت — جانور بحری بشکل کردم سقنقور
اسکتی قوشی — مرغی خوش آواز نال معنا
اسکله — میمون و چیز و هم بندر دریا دمنه
اسکله — کرسی زیرگاه
اسکلی — و پیرک جامه کهنه رشا شده گبی
اسکی — وکوسکی چوب نیم سوخته اسغد
اسکی بسکی بز — ویجاوره و پیرمرش آلوا گبی
اسکی ساتهه کیا دشمنی ہی — باغلافی
چه داری مالک به انکله ندر
اسکیلی پچانی — مرد کهنه پوش بی سر و پا
اسلهنک — ودکله نک و ایشنمک شنفتن
اسلئی — آندن اوتوری و بویوزدن
وانکیهون و نیچون
اسمک — وکرنمک باسک کهنه آهنیا
اسنک — وصا طلق سلامت
اسناک — پدرود مصدر رسلا ماندن
اسمه — فازه خمیازه
اسوقت — اکنون آهنرون ایدون
همیدون ایدر الآن شمدی و بود قته دگلن نعود وقت

اسہال ـ ترایمان ایچی کچمک
اسی ـ صاحب مال اسی صاحب مال
اسی ـ گرم بترکی
اسیلک ـ وقزغنلق حرارت تف
اش ـ فرد جفت بترکی
اشاق ـ وچوجوق طفل
اشاره ـ دندشش الایماء اشاره ایتمک
اشته ـ وشو ایله اشاره بقریب هین گیبی
اشتر ـ وسرکن سپید برگ گیاه معناسنه
اشتیاق ـ ایاسه آرزو اولمق
اشراق ـ گشسپ وگشسپی اشراقی
اشربه ـ ایچه جک
اشرفی ـ فلوری دینار معناسنه
اشراق ـ یلدرامق وضیا ویرمک
اشقین آت ـ واشکین اسپ استر تیز رو نوند
اشک طورپی ـ ویلان اوتی بیخ دوائی
عوام چنتیانه وخی دیرلر کوشاد معناسنه
اشک سیدنکی ـ گمس بزرگ خرمنج
اشک قولغی ـ دوائی قنطوریون
اشکنسز ـ اسپ کند چمند
اشک مارولی ـ وهواجواولاکده واتی شگار
اشکین ـ ویورغه راه گستر تیز رو جانور
اشمز ـ واشکنسز وجاالغین ناهموار یورمک
کند اسپ سکسک معناسنه
اشمش یوتمش ـ جهان بین زمین پیمای

اشمق ـ وچفتلشمک گشنی بوغور دوه یه
وآیغر آته گشنی دیدکلری بو ملابسه ایله در
اشمک ـ وقازمق ویارمق کابیدن
کاویدن کولیدن فنجیدن
اشمه ـ تالاب وکوزی کول
اشنان ـ کنستو گنشتوک الاشنان الحرض
شام چوغانی وطکوزاغرشغی وچوغان
اشیق ـ طیوق کمکی وخود ومغفر که پرّ ول
وسرینگ وسرپایان معناسنه در
اصپور ـ کادیشه واصپور چچکی گل کابیشه
بعربی خرفع وعشر
اصرمق ـ گزیدن
اصقی ـ پیله که ابریشم از آن گیرند ایپک
قوزسید رفلیق معناسنه
اصلاق ـ واصلتمش تر
اصلتمق ـ خوسانیدن بهگونا یاشارمق
ترفیدن فرغاریدن واصلتمق لازم شاشه
اصملق ـ وصیت کردن سپردن
اصلع ـ تویل دوخ چکادباشک تپه سنده
واوگنده قیل اولمیان
اصل کائنات ـ انبوذن
اصل وبنا ـ واوه بند دالبنا، البنیان دیوار تملی
اصل وفرع ـ سره اصل پایه فرع الاصل
گوگ وهرنسنه نک اسفلی وحسب الفرع بوداق
واغاج باشی وهرنسنه نک اعلاسی

اصل ونسب ـ پروز نژاد النسب اصل الحسب شرف
اصل السوس ـ بیخ سوس تهول آسه دیرخت آنزا گویند
اصلی ـ گوهری وصولی واصیل ونجیب وکمسنه
اصول ـ شکن وشکنج القانون
اصمق ـ وقیزمق وحرارتمک گرم شدن تبیدن تاپنا
اصی ـ منفعت آمرغ
اصیجق ـ وقیز غین گرم وومعتاسه
اصیردیغی ـ گزیده شخص سقنقس گبی
اصیرمق ـ گزیدن سکنجیدن
اصیل ونجیب ـ کاؤوس ونژاده صوی
پاک النجابة ایو جومرد
اضطراب وبیقراری ـ تاسه واشغله
وگرزاز التلق طارغنوب مضطرب ولمق
اطاله ـ اوزاتمق
اطاعة ـ مطیع اولمق
اطباق ـ اورتمک پوشیدن یورگک ودکنده
اطرار ـ قندرمق
اطفال ـ عورت اوغلانن گوتورمک
اطلاع ـ طلوع ایتدرمک
اطلاع ـ یوقاردن اشغه نظر ایتمک
اطلاق ـ آچمق وصالیویرمک
اطلس ـ اسکی وقیرمه مائل بوزرنگلو نسنه
اطمینان ـ دولنمق وساکن اولمق
اطه ـ جزیره
اظهار اخلاص کرنا ـ لابه التوادد التودد

سوکمک الخلوص اویورتلنمش التحبب دوستاتمک
اعتبار ـ سنک ووربسنک وکت آلمق
اعتبار پیدا کرنا ـ نقش نشستن الافتخار
الوجاهة یوز لولک منصب ومرتبه اسی ولمق
اعتدال ـ برابرلک هر نسنه نک اندازه سن صاقلامق
اعتدال حقیقی ـ لهراسپ
اعتراض کرنا ـ گرفت سوز سوقمق
اعتراف ـ اقرار ایتمک
اعراض کرنا ـ شانه گردانی سروازدن
وابوسیدن شکستن شکست وریمکت کاشتن
الاعراض کوجنمک اعراض ایتمک شکن معنا
اعراف ـ جنت له جهنم ارا سنده برمقام
اعسار ـ فقیر اولمق ودشوار اولمق
اعشار ـ عشر آلمق
اعضا ـ اندام
اعظم وبزرگ ـ غرا وزنکل دبزک بزرگ
العظمة الکبریا العظیم اولوق وبیکلک
اعیان ـ پهلوارکانه العوان الناظر الاعوان
اغاج اوزدک ـ اوزدک جای ازدرخت
که از زمین بالا تا جائی شاخ رستن که برنا شد
اغاج بوداندیسی ـ انرغ باشد جملة بعربی
کونپل هندی
اغاج یوصی ـ صمغ درخت که ازو تا شود گوج
اغاج سدلکنی ـ گیاهی شیر دار احلب دیا
اغاج قاونی ـ ترنج بانس گبی

اغاج قره سی ــ دوای سادا وران که قنطاک
شهلان از درخت جوز حاصل شود
اغاج قوقان قوشی ــ دار بروان پرند
ایست که درخت را بمنقار سوراخ کند
اغارتمق ــ سفید کردن ریش بدوغ
سفید کردن صقالی یوغرت ایله اغارتمق
کر صقالی دگر منده اغارتمق مفهوم منه
قریه بر بیوقوف شخص باشد
اغرشق ــ چرم مدور دو کرد ستون خیمه بند
اغزی آچق ــ دانه خوشبو فاغره
اغزی بوزوق ــ اسپ سرکش بدلگام
اغستوس بوجکی ــ جانوری بلند آواز
جراسک بعربی صرصارا وراق بوجکی و
جرلایق وحی دیوز زنگی جزده دیرلر
اغسق ــ وطوپال لنگ
اغسمق ــ وطوپال لنمق لنگیدن ملنگ
اغلامی ــ تاز باز غلامی باره
اغوا ــ طار لتمه تهور لندرمه
افراط ــ گزیرمک تفریط را خود گویند
افسانه ــ سرگذشت انگاره انگارش السمر حکایة
افسردگی ــ صقندی
افسرده وغمگین ــ وژم نژند الکلفة الکلو
الکلال الکالة الملول چونکلب کسنمراولمق
افسوس ــ وائی آوخ آوخ فیر الحسرة التلهف الاغتمام
افشائی راز ــ زیمو پرچیه الافضاح الافشا آشکاره ایتمک

افطار ــ پیشگهی در وزکشا الفطور الافطار
اوروج اچاجق نسنه
افق ــ کران وکرانه آسمان گوک کناری
افلاس ــ درویشی وفلاکت وبینوا الخلة
الفقر الفاقة فقیرلق
افواه مین بات پڑنا ــ فچیچه پچیچه التشهیر
شهرتلو ایتمک بللو ایتمک آشکاره ایتمک
افواه مین بات پڑی ہوئی ــ چکاچک
الاشتهار شهرت بولمق
افیم ــ افیون مهانل مهانول التریاق
افورمق ــ وصولومق دمیدن پهونکنا
اقامت کرنا کسی جگهه ــ فروکش کردن
الاقامة طورغرمق مقیم ولمق
اقرار کرنا ــ خستو شدن الاعتراف اقرار ایتمک
اقرار کروانا ــ زیر پاے کشیدن و
و در زیر پا کشیدن و در زیر پا نشستن
الاقرار اقرار ایتدرمک
اقرار کرنیوالا ــ خستو المقر اقرار ایدیجی
اقربا ــ کس وگوی القرابة یقینلق و
خصماق قربان گبی
اقچه اوتی ــ وسلطان اوتی وقلیج اوتی
برنباتدر نیمه معنا سنه که سنبل دارد ور
اقسام کهانیکی ــ توت بوت ولوت
اقط ــ پینو دکشک ترکیده کشک دیگر
اقل ــ بسیار اندک وتمام القلة الاقل آزلق وچوقی آز

اقلغ ـ ایاقلی کمانی رباب رواوگبی
اقلیم ـ کشور کشور
اِک ـ بند انگشت باز گبی پرمق لغومی بک باشد
اکاده دیبک ـ انچه دران گندم کوبند
از سنگ باشد مهراس
اکتانا ـ دل گرفتن و برخاسته خاطری
السامة السآمة طارلمق
اکترا ـ گون آشوری طوتن استمه وز افگن
اکدی ـ داویوتی وطال قاوق بهمان
طفیلی ناخوانده ایرمان
اکدیچ ـ وایغمش اسپ خصی جُرده
اکریم ـ وتکلتو نمدزین آدرم
اکڑاهوا ـ شجیده شجیدن مصدالمتشنج کوترم
اکڑنا ـ نازیدن و برخود پچیدن العجب
التبختر الاختیال الزهواولنمق وصالنمق تکبرلنمق
اکڑنا عضو کلا ترغده شد التشنج یورشمق
اکڑکی چلنا ـ بتبختر رفتن نازیدن
خرامیدن چمیدن الشمر الاختیال الرمل
الربلة الرامة الهرولة صالنوصالنویورمک
صالنمق
اکڑو ـ چنگ پا الفصا القرفصة
اکسک چلان کمسته ـ نقش کم بازنده در قمار کمزن
اکسلک ـ کاهیدن کاستن
اکسورمک ـ کها انسنا سکنجیدن باشد
اکسلمک ـ واریکانها رانگه گداختن وکاستن بدن
اکش ـ چنگال شکننده برد مور درکه آنوکله
تنجره دن اتمک وایت چقاررلرسکار آهنج
اکشی آش ـ سرکه لوآش سکبا گبی
اکک ـ زنخ
اکلمک ـ خمیدن چام گبی
اکلمه ـ بتشدرمه وصل و وصاله فراز
اکلیل الملک ـ قوچ بوینوزی نام دوا و
گیاه زرواسپرک وزرریر وبسدک بسک
اکلیل شمالی ـ کاسه درویشان منازل
قمردن برمنزل در
اکلتمک ـ وطورمق ویرشمک فراز گشت کردن
اکنتی ـ وتوپال وکواسه ریزهای زر
وسیم که درکوفتن ریزد توبال النحاس سنا گبی
اکندرک ـ پارچه کوچک که بر پشت جامه
دوزند زرو زیم
اکهاڑا ـ جرک وکشتیگاه تعلیمگاه ترک
المصرع کروش طوتجق یر
اکونی ـ دوشابدلی دوشابدل
صفة آن الوحام یوکله قاریلرک آرزو
ایدوب استدکلری نسنه
اکهٹا ـ بهم آمده فراهم آمده وجمع شده
غند مجموع معنا سنه که برکش دینور
طاغنق مقابلیده رکودگبی
اکهراکیڑا ـ یک تهی السحل برقات اولان بز
اکهری رسّی ـ رسن یکتا السحیل برقات بوکلش ایپ

آکهیرتا — از بیخ برکندن و بر آوردن برکندن برکشیدن القلع النزع قوپارش

آکیر — عود الوح اقاردن اگر باشد

اکیز — وا ایکیز توام جنابه

اکیلماک — خمیدن جفت

آکیلا — جریده تنها تنها الفرد القرید

یالکز ویالکز فته

آکین چیکماک — کشت درودن

اکینلک — کشت زار

اگاتی — تانیده و چدار و آهن شکل و کل و آنچه در گردن گفتند چاپک الطول الطیل کوستاک پایغو چدار بمعناسی اورک و اورکن چلوک گبی

آکال — فضله دهن

اگر — فریج العرو المندل

اگرمق — دچاغرمق و حیقرمق و صیحه اورمق غریدن

اگری بوگری — کج مج شفت و مژ

اگلا — پیشین پیشینه المقدم السبق السلف السلیف الاستصال اوگ ادگی

آگلچرتا — کشش برآمدن شمشیر از نیام الاندلاق چیقمو

آگلنا — بیرون انداختن چیزی از دهن القذف آتمق

آگتا — آرمیدن آسودن سیدن لذت بیمک

آگون چیا — مسند و آو نشیمن السندل

آگوانی — پزیره شدن الاستقبال الاستقدام قارشو

اگهن — تقریبا آمان ماه

آگهانا — سیر الشبع الشبعان طوقلق و تقالیه طوکتش گشتی

ال آیا — چهکتیلی کفدست

آلاپ — آهنگ

الاجه — ابلق

آلاچهره — اسپ رک

آلاشه لق رشمی — آلیزیدن

آلاشه طوقیت — اسپ سرکش که پای بر داشته نعلبند را کار کردن ندهد لبیش گوی

ال الکی — دست بیخ شغل و حرفه و کسب کار

آلاو — الاطیمه ترکیده دخی الاو دینور

ال اوراقی — دسترد دستره ال بچقی و خرده ونداشه لوبه ورپی و اوراغه دخی دینورکه ال اوراغی تعبیر اولنور

آلایچی — هیل و شوشمیر و هال و هل و لاچی

ال ایله اوغمق و سورمک و سیلک — مالیدن مشتن

التفات و توجه — پرداختن آن بلفظ نا وچی چغر الالتفات التوجه التوجیه یوتلمک بوزرن و ونمک و چوره باقمق

التماس — درخواستن درخواست درخواه الطلب استمک

التون اوقی — طلاق اوقی نام دوا خضر بنان

آ اطلا — بازگونه و ازگونه وارونه ازون و سرپانین گرده رانگون وسرگون سرنگون واژون جامه ازدان پوشیده المنکوس العکس ترس

الٹا جننا - بازگونه زادن الیتن الکس
الناکون ترس طوغرموق
الٹا سیدھا ہونا - از پس ہم نشستن ایشتار
ترس طواره بنمک
الٹ پلٹ کرنا - زیر و زبر کردن القلب
التقلیب دوندرمک طرطغان وطاغنق
ایتمک و صاچق ایتمک
الٹ پلٹ ہونا - ته و بالا شدن التقلب
دونمک طاغنق اولمق
الٹنا - چیزی را از سوئی بسوئی گردانیدن
القلب دوندرمک ترس ایتمک
الٹی پاؤں پھرنا - بر قفا برگشتن سپس باز
رفتن الرجوع الرجعة العود گیرو دونمک
الٹی پیدایش - نگونسار زاده المنکس
ترس طوغرلمش کشی
الجھنا - درہم شدن درہم رفتن پریشان
گردیدن ژولیدن التشتیت الانزجار
طاغتمق بری برینه اولمق بری برینه گیرمک
قارشمق موشش اولمق وطارطغان اولمق
الحاق - آمیزش اللحق اللحاق اللحوق
الادراک ایرشمق یتشمک و لاشمق
الدانمق - دم خوردن فریب خوردن
الدن ایاقدن گتمک - وسراسیمه اولمق
بیدست و پا شدن
الدوان - بهله که نکاب باشد

الزام دینا - الزام دادن
آل سورمک - ویوقلق و اللمک و سلمک
و دلک بلیه و دلی برچیدن لمس ایتمک
السی - زغیره و بزرک الکتان مشهور در
آل صوئمق تازیدن د
الغم سالغم - سراب کثیر و گویر و آل
الغوزه - توتک لمزمار دودک
الف آنا - شاخلتمق چیراغ چیراغ پا شدن
بیخ پا شدن سکیزیدن و جست وخیز کردن
و جفته و آلیز انداختن بنشاط باشد سکرفیدن
القمص و القماص الشباب طوانقیج آتمق و چفته
اورمق و ایکی اوک ایاقلرین یردن
قالدروب آتیلمق و قالقیوب صیچرامق
الفنر پاس - پاسا
الفت و موانست - اونچ الانس طوتمق ودوستلق
القاب - نامہ النبز اللقب
الک - غربال غربیزن
آل کسمک - قطع علاقہ ایلک دست برون کردن
آل قاقمق - دستک زدن در سرود و غیره زنک
الکسی - تنبل تنبل تنبلی و تنبلی الکسل گوشکلک
الکم صاغمه - قوس قزح آدینده
الکی باشمه تو - دست تو برسر من باکاف صاغ
الگنی - آونگ آوند و اوشنگ و زاوند
و رشته المعلاق المعلوق اوزنگو قاشی و
اوروم هونگی و چنگال و جیم و قنب

اللہ ـ تعالی جل جلالہ وعم نوالہ وعظم برہانہ
وکبر شانہ بعظمتہ وکبریایہ ایزد یزدان دادگر پروردگار
خدائی دادار داور جانتن شیندیر کردگار
لرلر یہان گرو کرگر الالوہتہ تکری یلوق اللہ
تنکری تعالی
اللکہ ـ لمس کردن
آلنبا ـ باغرہ و باگرہ و دبیلہ الغدۃ بزبترکی
الیج ـ بد دعا و تفرین بسورگبی
آلو ـ چغد کوکن البوم الفیاد الصدی البوہ بیقوش
الوب انجن ـ سرمہ خفاد سرمہ از چشم ہا
باہان گشتن الکحل سورمہ
الیندہا ـ فریحتن الکلب التکبد و کک
الم و آسیب بہنچانا ـ کوستن کوفتن طوقتمق
وچاتمق و یان باشی کلاک مصادہ معنا
طارلق دیرمک انجنک انا الم التقصیر التعذیب
التفیق الدق الاقہ
الی اتکی بوش ـ باد درکف داشتن بیفائدہ
ویحاصل اولق
الی آچق ـ کریم کمتہ دست کشادن کبی
الی اوزن ـ وہر شیئہ الی یا قشورجہ بدست
الی دایاغی بوزلش ـ شل و چنگلوک
الی چولق ـ شل کہ لنج باشد
آنا ـ مادر و ام انک الام انا
امام ـ پیشوا پیرہ وہیرہ و خشور اویلان کبہ
امام باڑہ ـ حسینیہ و روضۂ محرم کیدن کبزن

امام تسبیح ـ سرگرہ وامام تسبیح و مقری و
گل سبحہ وگل تسبیح
امام عادل ـ خسرو الملیک الملک المالک
پادشاہ متصرف
امانت رکہنا ـ سپردن طاپشورمق
تسلیم ایتمک و اصمرلمق
امان وبہلت ـ زنہار و زنہار دار امان
و مہلت دہندہ الامان المہلۃ قورقوسزلق
امت ـ برپروشان برفروشان
برشان فرسنداج درستان ہاوش ہاوشت
بربولک برطاقم
امتحان ـ آزمودن آزمایش کردن
صنامق تجربہ کبی دنہ مک وصنہ مق
امداد و مدد ـ ہمزیدا عانت معنا
امر ـ فرمان فرگفت فرازمان بویرق معنا
امراخور ـ میرآخور بترکی
امربیل ـ فرغند سار مشیق معتاسنہ
امرت ـ آب زندگانی و آب حیات آبحیوان
امرد ـ چہرہ ریدک کلوک صقالسز یالیک یوزلو
امرد شوار ـ کجدار و مریز و شت درش
الاہم الاعظم اولو دیوک نسنہ زیادہ کرکلو
امر معروف و نہی منکر دہ ودہیو پدودہادہ
امرنک ـ و آتش ایرنک میل کردن جاہل
باشبا داشتک کہ یاسہ باشد
امرود ـ ومرود و کومر الکمثراۃ ارمود

آمرودی — گلابی کری جاکو رسته معناسنه
آمرغنغوق — چشم گرم کردن غنودن
آمزک — اوله یتر گی
آمس — گروهی احتباس باد الفک برک
رقالی نسنه صقلی معناسنه اسک الاکیک
اسی قالی اولمق
امک — سعی ارمان فغتنده
امکا ڈھمکا — بهمان و فلان و باستار
بهیستار الفلان فلان فستکز
امکان — یوریسیر قدرت معناسنه
آملتاس — خیار شنبر خیار چنبر قثار الهندی
خیار شنبه
آمک — وصورمق مزیدن ملیکه چکلمک چوسنا
آمن و سوده — در غال الامن قورقوسوزلق
امید — سوبرا مخنت اوس الرجاء اومو
امید رکهنا — امید داشتن چشم داشتن
بیوسیدن الترجیة امید طوتمق
امیدواری — تخت سوبرا الامنیة امید
وآرزو ایتمک
امیدی سکیر لنک — مایوس و ناامید اولمق
بی کردن امید معناسنه
امیر اعظم — ترین الامیر بویوق ایچی بیکه سنجق بگی
امین و معتمد — ستوار ستوان
انابت — باز گردیدن از گناه مولیدن
رجوع ایتمک و پشیمان اولمق

انار — و تار رشمی از آن گلنار
فارسی و نار دون الرمان الاملس انار
انار کا پانی — نار دانک
انار کا پوست — ناسپال قشر الرمان نار قبوغی
اناق — بازدرد بابند رسوغی
انبار — ونبک صروان رنگل باشی
انبار کرنا — اقدار مق تعمیق
انبلی — انگره حجه
انبوه — گشن غول تفیش الجمع
اناری — تیا چیاچی و چیاسرکتا معناسنه
جامه کتان رقاقته ثوب تکلمر اوار
انتخاب کرنا — سچک
انتظار — برسر ره پر معوز الترقب
الترصد یول گوزلک
انتظار کھینچنا — انتظار کشیدن گوش داشتن
انتظار کرنا — گو یک وگوزتمک
انتظام — وزریک
انتظام و سهولت کا کام — چم النسق ترتیب
واسه و انتظام واحد اوز رینه اولان التنسیق
سوزی و شعری نسنه لری بری برینه ارده
دیر دب نظم ایتمک التناسق
انتقام و کینه — کین الانتقام کین المق
انتها — کراه و پشیمان نهایت بولمق اخر
انتهی دان — ناراشند از هر ماه شمسی
انتی — کشاکی میان انگشتان الفوت ایکی

پر منگک ارا سندغی فرجه
انٹی بازہ — انگر دراهم درمیان انگشتان
کرڈیدزدی بمر داالقفاف پارمنگک ارا سنده
اقچه ویاغری نسنه کرز لیوب اوغرلیان کشی
انٹی کرنا — دراهم بمیان انگشتان کرده
دزدیدن القعف پارمق ارا شدہ نسنه کنیرلک
انجام — حوگ
انجان — الاجنبی یادگسنیکه آشوغ باشد
انجرق — انجرق هچکلی اسکرکی علو گیچه
انجل — بہم آوردن هردو دست بر آشیر
برداشتن التحیة الضبیثة ال ایله لوتمق
انجن — سرمه توتیا الکحل
انجو چهکلی — لالانیاتی که از مکه آرند بو …
راسودمنداست ویرانجوسی وشی دیرلر
انجاعزی — دق نج باریک
انجیر — التین انجیر
انجیل — انگلیون
انخز — کلید گنجی
انداز و ادا — آن الغنج ناز و کرشمه
اندازہ وحساب — هماد القیاس التقدیر
الخرص تقدیر ایتمک و انلمق
اندر — اندرون وتوی درون الداخل
ایچ ایچنه ایچنده ایچی
اندراین کاپهل — کبست وخربزه تلخ وشرنگ
الحنظلة قارغه دوکلکی

اندرجو — زبان کنجشک لسان العصافیر
والسنة العصافیر قوش دلی
اندر منہ کا — آورده بترکی داخل وہان
اند تسز — بغیر آن
اندن هرنقدر — گرچند
اندها — کورنا پینا وکورما درزاده
الضریر الاعمار گوز سز الا کمها ولی کار …
گوز سوز طوغمه
اندهٹر — باد تند … هوج العاصف …
اند دقو قو — دقره یونجه دیهاتی …
وکیک یونجه سی نام دوا دیدا … است
اندهیرا — تاریکی تار یک تاریک … و
تو لسیار تیره تار … الدیجور الغیهب … قرانکو
اندهیری رات — شب تاریک … تاریک …
وسیاه الظلما قرانکولق گیجه
اندهیری چشم — تپه الخفاب یاز ازدر توی
اندیشه — صقنمه
اندیشه کرنا — اندیشیدن نبیدن
سگالیدن التفکر التفکیر اندیشه ایتمک
انڈا — آستینه تاغ گوانده خمپه … تا …
مالک البیض یومورطه
انڈواسی — خاکیان آماد بیضه دادن البایض
انڈی دینا — تخم نهادن بیضه دادن
البیض یمورطلمق
انڈی سینا — بیضه پروردن بالی به

بیضہ کشیدن الحضن الحضانۃ

انڈیکی کباب — نرگسے

انڈی گندی کرنا — بگندہ کردن خایہ

الفساد توقمش ونو فلنمش چچیکلنمش و فاسد

اولمش لسنہ مطلق دیرلر ایکدین یموزطہ و

یوصہ المش قادن وقار پوزواجیمش جوزو

بادام گبی بگندہ معناسنہ

انسان — مردم مردمان ومرد البشر کشی

انسان مقناطیسی — وآدم کو الدیرن

طاشی لہنہ جاذبہ اسنگ است

آنش — شیب یوقش مقابلیدر

انشتہ — سیزنہ کہ فرزند اش قوجہ سیدر

انشی — ویوقشی زمین شیب و فرازش معناسنہ

انصاف — آزرم عدل معناسنہ

انعام — حائیل الصلۃ الاحسان عطا

انقطاع — گسست وبی گسست بچین بی انقطاع

القطع کسمک

انکار کرنا — کیبیدن واسرنگیدن الاباء امتناع

انکار وحاشا — ازدان بریکا اولمق

انگل — مانع وصال عاشق معشوق خرسنگ

انگولکنا یلمک — بیچ وعنادیتمک استہیدن

انگارا — اخگر الجمرۃ اودگوز ومی آتش قوری

انگریزی زبان — لتین

انگڑائی — خمیازہ وباشک وکہنزہ ولسبک

وبیاستقو المطو اسنمک

انگڑائی لینا — خمیازہ کردن ندو کشیدن

باشک کردن آسا کردن فاژیدن التمطی

المطیطا التمطیط انمطط اسنمک

انگشتانہ — انگشتیانہ دشست رانہ یکیر

دیرلر زہگیر معناسنہ الخشبعۃ

انگلی — انگشت انگشت کہین خنصر انگشت

مہین وسطی انگشت شہین ابہام بیلسنہ

انگشتان دست وپا الاصبع پرمق باش

پرمق ابہام شہادت پرمغی سبابہ کیچرک

پارمق خنصر

انگلی چٹخانا — درہم جنباییدن انگشتان

وبانگ بر آوردن الصرقعۃ الفرقعۃ پارمق چتلمق

انگلی چوسنا — انگشت مکیدن ولیسیدن المرشۃ

الاوک الماک الضغ المضاغ المضاغۃ پیسمک

امک صورمق مص گبی

انگلی کا پوٹا — گژدمہ

انگنائی — پیش ایوان وپیش طاق و

وپیشگاہ وفراخنائی خانہ واندام الساحۃ

الفنا آواد

انگوٹھا — نرانگشت دشست الابہام

باش پرمق

انگوٹھی — انگشتر انگشتری الخاتم یوزک

انگوٹھی پہننا — انگشتر پوشیدن ودر انگشت

کردن التختم یوزک واقنمق

انگور — اریکۃ العجرح

انگور — انجمن العنب یاشل اوزم تاک
ورزا اوزم اغاجی کہ آصمہ دینور تکرکو
تکس اوزم چکیردکنہ دینور رز مطلق اوزم
اغاجیدر کرک آصمہ اولسون کرک اولمسون
سنگک وه دوه کدوخی دبرلر غژب و غژم دانہ لنمش
لنمش تازه اوزم غژغاک آصمہ تولنہ دینور
کشتنو کنشتو برخوشہ ایرشمامش اوزمہ دیرلر
انگیا — ساماخچہ شاماخچہ ساماکچہ شاماکچہ
شاماخ شاماخی بربند و بازبند سماچہ
بازبند بازرنگ کوسلک معناسنہ
انگیٹھی — آتشدان منقل کلکدہ کولخن
مرزغان مرزغن الکانون اودیقاجوق اوجاق
انّا — دایہ الظئر سدانا سی بازاج معنا
انوکھی چیز — نادیدہ اعجب طلسق
انی — نوک نیزه السنان یلمان
انیش — نشیب وافراز
انیک — بچہ سک تولہ معناسنہ
اوبہ — وچارطاق راوتی کہ چارطاق
اوبھی — گوشہ گرفتن گولہ وگومہ الزبیہ
اوبی کوملتہ سی دیصولہ جو چقور
اوپر — بالا الفوق اوست
اوپر — برنعلیہ یو چیہ یوکسک علی اوستنہ
اوپر چڑہنا — بالا برآمدن بربالا رفتن
دامیدن الصعود یوقاری اغمق
اوپر نیچے رکہنا — غژیدن الاطباق بری

بری اوزره بیغمق واستیف ایلمک مطلق دیرمہ
اوپری بوجھ — سرباری العلاوه سربار
اوپوش صداسی — آواز بوسہ چچاپ
اوتاجوق — صاحب شرمگین گبی
اوتاغ — بارگاه بارجا گبی
اوتاق — خیمہ مخصوص شاه کروک وهوار گبی
اوتراق تیمہ سی — کہ برکیمسنک دتراق
یرینہ اوریلان تیمہ دزرهکونی معناسنہ
اوتکی گون — دوندن اول اولان گون
اوتمک — وچکرمک طکلامق اسم صوتدر
اوق آتاند قده پائی کرشینک اوتوب چکر
مسی دبرمحلہ اوق وقلیج مثللو آلات دالحہ
طوقندقده طکلامسی طنقردمسی گبی ترنگ معنا
اوتکی گیہہ — پرنده ارکین گیجہ دن اول کچن
گیجہ بارحہ اللاولی معناسنہ
اوتمر — وفریک وفیرک هولاکرکن معنا
اوتوراق تختہ سی — قپو اوکنده نصب
اولنان تختہ شرف گبی
اوتولمش — بریان اولمش قیون کلہ سی لفحہ
اوت — مردهیزن الغربیا لکزکیمسہ دارکن
اوٹ — پرده السترة الحجاب الستارة الجخبرده
اوٹ میں ہوجانا — دردن شدن اندرڈ
رفتن کوغ الستر اورتنک کیزلنکیچہ کتک
اوٹنا — فلفیدن نہفتودن فلخیدن فلخودن
تازه الحلج یوک ونپبوق آتمق پموق آتمق

اوتنی — چوبلیش اوهنین الهلاج چیر چیر وچرچیر
اوتلی هوی روی — فلخمیده فلخیده پشته گران
را فلانوکوینار قبلن الجلیج آلمش بیوق
اوچ — واکدول شرط ورهن چال گری جواب
اوچ اودشدیرن کمنه — کینه کشی
اوچ بش گون — سپنج اصل مدت قلیل معنا
اوچانمق — ویتکشه پر اپشک [illegible]
المق وباشه وازمق وآخر وتمام انتها اسیری
اوچار — نوروز
اوچه — ولوچ سرین کفل او تور اق
یر خیاب ایکی عرق بید انسانده اوچه ویریشا
یرینه قیناتی دا وست طرفنه پیچ تعبیر اولنه
وحیوانده صغری خود سروات اشعر گبی
اوجهه — شکنبه هزارخانه الکرش
اوجهرٹی — مجموعه شکنبه وشت پودی که
هزارخانه باشد القبه قرق بایر
اوچاغ — چولها الاوده گبی
اوچاق — قاون وقرپوز وسازبستان
مقوله سنگ وودکید جانگ گبی
اوچاق چکرکه — بخت گبی باذری شبیه ملخ
اوچا — بزباغره گبی
اوچقور — نیفه که ازاربند باشد
اوچقوراوی — نیفه شلوار که جائی ازاربند
اوچکمک — گرو بردن در قمار خصل وندب
معناسنه که نرد اویونده هفت اوززره اوچکمک

اوچورم — ازکوه وکنار رود جائی که از
بالا تا پائین برابر وهموار باشد که اسپ
وآدم بالا وپائین نتواند رفت
اوچورمه — بالاخوانی که تعریف بیحد باشد
اوچوق — تبخال
اوچوق طوتمش — وجن چاپلمش وجن طوتمش
جن گرفته وسایه دار وسایه زده
اوچی هواوه — واوچی الندهکی ورهولکی در
دست گویا زکه چند گوییا بزیحه در هوا کند
اوخشامق — وتلطیف وتطییب بمک اوخشتن
اود — آتش وزهره
اودو — هرد هرکی قند زد وهر دو کند جنبد
بید ستر که قند زخایه سپید ند
اودرکی — وبورغو هرمه پر ماشقب
اودن یغنی — پشته هیزم آمه گبی
اوده مک — ادا ایلمک گنه اردن انده خلاقتن
اودهی — کیدنگاگوله آوجی کولمه سی پچوللنه چقوس
اوراق — جاخوک هنسیا
اور — گره گردن بحیح وجکین وغر
اوراق بوجکی — جهینگر جراسک
اوراچی — آکین بجحی دردگر
اوراغر — سفاله سنتا آکین بچه جک آلتد
اورپرمک — بردمیدن اقشعرار معناسنه
اورتق — شریک انباز
اورتق — وقومه ونوکر اموسنی سوت

اور دک یاغی – پیه مرغابی زغار کرم

اورس – پتک آهنگر سندان مغفیج وسنده

اورسلنک – واشمق فرسوده پژمرده اولمق

صولمش متغیر کهنه ومستعمل پژمان بودن

اورغون – وچابل روز خوتن تارخ

اورکتمک – راندن ودونمودن مرغ کیش

اورکج – خرپشته کوهان شتر اول تپه یه

خرپشته دیرلر که اورته سی یوموری ایکی

طرفی چوکک وسیمی طولانی اوله ومطلق

یوبایوده اولان نسنه لره اطلاق اولنور

کمر وقبر وچادر ودوه اورکجی وحمال سمری و

تابوت تخته سی کبی

اورلک – نفرت کردن رم

اورکه – دکلان چوب بدو که سیخ در آن

کرده پشم وابریشم بران تابند

اورو – وکوره یش رخو که در چامه کنند

اورغون یول – راه محنی اندر آمدن جانه با

اورک – وطوله ایپی رسن پای ستورک

اورکچ – کوهان

اورکمه – نفرت آهو

اورکن – واورک ریسمان گردن اسپ چلوک

اورومجک آغی – تارعنکبوت ابر کیا

اورن – مار نره رگ

اورن کلی – سیاه دارو در آق آصمه

وآق صارمشق وحسن یوسف دخی دیرلر

فاشرا معناسنه وبیک قولاج کوکنه سموز قیق زر

اورن پولی – تلک زر ورق وطلق ستاره

زمین کوکب الارض

اورندونمک – دیتیک گزیدن انتخاب و

اختیار ایتمک

اورنک – نمونه دستور کبی

اورد یوموری – جنبش که در گردن باد نجان

قدر باشد

اوریب – قاچق وبعضلر وریب دیرلر

وریب معناسنه بفارسی اریب واریب

العوج العوجاء اکری یالک واکری وقسقلق

اوریب – فریب ودغا الخدع الخدیعه

الخدعه الدامق

اوز – گمس سبز سرخی مائل غوره گمس

اوزار – دست افزار وانکار الادات الته

اوزامق – ویبومکشو ونماکردن شیء ونما بولمق گرا

اوزان – ویکشاق دراز نفس

اوزدک – آغاجک بدنی بزرگی

اوزرلک – سپند

اوزره – واوزنده بر

اوز قرنداش – خالو برادر مادر وپدر باالو

اوزلک – برشکستن وقوپمق وقیرلمق شکستن

اوزلی – وساقرلی لانی سیاه که پا ازان

بدشواری بدر آید غریفج

اوزم چیره – چم کبی ثفل انکور شیره گرفته

اوزم زنبیلی — ویا نخانه زنبیلی حراز

اوزم صالی — چرخ که اوزم صفقه جوق کنه
ور سار معناسنه

اوزنک — واوزلک بگسلایدرلر

اوزمه لک — و ساقراوزی غنچه ودرست
غوچ که غار دار باشد

اورلن اوپر — دراز نقل

اوزم تگندسی — واوزم صالی اوزی
ایا قلمه تکنیوب شیره سی چقارور حوضچه

اوزنگی — رکاب

اوزنک — وشنق واو مازانگه [illegible]
[illegible]

اوزی — دیگنده کی خود

اوزانا — بیاده ودرانه تیری غلطان
التظلیم اوچوزق

اوزهنا — لباسی سرافگندن کشیدن
انداختن [illegible]
ورور شک

اوزنی — سر [illegible] دامنی باشامه
باشومه باشام زگوی [illegible] القنع
القنعه باش [illegible]

اوزون [illegible] الاستعدا
بر اقلمیق

اودست قولان — ولیقور و آتشور سه قولان
تنگ دوم زین اسپ زیر تنگ گی

اَستُوَن فتحه و زبر

اوسرلرینه تکتی بین بغدادی و سرلر سکلوج

اوسون — افسون

اوشاق — وشاق واوشترکی سبا دیه

اوشکن تشتل وکودن آدم جهند

اوشور — [illegible] شجاع

اوشوکه — وبولمق [illegible] مرد
شدن و سرما خوردن تجیدن

اوشمر — تکاسل و سهاون [illegible]

اوشک — [illegible]

[illegible]

اوشقی — [illegible]

اوشوقی [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

اوصاق — [illegible]

اوصاق — وجقیقین یاول [illegible]

اوصراوق — [illegible]

اوطلی — [illegible]

اوطمه — حجره کازه ویا خته وبیتا

اوطلو یا غلمیق — واوطلو یا غلمه [illegible] در
خانه سید کنند بوریا کوبی

اوغرلی — مبارک قدم

اوغلاق — بزغاله

اوغلان آتشی — گاو شیر بر صمغدر

اوغلان یتاغی — و مدره رحم

اوغل اوتی — بادرنگبویه و کزوان بالنگو

خوشبویه دیناتدر

اوغلق — بزغاله هیرک

اوغلمق — سپندوپر اندر

اوغمق — بدست مالیدن و سوزنمک نیز

مالیدن فشانیدن و بادانگیز معناسنه

اوغور طوتمق — فال گرفتن تفأل بالخیر شگون

اوغورسز — شوم قدم بدپا

اوغورلو — مبارک و میمون فرخ

اوغوز — و بدن کول ساده دل و احمق

اوغونمق — مدهوش شدن ز خود شدن

کندودن کچمک

اوغهرق — بدست مالیده چشمه

اوفالمق — ریزه ریزه کردن خشخاش کردن

اوفام اوفام — ذره ذره ریک ریک

اوفلو — شعاعی آز اولان چراغدر تنک

اوفنتی — و قرنتی ریزه و فتات

اوفندی — خرده و ریزه نخاله

اوفورک — پهپونک پوف و پوک

اوق — سنک عصا تکیه برای وزن بر تیر

چوب عصاری نصب کنند کن کبی

اوق قیوری — ترکش و تیردان تیرکش

معناسنه در

اوقلاغو — بیلن نان پهن کردن سوردی

و بیواره و نبواره و پچوبه کبی

اوقلی — و بیوک کرپی بزمی سیئی

اوقی یارشمق — تیر انداختن خطر

اوکچه — ایڑی پاشنا

اوکدول — هفده یه

اوکدرن — تقدم و پیشدادا حیرت

اوکدین — و اتلک تخت اقدم آوندسبقانه کد

اوکسرمک — سرفه کردن اوکسرک نام آن سرفه

اوکسلو عملان چکدجی سوز نحسان کم لیعت

بدیعی و علکند باشد

اوکسمک —

اوکندره — چوب خرکاو راندن خرکوار

و شکدیه عاد شنک و غبازه کبی

اوکدی و تهدی — دعا اولدیغی صورتده

اوکسین تیسون دیک ولو رجاناده معناسنه

اوکو — و بیوغو بوم کلان و کوچک بایقوش

که چغد باشد کوف و بوم کبی

اوکوت — وعظ و نصیحت و پند

اوکوت دیرمک — پندیدن

اوکوغه — بازن و پشتمازه استخوان پشت

اوکوجیلک — وعیلیلوکت حیوان اوقی متوحش آهوکی

اوکولمق — به شدن زخم شمار معناسنه

اوکولک — به شدن زخم ستایغ استیم کچکی

اوکونمک — فخر و مباهات کردن نازیدن

اوکوتمق — به کردن جراحت پنبه گبی
اوکهاژنا — قوپرمق
اوکلی — چوبین راجواز جوازه وسنگین او جوغن
کابیله هاون هاون المهراس دیبک کابیله معنا
اوکیک — فاخته که کانچه وکوکو باشد
اوک — وایلرو پیش
اوکمک — آبا دانیدن مج کردن
اوکندره — چوب شکر کادرا ندن گزایش وکاو شنگ
اوکهنا — رستن روئیدن میدان تنگ الغت تمک
اوکهه — شکر الغضب شکر فامشی
اوگی — دیوغوکوف معناسنه کلیک گبی
اوگیر — واوگیر جولاهیکی کوچی غرواش پیتاره
اوگی قرنداش — برادراندر
اول — کرو شالنک و نوالرهن یرغمال
اولا — آبلوج الابلوج لوبت شکری قند مکرر
اولا — سنگچه وتنگرک ژاله یخچه شخکاشه شهنگاغ
البرد طلو
اولاق — وتاتار قاصد باخط وخبر که سوار
باشد اگرپیاده بود ساعی گویند واسب ڈاک
نیز که منزل آتی ومنزل بارگیر باشد الاغ
اولچرسه — وقشقرتمه ویلته وقندرمه تحریک
واغرا اغزول
اولچک — کفیز پیمانه
اولچو — اندازه ومقدار بلنج
اولچولنمک — دیایمق مشت زدن کشیده

اولدرمک — تپه لک — کشتن
اولدیغی گبی — حق وصحیح وراست فی نفس الامر هستو
اول سرارایات کا — بازیره اول وبازیره
آخرپاره آخرشب ابتدا گیچه سی
اولقدر — وبوقدر واولدکلو وبودکلو
چندین اندگبی
اولک — وترلا وطرح بیند کهیت کی سامان
اولکر — ثریا پروین
اولک سلمش — کیاری منڈیر بندہی ہوئی ورزگی
اول ملاقات مین رنج پیدا ہوا اب پہر وہی
معامله درپیش ہی — اول کاسه در دباز
ہمان آش درکاسه
اولمه — روودورودده بترکی یولمه السمیط
بغرسق وامعا معناسنه در واسیحق صوده
حاشلنمش قوزی یه وقوشه دہور کمرپانمده
قزار ورلر روده کرده دخی دیرلر
اولیه جک قدر یبه جک — قوت لایموت آشام
اولمیه رق — خشک بافتن میانه ده وج
واوکدول عقدا ولنمیه رق قمار ادیناق
وملک تعبیر اولنان اموال واشیایه دفعة
اوینامقدن دخی کنایه اولور
اولو — والشلک شاہراه
اول وابتدا — آغاز کارآوند نخز نخزین
نخست نخستین لااول ہرنسنه نک اوگی البدئ
البدئة البداة

آولوق — ناودان

آولونق — ناله سگ وله وزنو بیدن

اولوقلمش — نازن سموز وششمان گسته ارقه سنده اولان یو درکه اولوقلمش تعبیر اولنور طاولی آتلرک صغریلرنده دخی پیدا اولور

آولوم — مرگ

اولی — مرده بهتوک میت

آول یکار قدن — واوته رلدن آنسو ترمعناسنه زاستر

آوماج — تریتی که از نان خشک با روغن و دوشاب کنند بعضی گبی

آوماریم که — واولکه اولیدی لعل وعسی ندیک

آومق — آرزو معناسنه تمنی کردن یوبه

آوموز — یونڈ ہا کفت

آون — صیحه آواز بلند

آون — پشمه الصوف الو بریوک

آون ایکی قبولی کوشک — قصر دوازده دری بارهٔ دری که مراد افلاک البروج در

آونٹ — شتر وشتر نسل ارنک وساروجنک بوته آن که هیرک باشد البعیر الجمل البکر الابل الیرک الحقة الناجیة المقرم دوه

آونٹ بٹھانا — شتر خوابانیدن الابراک الاناخة چوکرمک

اونٹ کٹارا — اشترغار اشترغار دوه دیکنی دوه طبانی

آونٹ کی سینی کی حکتی — خروگاه

آونٹ گاو — اشترگاو پلنگ الزرافه سیزره

آونٹی — شتر ماده بچه رالناقه دیشی دوه

اونچا — بلند و بالا فراز العلی یوجه یوکسک العلی

آونچا کرنا — یوکسلتمک یوقری قالدرمق

آونچی نیچی — نشیب و فراز آچا الکی اونش کریوقش مقابلیدر

آوندھا — نگون و باز گون بازگونه بگونه باشلوان واژگون واژگونه واژه دون اژونه سرنگون در واندر واوازون العکس ترس

آوندھانا — نگون کردن الکفا رالنکس النکوس باشی آشغه ایلمک

آوندھی منه گرنا — بر رو افتادن الانکباب الاکباب یوزاوستنه دوشمک

آونگی — تر کاره لجوج معاند و متمرد

آونگی آغاجی — ودیکه پادیره که پتلامش سقفه وهل ویرمش دیواره طیارلر

اونگهه — پینگی السنة ایوقلمق اونسن النعاس امر غنمق النعوس بترکی بخار اچرت او یقو معناسنه

اونگهنا — ناویدن غنودن النعاس امرغنمق

آووه — واه وریان چیتلاقی تیماقی تیماش شت

آوهی — وخ جان ووخ ویخی جگلی الواه الویه کلمه تعجب و کلمه قندرتی

آویانه — شیخ . . . . د

آویانمق — وطومق و کلنمک توقف کردن بازمان

آویدرمق - ویاقشدرمق ویراشدرمق و
دوزن ویرمک دوزلک قیلمق وودوزتمک
نحوبه زیبا نمودن برازیدن وکوکه سازیدن
یراشمق وموافق وچسپان گلمک
آویدی - ویراشدی وچسپان گلدی بزید
آویز - وبوه لک سارخک گبی
آویصال - پهزاک گبی انکه زودبازی خورد
آویغون - ویراشق موافق وودوزنلو
سازوار آندرغور وآندرغور دیرآرو
یراشور وآویار ومناسب
آویغونلق - ودیرلک دوزلک وخوش
کلجمک سازواری
آویغون گلمک - واویمق ویراشمق لایق
ومناسب موافق اولمق لایق ومناسب
بودن بدندان بودن
آویقون - ویراشقلو ویاقشقلو مناسب
وبره وساخته رنگ
آویکن - ششن پهپیرا وسولیوک گوشک
وصارقق ممه ون لکنایه درتفسر آباد
آویکمک - تقلید کردن برآورده
آویکونمک - سچرانا وآلوچانیدن نمانیدن
آویکلنمک - خشم وغضب ایتمک تندیدن
آویلجه - واویله صغورسن همان اودرو
بکزرچنان همچنین
آویلق - ران

آویله صیالم واویله دیه لم - وطوت که
وصای که بالفرض والتقدیر شمر شش
آویمق - ویراشمق واویغون گلمک ولایق
ومناسب وموافق اولمق بدندان بودن
آویناش - زن معشوقه مول
آوینامق - بازیدن قمار بارقمار اوینایجی
آوینجاق - وقوقله بازیچه
آویوز - جرب گرگبی
آویوزلی - خارشتی گرگن
آویوشق - خوابیده عضوا ویوشق ال
واویوشق ایاق خیره وکرخت
آویوق - صورت کشت زار مترس انچه
وتوبل وتندیسه
آویوقلمق - واویومق نوم خفیف واهل
کیف شکرایتمک دیرلر ینکلمه یوندن ماخوذ در
یوندن بر درجه زیاده سنه امر غنمق دینور ینکلی
آیومق - نوم سات گبی
آویون - کهیل بازی
آویونتی - وطال قاوق طفیلی بشتام
آویجق - وقوقله جوجقلری صدصدرد
آودمق واشتغال ایتمک ایچون مودن
وخمیردن سائرنسنه لردن دوزدکلری
صورته دیرلرتی گبی گڑیا هندی
آویه لنمک - وطورمق وکجیکک درنگ کردن
وتاخیر نمودن مولیدن

آهار - آهار و شوی بترکی حشیل
آهل حرفه - اهنو خوشی پیشه وران الحرفة الصنعة
آهل و عیال - زه و زاد العیال کشینک
نفقه و توت و یره جک کیمه لری زن و فرزند
معناسنه دول و دوشش تعبیر اولنور
آهیر - گاو بان البقار صغر تحاج
آیاغ سور چوب و شمک - پهلناسو چاک
و قایمق رمز گک گبی
آیاغ اوغورلی - مبارک قدم سپید پا
آیاغی صیویق - مرد گریز پا
آیازمه - برکه تری گبی
آیاغه صماینمه - بیماری پای اسب بهندی
رس وخش معناسنه اوفه دخی دینور
آیاق - پا
آیاق اولطه سی - تردد معناسنه درکه ری
اوته گیدوب گلکدر گوی معناسنه و ایاق
سیری معناسنه درکه جوی بار و چمنزار کنارلرنده
بری اوته گشت و گذار شدن عبارتدر سرا سر
آیاق پا طردی - آواز پا در آمدن و رفتن
سگ پوی
آیاق تری - پارنج که خواننده و سازنده بوربی گرشد مه
و مداح و قاصد را دهند
آیا قداش - رفیق و شریک تاخت و تاراج
همتا زیانه معناسنه
آیاق سورچک - وقایمق و یوز اوزه

قیامق و یقلوب و دوشمک شخیدن معناسنه
آیاق طاوشی - آواز نرم خصوصی رفتن شتر و لنگ
آیاق طوپشی - چمچمه و شکلشک
آیاق طپردیسی - و ایاق طوشی آواز پا
در رفتن گمار گبی
آیاقلق - تخته کوچک جولاهه که چون پا بران
نهد نصف رشته ها پائین رود پا افشار گبی
آیال - فرش و بال التعرف آت یلیسی
آیبک - تاج خروس خوج و هم نازش
هدهد که چاوش قوشی و خی دیرلر بد بدک گبی
آیپک - ابریشم
آیپک و رجی الکچمک - سر رسن یافتن به
امرد و سر رشته نمک بولمق
آیپک و جی الدن گتمک - مشوش اولمق شتر رشته
از دست رفتن
آیپک قوشی - هدهد که مرغ سلیمان در کوکله گبی
آیت اللی - اسب کج و اکج با ناکج گبی
آیت اوزمی - عنب الثعلب اوزنج
آیت بالغی - شبلان
د آیت بران - وقور بجان و طولامه و طونه
د آیت بوبغی - مهره کم سفید کم قیمت بکج
آیت خایه سی - خصی الکلب دو اکه دو
دانه باشد خرد و بزرگ گند سگ
آیت درسکی - ناخنه

ایّہ ۔ خود نما و کم ظرف الفرح الاشر البطر
کندین کوستریجی
ایت سیہ گی ۔ و یبان پراسہ ہی گندنای
کوہی شنان قوقاز و طاغ کندنہ سی و
ایت سیکی شربت
ایت کلی ۔ گیاہی بد بو کلدیکان
ایت منکشہ ۔ بنفسج الکلاب غا بانک
ایثار ۔ ہرمان الاختیار الاصطفا اوزند ولک
وا اولیور تلک
ایچ قلعہ ۔ ارک
ایچ آغا ۔ کمربستہ مستعد و آمادہ خدمت
و نوکر و ملازم
ایچلک ۔ وزیر بون نیمتنہ شردا غ
ایچلو ۔ و مبطن و دوہ کیتلو شتر دل
ایچری گتمک ۔ اندرون رفتن کوغ
ایچم ۔ گہونٹ آشام
ایچہ جک ۔ اشربہ
ایچ یاغی ۔ چربی
ایچ یوزی ۔ باطن خلاف ظاہر راہ
ایراق ۔ دور
ایراقلشدرمق ۔ طرد و تبعید ایلک افتروليدن
ایراقلشمق ۔ وآرالشمق بعید اولمق فاتوریدن
ایرپہیر کرنا ۔ کیبیدن الترادالتردد الترديه
دونذرمک و بربیہ دن آخریرہ چکمک
ایرتہ ۔ ویارینکی گون فردا پرداما ہرگی

ایرتہ یلدزی ۔ ستارہ صبح چراغ سحر
ایرتی ۔ عاریت ایرمان
ایرخانہ ۔ میان زین اسپ کہ خانہ زین باشد
ایرشمک ۔ یتیشمک و لاشمق رسیدن رس
وصول و بلوغ معناسنہ
ایرقاشی ۔ کوہہ زین اسپ کہ بلندی پیش
زین باشد
ایرلامق ۔ تغنی و ترنم زمرونتن
ایرلیتی ۔ وکیلدار و قوزغون اوتی و
نماز بوراوتی سرخس و کیلکان دوا باشد
ایرقومی ۔ وایرصاو راغی جناغ زین
تبنوک و کلچک دامن زین اسپ
ایری بوکری ۔ ناہموار جاولہ منحنی
ایری ۔ وقالین یاقشقنہ کرتلہ و گندہ و دو سری
ایڑ لگانا ۔ پاشنہ زدن کردن الرکوض
الرکل ایاغیلہ اورمق وسکرتمک ۔ و اسپ
انگیز و مہمیز و مخیز ناہمیز معناسنہ
ایڑی ۔ پاشنہ و پاشنا و پل العقب و پچھہ
ایز ۔ نقش قدم پی
ایزسورمک ۔ و نشان بولمق پی بردن
نشان یافتن
ایزلیہ رک بولمق ۔ پی بردن یافتن زنوشہ
ایزیتورمک ۔ و غائب ایتمک و بلورسنرو
بی نشان ایلمک پی گم کردن
ایزینی باصہ رق کلمک ۔ درعقب کلمک

ازپی درآمدن تتبع
ایس — وودہ سیاہی
ایسا — ہچنین ہمیدون ہچو انجلین وایلجہ
آنک گبی بونجلین بویلجہ بونک گبی بویلہ شویلہ
ایش — جفت شو رو ہ
ایش اتوانی — اہل صنعتک ایش قندہ
کیدہ کلری چوک ثوبہ دیرلر شاماک گبی
ایشتہ — اقرب وحضورہ اشارتدر رہا
ایشمسز — وکوجیسز مہمل وبیکار معطل اثرکان
ایشک — وپاپوشلق وپاپوچلق آستان
ایشک صوکی — عاقبت کار سرانجام
ایشلامق — وبلا ہمیق ویارلمق ویارلدامق
وضیاپاش اولمق تابیدن
ایشلک یول — واولو یول شاہراہ فج
ایشمک — شاشیدن
ایضًا — ہم دنیز وہاس ہترکی ذخی وودہ
ایک — دوک آلہ ریسمان ریسیدن ایلک
اکیرلدکدہ صارہ یق النہ دینور
ایک غرشغی — بادریسہ دوک شوکل
ایک بار — یکرہ المرۃ برکرہ
ایکبارگی — یکبارگی ہماز الفجاۃ والفجاءۃ
الفجاءۃ الانقلال العقول اکسنرن دہلورسز
وانکسزدہ ناگاہ آنسزین ویکبار معناسنہ
کہ بردن وبرادہ خوردن آنسزن بردن
گلدیلر ناگاہ آمدہ اند دینور

ایک خاوند والی عورت — ناموبہ بقار
ایک دوسری پرچڑھنا — انبودن ترہ نہادن
الاطباق التطبیق الوضع بری بری اوزرینہ
دوشوروب قومق وا ستف ایتمک
ایکدین — تخم مرغ فاسد نغ وگیرو بلندہ
ایک دوسری سے جدا کرنا — ازہم جدا کردن
واخیدن المفارقۃ الفرقۃ الفراق التفریق
بری بری دن آیرمق
ایک دوسری کی گھر کوئی چیز بھیجنا — کاسہ
ہمسایہ کاسہ التہادی بری برینہ ہدیہ دیرمک
ایک دین سے دوسرا دین اختیار کرنا —
نغوشاو نغوشاک ونغوشاکیدن التدین
الاسلام الارتداد الایمان الصبو الصباء
الصبارۃ بردیندن بر دینہ چیقمق
ایکرنگ — یکرنگ جامہ وغیرہ المصمت
بربویہ اور بہ معناسنہ
ایکرنگ — دوست یکرنگ خلاف دورنگ
کہ منافق باشد الصمیم خالص نیۃ الحبیب
الحباب سوشمک الحبۃ دوستلق
ایک طرف پیشانیکی — یحرلیۃ الناصیۃ
ایکلتی — نالش وزاری پاشخ وچیخز
ایکلک — آونذیبہ رشتہ نہادن دوکدان
ایکلمک — نالہ وزاری قیلمق نالہ وزاری
کردن چنحزیدن گبی
ایک لوتا — یکتاپسر

ایک منزلہ ۔ خانۂ یک آشیانہ و دو آشیا
دو سقفۂ الطبقہ
ایکنانمش کاغذ ۔ کاغذ سوزن زدہ وخاکہ
نقاشان گروہ
ایکنہ ۔ وجوالد وزیور دیسی سوراخ سوزن
وجوالد وزچشمہ گبی
ایکنہ صانجمق ۔ واثواب نگندہ لمک اورمک
ایکللمک ایکنہ باتورمق آتردن
ایکنہ لک ۔ سوزندان عقربخانہ
ایکنہ لق ۔ کیسہ خیاط وحجام تلی بربرجزدانہ
واسطح ظرفہ دینور وترزی طوربہ سنہ و
وایکنہ قویجق ظرفہ کہ ایکنہ لک دینور
ایکنہ یوردی ۔ سوراخ سوزن سفت
ایکو ۔ پہلو بپلہ معناسنہ کہ تہبگاہ
ایکہ ۔ ددوری چوبسای سوہان معناسنہ سان
ایکیز ۔ توام غول گبی
ایل ۔ دوست وموافق ومطیع وجماعت
وعشیرت ایل گبی
ایلتمک ۔ وگوتورمک بردن
ایلتی ۔ زنان دوبرادرکہ دیورانی
وجیٹھانی یاری گبی باشد
ایلچی ۔ میانجی والچیگری رامیانجی گری
ومیانجی عاشق ومعشوق راشاو ورالقاصد
الرسیل المرسول الرسول
ایلغین اغاج ۔ گزہندی جہاد

ایلشنک ۔ متعلق ومرتبط چمٹا ہوا یلک گبی
ایلک ولاد ۔ فرزند اولین نخری
ایلک حلواسی ۔ حلوای مغزیات مغزین گبی
ایلکن ۔ وچراقمہ چراغدان چراغ
قونیلان ظرف مزہ گبی
ایلمک ۔ حلقہ رسن سرندگبی
ایلمہ ۔ ٹانکا کہ دوردور دوپارچہ
زنند تاکم وبیش نگردد کوک
ایلنج ۔ سب ونفرین لعنت شنہ گبی
ایلوا ۔ شیبار والوا الصبر ازدوای
ایلی ۔ یاری ایصنمش صویکدک گبی لنگنایانی
ایلیجہ ۔ حمام گرمابان گبی
ایما واشارہ ۔ وندش ونمار وگوس
وپرخیدہ واپرخیدہ صیح الایما راشارۃ
ایمان لانا اور محبت سی مطیع ہونا ۔ گرویدن
الایمان الاعتقاد الاطاعۃ اینانمق
ایمکلیہ رک یورمک ۔ بدست وپانشستہ
راہ رفتن طفلان وشل مردم
این ۔ آشیانہ وحوش ویوہ آشیانہ
طیورتیغال وکنام ولانہ وغال گبی
اینٹ ۔ خشت وآگور وبزرگ راتابہ
اللبنۃ الآجر الطابق کرپج وکرمد طوغلہ تابچہ
اینٹونکی دیوار ۔ تواستہ انجدردیوار
اینٹیں ایکدوسری پرچڑھنا ۔ خرہ نہادن
وانبودن الاطباق التطبیق الوضع برکی

بری اور رینہ دو شور وب قومق واستیف ایحمک
اینجنک - لازم وانیجتمک متعدی آزاریدن
اینجتمہ - میازار آزردن نہی در مازارگی
ایندہن - ہیمہ وہیزم الحطب اودن
اینک - کوبک یاورپسی بچہ سگ سگ کی
اینک قاطری قسمی از استر مدللی بارگیر کبی
خردہ اولور گاوک کبی
اینمش - واکدش اختہ جانور
اینہان - اکول ورثرد و شاکلول
ایواڑ - آغل الحظیرۃ قیون آغلی
ایواہ - دریغ
ایونک - شتاب و سرعت رفتن
ایوقولغی - آیوقولغی اذان الدب نباتدر قلوس کبی
ایوہ طنہ - وجوان پرچمی و دلبر کاکلی توبی
مادران نباتدر اطمیسا کبی

باب بای موحدہ

باپ - بابا و پدر وزنگ پیر الاب آتا
بابالق - پدر اندر
بابافنقوہ - ستون جہاز دیدبان کبی
بابا - قبہ سر علم و چتر مہر کبی
بابرنگ - برنگ کابلی
بابری - بوینک الریحان
بابولق - خرابات و قحبہ خانہ زغاروکی
بابونہ - البابونج پاپادیہ

بات - سخن و گفت و گفتگو وحکایت لنگاک
سخن زشت الکلام الکلمۃ سوز ولاقردی
بات بدلنا - حرف دوتا شدن و سخن
برگردانیدن و زبان برگردانیدن
التبدیل التبادل التبدل دل چویرک
باتورمق - و کومک و سانجمق توختن و
شخائیدن و خلانیدن چبھانا
باتین کرنا - حرف زدن و گفتن و سخن
کردن و گفتن وزدن زبان ترکردن
التکلم التفوہ سوز سویلک
باتین طنز کی کہنا - نواخوانی الطنز السخریۃ
الاستہزاء خورلق و مسخرہ لغہ آلمق و مسخرہ
یہ آلمق و مسخرہ لق
باٹ - سنگ ترازو و الصنجۃ ترازو طاشی پرسنگ
و دنگ طاشی پاسنگ معناسنہ
باجا - ساز ارغنون ارغون ارغن
المزمار دودک چالقی و لہو آلاتنہ دینور
باجہ - منفذ و سوراخ
باجرہ - گاورس
باجی - ہمشیرہ
باچہہ - کنجک و ہان الشدق الصماغ
بادریسہ - بادریسہ و گماج بترکی آغشیق
بادبور - بادفرو ردین بادبرین الدبور
مغربیلی ولدوس
بادسموم - بادگرما و ہیران السموم والحراسی یل

بادشمال - بالا و باد شمال الشمالی
بادصبا - پویراز
بادانہ ایلک - و دیواری یا پچلہ صیوامق
گل بدیوار مالیدن سیج گبی
بادل - ابر و میغ السحابۃ الغمام الغمامۃ
العارض الکنہور الدجن الدجنۃ الدجون
الہیدب القنیف بلوط
بادل - ابر مردہ ابر کہن الاسفنج البحر الباطحۃ سونگر
بادیگر - مار افسا و افسونگر الساحر سیلانجی
و سیلان افسونجی
بادیا - کاسہ القصعۃ الجفنۃ الجام الکاس
العس القعب الغمر چناق
بادیان - رازیان رازیام بادتخم
الرازیانج رازیانہ
بار - در الکرۃ المرۃ برکرہ
باران - منڈ و اخنبہ
بارانی - اللبادۃ یغمورلق و باشلق
باربرداری - الحمولۃ یوک چکن دوہ
بارتنگ - و خرغولہ و خرغول اللسان
الحمل باغ برباغی و سکرلی پہراق
بارشمق - صلح و سلم
بارشمق طعامی - آشتی خوارہ
بارک اللہ - آفرین و حبا ہن و حباہن
و فریشہ التبریک بارک اللہ دیمک
بارگاہ - ہواری الحضرۃ بحضرتہ بشہد اوتاغی

باروت - تپمنو باروت
بارہ بانی - دہ وہی و دہ دہنی و زرشش
سری و زر کامل العیار و زر جعفری النفر
النفیر النفار خالص و صافی اقچہ
بارہ سنگہا - گوزن و نخچیر الایل الوعل صغن
و گیک و برنوعنہ چوپر و برنوعنہ یغمورجہ گیک
و برنوعنہ طاغ اوکوزی
بارہ سنگہار - ہر ہفت و ہودہ بترکی دوزگون
بارہوان دن - بادر از ہر ماہ شمسی
باری - ہنگام و بنا بہ النوبۃ العقبۃ نوبت
باریک کپڑا - سمینہ الثوب برقماش رقیق
باریک کمر والا - چنگال الخصرۃ الخصر بکور
دبلی انجہ کمسنہ
باڑہ - ردہ و راستہ الانبوبۃ السکۃ
الطر الصف صرہ و صف و طابور و یول
باڑہ - آب دم تیغ و آبگری و آبگیری الحدید
الحدادۃ آغزی
باڑہ - برچین خارچین خاربست خاربند
و خاربست کشیدن کردن خارچین بستن
خاربند کردن الوشیع سیج
باڑہ - ترشند الگذ الطغیان الطغوان
الطغوی الطم
باڑہ - بالیدگی النمو الزبا الزکا و الزکو
اوزامق
باڑہ رکہنا - برسنگ راندن بسنگ تیز کردنا

تیغ را آب دادن دم دادن بر فسان
کشیدن الشحذ السنّ کسکین ایتمک
باڑ کہر جانا۔ رخنہ دار شدن دم شمشیر
و پریدن و ریختن و خندیدن دم شمشیر
الفل التفلل کدک اولمق
باڑھیا۔ فسان کش
باز۔ الصقر چاقر و طوغان
بازار کا دن۔ روز بازار یوم السوق
بازار گونی
بازاری۔ و چہری و تلنگی السوقۃ یوز سز
بازدار۔ چاقرجی باشی
باز رہنا۔ باز ایستادن لامتناع الانقباض
الحصر القبض دورک اولمق خلاف لبسط
باز کی ٹوپی۔ دماغہ بفار سے
باز لاج۔ و باز لحاج کماج و چاپاتی
بازو۔ بال و لنگ و ارم العضد قول
از سر انگشت تا دوش
بازو۔ از مرفق تا شانہ رش العضد
الجناح قول .
بازو۔ بازوی در و الثنی العضادۃ
قپو سوکہ سی
بازو۔ بال مرغان الجناح قناد
بازو بند۔ الدملج الدملوح
بازو کی لکڑی۔ الثنی العضادۃ قپو سوکہ سی
بازی و ظرافت۔ فسوس و سخر و لاغ

السخر السخریۃ مسخرہ اغہ الموسخرہ لق و
قشمرلک و خورطہ
بازیگر۔ و لوری و یا فر المشعبذۃ گوز
بازچی و حقہ باز
باس۔ بوئی و خوشبوی و بدبوی و
گندگی و خنجیر بوی کباب و استخوان سوختہ
و زہومہ بوی جبری الروح النشر العرف
الارج الاریج الشذا الریا النتن الذفر
الدخار القتار الزہومۃ الوضر قوقو
باسی۔ شبانہ و شبینہ و ستہ و شتہ البیتۃ بیاط
باشہ۔ الباشق آتمجہ
باش۔ بر سری
باشاق۔ پسا چین میوہ
باشبوغ۔ سر عسکر پیشوا
باش تپہ شی۔ بکاد
باش چناغ۔ کاسہ سر آہیانہ
باش خرجی۔ سر زیت
باشدن صاومق۔ و دفع اید وب
یوللق کسی کبی سر سے ٹالنا بہندی
باشدن باشہ۔ و دوبدوز و بوش قون آہ
باشہ قاقمق۔ طعن و سرزنش سر اکوفتہ بیغا
باشدن قرہ۔ وکوک قندیل یعنی کلکین سر خوش
باش دونمسی۔ و باش چلکرنمسی دوران سر سر گردا
باش طمری۔ سراروی
باش قازق۔ میخ دو سر طویلہ کہ رسن

بدان بندند گر میخ گبی
باشلق – شروع کردن
باش وقلیق – دک دیم دک باش ودیم
قلیق وصورت
باشہ قاقمہ – طعن وسرزنش تفشل
باشہ وارمق – وبتوریک وتمام ایتمک
باتہا رسانیدن راہ راہ بسر بردن
باشی الدہ آت – اغزی یومشق آت نرم لگام
باشی سرد – باشی الدہ ولیان آت نخشک عنان
باشی طاز – اقرع کچل
باصرمق – وباصدرمق داورتمک و
کتم واخفا ایلمک بکل گرفتن
باصمہ کماشی – آشیکہ از آردپزند سرانگشتی
باطل وضائع – خنج فرخنج البطل البطول
البطلان الباطل
باطن – درون وراہ ہر نسنہ نک ایچی
باطی – بادیکہ از مغرب وزد باد برین
باطیہ – صراحی دریائی لعل گبی
باع – بازو وبازو بازہ الباع قولاج
باعث وسبب – رون شوہ شوند السبب
باغ – وبوستان گلستان آبسالان بسال
آرام وآرام بن الروضہ بستان گلکاک وگلزار
باغبان – کدیور الناطر الناطور باغبان
باغر باغی – وسکرلی بیراق لسان
الحمل یا تنگ تخمہ آن خرگوش لغت سندہ

باغداش قورمق – مربع اوتورمق چار
زانو بنشستن فگندہ سرین گبی
باغر – کبد وجگر
باغرتلق – کبیتو
باغرداق – رسنیکہ در گہوارہ بچہ را
بدان بندند بر تنگ گبی
باغی ہوتا – بر آشفتن البغی ارغونلق
باقلا – فول الباقلاء الجرجیر بقلہ
باقی رہنا – واماند البقاء البقوی البقیا
باقیلق ودائم اولمق
باک – بیخ بہندی بہنگ
باک تخمی – بذر البنج شبانگیز
باکرہ – دوشیزہ بالست بویک ترک کنیز
وبکر رفتہ دختر را غرود وغرید وغربد
البکر کنج وقز او غلان قز
باگ – جلو ودست تجلو وستام العنان
اویان وآت دیزگنی
باگڈور – پالہنگ وچنبور وافسار المقود
جلبیز ودیزگین
باگ ڈہیلی کرنا – سبک کردن عنان و
عنان دادن باسپ عنان باسپ
سپردن الارخاء اویان صالیویرمک
باگ ڈہیلی دینا – رسن دراز کردن
الارخاء صالیویرمک
باگڑ – خار بست خار بندیز فلغند پرچیز

تُوارہ التطہیرۃ یسیج
باگ کھینچنا- عنان راگران کردن و کشیدن
و جلوی اسپ کشیدن الکبح اویان کند ویہ
چکوب کلز لمک دیزکین اوغور لمق دکرونمک
وکیرو قالمق
باگ موڑنا- عنان گسستن برشکستن عنان
پیچیدن وگردانیدن معطوف ساختن
العطاف وادن الثنی اللیّ اویان دوندرمک
باگھ- شیر الاسد اللبوۃ ارسلان دیشی ارسلان
بال- موی الشعر صاچ وچغند پرچیم وفرخاک
کاکل فرخال نیز کورس صاچیدہ وقبلدہ
اولان قیورم ویولکم العقیقۃ الناصیۃ و
الذوابۃ الشعر
بالا- شیرخوارہ الرضیع سود امراوغلان
والولد اوغل وقز
بالا- گوشوارہ و آویزہ گوش سفتۃ القرط کوپہ
بالاپوش- شادیچہ وجامہ خواب وزیرپوش
وبالاکش اللحاف الدواج یورغان
بالاخانہ- برواره وبرنجہ ستاوند ورواره
جوسہ بکفین بہو بہیم گداره دزدشا الغرفۃ
العلیۃ المنظر چارداق
بال بدن پر کھڑے ہونا- فرانجیدن الاقشعرار
اورپرمک
بالدرغان- حلتیت اغاجی انجدان
بالدری قاره- پرسیاوشان طرنچو ماتس

بالدیرز- خواہرزان خازن گبی
بال صره- وبصره بالی والبغین بالی
ترنجبین ترنگبین
بال صوئی- ماء العسل
بالق اولتہ رسی- شست ماہی گرفتن شلیل
بالق پولی- فلوس ماہی کچ
بالق توتقال- سریشم ماہی سریش
بالقچین- ماہی خوار مرغ بیمار جانور پرندہ کبودر
بالق اولدرن- وصنغر قوریغی وبالق سدلکینی
وبالق آغوسی لاغیہ بہندی ہنگوٹ خوانند
بالکل- ہمگی ہمہ ہمادا الکل ہپ وہپسی
وبتون ودوکلی
بال کھولنا- وبال بکھیرنا موی کشادن در
ماتم باشد موی بغرا دادن وپریشان کردن
السدل الاسترسال الارسال النشر صالیویرمک
بال جھڑنا- ریختن موی وورافتادن از رفتادن
موی الانحسار صاچ دوکلمک
بال چُٹنا- موی برچیدن التنف التتاوۃ
النمص النتیف یولمق ودیتمک
بالچھڑ- بیخ گیاہی السنبل
بالخوره- گنگ وخوره النتافۃ
بال سلجھانا- راست کردن موی التسریح قلطراق
بالشت- بدست گُدست اودوس اودت
وژره الشبر قارش
بالشت سی ناپنا- وجب کردن الشبر قارشلمق

بالفرض والتقدیر ـ شمرش طوت که وصالی
که واویله صیالمواویله دیه لم
بال کی رسّی ـ ریسمان موتافته گرشه
قیلدن اورلمش ایپ واورغان
بال مونڈنا ـ موتراشیدن اُستُردن
سُتُردن وپشم رافریزه کردن الحلق یلومک
بالو ـ ریگ وریگدان ظرف ریگ که دوات
ریگ باشد الرمل قُم
بالی ـ خوشه اس السنبلة بغدای وار آرپه
باشی وباشاق
بالی ـ گوشواره گوشوار آویزه گوش
القُرط النطفة کوپه الشنف سلقم گوپه
بام تلی ـ طنبوره داولان قالین تله دینور
که بشنجی تلدر بم ۲۹ ب
بان ـ تیر چرخ هوا فشنگی گبی دموردن
براوزنجه بوری درکه باروت طولدروب
دشمن طرفنه صالیورلر
بانا ـ پود اللحمة ارغاج
بانات ـ سقرلاط وجامه نخواتی ولندره
گونه ازآن بترکی چوقه وحالا سکرلت گوینلر
سقران معناسنه
بانب ـ وبام مار ماهی الجریث الجری یلان
بالغی
بانبول اوتی ـ تنبول بهند خورند
بانبی ـ سوراخ مار الجحر یلوکی

بانٹنا ـ قسمت آب وبست القسمة بخش
ایتمک انجیلرک بنیلزده مقسوم اولان صو
بانٹنا ـ بخش کردن التوزیع التقسیم قسمت ایتمک
بانجھ ـ ستروَن وستاغ وبسته رحم انسان
وتازاحیوان باشد العاقر العقیم قسیر
باندہ ـ بند آب السکر صوبندی
باندہنو ـ گلبند وگلبندی
باندہنا ـ بستن الربط بغلق
بانڈا ـ بلنگ الابتر کدوک
بانس ـ نی القصب القصبة قامش
بانسا ـ نی بینی ودیوارک بینی وخیشوم
القصب الانف بورن کمکی
بانس کی جڑ ـ ریشه نی وبن نی العنقر
قامش گوکک صچاغی
بانس کی چھال ـ پوست نی اللیط اللیطة
قامش قابغی
بانسلی وبانسری ـ نی نواختن ونیچه
ونیسته ونائی ونی نوازصفة موتو ونیشه
ونیچه وگاودم وکرنائی القصّاب القاب
دودک چالیجی ودودکجی بوری وترمپته
وناقوس رهباتان رابترکی چالک گوینلرلو
بانسلی بجانا ـ نواختن الزمر دودک چالمق
بانقر بانقر اغلق ـ بشدت وکثرت گریستن
گرمی خونابه گبی
بانقش اغاجی ـ درختی درپمن کمکام

باَنیا ہاتھہ — دست چپ الیسار صول
باَو — باد الریح یل
باَو — آتشک و باد فرنگ آبلہ فرنگ و گل بدنامی
بترکی فرنگی
باَو بندی — گرہ بباد زدن یل اوزرہ
دوکم معناسنہ در
باَورچی — طعام پز خوالگر خوالیگر خوالی
نان پز نان بای و سوین آوند مطبخ الطاہی
الطباخ آشجی و قاب قاجاق و سوین معنا
وآوند آب خوردن سگ ایلاق گوبند بترکی
باَولی — وای البئر قیو
باَولتمق — باولی وادن طیور ستونہ گبی
باَولی — زن دیوانہ امرأۃ حمقا دیلی قاری
باَولی — بولی و ہم آورد
باَولی پردوڑنا — ستوۃ گبی باولنمق
باَہر کہینچنا — یاختن کنجیدان ٹریدن ہنجید
الجر الجذب چکمک
باَہر لانا — برآوردن ہوختن ہوخیدن
التبرز طشرہ چیقادمق
باَہر نکلنا — برآمدن التبرز طشرہ چیقمق
باَہم شیر و شکر ہوجانا — یا غلی باللی اولمق
باَیلغہ سونمک — و کیرو جر ہوا تمک و ناز
و نشاط لہ صالنمق و ضیافتہ گتمک مدن کسے
چہ بعیش و نشاط مرونہی انہ و نید یعنے بسیرو
مہمانی مرو

باَیلش — سرگشتہ و حیران و مدہوش
بایر قوشی — پرنداز جنس سرخچہ خوش
آواز بر سرش در دو چشم باشد داغ سرخی
بایغین — وکندودن گچمش بیہودہ
و بیخود و بیخویش
بایلمق — بیخود شدن از حرارت تابستان
و کندیدن گچمک
بائین — چپ الیسار صول
ببری — القصۃ آلن صاچی
ببول — مغیلان السمرۃ ساقز اغاجی
بت — سپش
بُت — و شکلہ و فُع و ثُر ون الصنم
پوست الوثن پوط و پوت
بتاق — و چا موری پر خلاب
بتانہ — دستینہ دست برنجن دست برنجن
السوار بلزک
بت پرست — شکلہ دشمن العابد الصنم
پوط طپرنجی
بتخانہ — بتکدہ و مشکوی الکنیسۃ نصاری کلیساسی
بتونانمک — و بتشمک القیام خرق تلیق گودر
بتہوا — سرمک اسرمق القطفۃ سرکن قرہ
بازی و قیون صار مشغی
بتی — پلیتہ آفروزہ و کالہ الذبالۃ و
الفتیلۃ الشعبلۃ بدرگ یعنی فتیلہ اولمش پھوق کالہ
بتی — فتیلہ زخم

بتیسی — سی و دو دندان دهان آدمی
و گوسه و کوسج آنکه بست و هشت دندان
داشته باشد السن دیش
بٹ — نوع از شکم العکنة قارن بوکلمی
که سمز لکدن اولور
بٹا — سنگ صلایه و بتّه و بتّو الفهر هاون
الی و طاش و ان السنه الصلایة المداک
بٹنا — تافتن الفتل اللوی بو کمک بورمق
بٹیر — پودنه و وتیهو و کرک و وتک السلوی
بلوه قوشی و بلدرچین
بجانا — نواختن کوفتن زدن نقاره
وغیره ساز الدق چالمق سازچالمق
و بتّه ادوقومق طرب و تغنی ایلمک و اوخشامه
و تلطیف و تطییب اتمک و مراده ایرشارک
نواختن معنالرینه
بجلی — درخش آدرخش آذرگشسپ و
آذرنجک البرق یلدرم صاعقه کبی
بجلی کا چمکنا — درخشیدن آدرخش ابرق
شاقمق یلدرامق
بجر کاواولمق — حریص بودن در کارها
و جلدی نمودن
بجرہ بلک — والدین کلمش قادراولمق
و کوچ اتمک یارستن
بجنه — شعله الفرقعة الکریف بزپاره هی
که جانفس از آنکه حیض قانی سیلر ...

بچھو — کفتار و گورکن الضبع سرطلان
بچھاہوا پانی — آب داغ
بچھرا — چیزیکه بر سر سبو گزارند خشت خم
و خشت سبو لکرینه کوب اغزینه قودقلری طبق
بچھرا — جو وگندم و گاورس و نخود باهم
آمیخته کشکین کشکینه کشکنه
بچھرکی روٹی — نان کشک و نان کشکین و
دسبار و سیاه
بچ — اگر ترکی و برج الوج اگر
بچاغه یبون سورمک — و ایاغیله قنا...
کلمک کبسمل خاریدن
بچاق سلمه — و دفتر قیامه عیش عشرت
وصحبت و جمعیت که قریب رمضان کنند
بر غندان و سنگ اندازکبی
بچانا — نگاه بانی و پاس داشتن انگاشتن هدا...
الحمی الحمایة الحفظ الحرس الحراسة الصون
الصیانة الوقی الوقایة صاقلامق
بچاؤ — پناه جائی گریز گریزگاه گزیر
اللجا الملاذ المفر صغیناجق یر و قچاجق یر
بچاؤ — گنجایش اندحة کیکلک
بچھی — اره و ال بچھی دستره کوچک
بچاغان — جراحت پای اسپ استر
وغیره قلقنه
بچھانا — گستردن الفرش دوشه مک
بچہ دان — بوکان الرحم المشیمة مدزه

بچھڑا ـ گوسالہ العجل صغر بوزاغو
بچہ گرا ہوا ـ فکانہ آبگانہ افگانہ السقط دوشوک
بچھو ـ گژدم العقرب الشبدع عقرب
بچھونا ـ بستر با افگندن انداختن و
بیر البساط الفراش دوشک یتاق
بچھیرا ـ کرہ اسپ ہوبی المہر الفلوۃ
طای و قواون و یوند قلونی
بچی ـ ریش بچہ و ریشچہ العنفقۃ طودق
آلتندہ بتن قیللر
بچیوالی ـ زن بچہ دار و گاو گوسالہ
دار و ماکیان بچہ دار و جوزہ دار المطفل
بچیانا کان کا ـ بسر چسپانیدن آب
ہر دو گوش الصّر
بحث کرنا کسی مقدمہ میں ـ ور افتادن
الخصومۃ بری برینہ دو شمک مناقشت ایلمک
بحث و مباحثہ ـ نوسیرہ البحث مباحثہ ایتمک
بحر خوطاز ـ و دکز او کوزی گاو دریا
اسقولو قطاس معناسنہ
بخار ـ تب و تب گرفتہ و کردہ و زدہ
و تب افروز صفۃ الحمی حتمہ استمہ
بخار ـ نژم خوزم خرم الضباب الغنبو
دومان وسیس و کورطمان النبود کی
بخار آنا ـ تب کردن و گرفتن و کشیدن
استمہ گلمک
بخاری ـ ہر خوبتر کی کیلار و بوطروم

وانبار اول موصندرکہ اولردہ غلال
تومق ایچون بیاپارلر
بخت و طالع ـ اختر و تاخیرہ و ریگ و
ستارہ البخت حظ
بخشش و عطا ـ داشاد و داشن و فتیاز
العطا الانعام الاحسان احسان و کرم معنا
بخشنا ـ بخشودن بخشیدن آمرزیدن الرحم
الرحم الرحیم العفو التجاوز باسکک عفو ایتمک
بخل ـ زفتی و سیمتاخ و آبکور صفت بدرجہ
مذموم البخل مالنی کیمسہ یہ ویریوب صیاقلق
بخور ـ گشنہ الندّ
بخور اکراد ـ نباتیکہ در فارسی اہلو و در
عربی حمامہ گویند امامون
بخیل ـ زفت و ژگور و شفت و آبکور
بخیل خسیس معناسنہ
بخیہ ـ کرہ آجدہ الخیاطۃ تکندہ
بخیہ کرنا ـ آجیدن نگندن تگندہ کردن
الخیاط تکندہ لک و گوزہ مک و تکلک
بد ـ دشت زشت سلس سلیش اہا شم
و نخ ہلا شم السوء السوابۃ القبح القباحۃ
یرامز و کدی
بد ـ خانج جو جقلر اول جفوردہ جقوردہ
جوز آتماجہ دیرلر
بد ـ باغرہ و باگرہ بز عقدہ سی کہ بر
عضو دہ بر چبان چیقسہ یا برجراحت

اولسه اکثریا چولتق آتلری و تاسق کبی
بوشش یرلرده و یاخود باش یصدقدن
دوشسه بوغازده و قولاق طوزنده پیدا اولور
بد - گووال بازی مغلاج چوجقلرک چقوره
جوز آتماجه دیدکلری اویونک چقوره دیرلر
بد اعتقاد - منبل الانکر قبیح داذحش نسنه
اعتقادسز معناسنه
بدبخت - مند بور الشوم یرامز یلدزی اوغورسز کشی
بدبو - خوسته و گند دغشاک و اسکنج
بخرده‌ان و گندیدن العفن العفونة النتن
النتانة پوسیق و پیک قوقمق و اسکیمک
و چوریک قوقمش آغز قوقوسی
بدحالی - غیش الشت الشتاتة طاغلش الملق
بدخو - انیر و دژخم دژخیم الشکس الشرس الغرور
یرامز خویلو کیشی
بددعا - الینج نفرین معناسنه
بددعا کرنا - نفریدن لبسوریدن لبسولیدن
پشولیدن پسوریدن لعن ایلمک
بددل - یغ و غلیدن فیدن وازگات
الهیف قلبی فاسد کیمسنه
بدذات - ازگات الخبیث یرامز نسنه
بدر - کوفت مفضض و نقره کوب
بدررو - آبدرز الجدول صواقن آرق
که کوچک اوله
بدرگ - پونی روی کی بیک و کاله گبی

بدرنویسی - ابواب وجه مطالبه که بدان
بر عمال اخذ کنند
بدرو - تهودر
بدریک - پونی روی کی نستک
بدزبان عورت - صیریق مضانسه
بدشگنی - بدشگونی بدشگون بدیمنی
الشوم الطیرة التشاؤم التطیر یرامز
گورمک شوم گورمک
بدصحبت - انگل
بدصفتین - جین
بدطبیعت - آنیرگو تو خوی و فنا و یرامز
و بدطبیعت
بدفعلی - بدکاری ترنشت بدخویلق گوبلگه
بدقیافه - آور
بدکار - زن باره جهمز المومسة البغی
زانی معناسنه
بدکاری - البغاء الزناء زنا ایتمک
بدگوئی کرنا - شماتت کردن بغلک زدن
بغل زدن الشماتة دشمنه غده گوروب
شاد اولوب سونمک
بدل کرنا - رمش و گوهریدن چیز بچیز
التبدل التبادل وکشمک
بدلگام - اغزی بوزوق
بدلی - ابر و میغ السحابة بلوط
بدلی کا کهلنا - کشوده شدن ابر و واشدن

و برطرف شدن ایرالانقشاع التقشع
هوا دن بلوط صویلوب آچلمق
بدمزه — وسمیج العفص کگره لک
بدمست — سیه مست سیاه مست گربست
کلست مست سرشار مست مستان مست
گزاره وگزاره الطفح الطافح اسکران سرخوش
بدمعاملگی و مفسدی — کج پلاسی الغبن
الخدعة آلدامق
بدن — تن کالبد کالبد البدن گوده جسد گبی
بدنام — جارس گبی
بدنامی — شکرش الاشتہار شہرت بولمق
بدن پر ہاتھ پھیرنا — برمجیدن الدلک
ال سورمک والملک
بدن ملنا — بدن مالیدن الدلک اللمک
ولمس ایتمک
بدھ — چہار شنبہ الدبار چہار شنبہ گونی ربعا
بدھ — تیر و دبیر فلک و بیر چرخ العطارد یلدز
بدھیا — آختہ خایہ کشیدہ الخصی
ایتمش و اکدیج
بدیع — فا قا نغز نیکو البدیع گوزل
بدیع کرنا — نکوہیدن المذمة الذام اللوم
اللوام ذم ایتمک و عیبلمق و سوایلمق
بدیہہ — نا اندیش و رزد و انداز و بادر
البدہ والفجاۃ الکسن البداہۃ گلشات
بدیہی — فریدی

برا — بد دش وشت زشت سائش سلیش
نکوہیدہ نغام ناخوش ارا وین ضد
پرارین القباحة یرامز و کوتی و فنا
برآمدہ — سائبان الصفة الظلة سکی
و گولگ گولگہ لک
براورد — التخمین اورندلک
برابر — ہمتا ہمسر ہمسنگ ہموزن ہمدوش
آزا الکفو المثل النظیر النظر تکدش
برابر برابر — کمر بکمر السواء التسویة
برابرلک و برابرلق
برابری کرنا — ہمسری و ہمدوشی کردن
مری المساجلة ہمسری ایتمک
برادہ — الکنتی معناسنہ
برادہ — سونش سہالہ رندش
البرادة تلاشہ البرایة قلم یونقاسی السحالة
برازوانہ — آہن پارہ دنبال کارد و غیرہ
کہ در قبضہ کنند
برا کہنا جھڑک کر بولنا — غنبہ الذم ضد المدح
برکمسنہ اوزرینہ غضبلہ حیقرمق و آلاینده
برالدن حیقیش ہمجنس و ہمنوع و موافق و
برانا — فرنجک و دولیسینہ و کاچہ و
خفرنج و خفتک و خفتو برخفج الکابوس
آغر بصمق
برانا — حرفہا پریشان در خواب زدن
و لجاجت ہم گویند الہذیان

برائی — بدی السوء السورة السوائیة
السیئة المذمة المذام العیبة یرامزلق فنالق
برباد دینا — پریشیدن التضیع الضیاع
تلف اولمق برباد و بدحال ایلک و ہیچ و قیلق
بربر — گرآ
بربط — قپوز ولاغوته
بربریخانه — گوسفند خانه المربط المرابط
بغلاییجی یر
برتن — آوند وندوباہار وسوین و سوفار
وگیرگی وخنور الانار الظرف اوعا قاب قاچاق
برج — بخش حصار معناسنه
برجیربیده — دبرنسق اورزه یک نورد
برچھا — نیزه الرمح سونگو المران العلان القناة
برچھی — ژوبین برچخ ناچخ الحربة سونگو
برحق — غبار الخیف حقانیتلو کیمسنه
برداشت کرنا — نکو داشت وتیمار داری
جانوران الصون حفظ ایتمک
برداشت کرنا — برداشتن الاحتمال التحمل
التحامل یوکلنمک
بردبار — لنگرلو
بردن — و براو غوردن بیک بار آنسزدن
کلدیلر ناگاه آمده است ناگاه معناسنه
برده — الاسیر طوتساق
بردوزنده — براسلوب برنسق اوزره یک نورد پکسنمیه
بردوم پے — گری جریب زمین گزمرکرلو

بردی — وتوغه لق گیاه بوریا بافتن
روخ ولخ ولوخ — گیے
برزخ — مانند آباد و گشتاسپ
برس — سال السنة ییل
برسات — برشکال پشکال المطر یاغمور
برسانا — وبرسنا باریدن الهم التمطر
بغمور یاغمق وبغمور یاغدرمق
برسپت — اورمزد اورمزد ارمز
ہرمزد ہرمز البرجیس مشتری برلیدزدر
برطرف کرنا — برطرف کردن ہیچ برطرف
شده العزل آیرمق
برطرفه صاپوپ صاوشمق — ویان جز مک
وصاقنمق پہلوتہی کردن
برطونلق لباس — یکدست جامه ازشلوار
تامندیل دست
برف — وشبنم فرده ویخ ویخفروش
صفته ہلتاک الثلج قار الثلاج قارلو بیکیجه
گبی الجمد بوز
برف والا — برف فروش ثلاج باشد
برفی — صابونی گونه ازشیرینی
برق — درخش شمشک دیلدرم
برقع — روبند روپوش نیمه
النقاب البخنق الوصواص فی وواق مطلا باشد
برقع — یازک السلاء شول جلد رقیق که
اناسی قرنده ولدانک ایچنه ادلور

برقع اوٹھانا - برقع ونقاب از رخ بر
افگندن بر داشتن کشیدن انداختن
برگرفتن برزدن الکشف الرفع قالدرمق واچمق
برقع ڈالنا - برقع افگندن انداختن
پوشیدن و بر رخ افگندن بر رخ فروهشتن
وگذاشتن التبرقع التنقب بورنه نقاب
طوتمق ونقاب اورتمک
برکت ہونا - برکت شدن تمام شدن
برگراہ - یک حصه از ۴ حصه گز که آتسو باشد
برگدرمک - وجمع ایلمک فرا گرفتن شمل
برگمک و برارایہ گلمک - و درطوب اولق بر آمدن بهم
برگد - درختی است
برگزیدگان حقتعالی - ننگنو
برگشته بخت - دوشگون
برما - سنبه برمه برما اسکنه اسکنک گردبر
مته متته مااهه البیرم العتلة المثقب بورغو
و ماثقب دآی دموری واو درگی
برما کرنا - سنبیدن الثقب دلک
برمچه - مانند سنقنقه جانوری باشد وزل گبی
برن - سراپا الحلیة بزک
برنج پری - کشت برنج
برنج چلتکی - مزرعه برنج
برنگا - گدازه پروار الوشیع طام تاون
اورتد کلری تخته
برنی - رتنگاه مژه الشفر کرپک بتدوکی پر

بر واہی - دریاڈہ گزشت
بروٹھا - عمارت اندرون المصق دروازه
السدة قپواوستندگی اوکلک
برونجک - وچادر وکسانی باشا مسیح
بروندرق - چوب بینی شتر برنس چهار
برونڈلی - لوله دار جام که بدان دارو
در گلوی بچگان ریزند جرجرعه جرغاتو وجرغتو
برہا - آبراه آبراهه اغمیس صویولی
برہ لگ - وطر ملامق وسانجمق و
دورتمک شخالیدن خلانیدن وخراشیدن
برہ لگنا - قرت معناسنه خشک شدن
خون در اعضا
برہم ہونا - شوریدن الصخب الصیحان
الصیحة الصیح تهییج وشتر ایلمک
برہنه مادر زاد - عوش عوشت العریان چیلاق
بری - شیر بها ساچوق که آغرلق نامیله
و اما د طرفندن عروس خانه سنه گوندریلان نسنه در
بری بری اوزرینه بیغیق - و استعف
ایلک مطبق و زرکه برپا دیگر نشستن بسبب
جنثیت وطبقه طبقه بر روی گزاشتن و
وچیدن غرشیدن گبه
بری برینه طوقنمق - وپان باشی گلمک
بهم خوردن دو چیز سخت و پهلو به پهلو
خوردن دو کس وآت بری برینه چارپمق
دو اسب بهم سخت خوردن وکلمی وقایق

چاتمق بهم خوردن دو کشتی سپوختن کیبی
بڑی چیز - ادارین ارارین بر شئ نه
المستقبح فنا اولان نسنه
بڑبول وایکی بول - یکره ودوره وبرکه
بڑ - نام درختے
بڑابهای - برادر زند الاخ بیوک قرنداش
بڑا جهوٹا - بسیار دروغ گو وبسیار دروغ
زن الافک الافاک الطمرس الطمروس یلانجی
بڑا کام - نهایة عظم اولوق وبویکلک
بڑائی - ستایش وستودگی التقریض
الثناء المدح اوگمک اوگش
بڑائی مارنا - خودستائی کردن وخود
ستائی صفة الفخر نازلنمق وفخرلنمق
بڑباگل - گنج بخش خربوز خربوزه
چرک حق قوشی داسحق قوشے و
دیراسه قوشے
بڑا چلنی والا - بسیار رو الماشی یوروجی
بڑبڑانا - سخن زیرلب وسخن نهان گفتن
واگر بخشم باشد ژکیدن منگیدن الدندنة
الجمجمة التغمغم کندی کندیسنه صرلدانمق ودیرلانمق
وصوقرنمق وهو مور دنمق ژکیدن معناسنه
کندی کندیسنه سویلنمک که صوموردنمق در
مرکیدن معناسنه مرلدانمق ودیرلانمق دندیدن
بڑبهس - فرتوتی الخرف یشا مقدن عقل
فساده وارمق خرف وخنقه صفة بوناماش

وحوقی یشامش قوجه معناسنه
بڑنکا - درازبینی وبلندبینی الاشم العناب
الانافی بیوک بورنلو
بڑهاپی مین عقل جانا - فرتوتی
بڑهانا - افزودن درازکردن التطویل
اوزتمق التطول الاطالة الاطراء بیکلنمک
بڑهنا - افزودن درازشدن التطول
بیوکلنمک التطاول اوزون اولمق بیومک
ولوی بوس سوریکم نشو ونما بولمق
بڑهنا - بالیدن گوالیدن النماء النمو
بیومک بوی بوس سوریکمک نشو ونما
بولمق واوزامق
بڑهوتا - لفحج الشفة قالین دوداق
بڑهی - کتکار کتکر درودگر درگر درودگر
النجار دولکر
بڑهیا - زال پیرزال پیرزن گنده پیر
زن نهایت درجه پیرشده گنده پیر پاراو
سابوته العجوز الشهبرة الخیزبون یشامش عورت
بڑی خصیه والا - الغر الفتق قاوقوج کسنه
ودبه طشاق
بڑی مکهی - منج آشک سینکی وبوه لک
بڑ - وددکم غدود دیو مری پالپ باگره و مغند
بڑا - بزک صوقوز غونی دیمکدر
بزرگ - فرزه کشور زردگنت ولزیر
درمه وآلاوسرغنه وجیلاج بزرگی ون

وربا العظیم بیوک واولو شریف گبی

بزک — وطوناتمه زیب آرایش آسا

برنلنج — چاردوال

بزریاغی — روغن کتان یانه

بس — یتر وبتشور

بسته اوتومق — وساز چالمق طرب وتغنی ایلمک نواختن

بسته سویلمک — وطرب وتغنی قیلمق نواختن

ساز وخواندن نغمه پرداختن

بسرک — شتر بزرگ بیون

بسرکرنا — دوستلغی وآدیلکی باشه اردرمق

بسیلی — درخانه پرورش یافته جانور پرورز

بش بیراق — وآیدا غاجی ذوخمسة الاصابع و

ذوخمسة الاوراق فنجنگشت

بشارت — مژده میلاوه البشر والبشری

والبشارة مشتلق

بشاق — دمریز میوه قاجام وپساچین

بش پرمق — وآیدا غاجی فلوفل بری

وتخم آنرا آیدا غاجی تخمی گوینده

بشقه — واوزکه غیر ودیگر وآخر

بشک — کاخواره گبی گهواره ومهد

شگافه گبی

بشک اورتوسی — گهواره پوش شاونی

عربیده معوز دیرلر

بش گوشه — سنگی است در روم

هرجا بشکنند مخمس منکسر شود ارمیون

بشلر — هفت تتان گبی در اولیا مرتبه

بشمق — واپاق قابی کفش پاپوج وخی نور

بشیر — هیرادم مژده جی بشر گبی گولر یوزلو

بشوش وطلق الوجه اولمق

بصره بالی — وبال بصره ترنجبین شیرخشت

شیرخشک گبی

بصمق — وبصمق نردبان عامه مردوان

دیرلر پاشیب لاتو وهدینه معناسنه

بصمق اياغی — زینه پایه نردبان بغنه

بصیر — گوز نوری وادراک فهم

بصیرة — گورمکلک وادراک ایتمک

بضاعت مزجات — لکو یک چیز لیز

آز نسنه معناسنه خرت مرت واثق تفک

وپارچه پورچه وقریق صریق معناسنه

بضع — اندواینده وچند چه معناسنه

بطال — وشاه منصور وگرفت وچقرتمه

وسیسی وقوال از اقسام مزمارست نائی

بطانه — تهپیچ وزیرپیچ

بطخ — اهلی انچه درخانه پرورند وماغ سیاه

باشد البط قاز قره بتاق ماغ معناسنه

بطلان — باطل اولمق

بطمان — من که وزن معروف باشد

بطر — فرخنده اولان دلاق

بظار — ثنت اولدق بیوک بولاقلی عورت

بعد — آردو وادک وصکره رق

بعض ـ لخت تر خ برآز و بر مقدار و بر
پارچه معناسنه
بعید ـ دور و نغول و سمهد البعید اراق
بعینه ـ گت و مت العین عین الشی
بغبغا ـ غبب و غبغب لفظ عربی مستعمل
سقق معناسنه
بغدا ـ لخت السکین بچاق
بغداش قورمق ـ چار زانو زدن سرین
افگندن
بغدادی ـ کبوتر سیاه قرقار
بغدای قپوسی ـ و تخل قپوسی جاه غله
نهادن که بران خاک و خاشاک اندازند تورا
بغرا ـ دخمه الشقشقة دوه‌نک بوب کوکردیکی
وقتده آغزندن چیقان طعارجق کبی
قسرمزی دری
بغرتلق قوشی ـ و باغرتلق قوشی باغری
قاره سنگخوارک اسفرود
بغشلمق ـ بخشیدن
بغل ـ وکش و تهیگاه آغوش کنار بربغل
هو بر الابط قولتق و قول و قوجاق
بغل ـ خشتک خشتچه سوچه بغلک اللبنة خشتک
قولتق التنه اولور وچاپوک طوندن و شلوار ده اولور
بغلبلائی ـ بغلک کوپک ممه‌سی عروسک معناسنه
بغلگیر هونا ـ در آغوش گرفتن المعانقة
العناق قوچشمق قوجقلمق و سینه‌یه چکمک و قوجمق

بغلمین داب لینا ـ در بغل گرفتن زیر
بغل گرفتن در بغل نهادن در بغل زدن
در بغل کردن در بغل داشتن التابط قولتقلق
بغلو ـ مرد مردی بسته افراز و بسته
بغلین بجانا ـ بغل زدن بغلک زدن
الشماتة شماتت ایتمک دشمنه بلا دغم و
غصه یتشدیکنه شاد اولوب سونمک
بغه ـ پوست لاک پشت هندی ذبل
بغا ـ سبوسة الهبرية الخرارة قوناق قوکاق
بغتری ـ آلات بافتن جولاه کارچوب
بقا و قیام ـ واماند البقاء دائم اولمق
القیام طورمق
بقچه ـ بسته رزمه نیفه بر وزنده الصوان
کیجک اثواب حفظ ایتدکلری قاب
بقدر دسترس کام کرنا ـ پا بقدر گلیم
دراز کردن
بقعه و مکان اونکا ـ هر زشان مرزشان
بقلوا ـ حلوای لابرلا و کولانج و لولانج
بقم اغاجی ـ و بویه اغاجی تبرخون
بقنق ـ سیل شتر و فیل شقل کبی
بقیار ـ طعام و بهای طعام که در وقت
جامه نو پوشیدن بخش کنند بقیار دیکی
بک ـ بسیار گوئی و دراز نفسی البقباق
البقاقة البقباق چوق سویلیجی یکشاق
بک ـ الحمة البازی مستة معناسنه

بکاول — چاشنیگیر
بکٹ کی فوج — یزک المقدمۃ قراول
بکرا — بز نر نہاز نخراز التیس الغنم المعز گوسیم
بکری — بز مادہ العنزۃ الماعزۃ دیشی کچی
بکری کا بچہ — بچہ گوسفند الجفر العنود
العناق کچی اوغلاغی
بکری کی بال کترنا — فر بز کردن القصر یولمق
بکری کا گلا — سر گوسفند جفیتۃ الغنم قیون کلہ سی
بکل — پوست درخت اللحا اغاج قابی
بکل چھیلنا — باز کردن پوست اللحو برنسنہ نک
قابی صو یمق
بکلمنش — و بکت و شمش نیم پختہ انگور
بلنمک — پسند کردن
بکواس — درازنفسی بیہودہ گوئی ہرزہ
چاوی ہرزہ درای و ہرزہ شا کلول
الثرثرۃ اللغو والہذر الہذیان چوق سوزلو
اوزان و یکشاق
بکواسن — زن بیہودہ گو ہرزہ گو و بسیار
حرف زن اللغو چوق سوزلو اوزان قاری
بکھیرنا — پراگندہ و پریشان کردن بختین
التنثیر صاچمق وطاعتمق
بکھیڑا — ہنگامہ ہلا و شر خلا و شر غرشہ
النزاع غوغا و جیغلتی
بکھیڑا — درازی کار الطول اوزنلق
بکی — و بکو بسیار گو دراز نفس بیہودہ گو
یاوہ گو ہرزہ گو شاکلول المہذار البقباق
الثرثار یکشاق
بکینی — مادہ گاؤ وغیرہ کہ کم شیر شدہ
باشد البکی البکوء البکی و سودی آزادلان الینوع
بگڑنا — دل دگر کردن ساختن بہم آمدن
التغیر التغایر بر بزندن مخالف اولمق
بگل — غندر رود الصور الناقور بوق بوری
بگلا — بوتیمار و غمخوارک غمخورک غنحوار الیمام
بالقحیر قوتشی قزل و کیک آلا او کیک قوشی
بگولا — گرد باد دیو باد و دولہ و شنگدولہ
الاعصار الزوبعۃ قاصرغہ
بگھار — سیر داغ در روغن جوش بترکی خاڑ آیہ
بگھیلا — بچہ شیر الشبل الشیع الفراہد ارسلان الگہ
بگھی — کالسکہ
بل — سوراخ السرب الجحر یرد لوکی
بل — کجی العوج العوجاء اگریلک واگری
بل — کس شلفینہ شلیفہ الفرج الحر الحفتر
الجحوم القلذم الکعثب الفلہم الہبل الزخۃ القبقاب
بلا — رنج و تبیارہ و جنگ النقمۃ المحنۃ
المحن یرامز نسنہ و بلا و دا ہیہ
بلا — گربہ نر الفیون ارکک کدی
بلا — آزمایش الامتحان صنامق
بلازک — دستینہ و ابرنجن
بلاغ اوتی — گیاہیکہ بعربی حرف الماگویند
سیسنبر ون معناسنہ

بل اغریسی ـ مازہ در دشت درد باشد
بُلاق ـ الخزامۃ
بُلاق ـ دیوارک بینی الوترۃ بورن ولکلری بنک
اراسندہ غی پردہ
بلائین لینا ـ بلاگردان وقربان وصدقہ
شدن بلاچین شدن وبلاگردان گشتن
وسرکردیدن الفداء فدا اولمق
بلانا ـ خواندن طلبیدن الدعاء الطلب
استمک چاغرمق وقغرمق
بلبان ـ خوش منظر پرندہ درنج مج گبی
بلبل ـ ہزار آوا ہزار آواز ہزار دستان
زندخوان زندوان زند باف زندوات
مرغ بستان مرغ زندخوان مرغ چمن
مرغ گلشن واف الکعیت العندلیب بلبل
بلبلانا ـ دست وپاچہ شدن التقفور
چاغرمق وفریاد ایتمک
بلبلانا ـ آواز کردن شتر از مستی الشقشقہ
کوکرہ مک
بلبل چشم ـ جامہ کہ مانا بچشم بلبل باشند
چشم بلبل نیز
بلبلا ـ افراسیاب کوپلہ الحباب النفاخۃ
الفقاقع قبارجق
بلدینا ـ بوکمک تافتن وریسیدن وبورمق
واکمک واکلمک
بلدرچین اورتی ـ بیخ بیش اجل گیا

بل سانپ کا ـ حیہ چفتی درشناہ اسپرغم
بلصوقلی ـ مرض سوزاک پرمیوہ گبے
بلغم ـ گُش بفارسی
بلغور ـ دلیا اُفشہ
بلک ـ ہراس وبلکلک ہراسیدن وقامرہ
بارش باک
باکلک ـ ہراسیدن
بلکہ ـ وبل واثرہ ترقی وان بفارسی
بلکی طاشی ـ مسن
بلمہ ـ وقصدًا وگی آچوق نیمتنہ کہ جامہ
پیش باز آستین کوتاہ باشد شیرداغ
بلور سنہ ـ معدوم کشفتن
بلور مک ـ اوبہرنا نوبر معنا سندہ
بلند اپنی مثال سی ـ سرکوب دُیُودہ و
ضابط وحاکم معناسنہ
بلند کرنا ـ افراختن افراشتن الترفیع الرفع
یوجہ لتمک یوتار وقالدرمق وقالدرمق
بلند ہونا اور بڑہنا ـ بازیدن الرفعۃ
یوجہ لک اوزمق وبیومک وبوی چکمک
بلند وعلو ـ شتفت العلو یوجہ لک رفیع
گبی دیوکسک
بلونا ـ شیرزدن المخض یایمق کہ
یغوردی یاغ چیقارمق ایچون چالقایوب
بری اوتہ تحریک ایتمکدر
بلیا ـ تشبیل کشل الفلاب سگال وبالق اولتہ سی

بلی ـ گربہ و تاتو و پوشک السنور الخیطل
القط کدی وار نگ کدی
بلی لوٹن ـ ترہ گربہ و باد رنگبویہ و
ترنکان الباذرنجبویۃ اوغل اوتی
بم تلی ـ و بام تلی سازلرک قایین تاریبہ
دینور شہر رود
بنا ـ کردوارہ و کردا دو کرداده دیوار بکلی
بنات النعش ـ ہفت اورنگ ہفتورنگ یدیکر
بنا ـ بافتن النسج النساجۃ طقومق و اورمک
بنانا ـ ساختن الفعل الیشلمک
بناوٹ ـ تصنع
بناوٹ ـ بافتگی الحیک الحیاکۃ بحاہہ اوق وطقوموق
بہنت ـ چاروای سواری آت و قاطر
بنجر ـ خشکسار الوعرۃ الوعر المرۃ اول زمینہ
دینور کہ صو دن بعید اولہ و یاخود قطعہ ایغمور گورمیہ
بند ـ جل و درغ السد صو بندی
بندا ـ گوشوارہ آویزہ گوش حلقۃ القرط کوپہ
بند باشی ـ جاییکہ آب از چشمہ یا رود
در آنجا جمع آید مقسم آب معناسنہ صو بیرغی
بند بانیکا ـ بندو درغ و بیرغ الحسر بندی
بندر ـ میمون حمدونہ بوزنیہ بوزنہ گبی
و مہنا تو شنبلو و حیز القرد الہبار مایمون
بندراستہ ـ راہ بریدہ المخفقۃ
بندر والا ـ میمون باز بوزنہ باز القراد مایمونجی
بندریا ـ مادہ بوزنیہ القردۃ مایمون دیشیسی

بند صندوق وغیرہ ـ بشش بند باغ معناسنہ
بند قبا ـ بند
بند کرنا ـ گرفتن در و رخنہ و زہ بر زدن
الربط بغلامق قپامق
بندوق ـ تفک و تفنگ با انداختن افگندن
سر دادن خوردن مستعمل و کمان زنبوری تیغ
بند ہوا یا پانی ـ آب مردہ
بند ہوا ـ بندی زندانی الاسیر المسجون
المحبوس طوتساق
بند ہوڑ ـ پیش خورد السلف میوہ غلہ نارسیدہ فروختن
بند ہونا ـ بند شدن و گرفتن در و رخنہ لازم
و متعدی الانقباض طوتق یوزلو اولمق
بندیخانہ ـ زندان بندخانہ السجن الحبس
الحصیر محبس معناسنہ
بندیخانہ بہیجن کرنا ـ در زندان کردن
انداختن بزندان فرستادن التسجین
زندانہ قومق
بندا ـ کلاتہ بکانگ کیج الا بتر کدمک
بندا ـ کندو الکندوج صربون و قوان
بنسلوچن ـ تباشیر الطباشیر عامۃ تبہ شیر دیرلر
بنسی ـ شست الشص بالق اولتہ
بنفشہ ـ عامہ بنفشہ دیدکلری معروف چچکدر
البنفسج ...... کاکوشش فرہ گبی
بنقلدیق ـ تالوکہ بچگان شیر خوارہ را
بہمبد یا فوج و تشنگی کلاک گبی

بنگہ ۔ مہن البیت قونان واو
بنانس ۔ دیو مردم النسناس طاغ آدمی
بنولا ۔ پنبہ دانہ نکلچہ حب القطن چکیت
بنولی نکالنی کی چرخی ۔ چوبکین اوتینز
زلیفن چیرچیر معنا سنہ
بنیا ۔ البقال سبزوات صاتیجی
بنیاد ۔ آسال ولا دوشستگانی الآس
الاساس البناء دیوار تملی
بو ۔ خوش و ناخوش بفارسی لہ و
ناد العطر ایو قوخاو سنہ
بوائی ۔ کفیدگی کفتگی یا انشقاق التفلیق
اباق یارینی یار قلق و چتلاقلق یارق و چتلاق
بوبر ۔ ففل پلپل گبی
بوبک ۔ پیرنا بالغ الخرف یشامقدان
عقل فسادہ دارق واول کیمسنہ خرف دیرلر
بوتراق دیکنی ۔ ادیہا پرخار بوتہ کہ چون
بر جای چسپد دشوار جدا گردد
بوتل ۔ گلاب افشان قاروره شیشہ معنا
بوتہ ۔ زرگران درآن سیم وزر ریزند
بترکی پوطہ عربیدہ خلاص دیرلر
بوتہ ۔ درخت بیساق برزمین کشیده
بترکی تکاک واو یوم ودوک
بوتہ ۔ شتر بچہ بترکی کوشک
بوتہ ۔ شتر بچہ جنگ الفصیل السقب دوه کوشکی
بوٹی ۔ تکہ البضعۃ المزغۃ ات پاره سی

بوجق ۔ گوشہ کلبہ بغلہ و قراگبی
بوجو ۔ بہندی نحوا صورتیکہ بدان بچگان
را ترسانند
بوجہہ ۔ یافت الادراک الفہم تشخات واکلمق و بیلمک
بوجہہ ۔ بار و کولہ بار انچہ بر پشت بردارند
الحمل الثقل الثقیل الثقالۃ العیاء شالک
بردنک و یوک
بوجہہ کا اونٹ ۔ لوک الحمولۃ یوک حکمی دوه
بوجہل ۔ گران بار ہر کہ باشد الثقل اغرلق
بوجہل ۔ گران چیز مہست الثقیل الوقر
الوقار اغر لسنہ
بوچہاڑ ۔ ریزش و سرشک باران
الرش الترشش صوصا چمق بسر بندی معنا سنہ
بودا ۔ تکاک کل الجاموش صو صغری
بوداغ ۔ بوداق غصن و ستاک
بوداتی ۔ شاخیکہ از درخت بریده باشند
بودانمش داله و بداغه دینور کرد وگبی
بود اندیسی ۔ ازغ عربیدہ جلمہ دینور
بودور ۔ وقصہ بویلی کلہ دنگ
بودرم ۔ نہانخانہ و مخزن سغانہ گبی
بودینا ۔ بوئیدن الشم قوقمق
بورا ۔ سبوسہ چوب النشارة تلاش
بورا ۔ گونده تاسترة جوال گبی بر ظرفدر
آنکہ صمان چکرلر
بورانی ۔ معروف

بورتومق - و بورتمق انقباض تشنج

بورج - وام

بورچق - گونه از غله که مشنگ گویند عربیش
ملک و جلبان گویند لسبله و برجاف و سطاریون
وسلیجه وسنگ اشکنج وشنکل بفارسی

بورچک - و بورچک موی چند از زلف
بریده و پیچیده که برخساره آویزند

بورشق - پهنڈی جهرلی از کبر بر جلد
عارض شود اثر تنگ

بورشدرمق - و بورمق و آشندرمق
و درد و بلایه اغراتمق در رنج داشتن بخسانیدن

بورشمق - درهم کشیده شدن پوست
رومی و اندام انجخیدن

بورغاج - چین و شکنج چغل کبی

بورغو - برماه و سنبه و ماهه

بورک - و قاوق و قلیق و تقیه و پهیم کلاه

بورک - و قپود و آیه و کبه لباس برستا پارانی

بورمه صدف - گونه از صدف ها که
عربیده شنج دیرلر بر جامه و کاغذ کشند
توتیائی اکبر

بورنجک - وچار و مقنعه و دامنگیر
وچار شف شار کبی

بورن یوشغی - پتره مینی

بوره - انچه در گداز زر بکار برند بار کبی

بوری - در دره عربیه طلق و مخانس دیرزه

بوریا - و فدره سقف انداز باشد گوب
گونه از آن که سیتل پائی باشد بوخ
گیاه بوریا بافتن روخ کوخ بوریا باف عقفسه

بوڑها - پیر مرد و کهن سال سال خورده
پیر فرتوت و فرتوت ابله نیز باشد فرتود
گربزی و کمپیر پیره الشیخ الهرم الیفن و
المفند توجه

بوڑها بعقل - سمه و آین صفت گرفتن
را بو نامق وخته گویند خرف

بوز - اسپ کبود و سپیدی گرائی طور نه
قری نیز بوز و گرگ دیزه کبی

بوزجه آش - ماستبا و کهربا و کبر ستنی
باشد که در سرکه پرورده میخورند

بوزغلق - هزیمت شکن کبی

بوزغون عسکری - لشکر منهزم قل کبی

بوزه - بکنی آخسمه فوکان الفقاع اخسمه

بوسه دینا - بوسیدن چومنا بوسه دادن
البوس اوپک قبله اوپش و پرمک معنا

بوسیده دیوار - قفشق

بوش بوکر - تهیگاه

بوط - چڑهاکش کبی

بوطلق - پاجامه شلوار و چاغشیر کبی

بوطروم - و کیلار نقبیکه در زیر زمین کند
خانه کنند برائی اشیا نهادن سرداب و نخج

بوطور ـ وقیصه کوتاه پاچه پهنگنا
بوغ ـ وطومان میغ و بخار و تف
بوغاز ـ حلق گلو پلنج
بوغازقصمق ـ و بوغمق خبک
بوغاقصلمق ـ فشردن گلو
بوغبند ـ الردا تفقتان
بوق بوجکی ـ جعل سرکین گردان پشک
بوغرتلق ـ نائی گلو وخشکنای حنجر
بوغلمق ـ وصوده بوغلمق غرقاب شدن
بوغلمق ـ بوغازقصلمق و بوکالمق خفیدن خفه کردن
بوغلمه ـ بوغاز قصلمه و نفس طوتلمه و بوکالمه خبه
بوغمق ـ گردا لخلق و گردن باغی گلوبند زنان رس گبی
بوغتیکنی ـ وچاقر تیکنی شوکه المبارکه وشوکه بیضا سنزدس گبی
بوغه ـ گاومیش وگاو نر وصوصغر و طونبای وجاموس بهینس باشد بهندی گل
بوقاغی ـ زاولانه
بوقاغیلق ـ خرده گاه اسپ که چدار بران بندند خرده
بوق بوجکی ـ سرکین گردان پشک وکشتاک وکستل
بوقلمون ـ شوات شوار شوال شوالک اگلیون

بوقلیجه ـ پرنده مانا به بلبل گوزار
بوک ـ درخت خاردار هراس
بوکالتمق ـ خبک خفه کردن
بوکرلجه ـ غله لوبیا ازاز دم
بوکرتلق ـ بردیکنلی شجر در توته مشابه ثمری اولور عشقه گبی بر درخت پیچد کیهه
بوکلم ـ وقیورم پیچ و تاب نهجیر
بوکک ـ و بورمق تافتن فتل گبی
بوکوجی ـ سحروافسونله خلقی بند و تسخیرایدن کمسنه برافسا
بوکوجیلک ـ سحر و جادو فرست
بوکورمک ـ آواز کردن گاو و عربیده خوار دینور جنجخ
بوکومری ـ پیچ و تاب سر زلف کفچه
بول ـ سخن گفت گفتار گفتگو القول سوز
بول ـ بگو قُل سویله
بول ـ صمغی تلخ المر برا غاجک صمغیدر
بولادومورقیه ـ اسپ آبی رنگ کبیک
بولاشمق ـ بولاشق بولاشمه آلودن آلایش بیلاشمق نیز
بولاندرمق ـ مکدر ایتمک سنکم قندیل زدن
بولاج ـ ڈوئی گبجه
بولت ـ ابر
بوکلم ـ وقیورم پیچ و تاب موی کورس
بولماج آشی ـ طعام فقرا
بولنا ـ گفتن زبان تر کردن القول سویلمک دیمک
بولنتی ـ لقطه رایگان زرب گبی

بول و براز — شاش وچامین چامیدن
شاشیدن البول سدک و ایشاماک
بولی — زبان اللسان اللهجة دل
بون — وشاشقین گاو رش خلیاجی نیز
واو غوز احمق سندل گبی
بونا — مرد کوتاه پاچه و پاچه خرد و ختنا
وکوتاه و لبسته بالا و پته قد فربه را یکسنه بسیار
فربه را غنک النغاشی القصیر بود و قصه بطور
بونا — تخم افشاندن و ریختن کاریدن
کاشتن البذر راگمک
بونامش — کمپیر پیر فرتوت
بونامق — و عته خرف از پیری در عقل
فساد آمدن
بونجق — کوزی پلچی و قاطر بونجغی و
اشک بونجغی خرمهره
بوند — طامله چکره و یوجه و چکه و باران
قطره را اثر یک و رشته باران معلوم القطرة طامله
بوند بهر پانی — قطره آب القطرة طامله
بوندن وارلغی — وکند و دن ایله
شایسته هستی
بوندی — چکه القطرة طامله
بونی — دستلاف و دشن ترکید سفته دیرلر
بوه لک — مگس سبز کوچک و سبزی مال
و سرخ مگس بر اوز خوانند غور مگس گبی
بوی — حلبه و بوی تخمی تخم آن شلمیز گبی

بوئی — مگس زهردار که عربیده بزیلاد دیرلر غنره
بوئی — قبیله کوچک دوده
بویا پوده — ماهی پشت خرشته
بویانمق — رنگ کردن
بوئی بوس سورنک — نشو و نما کردن بالندة برز
بویلو و بوسلو — مناسب الاعضا و وجیه بالی گبی
بوئی مادران — قوان چچکی وایوا طنه وار اتقه
بهاپ — تف دیک و دود دیک تف دهن
وسم مطلقا باشد الدخان تو تون بخار حرارت
را بوغ گویند
بهابی — زن برادر ینگا زوج الاخ
قرنداشک قاری
بهات — بده و بتة البهط پرنج شوربامی
وعند البعض سود لو پرنج آشی یا غسز و
طوز سز پشور دکلری لپایه بده دیرلر
بهاٹ — باد فروش باد خوان باد پران
المطری جندره جی
بهاتی و بهتی — طعام ماتم و شب غریب
نان و حلوائی اول شب مرده الوضیمة
طعام ماتم
بهاٹا — جزر و مد باکشیدن آرند الجزر
دریانک صوئی ارد ینه رجوع ایتمک المد
دکز صوئی چوغالوب آرتمق
بهاجی — کاسه همسایه و کاسه
بهادر — نبرده دلاور الشجاع آقدار یجی

بہادری - تفنود النجدہ
بہادون - تقریبا مرداد
بہار - یاز گوز وقیش کشاد ہنگامان
بہارات گرم مصالحہ قرنخ کبے
بہارنا - رفتن روفتن جاروب دن
جاروزدن الکنس سوپرمک
بہاری - گران جہت الثقیل اغرنسنہ
بہاری بھرکم - گران سنگ گران سایہ
الوقور لنگرلو وقارلو
بہاڑ - گلخن ترکیبہ کاف عربیلہ گلخن دیرلر
بہاگنا - گریختن پشت دادن ونمودن
پائی پیچیدن برمالیدن برلنگ زدن
تولیدن کندن نیز رمیدن گریختن
شبیم ورمال زدن ورمال کردن
الفر الهرب الاباق الاباقۃ قاچمق
بہال - نوک نیزہ وپیکان تیر السنان
یلمان
بہالا - نیزہ الرمح الاسل سونگو
بہالا مارنا - نیزہ زدن الطعن الرمح
سونگوایلہ اورمق
بہانا - فروریختن ریختن شاریدن شرندن
الصب دوکمک
بہانت بہانت - گونہ گون الاقسام و
الانواع الاصناف درلو درلو
بہانجا - خواہرزادہ وافدرابن الاخت
یگان در بخارا انغاجہ گویند
بہانجی - دختر خواہرا
بہان متی - حقہ بازطاس باز وآن شیوہ
راحقہ بازی وبازی گری گویند المشعبذۃ
گوزبایجی
بہاوج - برادرزن وینکہ قین آغادر
بخارا گویند ینگا
بہانہ - الحیلۃ
بہانہ کرنا - بہانہ کردن گرفتن انگیختن
انگلندن نہادن ساختن الاعتذار عذر ایتمک
بہاؤ - نرخ وترخ کردن بستن نہادن
وبالفظ بالا کرد بلند کردن ونرخ شکستن
وکساد ساختن افزایش وکمی آن السعر نرخ و بہا
بہائی - برادر دادر بالو بترکی آغا و
آکا وخرد را اینی الاخ الصنو الشقیق قرنداش
بہبودی ونیکی - شہند الخیرۃ الخیر ایولک
وصاغلق
بہپارا - کہتاب وآن دوا ہا راکہاب گویند
التبخر التبخیر بخور لنمق بخور ایتمک بصقہ وبصوق
درترکی مستعمل
بہت - بسیار فراوان بس بسا بسی
گزاف زہ ستناد غلیش غزارہ فروتنہنگ
الغزیر الکثرۃ چوقلق الکثیر چوق
بہت اچہا - خوشتر گشتر الاحسن والبنج بجز
ایو وگوزل وبیکی اعلی بہ ایہی ای

بہتار۔ شوہر وشوی البعل ار
بہتان۔ بیغارہ البہتۃ البہتان باشہ
قاقمق بہتان گیے
بہتان بندی۔ شاخچہ بندی البہتۃ
یلان سویلک افتراء گیے
بہتایت۔ سادغیش الکثرۃ چوقلق
بہت چلنا۔ سخت راندن المشی یوریمک
بہت دور۔ دور تر بسیار دور واتر
البعد اراقلق
بہت کہانیوالا۔ بسیار خوار شکم پرست
انباقرلت انبان الاکول ایبہان
بہت محبت کرنا۔ گرم جوشیدن تپاک
نمودن التحابّ التحابب التعاشق و
التوادسوشمک
بہتیجا۔ برادر زادہ اخدر ترکیدہ یکان دیںنور
بہٹ۔ غال الحجرۃ این کہ طاغلردہ
وحوش آرامگاہ در
بہٹکنا۔ راہ گم کردن وسرگشتہ شدن
آوارہ شدن راہ غلط کردن التیہ
التایہ الضل الضلال الصلالۃ یول آزمق
بہٹنی۔ سرپستان الحلمۃ امجک باشی
بہٹی۔ داش داشہ آتشدان آوہ الکور
الکورۃ الکوارۃ الاتون کرج وکرپچ و
چناق وچولمک اوجاغنہ دینور
بہٹیارہ۔ طباخ وبہٹیاری طباخۃ

بہیاری سرا۔ مسافرخانہ مہمان سرائے
الرباط کاربان سرائے
بہدرا۔ وقت منحوس بحساب نجوم
پس از سہ شبانہ روز آید نبت
بہرا۔ کروکند گوش وگران گوش
شوا وکلیادہ الصم الاطروش اصلخ
صاغر
بہراپن۔ کری وناشنوائی الطرش صلغر لق
بہرانا کبوتر کا۔ بحوصلہ ریختن الزق
قوش یورینہ اغزندن تسنہ یدرمک
بہراہوا۔ پرآگنج الممتلی طولو
بہرتی۔ آگنہ آگنش آگین آگن الحشو
الحشیۃ طولدرش
بہردینا۔ گزاردن الایفاء الاداء بورجنیز ویرمک
بہردینا۔ پرکردن انباشتن الاملاء طولدرمق
بہرلینا۔ حق خود تمام گرفتن از کسے
الاستیفاء التوفیر حقن آلمق
بہرم۔ بزرگی الاعتبار الغر الغرازۃ
العضمۃ العظم اولولق
بہرنا۔ پرکردن آمودن آگندن
پریدن الاملاء طولدرمق الملاء قاب
طلوسی نسنہ دویوب طولدرمق وٹیقماق
وطولدرمق
بہرنا۔ آلودہ شدن آغشتن التلوث
ملوث اولمق بولشمق بیلاشمق وا صنمق

بہروپیا۔ صورت باز
بہروسا۔ امید وچشم الاتکال الاتکاء
الاعتماد طیبانمق
بہری۔ زن ناشنونده الصماء صاغر اولان قاری
بہری ہوئی نہر۔ لب گردان ولب
گردان کردن صولسن طورلدرلمش
اولان ارماق
بہڑ۔ مگس الزنبور الزنبار آری
بہڑبہونجا۔ نخود پز نخود بریز
بہڑجانا خصیہ کا۔ الفتق قاولوج کمسنہ
بہڑکانا۔ تیز کردن کسے الالہاب
اودیاقمق قیزدرمق
بہڑکنا۔ زبانہ زدن کشیدن شعلہ کشیدن
زدن الاشتعال الوحش التلہب اودیالکلنمق
واودیالکلیوب شعلہ دیرمک
بہڑکنا۔ رم کردن خور دن النفر النفور
النفار التنافر اورکمک
بہڑوا۔ کس کش زن جلب قلتبان
قرتبان قرمساق تیر آور الدیوث غیرتسز
کیمسہ القواد عارسز
بہڑہنا۔ گوالیدن النمو اوزامق بیونک
وبوئی بوس سورمک نشوونما بولمق
بہس۔ کاه التبن صمان
بہشتی۔ آبکش السقاء صوار یجی
بہشتی۔ جنتی آشنو

بہکانا۔ درگمراہی ونا امیدی انداختن
الاغواء آزدرمق
بہکانا۔ ورغلانیدن الغوایۃ الضلالۃ آزغونلق
بہک بہکان۔ آغز قوتوسی
بہکہاری۔ گدا و خواہنده ودرویش و
دریوش گدیہ گرساسی درویزه دروزه
دریوزه دلنجیلک ودلنجی فقیر ومسکین
بہگانا و بہگونا۔ تر کردن خیسانیدن
فرغاریدن المرث صوبہ اتکی اصلنمق
النقیع النقوع
بہگوڑا۔ گریزپا بسیار گریزان بسیار
گریزنده الاباق الاباقۃ قوف وجاریہ قاچمق
بہل۔ وبہلی آرابہ العجالۃ فکلو
وطولاب دوخی قیوا غزنده ارقرسے
قودقلری اغاج کہ قوغہ کا آصلور
بہلا۔ خوب خوش نیکو نیک بہین بہ گش
الطیب خوش قوخلو نسنہ
بہلاوان۔ بلاذر ثمر ہندیدر وپیرایہ
زنان درکہ دوزگون واواتلق تعبیر
اولنور وخصوصاً قاریلرک باشلرینے
مخصوص اولان آوادانلقدر آقارصو
وارستغان وسائرلری گبی
بہلاوا دینا۔ فراموش گردانیدن چیزے
مرکسے را الانساء اونتدرمق
بہلائی۔ نیکی وخوبی الخیر الخیرۃ ایلک

وہر سنہ نک ایوسی
بہلائی - لوتو ترکیدہ بوجو وا و باجی
بہلکڑ - فراموش کار و نا یاد دار نا یاڈ
آور و نیز غلط کار و غلط کن النسیان
او نتمق او نو تیجی معناسنہ
بہلہ - نکاب نکاف القفاز الدوان
بہن - باجی خواہر ہمشیرہ بترکی کلان را
آپہ وایکاچی الاخت قز قرنداش
بہنا - پنبہ زن بہینہ الندّاف
یوک ویبوق اتجی حلاج گبی
بہنبہنانا - از بینی سخن گفتن و بدماغ
حرف زدن الخنخنہ سوزی بورن ایچندن
سویلمک
بہنبہنانا - شور کردن مگس الغنۃ بورن ایچندن
چیقان صوت
بہنبہیری - گونہ از ملخ کہ رنگہا نسیان دارد
بعربی برقان
بہنچکا - خیرہ و خیرہ شدہ شدر الخیرۃ سرگردانلق
بہنڈی - ترہ ہنادی بترکی بامیان
بہنگ - کنب و بنگ و بنگاب شیرۂ آن
کنو القنب باک
بہنگی - زنبیلہ کوارہ و کبارہ بترکی سپد
ماہرہ زنبیلہ باشد از شاخ درخت سازند
وسبیلہ ہم از گیاہ حصیر سازند وسبت و کفہ
کبارہ و کفہ اوزم کوارہ باشد

بہنگہوٹا - بنگ سا
بہنگیرا - بنگاب ساز
بہنگی - کود کش و پا کار و پائیکار و ہاری
و براو کناس معناسنہ
بہنگی کاٹوکرا - کلچ کوبرہ سپدینہ دینور
بہنوئی - یزنہ شوہر خواہر الختن الصہر انشتہ
بہنور - گرداب چرخاب الدردور صوچوریکی
بہنورا - شنگر بر جنس سیاہ آری در
بہنی - دشت بامدادان واول دشت و
دشت فال دست لاف و دش و شفتنہ
نیز دشن بترکی سفتہ گویند و سیفتہ نیز
بہو - سنار و سنہار و سنہ بترکی گیلن
بہوبل - خز یرا الملۃ عور خاکستر معناسنہ
بہوت - دیو بغامہ غول بیابان بتیا
بتیارہ الغول السعالی
بہوسی - سبوس النخالۃ النخالۃ کبک خاصہ
بغدائی کیپکنہ دینور
بہوک - گرسنگی گشنگی السغب الغرث آجلق
بہوکا - گشنہ گرسنہ الغرثان قارنی آج
بہوکنا - نالہ وزوزہ اورمک
بہول جانا - فراموش کردن از یاد دادن
الذہول او نتمق
بہولا بسرا - از یاد رفتہ
بہوتا - برشتہ بریان الشواء بریان
ترکیدہ قاورلمش دانہ یہ قاورقہ وا ونہ

قاوت دیر لر کبیده معناسنه
بهونکنا - بانگ وعف عف کردن سگ
وزر نویه ناله آن باموحده در آخر وزنو
زنوئیدن وکوک العواء الصیحة الهریر
کوپک اولوسی زنوئیدن کوپک اولومق
بهونچال - زمین لرزه بومهن بوحهمین
الرجفة الزلزله حرکت ارض معناسنه
بهونر - گرداب وزبوز الدردور
صو چوریکی وچورنتی وقنال در دور معناسنه
بهونرا - بوز زنخف شکره الزنبور الزنباک
سیاه آری
بهونری - چرخوک بترکی دومه فرله و فرلدی
بهونری - نان اخگر پخته الطرموث
الالفادگل ایچنده پشان اتمک
بهوننا - برشتن الشواء الالفاد پریان
ایتمک قاورمق
بهونی گیهون - گندم بریان بترکی بجارا
قارقوج قاورقه معناسنه کبیده گبی
بهی - وبه آبی وتوج السفرجل ایوا
بهی - روزنامه الدفتر یازلمش نسنه
بهی - نیز وهم اندی ایدی هاس ایضا
دخی ووده معناسنه
بهیا - نوجبه السیل سیلاب
بهیجا هوا - فرستاده المرسل گوندرمش
اولان کشی

بهیجنا - فرستادن گسیل الارسال
الرسالة گوندرمک ایرشدرمک یوللمک
بهیچنا - فشردن فشاردن فشار افشردن
العصر صقمق
بهید - راز سر گوتا السر
بهید چهپانا - گیفسام
بهیدی - ناهمراز النجی سرداشی
بهیرون - زیر افگن در نیم شب انچه
باشد زیر بزرگ است
بهیر - ابنوه انبوهی الزحم الزحمة غلبه وازدحام
صقشمق
بهیڑ - میش نر وغرم ارّان الکبش قوچ
وقیون
بهیڑا - بلیله وگیره انچه بدان دباغت کنند
بهیڑ کا بچه - بچه میش وگوسفند السخلة
البهمة الحمل الخروف قیون وکچی قرولسی وبلاغی
بهیڑی - ماده میش النعجة قیون دشی
بهیڑیا - گرگ الذئب لالق قورد القره ماده گرگ
بهیک - گدیه گدائی الکدوة الکدوح دلنجیلک
بهیک کاٹهیکرا - کاسه گدائی وکجکول و
کشکول وطاش گدای دلنجی چناغی وکشکل
بهیک منگا - گدا وتلنگی بترکی تیلاجی
تیاسی السائل دلنجی
بهیگنا - ترشدن خیسیدن ژفیدن
الابتلال الاسبغلال یاش اولمق صودده اصلنمق

بهیل ـ الزط
بهیل ـ شار الغش قارشیق اولمق قانتق
بهینس ـ ماده گاومیش الجاموس
صوصغری
بهینسا ـ گاک کنج ارکک صوصغری
بهینگا ـ لوچ کاژ کاج شاه کال کلاذه
الاحتل الاحول شاشی گوزلو واگری گوزلو
بیا ـ گیتو وگورب بافک گیبو التنوط
باغر تلق قوشی
بی آب هونا تلوار کا ـ ریختن دم شمشیر
وخنجر وغیره التلویة الثنی دونمک و
ایکی قات اولمق
بی ابتدا ـ سر گم ابتدا سز
بیاج ـ سود الربا راصی
بیاج خور ـ سود خوار رباخوار
بی ادب ـ ناتراشیده نافرهنجه بی اندام
ناتراش ناهموار گستاخ وشوخ نافرهنجه
گلوک لگام بسیاخ الاسارة یرامزلق
وادبسزلک
بی ادبی کرنا ـ بی ادبی کردن الاسارة
ادبسزلک
بی استعداد ـ شکسته ناخن استعدادسز
بی اصل ـ خام کار خام خیال خام و
سودای خام اصلسز
بیاض ـ جنگ بیاض بزرگ معناسنه

بیاض قیراشک ـ کوزه درعربیده
اقمر دیرلر
بیاط ـ باسی چیز شبانه وسته
بیاغی قاری ـ مرغابی باشد که مانند
زن حیض آرد سرخاب
بیالاجی ـ خواهش زن حامله الوحام
بی التفاتی طبیعت ـ بیدماغی التفاتسز
بیان ـ ومیان درخت سوس فی اصابع
السوس فی اصل السوس بیخ آن بیان
شربتی شربت اصل السوس
بیانا ـ بیعانه وربون سبغانه آرمون
ورمون العربون العربان پیشین واولدین
بیان کرکے رونا ـ مویه الندبة سوزشلمه
اغلمق ونوحه وزاری ایلک
بی اندیشه بات کهنا ـ بادره البداهة
البده ملاحظه سز صادر اولان کلام
بی باک ـ شوخ فضول معناسنه
بی بال کا سر ـ لغ وکچل الاصلع باشی
طازاقرع معناسنه
بیاه ـ دمادی عروسی کدخدای بترکی طوی
بیپاری ـ غله فروش البیاع التاجر غله صاحبی
بی پر کا تیر ـ تیر گز اوق بیپرشس معناسنه
بی پروا ـ ماسی قورقوسز معناسنه
بی تامل ـ زبوده
بی تجربه وناپخته ـ خام

بیت ــ بید الخیزران سکود اغاجی
بی تعلق ــ رستار رستگار سبکسار سبک
بیت المقدس ــ دژہنجت دژہنجت گنگ
دژ ہرج دژ ہوست دژ ہوست گنگ
بی توجہی و بی مروتی ــ ناپروائی و بی آزرمی
بٹیٹ ــ بیخال الذرق الزرق قوشش
ترسی و قوشش ساکی
بیٹا ــ فرزند پسر پور رود الابن اوغل
بیٹھک ــ نشیم القعد او تورہ جق مکان
بیٹھنا ــ نشستن مردم وخفتن وخوابیدن
شتر القعود او تورمق البروک دوده چوکمک
بیٹھنی کی جگہہ ــ نشستگاہ و نشیمن المقعد
او توراق یری
بیٹھو ــ نشین و شین وہانی و بفرمائید
اجلس او تور
بیٹھی بیٹھی چلنا ــ غژیدن الزحاف
الزحوف گوت اوستنہ سوروننرک
یورومک دینور کوچک چوجقلرک و کوترم
کمسنہ لرک یورومسی گبی
بیٹی ــ دختر دخت البنت قیز
بی ثبات چیز ــ ناپایدار بی مدار ناپاینده
گاری الفنا زوال ثبات قرار اولمیان نسنہ
بیج ــ تخم با کاشتن افگندن پریشان
کردن بر خاک افشاندن ریختن درسخاک
کردن فروکردن در زمین کردن تخم

کردن و بادمیدن و بالیدن سبز شدن
مشہور البذر تخم و تخم اکمک پراگنده ایدوب صاچمق
بیجا و بیحساب ــ زود بود کنا یتا
بیج کی ککڑی ــ شنگ ترکیده تخلوق خیار
بیچ ــ میان میانہ الوسط الوسیط اورطہ
بیچا بی نگلنا ــ اوباریدن البلع ابتلعہ
الابتلاع یودمق
بیچنا ــ فروختن البیع صاتمق
بیچون بیچ ــ میانہ ہر چیز الجبوحۃ الجبوۃ
اوا اورتاسی
بیچونی حقتعالی ــ بیرنگی
بی چہنا آٹا ــ خشکاری و خوشکاری
کپکلی اون خشکار معناسنہ
بیحاصل ــ باد درمشت فائده سز
بیحد و بیحساب ــ بیمر و کزافہ حسابسز
وچوق اولان شی
بید ــ قزل اغاج و قزل سکود طبرخون گبی
بیر ــ عرب کراسی کنار معناسنہ طرابزون
خرماسی بونک نوعیدر
بیراغور ــ اوکلدیتاہی ہرجان معناسنہ
بیرواجی ــ سنده
بیڑا ــ سل ازخیک باشد مرجاده و شناوه
از جوال کاه آگنده الرمت الطوف صال
بتر کی سل باشد و طلوم و کلک گبی
مرجاده اولور

بیڑہا ـ ستور کہ دشمن رانده ببرد
السباق السوق سورمک
بیڑہ لیجانا ـ راندن دشمن ستوران
را السوق سورمک
بیڑی ـ بند پا و زنجیر پا و سلسلہ وزاولانہ
زولانہ بند و پا وند جولان الادهم القید
الکعل المقطرة النکل الصفد الریق بوقاغو
و باغ و بند
بیز ـ درفش ستالی بهندی
بیزوال ـ پاینده نیوساد البقاء دائم و
ثابت اولمق
بیساکہہ ـ فروردین
بی سبب ـ بلاش بلاشں
بی سلیقہ ـ غاشں و اسبور
بیش ـ ہلاہل و آن نباتی است کہ در چین
پیدا شود گیست گبی
بیش قیمت ـ گران مایہ الثمین بہالو نسنہ
بیعت کرنا ـ دست دادن وسودن
البیعت ال اورمق
بیعلم ـ ناپچمران نادان الجاہل بیلمزاولان
بیعیت سرہ نزہ عیبسز معناسنہ
بیغیرت ـ لامہ غیرتسز معناسنہ
بیغی بلی ـ متکبر و معجب بادبروت گبی
بیفائده کام کرنا ـ آب در سبد کردن
العبث فائده سز نسنہ واویون

بیق ـ شارب سبلت گبی
بیقرار ہوکر کوئی چیز مانگنا ـ سدکام الالحاح
الابرام الالجا مضطر اولمق
بیقرار ہونا ـ طپیدن تپیدن شکهیدن
الاضطراب دپرنمک چبالمق بیقرار اولمق
بیقغن ـ ممتلی و بلقیغنلک گلمک و طعامدن
شبع سبیلہ گیروچکلمک بچیرہنا کہانیکا
بیکن و افگندن گبی
بیقمق ـ وتیسکنمک از غایت سیری میل
بطعام نکردن و نخوردن آن بتکندن
بیقید ـ و بیدیانت بلغندر قید سز کیمسنہ
بیکار ـ ایش سز کیمسنہ بوش اولان
بیکار چیز ـ نابنوا و پرکم ایشہ یرامیور نسنہ
بیک بورکی ـ وخروس لیکی و بستان
گوزلی گل یوسف
بیک قولاج ـ وآق آصمہ اورن کلی
تاک صحرائی کہ ہزار جشان و ہزار کرزد و
ہزار افشان باشد
بیگار ـ مچرک شاکار شیدکار السخر چکوندر
دیدکلری نسنہ کہ سخرہ تعبیر اولنور
بیگار کی سواری ـ الاغ چپار صطلاحمہ دہ
آتلہ و بارگیر ایلہ گیدنہ اولاق و تاتار
و پیاده سنہ ساعی دینور منزل آتہ دخی دینور
بیگاری ـ سخرہ السخر چکوندر دیدکلری
نسنہ سخرہ معناسنہ

بیل - بیارہ ویرہ پابیچان ورکاراسیگی
بیل خربوزہ الیقطین تلگک ودوک و
اوچاق وتکاک واوپوم بوتہ وبیارہ معناسنہ
بیل - شل ترکیدہ مرورو اغاج مروری
وصغرینہ یرمروری دیرلر شبوقہ گبی
بیل - کاو الثور اوکوز
بیلاشق - چرکین ملوث فشراک جترہ ووسن
بیلاشمق - آلودہ شدن پادرگل ولائی یالاشسی
بیلاک - وبل کمرکوہ وکمرگریوہ
بیلچہ - بیل ترکیدہ دخی مستعمل در
بیلش - آشنا ویار
بیل صوقلغی - سہ چیل علتی وسہ چیل سوزاک معناسنہ
بیلک - ساعد بہندی بہنچا پیلسترہ
بیلکچ - عاقل عارف فاضل کامل کیاجور لیسی
بیلکو - سنگ فسان وبیلکی طاشی بیزاوسان
بیل گاڑی - ارابہ گاوکش
بیللہ - وملتان نیمتنہ برک گبی
بیلچہ - چاپستان گردک گبی
بیلن - بام گلان بام گلام طاشہ لوغ
واول اغاجہ لوغ اغاجی ولوغلق تعبیر اولنور
بیلن - آلہ نان پہن کردن بتر کے
اوقلغو گویند
بیل ہانکنیکی لکڑی - غبارہ الحجن اوکندرہ
اشک وصغر سوروجک آلہ دودہ جی و
قلندر مقولہ سنک اللرندہ طاشید قلری طوبقیہ

وصوبہ وصوبماتی دیرلر
بیلہ رک - وگورک عمداً وستم
بیمار - سوکال یائی رنجور رنجن چنگلوک
جنکوک مدہ بیمار غنج المرض السقم المریض
السقیم کیفسز وصیرو
بیمار داری - رنجورداری تیمار التمریض
غمخوارلق ومہربانلق ایتمک
بیماری آنکھہ کی - موسرہ
بیماری سفر کی - آب گرفتن وآب گردش صدر آن
بیمحاسبہ - برو قلم نیست
بیمزہ - زفت ولخ العفوصۃ کلرہ لک دادسنز
بیمعنی - ہرزہ وبیاس یکشاق معناسنہ
بی نام ونشان کرنا - درلور نہادن
ونور دیدن العدم یوقلق صارمق و
طولامق وکزلمک پنہان ایلمک وبینام
ونشان قیلق
بینٹ - دستہ القصاب المقبض الجزرۃ
قبضہ وقلیج وبچاق صاپی
بینڈ - مترس وفدرنگ الشجار قبودکہ سی
دقپو باصریغی
بنیڈا - پشتارہ الحزمۃ شلک وبندک
برارقہ لق یوکہ دیرلر
بین - مویہ النوحۃ ساغوسغمق سوزشیلہ
اغلمق ونوحہ وزاری ایلمک
بینکن - بادنگان کہیرک وگہلم الحدق بالملیان

بینوتناء - جامه بریدن القصل القطع کسمک
بینی - بینی درالرتاج چوب محکم کردن تخته
درتا باهم سخت خورند
بینی - در ترکی دماغ باشد معنرک معناسنه
بین هتها - جپه الاعسر صولاق
بیوفا - دُوبَل و دُورِبَل و فاسز کمسه
بیوفائی - لان ولامان وبی نمکی کردن
داد سزلق ایتمک
بیوقت سونا - بی هنگام خفتن وقتسز اویمق
بیوقت کام کرنا - کاربی هنگام کردن
غیر وقتنده ایش ایشلمک
بی وقر - شلغه بیمغز معناسنه
بیوقوف - گول وخویله الاخرق الاهوج
الرقیع البوه عقلسز
بیومک - وبوئی بوس سورمک
نشو ونما بولمق بالیدن گبی
بیون باغی - گلوبند رس معنی گرد انجلق
وبوغمق دخی دینور
بیون یوران قوشی - پرنده غایت لطی
الطیر کرانه گبی
بیون دوکلجی - مهره گردن حیوانات ها گبی
بیوندرق - انچه برگردن گاو گزارند بنام
بیوی - تیرم بانوئی بزرگ الامراة
الزوجة بیوک قادین خانم
بیهر - چرچیرو آچار وزمین ناهموار

الصید ار الجوب الشلی یوقشلی واچقلی
یوکسکلی یر
بیهوده - خیره سر وغلیو قماشیق طونوق
کوزه دینور
بیهوده بات - گزاف ولاف وگتره
اللغو اللاغیة فائده سز سوز
بیهوده بڑائی مارنیوالا - آور دیترکی
بیهوده بکنا - لائیدن لندیدن لُندیدن
لافیدن هرزه سویلک
بیهوده فکر کرنا - سَنُود العبث بیهوده
امرده استعمال جو هر فکر معناسنه
بیهوش - فراموش ودنگ شاشقین معناسنه
بیهوش هونا - شمیدن بیخود اولمق

باب بای پارسی

پابند - پامُس وپامُس ومَستبند ومُستبند
پاپادیه - پابونه
پاپوجلق - وپاپوشلق صف نعال
مجلس پایان گبی
پاتابه - پاپیچ وپالیک اخفا ایچ ادک
وچارق وپوستال وقلوره ایاغه
صاریلجق طولاق ولفافه معناسنه
پاٹ - یک لخت از دولخت چادر
ویک لخت از دولخت آسیا ارپره آسیا
گویند للفیق الضرة الثقال برقات اورباسی

پاتا - جامه کوب وتخته گازران وکوب
وسنگ گازران المرحض المرحاض
طون یویاجق یر
پاتنا - انباشتن انباریدن انباردن
الطم الکبس طولدرمق
پاتها - فیل بچه الدغفل فیل اینکی
پاجامه - طون وچاقشیر وشلوار وبطلق
پاجی - دون وفرومایه ولفتره الرذل
السفلة الطغامة الوغد الوغادة الفسل
اصلسز صویسز واپچق مرتبه لوکیمسه
پاچال - گوجولاه پاچال گبی
پاچچی - وکومرکجی وتمغاجی وقبره
غلک راهداران راقبره وغلک مجاوران
وراهداران راپاچچی خوانند
پاچه - مصغر پا ترکیده مستعمل پاچه معناسنه
پاخانه - ادبخانه آبخانه بیت الفراغ
آفتابه خانه وخلا جای آبشتگا آبشتنگاه
الکنیف المستراح ایاق یولی دممشی
پاد - گوز وتیز وبی آواز راجس الفراط
الفسو اوصرق واوحرمق دیللنمک
پادری - کشیش القسیس پاپاس
پادشاه - خسرو وریهه وکیا زند شهریار
وظالم اگر باشد گان گویند یا دنداران
پادشاه جهان خندیش الملیک الملک
المالک پادشاه قادر

پادشاه کاکهر - سپهر کوس سرای سلاطین
پادنا - گوزیدن گوز زدن دادن تیز
دادن وزدن وبادپرانی الفرط
اوصرمق وتیزاولمق
پارا - سیماب جیوه زیوه الزیبق جیوه وسندک
پارچا - کاز کازه المرصد آوجی کولمه ویا اوسیز
پارس - بترکی یوزراگویند
پارسائی - پرهیزگاری وزروه الرهبان
صلاح وزهد معناسنه
پارسال - پار پیرار السلیف کچن ییل که
ییلدر تعبیر اولنور
پاره - خو وچوب بست وچوب بندی
ودار بست اسکله وقره چاو
پازی - سلق چقندر صوطلة گبی
پازیب - پابرنجن پارنجن پااورنجن
الخلخال الخلخل ترکیده خلخال
پاسبان - یزک ونیز قراول لشکر الحرس
صقلایجی قراول راچرقه جی گویند بکجی پاسبان
پاس خاطر - آزرم اللحاظ ملاحظه ایتمک
ورعایت ایتمک
پاسنگ - پائی سنگ ترکیده دنگ طاشی
وپرسنگ پاسنگ ترازو تاره گبی
پاسی - پاسبان ودوراجه دیتاقی العس
العسس گیجه گیروب طولنمق گیجه بکجی سی
ودار ده جی حارس اللیل معناسنه

پاش پاش کرنا - ریزہ ریزہ و پارہ پارہ
کردن و خرد کردن پاش پاش کردن
التفلیت ریزہ ریزہ ایتمک پارچہ پورچہ
وا و فوق تفک و قریق صریق ننہ لرہ دیںور
پاشویہ - تختگا والنطول
پاصدرمہ - گوشت قدید بہار خوش
پا طلجان - بادنجان
پا طلجان سلکمہ سی - مخلا طعام باشد
پاک - رومینا الطہر آری
پاک و لطیف - کاؤوس النظافۃ النقی
پاکلک و آری ننہ
پاکدامن - پاکیزہ دامنی و پاکیزہ دامن العفیف
پاک کرنا - زدودن ازالہ کردن پاک
ساختن سیلوب پاسارین آجمق و صفا
و مجلا ایتمک جامہ دن کیر ولکہ چقارمق
و خاطردن ازالہ ملال ایلہ تصفیہ ایلک
و مملکتی فتنہ و فساددن تطہیر قیلمق
پاک کرنا - کشت زار و باغ از گیاہ
و خلاشہ ختار فرخو فرخویدن القلم کسمک
باغ و مزرعاتی بیگانہ اوتلردن پاک ایلک
پاکیزہ - سرہ و کیا رنگ و رنگ النظافۃ پاکلک
پاکھر - برگستوان و کجیم و کجین و کریم
و کثرین الالتحفاف چوقال و کسمہ و یانجق
پاگل - کالیوہ کالیوا الاحمق عقلسز کیمسنہ
پال - خیمہ کوچک الحفش کوچک چادر

پال - بادبان الشراع کمی یلکنی و
سرن آنچہ بدان شراع بندند
پال - میوہ کہ خانہ رسن کنند
پالا - شبنم و شجام و شجد شجانیدن
مصدر شجانیدن متعدی الصر صغوق
پالا - پروردہ المربوب بسلمش
پالان - تاہوید پشماکند دور کوہان
شتر الاکاف القتب سمر و اورج
پالان باندھنا - پالان نہادن کشیدن
افگندن انداختن بستن الایکاف و
الاقتاب سمر اورمق
پالک - اسپاناخ اسپاناج سپاناج و
اسپناخ اسفناخ اسپناج بترکی اپنق
پالنا - پروردن پرورش دادن
الرب التربیۃ بسلمک
پالنا - گہوارہ المہد بشک
پالہ - وہنیال شمشیر بترکی
پالیز - البطخۃ بوستانلق
پاموز - کبوتر پر پا الحمام کوکرجین
پان - بانبول
پانا - یافتن الوجود بولمق
پانبول قوردی - بشمقی و آغ قوردی
وقد وزبو چکی جانور زہر دار کہ خزر ہرہ بآں
کاغنوو کادتہ لبی
پانچ - پنج الخمس بش

پانچواں پنجم و پنجمین الخامس بشنجی
پانچواں حصہ ملک پارس کا - کورہ
پانڈ - زنیکہ پستانش شیر ندارد الفھیا
پانزہر - بادزہر فادزہر
پانس - پلیدی خاک شدہ کہ در زراعت کنند انبار وکود وکودکش فاعل السماد کبرہ
پانسا - بجول الکعب طوپوق
پانسا پھینکنا - کعبتین غلطانیدن افگندن انداختن نرد آتمق
پانس ڈالنا - نیرو دادن زمین را وسرگین زدن زمین را الدبل التسمید ترلایہ کبرہ دوکمک
پانی آکو آب بترکی ارین واہالی خوارزم آب را سوپ ونان را آگیند اکما الحمیم العذب صو داسی صوئیلی دینور یکدک معناسنہ
پانی بھر آنا منہ میں - دہان پر آب گشتن وآب در دہان گردیدن آب از دہان رفتن وبدہان گردیدن وآب حسرت بدہان گردیدن
پانی پینا - آب نوشیدن وخوردن الشرب آلولوع الجرع العب صو ایچمک
پانی بہانا - آب ریختن وشاریدن الصب صو دوکمک ویوقرودن شار ایدی ایلہ صو دوکمک شار شار آقمق شارید معناسنہ
پانی ٹپکائی چیز صواب صوسوز لوب ضرق

پانی پانی ہونا - از شرم آب شدن وتر شدن الحیاء اوتانمق
پانی ٹپکنا - تراویدن یغموزن طام طاملق
پانی چرانا - تہویارہ صواو لمقلہ آزمق وتشنج اولمغہ
پانی سینچنے والا - آبیار صواریجی صولا یتیجی وصوویریجی
پائینچہ - پایچہ الرحل طون وشلوار وچاقشیر پارچہ سنہ دینور
پائینچے چڑہانا - پایچہ بالا زدن بالا کردن برساق مالیدن التشمیر الشمر صغانمق و برقلامق
پانی سوکہہ جانا زمین میں - فرو شدن آب در زمین وفرو کشیدن زمین آب را النضب صویرہ یاتمق دسکمک
پانی گرانا - آب ریختن السکب صو دوکمک
پاؤن - پائی لنگ لنگہ الرجل ایاق
پاؤن پڑنا - بر پائے کسے افتادن یوزا وستنہ دوشمک
پاؤن جہنّانا - بخواب رفتن وخفتن پا الخدر الخدل اویشمق ایاغی اویشمق
پاؤن چلنا لڑکیکا - پا واشدن وباز کردن طفل الترعرع
پاؤن چپی کرنا - مشتمال ومشتالی کردن الدلک التمز اومق وصقمق
پاؤن دابنا - مشتالی کردن الدلک اومق

پاؤں سو جانا ۔ بخواب رفتن خفتن پا
الخدر اعضا اویشمق
پاؤں کا نشان ۔ چشپر الاثر ایز
پائے ۔ پاچہ و پایہ الکرع پاچہ
پائی ۔ القوائم و یرک طوارک ایاقلری
پائی ۔ پر پرہ و پشیز و پشیزہ و پشیز
پول سکہ اور لمش کہ منقور دینور
پایاب ۔ وفرنا دپیادہ بہ گجیت و یرن صو
پاتابہ ۔ پاچلہ الخف ایچ اوک
پائی تخت ۔ ہمایونگاہ الدار الامارۃ
پائی تراب ۔ نقل مکان التحویل الانتقال
بر یر دن گتمک و یرندن ایرمق
پائجامہ ۔ شلوار و تنبان و پاچہ وزیر
جامہ و پاجامہ زنان را میان پا و میان
پاچہ گویند رانین پاجامہ السراویل
السروال ۃ طون
پایہ دیوار ۔ دیوار طبانی
پایل ۔ پا برنجن و پا رنجن پا اورنجن
الخلخال ہلنگل
پایل ۔ نگونسار زادہ باژگونہ زادہ
ترس اوغور لمش اوغلان
پامال ۔ وخوزہ
پامال کرنا ۔ گرد برآوردن
پکنا ۔ ریمناک شدن زخم و ریم کردن
التقیح التقیچ یارہ ایرکلنمک

پپا لی ۔ توتلا تاتا و پپہ پی تکلی تلندہ دگجہ
پپہ پی سوزی ۔ توتلا ہاکرہ لبی
پپڑی ۔ پوست خشک ہر چیز القشر
ہر سنہ نک قابی وودری
پپوٹا ۔ بام چشم و پلک الجفن گوز کپاغی
پپیہا ۔ موسیچہ ترکیدہ بو سفجق قوشی قمری
راگویند و قویرق صلان قوشی دہوبن
چڑیا را گویند و کافر قرلنقچی و طاغ
قرلنقچی ابابیل را گویند واو گیکہ فاختہ باشد
پت ۔ تلخہ الصفرا المرۃ اود
پت ۔ آبرو العرض وقار
پتا ۔ زہرہ المرارۃ آجلق واو زہرہ گیبے
پتا ۔ برگ درخت الورق یپراق تراول
و ترثوال بفارسی
پتا ۔ سراغ و نشان پی السیماء العلامۃ
السمۃ ایز و یاقی داغ و علامت معناسنہ
پت جھاڑ ۔ و بت جھڑ خزان برگ ریزان
پائیز پاژ مہرگان الخریف گوز آیلری
پتر ۔ بند آہن و پتر القبۃ دمور تنگہ سی
پترا ۔ زیگ الزیج التقویم زیج معناسنہ
پتنگ وصرتون ۔ کوٹھی غلہ نہادن ماجنہ
و پھی گبی خنبہ معناسنہ
پتلا ۔ باریک الدقیق انجہ نسنہ
پتلا ۔ تنک الرقیق یوفقہ
پتلا ۔ پیکر و تنخ الورتہ التمثال صورت و قالب وجثہ

پتلی ـ انگورک و مردم چشم و مردمک
و تیبته بترکی قراغ و قرامغون اللعب
اللعبة العین و انسان العین گوز بکی
پتلی کا سوانگ ـ شب باز و لعبت
بازیچه او یونجیسی
پتنگ ـ کاغذ ہوائی و کاغذ باد
و کاغذ اطفال و باد پر و باد پرک کاغذ
پتنا ـ کرانه فرج زن الاسکه عورتلر
فرجی کناری
پتنگ ـ بکم بویه اغاجی
پتنگا ـ پرکاله آتش و پلغته و پلفته
الشررة الشرارة او دقغلجی
پتنگا ـ پروانه الفراشة کلبک
پتوار ـ دنبال کشتی السکان گمی قویرغی
پتواس ـ پتواز آوه پدوار ترکید کند دینور
پتھر ـ سنگ و کہت الحجر طاش
پتھراو کرنا ـ سنگ باران کردن
پتھر سر پر مارنا ـ سنگ بر سر کوفتن
پتھر کا مکان ـ مکان سنگین الرضیم
طاشله یا پلمش بنا
پتھر مارنا ـ سنگ زدن سنگسار کردن
الرجم طاشلن اور وب قتل ایتمک
پتھری ـ سنگ کارد تیز کردن المشحذ
بلکو طاشی
پتھری ـ سنگ مثانه و سنگ گرده

پتھری ـ سنگ چقماق القداحة القداح
چقماق طاشی
پتھری ـ سنگریزه الحصاة اوفق طاش
پتھریا ـ پشماگند تکلتو اللبد تکلتو کچه گبی
پتھریلی زمین ـ سنگلاخ ارض محضاة
طاشلویر و طاشلق
پتی ـ برگ الورق الهدب یپراق
پتی ـ ایڑ و دُلم الشری قورت آشنی بدنده
قزل قزل کچشرک ظهور ایدر کچشر چٹا
پتی جھاڑنا ـ برگ از درخت افشاندن
و شورانیدن و فرو ریختن الهش اغاجله
یپراق دکوب دوشرمک
پتی جھڑنا ـ ریختن برگ از درخت الحتات
دو کلمش و صاچلمش نسنه اغاجدن یپراقلر
دوشمک
پتیلا ـ پتیله پتیل یا تله یا تیله القدر چولمک
پتیلی ـ دیگچه الکفت کوچرک چولمک
پٹ ـ نگون الکب ترس
پٹ ـ تخته در المصراع قپو قنادی
پٹا ـ گلوبند مردم و جانوران و قلاده
سگ المخنقة القلادة بوغمق
پٹارا ـ السلة چانتا
پٹاری ـ ساوین ساوسین مجری الجونة
عطارلرک قطوسی و طاپلاسی مموق سپدی
پٹپڑ ـ دشت ساده و بیابان ساده هامون

ہا مُن گویر الصفصف القفر اُووہ
پٹھنا — فرو نشستن آماس الفش
پٹرا — تختہ اللوح تختہ
پٹکا — کمر و کمر بند بیلباغ بترکی
المنطقۃ قوشق
پٹکا باندھنا — کمر زدن بستن التنطیق بلینہ
قوشاق ابغلامق
پٹکنا — برزمین زدن اللبط اللبج کورشمک
وصرع طوتوب دوشمک الری آتمق
پٹوا — علاقہ بند
پٹہا — پی واکیبا العصب سکرو بخاری بنگر گویند
پٹھا — چوزہ و جوجہ الفرخ قوش یاوریسی
پٹی — سربند و نشتربند و رگ بند و جراحت
بند و زخم بند و مرشیم و خستہ بند و باشتک
و باشنک العصابۃ بنز و جبیرہ و صارقی
پٹیا — کالار الحجر یوفقہ و نازک طاش
پٹیلا — مالہ و بزن و بتکن و گرا المسافۃ کو
پٹیل — سردار دہ پایدرلیش و میر دہ
و دہ خدا و کچیر و کلانتر دہ آنکبہ انکشبہ
الفرناس کوی رئیسی
پچاوا — داشش خشت پختن واشش
خشت پزی پیزاوہ کورہ تخار خانہ الکور
اینز داو دیقاجق بر کرج اجاغی و کرج
اوچاغی و جناغ اوجاغی و چولک
اوچاغی داشش معناسنہ

پچھوڑا — فرومایہ کمینہ دون ناکس الطغام
تھور ذلیل کیمسئہ اصلی ایچی و صوی بزکمینہ
پچاس — پنجاہ و مر بکصد را دو مر
خوانند الخمسین اللی
پچانا — شکستن طعام در معدہ گواریدن
الہضم سکرمک
پچاورہ — چیتھڑا چندری واسکی بسکی
بزو بیپر نمش اثواب رکوی معناسنہ
پچتانا — افسوس خوردن کردن زدن
دریغ خوردن التلہف التفکن ایواذ یمکہ
و تیفسنوب محزون اولمق
پچر — پانہ فانہ بغاز الشکۃ جوبی تسقی
پچر لگانا — فانہ زدن کردن تسقی صنعق
و جوبی صوقمق
پچکاری — دمگیر
پچلونا — الہاضوم جوارش
پچنا — گواریدن الانہضام الہضم سکمک
پچہ — نقاب رو و چشم آویز
پچھاڑی — تاتورہ چدار و پابند و شکیل
و شکیل و چلوک اکاڑی باشد الشطن
الشکال بوقاغی و نار بند و کہ ستاتی پابوند
اورک واورکن چلوک باشد در ترکی
پچھاڑیں کہانا — از درد و غم خود را بزمین
زدن التجعج در دو غم سببلہ کندوسنہ
یرا وستنہ دو شہ یک

پچھلی پاؤں پھرنا - بر قفا برگشتن سپسایگی
رفتن الرجوع القهقری گیرو دونمک و
ار دینه رجوع ایتمک
پچھاہنہ - وپچھانو وپچّم خاور باختر را
مشرق مغرب گون طوغنجق یر
پچھلی فوج - پس آہنگ و سالہ چنداول الساقة چرخچی
پچھنا - کلک المبزع المشرط نشتر
پچھنی دینا - کلک زدن البزع نشتر اورمق
چزنک وخریق خرلق ایتمک و استره اورمق
پچھوا - باد قبله باد مغربی الدبور مغرب یلی
باد صبا را پوپر از باد مغرب را باطی باد
جنوب را الدوس باد برین گهی گویند
پچھوڑنا - غله افشاندن النسف اورمق
و نفض ایتمک و سلکمک
پچھوڑن - النسافة
پچھیاؤ - باد مغرب باطی معناسنه
پختہ فرش - آژیانه الصرح سدّ و سکی
و قالدیرم بنا طاشدن اولسون طوغله دن اولسولا
پدانا - گوزانیدن الاضراط اوصرتمق
پدوڑا - گوزن الضارط اوصریجی
پر - لیکن و مگر لکن معناسنه
پر - الریش الجناح توشک قنادی و قنادیلکی
پر - دلو بزرگ الغرب بیوک قوغه
پر - الملآن طولو
پراصہ - گندنا که تره باشد قرط دکاکی گبی

پراگندگی - خند وک بترکی یکیرنمه
پراگنده - اوتاں بترکی طاغنق وصاچق
ویاریق ویرتق وچیلاق
پراگنده کرنا - پراگنده کردن شکوفیدن
الانتشار طاغلق و پراگنده اولمق طاغلق
صاچلق یارلمق یرتلمق چیلامق
پرانا - کهنه دیرینه پارینه کنانه کنان
وسال خورده مرد کهنه و بسیار سال و کهن سال
نیز القدیم العتیق الرث اسکی
پرانی چیز - باستانی و دیرینه و کهنه سال
و دیرینه سال العدمل العدمول اسکی و چوق قدیمکی
پرانے کپڑے - سخش کراد کراده کزاد
کزاده کراره گراد الخلق اسکی نسنه
دیپرک اثواب
پرانہا - تفتان وجان جان
پربال - موئی دیده موی چشم
پرتاو - جست باشد چون موشک پران
که از شاخ بشاخ میجهد بترکی
پرتاو ایتمک - جست کردن کنبیدن
برجستن وخیز کردن
پرتیر پر لگانا - پر بر تیر نشاندن نهادن
القذ اوق ایز رینه یلکن طاقمق
پرجھاڑنا - پر ریختن گریز شدن
کریج شدن مرغ النقض صاچمق و سلکمک
قوشلر توینی آتوب یکیدن توله نمک

پرجھڑنا — فرو ریختن پر مرغ و پر افتادن
مرغ قوشلر تویغی آتمق

پرچم — کاکل و کوبله

پرچھی — کیسه کرپاس و کلیم که سامان
دران کنند الخرج تکبه و دغار جق

پرداختجی — و جبہ پچی طوقمغی کدنگ که
چوب گازران و دقاقان جامه باشد

پردادا — فر جد الجداب الاب ابالام

پرده — کن و کنان و بشنک و پرس الخدر الستر
الحجاب پرده

پرده اٹھانا — پرده برکشیدن برگرفتن
الکشف الرفع آچمق و تلادرمق

پرده ڈالنا — پرده افگندن انداختن
السدل الارخاء الارسال اشنغه صالی
دیرمک و صارقتمق

پرده موسیقی — نور روز عرب و نور روز عجم

پرده کی بی بی — پردگی و پرده نشین
پوشندگان المخدرة خاتون خانم قادین

پردیس — جزیره الغربة الغرابة سلا

پردیسی — غربت زده غربت دیده بیوار

پرزه — انچه بر سقرلاط بهم رسد انچه زنان
باخود بر دارند ولیفه دوات بترکی پرزه

پرس — مقدار قامت مردم

پرسال — پار کچن ییل که ییلدر دینور

پرسون — پریروز اشور قبل الامس
اوزگون و دونکی کون دن اول ولان کون در

پرندوار و پرندوش شب روز گزشته
که اوتی تعبیر اولنور

پرسون — پس فردا و ماکر ا الغد الغداة
ایرته یارن یارن صباح یارنکی گون
و ایرته آشوری گوندر که یارن دن اول و بر یگی گوندر

پرسون کی رات — پریشب پریدوش
پروندوش پرندوشین پرندوشینه
البارحة اوتی گیجه که گچن گیجه دن دل گچن گیجه در

پرسه — عزا پرسی و ماتم پرسی التعزیة
صورمق مطلق استخبار معناسنه در

پرکار — الفرجار پرکل

پر کترنا — بال بریدن پر بریدن القص
کسمک قنادی دیلکین کسمک

پر کٹ — مرغ بریده بال و بریده پر و
پر بریده القص قنادی ویلکی کسلمش طائر

پر کر — پرکار دائره چنبره جک آلت

پر کرنا — آگنیدن آگندن آمودن الملا طولدر مق

پر کھنا — سره کردن النقد سچمک

پرگنه — ارض عشر و خراج

پر گیری لگانا — پر بر تیر نشاندن و نهادن
الریش اوق یلکلمک

پر گیری — پر تیر القذة الریش اوق یلکی

پرلانمق — وایدین یا تیک و تیشیدن و مروحه

پرلاق — ویک جانوریکه قریب ام انشا

تا شکار فریب خوردہ بدام آید پرتق نیزد
پادام کہ از موئی دم اسپ سازند وبدان
پرندہا گیرند بترکی دوزاق گویند وطور گونہ
از دوزاق یا دام گبی
پرمٹ — بترکی گمرک گویند و مکاس
و مکیس و مکس باج راہ باشد بفارسی
پرمیو — سوزاک بترکی بلت قاتی
پرنالا — ناودان وآبریز وآبشار وناوہ
المیزاب المزراب اولق
پرنالی — ناو کفل و مازن و مازہ اول آیۃ
دیرلر کہ شمان کمسنہ نک ارقہ سندہ اولور
ترکیدہ اولو قلنمش تعبیر اولنور طاولی آتلرہ
صاغرلرندہ دخی پیدا اولور مازن معناسنہ
پرتانا — فرجد بابا نک دیدہ سی جد صحیح اولسون
گرک فاسد اولسون
پرندہ — مرغ الطیر الطائر قوش
پر نوچنا — پر برکندن وازبیخ برآوردن
النتف النتافۃ یولمق ودیتمک
پروانہ — المنشور کشادنامہ فرمان امیران
وپروانہ راہداری را کاغذ روائی و
کاغذ روانی خوانند فرمان پادشاہی معناسنہ
پروانہ — کرمیکہ جان خود را بآتش زند
ترکیدہ کلبک دینور
پروانہ — جانوریکہ پیشاپیش شیر فریاد کند
الغضنفر قرہ قولق

پروائی ہوا — باد مشرق الصبا پوریاز
پروتا — پسر پوپر پسر توندول
پروردگار — وذارائی وداراسی گونہ
رب النوع
پرول — پرلہ نشان سپاہیان عسکردہ بترکی شب
پرونا — سفتن السلک دلک اتک
پردہ — ردہ وکوس الصف طابور وچرکہ
وصرہ گرک انسان وسائر حیوان گرک
بیوت ودکاکین وغیرہ اشیا صرہ سی اولسون
دربعضا ایسل خوانند
پرہ باندہنا — صف زدن کشیدن بستن
پرہ زدن بستن ردہ کشیدن زدن
الاصطفاف صف اولوب دیزلمک
پرہیز کرانا — پرہیز فرمودن الحمیۃ پرہیز ایتمک
پرہیز کرنا — احتراز کردن پرہیز کردن
الاجتناب الاحتراز الحذر صاقنمق احتراز ایتمک
پرہیز کرنا — پرہیز کردن از طعام پرہیزیدن
الاحتماء صاقنمق وپرہیز ایتمک
پرہیزگار — آزیرمتقی معناسنہ
پرہیزی کہانا — آش پرہیز آش تزویرہ وپرہیز مانہ
پری — الجن اوچوق
پریشان حال — شوریدہ وگیج گیجہ گیجیدہ
الحایر شاشقین شاشرمش
پریشان کرنا — بشولیدن شوراندن
شورانیدن شکولیدن آشفتن طاغتمق

و پریشان ایلمک وتانیمق
پریشان و پراگنده ـ شغز لغز طارطغان
وصاچمه صپان
پریشان هونا ـ بشولیدن آشفتن و
ازهم پاشیدن پریشان اولمق
پڑاؤ ـ لشکرگاه فرودگاه لشکر وکاروان
غوشادیوللرده اولان خان وکاربانسرای
پڑاؤ مارنا ـ روزخون وشب خون زدن
التبییت گیجه باصقنی وگیجه چاپلی هوگوندزبیز
اولان اورغون وچاپل وتاراجدر
پڑوتا ـ نونڈول اوچنجی درجه ده اولان اولاد
پڑدادا ـ فرجد دده وبابانك دده سی
پڑوس ـ همسایه الجوار قونشولق
پڑوسی ـ همسایه الجار الجیره قونشی
پڑهانا ـ آموختن ودرس دادن گفتن
ووردادن الاقراء اوقتمق التدریس
پڑهنا ـ خواندن وآموختن درس
خواندن وگفتن نشتن القراءة اوقومق الدرس
پڑیا ـ جلسه وتوتیا بند وحنابند وشکرپیچ
عطارلرك واسپچیارلرك دار و
صاردقلری کاغذ
پژاوه ـ داش وکوره الکور طوغله وکرج
پشوردقلری اوجاغ وجناق وچولمك اوجاغی
پژمرده ـ بجس الذوی صولمق و
صولوق صولمش نسنه

پسائی ـ مزد آرد کردن ثمره الطحانه
اون اوکتمین اجرتی
پسته ـ انچه بشکر گرفته باشد پسته شکرگرفته
وپسته قند ونقل پسته جام فستقی معناسنه
پسلی ـ دنده الضلع ایکوکمکی
پسند کرنا ـ پسندیدن گزیدن الاصطفا
الاختیار اورندولك اویورتلمك
پسندیده ـ بهجیر وهژیر المصطفی ورندولمش
اویورتلمش
پسنهارا ـ آسیاکش آسیاگردان آردسیا
آردگر الطحان اون اوکوجی دگرمنجی
پسو ـ کیك القذة البرغوث پیره وپوره
پسوج ـ دوخت اول که ملا باشد دکش معنا
پسینا ـ خوی العرق دری
پسیو ـ سرجوش الفور الغلیان چاشنی
پشتاره ـ وپشتواره وپشتیاره الحزمة
برقوجق نسنه شلك وبندك معناسنه
پشت پناه ـ اندخس واندخسواره کاروگر
الحمایة الحمی صغنه جق یر
پشت خار تموریخچه سی که آندن ارقه قاشیورلر
پشتك مارنا ـ آلیزانداختن وجفته زدن
الرمح دپمك ورمق وقیج آتمق جفته معناسنه
پشته ـ ازاره وپشت بنا وتیا زبر
وپشتیبان الاطار دیواره استحکام ایچون
اوریلان اغاج وبناد ستکنه وخطل اغاجنه

دخی دیر لر اللزار قپو دکہ سی
پشتی ـ ہو بہ و ہو بر حمایت معناسنہ
پشتینونسی ـ زاد برزاد توشہ بر توشہ کے
پشت بر پشت ابا عن جدٍ دول دوشن و زاده
پشتینون تک ـ تخمہ بر تخمہ نسلاً بعد
نسل و بطناً بعد بطن صوی بہ صوی
پشم ـ کلغز الصوف قیون یوکی
پشمینہ ـ اُرنک یوکدن یاپلمش لباس
آبہ وکپنک گبی
پشمین کمبل ـ کور دین گور دین جرخ
یوکدن وا یپدن اولان لباسہ دینور
آبہ وکبہ وکپنک گبی
پشہ دان ـ جبنلک و ناموسیہ ستار معناسنہ
پشیمان ـ شرمسار شرمندہ ندامت کش
و چشم پلش الخجل الخجیل اوتانیجی
پشیمان ہونا ـ شرمندہ شدن پشیمان
شدن چشم پلش کردن شرمساری
کشیدن ندامت کشیدن پشیمانی خوردن
التندم التفکن التفکہ پشیمان اولمق
پصدرمہ ـ وبجوق قدید گوشت خشک قرینہ
پصو ـ کمین و پصو یر نخچیرگاہ
پصولنوب ـ نخچیر کردہ و کمین کردہ
پصولنہ جق چقور ـ گو پنہان شدن گولہ
پصولہ ـ رسید زر و غیرہ یافتہ گبی
پطلجان ـ بادنجان کہلم گبی

پک ـ وبرگ سخت
پکّا ـ پختہ و میوہ رسیدہ را بترکی پشمش گویند
پکّا ـ پختہ شد و میوہ رسید پشدی یتیش پشدی
پکّا ـ پختہ کار و پختہ و جہان دیدہ
پکار کے کہنا ـ باواز بلند گفتن صریح
گفتن بی پردہ گفتن برہنہ گفتن فاش
گفتن برہنہ حرف زدن الاجہار آشکار
ایلمک العلانیۃ
پکّا رنگ ـ رنگ بست
پکانا ـ پختن نُسہانتن الانضاج پشورمک
پکجہ ـ نارپستان نارمہ لی کہ ہنوز مہ لری
یومشیوب نارگبی پکجہ اولان دختر درمہ سے
اغرشقلنمش دیرلر عربیدہ کاعبہ دینور
پکڑنا ـ گرفتن الاخذ طوتمق
پکلک ـ صلابت و متانت و قتیلق برابر
کوشکلک درخاوت ترخار گبی
پکمز ـ دوشاب و دبس گوداب و
انگبین کوشاب دمی پختہ
پکنا ـ پختہ شدن و میوہ رسیدن
الادراک پیشمک
پکہال ـ خیک و کتیم و انبرہ شترواسپ
آبکش الشنۃ القربۃ قربہ وطلوم
پکہاول ـ مندل الطبل طاول
پکہیرو ـ پرندہ الطیر قوش
پگڑی ـ دستار و شگوب و میزر و شوب

العمامۃ دلبند و صارق در بخارا چالمہ
و قولون گویند
پگڑی باندہنا۔ دستار زدن بستن
الاعتمام عمامہ صارمق در
پگڑی رکہنا۔ دستار زدن لاعتمام
عمامہ صارمق عمامہ باشنہ قویمق
پگہلانا۔ گداختن الذوب اریمک و
اریتمک متعدی سے
پگہلنا۔ گداختن الذوبان اریمک
پل۔ وخدکی دہلہ الجسر القنطرۃ کوپری
پل۔ چشم زدالدقیقہ درجہ
پلا۔ سگ بچہ الجرو ایت انکی
پلا۔ بار سر و پشت الحمل آرقہ یوکی
پلا۔ جفت مقراض الجلم
پلا۔ دوری البعد المسافۃ اراقلق
پلا۔ تیر رس پرتاب تیر پرتاب تفنگ
و تیر رس گلولہ المسافۃ اراقلق
پلاز۔ پلاس
پلا مودی۔ ویر پلا مودی نباتی سبز
و تلخ کہ در ابتدائے استسقاء ہند کمادریہا
پلا موط۔ و مازی انچہ بدان دباغت
کنند موغیلان نوعندن عربیدہ قرنط
دیتور گرہ گبی
پلانقہ۔ حصار و قلعہ پشلنگ وادرا
معناسنہ دہ و ذرولاد گبی

پلچڑنا۔ بزور و زبردستی درآمدن
الدمور دستور سزادہ گیرمک
پلپلا۔ آہخستہ المضمحل خشیر لنمش و
پوصلنمش و فاسد اولمش
پلپلانا۔ چیز را بلثہ خائیدن و نرم
کردن اللوک چینماک
پلتنک۔ ہکلا کہ تمند گ تکلاج و لجلاج وہاکرہ باشی
پلتہ۔ پالودہ و آہار را لسبب لرزش
آن گویند گرآنجان گبی
پلچکر مانگنیوالا۔ شلائین لالحاج
الالحاف ابرام ایتمک مبرم معناسنہ
پلڑا۔ پلہ ترازو الکفۃ ترازو کفہ سی
پلصراط۔ جنیور و جنو ڈپل چینو دخلیور
صراط کپریسی
پلسنگ اغاجی۔ بلسان بعد قورسیا گبی
پلسنگ یاغی۔ روغن بلسان روغن مصری
پلک۔ مژ و مژہ و مژگان الہدب کرپک
پلک لگنا۔ مژہ بر مژہ خوردن الطباق
الاہداب الجفون آزا دیومق
پلک مارنا۔ مژہ بر مژہ سودن چشم زدن
مژگان بہم سودن و بہم آوردن و مژگان
برہم زدن و بہم بستن مژگان بر مژگان
کشیدن مژہ خوابانیدن طرفۃ العین الطرف
گوز قپاغنی پرتمک نازایلہ کرپک سوزمک
پلنگ۔ السریر تخت

پلنگ پوش - غاشیہ پلنگ و فنوک

پلو - تان بفارسی

پلہ منجنیق - ہلک وپھک کون پارہ سنہ
دینور ہلک گبی

پلیتھن - پرسم در بخارا اور باغ اللواث
اللواثہ اروہ

پلیتھن لگانا - اروہ اکرمک بہ پرسم
آلودن التدمیق اردہ باشمق

پلید - و ورنج ورمین و فرشو فرشاک و
فشاکن و فشاگین فرشغند فرشغندہ فرمغن
فرگن ادرجس نجس و بیس

پلین - افسنتین مستارگبی

پموق سپدی - تفت پنبہ نہادن وین

پموق کولہ سی - گلولہ پنبہ حلاجی کردہ پنجش

پموق یومغی - پاغندہ و گروہہ گلولہ پنبہ
حلاجی کردہ

پناہ - العوذۃ صغنمق

پناہ خدا کی - برگس و گربست معاذ اللہ حاشا معاذ سنج

پنبی - پنبکی المضرب لکندہ لوقعتان

پنبہ - پیشہ فیار فیا وار فیا ور فیدار
الحرفۃ الصناعۃ

پنجارا - پنبہ زن و پہنبہ وا الباد الحلاج
پموق آتیجی

پنجرہ - و کوفجان القفص القفص قوش قفسی

پنجری - قفس صیاد القنب

پنجہ - و پنجہ مرغان شکاری را چنگل و
چنگال چنگ و چنگ عام است البرثن
انسان پنجہ سی و قوش قیناغی دیر تجو
جانور لرک طرنغی

پنجہ کرنا - پنجہ کردن و پنجہ در پنجہ کسے
زدن التشبک پر مقلری بری برینہ کرشدرمک

پنجہ لیجانا - پنجہ افشردن بردن پیچیدن
تافتن تابیدن

پنچ - داور الحکم حاکم

پنجا - چار شاخ و چک و بواشہ و افشون
العضم المذارۃ یبا

پنچار - چغندر

پنچایت - داوری

پنچکی - آسیاب و آسیائی آب الطاحونۃ
صو دگرمنی

پنچورا - آبدزد

پنڈبکی - ماہی خوار الغواص النورس طالقج

پنڈٹ - ہیربد

پنڈلی - کلک پا الساق بالدیر

پنڈکھجور - خرمائی تر الرطب یاش خرما

پنساری - دارو فروش عقاقیر فروش
پیلہ ور پیلور چرچی و خردہ چی و ذی
قیمت صاتان کمسنہ تنخجی دیر لسپلہ و معناہ

پنس سکلک فرنگی

پنکھا - بادزن بادزنہ بادبیزن بابیزن

درازسقف آویختہ را باد فرباد فرہ باد
پرباد پرک خشت باد و باد کش المروحۃ کشاکت یلپیزہ
پنکھا کرنا - مروحہ جنبانیدن باد زدن
جنبانیدن الترویح یلپازہ ایلہ یل ایتمک
پنیر - الارنۃ پنیر
پنیر والا - پنیر فروش و ماست بند
پنیرصاتیجی پنیرپاپجی
پوپٹا - پاک الجفن گوز قپاغی
پوپلا - دندان ریختہ دندان کندہ
وافتادہ دندان الادرد اغرنده دیشی اویلیان
پوپھٹنا - صبح دمیدن الفلق صبح آچیق
پوتا - نبیرہ نوادہ نوازادہ نوا نوکمرول
السبط کشینک و غلندن و قزندن حاصل
اولان اولاد
پوتا - سیم گل ترکیدہ بیاض صیواق ویرلہ
پوتراق تیکلنی - اجہرہ کہ بر جامہ چسپد خارد
پوتہ - طبلہ و پوتہ نشانہ تیر آماج اوق
نشانہ سی
پوتہہ - شبہہ الشبہ برنج
پوتی - نوادہ
پوٹا - چینہ دان و جاغر زاغر شکانک
کرادنجی شانک الحوصلۃ قورساق طاشلق
در طیور و کرش در جانوران
پوٹ - پشتوارہ برارقہ یوک ترکیدہ
شلک و بندک دیرلر

پوٹلی - گرہچہ و پڑ رزہ العقدۃ چیقی
پوجا - بندگی خدا العبادۃ قوللق و
طاعت ایتمک
پوجنا - پرستیدن العبادت طاپمق
پوچھنا - پرسیدن السوال صورمق و ڈک
پودا - نونہال و نہالہ نوکند و نورستہ
الفسیل الاشتایکی دیکلمش فدان و
خرما اغاجنک کچورکی
پودینہ - پودنہ النعنع نعنا
پور - بندنی و بند نیشکر الانبوبۃ قامش بوغنی
پور - پک و بند انگشت البنانۃ پرمق بوغونی
پور - و یک زمین درشت شخشار
کہ قابلیت زراعت نداشتہ باشد
پورا - ہمگی التمام بتون و دکلو ہیپ ہب
پورا بات - سنگ تراز و الصنجۃ ترازو طاشی
پورا تولنا - کم نکردن در وزن الایفاء
دو کلی طرتمق
پورب - باختر و مغرب راخاور المشرق
گون طوغاجق یر
پورچک - وسمہ کاکل بُنچہ گبی
پورہ - پارہ زمین اباد المعمورۃ
پورسوق - جانوری از قسم شغال شاون گبی
پوری - چرپک جوش بیرہ گلنبہ غر ماتک
چاپیل و چاپک بکسمات و خواک پو اکک
در ترکی بکسمات و تاوہ بورکی چلپک معناسنہ

پوزجه آش ـ یوغرواشی درسپید با معناسه
پوزمال ـ کواشته ولیشه ولبیش ترکیب اوشه
پوزی ـ افسار وفسار ترکیده یولار زمام
پوس ـ آذر
پوسالا ـ سبیل کردن کشادن السقایة عوارمتق
پوست ـ کوکنار وپوست خشخاش وتخم
آن را خشخاش گویند القشر خشخاش قوزه لغو
پوست بدن ـ چرم الجلد دری
پوستال ـ چاچله یا افزار چرمی دهقانان کله گبی
پوستین ـ وگرگینه کول کبل وت دونگر
ترکیده کورک
پوشیده ـ پنهان ونهفت برگسه کنغال
المستور اورتلمش وکزلی نسنه
پوصالمش قاون ـ گندیده تربوز بلغند
گبی وخشیر لنمش وفاسد اولمش اوتش
گبی پوصلق الخبث معناسنه فاسد شدن
پوصولنمق ـ وپوصی یه گیرمک کمین کردن
تپیدن گبی
پوصه ـ ارده کنجد که کسبه باشد برشته
پوصله ـ کاغذ زر که رسید بهندی گویند
پوصو ـ کمین
پوطوق ـ توشان یا دریسی خرگوشک گبی
پوطه ـ هدف وفک گبی
پوغور ـ شتر که برائی نسل پرورند نر
پوکنا ـ ریح زدن الشرط قارن کورلدمک

پولا ـ مجوف وپوچ وایچی بوش قوق
معناسنه کاواک گبی
پولا ـ دسته کاه الخرمة بر قوجق نسنه
دودمه وربط وخرمه
پولا ـ نرم الین اللینة اللیان یومشق
پولاد ـ چلیک
پولیچه ـ وپولیصه هندوی
پولی ـ گرّان وتبسدک الجمرة دمر
پونجی ـ مایه وسرمایه وستمایه الخفث
والخفد البضاعة الربح سرمایه داسی
پونچهه ـ دنبه ودنب الذنب قویرق
پونچهاهوا ـ پاسند المسئول صورلمش
پونکنا ـ شکم رفتن الثلط قارن کورلدمک
ورقیق نجس تغیط اتمک
پونی ـ پاغند یاغنده کاله بشنک
السبیخ العمت الضربة پموق پومغی
که باریک ونستاک تعبیر اولنور
پونی کرنا ـ العمت پموق یومغی اتمک
پویراز ـ بادصبا بادبرین
پوئی ـ گرگ دو الخبب یلک ویلمه
پوئیون جانا ـ پویه رفتن وپویه زدن
الخبب العدو یلک
پهاتک ـ باب کلان ودر کلان دروازه
کلان در بخارا ایرکنه الرتج الرتاج بیوک
قاپو

پہار - ارکاک وباران ریزه الرذاذ
انظل چسندی وسپندی
پہاڑ - کوہ ہڑم وشورم الطود الجبل
الطور طاغ
پہاڑنا - دریدن وشگافتن پاره کردن
کزاریدن الخرق الفلع البعج یارمق المزق
دورتمک شق ایتمک پاره لمق والقط
التمزیق
پہاڑی - کوہچه الظرب کوچرک دپه
پہاڑی گاؤں یا قلعه - کلات
پہاگن - بہمن
پہال - آہن گاؤ وآہن جفت وآہن
آماج وگاؤآہن آماجفت المقلب السکه
صبان دموری
پہانا - پانه وفانه وبغاز چوی معناسنه
پہاندنا - برجستن الوثب الطفر والطفور صچرامق
پہاندی - بند نیشکر بسته وبند نی الحزمة
الطنة بر قوجق نسنه قامش یوکی
پہانس - خس الشلیة بر پاره نسنه
پہانسی - کندیل وکمند وچاتو وسرگوتا
وگلوکش نیز بترکی سرتمق الخنق بوغمق
الخناق بوغاز بوغدقلری ایپ
پہانک - لاہوره وکرج وتراشه وبرین
وبرش وکرچ ولفظ ترکی قاش وقاج
نیز مستعمل کرچ قاون وقرپوز دلیمی

پہانکنا - کف خوردن وبکف کردن
کن کردن الاستفاف سحق اوولمش توزی
نسنه یی اوجنه آلوب یمک
پہاؤرا - کلند وکانک المنسف قازمه وکلنک
پہاؤڑی - پارو المجرفة اسحاط تیمور
کورک کبی بیل دمنور
پہاپا - یاقی ملعم گبے
پہپس - لتره السمین والسمانة سمزلک
ویاغلولق
پہپوند - کره وشپیچه وبوزک وجامه غوک
الکرج کوف وچپک کره معناسنه
پہپوند لگنا - کره برآوردن التکرج
فاسد اولمق
پہپولا - النفاخة النفطة قبارجق
پہپہی - خواہر پدر العمة بابا قز قرداشی
پہٹ - طاق ویکه وتنها الفرد یالگز
پہٹ پہٹ - آواز کفش وصدائی
کفش الخفق نعلین آوازی
پہٹکارنا - دورنمودن وراندن از
پیش خود الخساء والخسؤ الطرد ایراق ایتمک
پہٹکری - شب یمانی وزاج بلور و
زاک سفید زمه الزاج قره بویه
پہٹکن - افشانده النساقة طعامے
قورتار کن بیانه دوشن نسنه
پہٹکنا - غله افشاندن النسف افشمق

پھٹکانا – آنچہ دران بندقہ نہادہ از کمان اندازند

پھٹکی – قفس صیاد المقنب قفس

پھٹکی – پارہ خون بستہ العلقہ اوشیشمش قان

پھٹنا – شگافتن کفیدن ترکیدن کفتن الانشقاق یارلمق

پھٹنا – از ہم پاشیدن شیر الافد قرار کسلمک

پھٹیل – یکہ و تنہا و طاق الفرد یالکز الفرید یالکزنسنہ

پھچارا و بچارا – پارہ خرقہ یا پشم کہ بدان روغن بر شتران وغیرہ مالند

پھچاننا – شناختن العرفان بلمک

پھر – پاس و پہر

پھر – اشم بتر کی آمدن گیرو دینہ و بردخی باز معنا سنہ

پھرا – بانتش و یا تشخانہ جائی شان الحفظ الحراس حماقلا یجیلر

پھرکنی – دو کلان بدان رشتہ سن تابند

پھرکی – باد فر و فرفرہ الخذرز دف فرلدق و پیرپیر و پرلاغاج وغیرہ فیری و فیرلاق

پھرکی – از کاغذ سازند آسیائی کاغذ و کاغذ آسیار

پھڑکنا – جنبیدن عضو پریدن الخلج الخلوج چکلک و چکلمک

پھرکنا – جنبیدن کودک در شکم الارتکاض

و پر نمک

پھرنا – گشتن و گردیدن الطوف الدور الدوران دونمک

پھرنا – باز آمدن و باز گشتن و برگشتن ارجاع الرجع والرجوع گیرو دونمک

پھرنا – برگشتن از سفر کبیدن القفول سفردن رجوع ایتمک

پھریرا – بیرق و پرچم ترکیدہ طوزاق پرہرا معناسنہ العلم الرایۃ و سنجاق

پھریری – فراخیدن فراشا فراشیدن و فنجیدن القشعریرہ و ترتمہ

پھریری لینا – خود را افشاندن پرند و چرند فراخیدن فنجیدن التنفش قیللرا و رپر وب قبا رمق

پھڑکنا – تپیدن اضطراب القشحط قتول قان ایچندہ یوارلنمق

پھڑیا – الخراج القرحۃ چبان

پھسکی – چس الفسو یللنمک و اصورمق

پھسلانا – لغزانیدن و لخشانیدن الاستزلال الازلاق طیاندرمق

پھسلانا – فریب دادن کرشیدن الختل الخدعۃ الداتمق ویلداقلنمق ویلداقلمہ آلداتمہ

پھسلگرنا – اشکوخیدن سور چک و ایاق قایمق و یوزا وزہ قپانمق و

توکر نمک و تپه اوزره تلرلنوب یقیلمق
پھسلن - لغزش چیچلہ لخشک الدحض الزلۃ
طییانجق نسنه ترترک و قزاق معنا سنه
پھسلنا - لغزیدن لخشیدن چوخیدن و شخشیدن
و شخیدن شخشم الزلقة المزلقة الزلق الزلاقة
الدحض قایپانجق یر
پھسلنی جگہہ - لغزش گاہ و جاے لغزش
الزلاقۃ قایپانجق یر
پھسنا - گرفتہ شدن چیز در چیز التشبک پرمقارین
بری برینہ کرشدرمک
پھسنا گٹّے کا جفتی مین - قفل شدن و پنبہ
بستن سک التعقد باغلانمق
پھکنا - بول دان و کمیز دان و پیشاب
دان المثانۃ قاوق
پھکنی - آتش افروز و دمہ و دم المنفخ
الحلاج کورک
پھل - بار و بر و میوہ الفاکہہ و الثمرۃ یمش
پھلا - نخستین و فلج الاولی اوگی
پہلا پھل - نوبادہ و نوبر و ثمر پیشرس و
نورس الباکورۃ ترفندہ
پھل توڑنا - بار چیدن و بار از درخت
شکستن الجنی الصرم یمش دوشرمک
پھلجھڑی - گلریز گل افشان و گلفشان و
گلریز آتشباز
پھاڑا - انفصال ورق دموری قلیچ و بچاق و سنگو دموری

پھل کہانا - برخوردن التفکہ یمشلنمک
پھل لگنا - ثمر بستن و بار و میوہ بستن و
شدن و گرفتن الاثمار اغاج یمشلو اولمق
پہلو - ویخ الجانب یان وایکو
پہلواری - گلزار الروضۃ چایرلو چمنلو صولو یر
کہ بستان دینور
پہلوان - کیا و گرد و یل الصرعہ پہلوان و
بہادر کیمسنہ
پہلو تہی کرنا - یان چزمک و بر طرفہ صاپوب
صاوشمق و صاقنمق و احتراز ایتمک
پہلونٹی کا لڑکا - نخری و نخیری الصبی و
الغلام اوغلان
پھلی - نجک و گل چشم و گل دیدہ البیاض آقلق
پھلی - غلاف ثمر الغلاف ہر نسنہ نک قابی
پھلی - قسمی ازنمک
پھلی پڑنا آنکھہ مین - گل افتادن بچشم
پہن - کفچہ مار اہرم گرزہ
پہنچا - از بند دست تا آرنج فیلسۃ الساعد بیلک
پہنچنا - رسیدن تریدن الوصول البلوغ
اولشمق الادراک اللحاق اللحوق ایرشمک و تیشمک گبے
پہچاننا - شناختن العرفان بلمک
پہنچی - دستینہ و دست بند بلازک معناسنہ
پہندا - پا دام دوزاق معناسنہ
پہنسی - دمیدگی و جوشش اندام و پرورش
البثرۃ سویلجہ

پہنکار۔ فشت افحیح یلان آوازی
پہنکی۔ السفوف شول ادویہ کہ غیر معجون اولہ
پہنکی۔ نرمہ بینی العزبۃ المروثہ العرتمہ
الما رلق بورن اوجی
پہنگی۔ سرشاخ وسرتازیانہ الغدبۃ السوط
پہننا۔ پوشیدن اللبس گیمک
پہننگ۔ سرشاخ درختان وطرف
تازیانہ الغدبۃ ہرنسنہ نک اوجی
پہنی۔ پانہ وفانہ وابخار چوبی وفسقی
پہوٹ۔ زیان الشقاق الخلاف
الاختلاف مخالفت ایتمک
پہوٹ۔ خیار دشتی القثارۃ اشک خیارے
پہوٹ پڑنا آنسو کا۔ روان شدن اشک
ازچشم الانفجار آقمق
پہوٹ پڑنا پانی کا۔ روان شدن آب
ازشکاف الانبثاق صویک بندی وارغی
آچلوب آقمق
پہوٹنا۔ شکستہ شدن الانکسار صنمق ویارلمق
پہوٹنا۔ شکافتہ شدن دنبل وغیرہ الانفجار
آقمق ویارلمق
پہوٹ ڈالنا۔ خلاف انداختن میان
مردم التفریق آیرمق وطاغتمق
پہوڑ۔ بجل الکثیف غلیظ نسنہ
پہوڑا۔ بفارسی بنا وبنا ورودہن وا
کردہ اریش ودہن وانکرہ را دانہ گویند

الدمل الجرح الجراح الجراحۃ الخراج
القرحۃ قان چبانی کبی ویارہ وچبان
پہوسڑا۔ ریشہ وپرزہ جامہ کہنہ الہلذب
سجاق کبی
پہوک۔ کنجارہ کزبہ کسبہ ار العصارۃ
ہرنسنہ نک سقندیسی وپوصنبہ نہار معناسنہ
پہول۔ گل گل گلاب باضافت بدرختی
عام باشد چون گل سوسن وگل نرگس گل
کفش وگل پاپوش گل سپرالوردگل
پہول بیچنیوالا۔ گلفروش وگلانی
پہول توڑنا۔ غنچہ وگل شکستن وچیدن
وغنچہ وگل کندن
پہول زروسیم۔ ریزہ کہ نثار کنند
قرپندی نثار معناسنہ
پہولنا۔ شگفتن وگل کردن التفتح آچمق
پہولنا۔ غرالفتق قاولوج کمسنہ
پہولونکی بیج۔ کلیک بزرالورد
پہونک۔ پف وتف توباوفورک گبے
پہونکنا۔ بدہن دمیدن پفو پف کردن
النفخ النفخہ اوفورمک
پہونکنا۔ سوختن التحریق یاندرمق
پہوہر۔ زن کج سلیقہ
پہیا۔ غلتک وغلتنک تکرلک معناسنہ
پہیپڑا۔ شش سل السحراق جگرکہ اوکین دینور
پہیر دینا۔ بازدادن الرجع گیرو دوندرمک وگیری دیمک

گیرو ویرمک
پھیرلانا- بازآوردو بازگردانیدن
الصرف دوندرمک
پھیرلینا- پس ستاندن وبازگرفتن
وبازپس گرفتن وستاندن وبازستاندن و
پس گرفتن گیری آمق الاسترداد
ویردیکی ینه دیلمک
پھیرنا- گردانیدن وگاشتن الرجع
گیرو دوندرمک
پھیکا- بیمزه المسیخ بیمزه وبی نمک المسوّخة
طعام طادسز وطوزسز
پھیلنا- پراگنده شدن الانتشار طاغلمق
وپراگنده اولمق یایلمق وصاچلمق
پھیلانا- واکردن ووا کشادن گستردن
پهن کردن فروچیدن داشتن المدچکمك
واوزاتمق النشر یایمق وآچمق
پھیلاؤ- کشادگی وفراخی وپہنا وپہن
البسطة السعة کیکلک وبوللق
پھیلی- چیستان وگردک وخرسک و
کروس بردک اللغز اللغیزاء الاحجیة
بیلمجه ویاکلتمك گبی
پھین- کف وکفک آب آورد الزبد
النشافة الطفاحة کپوک وکیرو پاس وچرک
پھینکدینا- ازدست انداختن الطرح
الرمی آتمق

پیادہ- وپایک کرخ زراه وهم پیاده
شطرنج الراجل بیان کیمسه الرجالة بیان
یوریک الشرطی بکلک ایش طوتن عامل
شحنه گبی البیداق شطرنج پیاده سی
پیار- مهربانی المحاباة الشفقة اسرکمک
سوشمک
پیاز- سوغان البصل صوغان
پیاس- تشنگی هوشاز الاوام اللهبة
الظماء العطش صوسزلق
پیاسا- تشنه العطشان صوسز
پیاسا ہونا جانورونکا- ہوشازیدن
الغلة صوسزلق وصوصامق
پیاس جانورونکی- ہوشاز الصدی
صوسزلق
پیالہ- پیاله وجام وپیمانه وکاسه سنگان
ساتگین وساتگینی ساتکی سکوره کابین را
اسکره واسکوره وسکره آبخشک وآب
منجد بلورین لاک کاسه بزرگ چوبین
زرگنج زرگند سفالین باشد الشربة السقایة
الکاس القدح القصعة صوایچاجک قاب
وچناق
پیالی- کلاجو السوملة فنجان دیدکلری قاب
پیام- ترکیده صالیق
پیپ- زرداب وریم هبر وهبیر القیح
المدة ایرک اریك وهجران جج معناسنه

پیپل - فلفل دراز
پیپلا - سر شمشیر المضرب
پیپلا مول - بیخ درخت فلفل
پیتل - برنج رُوئی الشبہ پرنج
پیٹ - شکم و بار شکم البطن قارین الحبل یوک
پیٹ پھاڑنا - شکم دریدن ابعج قارن یارمق
پیٹھ پیچھے کھڑا ہونا - پشت سر ایستادن
پیٹ چلنا - شکم رفتن الاستطلاق سہال اولمق
پیٹ رہنا - آبستن شدن و بار گرفتن و
شکم داشتن در صفت گویند الحمل یوکلو اولمق
پیٹ کا درد - شکم درد و درد شکم ملک الوجع
والالم اغری
پیٹ گرانا - بار شکم افگندن الاسقاط دوشرمک
پیٹ کا زخم - طوار ارقہ سندہ اولان یارہ
کہ یاغر و جدا و دینور افگار لبی
پیٹ گرنا - فگانہ کردن و فگانہ افگندن
اسقاط زدن الاملاص المسقط دوشورمک
والسقاط طانیمق و دوشمک
پیٹو - لتنبان و بسیار خوار شکم بندہ و شکم خوار
و شکم خوارہ ابراز البطن الجر الاکول اینہان
پیٹھ - پشت برخش پشت اسپ الظہر آرقہ
الظہر المتن العازب الکاہل ارقہ
پیٹھا - بار درختی ہچو ہندوانہ کہ مزد باشد
پیٹھ پیچھے برا کہنا - بدگفتن و زشت یاد کردن
و زشتیاد الاغتیاب الاقتراض غیبت ایتمک

پیٹھ پیچھے کھڑا ہونا - پشت سر ایستادن
ارقہ سنہ طورمق
پیٹھ دکھانا - درد کردن پشت الظہر آرقہ
اغریسی
پیٹھ لگنا - ریش شدن پشت ستور العقر
یارہ لنمق
پیٹھ لگانا - ریش کردن پشت ستور
العقر مجروح ایتمک
پیٹھ لگانا - حریف را پشت بر زمین
آوردن و رسانیدن السلقاء السلق
ارقاسی اوستنہ یاتمق
پیٹھ لگانا - زبون کردن و زبون ساختن
و زبون گرفتن الاعجاز عاجز ایتمک
پیٹی - تک بند تو قہ لی و یا خود ایلکلی و
تکمہ لی قوشاغی معناسنہ تلی بضم تریزی طوراق
کہ ایکنہ لک دینور و اسطح ظرفی معناسنہ
پیٹیہ - بفارسی جیرہ
پیچ - آبجوش برنج و آشام
پیچ - بوکلم و بورغش و قیورم پیچ گسے پیچ
پیچش - کناک و زناک برینش پیچاک المغص
بغارسق اغریسی یورک بزدوسے و بغرسق
ضیر ندیسی و قارن اغریسی
پیچ و تاب - و نہجیز
پیچھے کو پھرنا - بر پس پشت برگشتن النکوص
اردینہ دونمک الرجوع گیرو دونمک

الفقری اردینه رجوع ایتمک

پیدا کرنا - آفریدن بژدج الخلق والذرر و البر، یراتمق

پیدر - بژ د معناسنه که قارابله صنعوق بهوتان عبارتدر

پی درپی - مُتَسران رمارم التواتر بری اردنجه اولمق

پیده - نان میده خبز السمید بگی

پیر چهوٹنا - استحاضه کردن زن الاستحاضة عورت مستحاضه اولمق

پیرسالخورد - فرتوت وفرتود و پیر الشیخ قوجه

پیر پیر - و پرلاغاج و فیر فیری و فیرلاق پهر کی چیرپکی باد افراه گبی

پیره - برغوث کیک گبی

پیڑ - درخت بسیاره و ویره درخت بیاق الشجر اغاج النجم ایقطین تکک د وک اوجاق معناسنه

پیڑا - پروازده و پرازده وزواله و گلنج الفرزدق خمیر یومغی وخمیر یواریغی وخمیر پاره سی ویومق زواله غنده معناسنه

پیراک - اشناگر واشناور واشناباز وآب باز واشنا السابح یوزیجی

پیرنا - شناکردن ز دن شناوری کردن السباحة یوزمک یوزیجلک یوزیجی اولمق

پیرو - پیه التبیع اویان کیمسه

پیڑو - زهار الرکب قاسیق

پلیس - نجس ومردار

پیسه - زر توافق لسانین است منقور گبی و پول سیاه هم و پل مخفف پول بیستی گونه از پل ایران الفلس پول ومنقور

پیسنا - سائیدن السحق دگک ازمک و سورمک و دورپیلمک

پیسنا - آرد کردن آسیا کردن و در آسیا سائیدن الطحن اون ایتمک

پیشاب - وشاشه وگمیز وچامین وچمین از چامیدن ومیزک البول سدک وایشامک

پیشاب بند هونا - گمیز گرفتن الاسر سدک طوتلق

پیشاب کرنا - چامیدن وشاشیدن وریختن ومیزیدن وآب تاختن البول ایشامک

پیشانی - چکاد وچکاچم وشوم الناصیه آلن

پیش خیمه - معروف

پیشروقی - بهندسے تکا و کو جھک آنرا هلی گویند وتکاوقی تخمار وتکمار معناسنه

پیشکار - پیشدست وپیشیار پایکار گویر

پیشگی - پیشاد وپیشادست و تقدمه التقدمة مقدم اولمق ومقدم ایتمک السلم السلف و شول قوغاکه آکنگ برقوبلی اوله وصلح معناسنه اولکدن معناسنه در

پیشوا - سرکرده مردم گجیرده وگجیره

الامام او یلان

پیشواز — ترلک ملتان وزیسیون کبی برهم بیلمه لباسدر

پیشوائی — پذیره شدان و پیشواز رفتن الاستقبال قارشولمق

پیغام — باگزاردن وکردن ودادن و رسانیدن و آمدن و آوردن و بردن مستعمل پیام و پیغام الاِلام صاآلیق معناسنه

پیغام پهنچانا — پیغام رسانیدن اداکردن الرسالة خبر گوندرمک

پیغام دینا — پیغام دادن التبلیغ تبشلدرمک

پیغام بهیجنا — پیغام فرستادن الارسال گوندرمک

پیغام لانا — پیغام کسی آوردن المجی بالرسالة خبر گتورمک

پیغام لیجانیوالا — پیغام بر و پیغام آور المرسل خبر گوندرجی

پیغام لیجانا — پیغام بردن الذهاب بالرسالة خبر ایرشمک و ویرمک

پیغمبر — پیغام بر و فرستاده و فرسته و وخشور بترکی یلوج و ساوجی

پیک — الفیج پیک قاصد گبی

پیک — اب دهن تنبول خورده البزاق توکرک

پیکدان — تُفلدان المشغله والمبزاق تشول قاپ که ایچنه توکرلر

پیکان — نوک تیر کیبر النصل اوق دمرنی

پیکه — پاخره گبی وسد وسکی که زمیندن بریم ارشون قدر ارتفاعی اوله چوتره معناسنه

پیلا — رنگ زرد الاصفر صاری و نسنه

پیلپایه — ستونیکه از سنگ و گچ سازند و بر بالائی آن پایهای طاق گزارند بفارسی تاز رنگ و تاز رنگ ایاق معناسنه

پیلو — جال و جاکی الاراک مسواک اغاجی

پیلهر — گند و کند الخصیة خایه طشاق

پیمان — الال العهد الاصر عهد

پیمان توڑنا — پیمان شکستن و پیمان شکستن النکث النقض بوزمق

پیمانه — پیمونه و تلک کفیز الکیل والجال اولچک معناسنه

پینا — نوشیدن آشامیدن الشرب الحسوا ایچمک

پینا — کنجار و کنجاره و کنجد الشجیر صوصم پوصه سی و هردانه پوصه سنه دخی دینور

پینٹهه — روز بازار یوم السوق پازار گونی

پنجره — پنجره و گونجان القفص قفص

پینچ — پیچ از پیچیدن وکیب اللوی الفتل صارمق و طولامق و بوکمک و حلقه لمق

پینچ — بند کشتی الفن فنونک مفرد یدر

پیندا — بُن و تحاچه السافل الجاق و دیب

پیچھی پھیرلانا جو کچہ علیم لگیا ہو۔ بند الاستردادا غتنام

پینک۔ پینکی النعاس ام غنمق و اویوتمق وشکرایتمک آکل کیف یا ننه

پلنہچی۔ لاخه دوز دلختنده که پینه و یامه اوریجیدر

پیوڑی۔ زرداہک طین الاصفر صاروطپراق

پیوسی۔ فله وآغوز وفرش وزہک ویلم اللبا واللبا آغوزه

پیوند۔ درپی و درپه و درمین وبینه وکشته پروزه پیوند رنگ دیگر و پروز غاز لاخه، ولاخه دوز صفة پیره ور پرور وپرور الرقعه الحرقه بزپاره سی یامه معناسنه

پیوندلگانا۔ درپی و پیوند کردن جامه الرقع الترقیع یمه اورمق وایتمک

پیوندلگانا۔ شاخ پیوند و شاخ پیوست کردن نخل پیوند کردن پرورگشتی التیاسر الابر الابار خرمابو داقلمق واصلاح ایتمک

پیوندی۔ نخل پیوند

باب تای فوقانی

تاب تلی۔ الطحال طلاق وطلاق آغوسی

تاب وطاقت۔ توش یا یاب تیو القدرة قوة

تاپنا۔ گرد آتش نشستن تا گرما درآید

الاصطلاء اودہ ایستمق

تاتاری۔ وتاتاری پشش کوشت نیم پخته ونیم برشت بیضه را رفدان گویند گوازه وگوازه معناسنه ترک جوش بے

تاثیر۔ دراثر التاثیر اثر ایتمک

تاتوله۔ نباتی است که مانند خشخاش روید کالبنگ معناسنه

تاج۔ دیہیم وگرزن القلنسیه التاج تقیه وکلاه

تاج۔ تاج خروس وتاج دیک العرف خروس ایبکی

تاج رکھنا۔ تاج پوشیدن وبرسرنهادن وزدن وگذاشتن

تاخت وتاراج۔ فریش توز النهب النهبة غارت ایتمک و یغمالمق وقاپمق

تاخیر۔ درنگ وموّل ومولش ومولیدن التانی التوقف التاخیر گری قومق و اکلندرمک واکلنمه

تار۔ الوتر کرش

تار برقی۔ تلغراف

تار توڑنا۔ گسستن الکسر صنمق و پاره لمق

تارک الدنیا۔ زاہد

تار ومار۔ طاغتمق وصاچمق و طرطغان

تاره۔ ستاره وروشنان واختر الکوکب النجم یلدز

تاریخ - حساب نگہداشتن سال و ماه و روزه
باشد ماه ہائے دوازده گانہ پارسی چنان
می توان گفت فروردین اردی بہشت
خرداد تیر مرداد شہریور مہر آبان آذر دی
بہمن اسفندارمذ انگاه ہر روز ماه را نیز نامے
می توان گفت ارمز بہمن اردی بہشت
شہریور اسفندارمذ خرداد مرداد دیبادر
آذر آبان خور ماه تیر گوش دیبمہر مہر سروش
رشن فروردین بہرام رام باد دیبادین
ارد اشتاد آسمان زمیاد مارسفند انیران
و اہنود و اشنود و سفندار و ہشت و ہشتوئیس
پنجروز خمسہ مسترقہ است کہ در آخر سال بماه
اسفندارمذ افزایند سال مہ و روزمہ
بارشن تاریخ التاریخ وقت بلدرمک تعریف
الوقت معناسنہ
تاریخ کی کتاب - پاستان و پاستان نامہ و
دہقان نورد
تاریخ نگاری - گزدار گزاری
تاڑنا - یافتن و دریافتن و وارسیدن التفطن
فطن ایتمک و تعقل ایتمک
تازگی - و نوی الغض والجدید یکی و تازه سنہ
تازه - نورسیده و درخت نورسیده را
شاداب و سیراب و تر و تازه و گوشت
تازه و نان تازه صفت آنہا و ثمر تازه را
تازه چیده و تازه آمده و تازه بختی و تازه

دولتی را مار اب الطراوة تازه لک طراوت گبی
تازه میوه - طرفنده بترکی
تازیانہ - تازنہ و زہمہ بترکی
تاسف - فیروزسانہ التاسف تحسر ایتمک
تاشش - زرکش پارچہ زربافتہ
تافتہ - الاستبرق کتان بزندن برجامہ در
تاقات - در عدد باشد یکتا گبی
تاک - ہنگام یرمر النہزة الرصاد و
الترصد والترقب والرصد الانتظار یول
گوزلمک
تاک میں بیٹھنا - کمین کردن وزدن و گرفتن
و آوردن الکمون الکمن کزلمک کزلواولمق
بکلمک پوصولمق
تاک میں رہنا - در انتظار فرصت ماندن
و بودن و ہنگام فرصت نگہداشتن
الانتہاز الافتراص فرصت طلب ایتمک
و فرصت گوزلمک
تاکنا - نگریستن و نظر کردن و انداختن
الرؤیة او النظر والنظارة والبصیرة والبصارة
گوربکلک و گوزمک و گوز دیکمک و گوزمکلک
و یول باقمق
تاکید و تقید - غدغن و مکاس و
تکمیس التاکید محکم ایتمک یساق معناسنہ و یساق
تاگا - رشتہ و رز نان و و شک

خام را گنبه گویند پوسه انچه بر دوک پیچند السلک
الخیط المتخیل بو کلمه کراپلک السمط اسلک ایپلک و تل
تال - آبگیر استخر و شخر و کول و کولاب و
برم و برخ و آبدان و آژیر و اژیره و
بارگین و ستل و گوزی و لیبا و الغدیر کول
و مرداب و نورنجه و کیلو الغدیر کول
تال - موزونی علم موسیقی که مخمس ترکی
دو یکی ور ثقل خفیف چار ضرب درفشان
باتکین ضرب الفتح اصول اصول فاخته
چنبر هم ثقل آلذ فراز صدر رمل هزج
تالا - قفل المغلاق المزلاج کلید
تالان ایتمک - و یغما ایتمک غاریدن
تالار - جفت انچه بر چار ستون تخت نهند
مانند بالاخانه و مهتابی گریچه کیام گبی
تالاره - تخت و دیوانخانه و مختصر
اوطه یه دیرلر
تالو - کام و تشنگ و تک الحنک طماق
تالو - تار سر تشنگ و جان دانه تره کودک
الرباعه بنقلدیق
تالواوتهانا - کام برداشتن و بناگوش
کردن کام بردار فاعل الاغر طماق آچمق
تالی - دستک عنبک زدن التصدیه
الی الله ال ایله اصول طوتمق
تالی بجانا - دست بر دست زدن و
عنبک زدن و خمک زدن و کف زدن

خنیدن التصفیق چپک چالمق سقق معناسنه
تأمل - نیرنود تفکر ایتمک
تانا - ضد بانا تار و بانو آسه السداة
والسدا دیزک ارشی
تانبا - مس النحاس الصفر باقر و توج
تانبا - مسته اللحمه بک
تانت - رود الوتر کرش
تانا - تار و تاره و تان و فرت و فلات
و فلاته السداة بیز ارشی
تانا تننا - تنیدن التسدیه والاسداء
جلاه بیزک ارشن چوزب دوزلتمک چوزمک
تانه - و زهه بتر کی زخمه را گویند
تانه - و خطل شاه تیر زیرین سقف
او ستون اغاجی و کریش فرسپ معناسنه
تانیق - [illegible] ولیدن ادراک و عرفان
تاوان - سقف اندرین و طام بالادین
باشد باد فرگبی
تاوان شیشه سی - نرگسه گبی
تاوان - گرفت و گرفته الغرامة جریمه
تاوخانه - تابخانه که در دیوار سازند
تابخانه گبی
تاوه بورکی - بوری گوشت و غیره آگنده
بورک و فرخشته گبی
تباشیر - الطباشیر بردو ادر
تباه و خراب - تبت به الضاع الخراب

یقلمش یری
تباہ ہونا — کراشیدن الضیاع تباہ اولمق
تیختر سے چلنا — صالنی بولانی یوریماک
تبدیل کرنا — دگشمک رمش گبی
تبر — وتبرزین وتبرکمر الفاس بالتہ
تبرک — پارہ التبرک وسعت اوزرینہ
اولمق
تبسم — شکرخند التبسم بلاصوت گولوب شیلرین
گوسترنک
تبسرمش دوداغہ — خشک و نیلگون شدن
لب از خشکی و حرارت ہوا سیدہ گبی
تپ — وتپ لرزہ وتپ یازہ وتپ بادہ
تپ لرزہ دار باگرفتن وافتادن وزدن
مستعمل رنج باریک و بیماری باریک و تپ
استخوانی تپ دق تپ دق زردہ صفتہ و
الحمی استمہ دق انچہ
تپاک — گرم جوشی الالفۃ انس طوتمق
و دوستلق
تپانچہ — شبلہ وشمار سیلہ ترکی
تپش — شدت گرمی المعان اسی قتی
اولمق وچپالمق
تپشمہ — لعب لکد بازی بچگان کہ پاسیا
باشد کہ دپنچی و دپمہ او یرچی معناسنہ در
تپک — تیر کشی زخم وتیر کشیدن مصدر شش
انخنسل اومق ضرب گبی ویارہ اورمق

تپمک — بشکلیدن بناخن وخنجر وکار و
زخم کردن طرملامق وچیز مق
تپمہ — لکد کہ ایا قلہ اورمق در پاسار گبی
تپنمک — وچپالمق تپیدن و تنبیدن
حرکت مذلوح تڑپنا
تپیک — اورمہ وتپمہ وتپیک لکد کوب
معناسنہ کہ ایا غلہ اورمق در انگلہ و شپتک معناسنہ
تپہ جامی — تابدان سقف
تپیر — وپاتینی وچاولی سوپ وچیچ غلہ
افشان گبی
تتبع — خشکا مار
ترتر — تار ومار تال ومال ترت و
مرت ولا وطاغنق وصاچق طرطغان
تتلانا — اللثغۃ سویلرکن رائی غینہ و
یالامہ قلب ایتمک
تتلی — بادپریش بادزن پریشوں سداب
وسداب الفیجن سذاب
تتماج چوربا سی — طعام کہ از آرد ہنر بند
برائی بیماران لاخشتہ گبی
تتو — غلک کہ دران زر نہند قبرہ وخبرہ نیز
تتو نلک — دودآہنج فکر معناسنہ
تج — گونہ از دار چینی الفرقۃ دارچینی
تجاری — روز افگن الغب گون آشوری
طوتن استمہ
تجربہ — آزدین آزروند آزمود ہا تجربیات

التجربہ امتحان ایتمک و صنامق

تجربہ کار ۔ درآزمودہ آزمودہ المجرب تجربہ لی کیمسہ

تجسس کرنا ۔ جستن و پژوہیدن التفتیش و

التفحص التجسس آرہ مق

تحکو خدا کی قسم ۔ تو و یزدان و خدای بر تو

و تو و خدا الیمین القسم اند

تحریک کرنا ۔ قشقرتمق او لچہ پک و یلتمک

تحسین ۔ آفرین و نیایش افرا التحسین

الترحیب مرحبا دیمک گوزللک

تحصیلدار ۔ بجنتہ و پایکار و پیشکار و گہبد

العامل

تحصیل کی آدمی ۔ پایکار و پاکار

کراکول کشیلر معناسنہ

تحفہ ۔ رہ آورد و نوربان و نوراہان

و نوربانی و ارمغان و سوغات نوروزے

آنچہ در نوروز پیش شاہ برند التحفہ ہدیہ

تحقیق ۔ مانا و ہمانا و زندیس درواخ

آور الحق گرچک دوغری سہ آجق

تحمل و صبر ۔ شکیب و شکبیدن آزرم کفیا

التحامل التحمل یوکلنمک

تحیت و سلام ۔ زندش التحیت دعا و سلام

تحیر ۔ شائستگی سرگشتہ لک سرسملک سیلب و سیاسے

تخت ۔ داو رنگ و گاہ و دیہیم اریشیا

و پات السریر العرش الاریکہ تخت

تختہ ۔ اللوح تختہ

تختہ ۔ تختہ قماش

تختہ دروازہ ۔ لحت المصراع قپو قناد ے

و تختہ مثلث معماران را گونیا گویند

تختہ کاغذ ۔ تائی برقاچ طاقہ کاغذ

تختہ مردہ ۔ تن شوی

تختی ۔ سلم و تختہ تعلیم و تختہ مشق تعلیم

تختہ سی

تخت رواں پولی ۔ شاہراہ

تختہ بتی ۔ غسک کہٹل

تختہ سقالی ۔ ریش درہم آدم یا مہ گبی

تخرجہ ۔ برآورد و برآوردہ التخریج چقارمق

تخلص ۔ داغ

تخم کاہو ۔ کوک الخس یا قی و مار ول اوتی

تخمینا ۔ اندازہ کردن التخمین اور انلمق

تخدان ۔ ابتدا اغاج شکیرنی آندہ دیکوب

بعدہ آخر یرہ نقل ایدرلر اصطلاحمزدہ دوشک و منور

تخمینا کی ہوئی چیز ۔ گزاف و گزافہ

تدارک کرنا ۔ دریافتن التدارک یتشمک

تداخل ۔ پژولیدن الدخول بری برینہ

گیرمک و بری برینہ قارشمق

تدبیر ۔ چارہ و گزیر و بیارش چدگارہ

التدبیر فکرایتمک

تدبیر میری کام نہیں کرتی ۔ تیغ من نمی برد

تدریج ۔ آہستہ آہستہ کاری کردن و گیا خن

و گیاخن التدریج آز آز ایشلمک و زینہ

اولمق وتز الکتلہ آغز آغرایش بچرمک

تژ - نور دالمنوال سلمن

تژ - وژف وژفیدن ترشدن البل یاشس ایلک

تیر - خوے پسینا و د رنیتر

ترازو - ترازوے قلب و ترازوئی سنگ زر ن انچہ پلہ کم دارد و تنک کپان ترازوی ہیزم سنجیدن وشاہین ڈنڈی آن وتارہ ونا ژہ کرستون کرستوان وکرستون المیزان ترازو

ترازو دیچلی - زبانہ ترازو

ترازو قولی - چوب ترازو آویختن بازہ گیے

ترائی - زمین کرانہ دریا کہ دران زراعت کنند

تربوز - ہند وانہ و تربز و تربزہ دابوغ کرج وکرچ پوست آن الحجب قربوز

ترت - ہماندم وحالی الفورۃ العجلۃ السرعۃ چابک

ترتمز - صاف میل سی شفاف سامندرہ

ترتیب دینا - بسجیدن الترتیب یرلو برنجہ قلمق دوزمک و قوشمق و رابطہ و نظام ویرمک

ترجمان - تاجران بچواک ترزفان الترجمہ سوزی بر دلدن بر دلہ نقل ایتمک

ترجمہ - پایخوان و بچوہ تورنہ ہمسیر أن ہمیر ازالترجمۃ سوزنی بر ولدن بر دلہ نقل ایتمک

ترجمہ نگار - پایخوان نویس الترجمان سوزی برلغتدن آخرلغتلہ ایدیجی

ترجیع - بند الترجیع گیرو دونمک

ترچھی نگاہ سی دیکھنا - بہ نیم نگاہ دیدن الشزر غضبدن برقیسہ یہ گوز قویر وغیلہ باقمق

ترچھی پاون - کچل الاقزل الاعرج اقسق

ترخانہ - ولیدہ و غوشہ طعامی بلغور و یارمہ درکہ آندن پلا و ترخانہ مشللو یاپرلر

ترخنا - ترکیدن الانشقاق والتصدع التصدیع یارلمق وچاتلق

تردد - مکوئی ایکی نسنہ ارا سندہ متفکر اولمق

ترس - واژگون اوندہا

ترسیلہ جکسنہ - پونچھنیکی چیز درلغت عرقچین

ترشح - تمشنک الترشح تیز وب طاشرہ چیقمق

ترش رو - تیموک واخمہ رو شکپا العبوس الکلح الباسر المکفہر قاتی یوزلو اکشی یوزلو

ترشی - یوار دم الحموضۃ اکشیلک

ترفیل - بیابانی ترفیل و قرہ یونجہ ترفیل و بستانی نوعنہ صاری یونجہ و ترفیل بردوا درازدر و معناسنہ

ترکی - فتراک ترگون معناسنہ

ترکش — دتیردان وشغا وکیش وشگا وشگاه بترکی سداق الکنانة الجو بة بیلک
ترکش اونڈیلنا — تیردان رانگون کردن تا تیر فرو ریزد النکب میل ایتمک وعدول ایتمک دوکمک بمعنی ریختن مستعمل
ترکیب — تُوش وساز پیوند الترکب قاتمق
ترکی تمام ہونا — ترکی تمام شدن وکردن العجز عاجز اولمق
ترلا — کہیت آبستہ گبی
ترلا سورمک — شد باریدن
ترلای سوکمک — ویو مشتق شدیاریدن شتگار گبی
ترمیۃ — سپید مہرہ شاہرودگبی
ترم — پاہک وپاہیدن شکنجہ کردن التعذیب عذاب ایتمک
ترمتی — ترمتائی وسنگک طور مطای معناسنہ
ترنج — وبال وبالہ الاترنج توریج
تروخشک — گزنی باش وقوری معناسنہ
ترئی — سرنائی وسرغین وسرغینہ ونائی ترکی
ترہ تیزک — الجرجار الجرجیر المغدلوس صوکردہ سی وصوترہ سی
ترہ تخمی — وآق ترہ وطارطغان تخم اسپندان اسفند اسفید گبی

تریت — صوینہ طوغرامش اتمک اشکنہ گبی
تریاق — توش وزہر دارو وجان دارو ونوشدارو وپاز ہر لتریاق زہیری دفع ایدن دوا
تریز — الدخریص تریز وچاپوق کلی ہندے
تڑپنا — تپیدن السہف چپاقمق ویقرا اولمق
تڑکا — پگاہ وبامدادان بگاہ وبامداد پگاہ وسحرگاہ وصبحگاہ وقت سحرگاہ ووقت صبحگاہ الصبح الفجر چین صباح
تڑخنا — یارلمق چاتلمق ترکیدن معناسنہ
تڑیڑا — اسپرم واسپرم آب النول شول صوکہ دو یہ لرلہ قینا دوب مسلول کشینک آز آز باشنہ دوکرلر
تزگاہ — کارخانہ جولاہ ہف گبی
تسارلگنا — شجیدن وسرما خوردن شجام الصر صغوق یل
تسکرہ — زنبر وپشنگ کہ دران بالچق بردارند در ہندی کڈہائی ونوبۃ گویند
تسکین کرنا شکستہ دل کی — نغوس التسلیہ سوندرمک
تسلسل — زنجیہ التسلسل اویشدرمق چکیلوب گتمک واوزامق
تسلی دینا — دلدہی کردن ودلاسا نمودن التسلیہ سوندرمک

تسلیم کرنا - سپردن التفویض اصمرلمق
تسمہ - دوال تشیمہ یشیمہ وریرہ اسیر قایش
تثبت - تشبل وتشل بلک التثبت یابشو
وصارلمق وبرنسنہ آصلمق
تشت - الطاس الطس الطست تاس
تشویش - دغدغہ التشویش شویدہ اولمق
تصدیع کھینچنا - سخت خوردن التصدع
پراگندہ اولمق
تصدیق کرنا - باور داشتن وکردن
ستوار وستوان التصدیق انانمق
تصلق - وقالین وایری ومرطولس
زفت موٹا بھندی
تصور - انگار وپندار التصور تعقل ایتمک
تصور کیا گیا - تورینہ الظن ہمانمق صنمثر
تصویر ایک رخی - نیم رخ التصویر
التمثال صورت معناسنہ
تصویر مرقع - کارنامہ التمثیل پکرتمک
تصویر وجثہ تن - تندیس وپیکر وکالبد
وتندسہ تندس وتندیسہ الجثہ کودہ
تضرع - زارہ زاری ونیایش التضرع
زارلق ایتمک
تطاول - اوزون اولمق وبویکلنمک
وبری برینہ مخالفت ایتمک
تطبیق - دکشدرمک وموافق ایتمک
تطریز - ونقش ایلمک وتزویق ایتمک

بسوزن نقش ونگار کردن طراز گبی
تطوع - اوزرینہ لازم اولمازنسنہ
اشلمک
تطویل - دراز کردن اوزاتمق
تطیر - شوم گورمک
تظلم - گزرش التظلم اظہار ظلم ایتمک
تظاہر - ارقالشمق
تظہر - ارقلنمک واظہار ایتمک
تعاقب کرنا - پاشنہ کوب التعاقب
بری بری اردنجہ اولمق
تعبیر - گزارش وگزارشن وگزارہ
وگزارشگر معبر وگزارشنامہ گزارش
نامہ وگزارنامہ وگزارہ نامہ وگزرنامہ
کتاب تعبیر التعبیر دوش یورمہ
تعبیر کہنا - تعبیر کردن رفتن زدن
راندن العبر دوش یورمق
تعجب کرنا - آفریدن التعجب عجبلمک
تعجب نہیں - نشگفت العجاب طکسق
تعدی - ستم التعدی برنسنہ دن غیرہ
تجاوز ایتمک
تعریف - شناس وشناسان التعریف
بیلدرمک بندیدہ اولمک معناسنہ مستعملدر
تعریف کرنیوالا - استا المدیح اوکیجی
تعریف کرنا - ستودن ستائیدن و
آبادانیدن وستایش کردن وصف

نمودن الدرح اوگمک
تعصب — برنایشتی وکنگر التعصب ناحق
یره خصومت ایتمک
تعظیم کی لئے اوٹھنا — برآمدن و برپائی
خاستن بپیش پائی کسی برخاستن التعظیم التعاظم اوتومق
تعلیم — سرمشق که قطعه خوشنویس باشد
تعویذ — کماهه پناه کردنامه العوذ و
التعوذ صقمق العوذة شول نسنه که انسان
انوکله برکمسنه یه صغنور تعویز وهیکل گبی
تعییب ایلک — وتعییر ایلک نکوهیدن
مذمت کردن منکوه لغتنده
تعیین و تقرر — هرنیز هرنیز مند صاحب
تعین و قرار نشاختن و نشاخیدن
التعیین معین ایتمک
تغاری — تغار و تغاره المرکن قاب
تغاله — یمنده برشجر در بتوغ معناسنه
تغیر حال — جا درگردش القلب دونمک
تغییر و تبدیل کرنا — جزیدن و جا ور
کردن التبدیل التغییر حالندن دوندرمک
تفاوت — پرهیز التفاوت
تفتک — برشم که موی نازک گوسفند
است ازان شال وصوف سازند
تفرج — خوش التفریج التفرج شادلق
استمک وکوکل دن اچقلغلین استمک کوکل
اچمق

تفرقه — جدا شناس وباز الفرق
تفسیر — سفرنک التفسیر بیان وکشف ایتمک
تفنگ — تفک السلطانه تفنگ اغز تفکی
اولسون گرگ بشقه سی
تفه — بدفتین محکم کردن جامه وآن ا
اغاج راطراق گویند بف
تفه لوجه — افزار پارچه محکم بافته
تقاضا کرنا — افژولیدن وافژول
التقاضی بری برینه حقین ویرمک وقتقرمق
واولچرمک
تقدس — ویژرش بروزن ریرش
التقدس پاکلک
تقدیر الهی — بوش ذک نیز التقدیر
اورانلمق
تقریر ویرمک — تقریر کردن
تقصیر — گناه وآزرم وآزدا التقصیر
سستلق ایتمک
تقصیر و تکاهل کرنا کام مین — پرویش
وفرویش الفتور سستلک
تقطیر البول — چکمیزک التقطیر طامزمق
تقریظ — وتقریض ستودن کسی را در
حیات او وعبارتیکه برکتاب غیره اعتبار
آنرا نویسند
تقله لنمق — ٹهوکر کهاکر گرنا تکرلنمک و
سورچوب تقله لنمق سکندرگبی

تقلہ بازلق — برجستن شاطران نوامعنا
تقلید کرنا — برآوردن التقلید و تقلید
تک — پساوند قافیہ پیوند ردیف
السجع کلام مقفی
تک — طاق فرد تائی گبی
تکالا — تفقتان عجمیان بادبان گبی
تکاک — واویوم و دوک بیل بوتہ گبی
تکبر و غرور — باد بروت پندار و
پُغار کلنج نیوتُور برتنی التکبر اولو لنمق
تک تک — السقسقہ صغرجق توشی چاغرد
او تک
تکرلک — نماتک پہرکی و چرخہ دولاب ایرے گبی
تکرتی — شکرفندہ و تنلنک و تقلہ لنمق
وسورچک و قایمق شکر فیدن ٹہوکر کہانا
تکری دوہ بوحکی — ہزار پایہ جانور کہ
بدیہ و بر پایہ باشد
تکری قوشی — وآلا قوش و گلین قوشی طاؤس
تکسر — خرد و مرد التکسیر قرمق
تکک — دوک اوچاق بیارہ خربزہ
تکل — وصری ٹانکا کہ از سوزن یکبار
آرند کہ گبی
تکلہ — دوک ایک معناسنہ
تکلی — وتگیدہلی دیکش چکن معناسنہ
تکلک — سنگندہ لک ٹانکا لگانا کا معناسنہ
تکلیف مالا یطاق — بار التکلف زحمتلو

ایشہ ر دوشمک
تکمہ — انگلہ انکل انگاک و انگیل
العروۃ دوکمہ
تکن — واوزم تکنہ سی و اوزم صالی
حوض شیرہ برآوردن انگور چرس گبی
تکوریک و توکوریک — آبدہن انداختن
تکوربالغی — کہ ماہی از خوردنش کوری
چشم رود طرستوج معناسنہ
تکہ — بزکوہی
تکہ — و تُکمار بکاف فارسی و تکمہ و تُخما
السہم تکہ اوقی
تکہ — تکہ المزعۃ ات پارہ سی
تکہ — وکرویت ملخ آبی جلنگ و روبیان
و قمرون گبی
تکہ صقالی — لحیۃ التیس بز نبات در مار ننہ گبی
تکیہ — بالش و پاہنگہ انچہ زیر پا نہند
و بالش کوچاک تکیہ کوچاک الحسبانۃ و
المصدغۃ المخدۃ النمرقۃ کوچک یصدق
تکیہ — جایگاہ فقرا در ترکی نیز گویند
تکیہ کرنیکی چیز — دار آفرین و دارافرین
جائے تکیہ السند طیاق
تکیہ لگانا — و تکیہ دینا تکیہ کردن ز دن دادن
السنود الاتکاء التسنید طیاق اورمق
وطیانمق
تکیہ کلام — حرف بارگیر

تل ـ خال الشامة تل

تل ـ کنجد السمسم صوصم

تلا ـ شنگلہ صچاق و ریشہ معناسنہ

تلاش ـ جستجو کاوکاو وخسکانان الفحص التفحص تفتیش ایثمات آرامق

تلاتین ـ ادیم

تلاک ـ حمامی وبر برحجام پیرا گہی

تلاشی ـ جوینده آراجی

تلچھٹ ـ تہ نشین و دُرد العکر طرطوو تلوه درده عناسنہ وچوکالی ثغل معناسنہ

تلخ بادام ـ اُرغ جور دشں وقوتمش بوزلمش بادام وفستق وجوز

تلف ـ توا الضیاع تلف اولمق

تلف ہونا تنخواه کی روپئے کا ـ سوختن زر

تلک ـ ترلیک و درلیک ترکی است

تلک بترکی قشقہ

تلکوطشاغی ـ خصیہ الثعلب طریفلن معناسنہ

تلکی ـ روباه وروس

تلکی طورنہ ـ برپرنده است کہ پر آنرا برسر زنند جگرنہ گیے

تلوا ـ کف پا الاخمص ایاق التنده یره

تلوار ـ تیغ وشمشیر پلارک السیف قلچ

تلوار پر ہاتہہ رکھنا ـ دست بشمشیر بردن الاخلاف قلچ چقارمق ایچون الن اوزاتمق

تلوار کہینچنا ـ برآہیختن آختن وسر کردن السل الاستلال الانتقاء قلچی قنندن چیقارمق

تلوار کی جوہر ـ پلارک

تلوار لکڑیکی ـ یکونہ بکونہ بکونک وبکو

تلوار ملنا ـ روشن کردن وجلا دادن وزنگ زدودن پرنگ دادن وفروغ دادن پارچہ جامہ الصقل والصقال الجلا ربزسنہ پہ صیقل اوروب جلاو روشن ایلمک

تلوار میان مین کرنا ـ درنیام کردن شمشیر یلمان الغمد الاغماد قلچی قینہ صوقمق

تلوه ـ وطور طوو رده تلچھٹ

تلہ ـ فخ قپان وفق معناسنہ

تلی ـ سپرز الطحال طلاق

تلی ـ سپل الفرسن بقلق سم شتر وفیل درکی

تلیا ـ فرغر و تالاب راکول وکولاب واستخر گوید الغدیر کول

تلینڈا ـ غماز کی شماندره وشما دره معناسنہ

تم ـ شمار کوم انتم سیز

تماشا ـ در اردو کی ہندی وفارسی ہنگامہ وچیز عجیب وغریب مستعمل پارسیان بارش دیدار و نظاره ہم آرند نشستن تماشا وتفرج النزہۃ سرور زینت وطراوت اراق اولمق لوہدن وطعندن

تماشا دیکھنا ـ چشم را آب دادن التفرج
التفریج کوکل آچمق
تماشا دکھانا ـ تماشا نمودن تماشا گوسترمک
تماشا دیکھنا ـ تماشا کردن و دیدن
التنزه نزاهة ایچون صحرایه چیقمق
تماشبین ـ تماشائی و تماشاگر المتفرج
المتنزه تنزه ایدیجی کیمسه
تماشے کی جگہہ ـ تماشاگاه و تماشاگه و
تماشاکده و تماشاخانه المتفرج المتنزه
تماشایری
تماکو ـ تنباکو توتون معناسنه
تمام بی تصرف غیر ـ در ولست کنایتاً
تمام ـ همه و یکباره شودی هپ و هپسی بتون
تمام هونا ـ انجامیدن الاختتام اخر اولمق
توکنمک بتمک تمام اولمق نهایت بولمق در
باقی شدن گبی
تمر کی علتی ـ ادرفن وگوارون داد بهندی
تمرلی اوق ـ یب گبی
تمسخر ـ ترمتر او خجاره السخریة السخرة مسخره لغه
آلمق و مسخره لق خوراط و قشمرلک تسخر معناسنه
تمسک کاغذ زر پوصله معناسنه السجل دفتر
قاضی
تمکین و وقار ـ آسا التمکین و قار
تم کس سی خوش هو ـ ده بکه خوش ست
الرضوان راضی و خوشنود اولمق

تمل ـ اساس شالده گبی
تملق و چاپلوسی ـ لابه و چاپلوس التملق تواضع
تمکو خدا کی قسم ـ تو یزدان
تمنی کرنا ـ اومق
تمنی و اشتیاق ـ خواهش و آرزو و یوبه
التمنی آرزو ایتمک و اومق
تموج ـ ترنند الموج تلازو
تموز ـ تابستان و هامیز و هامین التموز یاز ایامی
تمهید و مقدمه مطالب ـ پیشبندی التمهید
اعلام ایتمک
تمیز ـ بازنیما د بازگشاد ترکی تمیز
تن ـ کالبد الجثه الجسد البدن کوده
تنباکو ـ باکشیدن و بسر قلیان کردن
التنباک توتون
تنبو ـ السرداق القسطاط الخباء چادر
تنبلیت ـ کوچک باربکه بر بارگران نهاده
برپشت ستور بندند تنبلیت گبی
تنبورا ـ دنبره الطنبار طنبور
تنبیه ـ تفریک التنبه کند و غافل ولدوغی
نسنه یه دلالت ایتمک و اویانمق التوبیخ باشه
قاقوب عتاب ایتمک
تنجره ـ قزغان
تنخواه ـ ماهیانه ماهانه و درماهه تن
و جدا وی بلستگانی المشاهرة آیلک
تنخواه کاتب سپاه ـ سوغه

تند خو ـ تُرُوشُل الجلد برک الجلدی چابقلق
تندرست ہو جیو ـ صاغ اوله سن و
وار اوله سن
تندرستی ـ دوروزی گشی و گشی العافیہ
الصحت صاغلق
تند ور ـ بریحن و گلوه و برین و بریہ
سوراخ تنور التنور تندر
تندی ـ کوشش درکارسے اہتمام شفقت
تندی ـ ہنگار السرعۃ تندلک و تزلک
تنگ ـ الضیق طار نسمۃ الفنک طارلق
تنکہ ـ تنگہ گہی
تنگ ـ ہیاسہ قولان قیاصہ گبی ازبن پاشلیک
تنگ ـ نورا والدبہ سطره وصوقابی و
کوکوم برای آب مخصوص است
تنگ کرنا ـ رنجانیدن و تنگ کردن و
شکنجہ کردن یا پکیدن التکلیف التصدیع مشقت
تنگ ہونا ـ تنگ آمدن و تنگ شدن
السائمۃ الملل محزون ولمق
تنّا ـ تنیدن تنودن النسج طقومق اوریک
تنور گرم کرنا ـ تنور گرم کردن و تافتن
السجر الاحمار قزدرمق
تنومند ـ بویلو بصلو وگوده لو وگوجلو و
قوتلو
تنہا ـ جریده فرد الفرد یالکز
تو ـ تو وذک انت سن

توا ـ تابہ سلج معناسنہ و آئینہ
پہیل تابہ آہنین کہ در جنگ بر برگستوان
پہیل کنند الطباق بیوک کرمد
تواضع ـ سیغود
توافق ـ ہنج التوافق بری برینہ اویمق
توباه ـ تپت و تپفت مول التوبہ گناہان
رجوع ایتمک و پشیمان اولمق
توام ـ جنا بہ التوام اکیز اوغلان
توانا ـ طاؤلی وسموز
توبره ـ و تبره محففہ المخلاة طوربہ
توبہ توڑنا ـ توبہ شکستن و توبہ گسستن
النقض بوزمق عہد اولسون و بنا اولسون
توبہ کرانا ـ توبہ دادن و توبہ فرمودن
الاستتابہ توبہ ایتدرمک
توبہ کرنا ـ توبہ کردن المتاب التوبہ گناہدن
رجوع ایتمک پشیمان اولمق
توپ ـ یا دیلچ العربدة والمدفع توپ
توپ پر رکہنا ـ ازدم توپ گذرانیدن
وبدم توپ دادن
توپ چلانا ـ و توپ چہوڑنا توپ دن
واندا ختن وسر کردن و سر دادن
توپ ڈہالنا ـ توپ بستن و ریختن
توت ـ خرتوت بزرگ آن
الفرصاد قزل توت
توتلا ـ الکنۃ ولده اولان پلتکلک

توتلا — سقو کنکلاج و هاکره و هاکله الالثغ
پلتنک و پیاپی الکنه ولده اولان پلتکلک
توتا — توتی
توتیا — جوشنک ماچوچه قمقمه و خونی معنا
توجه — پروا گرایش التوجه یوز دونمک الالتفات
چوره باقمق
توجه و شفقت نپانا — رونیا فتن الاعراض
یوز دوندرمک
توجه کرنا — نمیدن التمایل الکلمک و میل اتمک
توحد — یالکزلق
توحش — اورکلک و طورلق طوری معنا
تودری — شندله مادر دخت قوش اتکی
توراج — دراج
تورمطائی — ترمتی سنک معناسنه
توڑ — آب دوغ ما، الرائب یوغرت صیوی
توڑ — بدل
توڑا — پلیته الذبانة اوجی یانمش فتیل
توڑا — کمیابی القلة آزلق
توڑا — کیسه درم و دینار البدرة
توڑنا — شکستن الکسر صنمق
توڑنا — گسستن گسیختن الکسرة صنمق اوزلمک
داوزمک
توڑنا — بارچیدن و بار از درخت شکستن
الجنی الصرم اغاجدن یمش دوشرمک
توڑنا — غنچه شکستن و چیدن و غنچه کندن د
گل کندن
توشک — برخوابه و زیر افکن و زیر افکند
و زیر نهالی و نهال و نهالین شادگونه
الحشیة ایچی طولمش دوشک نهالی و دوشک و مندر
توشکخانه — جنادرخانه
توشه — پروازه التزود آزیق کتورمک
توشه دان — تنچه و تچه الزنبیل
توغلغ — خود پوشمن کبی
توغلفه — تخت و لیرت خود آهن
توقاد — و یومرق مشتی و گره و گره کردن او رباشد
توقات — و یومرق مشت معناسنه
توقدری — جاری ابره گبی
توقه لی — تکبند که ایلکلی و تکمه لی توشاغدر
توکتمک — و بتورمک تاخیر و توقف ایلمک
درباقی کردن
توکمک — فشار
توکل و تحمل کرنا — سپردن قانلنمق التحامل
التحمل یوکلنمک و قانلنمق
توکرک — تهوک توکرمک آب دهن انداختن
تول — الوزن طارتمق سنک گبی
تولک — کریچ
تولنا — وزن کردن سختن و سنجیدن و
کشیدن الوزن طارتمق و طرتلمق لازم متعدی
توله نک — پرانداختن مرغ کریچ گبی
تولیدی — کاج و کاشکے

تومڑی — کدوی تلخ القرع قباق
تومنا — بشنید کردن غاز کردن النفش
یوک دیپنیوق آتمق
توندی — ناف السرة گوبک
توندیلا — کلان شکم وشکم دار البطین بیوک قارنلو
تونگر — توانگر وبی نیاز الغنیة والغنیان
زنگین معناسنه ومستغنی اولمق
تونگری — نوا الغنا دبایلق
توئی توس اولیان — چهره دوخ
تویر — لنگ
تہ — قعر ودیب
تہ — نوردجامه وکاغذ بفارسی لایه و
لائی الثنی الطی دورمک وقات
تہادا — کولاب وکودال شمردبندوغ
الشربة صوبندی معناسنه
تہال — تال ونیز دو پیاله کوچک از
برنج که خنیاگران دم خوانندگی باهم زنند
وصدائی آن باصول نگهدارند وقصد
ترکیده جارپاره دیرلر
تہالی فتیل سوزکی — سینی ولگن شمع
تہان — توب وطاق دتانی الطاقة
برطولنق بز
تہان — آخور وآخر المعلف یالک لا اصطبل
طوار آخوری ویملک
تہان مین آنا — مراغه کردن بخاک غلطیدن
التمرغ طوارا غنمق
تہانگی — ذرد افشار و ذرد افشرہ الحامی
اللص خرسزبتاغی دزد افشارکیسی
تہاہ — تگ ومغ دیب چقوریرکی کلکی القعر
تہ بتہ — تتمر
تہ بتہ بیٹھنا — بیچیدن و درہم فشردن و
درہم کشیدن تنجیدن قاد شدرمق طونوقه
تہ بند — المیزر فوتہ
تہپڑ — چنگ وبم روی دستی بر رو
زدن الصک شمار وسلہ
تہپکنا — آہستہ آہستہ دست زدن بر کودک
تاخواب کند الترتیبة بسلامت اصلاح ایتمک
تہبیج — زیج البطانہ
تہتکارنا — اندک تف انداختن النفث
توکرمک
تہ خانہ — نہانخانہ سرداب معناسنہ
تہدید کرنا — زلیفن وشاخشانہ التہدید
قورقتمق
تہدیگی — بنگراف تہ گیرہ چولک یانمی
تہذیب اخلاق کرنا — التہذیب اکلاایتمک
تہ کرنا — تہ کردن نوردیدن التطبیق
دورمک قصالتمق
تہکنا — کوفتہ شدن وماندن ومانده
شدن اللغوب العی یورلمق
تہکا ہوا پریشان حال — مندہ بورللاغب

یورغون مند بورگبی

تہلتہلانا ـ جنبیدن سرین کفل و جز ان ازفربہی الارتجاج دیرہ تمک

تہمت ـ چفتہ یاپمہ غمر التہمۃ اتہام معناسنہ

تہمت لگانا ـ تہمت کردن و انداختن و نہادن و زدن و بستن و تہمت دہ و تہمت آلودہ و تہمتی صفت

تہمنا ـ توقف کردن و ماندن باران ایستادن باران و گزشتن باران الرکود بریرد طورمق سکون گبی الانجام یغمور طورمق

تہن ـ پستان حیوانات زمستان بروزن قلمدان دو پوستک درازمانند سرپستان کہ از زیر گلوئی گوسفند و بز آویختہ باشد الفرع الطبئ طوار انجکی

تہن ٹٹا ـ شیرزدہ المقرقم سدخیرہ سی

تہنال ـ النعل مایکون اسفل قرابۃ من حدیدا و فضۃ

تہنیت ـ چشم روشنی التہنیۃ مبارک اولسون دیمک

تہ نشان ـ گونہ ازان کوفت است و گونہ ازان زرنشان انچہ بجواہر مرصع باشد مرصع کار گویند الترصیع بزہ مک

تہوتنی ـ تفوز و تپوز و بدپوز و بدبوز و بدبوس الخطم آغزچورہ سی

تہور ـ زقونیا زاخل دوخت آن الزقوم

تہور و شجاعت ـ تیوای التہور الشجاعت

قوی القامیا و لمق و بہادر

تہوڑا ـ اندک کم و لخت و تنک القلیل النزر ایندی آز

تہوڑا تہوڑا داکرنا ـ اندک اندک داکردن التنجیم آز آز ادہ مک

تہوری ـ تفو و آخ تفو توکورمک

تہوڑی دیر ٹہیرنا ـ آب خوردن التوقف طورمق

تہوڑی چیز ـ چیز میز القلۃ آزہ جق نسنہ

تہوڑی پونجی ـ مایۂ رنگ البضاعۃ سرمایہ آزہ جق مال

تہوک ـ تف و تفو تفینہ خد و تفو یفیج خیو الریق البزاق البصاق البساق توکرک

تہوکنا ـ تف و تفوا فگندن زدن کردن آب دہن انداختن و ریختن البزق التفل توکورمک

تہوک نگلنا ـ آب دہن فرو بردن البلع یوتمق

تہوی ـ ارزہ گرو گلکار و گلگر المعمار صیواجی

تہونی ـ ستون نیارش اراجک دیرک معناسنہ

تہیلہ خطونکا ـ جوازہ زن بترکی

تہیلا ـ کیسہ کلان خریطہ الزنبیل المکتل و المزد و الجراب طغارجق و کیسہ طوربہ

تہیلی ـ کیسہ کوچک الصرۃ الکیس اقچہ کیسہ سی

تیپچی ـ درخت اول الخیاط در زیلک اتمک

تیتر ـ تیہو الدراحۃ توراج و تراج

تیر ـ و تیر استخوان پیکان را تیر خالی جہبان

روندہ را تیر دو کمانہ گویند السہم اوق

تیرانداز — وکمان دار الرامی اوقجی

تیر چلانا — تیر از کمان کشادن افگندن
انداختن رختین کشاد الرمی آتمق

تیردان — ترکش و شغا الجعبة بیلک

تیر شہاب — شخانہ و شعلہ یلدز آقدی معناسنہ

تیر کمان مین رکھنا — تیر در کمان شکستن و
راندن کشیدن گرفتن نہادن و بر کمان
نہادن یای ایچنہ اوق قومق

تیر لگنا — تیر بر چیزے خوردن و تیر
افتادن اصابة السہم اوق تیشمک

تیر مارنا — تیر زدن و خدنگ زدن و
الرمی اتمق

تیر نیوالا — شناور و آب باز الساج یوزجی

تیر ناوک — قوغش اوقی طریدہ گبی

تیرہ لنسہ — تیرک گبی دیکچکی بلیلی مغل پٹھان

تیر ہوائی — فشنگی معناسنہ

تیری صدقہ — سرت گردم قربانت شوم الفدا

تیری قسم — و تیری جان کی قسم بجان تو
و بجان شما

تیری موہنہ مین خاک — خاک در دہن تو
و در دہنت بفیک التراب سنک اغزندہ طپراق
اولسہ

تیز — و سیز و تجا الحدید کسکین تیز و تند معناسنہ

تیزبات — ساذج ہندی معناسنہ

تیز در پرچی — بسکلخیز گبی

تیز رفتاری — بردن السرعة ایوبک

تیز طاو رانمق — سبقت اینمک پیشادست

تیز فہم — بوز الفطین زیرک و عاقل کشی

تیز کرنا لڑائی پر — آغایدن التحریش الداوہ
برنسنہ یہ قندرمق و دخی قوپرمق

تیز گھوڑا — رختاری و یاوز آت تند گبی

تیز مزہ — دژرن الحدید کسکین نسنہ

تیز ہوش — تیز ویر الفطین زیرک

تیزی کام مین — بادرہ البشارہ یا الشارة
قاتیلق الجلادة برکلک و محکملک الجلدی
برک قتی و قاتیلق و برکلک بادرہ گبی

تیزی — و تندی و اتوت طاولی و
سموز و قوی و توانا

تیشہ — کسری

تیغا — گونہ از شمشیر بہا الصفحة المحقق
انیلوبصی قلج

تیکن — نیش عقرب و غیرہ دوزنہ گبی

تیکنلک اوپوی — خارکن گبی ترچا معناسنہ

تیل — روغن و روغن چراغ را روغن
سیاہ و روغن چراغ و روغن سوختنی
و روغن تلخ الدہن یاغ السلیط زیت یاغی
وصوصام یاغی

تیل کابرتن — روغندان الدہن یاغ
قویا جوق قاب

تیلاق - بو ته شه جنگ گبی

تیل لگانا - روغن مالیدن دادن زدن

التدهین یاغلامق التدهن یاغلنمق

تیل نکالنا - روغن گرفتن وکشیدن

العصار یاغی جیقارمق

تیلی - روغن فروش روغن ساز وروغن

کش روغن گر العصار یاغجی ویاغ ساتیجی

تیمم کرنا - تیمم کردن دادن وبالفظ شکستن

وبرخاستن زایل شدن تیمم ایتمک

تی تی - پارسی است آوای که ماکیان

را بدان خوانند

تین انگلیون سے کہانا - بفارسی تنبک

تین برس گذرے ہوئی - پار اریلدر

کجن ییل

تین سو - تیر است وتیر ست ثلثه مائة

اوچ یوز

تیور - تیرگی چشم الظلمة البصر گوز قرا کولق

تیور - گلابیسه السدر السدارة گوز قرا کولق

گوز نوری ضعیف اولمق ویورلمق

تیوری چڑہانا - گره برابرو زدن وافگندن

وچین درجبین افکندن القطب بیوز ترمق

تیون - کیمال وموشک پران جانوریکه

از پوستش پوستین سازند

تیئیسوان دن - روز بست سوم از ہر ماه

شمسی دیبادین ودیبدین

باب تائی ہندی

ٹاپ - سم اسپ الحافر طوار طرناغی

ٹاپو - آداک وبیلا ار اک آب خو وآبخوست

وآبخون الجزیرہ اطه

ٹاٹ - پلاس پلاز معناسنه

ٹالنا - بحیله برگردانیدن پرنہادن الدفع

منع ایتمک الصرف دوندرمک وتغییر ایتمک

ٹانکا - صری وتکل کله گبی

ٹانکنا - دوختن الخرز الخرزة الخیاطه درزلک

ایتمک دکمک ودیکش

ٹانکنا - دوختن الخفیف یاقی قاپی دکمک

ٹانکی - بیتین وتیشه المعول والمنقر دیشنگی

ٹانکی لگانا - بخیه بر زخم زدن وزخم دوختن

یاره دکمک

ٹانکی مارنا کپڑے مین - کله الخرز تکللک

ٹانگ - پا الرجل ایاق

ٹانگ اوٹہاکر موتنا - پا بر داشته شاشش

کردن سگ الشغر کلب ایاغن قالدیروب

ایشه مک

ٹانگنا - آویختن التعلیق آصمق

ٹپکنا - تراویدن وترابیدن وشریدن

زہیدن وچکیدن التقطر طاملامق وصرق

ٹپه ڈالنا - کوک زدن الشغر سیرک سیرک

دیکمک وایلمه

ٹٹ پونجیا - کم مایہ قلیل البضاعۃ آز مایہ سی کمسہ
ٹٹکارنا - بنوک زبان آواز بر آوردن الغقر
سلق و بر مک
ٹٹو - یابو القلہزم بگیر
ٹٹولنا - بدست جُستن دست مالیدہ جستن
و بکف جستن برنج التعییث کور ہدین برسنہ
یی الیلہ ارامق
ٹٹی - کاژہ القترۃ آوجی کو ملتہ سی واوسین
ٹٹی - دار بست و دار انگور و طارم انگور
برم وچفت و ایج وو ایچ بد و یا نیز العریش
آصمہ چار داغی و ہرک و کرویت
ٹخنا - شتالنک و بجول وثر ول گوزک
الکعب طوبوق
ٹڈی - ملخ کمچہ و میگ زبان الجرادۃ چکرکہ
ٹسر - بنیک و گرا القز بوکلمش ابریشم
ٹک - دمی و یکدم ہنیہۃ اللحظۃ اللحۃ برازمدتے
ٹکا - تنکہ
ٹکٹکی لگنا - باز ماندن چشمہا الشخوص گوزین
بریرہ دیکوب دیر نمیوب قپاغین آچوب
یومیوب طورمق
ٹکر مارنا - سر کلہ زدن التناطح بری برین
باشیلہ اورمق
ٹکرا - پارہ وسوفچہ الفزۃ الکسفۃ ہر سنہ
پارہ سی وکسنتی ویارچہ وقرنتی وقرینتی
ٹکرا - گندک الکسرۃ اتمک پارہ سی اتمک قرندیسی

ٹکرا - پارہ گوشت البضعۃ والفدرۃ ات
پارہ سی
ٹکڑا - پیہ پارہ و پارہ پیہ الہتانۃ ایج یاغی
ٹکڑا - جگر پارہ و پارہ جگر الفلذۃ جگر پارہ سی
ٹکرا - جامہ پارہ و پارہ جامہ و برکالہ
و لکہ ابرو یاجہ و یاختہ پارہ دیوار و بک
پارہ گوشت الخرقۃ
بز پارہ سی
ٹکڑی ٹکڑے کرنا - پارہ پارہ کردن القطع
کسمک و پارہ پارہ ایتمک و پارہ لمک
ٹکڑی کرنا - دریدن و پارہ کردن و
فتردن و فتریدن و فتلیدن القطع کسمک
ٹکڑی ہونا - پاریدن الانکسار صنمق و
پارہ لمک
ٹکسال - درم سرا و ضرابخانہ زر بیرون
سرائے و برون سرائے ضرب غیران
دار الضرب ضربخانہ
ٹکس - بنیچہ و بنجہ
ٹکور - خرقہ گرم کہ بر عضو نہند الکماد اسی
بزلہ اعضایی قرذرمق
ٹکیا - قرص نان و خور و ماہ گلیچہ بہتانہ
کلیچہ روغنی القرص کاچہ کوچک یاغلی چورک
و قرص شمس و قمر کوچک اتمک قرصنہ کولہ دیر لرکو کہ سنا
ٹنا - خروسہ و خروسک و چچلہ البنلرد لاق
دو لچک

ٹھنگری تلی سے نکالدینا ۔ پابدو سر کسے
گردانیدن الاعجاز عاجز ایتمک
ٹنڈا ۔ دست بریدہ الاقطع الی کسک
ٹہنا ۔ افسون و فسون جادو و افسونگر و
فسونگر و افسون خوان و فسون خوان و
فسون ساز و جادوگر و جادو ساحر ہند و
زن زن ساحرہ الرقیۃ السحر جاذولق ایتمک
ٹوپ ۔ گلُوتہ یموقلی تقیہ
ٹوپی ۔ کلاہ و افسر و تاقی و تاقین و بورک
کلاہ مرغان ابترکی تماغہ و دماغہ گویند
بسال و بساک تاج گل و ریاحین کہ روز
عید و جشن بر سر نہند ییلک کلاہ سلاطین
الاکلیل تاج و تقیہ
ٹوٹ پڑنا ۔ از ہر سو ریختن الانصاب دوکلک
ٹوٹنا ۔ شکستن گسستن تار گسیختن تار و بک
بیزیا الکسر و الانکسار صنق
ٹوکرا ۔ کوارہ و نوپان و توپان ہلیو باوین
ترتیان و تریتان نیز سبت معناسنہ
ٹوکری ۔ گیرہ باوین چلابی یموق سپدی
ٹولا ۔ المحلۃ منزل القوم
ٹونا ۔ جادوئی و جادو و افسون و فسون
و فرہست السحر جاذولق
ٹونٹی ۔ نادہ کوزہ و ناشورہ و تولہ و نادچہ
و نائزہ نول آبو بہ النحر طوم امزک
ٹونی اولٹنا ۔ جادو زدن لا بطال باطل ایلمک

ٹونک ۔ چشم زخم و چشم رسیدن گوز دکمہ و
نظر طوقنمہ
ٹھاٹھہ ۔ آرایش آسا التجمل بزک و طوناتم
ٹھٹا ۔ گنگل و گنگل زدن مصدر الہزل المزاح
لغو و لطیفہ ایلمک و خورطہ
ٹھٹرنا ۔ کشیدہ شدن دست و پا و دیگر اعضا
از سختی سرما افسردن و فسردن التقبض دریلوب
بریرہ گلمک طوکمق و اوشومک فسردن اعضا
صوقلغی و قلب صوقلغی و صوغوموق و بوزمق
سبجیدن معناسنہ
ٹھٹیرا ۔ مسگر و ریختہ گر النحاس باقرایدیجی
ٹھٹول ۔ الدعّاب لغو و لطیفہ ایدیجی
ٹھڈی ۔ زنخ و زنخدان کاچہ الذقن الک
ٹھڈی کا گڑھا ۔ چاہ ذقن و چاہ زنخدان
ٹون النونۃ الک چقوری
ٹھڈی ہات پڑیکنا ۔ دست راستون زنخ گردن
الک بلی اوستنہ قومق
ٹھر ۔ سرمای سخت شجام و شجد و شجلیز القر
زیادہ صغوق ییل
ٹھر پڑنا ۔ سبجیدن صوغوق شد تلو اولمق
ٹھرنا ۔ ایستادن پائیدن المکث اللبث
الوقوف التابث اکلنمک و طورمق
ٹھسکی ۔ چس الفسو ییلینک و صورمق
ٹھکانا ۔ اندخس المقر و الآوی وارہ جوی مکان
قرارایدہ جک یر

ٹھگ۔ مُشتَنگ و دزد و راهزن الخنق الخانق
حیدود و یول کیسجی
ٹھلیا۔ سبو چه کلیزه کوپه جره گبی الجرة
ٹھگنا۔ کوتاه قد کوتاه بالا پسته و پسته قد
و فربه مرد و زن رالکنه البلنج اا حداح و
القصیر قصه بویلو آدم
ٹھینا۔ شاخ کلان تا پال الغصن اغاج بداغی
ٹھنڈا۔ سرد و خنک سجانیدن و سجائیدن
سرد کردن البرد صغوق وصغومق
ٹھنڈ۔ سردی و خنکی الخصر البرد صغوق
ٹھنگنا۔ کوتاه بالا غک القصیر قصه بویلو
ٹھنی۔ شاخ کوچک و شلاخ و شاخچه
و بار و قلم چو قلم گل و قلم ناک
ستاخ ستاک نرم شاخ شوش تنه یوزه و تنه
جائے روئیدن شاخ از درخت الغصن الخوطة
بوداق فدان خال گیبے
ٹھوڑا۔ کم اندک وتنک قلیل آز
ٹھوس۔ پُر مست المصمت قارشی یراغ معناسنه
ٹھوکر۔ پا لغزو مائی لغزو شکوخه و شکوخ و
پیش پا و سکندر مخصوص پا سپا العثرة والعثار
مثله السقاط طایبق و سورچمک
ٹھوکر کہانا۔ پیش پا خوردن و شکوخیدن
و پا بسنگ آمدن و بسنگ آمدن پا و سنگ
آمدن پا و پائے لغز خوردن و رسیدن
و شکوخه خوردن اسکندری و سکندرے
خوردن و سکندری یافتن اسپ را الکبوة
طوار باشی او ستنه سورچمک و ایاق قایق
و یوزا و ستنه قپانمق و توکر نمک و
تپه او رزه نکرلنوب یقیلمق
ٹھوکر مارنا۔ سرپا زدن و پشت پا زدن ایاق
او جیله اورمق الرجل ایاق او جیله اورمق
ٹھونسنا۔ در گنجانیدن چیزے در چیزے
بسختی چنانکه لقمه بدهان کسی تپوختن الدس
کزلک سانجق و دور تمک باترمق
ٹھونٹھہ۔ درخت خشک لقفة قورمش چورک اغاج
ٹھونکنا۔ کوفتن کوبیدن گسستن الدق اورمق
طوقشمق و چاتمق و یان باشی گلمک و دوکمک
ٹھونکنا۔ کوبیدن و شلاق نمودن کسی را
الدق اورمق کوتک چالمق ستل گبی
ٹھیک۔ پانه و فانه الشکة چوی
ٹھیک۔ انبار غله البید الکدس هرینه و
کومه دینور
ٹھیک۔ درست و راست الصحیح کرچک
ٹھیک بنانا۔ چیزے را بی کم و کاست ساختن
التسوية برابرلق
ٹھیکری۔ خزف ریزه و خزف پاره سفال
ریزه سقسی معناسنه
ٹھیکری۔ برزن بریزن فرون معناسنه
ٹیپ ٹاپ۔ بوش بوچ البطر التبختر صاف
ٹیس۔ تیر و تیر کشی کفشلک و تیرک زدن

الوجیع اغری یجی والجیدیجی مرض وتنفر تمقو
طمری واغرنیک عضاده یوقری یوقری
اتلمسندن عبارتدر
ٹیڑہ - اگریلک تاؤد واعوجاج وتعوج گبی
ٹیڑہا - کج وکژ وخمیده ودوتا وکبوس
ٹوہلہ جفتۂ اُریب لا عوج اگری
ٹیڑہا کرنا - خم دادن وخم کردن وخمانیدن
کج کردن ودوتا کردن التعویج اگرایتمک
ٹیڑہا ہونا - خمیدن وخم خوردن وکج شدن
الاعوجاج اگریلک
ٹیڑہا مونہا - کجدہن معوج الفم اگری اغزلی
ٹیڑہی ہات پاؤن والا - چنگلوک چولق
آدمہ دینور
ٹیک - بارُد واللزاز اول طیاغہ دینور
کہ میوہ سی فراوان لان شجرک التنہ ور رلر اونکی اغاجی
ٹیکا - قشقہ ونام زیور پیشانی تیتہ وطیطہ
وشرح کتاب اوستی الشرح کشف ایتمک
وبیان ایتمک
ٹیکا - نیل کہ برائی زخم چشم برپیشانی زنند
ٹیکنا - تکیہ برچیزے کردن التوکا طیانمق
ٹیلا - تپہ گریوہ کمرگریوہ میان کوہ وٹیلہ
برندک الثقل کوچرک وپہ الربوت یوجہ وبوکک
یرالکہ ونجاد گبی
ٹیم - زبانہ شمع وزبان چراغ القراط
فتیل اوجندن یانمش آتش یالکی

باب ثای تخذ

ثابت قدم ہونا - پی فشردن الثبات دائم
اولمق وظاہر اولمق
ثبر - منع ایتمک وہلاک ایتمک وحبس ایتمک
ثبات - کفتوپرداس الثبات دائم اولمق
ثبات کرنا - دار دار کردن ودارا دار کردن
الثبات دایم اولمق
ثبور - ہلاک ولمق وزیان اولمق
ثج - صوآقمق
ثخین - صق وقالک نسنہ
ثدی - امجک
ثریا - پروین وپرن ویرو وپروہ رمہ
الثریا اولکر
ثرید - اشکنہ الثرید یا غلہ اصلنمش اتمک
طوغرہمش اتمک
ثعبان - ازون یلاندر
ثعلب - دلکو
ثغرہ - گوکس چقوری وبوغاز چقوری و
کدک ثلمہ گبی
ثغامہ - آق چچکلو براوتک آویدر درمنہ سپید
ثفر - ارسلان ودوہ وسائر حیوانانک فرجی
وپالدیم وقوسقون کہ اگراسبا بندندر و
گیج یوریشلو دوہ
ثفل - ہرنسنہ نک کپوکی وکوسہ سی وچوکالی

ثقن ازبلک خشونت ـ گبی
ثقب ـ دلک ویرتمق خرق گبی
ثقبہ ـ دلک
ثاقب ـ یلدرایجی وشعلہ ویریجی و دلک دلیجی
ثقوه ـ اسکره سکر جہ معناسنہ
ثلمہ ـ دیوار وقلج وبچاق کدکی و بونلره
بکرزنده وارسہ
ثمار ـ یمشلو اغاج
ثمامہ ـ برضعیف اوتک آدیدر
ثمن ـ هشت یا وچک سکزده بر
ثمین ـ سکز بلوکده بر بلوک ثمن گبی واغر
بهالو نسنہ
ثنار ـ اولک تاج گبی
ثواب ـ کرفہ طاعت جزاسی

جات ـ غن وغنک وتنک یاغ و
جیقارنلرک اوق
جاجیق ـ چٹنی زغار چہ وزار گبی
جاردین ـ گهونس خرموش گبی
جار مقنعہ کسا نیزکوازه و در پوشنہ گبی
جارس ـ بدنام گبی
جازم ـ جاجم جاجم جاجیم جیجیم معناسنہ
جادو ـ یاد هرزه جادوی رهزنان
السحر جاذولق ایتمک

جادوگر ـ وافسونگر ساحر جادو ایدیجی
جاده ـ هنجار راس الطریق الصراط یول
جاڑا ـ سرما وهم موسم سرما کہ زمستان وسرما
بترکی قیشلاق باشد البرد اخصر خوق اشتا
قیشن
جاڑا دیکرتپ آنا ـ تپ یازه وتپ لرزه
گرفتن وافتادن ورزدن النافض و ترتمہ
جاسوس ـ آبستہ جاسوس آلیشتنہ و
ایشتہ الجاسوس آرایجی وجوستلایجی
یجس جوستا فجاسوا خلال الدیار
جاغندری ـ کاغ گبی قوزغون او ازینہ
دیرلر وطاس وصحن مثلا و اوانی ایجنہ جوز
وبوکجو مثللو نسنہ ری قبوب بری اوتہ تحریک
اولند قده ظاهر اولان صوت
جاگنا ـ بیدار شب زنده دار وشب پیمای
الیقظہ الیقظ الیقظان اویانق
کیمسہ السهو والسهر اویانقلق السهو ویانق اولمق
جاگتی رهنا ـ بیدار ماندن وشب زنده
داشتن وشب برباد داشتن وشب پیمودن
الارق اویقوسزلق
جاگنا ـ از خواب برآمدن وبرخاستن و
بیدار شدن الیقظہ اویانقلق
جاگیر ـ بترکی تیول وسیورغال ودر ایران
اقطاع یا بر القطیعہ ار پہ لق
جاگیر دینا ـ جاگیر دادن الاقطاع مقاطعہ ویرمک

جاگیر کا گاؤں ۔ یابر

جال ۔ و دام و جالی و تنہ تار الشبکۃ الشرکۃ
آغ و طوزاغ د وزاق و قپان

جالا ۔ ابر کا کیا یا ابر کا کیا و کلاش خانہ
و النفست و تنستہ و تنہ و پردہ سفید تخم را
تفنہ و تفنی و کرتینہ اور مجلک آغی معناسنہ

جالا ۔ پردہ باریک چشم تخم اسبل گوزک بر سفیدہ
الغشاوۃ گبی

جالقوین یاتمق ۔ ستان خوابیدن ستان گیے

جال ارکی ۔ و بو کرک ارکی شادلوج اجا
اصفر آلو کرد معناسنہ

جال لگانا ۔ دام و تلہ نہادن وگستردن
وچیدن وکشیدن و انداختن و زدن و
دام درآب انداختن و افگندن آوایچون
آغ وطوزاق یایمق

جال میں پھنسانا ۔ بدام افتادن و آویختن
النشب گیریک

جالی ۔ ریسمانیکہ برسر گردنائے پیچیدہ
بر زمین زنند تا بچرخ آید الکسع الیلہ و
ایاغیلہ برسنہ یہ کو تیرہ اورمق

جالی دار دروازہ ۔ آژکن غلکین و غلبکن
بر مقلی مشبک قپو

جامن ۔ آلو سیہ

جامہ دانی ۔ جامہ دان و جامہ خانہ و
العیبۃ الحقیبۃ ہلکبہ و ہیبہ و جمدان

جان ۔ ترجمہ نفس روان رنگ الروح
النفس جان روند رک

جانا ۔ رفتن الذہاب گتمک

جانب دار ۔ سوگیر

جانچنا ۔ آزمودن الابتلاء امتحان ایتمک
و صنامق

جانغردی ۔ جلنگ زنجیر چاک و چغراق گبی
نسنہ ارک صوتیدر

جانفس ۔ گلیون بو قلمون پارچہ کہ تواتر موج زند

جانقردی ۔ سغو جھنکار

جان کی خوف سی بہاگنا ۔ وریال زدن
و وریال کردن الفرار قاچمق

جانگہ ۔ ران الفخذ اویلق

جانگھیا ۔ تنبان و تنکہ و تومان التبان
طومان وایچ طونی و کوتچیلرک طونی

جانماز ۔ و تسلیخ و تشلیخ

جاننا ۔ انگاشتن پنداشتن دانستن
و اخطن العلم الفہم اکلامق وبلمک

جانور ۔ زندیا الحیوان ذی روح جانور

جانور ونکی رہنی کی جگہہ ۔ آغال و آغل و
سبج شبغا شو غا شو غار شو غارہ شو غاہ
سوگا و شوگا نغل الحظیرۃ و وقیون آغلی

جاون ۔ و جامن مایہ شیر الروب سود
یغوردا ولمق دروبۃ اللبن خمیرۃ تلقی فیہ

جائز و ممکن ۔ روا و شایان

جائی پهل - جوز بوا جوز بویا الجوز قوز
جائی جوئی - یاسمین انطیان یاسمین چیچکی
جاه و اعتبار - آبرو و آبرنج بابردن باختن
شکستن ریختن الجاه قدر و مرتبه
جاهل و احمق - غث غنفر غنفره غدناک و
و غدفره الاحمق ابلہ
جائی ضرور - آبخانه و قدم جا و آبشتنگه و
آبشتنگاه الکنیف المستراح تبول و تغوط ایده جک یر
جائی استاد خالی - جای فلانی پیدا است
و سبز است و خالی است در مقام یاد کسے
گویند
جائز - روا
جائی کفش و تاریکی - پاپوشلق
جب - آنک خلاف اینک ترکیده، ها و اشته
معنا سنه در
جبار و قهار - کیمیش کیشند جباری و قهاری
کیا پادشاه جبار الجبار قهر ایدیجی و غالب
و مسلط
جبندا - مردکران و کند الوخیم ثقیل آغر
جبروت - کی آباد و روان کرد ملکوت
الملکوت ملکدنرجبروت جبرون دراو لولق
جبره - سوخته معناسنه در انگور کی چهلکے
جبریل - سروش و سروشه الجبریل روح
القدس
جبرا - چانه کلّه زفرو منه اشغل آن اللحی چنه

جبل لقم - گمست لبی کم مایه سنگی است
جبن - خزرک الجبنه قور قلق
جنلک - ناموسیه دستار و کلاه و گله پرده
جبه و خرقه - میخی و هزار میخی و هزار میخ
جتاتا - آگاهیدن و آگاه کردن التنبه
الاعلام بلدرمک
جتن - التدبیر فکر ایتمک و برایشک عاقبته
نظر ایتمک
جتها - گروه الحزب جماعه و طایفه
جتی - ناهیر سا الحصور عورته جماع ایده مین کشی
جتا دهاری - ماکهنه
جٹنا - زنگ زنگار زنگ گرفتن الطبع تیمور
پاسلنمق
جدا - وآواره و واشدن شگفته
شدن و جدا شدن آیرو و آیرق التفرد
التفرید آیرو لق
جدائی - فرود فنو جاره داخیدن انز
هم جدا کردن التفرید یا لکز ایتمک
جدا کرنا - آیرمق
جدوار - وماه پروین الجدوار بنا تاتدن
براوتدر
جدول - باکشیدن و انگیختن و در فارسے
لفظ تحریر استعمال کنند
جدی - گاه الجدی بروج کواکبدن

بر برجک ادیدر

جذام - خوره لوری الجذام برمرضدر

جذامی - لوش

جراب - گوراب الخف ایچادک

جرات - یاوری گرازی الجرة بها درلق

جرات پهرت والا - شکرده کار نیک جلادی معناسنه

جرجر - ستنج سگیے خوشه هائی نیکوخته که از

خرمن برآورده بکوبند

جرز چمپن - لب چرانقل مجلس

جرس - برنگ وبزنگ الجرس چاک

جرلائق - وصرصر وآغستوس بوجکے

چنز وجرواسک گبی

جرم - مانید وبزه الجرم صوچ

جریب - چوبدستی وسه العصا طویقه و وکنک

المجن چوماق جریب بفارسے گری انچه

بدان زمین پیمایند بر دو نم بر معناسنه

جڑ - بن درخت و نژاد و نژاده نسب را گویند

و آره بن دندان الجر ثوم الاصل کوک

و نهرسنه نک اسفلی وحسب

جڑا ہوا نشانده شده المرضیع بزه مک

جڑاؤ - مرصع کار و ته نشان المرصع بزه

مش نسنه

جڑ پکرنا - بیخ گرفتن وریشه کردن و ریشه

براندن وریشه دواندن گوکی طوتمق معناسنه

جڑ سی کہودنا - ازبیخ برکندن وبرآوردن

و برکشیدن و براند اختن الاستاصل القلع و

الاقتلاع گوکدن قوپرمق

جڑنا - نشاندن وزدن الترکب قارشمق

جڑوان - جنابه وهمزاد و همشکم تخلیس ریش

سیاه وسفید ومیوه تر وخشک وغله وبعل

ومروارید درهم آمیخته قارشمش نسنه التوءم

ایکزاو غلان

جزا - کلکه اولک جزای نیک وبد بفارسی پاداش

و بادافراه وبادافره وجزاسے نیکی را

پاداش وجزاسے نیکی وبدی هر دو را

شیان وکیفر گفتیز سزا ترجمه حرف جزا و

گنیرواز ده ترجمه حرف شرط الجزاء عوض

جزا حسنة اوسیئة

جزء - ورشیم لخت و لختان تیر آن نکرانه و ذرا

اردوی هندی وپارسی جزو هشت ورق

کتاب یا ده ورق کتاب اطلاق کنند و

پارسیان همزه را حذف کنند وچون بسوے

چیزسے مضاف کنند واو بجاسے همزه

نویسند وبدون اضافت بآرش نیز

نیز استعمال کنند الجزء واحد الاجزاء وهر نسنه

بی تقسیم اید وب جزء جزء رایتمک

جزبندی - ته بندی شیرازه انچه در جزبندے

کتاب وبرکناره چیزها دوزند

جزدان - جزودان کیس الکتاب والکبس

اقچه کیسه سی

جزکشی کرنا - جزو کشیدن لا تقسا علیہم کسب ایچمک
جزکی - خط سمیرہ و کشمک گبی
جزنک - و جزیق جزیق ایتمک اوستره
زدن آثر دن گبی
جزمہ - موزه مخیز گبی
جزئی - برخہ و اَجِد او واجیشا پازتاری
وپازتاریان جزئیات وتختیہا جزئیات
جزیہ - سرگزه وسرگز یہ گزیت وگزیده
وگزیہ وگزید الجزیۃ اہل ذمتدن آلنان مال
جزیرہ - اطہ
جست - روئی توتیا توج معناسنه
جستجو - تلاش کردن التفحص آرمق و
تفتیش ایتمک
جسم - اندام اجسام و جسم مقابل جوہر
تنی جسمانی و تنیات جسمانیات تنانی
جسمانی وتنآور وتنومند وتنبد جسم کل
ور دان مبدنفس کل الجسم والجسمان کوده
جسد گبی
جعفری - سراچہ پیلچ قفسی کہ طاوق کو منه
دینور
جغلتی اپلک - نوابیدن گبی فریاد کردن
جفت - توده تورده توده وتوده تره
الزوج ضد الفرد جفت والیش
جفتی کرنا - جفت شدن وجفتی کردن و
خوردن وزدن گشتی الفساد الجماع جفت

اولمق وچیتلشمک
جاجمک - وبا صحق دتپه لمک پیلمال کیے
پاؤن سے روندنا
جگ - گیتی وگیہان وجہان وجگ
روزگار درازالعالم الدنیا الحقبہ سکسان سیل
جگادری - پاستانی ودیرینہ وکہنہ سال
دیرینہ سال العدمول قدیم
جگالی - نشخوار و نشخور و نشخار کاغ ابجر کاویش
جگالی کرنا - نشخوار و نشخار کردن زدن
الاجتار دوکوشمک
جگانا - بیدار کردن نمودن واز خواب
برآوردن واز خواب برداشتن الایقاظ
اویاندرمق
جگت - لب چاه الغف یوکسک یر
جگت کا اوستاد - اُستادجہان استادِ عالم
واُستاد انام وسرِ دانشوران وشاه دانشمندان
وپیر طریقت را مرشد جہانیان و مرشد آفاق
ومخدوم جہانیان الاسوة رئیس مقتدا اولمق
جگر - باغر کبد گبی
جگرا - توانائی دلیری وتاب وجگر الطاقۃ
قدرت و قوت
جگر کی رگین - رگِ جگر الورید بوین طمری
کہ شاه طمر دیرلر
جگنو - آتش بو جکی دیلنذ بوجکی
جلا - پرنگ الجلا صیقل ومق وروشن ایتمک

جلا بھنا ۔ سوختہ برشتہ
جلادت ۔ دست چمک فر و فیروزی و قوت و قدرت و جلادت الجلادت برتلک و محکملک
جلا دینا ۔ پرنگ دادن پارچہ و شمشیر التجلیۃ روشن ایتمک
جلاب ۔ آگے المشوشول دواکہ مسہل وله
جلاد ۔ گردن زدن
جلال ۔ شترکش الجلال اولولق
جلاتا ۔ سوختن و آتش دادن و در آتش افگندن و سوختن و سوختہ کردن سوزانیدن الاصلاء اوده قیزدرمق واوده یاقمق
جلانا ۔ آتش افروختن وبرکردن الالہاب اود دیالمق
جلانا ۔ سوزانیدن وسوختن التحریق یاندرمق
جلاہہ ۔ جامہ باف وپاباف وجولا وجولاہ وجولہ گوفشانہ وجشیر وجشیرہ
جلا ہوا سیسا ۔ آبار یاتمش قورشون
جلبیز ۔ و دیزگین پالہنگ گبی
جلد باندھنا ۔ جلد بستن و کردن در جلد کشیدن جلد ایتمک شیرازہ بغلمق
جلدی ۔ شتابی و زودی الجلدی چابقلق
جلدی کا مارا ۔ شتاب خوردہ وشتاب زدہ العجلۃ یومک جل عجل عجول وعجلان
جلق مارنا ۔ جلق زدن در زنان نیز جلق زدن گویند
جلمانس ۔ دیو مردم و مردم آبی النسناس

طامع آدمی
جلنا ۔ سوختن الاحتراق یانمق
جلندہر ۔ خشک اماز و خشکا مار الاستسقاء استسقا رنجنہ گرفتار اولمق
جلوہ ۔ گرازو گرازیدن جلوہ کردن گزشی
جلیبی ۔ زلیبیا زلابیۃ زلیبیہ گبی
جلی پانوکی بلی ۔ سگ پا سوختہ و پا سوختہ
جلی ہوئی جیز اندرسی کچی ۔ بر ہو دکو بوئنسن
جمادات ۔ بربستہ و انچہ نشو پزیر دبر رستہ الجماد جانسز و قرومش ولمق
جماع ومباشرت ۔ جالش وسکند ومرز ونیوتش
جماعت ۔ گروہ وگروزہ
جماع کرنا ۔ گائیدن وکشیدن درکار گرفتن
جمال ۔ زیب آسا برگ و طونانمہ
جمال گوٹہ ۔ ماہوداتہ و دند حب السلاطین علی السلاطین
جمائی ۔ دہان درہ فازہ فاز خمیازہ فاج وخمیازہ بازش باسک نیز و آسا اہبنیابہ التثوبا اسنمک
جمائی لینا ۔ خمیازہ کردن وکشیدن خمیازہ آمدن التثائب اسنمک
جمجانا ۔ طوکمق
جمجمہ ۔ جمجم گبی وگیوہ نیز گونہ ازپا افزارکہ بالا پارچہ داشتہ باشد
جمدان ۔ جامہ دان ہارجامہ گبی

جمری - شدر و خشکا خور تا کس و بخیل و رذیل
جمع - فراهم و غند غنجه تیرک گروزه الجمع
متفرق نسنه‌یی بر یره کتورمک
جمعدار - مخفف جماعت دار
جمعرات - پنجشنبه الخمیس پرشنبه پنجشنبه
جمع کرنا - اندوختن اقفختن و توختن الجمع
فزانمق و توپلمق
جمعه - ادینه العروبة یوم جمعه
جمع هونا - برگمک تیندن گبی
جمع گویکے - قدح مریم برگل درکهی العالم
دینور ترکیده صقسی گوزلی دخی دینور
جمعیت - شمول تواچبیره الجمیع الکل
جمله - گردک ترکیده بتون وهب وهپسی دوکل
جمله معترضه بیان کرنا - بسر رشته رفتن اثنای
کلامده جمله معترضه ادله رق بر غیرے صحبته
گچمک یا خود مکالمه فیصل بولمغله بخشدن خارج
بر کلام اوجنه یاپشمق
جمنا - دمیدن رستن روئیدن النبت بتمک
جمنا - بسته شدن آب مانند آن الانجماد طوکمق
جمنا - چسپیدن چیزے بچیزے اللزوق
اللصوق اولاشمق و یاپشمق
جمی هوئی چیز - انیسه و انیسته انیسته و انیشه
منجمد طوکمش نسنه
جموکه - ام الصبیان
جن - سایه و دیو و کوهه گرفته

جن گرفته الجن یکلر
جنا - زادن زائیدن الولاد والولادت
الننج الستاج طغورمق
جنازه - سریر مرده و تخته تابوت کاهو
و کاهوک الجنازة تابوت
جنایت - کرفت الجنایت صوچ و گناه
جنبیه - رزغه بترکی خنجر
جنبس - و جنبتره و چدک پرمق جنبیدن خا چیبیکی بهندی مو چنا
جنت - کشتا مذونه و اجماج الجنت باغچه
جنتری - شفشاهنگ و شفشاهنج و شفتاهنگ
تارکشی زرگران صرمه کشلرک حدّه دموری
جنتری - زائچه ولادت
جنگلا - دانه کیمخت گبی
جن غاجی - و جالی ردیکی ضو برهندی داری نوعندندر دبو داگیے
جنتی - آشو
جنتی عورت - زاینده الولود طغورنجی
جندی - سوار اسپ گبی
جنس - گونه جنس گونها اجناس گوناگون
هم گونه گون گوناگون رنگارنگ و جنس بجنس
و ذرّا الانواع درلو درلو
جنگل - بیابان و بیشه و تیماس و تیما
ریواس و دشت و کنام و خیسه و لغ هامون
و کفشن و کلاک و نیستان الصحرا چول و اوریان
جنگلی پیاز - اطه صوغانی و چیتلقی و اوده دیر
جو - الشعیر اربه

جو ـ بعربی ما بین زمین و آسمان بفارسی
رنیوار الجویر ایله گوک اراسی
جوا ـ جغ جوغ و توغ ولبا دیوغ النیر بیوندقی
جوا ـ ننگ و منگیا القمار او جلہ ولان وبون
جواب ـ پاسخ
جواب دینا ـ پاسخ دادن و جواب دادن
وگفتن جواب دیرمک
جواب آنا ـ جواب آمدن جواب گیلمک
جواب ندینا ـ پاسخ سوختن
جوار ـ ذرت وذرہ الذرت طارو
جوار بہاٹا ـ انجیر گویند الخبر دریانک صویی
ار دینہ رجوع ایتمک المد دکز صویی چوغالوب
آرتمق
جوارش ـ گوارش
جواری ـ قمار باز و منگیا گر پاک باز و خانہ
باز ہمہ بازندہ حریف قمار ہم آورد القمار
القامر قمارا ویجی
جوا کھیلنا ـ قمار باختن المقامرة قمار اوینامق
جوان ـ جوان برنا و برناک برناہ برزن
جوان وپستان زن جوان آبرناک توچہ
الفتا قو تلو یکت
جوانہ مرگ مرنا ـ جوانہ مرگ و جوان مرگ
مردلن
جوانی ـ و برنائی الشبیبہ گنجلک و یکیتلک
جوانونکا کام بڑہاپے میں کرنا ـ پرافشانی

جوبن ـ آغاز جوانی الریعان العنفوان
برنسنہ نک ابتداسی
جوبن کا ماتا ـ مست جوانی و مست حسن و
الشبیتہ گنجلک و یکیتک
جوبن نکالنا ـ آب پوست افگندن
جو تجکو میسر ہی مجکو بہی میسر ہو ـ دستت برسر
من و دست تو برپست دہان تو دمید
ہر کہ ہمی پیش گیرد و نتیجہ آن جز زیان نیابد
جوتری ـ نام دوائی رافت بز بار جار کن
البسباستہ بزبازمعناستہ
جوتش ـ علم نجوم و جوتکی منجم بفارسی ستارہ شمر و ستارہ شناس
جوتنا ـ شیاریدن و شیار کردن و قلبہ رانی کردن
و شومیزیدن و شومیز کردن الکرب ترلا سورمک و
ترلالی سوربانوطس بلک و فلمان ہرک کشت قلبہ کردہ
جوتی ـ کفش و پاپوش و پا افزار و پائی
اوزار بترکی بیشماق شلیم پاپوش مسافران چارق
را شم و شمل گویند النعال کندرہ
جوتی پہنا ـ پاپوش پوشیدن و کفش پوشیدن
التنعل نعلین گیمک
جوتی پہنانا ـ پاپوش در پائے کسی کردن
جوتی مارنا ـ کفش زدن و پاپوش زدن
الخفق الخصف کندرہ لن اورمق
جوتی ٹانکنا ـ پینہ دوختن و پارہ دوختن
الخرز الخصف کندرہ دکمک ایاق قابی دکمک
جوتیون کی جگہہ ـ پایندان مجلسک اشاغی

جوجہ - کوشک کبھی ٹہنگنا
جود عطا و کرم - دہشتہ الکرم والعطا بخشش واحسان وایلک
جور - پشنگ و ستم الجور ظلم
جورو - زن و ہمخوابہ و ناموبہ یک شوہر آں زن الزوجہ ارک دشیسی
جورہ زن - طرایلہ خط طرکہ اوالاق بردارد اسکدار گبی
جورہ - گونہ از طنبور بفارسی جرہ
جوڑ - ہمتا وہمسر الشبیہ والشبیہ المثل نظیرو و دنکدش یکدش
جوڑ - بند المفصل ایک
جوڑا جفت الزوج عورتک اری
جوڑا - معقولہ جعد موی پیچیدہ برقفا گرہ زدہ
جوڑنا - وصال نمودن الوصل اولاشمق
جوڑنا - دوختن یک لخت جامہ بالخت دیکر اللفق ایکی پارویی بری برینہ ضم اید وب کمک نعیف گبی بری برینہ یاپشدرمق
جوڑی - تب لرزہ وتب یازہ بترکی بیزکاک باگرفتن وافتادن وزدن النافض ترتمہ
جوز - گوز الجوز قوز
جوزا - دو پیکر الجوزا بر برجدر
جوشاندہ - شلرف
جوش میں آنا - در جوش آمدن الفور قینامق
جوش مارنا - جوشیدن دمیدن زہیدن الفور قینامق
جوشن - وشینہ الجوشن و مرچو قال
جوق - جوخ الجوقہ جماعتہ الناس الفوج بولک
جوکہم - زیان گزند خسران نقصان القدرہ اولمق الخسارہ زیان کار لق وہلاکلک
جولتی - چادرچادر وگبی چین چین کرنا پرندہ کا دہشت سے
جون - سپش تا پش القملہ بت
جون پرنا - سپش افتادن سپش ناک شدن القمل بت دوشمک
جون دکہانا - کسی را گفتن تا از سرش سپش برآرد
جون دیکہنا - سپش برچیدن و برگرفتن و برآوردن الفلی بتلمک
جونک - زلو وزلوچہ وزلوک وزالو ودیوچہ ودرن سلوک معناسنہ
جونک لگانا - زلو چسپانیدن وزلو انداختن سلوک یاپشدرمق
جون مارنا - سپش کشتن القمع اولید مک
جوہر - پرند و پلارک گنخت فرو فرہ و پرہ پرنک الفرند قاپاک بچاغک یوزندہ اولان گوہری ولونی
جوہر کرنا - جوہر کردن البجمع ہلاک ایتمک
جوہری - صیرفی گوہری گبی صراف
جوہی - یاسمین دشتی الطیان یاسمین چچکی

جھاڑ - درخت الشجر اغاج
جھاڑا لینا - رخت و جامہ کسی دربدن تا
اگر چیزے پنہان کردہ باشد بر آید لاستنفاض
تفتشان یوزن سلمک
جھاڑ جھنک - رفت رو و رفت روب سپورک
جھاڑن - خاکروبہ الکناسۃ سوپرندی قمامہ
جھاڑنا - افشاندن و تکاندن فرو لیدن
النفض صاپمق و سلکمک
جھاڑنا - جاروب کردن و زدن و رفت
و روکردن و تکانیدن و رمختن و روفتن
و گلانیدن الکنس سوپرمک
جھاڑو - جاروب و جای روب و جارو
و جارو بترکی سپورگی با بستن بارشن حلقہ
ساختن المکنسۃ مایکنس بہ یعنی سپورگہ
جھاڑو - کوکب و مدار و ستارہ و نبالہ دار
و ستارہ و مدار
جھاڑو دینا - جاروب زدن و جاروب
کردن و دادن و کشیدن القم سپورمک
جھاڑو دینا - جاروب زدہ بردن بر نیک
متاعی بتون یغالمق الاکتساح
جھاڑو دینا - ہمہ خوردن جاروب بندن
الاقتمام یمک
جھاڑو باندھنی کی لکڑی - نجاو
جھاڑی - بوتۂ کشتی الغیل و رمان و چیتلق و قوارق
جھاز - کشتی بزرگ و جہاز جنگی انچہ دران برائی

جنگ وند توتی سماری گلبت جنگ و جنگ
وسال زنبری الحراقۃ شول گمی کہ اندہ دشمن
آنجق طوپلر و توفنگلر ایرلری اولہ السفینۃ گمی
جھاگ - کپوک کفچ کبی
جھالا - باران کہ بپارہ زمین بارد
جھالر - مسلسل التنواط ما یعلق من الھودج
یزینگ بہ
جھالنا - کفشیر کردن و کفشیر داروی پیوند کردن
لحلمق و لحم قیلو مجی لورہ سنہ دینور
جھان - ہر جا و ہر کجا و جائیکہ این نیز دیدہ
جھانٹ - موئی زہار و زم و مرکز مکان
بترکی یومدوک اسپ و بانہ ز و سمہ العانہ
قاسق قیلی
جھانٹیں مونڈنا - ستردن موئی زہار قاسقہ
تراش ایتمک
جھانجھ - سنج و چلپ الصنج زنج زیل معناسنہ در
جھانجھ - جلاجل رنگ الجلجل چاک دف
پولی معناسنہ
جھانکنا - سر از دریچہ و سر از غرفہ و سر از
روزن بر آوردن نظر من الصبر یعنی
دیلکدن گورمک
جھانگشت - اشمش یورتمش کبی
جھانوا - پائی شوی و سنگ پا خار و سنگ
پا و سنگ خار و پاشنہ سنگ صوبہ باتمز
طاشی المنشفۃ بایاق طاشی کہ ایاغ گیرن

گیدر وصوبہ یاثمر تاشقی
جہاں سے کام نہ دیکھنا۔ بمراد خویش نرسیدن
ناشیدن امنیہ ناتمام قالمق
جہاد۔ گزگزم الاثلہ ایلغون اغاجی آوجی ایلغو
جہائین۔ تاشو ماہ گرفت تگلگک الکلف
سلیس وچنپیت وچغد
جہبتا۔ پرچم العلم سنجاق لووا وطوزاق
جھپ۔ زودی وشتابی بی درنگی وجلدی
السرعۃ ایومک عجلہ گبی چاپک معناسنہ
جھپاک سے لی بھاگنا۔ در ربودن لاختطاف
والخطف الاستلاب قاپمق
جھپٹنا۔ شتابیدن ودویدن السرعۃ ایومک
جھپٹ۔ زد الصولہ حملہ ایلمک
جھپٹنا۔ زدن وحملہ نمودن وحملہ بردن
وحملہ آوردن السطوت حملہ ایلمک
جھپکنا۔ از شرم نگاہ دزدیدن الاغضا
گوز مزلنمک
جھپکنا۔ از ترس مژہ برہم خوردن
وبرہم زدن الاغضا گوزن اورتمک
جھٹلانا۔ التکذیب یلانہ نسبت ایتمک
جھٹالنا۔ دہان زدن ونیم خوردہ کردن
جھٹکنا۔ تکان دادن گلندن لاندن
لانیدن النفض صاچمق سلکمک
جھڈو۔ بیکار البطال الشئی ولمیان البطالۃ
الشئی المیوب البسم اوتورمق

جھربیر۔ درخت کنار دشتی طاغک کوکنار
اغاجی
جھرجھرا۔ جامہ تنگ بافتہ الہلہل سیرک
نسنہ وانیجہ الہلہال جلاد بزی یوطقومق
وسیرک قلبورکہ گندر دیرلر
جھرا۔ سغد الحضرۃ چقور
جھرجھری۔ لرزہ تب الرئس ترتمہ
جھرلی۔ قیورم وبورشق
جھریاں پڑنا۔ چین وشکن افتادن و
برآگرفتن
جھرنا۔ جریان چشمہ الینبوع العین بیگار صو چیقد یلغی
جھروکا۔ پالکانہ وبارکانہ وپنجرہ تابدان
الشباکۃ والشبکۃ باجہ وتپہ جامی
جھری۔ الخوخ والخوغ والخج والنجع اثرنگ ویرا
الغضن درنیک بوکلمی قیورم وبورشق
جھڑ۔ پرہ قفل وزرماد لی الفراشۃ کلید پرہ سی
جھڑک کر بولنا۔ غنبہ التوبیخ باشہ قاقوب
عتاب ایتمک آلابندہ ویرمک حیقرمق
جھڑکی۔ سرزنش گواز وگوازہ ونکوہش ونکوہ
الزجر قاقمہ
جھڑکی دینا۔ نکوہیدن وسرزنش کردن
الازدجار منع ایتمک
جھڑنا۔ فرو ریختن غبار الانتفاض سلکنمک
جھڑی۔ الدیمۃ برق ورعد سز یغمور
جھکانا۔ دوتا کردن الشئی الحنوا اگمک

جهکڑ - باد غبار انگیز جگر الزوبعة یل اوازی
ودوپرتمک
جهکنا - دوتا شدن وخمیدن الانحنا اکلمک
وایکی بوکلمک
جهکنا - فروتنی کردن الخشوع التواضع
التذلل الحقلق ایتمک
جهگڑا - پرخاش الخصومة النزاع المخاصمة
خرخشه
جهگڑالو - شرکاره وستیزه کار الالدّ الذی صواش
ایدن کیمسه
جهگڑنی والا - پرخاشخر وپرخاشجو و
شورانگیز الخصیم خصم اولان کشی
جهک مارنا - جاژ زدن الهذیان یکشاق
سویلمک
جهکناپله کا - سر داشتن ترازو
جهکورا - جنبش باد وجنبش آب الزعزعة دپرنمک
جهل - کل خواندن همه نقار برداونهادن
جهل - پرکان ساک الجهالة بلمزلک
جهلانا - بربادپیچ نشانده جنبانیدن
بادبیچ واورک
جهلی - پوست باریک اندرون شکم حیوانات
الصفاق جلد الرقیق الغشاء
جهکا - گوشواره القرط کوپه
جهمکا - پروین وپرن وپرو وپروه
الثریا اولکر

جهمکڑا - جلوه ودیدار معشوق التجلی آشکاره
اولمق
جهنّانا - بخواب رفتن وشدن وخفتن عضو
الخدر اعضا اویشمق
جهنجهلانا - بخشم آمدن التغیظ خشم ایتمک
جهنجهنا - اخلکنده چکلند چقشاغی معناسنه
جهنڈ - جغاله السرب القطیع سوریلری قوش
سورو به سی جغاله گبی
جهنڈا - نشان العلم نشان سنجاق لوا
جهنکار - صدای افتادن چیزی برشت
سنگ وآواز آهن با آهن راجرنگ وجلنگ و
بانگ زیور وآواز آن همه صدای تندطاس
وغیره الصلیل التغتغة جانقردی وجانغردی
جهوٹا پانی - شخوز السوار تق
جهوٹها - دروغ کاذب الفریة
المین یلان
جهوٹا - دروغگو الافک یلانجی
جهوٹا - پس خورده ونیم خورده ودهان زده
لاانک وغاب الفضلة الفضالة آرتیق
جهوٹا وعده کرنا - برات شاخ آهو
جهوٹها بنانا - دروغ بافتن وساختن الخرق
عقلسزلق وبلمزلک
جهوٹها لگانا - دروغ برکسی گفتن بستن بافتن
بصله بروبرکسی زدن وپرداختن وآوردن
الکذب یلان سوز سویلمک

جھوٹھن — پس خوردہ غاب ولالنک السور
آرتیق

جھول — جل پوشدن کشیدن وافگندن و
انچہ روز جنگ بر اسپ اندازند کجیم وکچین
کسمہ وکیم معناسنہ الجل چولکہ طوارہ جول اورتمک

جھولا — با دیچ وکاز وہلو وہوچین اورک
وبا نوچ وکوا چہ وکوا چو ونر مورہ الارجوحۃ
صالنجق

جھولنا — بر اورک نشستہ بہوا رفت آوری
کردن صالنجقنہ اوتورمیہ روزکار ایچنہ
گیلوب گتمک

جھولی — جامہ چار گوشہ کہ مسافران بر دوش
کشند توشہ دان الجراب طغارجق

جھولی — انچہ گدایان از دوش آویزند
چرسدان حدتین منقش طغارجغہ وچانطہ

جھولی — کہ در اورک کردہ بچگان را در ان
خوابانند گازہ

جھومر — دستبند ورقص فرنگی الدعک
صرہ رقصی وخورہ معناسنہ

جھومنا — ناویدن الترنج سرخوش لقدن
ویا غیری حالندن صالنمق التمایل اکلمک
ومیل ایتمک

جھونپڑا — کریچہ ودرد وک ودرد وکہ کاز
وکازہ وگومہ کوخ بکجی قولوبہ سی وآد جی
کوملتہ سی صلاچ گبی

جھونکا — جنش باد الزعزعۃ دپرتمک

جھونک — چربیدگی پلۂ ترازو الرجحان
میل ایتمک

جھونک — گرانی بار الثقل اغرلق الثقیل اغرنسنہ

جھونکنا — افروختن تنور وگلخن السجر قزدرمق

جھونکنا — فروزینہ تنور وگلخن السجور شول نسنہ
کہ انونکلہ تنور قزدیررلر الحصب ودن

جھیل — آبگیر الغدیر کول

جھینگر — زیز وجیرخ رسک وچرا سک الجرہ
زلۂ اوراق بوجکی

جی — دل القلب یورک فواد گبی

جی — جان الروح جان نفس

جی — آری بلی ہم نعم اِوت

جیبھ — زبان اللسان دل

جیبھ نکالنا — زبان بر آوردن الاندلاع خروج
ایتمک ولع لسانہ دلی چیقارمق

جیبھ نکلنا — زبان بر آمدن الدلع خروج ایتمک
دلی چیقمق

جیتا — زندہ زی الحی دیری

جیتنا — چربیدن الغلبۃ یکن واوستن المق

جیتنا — قمار بردن القمار اوجلہ اولان وبون
التقام قومارا وینامق

جیتنا — فیروزی یافتن وظفر یافتن الظفر
غالب ولمق

جیٹھ — اُردی بہشت ماہ

جی جی - پستان مردم الثندوة رجال المحکنه
دیرلر
جیران - آهو گبی
جیزمق - بشکلیدن گبی ناخن یا نوک خنجر و کارد
زخم کردن
جیغلتی - وشماطه غریو
جیفه - لاشه نشن یعنے مردہ حیوان
جیق جیق - ماژ و موژ گبی یعنے آواز موش
چون گربه ببیند
جی للچانا - د و شاب دلی الطمع حریص اولمق
جیمین آنا - در دل آمدن وافتادن گزشتن
الخطور خلجان ایتمک
جی هان - آری و بلی و بهم بلی وای
اوت وگنزیل و پیک گزیل
چاپق - تریز جامه سوزن گبی
چاپقیرات - چهار گامه اسپ
چاپلوسی - چاپلوس لابه نوسیدن
التملق یلاقلنمق
چاپق - تریز جامه سوزه گبی
چاپقین - آت چهار کامه گبی
چاپمق - وچاپل ایتمک تاختن و تاراات
ولاس گبی
چاپل - و یاصقن پروه گبی
چاپل ایتمک - و یاپمق ترکتاز گبی
چاپلوس - یلداق

چاپوک - تلنگی میاقی خستچه گبی
چاپوق - تیریز گبی
چاپکه چاپک - و تیزه تیز زرو د ا زوفو وگوزاگوز گبی
چاتاچات - هشت وشت گبی
چاتردی - طراق گبی بهندی تراق
چاتلتی - آواز پاره کردن چوب وغیره و
آن چیز را چتلاق و باریق گویند تراک گبی
چاتمق - چاتمق پر تو دگوبست گبی و یان باشی گلمک و طوقشمق
چات - ئیوشوم شره والحرص حریص ولوب بر
نسنه یه طمع ایتمک
چاٹنا - لشتن ورسا خیدن لیسیدن ملج
وموج لیسیدن گربه بچه را اللحس یلامق
چاخرق - چاخشرق که چرز پرنده ایست
چادر - رگوئی بستر آهنگ انچه بر بستر کشند و
چادر تخت خواب بو غبند و پرند و پرنیان
منقش الرداء قفتان الملاءة چادر
چادر اوڑهنا - چادر بسر کشیدن وافگندن
وانداختن الارتدا قفتان ارقاسنه آلمق
چادر آغزشغی - چادرگوبکی جاتاغ وسپندوز
چادر اوشغی - اشق گبی صمغ برگیاه در
چار - چهار اربع دورت
چار آئینه - چهار آئینه و تنوره و تنوره
چار ابروصاف - وغ
چارپائی - سریر خواب وکت
چاربلمق - هنگ گبی طوقشمق و یان باشی گلمک

چارجامه - پوشش پشت اسپ
چارخانه - هزار خانه و هزار توی و شکنبه
القبه قرق بایر
چارداق - گذاره گبی غرفه بهو
چار زانو بیٹھنا - مربع نشستن و چار زانو زدن
التربع بغداش قورباو تورمق و درت
بوجقلو اولمق
چارق - و پوستال و قلوره پالنگ گبی
ایاق قابیدر چارغ معناسنه
چاره - گزیر ضرور لابد معناسنه البد فراق
لابد منه لافراق منه
چاره - آخر العلف یلکو یم و یلک
چارشاخ - یباشکو معناسنه
چارشف - چادر ساده
چاشنی - انچه با زر و سیم در گداز نهند بار
بوره معناسنه
چاغ - وقت و زمان آن گبی صحت چاق گبی
چاغرغان - طوی لک گبی خرچال باشند
چاغرمق - باغرمق غرلویدن
چاغلدی - خراره آواز ریختن آب
ونغزلدی از بلندی و انچه از کثرت لکا عارض شود
چاق - تندرست الصحة صاغلق چاقمق چقماق
چاقرجی باشی - بازدار گبی
چاقردی - زغزغ گبی آواز جوز و بادام
چاقرطغان - گردان توشی و چاحشرلق و چاچ غاز

چاقرکیف - شیرگیر گبی نیم مست
چاقل پیده سی - سنگک گبی برقسم نان درکه عام
اوزره پشورلر
چاقل - سنگک سنگ نان بستن
چاقلداق - لکلک گبی دگرمن چقچقه سی
چاقی - نهرنی ناخن پیرا گبی
چاک - شگاف آستین و دامن گرج و کریچ تنوز
یارق ویرتق و قفتان خیمه تکلدیده اولان یریچ
چاک - چرخ کلال
چاک - مولو گبی ناقوس رهبانان.
چاکر - و نوکر زاور جاکی خوار الاجیر ارغاد و
قراوش و خادم
چاکری - و نوکری و ملازمی الخدمة قوللق
چاکسو - چشم و چشمک و چشمه زدن معناسنه در
چال - رفتار المشی یورمک و یورش
چال - روش السنت الطریقة والطریق یول
چالاک - چابک بشکول و سکرده گرم خیز
الکمیش تیز یر والانگماش تیز گتمک و ایو
چالشچی - و درشچی ساعی و مقدم چغانه
چالشمق - دو ورشمک و چالمق شوری و کوشیدن
چالغین یوریک - سکسک گبی کج واج رفتن
چالق - و چالقین یورکمسه دیوانه رو گبی
چالقندی - شلیم گبی لوجه توشمی دانه خرد که
چالقنق - اضطراب میدان گبی
چالقوین ستان بهندی چت

چالقی ۔ سازکبی
چالقمق ۔ غزغزہ معناسنہ صوبی بوعازہ و چالقمق
چالی ۔ وچرپی انبیرہ وخارکش کبی خس خاشاک
چالیس ۔ چہل الاربعین قرق
چالی قوشی ۔ وچالی بلبلی و بوقلیچہ بلبل ودکین
چالیق ۔ اسپ جہندہ بیلاج کبی
چام ۔ صنوبر کرکبی وچام فستقی چلغوزہ شلدارجاق کبی
چام صاقزی ۔ راتیانج کبی صمغ صنوبر
چامورجی ۔ ارزہ کرکبی وصواجی و دیوار
سیوایجی نیز
چاند ۔ ماہ نو و ماہ یکشبہ ماہ و ماج و مانک
عام است ماہ چہار دہم کامل آن خار لوخن
گوکا مہیرالہلال اوج گیجہ وتصکرہ قمر در
چاند دیکہنا ۔ ماہ نو دیدن الاہلال آئی طلوع
ایدوب کورمک
چاند کا ٹکڑا ۔ ماہ پارہ ومہ پارہ الفلقہ پارہ
چاند رات ۔ شب ہلال وشب نخستین ماہ البراء
ہر ایکا ول گونی وآخر گونی
چاند گہن ۔ ماہ گرفتن و ماہ گرفتگی الخسوف
آئی طوتلمق
چاندنی ۔ ماہتاب ومہتاب و پشم الفخت آئی
آیدن وآئی آشیغ
چاندنی ۔ وخدا راقلی قرہ لی الاجہ طوتمش
سوقاقلی چارشف کہ فرش کنند
چاندرات ۔ شب ماہ شب ماہتاب

چاندنیکی ٹپکی ۔ گل مہتاب
چاندی ۔ کیمیا و سیم الفضہ گموش
چاندی سونیکا تہنکا ۔ شوشہ وشفشہ سوبکہ معنا
چانطہ ۔ کیس کبی تہیلا
چانوں ۔ برنج گرنج الرز پرنج
چاوب ۔ سینہ کردن ٹپاکہانا تیرکا
چاودار ۔ گودرکبی دانہ خود رو درمیان گندم
چاوش آشی ۔ شترنج وآش شطرنجی کہ چند غلہ زند
چاوش قوشی ۔ بوبش وہدہد
چاہ ۔ دوستی الود د وسلوق
چاہ ۔ خواہش الشہوت آیش
چاہنا ۔ دوست داشتن المحابہ سوشمک
چاہنا ۔ طلبیدن خواستن الرغبۃ اشمک
چاہنا ۔ آہنک کردن الارادۃ دیلمک
چاہی ہونا ۔ بایستن الاحری لالق ومناسب ایدیکی
چائی ۔ در ہرزبان چائی گویند
چایر ۔ وچمن مرغ کبی بہندی دوب
چایرلق ۔ مرغزار
چائی وآرق کلکان کبی جوی کوچک آب
چبان ۔ وقرق اباق خیزد وک کبی ہزاربا
چبانا ۔ خائیدن وچاویدن لیسیدن لیسید
المضغ والمضغ العلک اللوک چینمک
چبان شدن ۔ وسکرلی اوت وسکرلی
پیراق زبان برہ لسان الحمل
چبالمق ۔ وچالشمق برزیدن وپرکاس

و شور تاکید و تلاش و اضطراب کردن و
سعی و کوشش کردن غدغنگ معناسنه
چپانا کراری چیز کا — گلو چیدن العلک چینمک
چپک چالمق — شقق کبی بر اصول بدو دست
تال زدن
چبوق گوگردی — گوگرد کبی زرد رنگ گونه
از آن که اقچیل باشد بزگوگردی گویند
چبوترا — ماهتابی و مهتابی صفه و پیش نشین
و دوکانچه چوتره و بآخره الصفة الدکة الدکان
سکی و بیکه و سد
چبھانا — خلانیدن و سپوختن و سپوزیدن
و سوزن زدن آزدن و آجیدن شخالیدن
الغرز بر نسنه یه اکنه ویلغامق و باترمق و
صانجمق و دورتمک و باتورمق
چبھنا — خلیدن صانجلمق و دورتلمک باتمق
چپ — خاموش السکوت الصمت ابرسم لمق
چپا — کسی که بدست چپ کار کند الاعسر صولاق
چپا — مجرفه آله کشاورزان فه کبی
چپاتی — نان تنک لواش الرقاق یوفقه اتمک
چپار — اسپ ابرش که خلاف رنگ نقطه
دارد چپار کبی
چپارز — و حرف گوج مشکل شوار کبی
چپاق — چرگ گوشه چشم کنغ کبی
چپٹ باز — طبق زن آنکه کس بکس زند و
سعتر باز و سعتری و چربینه آنکه با اکنند و سعتری

کردن این عمل کردن السحق بتقبی قاری
چپٹی لڑنا — طبق زدن المساحقة زیبق
قوللانمق
چپٹی — طبق السحق زیبق قوللنان قاری
چپٹا — پہن پخت و پخچ و پخش المفلطح العیص واسلو
و باصلمش و چکنمش
چپٹا کرنا — پہن کردن پخش کردن و پخشیدن
و پخشودن و پخچیدن و پخچودن الفطح بصی ایتمک و
باصلمق و چکنمک و ازلمک یسیلنمق
چپٹی ناک — پہنا شدن بینی پہن بینی و
الافطس بورنی اوجی صوری و اوتاسی چوکک
چپچپاہٹ — چسپیدگی اللزوجة یاپشمق یاپشلق
چپچپا — یلیشک سخت که چسپنده چیز باشد
یاپشقان نسنه معناسنه اللزج اللزوجة
چپڑشک — وطولاشق پیچیده چیز و پیچیدن
صارمق وطولامق و بورمک و حلقه لمق
چپڑا — پیچ الارمص گوزی چپاقلو کشی و شیر
لغانلو صفت چشم
چپڑا — لک شسته اللک لک
چپڑاسی — دوا دو دایره سرایدار کبی
چپ رہنا — خاموش شدن خموشیدن
خامش کردن و تن زدن پاسخ سوختن
السکوت الصمت ولمق
چپڑ چپڑ — آواز دندان از خشم و سرما و بخا
زغرغغ قیرد معناسنه و آواز با دام وغیره

در جوال ترغزغ وچاقردی معناسنه
چھڑی چھیز ۔ شغنیه سوز ویا غلی لسنه معناسنه
چھمڑی روٹی ۔ روغنه ور وغنی یا غله یوغورلمش
اتمک چورک ویوغاچه وکوزلمه گبی
چھچھق ۔ چرگ چشم
چپکا ۔ خاموش وخامش وخموش الساکت البسیم
چپش ۔ بریاشنه او غلاغه دینور چپش گبی
چپکا کرنا ۔ خاموش گردانیدن الاسکات ایسمک
چپکانا ۔ چیزے رابچیزے چسپانیدن و
شبلانیدن الالزاق یاپشدرمق وطاقمق
ویناشدرمق
چپکنی مٹی ۔ شلک شاکلا اوزلو وساقزلو
یاپشقان بالچق
چپکن ۔ پارسی است گونه از جامه پوشیدنی
القباء قفتان
چپکنا ۔ چسپیدن چغیدن وچفسیدن الالزق
یاپشمق واوشمق
چپکی کہنا ۔ آہسته گفتن الاسرار کیزلمک
چپل ۔ گیوه وکفش جاگی الکوش النعل التمق
چپل ۔ بدبوی بیست معناسنه
چپلاق ۔ ویالنجق وچرچپلاق ویاپالنجق
عریان غوشت گبی
چپل ۔ زمین تر ونرم که هرجا بکنند آب برآید
بفارسی
چپل علتی ۔ سوزاک وجل صو قلغی نیز چپل گبی

چپل قوشی ۔ تیهو سنح بال گبی
چپنی ۔ گردنا وآئینه سرزا الوالداغیسته
دیزاوستنده حرکت ایدن دیزقپاغی و
وودیزاغرشغی مدور جه تک در
چپنی ۔ سرپوش دیگ وڈھکن صر معناسنه کاچ گبی
چپوا ۔ حلقه مردی بیل وپاروبی وپاروب
وفهمه حرزه گبی وقایق کوروکی ومردی اعاجی
که کوندرردخی دینور یعنی چوب درازکشتی راندنا
چپه ۔ پہن تختہ که کشت تخم ریخته رابدان هموار
کنند تیرکی سورکوتبکن معناسنه
چپ ہونا ۔ صوصمق واپسم اولمق
چت ۔ ستان الاستلقائی ارقاسی اوستنه
یاتمق چالقوین معناسنه
چتارمق ۔ بارکردن میوه وغیره برجانور کبار گبی
چتال طرنقلو حیوان ۔ سیم شگافته حیوان چتال
طرنغه دینور که بقنق تعبیر اولنور شنگله
چتال آتلو ۔ دواسپه که مراد کمال سرعت در
چتالجه ۔ دانه که درگندم وجود ویدقرطمان
هرطمان گبی
چتال ومرتلی اوق ۔ تیر دوشاخه پیکان میان گبی
چت پڑنا ۔ ستان خوابیدن وستان افتادن
الاستلقائی ارقاسی وستنه یاتمق ودوشمک
چترا ۔ زیرک مرد بعض فراستلو وزیرک
چترپتر ۔ وصلہ ہمه جبان ہازہ وتہریان سوزن
دینور ونیز کرشمه زبان که یکی اللدنش معصومدرکه

چتر پتر تکلم ایدر
چتر دتمق – شکستن اندام بر عمل ثقیل سببیله ویا
اویقودن قالقلدقده وجود ده اولان فتوری
دفع واستراحت ایچون کرنیوب بل وبیون
وپرمق کملکرین چتر وتمق که قولنج قیرمق تعبیر
اولنور منك گبی
چتردی – آواز فتیله سوزان که چکچك باشد
چت سونا – جالقوبن یاتمق واویومق
چتلا – زنکارنك درلو درلو بویه‌لی نسنه
چتلا – خربزه الخربزة قاون
چتلاق – ویارق وایرق رخنه اشگفت وکفیده
ویارمق وآیرمق وچتلاتمق مسعدی ویارلمق و
آیرلمق وچتلامق لازم کفیدن چتلاش کفیده
چتلنبك – وچتلاغوج ساقز آغاجنك ثمریدر
کن پہن
چتیلقی – وقورولق واورمان غلیشه وجنکل
شاخسار معناسنه واغاجلق
چتین جوز – جوزکه بدشواری برآید کسنك معناسنه
چتلامق تراك گبی پہنا توخنا پہناری
چتنا – خشی الابیض الاصهق آق وپاق در بخارا
ابیض یقق معناسنه
چٹا – داغ مرض وداغ چیزی بر چیزی بتری
چٹلنا – خسته کردن وزخم زدن اتکلیم مجروح
ایتمك یاره‌لنمق
چٹان – سنگ پہنا وخرسنك بر نیج الصخرة

بیوك طاشس
چٹائی – بوریا البوری بوریا
چٹ پٹ – ناگاه وبیك ناگاه یکایك ویك
بیك البغتة الکسرلی فجارة گبی انسزین وبرلن
وبراغورون
چٹچٹا – اجهره وخار واژگونه البلسك
بوتراق تیکنی
چٹخارنا – چیزی را چشیده از لذت آن کام
وزبان آواز برآوردن التطق بر نسنه‌یی
طادوب دخی لذتندن دلن طماعتنا ودوب
اوتدرمك
چٹخانا – وچٹکانا انگشتان را خمانیده آواز از آن
برآوردن القرقعة پارمق چاتلتمق
چٹکی – چنگ وشنکنج وتحچل شکنجه انگشتك القرص
ایکی پارمغله چمدك چمدکی فسکه
چٹکی بجانا – فندق زدن بلهناك زدن انگشت
زدن وانگشتك فرتك زدن چمد یملك معناسنه
چٹکی بهر – القبضة پارمق اوجیله تناول ایدلدکی
چٹکی بهرلینا – بسر دوانگشت برداشتن چیزی
القبص پارمق اوجیله تناول ایتمك
چٹکی سی ململ دهونا – جامه را بسر انگشتان مالیده
شستن التقریص پارمق اوجیله وطرنغیله بر نسنه‌یی
اوغوبه یومق
چٹکی لینا – نشکنجیدن وشکنجیدن بانگشتان و
نیلك زدن وتحچل گرفتن القرص چمدکلمك

چسلا — موئی که زنان بر جعد وصل کنند الوصلة
اولا شملق
چٹنی — چشنه و دلال اللعوق سلطه وطراطور و
چاچیق را ویز لغتنده در
چٹھی — خط گزاره وخط راه گویند بعربی الجواز
تذکره
چٹیا — نهی النبی صلی الله علیه وسلم عن القزع
اوغلانجقلرک باشنی یولیوب بعض یرلرنده متفرق
صاچ قومق
چٹیلا — زخم خورده وزخم رسیده وزخم زده و
خسته الکلیم مجروح کیمسه
چچا — عمو وعمک افدرا او درالعم بابا قرنداشی عمو وعم
چچ — ویغین جاش معناسنه عربیده صبره
بهندی بنڈا وگھونری
چچری — کنه القراد کنه یو کنه صاقرغه دینور
چچک بهنه سی — قنبیط سبزه باشد
چچی — ینگا بفارسی
چنڈو — روسپی الفاسقة اوروسپو
چڈھا — بن ران وبیغوله ران المغبن اویلوق
چراغ — جر دند المصباح چراغ سراج کبی
چراغ بجهانا — نشاندن وکشتن وخاموش
کردن وگل کردن باشد الاطفا دسوبندرمک
چراغ پا هونا — سیخ پا وچراغپا وچراغپایه
وچراغی شدن القمص طواراوکنه صیچرامق شاهلنمق
چراغ جلنا — افروختن وروشن شدن الذکا
یاقلمق
چراغ جلانا — چراغ سوختن وافروختن و
روشن کردن وبرکردن التسریج چراق یاندرمق
چراغدان — روشندان چراغپا وچراغپایه
وچراغ بره مرزه المنارة چراقمه واایلکن
چراغ گل کرنا — خاموش کردن چراغ وچراغ
نشاندن وکشتن واشکین بر چراغ زدن و
پف کردن الاطفا سوبندرمک
چراغ گل هوا چاهتاهی — نزدیک است
که خاموش شود
چراغ مین تیل ڈالنا — روغن در چراغ کردن
وچراغ را روغن کردن وروغن بچراغ
ریختن چراغه یاغ دوکمک
چراغی — نقدی که بر مزار گذارند واشن نقد
وجنسی که پارسیان در عید وجشن برسم نذر یا
صدقه بفقرا دهند
چراقمه — واایلکن چراغدان وچراغندره مرزه گیپه
چراگاه — گنام تابنه وتلاق معناسنه در
چرانا — چرانیدن اوتلامق
چرانا — دزدیدن السرقة السرق اوغرلق ایتمک
خرسزلق ایتمک
چرانده — وچراهند خنجیر القتار یره یان قحوی
وات قوخوسی
چربه — کاغذ نقش برداشتن مصور وخوشنویس
چربی — وچربوا وپیه الشحم ایچ یاغی

چپه پچی گازر که پارچه شویدکلوتنک گبی

چرپچی چوبچه — جم گبی طبق پهن گازر

چرپچی طوقمغ — وطوقلاج کوتنک گازرکه بدان پارچهارا کندی کنند پژوند معناسنه

چرپچی طوقمق — کوتنک باشدکه طوقلاج خوانند

چرپرمک — شنش معناسنه چوب پنبه گرد آوردن

چرپی — کُندش گبی چوب گرد کردن پنبه

چرپی اپی — رشته معماران که بدان راستی و درستی بنا دریابند رزه گبی عربیده مطمر دیر لرزیج معناسنه

چرته وظورت — ویرمه وآپوق گال پهلی

چرچا — واگو یه التذکرالحمق

چرچاکرنا — واگفتن التذکرالحمق ذکرالشی بعدنسیانه

چرچر — چرخ پنبه ازپنبه دانه جداکردن رلیفن معناسنه

چرچوه — گلستان گبی پهلوی درختها

چرچی — وخورده جی آنکه سوزن ورشته و عقاقیروغیره فروشد وذی قیمت اشیا فروشند رانکجی گویند بیله ومعناسنه

چرخ ایشی — ظروفیکه برچرخ سازند وزیور چرخ نیز چرخی معناسنه

چرخ فلک — ومهرسلیمانی بیان ها وجنبند شل معناسنه

چرخاب — خربله الدولاب

چرخ مارنا — تنوره وگردگشتن وچرخ زدن

دائره اولوپ چرکلنمک

چرخه — الغزل چاقریق درنخارا وآورکه ونثائی رالمیه وکلیچک گویند درعثمانلی ترکی

چرخه کاتنا — چرخه گردانیدن برائی رشتن الاغزال اگرمک

چرخی — چوبکین وپونهنین وشنک المحلاج

چرچر — آلکه پنبه ازپنبه دانه جداکردن باشد

چرخی چاه — رسن بیچ البکره مقاره وتکرلک

چرخی — چرخ ریسمان تاب وچرخ ابریشم تاب بهندی نثائی کلیچک والمیه

چرس — شلکن وشلنج ونور دوکنجلک العنصن بوکلم وقیوریم

چرسا — چرم وری معناسنه

چرده — وترکی آت بوزآت اسپ جنس ماخچی گبی

چرزچمن — گاگا گبی نقل مجلس وستان

چرغ — السمع

چرقچی — مقدمه الجیش پیش آهنگ

چرنا — چریدن الرعی اوتلامق

چرنا — تنبان وتوباو تنکه التنبان طومان و ایچ طومانی ومطلق ایاغه گیلان تو بره جغشیره وشلوا وددیزلک پوطلق وبطور دینور وکوشچیلرک بوتلکیدن دیکوب ایافلرینه چکدکلری طوندرکه کوشچی کسوتی دینور

چرنا — ترکیدن وکفتیدن وکفتن الشق یارمق ویرتمق وچاتلمق

چرنا - بانلی صیوانلری

چرنی کی لئی چھوڑنا - رہاکردن ویلہ کردن

و بچرادادن الجسر طواری اوتلامغہ چیقارمق

چرواہا - چوبان وشبان رامیار ورمیار

شتربان وشترچران وچرانندہ ستور راکلہ بان

الراعی چوبان

چرونجی - نقل خواجہ سمنہ وان چتلیک معناسنہ

ومنوش دخی دینور

چریس - نباتی است کہ با دوغ خورند سیرش گیے

چرانا - خمانیدن بوچانیدن وآلوچانیدن

وبرآوردن الاختلاج سکرتمک

وحرکت ایتمک واویکو نمک برکیمسہ نک سوربی

چرچیٹا - اجہرہ الباسک یوتراق تکنی

چرچرا - بدخو وبدخلق وکج اخلاق درخیم

ودژخم کریہ الخلق کیمسہ الفظ کریہ الخلق کیمسہ

چڑہانا - چیزے را از پائین بالا بردن و

نیز دیک بر دیگدان نہادن وگماشتن

چڑہائی - العقبہ الکو دایتلو یوقشلو یر

چڑہائی - لشکرکشی

چڑہنا - برآمدن بر چیزے دامیدن الصعود

یوقاری اغمق

چڑیا - کنجشک وچکاک وچکوک وچغک وچغوک العصفور قوش

چڑیل - دہ غول وزنیکہ فریاد وشور کردہ

باشد السعلاۃ غول وسحرہ جن

چڑیمار - دامیار الصیاد آولاجی

چستہ - شیردان

چست ہونا کپڑیکا - ساود

چشمہ - الینبوع پیکار - چشمک چشمہ زن تشمیخ

چشمہ - وچشمک المنظرۃ

چشمر - مازریون کہ نوعش سیاہ باشد دوزرق

از زیتون کوچکتر باشد ومازریون را قولا بہ

گویند وصاری سدلکن نیز

چغت - چشم زن چاکسوچاکشوگبی دور چشم

چغالہ - خام زردالوکہ اخکوک باشد

چغانہ - نام سازی بترکی چغانہ نیز

چغل خور - سخن چین ساکی النمام قغوجیلق ایدیجی

چغلی - سخن چینی وپرتا وچرپا السعایہ القت

غمازلق وقوغوجلق ایتمک

چغیت - وبیس ماہ گرفت

چفتا و کوزی - گاو قلبہ ورزگاو گبی

چفت - درخت مران وتران کہ درشام

باشد بدان چرم دباغت کنند شاید بہندی

بہیڑا گویند

چفتلشمک - جفتی کردن

چقر - سغد الغدیر چقور کہ ایچنہ صوایرکلور

چقال - شغال ہم رگبی

چقچقہ - ودگرمن چاقلدغی للکلہ وکلندہ معناسنہ

چقرطغان - چرغ معناسنہ چرخ گبی

چقر بنجہ لو کیمسہ - بخیل لئیم گنگ معناسنہ

چقرق — چرخ جولاہہ جہرہ معناسنہ
چقشاغی — اخلکند وجہنجہنا
چقلداق — چرگ بغل و دم گوسپند
زوفا معناسنہ بردار و در عامہ ترکیہ طوقا دیر
چقماق — وچخماخ آتش زن و آتش زنہ و
آتش برگ الزند چاقمق
چقماق جہاڑنا — آتش از آتش زنہ بر آوردن
الایرا چقماقدن اود چیقرمق
چقندر — چکندر السلق پنجار گبے
چقور — مغاک وکرشینک معناسنہ
چک — چغ وچق وچیغ الستارة
چکا — جغرات وماست چکیدہ العکلاط العکلد
یوغورت
چکا چوند لگنا — خیرہ شدن وغبار آوردن
چشم السدر قاشیق طونوق گوز لو اولمق
چکانا — نرخ کردن و بہا کردن وسودا کردن
السوم بہا ایتمک
چکتی — دنبہ الالیة قیون قویرغی
چکٹنا — بہم چسپیدن ونمد شدن وفتیلہ
شدن موی التلبد بربری اوستنہ یغلمق
چکچ — خایسک و طراق واورس سندان
باشد کد کدہ کہی
چکچانا — آخر شدن چیزے وسپری شدن
النفد النفاد کچمک و بتمک او جلنمق کسلمک
چکچانا — فیصل یافتن قضایا الانفصال المرق و

چکر — الہلال سنا و دمری گبی بر دمرہ دیرلر
کہ انو کلہ وجوشن صیبا ایلہ رلر ایکی چتال ولور
چکر — دوران سر و سرگرداو سرگیجہ وسرگیجش
الدوار باش دونمک چور نمک وباش دونمسی
وباش چکر نمسی
چکردک — خستہ وتخم خرما
چکرکہ — ملخ
چکرمک — ونیقولمق وصدا ایتمک وازدحام وکوہ
وصحرا وغیرہ کہ برگردد بہندی گونجنا وطاس ولگن و
چکشمک — دشمنی کردن
چکلا — پہنا العریض یصی وانیاو
چکلمک — کبیدن بر محلدن دونمک وچکلمک
واعراض معناسنہ
چکن — چکن وزی صنعت جامہ و بترکی یورمہ و
دوزندہ را چکن دوز و بترکی یرمچی خوانند
چکنا — نشان ونسو و سنگ راسنگ ہموار گویند
الاملس الصلد الحجر املس ودوز قایا پاتجق یر
چکنا — آخر شدن چیزے الانفاد والنفد و
دو کنمک و بتمک
چکنا — قرار یافتن قیمت التعیین معین ایتمک
چکنا — جوان چرب
چکنا چور — ریزہ ریزہ و پارہ پارہ المرضوض
دو کلمش پارہ لنمش نسنہ
چکمک — کشیدن و حرکت کرد آمختن و اہار مدن
چکنا نمک — و تیہ نمک چکنا کہیت کی مٹی کاپاؤں

سے زمین خستہ کبے
چکنمک - پاؤں سے دباکر شیرہ انگور وغیرہ کا نکالنا سپارکبی
چکنمک - وپھیلنمق و باصلمق کچلنا پاؤں سے فحنت کبی
چکنیا - رطوبتلے بارش صاحب بال و حال
چکنائی - روغن و چربی الدسم چرب یاغلو اولمق
چکنی چیز - سغبہ لوزہ ہر چیز چرب و شیرین لقمہ باشد یا سخن
چکنی مٹی - گل چسپان اللازب با پشقاق چامور
چکوا - سرخاب النحام اکت و آنقد صو قوشیدر
چکوتا - واجریدن المقاطعہ قطع ایدشمک
چکور - کبک و مرغ آتش خوار و مرغ دگر الحجلہ دیشی کلکلک و ارکلہ یعقوب دیرلر
چکہانا - چشانیدن چاشنی دادن الذواق طاتدرشق
چکہنا - چشیدن و چاشنی چیزے کردن و چاشنہ کردن و لب چش کردن الذواق طاتمق
چکہہ جانا - ہمہ خوردن و چیزے نگذاشتن الاقتمام یک
چکیی - مدور چوب کہ کودکان بر رشتہ کشیدہ می جنبانند
چکی - آسیا و آسیائی دست و دست آسیا بترکی ارغوچاق و تیکرمان الرحی دگرمن

چکی - نام وزن کشندہ کبی حتے چکی تعبیر اولنان طارتی بوندن ماخوذ در
چکی بنانیوالا - آسیاگر و آسیاساز
چکی تیز کرنیکا آلہ - آسیا آژن و آسیازنہ دشنگی معناسنہ کبیتک کبی و دگرمن طاشی اصلاح ایلمک دیشہ مک دیرلر
چکیت - بنولا کلچہ کبی
چکی تیز کرنیوالا - آسبان و آسیابان و چکوک کردن و چکوچ کردن آن تیز کردن دیشہ مک معناسنہ
چکی کا پاٹ - پرہ آسیا الفرتان دگرمن طاشی
چکی طاشی - باٹ وزن سنجہ کبی
چکی کا کہونٹا - دستہ آسیا
چکی کی کہونٹی - میخ آسیا ستونہ القطبہ
چکنا - دانہ چیدن النقر قوش یردن دانہ دوشرمک
چل - خارش الحکہ اویوز
چلانا - شور و غوغا برداشتن الضخب فریاد و فغان ایتمک و چیقرمق
چلانیوالا - زخار الزخار صیغۃ المبالغۃ بحرہ و نہرہ صفت واقع اولور
چلتہ - خفتان ساویس الدرع دمرگوکلک کہ زرہ دیرلر
چلبی - زنبارہ معناسنہ بارہ رنڈی باز
چلقامق - وقار شدرمق و طاغتمق و شورانیدن و بولاندرمق آمیزش کردن و

برآوردن وپراگنده کردن شکوليدن

چلقمق — وبولاندرمق وبيلحت ايتمک منج دشور غراره گبي غزده صوتي هر طرفه يايقيوب دپرتمک شور گبي

قل قوشي — سوسک معناسنه پرنده که کوچکتر از کبک باشد

چالک — پولاد چليک معد في نوعنه دمشقي دينور شابرن گبي

چلم — سر قليان چليم

چلمچي و چلانچي — بترکي طشت ولگن بقارسے الطس طاس و الطست يوق طاس

چلمن — بترکي چق وچغ الستاره پرده

چلنگ — برنج باغلاف شالي معناسنه

چلنا — رفتن و برفتار آمدن و قدم کشادن وبانشاط چميدن و خراميدن باشد المشي يرو الحيود غلان ايمکلامک گهٹنيون چلنا

چلنا پهرنا — گرديدن درشهر و هر طرف المشي يوروک

چلّو — کف آب شست آب الغرفه برآوچ صو

چلّه — زه الوتر کرش

چلون — وچلمن الستاره پرده

چليپا — خاج الصليب خاچ

چليک — چوموق بازي معروف گلي ڈنڈا ڈنڈا چوماق وگلي را چليک گويند چلک

چمار — چرم ساز دباغ باشد پاره دوز الخصاف

چمٹا — آتش گش و آتش گيره و آتش گير الملقط

تنوردن تمک چيقارا جق آلت کورک وماشه گبي

چمتکر رانگنيوالا — شلائين مبرم معناسنه

چمٹنا — چسپيدن ودوسيدن الالتزاق اللزوق يا پشمق واوشمق لصق گبي

چمچه — قاشق بترکي وقاشق تراش وقاشق ساز الملعقة قاشق

چمچه بهر — يک چمچه الملعقة بر قاشق طلوسي نسنه

چمدک — چٹکي اشکنج وتخيل گبي

چمدکلمک — چٹکي لينا شکنج ونشکنجيدن

چمربڑهي — باران سرما الشتوي قيش يغموري

چمڑا — چرم وپوست چرزه وچرم غير مدبوغ را يشمه وبار گوينا الاهاب جام ديري المسک الجلد

چمرمک — تشمير معناسنه دراتواب بکني وطون وشلوار پاچه سني يوقري قيوير وب صيغه مق برماليدن گبي

چمرمک — وصيغا نمک امن درميان وتشمير سياق ايلمک ورماليدن گبي

چمڑا اوتار — پوست کشيدن وکندن و بيرون کردن السلخ دري چيقارمق

چمڑيکا دسترخوان — کندوره وکندوري النطع باشين وتلاتين وکوسله دن ولان سفره

چمک — سنگ آهن ربا المغنطيس

چمشيراغاجي — درخت شمشاد که کيش باشد

چمک — فروغ وتابش و درخش پهرا

الللمع یلدره مق و شا قمق
چمکنا - درخشیدن تابیدن تافتن درفشیدن
الاضارت التلألؤ یلدره مق
چمگادڑ - شبانور و شپره و سپره و مرغ مسیحا و
مرغ عیسی یپواز الخفاش پراسه
چموٹی - چرمین بند پائی مجرمان
چننا - چیدن مشر و ندن الالتقاط دو شورمک
چننا - انتخاب زدن و برگزیدن و برچیدن
الاختیار الانتخاب ایورتلمک اور رندو لمک اصطفا ے
چنا - نخود الحمصۃ نخود
چنا ہوا - برچیده برگزیده النقاوۃ برسنه
نک یوسی
چنار - الصنار چنار الدلبۃ چنار اغاجی
چنبا کا پھول - فاغر
چنبر قولانی - کیماک درکہ یوک اوزرندن چکیلور تنگ بالاکین الاحزمۃ الاسرع
چنبیلی - الیاسمین گوزیل قوخولو بر چچکدرو
صارو و کوک چچکلوسی دخی اولور
چنبا - فاغر و فاغرہ و فاغیہ
چنچنی - کرم امعا
چندا - دائره کشیدن و ساختن
چنڈری - باندھو گلبند
چندن - الصندل بر اغاجدر خوش قوخولو
چندہا - شپره چشم الاجهر الاخفش طار گوزلو
و گوزی گوندز گورمین
چنڈال - فرومایه گروہی که گوشت خوک فروشند
و کلال شراب فروشند
چنڈول - چکاوک و چکاوه و چکا و القبرة
طورغائی طویغار قوش
چنقراق - در کلاه زنگله ہندی گھنگرو
چنگ - سوزش اعضا و سوزاک الالتذاع
یانمق الحرقۃ یانمق گوینمک گوینددرمه چپانی
چنگاری - آتشپاره اخگر پلفته خدره لخشه خدره
خدرک الشرارة او قغلجیسی قغلجم و چتریق و آتش قوزی
و آتش کوزی
چنگانہ - نام قومی که قبط باشد
چنگانڑ - میمون نار و میمون را بترکی شبای نیز گویند
چنگالی - ویو غاچه وکوزلمه ملیده نان انگشتوانه
چنگا ہونا - تندرست شدن البر خسته ایو الموق
چنگل - چاه یوز باشد
چنکہاڑ - جعبانع ژغند غوا الصیحة حیقرمه
چنکہاڑ - آواز فیل
چن لینا - گزیدن الاختیار اورندلمک
چنہ - چانه اسفل که کاچه باشد
چنے کی دال - لبۂ
چوالیہ - سبد کوچک بید سته ترنیان معناسنه
چبوغدن اورلمش یصی سپد و سله و کلا تیرکلاز
چوالیہ بزرگ باشد چپین گبی
چوبا - میخ آہنین کوچک المسمار یکسری
چوبندی باندھنا - نعل بستن و زدن النعل
طوارلایاغنه ایتدکلری یصی تیمور

چوبلیسوان دن ن - دِرین
چوبوغ - شوشه معناسنه
چوپان - راعی معناسنه در
چوپان دکنکی - عصی الراعی بجشمات معناسنه
که سرخ مرز در
چوپان قالقیدان - وودمر تیکنی جسمی معناسنه خارخسک
چوپایا - چهارپایه وچاروا وچاروایه و ستور
النعم طوار
چوبائی - بادیکه از جهات مختلفه وزد
چوبدار - چوبکی بترکی تونقطار سرهنگ
ریکا و ریکایان تیرک صو باشی و ییساقچی
وتوسلق تغراتنه دینور روا وطه باشی
چوپر - گونه از گوزن
چوپڑ - خط قمار بر زمین که سه پره باشد
چوبک اشنان - نباتی است که گلیم شوی گویند
چوب نقاره - کجک گزه گزه طاول نقاره
چالهجق طره
چوت - کس زن آوک الفرج آم
چوتره - ویاتیق چهاگل وصراحی کوازه معناسنه
چوتڑ - سرین اگر گوشته الست العجز صغری کفل
چوتڑ و نکل چلنا - غزیدن کوت اوستنه
سورونه رک یورومک کوترم وچوچقلر گبی
چوٹ - کوب گوَیست زه ورآیله طوقشمق
ویان باشی گلمک
چوٹ کرنا - حمله کردن وضرب سانیدن

السطوه حمله ایتمک
چوٹی - عفف الجسد قوی حق سماج
چوٹی - پوپ الاکلیل کپیز
چوٹی - سرکوه وتیغ وتپه کوه سبکا القاپ طاغ
باشی قننه گبی
چوٹی - زبانه ترازو وشیب درتانزبانه العذبه
بزسنه نک اوجی غدبه السوط ترازو دیکلی واتوقمه
دلی واتش یالکی معناسنه وغدبه اللسان غدبه
المیزان معناسنه
چوچلا - نازالغنج نازوشیوه
چوچی - پستان تجی الثدی امجک ارکو عورتک
چوچق لالالری - انکه خودرا بصورت شتر سازد
شترک گبی
چودر - دودانه گنجم که در یک غلاف باشد دیگنم معناسنه
چوده - چهارده وکوشش اربعة عشر اون درت
وخار معنی بدر
چودهوین رات - شب چهاردهم که اون
دوات گونک گیجه سیدر
چودهری - ده کیا العریف رئیس فلاحان
چور - در دگره بر وتجب دزد شبر صفات انها
واسیل دزد اپ اللص اوغری
چور - ریزه ریزه الرضاض الفتات پاره پاره
چوراق - زمین شوره که از دور آب نمایند سراب
چورانا - دزدیدن السرق اوغرلق ایتمک
چورچوب - وزبیل وسپوزندی خاشاک و

خروه وانبار معناسنه بهندی چهرا
چورکوتی — حبة السودا شونیز گبی
چورمه کبابی — کباب بریان گرداج گبی
چورنتی — وقتال گردابی در دور وزبو گبی
چوروک یبانی — دره اوتی سطیعون معناسنه
که زوفرا بردوا تخمدر
چوری — ملکسران المذبة یلپازه
چوری سے دیکهنا — دزدیده نگاه کردن و
افکندن
چوریکا مال — مال دزدی التبهة عقبلة الدقلری مال
چوڑا — فراخ چیز پهنا وپهنا وپچ العریض
یصی وانیلو لسنه
چورانا — پهنا کردن چیزے التوسیع ایک ایتمک
چوڑائی — فراخی وپهنائی اسعة ایک بوللق
چوڑی — دست برنجن السوار بلزک
چوڑی ناک — پچپه بینی
چوزمق — واچمق گشاد ایبی
چوزه — چوجه الفرخ قوش یاوریسی طاوق بلیچی
چوسنا — مکیدن ومزیدن چوشید المص
صورمق
چوغاج — وگونی جائیکه همیشه آفتاب بتابد
وقیه زی جائیکه آفتاب آنجا نرسد توگبی
چوغان — اشتان
چوق — بسیار
چوقال — وکیسه ویا نجوبرگستوان چوقار نیز

چوقدنکی — واسکی قدیم گیچ باستان دیرینه
چوقه — بانات سقراق گبی
چوک — بزه الخطایا قمق ویاکلق
چوک — چارسو السوق بازار یری وچارشو
چوک — بیباک وطرار ولوند معناسنه سرانداز گبی
چوکا — دندان پیشین بارستنگاه
چوکا — ترش پائی وترش وترشة الحماض
قوزقولاغی جنگلی رالابه ده گوینند
چوکریک — شترنخوابانیدن
چوکڑی — گنبد پرتاو معناسنه
چوکڑی بهرنا — گنبدی کردن وگنبد زدن
القبر صیحرامق وآتلمق پرتاو ایتمک
چوکنا — هوشیار وبیدار وباخبر الیقظ اوپانق
چوکک — ماهی پشت ویا لوان خرپشته معناسنه
چوکک — جغرات شیر ونمک ریخته که المشاب باشد
چوکوب — فلان تلوه جهنکره جانیوالا اتلمهمه
لائی گبی
چوکهٹ — چوب فرود وفرودین آستانه
وکراز وبالائین کرارا وکوارا وکرا داجسته
وعرض آستانه راپلنگ میان درالاسکفة قپونک
الست الیشکی
چوکهٹ بازو — دریواس وچارچوب کلتان و
کوادمانی قپو پرچوه سی وقپوسورکه سی دینقی که
ایکی طرفنا ولور
چوکی — نگهبان الحراست صاقلمق

چوکی - زیرگاه وصندلی الکرسی اسکلی
چوکی - تخت کوچک السریر تخت
چوکیخانه - کشکخانه
چوکیدار - پاسدار پاسبان کشکدار الحرص صقلایکی وکشلکجی وگیجه بکجیسی ووارده جی حارس اللیل گیبی
چوکی دینا - نگهبانی کردن پاس داشتن الکلاءة
چوگان - المحجن الصولجان چوگان
چول - پاشنه در و پائی و در ترکی صحرارا گویند
چول - وپلاس که آندن جوال وهکبه وآبه یا پر
چولاق - شل که دست و پایش از کار مانده باشد
چولائی - سرخ مرد سرخ مرز چوپان دکنگی معناسنه
چولتار - کفک
چولق قوشی - پرنده ایست بمقدار سرخه و زرک گیبی
چولمک یانغی و چولمک دبی ته دیگی بکراق دلگر گیبی
چولوق آدم - چینگلوک گبی شل
چولوق چوجوق - واوغلان و اوشاق بچگان خرد زاق وزیق گیبی
چولها - دیگدان و دیگ پادیر زندان الاثفیة اوچاق اوچاغ
چوما - ملچ القبلة اوپش
چوماق - دنڈا چلیک گلی چالیش گیبی
چومنا - بوسه زدن و بوسه گرفتن و خوردن و بوسیدن و کندن چیدن دزدیدن پیچیدن برافشاندن ریختن افگندن زدن نهادن کردن خوردن دادن البوس اوپمک

چومیخا کرنا - چارمیخ التعذیب باربعة اوتاد والتعذیب بالاوتاد ذکرکی معناسنه
چونا - آهک الکلس کرج النورة خرزمه نوره دیگر است وکلس دیگر
چونچ - ئوں کلپ تنگ کلفت کلبة المنقار و شش بورنی
چونچ مارنا - منقار زدن النسر طوغان بورنی ایلدات دیتمک نفرگبی
چونکنا - از خواب برجستن التعار آواز دن اویانمق
چوہا - موش و موش دشتی کلا کموش باشد مرزه ماده موش ماده آن مرزن الفار صیچان
چوی - پچرکه در چوب اره کشیده نهند فهانه گبی
چویت پیراغی - وسمه برگ گبی برگ نیل گیبی
چویت صقندری - عصاره نیل سدوس گبی
چویرمک - گردانیدن و غلطیدن
چویقه - ویومری صوپه چماق گبی چوب سر گنده ومدور
چه - شبنم باشد
چهه - شش الستة التی و شش روز یکه خدائے تعالی دران خلق عالم فرموده بفارسی آنرا گاه بارها کاهنبارها هر روز را نامی دارند میدیوزرم میدیوسمه پتی شهیم ایاتهرم میدیاریم همسپتمدم
چهه آواز بن موسیقی کی - نوروز مایه سلمک گوشت شهناز گردانیه
چهاپا - کالب و کالبد و چاپه القالب بسمه

چھاپا — مہر خرمن و مہر انبار الرو سم شول باز یلو
تختہ پارہ سنہ دیرلر کہ انکلہ آر پہ و بغدائی چاچارنرہ
مہر ایدرلر
چھاپہ کرنیوالا — چاپہ گر
چھاپنا — بقالب درآوردن و کشیدن و زدن
بسمہ ایتمک
چھاتا — سینہ کشادہ و سینہ باز و برکا لصدر گوکس
چھاتی — سینہ گوکس و مجاز اپستان ثدیا اللبان
گوکس
چھاتی سے لگانا — در بر گرفتن المعانقہ قوچمق
چھانٹنا — پیراستن بزہ مک طونامق آراستہ کیسمک
چھاج — سکو پچشا نعا یہ باد دادن
چھاچھہ — دوغ و دوغ ماست المخیض آیران
چھارا — خرما و نیم خام را غورہ خرما التمر خرما
چھارچھبیلہ — دُوالہ
چھاگل — انچہ گلین باشد کوازہ کوازہ یاتیق
و چوترہ معناسنہ وانچہ از پوست بود مشکولہ و
مشکیزہ و مشکچہ و مشکیچہ مثارہ وچغل المطہرہ مطرہ معناسنہ
چھال — پوست درخت پریچہ خرما اللحا اغاج
قابی
چھالا — تاول خجولہ آبلہ النفطہ قبارجق و آبلہ
بخار کہ بر لب پدید آید بفارسی تبخال و تبخالہ
العقبول وچوق
چھالا پڑنا — آبلہ زدن کردن دمیدن
التنفط ال قبرمق

چھالیا — فلفلک سپیاری گبی
چھانٹن — افشاندہ النقایہ چور چوب
چھاننا — غربال کردن و پرویزن کردن
و بیختن النخل اون الہ مک
چھاننا — در بار چہ پالودن الترویق صافی ایتمک
و سوزمک
چھاؤن — سایہ الظل گولکہ
چھپ — آرایش و تقطیع التزیین بزہ یش و بزہ نش
چھپرچھپہ — منجلاب بارگین البالوعہ مصود و لجاک چقور
چھپڑا — آوند شاخ گز سبد کلا تیر معناسنہ
چھپڑی — تفت تریان و تریتان تپیر معناسنہ
چھپانا — پوشیدن و پنہان کردن نہفتن
آبشتن الکتم گیزلمک و باصرمق و باصدرمق اورتمک
چھپانا کسی چیز کا کسی چیز مین — درکاسہ نیم
کاسہ داشتن
چھپا ہوا — پوشیدہ و پنہان و بسمہ گیزلنمش نسنہ
چھپا رکھنا — آبشتن الستر اورتمک و گزلنمک
چھپٹی — سہ چوب ریزہ دروک دسوک یونقہ
وانچہ او طون معناسنہ
چھپٹی — فروزینہ وافروزینہ الضریم اودن
اواغی طوترق معناسنہ
چھپر — سقف نی و علف نی بست مثبین وردوک
قولوبہ والاچق
چھپر کا مکان — توارہ کازہ قولوبہ ہوغ و کولشتہ والاچق
چھپکر نکلنا — پنہان بیرون شدن گزلنوب

چھچک معناسنه

چھپکلی - چلپاسه وکرفش وکربس وکربسه وکرباسو وکربسو وکربش وکربشه وکرباشه و بترکی کلته کساک لوزغه کلر

چھت - طرف پائین ریسیج و آشیان و آشیانه بترکی شیب السقف او اورتوسی طرف بالا را طام وطرف اندرون را بترکی تاوان گویند

چھت - طرف بالا بام اربیتا السطح اوتی طام

چھتا - گوتار السابا طا اول چارشو وصوقان ومحله که باشلر اوزرینه اورتک اوله

چھتا - لانه وانگبین خانه وشان موم وشان عسل الخلیه اری بال ایلدیکی یر توان آری قوان

چھتا مکھیون کا آغال گبے

چھتا مکھیونکا - کومج معناسنه آغال گبے

چھت پاٹنا - سقف کردن بام خانه بگل وچوب التسقیف اوک وستن اورتمک

چھت چونا - چکیدن سقف خانه ازباران ترواهیدن وشروه الوکف اوطاملامق

چھتر - بستر بازدن وبرسرزدن ونهادن وکشیدن ودرسرشیدن المظله کولکه لک

چھتری - آده وپیوازوبدوازکنده معناسنه

چھتری - آفتاب گیره الظله کولکه لک گونلک پرچمه گبی

چھٹانا - رهانیدن ورهاندن الخلاص قورتلمق

چھٹکنا - فروریختن الانتشار طاغلمق وصاچلمق

چھٹکانا - درهم ریختن النثر طاغتمق وصاچمق

چھٹنا - رهیدن النجاه الخلاص ولمق قورتلمق

چھٹی کا کھانا - زاج سور وزاج سوالحرسته اوغلان طوغوسنده اتدکلری طعام

چھٹی - فرصت از کار کردن الفراغ بوشلق پایدوست معناسنه

چھجا - باران گیروباران گریز طره بام وطره دالان وطره ایوان الکنه صوندرمه صاچاق

چھچھا - سخت سرخ بترکی قیب قزل بعربی احمر قانی

چھچھلاند - زہمت السہک المغرات چیک اتک وپالغک تقوسی

چھچھورا - لتره سبک وسبکسار وسبکسرو سبک سنک لوالو ترترک ایغده وایغده المزاع البذر دلیجی وشلفه وسفیه وقلاش ویلکشاق

چھچھوندر - موش کور وموشک کور وانگشت برک کلا کموش الخلدة کوستبک

چھچھوندر - موشک آتشبازی

چھچھوندر چھوٹرنا - آتش دادن موشک واکردن ودوانیدن وانداختن وسردادن

چھچھہ - آواز بلبل الصفیر السجع قومری قوشک آوازی

چھچھانا - شخولیدن الصفیر صیصلق وبلبک وبلبک وصقلق آوازی

چھرا - روی بنرخت الوجه یوز قیلق

چھرا - دشنه الساطور صاطر

چھرا - ساچمه

چھہ رتی - نام زن دانک یونی
چھری - کارد کریک کزلک و قلمتراش لسکین بچاق
بچاق معناسنه
چھرہ یوزلمق - و متغیر اولمق قرت معناسنه
چھڑانا - ازبند رہانیدن کسی را التنجیه خلاص
و نجات دیرمک
چھڑانا - برطرف کردن کسی را از خدمت العزل
آیرمق و سلکرتمک
چھڑکنا - آب پاشیدن زدن ابیخش بیختن
الرش صوصاچمق و سرپمک
چھڑکنا - چیز خشک را بسر انگشت گرفته بر چیزے
پاشیدن الذر آیرمق الذر تخوم صاچمق بر پمک
چھڑکنا - رم کردن و رم خوردن الوحش
قاچمق واورکمک
چھڑنا - کوبیدن الدق خرمن دوکمک
چھرہ - السحنا و السحنة ہیئت و صورت قیلق
چھرہرا - چوبینه المشیق انجه اوزون
چھری مارنا - بکار دزدن الوجار بچاغله اورمق
چھڑی - چوب سیاست و چوب تعلیم و سه
المتیخه طویقه
چھکا چھک - بدست از شراب اگر باشد
گلست و مست طافح و مست سرشار و سیه مست
و مست مستان و مست گزاره لسکران سرخوش
چھک جانا - خوب سیر شدن از طعام و شراب
الامتلا رطلوا ولمق

جھکڑ - سر چنگی و سر چنگ و بم زدن الصفع و
شمار و سلہ اورمق
چھکڑا - گردون العرابة ارابہ
چھل بل - فن و فریب الخدعہ آکدامق
چھلانک - زغند شلنگ تغند الوثب صچرامق
چھلکا - پوست اسفال و سفال قشر پستہ
سفال قشر بادام و گردگان ناسپال قشر انار القشر
القرف اللحا ہرسنه نک قابی
چھلکتا ہوا - لبریز و سرشار الداہق الممتلۃ
سرباش وادج و شار صو دوکلمک معناسنه و
دوداق و وداغه طولمش اولان
چھلکنا - اندک بول انداختن قورقودن ارادہ سز
ایشامک
چھلوری - کژدمہ
چھلا - کچھ پیچکانے استخوان با شد الفتحۃ قاشی و لمیان یوزک
چھلاّ - لائی و نش چیچلہ و شلنک الوحل سیولق
بالچق طین رقیق بھندی گار الرغہ صولو بالچق
و چو قرق و حل کبی بھندی کیچڑ
چھلا پہننا - کچھہ در انگشت کردن
چھلا چھیول - کچھہ بازی انگشتر بازی و کچھہ باز
صفت و کچھہ گل کردن و رو کردن ظاہر و فاش
شدن آن و راز نیز
چھلنی - پرویزن و غرویزن و تخنسہ و گربال و
الغربال قالبور و آن فراخ چشم باشد ازان بزرگ
راکوزر و باریک سوراخ را الک خوانند

چھنا ۔ پالونہ شراب و در دیزن المنطیۃ سوزک
چھنال ۔ زن بجک و روسپی و جاب بخشی مکلند و
کنخال وغر القحبۃ رانیہ اورو سپو
چھنگا ۔ شش انگشتی
چھنکانا ۔ در عطسہ آوردن التعطیش اقسرتمق
چھنگلیا ۔ کالیچ و کالیچ وانگشت کوچک و کلک
و کلیچک بترکی چقلاق الخنصر کوچاک پرمق
چھوٹنا ۔ رہائی یافتن رستن و رہیدن یلہ
النجا خلاص اولمق قورتلمق سالمہ وصالیویرلمہ
چھوٹنا ۔ رہا شدن گرو الانفکاک ایرلمق
چھوٹا ۔ خرد و کوچک و کلتن الصغیر کوچک
چھوٹا تالاب ۔ فرغر کوچک کول و آرق
چھوٹا تکیہ ۔ بالش کوچک پا تکیہ بچہ زیر پا گزارند
الحبانۃ کوچک یصدق
چھوٹا گاؤں کم آباد ۔ کوردہ کلاتہ
چھوٹا گھر ۔ کلبہ کوچک وطہ
چھوڑنا ۔ رہا کردن و وا کردن ہشتن ہلیدن
گزاشتن نسیدن نہستن ہشتن ہانیدن ومانیدن
بتابیدن التخلیۃ خلاص ایتمک
چھوڑنا ۔ از کسی بریدن المقاطعۃ قطع ایدشمک
چھوڑنا ۔ گزاشتن ستور برائی چریدن السرح
الارسال اوتلامغہ صالیویرمق
چھوڑنا ۔ گزاشتن زوجہ التطلیق طلاق دیرمک
چھوڑنا ۔ گزاشتن دست کسی از دست خود ہرگز
براقمق وقومق

چھوڑنا ۔ سر دادن و سر کردن تفنگ تمق مناسه
چھوکرا ۔ بچہ سادہ رو الامرد صقالسز یالیک یوزلو
چھونا ۔ بسودن پسودہ دست مالیدہ پساویدن
اللمس یا پشمق مس گبی
چھوچھی ۔ ماشورہ القصبہ قامش پارہ سی و ممصرہ
چھوئی مٹی ۔ گل سفید کہ بدان دیوار را رنگ
کنند
چھیا ۔ کخ قفہ و قفہ قفہ بترکی
چھیپ ۔ بہک سفید بر چپ
چھیجانا ۔ شگافتہ شدن سوراخ سوزن وغیرہ
الانخرام یارتمق
چھیچڑا ۔ لوس وچندرہ
چھیپی ۔ چاپہ گر و چاپہ چوب نقش کردن کی
بسمہ جی و بصمہ جی
چھید ۔ سوراخ و سوراخ فرج وکون رائسولہ
الثقبۃ دلک
چھیڑنا ۔ از جا برآوردن قندرمق
چھیڑنا ۔ نغمہ آغاز کردن پردہ ساز کردن و
حرکت دادن او تار را زخمہ بر تار زدن چالمق
و بستہ او قومق و طرب وتغنی ایلمک او خشامق
نواختن گبی
چھیلا ہوا ۔ بختہ المقشر قابغی چیقمش و دریسی صوئلمش
دیو زلمش
چھیلن ۔ تراشہ و خراشہ الحاتۃ یونقہ تلاش

ویو نتی وقازنتی
چهیلنا - پوست باز کردن از چیزی السحو قابق صویمق
چهیلنا - خراشیدن چیزی از چیزی رندیدن
السحو ازالة ایتمک
چهیلنا - تراشیدن چوب النجر اغاج یونمق
چهینا چهینی - کش مکشان وکش مکش المجاذبة
ایکی کیمسه برنسنه یاشوب چکشمک
چهینٹ - چکله وچکره وافشاندگی گل سرشک
القطرة طامله وسرپندی
چهینٹا پڑنا - اندک باریدن باران الترشیش
صوصاچلق واصلنمق
چهینٹا دینا - دم دادن الختل الداتمق
چهینٹا دینا - سرد کردن التسکین ساکن ایتمک
ودو لکلک
چهینک - ستوسه ستوسر شنوسه تبرکی توشکرو
العطسه والعطاس آغسریق
چهینکنا - اشنوسه کردن عطسه زدن دادن
وبرآمدن العطس اقسرمق
چهینکا - آونک رخینه ترکیدہ هونگ یرلر سجیم
وقنب که آندن هونگ صارلر دخانه لره گرد
اوزرینه چاشیه سرلرداور وبه وهاولی آتارلر
چهین لینا - بزور گرفتن چیزی درربودن
السلب الاستلاب قاپمق
چهینی - آژینه وآسیا زنه وآس آژن وآس
افزدان المنقر المسول دیشنکی

چهیان - تخم تمرهندی النواة چکردک
چهیائو چهیانو کرنا - چاویدن سرچپه لرک چا
چاوایدروب چهچهر شمکری معناسنه ومطلوس
وشماطه وجغلتی ایتمک معناسنه
چهیپر - تخم چشم کنج الرمص چپق
چیت - هوش الدرایة الادراک قشمات والملوث
بلمک وتمیز
چیت - اسفندارند
چیتا - یوز النمرة قپلانک وشیسی
چیتهڑا - لته وپاره رکوئی رکو ورگوک
چیتلتی - اوبرمان بیشهگی
چیچهڑی - کنه تارو گاوک القراد کنه بیوجک
نوعنه صاقرغه دیرلر
چیچک - خرده دانه دار راسرخچه وسرخیچه وسرخژه
وسرخیژه گوینده شرکا الجدری قبارجق مرضی
وچیچک زحمتی
چیچکرو - ابله رو پر زده روی فهو مجدر
چیچکلو کیمسه
چیخ - فریاد الفحیح چاغرش وحیقرمه وچاغرمه
چیخنا - حیقرمق چاغرمق فریاد ایلمک
چیرچیر - یموق چکردکی آیرلنه جق مرتبه ده
چیرا وتارنا - سرشیزگی بروال الاقتصاص نکارت الممق
چیرنا - شکافتن وپاره کردن وجامه دریدن
کافتن کفانیدن ترکانیدن الشق الخرق یارمق
ویرتمق

چپره - دختری ودختره العذرة قزلق حالتی
چپره - شاره صارق معناسنه
چپره بند - آنکه دستار چپره بر سر بندد
چپره بند - دوشیزه البکر ارگورمدن قیز وقز اوغلان قز
چپیز - پرموته نسنه معناسنه
چپیز سے چپیز بدلنا - گھولی التعویض عوض دیرک
چپغ - چوق معناسنه که پرده معروف است
چیغلدی - وشماطه خروش واختلال
چیقریغ وادرکه چرخه رشته رسیدن چیغ گبی
چیقریق ایکی - دولاب ایکی دوک معناسنه
چیقمق - برآمدن
چیقمق چمشیر - وفرنگیلر تحریرنی صورت پردازی
چیقن - طعامیکه بعض سفله از ضیافة باخود برداشته درخانه آرند زله گبی
چیقی - طعامیکه درسیر همراه برند پدرزه گبی دستارخوان گبی ومطلق طعامیکه همراه بردارند
چیک - خام رهت گبی
چیک تریاق - وکومرن دوه لکی شجره رستم که زرا وند باشد
چیکنمک - گرد برآوردن محو وتا بود ایلمک وپایمال ایتمک
چیل آت - اسپ دو موی سفید وسرخ درهم آمیخته که چال خروز نیز گویند چال معناسنه
چیلق قوشی - زغن

چیل - زغن وخاد وکید ومرشکیره وموشخواره غلیواج وغلیواز وگلیواج وخاد وچینگلاهی بتری سار الحدارة د ولنج قوشن چیلق قوشی
چیلا - چیله وبند العید قول
چین - آرام وآسایش وآسودگی الراحة دکلنمک
چین - شکن وشکن پیشانی بر اچهم وازده ویرا الغضن دریک بوکلمکی وبورشق وبوکلم
چین چین - چاوچاو والسقسقه صغرجق قوشی چاغروب اوتمک
چین صباح بوله گتمک - شکیر کردن ایوار معناسنه
چینگل - سالقمک چوبنه وکوچک پارچه لرینه دده دینور کانا معناسنه وچرتک نیز گوینده باشنگ
چینمک - خائیدن
چینه - دانه مرغان بپارسی وگونه از غله که مرغان را دهند شوشوالدخن تارو
چینی - شکر السکر شکر
چینی - منسوب به چین کاسه خصوصاً چینی نام برسنه که چین مملکتدن منسوب لور
چیولی - تافته الاستبرق براق ایواطلس
چیونتی - مور ومورچه کوچک آن خاول النمل قارنجه
چیونتا - مورسواری العجوف اوزون ایاقلو قرنجه

باب حای حطی

حاجت - آیفت وایفت وتلمنه دخواهش

وایا بایست وایه الحاجة احتیاج
حاجت چاہنا کسی سے - اینغت الاستدعا
برکسنہ برحاجت استمک و برنسنہ استدعا ایلمک
حاجیلر یولی - کہکشان
حادث - نوشو ونوه و نو در الحدیث الحادثہ
الحدوث اولدق نسنہ اولمق دیکیت اولمق
صکره دن اولمش نسنہ
حاسد - ناتوان بین الحسد بر کیمسہ نک نعمتک
زوالن تمنی ایتمک فهو حسود
حاشا - بنیزا الحاش قلب و حاشا الله معاذ الله
حاشلنمش قوزی - گوسفند در روغن بریان
کرده و رود معناسنہ
حاصل - نتیجہ الوجود بولمق
حاصل کرنا - توختن وارزه الغنا ربایلق
حاصل ہونا آرزو کا - آرزو شکستن مراد بولمق
حاصل ہونا جیسی ہوی مراد کا - گیرو کزلی
مرامی بولمق معناسنہ
حاضر جواب - کیسکہ بی تامل جواب دہد
حاضر ضامنی - کفالت کردن بحاضر کردن
کسی الکفل اوخشامق دیوینہ کفیل اولمق
حاضر ضامن - کفیل حاضر کردن کسے
الزعیم کفیل
حاضر کرنا - چیزی را حاضر کردن الاحضار
حاضر ایلمک
حاضر کرنا - مہیا کردن چیزے الاحضار حاضر لمق
حاضری لینا - سون وسان
حاضرلمق - مہیا کردن
حاطہ - آغیل وباندره
حافظ - بادگان الحافظ صقلایجی
حافظہ - وستوم التذکر المق
حاکم - داور الحکم حاکم اولان
حاکم باسیاست - سرہای کنا رنگ شہر کیا
حال - جاور کنونہ الحال ایشی کوچ
حال پوچھنا اور التفات کرنا - بنغر الالتفات اکلنمک
حال تباه مین گرفتار ہونا - بروز دیگر نشستن
وبروز فلا فی نشستن الفتون بری بری اردنجہ
محنتہ دوشمک
حال لانا - وجد کردن حال کردن وسماع
کردن السماع چالغیلہ جمعیت ایتمک
حاملہ - آبستن الحامل یوکلو
حائض - دشتان حائض معناسنہ
حباب - فراسیاب الحباب صو یوزنده و لان قبرجق
حباری - تودره آبره وہو بره بحرز الحبارے
طوی قوش توقدی معناسنہ
حبس - بند الحبس طوتمق
حتی - بارش تا ہندی یہانتک بفارسی فاید
وگین وودگ معناسنہ
حتاو الحتو - بولگ سجاف
حث - قندرمق ترغیب کبی
حجر - گوز قپاغندہ واجق سوبلجی چقمق

حشیه - ایکی آوج طلوسی ملوالکفین معناسنه
حج - زیارت ایتمك وقصد ایتمك وحج الکعبة قصده
حجاب - درفارسی شرم باشد الحیا را وتانمق
پرده اهرمنی حجاب شیطانی ونفوس شریره
انسانی وان راپرده ملکد رنیز خوانند
حجام - سرتراش گرآتانکوتانکرو توتونکو
الحلاق بربر
حجت - آوند نخشه چك گرد الحجة دلیل وبرهان
حجره - یاخته کرده اوطه معناسنه
حجرة النور - جوهری مرتشیشائی بفارسی ارسد
حجله - گردك الحجلة انواع ثیابله وتختکه مزین
گودیکواوینه دیرلربیت العروس گبی
حد - سومه وزبی نخچو پردن الحد غایت ونهایت
حدسے بڑهنا - بست شکستن فرایرك شدن
التجاوز حدودن کچمك
حده - آله زرگران وزرکش گران شاخشاز گبی
حدیث - بفارسی سروالحدیث سوز
حرارت - ورو گرمی وهم حرکت غلبه شوق
گخ گخ قرغنلق معناسنه گرازحرارت زنان
نوزاینده الحرارة اسیلك
حرارت بخارکی - تز درمه جشن گبی
حراست - نگهداشتن وپاس وپاساد
الحراسة صاقلمق
حرام - گول الحرام ضد الحلال
حرام مغز - سپس النخاع بوین ننکی ایچنده کی

آق ایلك که مردار ایلکه دیرلر دماغه دارقه
اولاشر سینده لی
حرام زاده - زنازاده وتخم حرام جامغو
وداغول وداغول خشنوك فغاك نغاك خشنوك
دخشوك مول النغل فاسد النسب صولیسز وبیج
حرامزاده - بدذات فتنه انگیز الشرار یرامز
حرام کا مال - مال حرام السحت حرام مالی
حرب طوتان - ویرجامی ماشدار ومعناسنه
حرص - آز وآزمند شدن وکا الشرة الطمع
حریص اولمق
حرف - وات الحروف حروف تهجینك بریسی
حرفه - پیشه وکار وشول ورزه الحرفة اصناعه
حرفه کرنیوالا - پیشه گرالصناعه حرفه فهو صانع
حرکات زنان - غربیلز الغنج ناز وشیوه
حرکت - جنبش وبازش الحرکة دپرنمك
حرکت کرنا - نویدن وتلاوت باشد الاهتزاز
دپرنمك
حرم اغاسی - وخادم اغاخواجه سرا
دثر اکام معناسنه
حریر - پرنون ویرذون وبرنون بلخا الحریر
شول توبه دیرلرکه ارشی وارغاجی ابریشم اوله
حریره - الحسوة طعام تیخذ من دقیق
حریص - رتر دارغنده وریج
حریص مباشرت - جانشکر جماعه حریص و
وتوقانی شدیدا اولان

حریف - ہم پیشہ وحریف جنگ راہم آوردو
ہم نبرد و ہمتا و ہم صنعت و برابر یا آلتش ویش
اندو کی کشی العدو دشمن
حریف - دشمن العدو دشمن
حزب - گروہ الحزب جماعۃ وطائفۃ
حزر - تخمین ایتمک
حزمہ - بر قوجق نسنہ ندن اولور سہ
حزون - یرام خویلو کیمسہ
حس - پولاب وستر سا انچہ بنظر و حس دریابد
حساب - آبارہ ہمارہ وہمارہ دومارہ وشمار
وامارہ وامارہ گیر حساب گیرندہ مار دفتر حساب
ومحاسب نیز احساب صایمق
حسرت - افسوس و رسانغا راوندامۃ الحسرۃ
ندامۃ وفوت اولیجہ نسنہ ایچون غصہ ایتمق
حسرت کرنا - ارمانیدن آرزو چکمک
حس مشترک - گیوور
حسن و جمال - خوبی خدیر الجمال گوزللک
حسی - پولابی وستر سائی
حسین و جمیل - خجیر الحسن گوزللک خوش سان
رجل حسین و امرۃ حسنا
حشرات الارض - خستروگردشندہ الحشرت
حیوانات ارضک صغارینہ دیرلر
حشاری - ویا دزآت تند کہ تیزاسپ باشد
حشمت و شوکت - شکوہ افرہ وفروافرنگ
الحشمت ہیبت حرمت

حشو - آکن آکنہ وآکنش جبغوت و چبغوت
چغبت چبغوت آکین الحشو قفتان پنبوقلمق
حشیل - اہار جامہ وپارچہ وکاغذ آہار وشوی گویے
حصار - صویہ قائمق وقاندرمق وطولمق
حصات من اسمارویت
حصار - پلانقہ
حصب - اودن
حصور - ہیر سا الحصور عورتہ جماع ایدہ مین
حصۃ - پرکالہ بہرہ بون گنج رنگ سد السہم
الحظ حصہ ونصیب
حضرت - تیمسار وشنحید وشت وفرگاہ
حضیض - طاغ اتکی وانچاق یر ویلدزی و
انچاق کشی
حط - براقمق واشاغہ قومق
حطم - صمق کسر کبی شکستن معناسنہ
حطام - یولارایبی زمام کبی رسن مہار شتر
حظیرہ - خباک و خپاک الحظیرہ دوہ وقیون
آغلی وماندرہ
حظظ - صبر کبی براچی دوانات دیدرکہ بر یکنلو
اغاجک عصارہ سیدر
حظیظ - نصیب
حفاظت - نگہداشتن گیروالحفظ صقلامق
حفظ - آزبر دہون زبریاد زبیر
حفظ وضع - پاسداالصون حفظ ایتمک
حق - ہدوہودہ دبیہدہ وبیہودہ ناحق

هستوالحق گرچک طوغری نسنه
حق پسند - غباد
حقد - سروالحقد کین
حق توشی - اسحق توشی هندی بڑباکل جوک وشباد یزگی
حق نظر - پدندر
حقه - بعربی درج باشد بهندی قلیان وغلیان بتر کی بوری وچبک اقسام آن
حقیر - شور وموه باژه وباژه اختقارت خورلق
حقیقت - آمیغ هرانید وچلوئگی وخوده الحقیقة ضد المجاز
حقیقی - آمیغی وهاینی الحقیق لایق وواجب
حکایت - داستان افسانه وسرگذشت المثل حکایت وقصه
حکم - فرمان وفرازمان وفرگفت لامر بویرق
حکم رانی - گیرودار الامره بکلک
حکمت - فرزیو دفرزان الحکمة العقل
حکومت - داوری وکارگیای وکارکیائی گیرو دار ودار وگیر الحکم
حکیم - پزشک وپچشک وبزشک وپزشک رادورد وفرسادشناد وبلو الطبیب الحکیم الحکمة صاحب
حلاج - فلخودا الحلاج بوک وپنبوق آتمق نغتی حلاج گلور
حلاج چکی - آلتی از چوب که برزه کمان زنند

وحلاج طوقمغی دخی دیر لرفلخم گبی
حلال - زندآور الحلال الطاهر والحلال ضد الحرام
حلال خور - بهنگی باشد چندال الکناس سپورجی
حلال کرنا - گردن بریدن حیوان البسمل الذبح بوغازلمق
حلق - گلو گلچ ونا سوری الحلق بوغاز حلقوم گبی
حلقه - بروین چنار چنبر جوش جوشن الحلقة جبه حلقه سی وتیمو حلقه سی وغیره
حلقه مارنا سپاه کا - پروزتنوره چپیره وگرتک الحلق حلقه اولمق وعکرک لای ایله حلقه واری دایره اویوب جز کلنمسنه دینور
حلکاری - نقش طلا ونقره محلول برجامه المفضض گموشلو مرصع نسنه
حلم - غریز الحلم یواشلق
حلیم - بردبار ونرمسار الحلیم یواش کیمسه
حلوا - مالکانه ومالکاشکوفه وشکوفی کالاشکن نکری بپشپاره گوزینه گولاج لابرلانیم اشکنی ونیم شکری افروشه جوزینه وشهی وشاهی آزاد
حلوامغزی - کیبتا وکیبته آق حلوا وشمانی حلوا وقبا حلوا
حلوان - میش بچه وبزغاله شیشاک السخله قوزی ودخی قرتوسے البهیمة الصغر العتود دخی دقوبوقوزی
حلوا سوهن - حلوائی سوهان هرچه سخت باشد تکا شکر فرنگاج وپیج دربهشت گوسه ازان
حلوائی - حلوافروش وحلواگر

حلی شفتالو - شفتالوار دی امید رکه تویسز
وآبدار ولذیذ اولور هلو وهلو چین معناسنه
حماض - هندی چوکا بفارسی ترشه الحماض
براو تدر قیزل چچکلی وعند البعض کردمه اوتی دیرلر
حماقت - چپالی غلیو احماقة
حمال - بارکش وگران پشت الحامل یوکلو کیمسه
حمال مبالغه
حمال سحری - یوت حمال خر پشته گبی
حمام - گرمابه وگرمابان وگرماوان گذ وخ الحمام
مشهور موضع
حمائل - قلاده گردن که ازته بغل گذارند
الوشاح اینلو به طونمش بز ویا ادیم که جواهرله
مرصع اید وب عورتلر بوینیله قوشتی التنده
بغلر حمائل باغی گبی
حمایت - نهو بر ونهو به وسایه الحمایة حفظ
ایتمک ودفع ایتمک
حمایت کرنا - اند سیدن الحمایة حمایت ایتمک
حمد خدای عزوجل - آفند ستا افد ستا الحمد
اوکمک
حمد وشکر - سپاس الحمد والشکر ثنا وجه التعظیم
برکیمسری مدح وثنا ایتمک
حمله - کوهه چالش صواش ههجوم معناسنه
حمله کرنا - چالش آوردن وآور دیدن
دوگوشمک صواشمق
حن - تضرع ایتمک وایکلامک انین گبی واسرکمک

ترحم گبی حن الیه حنینا وحن علیه تحنن ترحم
حنظل - تمبت لبستو وکبسته وبهور قارغه دولکی
حوادث - پتیار وپتیاره الداهیة البلاء
حواری - ومغربی طائفه لشکر از عرب که بدر
امرا خدمت کنند سیمبر اسوار وخلا برگبی
حوالات - نواخانه زندان وبندی خانه
السجن حبس وزندان
حوائج - گرگلو
حوائج - دیگ افزار که بهارات وحبوبات در
اصلاح طعام ایچون تجره یه قونیلور
حور - زن سخت سفید وسخت سیاه چشم الحورا
گوزینک آغی وقره سی شدتله آق وقره اولان عورت
حوصله - شکانک وچینه دان وزاغ وزاغر
گزارش الحوصلة قورصق
حوض - آبدان برکه آوشال فانه الحوض معروف
حوض پانی سے بهرنا - لب گردان کردن
حوض لبالب الحوض حوضه صودن طولدرلک
حوض کاغذ بنانیکا - تنور
حوکره - پاره زمین که کشت دارد اگردران
بقول باشد یا حبوبات اولک گویند کرته گبی
حولی - صحن خانه اواوگی
حیا - آزرم وناموس وشرم الحیا اراوتامق
حیات - زی سیاب الحیاة دیریلک
حیدود - قزاق ره افتادن وزوباد کوج گبی
حیران - اندروا خیره خیر کالیوه وخیره و

کالبُوی کلاوہ دنک کلاکیوہ وسراسیمہ ونگ
ودینک وشیب وتیب وفلاوہ یامی الحیرۃ
سرگردانلق دنک مالق وسمہ وونگ دینک
دبون الحائر تحیر کیمسہ

حیران ہونا - ہائز وبیدن شاشمق شاشرمق
وسرگردان ولمق
حیض - دشتان شدن زن قان آقمق
سیلان دم معناسنہ
حیض کالتہ - شلہ وشنگہ الفرصۃ بزپارہ سی کہ
آنوکلہ عورت حیض قانن سیلر
حیض والی - دشتان
حیف - کیفر
حیقرمق - وچاغرمق فریاد ایلمک آثیر اک گبی
حیقرمہ - وچاغرمہ آوازہ ونعرہ
حیلہ - تزئب الحیلۃ صورت او غریلغی ودکش دیبہ
حیلہ ومکر سے کوئی چیز حاصل کرنا - واکشیدن
حیوان - جاندار روح وجانہ الحیوان ذی روح

باب خای معجمہ

خاتم چچکی - خطمی باشد
خاتم بندی - وخاتم کاری برچین پرچین کاری
الترصیع بزمک
خادم - نزاور آئینہ دار الخدمۃ قوللق الخادم واحد
خارش - گر الجرب ویوز

خاخام - معلم یہودان راگویند پیشہ گبی
خار خار صولمق - از تشنگی پی در پی نفس کشیدن
شمانید گبی
خارل خارل بادہ ایچمک - بی فاصلہ روزی
یا شبی ہمیشہ شراب خوردن لبرا چشمہ حضر کردن گبی
خارلدی - خروش وغوغا
خاصگی - ہنرپر وپسندیدہ الخاصۃ ہرشے
مختص ولمق
خاص وخصوص - ویژہ ویژگان خاصان
ویژش تقدس تقدیس وتاک الخصوص مختص ولمق
خاصہ - برابر خرچی اندی کرشیک
خاصہ - طعام خاص امرا
خاصیت - گوہنشر گزینہ گزینی وخاصیت طبیعی
رامُوتہ التخصیص خاصہ
خاطر - یا دالخاطر ازاولور کہ قلب مراد اولور
خاطر خواہ - وخاطر پزیر وخاطر پسند الرغبۃ
مرغوب نسنہ
خاک - وواچاک الترابط پراق
خاکا - انگارہ وبیرنگ گردہ مسودہ معناسنہ
خاک تودہ - وآماج وآماجگاہ وآماج خانہ
الہدف پوطہ وطبلہ
خاک چھاننی والا - خاک شور وخاک بیز ونگ شور
خاکروب - جاروب زن ودرہندی پاک
کن ادب خانہ کہ حلال وجلالہ یا شدیالکا بہرد وآرش
ہاری حلال خور الکناس سپوجی

خاکشور - انچہ گازران بکار برند بہندی ریہہ
خاکشی و خاکژی و شفترک بذر الخم و بذر الخبہ قرہ
حسن اوتی و قوش اتمکی
خاگینہ - و خایہ ریز و خایہ گینہ العجۃ یغانہ قایغنہ
خال - رنگ الخال بک
خالچہ - بچاق و بالد رتمام پاے آدمی
از انگشت تا بن ران باشد شاغ کبی
خالص - سرہ و خام شاؤ و ویژہ تزا و یشک
و زر خالص را دہ دہی و دہ دہی و زرشش
سری و زر کامل عیار و زر جعفری الخلاصۃ
ہرسنہ نک گزیدہ سی و اویور تلمسی
خالطہ - و کسمک چوبیکہ در گردن بند سگ کنند
تا نتواند جاوید ساجور کبی
خالو - برادر مادر و کاکو الخال لو انا قرنداشی
ترکچہ طائی دیرلر و اوز قرنداشی
خالی - تہی و تنگ کلاک اصفر بوش
خالی کرنا - پرداختن الصفر بوشالمق
خالی ہاتھ - تہیدست و رست ایلی بوش کمسنہ
خاندان - و تبار دودہ و دودمان ابدان
القبیلۃ صوی کوچک رابوی گویند
خان - کاروان سرا خان و خان خرک معناسنہ
خانسامان - میر سامان و ناظر و ناظر بیوتات
خانقاہ - سنجستان
خانہ باغ - سرابستان الحدیقۃ باغچہ و بوستان
خانہ داری - ایشگینی و ایشگین صاحب خانہ

قوناق صاحبی
خانہ کعبہ - آبا و الکعبۃ بیت الحرام
خانہ داماد - داماد یکہ بخانہ اش جا دہند
خاوند - شوہر
خاوند - خداوند و مالک و شوی نیز بترکی اوشقہ
البعل ار
خبث - ہر نوت الخبث چرکینلک و نجاست
خبث الحدید داشخال و داشخار فنجنوش دمور بوقی
خبر - آگاہی یا آمدن آوردن داشتن دادن
یافتن بودن گویند زنہار و پیام الخبر سوز
خبرچی - و جاسوس بردر
خبر خوش - نوید مژدہ نوند البشارۃ و مژدگانی
انچہ بمژدہ رسان دہند بترکی مشتلق گویند
خبر سر چاپمق - و یاصمق و نہب و غارت ایتمک
و سکردم ایتمک و چاتوب چاپمق شبخون دتیع زد
خبردار کرنا - آژیریدن نواشیدن آگاہیدن
التنبیہ اویاندرمق و خبر دیرمک
خبر لگانا - بوبردن الاستخبار خبر صورمق
خٹکہ مارنا - سٹل و کلتک زدن الضرب بالعصا
طیاق اورمق و کوتک چالمق و کنک ایلہ
دوکمک
ختنہ - خروسہ و خروسک الختانۃ و سنت
ایدہ جلک یرہ ختان دیرلر ارلرک
و عورتلرک
خجالت - شورہ رنگ شرمندگی آب شدن

خوئی خوی الجبالة حیادن یوزی قزارمق
خجل ہونا ۔ چکیسدن الخجلہ اوتانمق
خچر ۔ استر کو تینیا البغل قاطر
خدا او تھالی ۔ خدا بردارد و از میان بردارد
و خدا از پیش و از پیش چشم بردارد و خدا جواب
دہد و خدا بمیراند یا بدوی شلگ من قدرے
یعنی اللہ قالدرسہ
خدا پرست ۔ ایزد گشسپ پرستندہ خدا
خدا سے کام پڑنا ۔ کار بخدا افتادن
خدا سے کوی چیز مانگنا ۔ سیمراخ اللہ دن استمک
خدا کی قسم ۔ نام خدا سوگند بخدا ایم اللہ
خدا نخواستہ ۔ و خدا نکردہ و خدا نہ پسندد لا یقدر اللہ
اللہ سومسہ
خدام صاحبی ۔ پریخوان گبی آنکہ افسون پری خواند
خدمتگار ۔ آدم بترکی توپوجی زاور رزوار و
رواز الخادم قراوشی و قول
خراب کرنا ۔ مخیدن التخریب خراب ایتمک
خراب کرنیوالا ۔ گمزن
خراب و ضائع ۔ نشت یبات شنار الخراب بقلمشدہ
خرّاٹی ۔ صفیر خواب و نفیر خواب و خر خر گروشش
سوتانک وانفہ اغونک خراخر خراک الغطیط خورلامق
خراج ۔ باج ساو و بہد استانی و ہوای
غیر مقرر باشد
خراد ۔ الہ چوب ہموار کردن
خرادی ۔ خراد

خربوزہ ۔ و خربزہ و فربوک خام و کوچک را
کالک و سبج و غنچہ و شفرہ و گرمہ خربزہ پیش رس شلد
البطیخ قادون الحداجہ خام دولک
خرج ۔ ہزینہ خرج در فارسی ہم مال آید
خراج بالائی ۔ خرج بالادستی و بالا خرجی
خر بندہ اویونی ۔ خربازان عربیدہ تدبیح دیر لر
خرجی ۔ خرجین جوال و غنج شکیش و باردان و
گونند الرد انچہ سبزی دران کردہ بر خر بار کنند
الخرج ہکبہ و دغارجق و چوال و خورج
خرچی ۔ مزد زنا و چرمہ
خرخرانا ۔ غرنبیدن حیقرمق معناسنہ و نیز در
گلو رسیدن جان
خرخراہٹ ۔ کرشش بخنت الغطیط خورلامق و
خورلدی
خردمرد ۔ ادوات خانہ معناسنہ دریک و لک گبی
خردہ جی ۔ خردہ فروش خرزی گبی
خرزہ ۔ بجرہ البقر اندرزا گبی
خرسز ۔ دزد منگل گبی
خرسز فنزی ۔ لاٹین دزدان کہ ہر جا خواہند
روشنش کنند فنگ گبی
خرسزلق ۔ سرقت اندگبی و خرسزلمق دزدیدن
خرسز تیاغی ۔ دزد افشار گبی تھانگی
خرفہ ۔ بجلا فرفخ فرفخ فرفہ و فرفہن بر پہن
البا قلا رسمزاوتی
خرق ۔ کسود درشتی با مردم کردن وانچہ لتیام

نیز بر دگو درز الخرق پرتق و یرتق
خرقه - خستوانه لباس فقرا ثرند پاره خرقه
الخرقه بزپاره سی
خرکیر - خنجر فنجره شول کیسه که آلت رجولیتی
ایری وقالین اوله
خرگوش - درما الارنب طوشان
خرلیتی - صدائے گلو در خواب و شرفه
وغیره خراخر گبی خرلدی نیز آواز آب راکه از
بالا ریزد چاغلدی گویند خراره گبی
خرما قبجوغی - خرما چکلنک غلافی در گوزه مخ گبی
خرمایکمز - سیندهی که از درخت خرما برآید و
در آفتاب علامات گیرد سقن گبی سیلان دخی دینور
خرمالق - باغچه خرما مخستان معناسنه
خرمنی یانیق - خرمن سوخته باشد که سرمایه سے
تلف اولوب ضرر وزیانه اوغرامش کمسنه
خروس گوزی - انجدان رومی که کاشم
رومی وکروین باشد
خریطه - بدره تیماج و دول بدری کیسه زر
بیله وبیل وبیله خریطه عطار الخریطه تختیاندن
وغیرندن اولان کیسه وطوربه
خریف - پاییز وبرگ ریزان موسم خزان
گوز آئی لری
خزان - پاییز وبرگ ریزان وآن ماه را
مهرگان نامند الصیف الربیع یاز گونی
خزانه - گنج وگنجینه بوتنه نهندره ونهاندره
ونهانخانه وتوبکه توپک الخزینه مال قوید ...
پر مخزن گبی
خزانچی - خزینه دار وگنجینه دار وخزینه چی
گنجور وکهبد خازن معناسنه
خس - آخگل داسه داس قلچق معناسنه
خست - فرووه الدناءة الصلسز لق وخسیسلک
خسیس - دون وژگور وفروکاس کمینه لنک
الدنی اصلسز
خسک - سیالخ آهن سرتیز که براه دشمن اندازند
خشردی - وقترمسے وتقردسے آواز
کاغذ که خشت خشت باشد
خشخشی داڑهی کترنا - مورچه پی زدن
خشک - الیابس والیبس قروق
خشکا - خشکه پلاو وبده وچلاو البهط یا غنز
وطوز سز لپا معناسنه ولاپه دخی دینور
خشک دماغ - دماغ سوخته
خشکی - الیبس قرولق
خشکی - برسم اللطخ اروه انچه برغواله چسپانید
خشکی - دست شو
خشلدی - آواز بینی در انزال خنجه گبی
خشلنمق - ابالنا وشلما به صوده خشلنمش شلغم در
خشیرلعق - فاسد شدن تربوز وخربوزه و
خیار وسائر میوه بو صلنش نیز گویند آلجست گبی
خصومت - جنگ باآوردن کردن پیوستن
افتادن داشتن وافند وآفند الخصومة

دو گوشش وصواشس معناسنه آفندیدن و
افندیدن جنگ غوغا ایلمک معناسنه
خصیه - گند خایه الخصیة خایه وطشاق
خضاب - رنگ کردن از حنا و وسمه الخضاب
بویه هرندن اولورسه
خضاب لگانا - خضاب بستن زدون نهادن
کردن دادن ساختن الخضب بویامق
بویا رنگ بویامق رنگ کردن
خط - نوشته ونامه وسه وکشته خط کشیده ونامه
سمیره خط کشیده لکیر وخط اهم کتا الخط یازی
خط - سبزه تورسته کرد لب البقل صقال بتمک
خطا - بزه الخطا صوج
خطاب - مهرخوان
خط بطلان - کشه جزکی معناسنه
خطرناک جگهه دریایین فلغند فم الاسد طاروغا
خط نکلنا - خط دمیدن برآمدن البقل صقال بتمک
خطمی - خیرو خاتم چچکی
خف - ایچ ادک
خف - سینجک نسنه
خفت - الاجه آت
خفا - کزلونسه مستورگبی وبکسر هرسنه نک
اورتوسی وپرده سی
خفوت - آواز طورمق واو دسونیمک
خفاش - یراسه قوش که گیجه طیران ایدر
کوندز گوزنی گورمز

خفیف - یعنی که ثقیلک ضدیدر
خلاصه - زاوه هرسنه نک گزیده سی واو یوزی تعمسی
خلاف - انیسان وانیسون ونسیان نیسان
الضد المخالف
خلال - دندان کاو و دندان کاوک دندان
آپریز و دندان آویزو دندان پریز و دندان
اپریش و دندان آفریش و دندان پریش دیش
قورجلیه جق خلال معناسنه
خلال کرنا - خلال کردن وخلال بدندان
کردن التخلیل وتشلری خلاللمق
خلالق - وقرنق جاریه کنیز گبی هایک نیسنه
خلجان خاطر - خودک الخلجان دپرنمک و
مضطرب اولمق
خلخال - پابرنجین
خلطه - قلاده سگ کلند گبی
خلع - نیوه چیپینه خلع نفس باشد از بدن
خلعت - پوشیده سراپا خلع علیه خلعة ای البسه
خلع کرنا - سر تریدن خلع امراته خلعا ای
ازال نکاح امراته خلعا
خلق - فرخوی الخلق خوی وطبیعت
خلقت - نهاد الخلیقه طبیعت الخلقة یرادلش فطرت گبی
خلوت خانه - نشیمن نهفت الخلوة اوتوریجق مکان
خلیج - شاخابه ارماق نهر معناسنه
خلیفه - پوران پیره الخلیفه اولو سلطان و
کشینک یرینه قائم مقام اولان

تخلیق - آمیز کارو ساز کارو سازوار ساویز
انجمیر الایق
تخم ٹھوکنا - دست بباز و زدن و دست کوفتن
مشتمال ضرب الیدین علی العضدین الیله بازو
اورمق کروش طوتمق ایچون
تخمان کبیر - ہندی بیل کہ میوہ ہندی باشد
کلان را بترکی مرور وا غاج مروری گویند و کوچک
را یر مروری و مطلق ذکرا ولنسه مراد صغیر شبوہ
تخم - انکہ از بینی حرف زند بسبب ضعف دماغ
کلامی کلکز دن اخراج ایدن کمسنه منگیدان گبی
تخمرا - بوریا باف ناسج البوریا بوریا طقوجی
تخمیر - آرد سرشته العجین خمیر
تخمیر اوٹھانا - آشوردن یوغرمق
تخمیر اوٹھنا - خمیر آمدن العجن خمیر یوغرمق
خمیر کہٹا ہونا - ترش شدن خمیر التخوخه خمیر
اکشیمک
خمیر رکھنا - خمیر کردن التخمیر یوغرمق
خمیر کرنا - یوغورمق غنجه گبی
خمیره - خمیر مایه الفتاق خمیر مایه سی
خمیری روٹی - نان خمیر کلیچه یاغلی چورک
خنازیر - ریش خوک
خناق - باد زهره و زهر باد بوغازده اولان
شیش خناک معناسنه
خنجر - دشنه خنجر معناسنه
خنثی - کماسه ذکری و خرجی اولان کیمسه

خندق - ترک کنده بنک معناسنه
خنصر - کالنچ و کالیچ و کالوج و کلک سرچه پرمق
خنجری - نام سازیست
خواب - انچه در خواب بینند خواب بوچ و خواب
پریشان انچه قابل تعبیر نباشد بوشاسپ و بوشیا
وتیناب و خواب جا دق را اندرا خوانند اکثرا اردو
خواب غفلت - گران خواب خواب سنگین
و گران خواب در صفت آدم افتد
خواجه - ترد
خواری میں گزارنا - آزرم خوار لمق و دشوار
لغنده اولمق
خوان - سینی و سین و سنی تبنگی پیشاره و خیبن
و دارنگ الخوان سفره
خوان پوش - چتو
خواجه سرا - خواجه المجبوب الخصی خایه سی چقمش کشی
خواجه - کدخدا و میره و شیم الشیخ خوجه و اولو کشی
خوان - و خوانچه کوچک آن شیدان السفره تبسی معناسنه
خوانچه - طبقچه
خوان سامان - وتوشمال و خوان سالار
کاوول سفره جی باشی
خواهش - شادخواست و ندا الشوق کشینک
نفسی برنسنه یه چکلمک والاشتیاق آرزو منداولمق
خواه مخواه - خواهی نخواهی و خواه ناخواه و ناچار
و ناگریز ولاجرم ولابد ولامحاله
خوجا - غلام خایه بریده کرکره ما دیذاد خایه بریده

الخفی والمحبوب خانہ سی چیقیش کشی
خواہش حائلہ عورت ۔ دوشاب دلی ودوشاب
دل صفت
خواہش کرنا ۔ گرائیدن الارادۃ دیلہ مک
التمایل میل ایتمک
خوب ۔ خوش خوشا نیکو گش ستودہ سیغ نغز پسند
پسندیدہ فری نلم وشس غریر برار ین الاحسن
کوکچک وگوزل ہسنہ
خوبانی ۔ وشکر بادام المشمش زردآلو یمشی
خوب صورت ۔ سندر الجمیل گوزل وگوزللک
خوب کلان ۔ خاکشی البذر الخم والبذر المخبۃ قوش
اکلی وقرہ حسل وتی
خوبی ۔ رنگ بہا شمال گوزللک
خود ۔ بویشمن البیضۃ اشوق توغلغہ
خودآرائی ۔ دُشس بزنمک
خودپسند ۔ خودسوار وخودسر وخودرائے وخود
رایہ یک راکب الراس کندی رائینی بکنوب غیرک
رائے وتدبیرینہ قائل اولمیان کشی
خودرو پھول ۔ گل خودرو وگل بیگانہ
خودغرض ۔ خودمراد وخودمرادہ وخودکام و
خودکامہ وبرائے خویشتن بودن کندی رائی
اوزرینہ گیدن کیمسنہ
خودنما ۔ خودنمای خودستای
خورطہ ۔ ہزل ومزاح وگنگل
خورہ ۔ پترہ

خوش آواز ۔ کلبانگ صوت حسن خوش سسی
خوش الحان ۔ زہرہ نوا
خوشامد ۔ وچاپلوسی وچرب زبانی ولابہ لوس
المصانعۃ ایلک ایتمک لمداراۃ رفق ایتمک وحسن
وخلق وریو شقلق
خوشامدی ۔ بادخوان وخوشامدگوئی وبادپران
التملق چاپلوس ایدیجی
خوشبو ۔ لادن نام خوشبو زاہری وزاہری
بوئی خوش العطر الطیب خوش قوقولو نسنہ
خوشبودار ۔ بویا معطر ایو قوقولو نسنہ
خوشبو لگانا ۔ خوشبو مالیدن التضمخ بولاشمق
خوش حال ۔ شاد بہر شاد خوارستاسن تناسیدن
مصدر شہند ایولک صاغلق معناسنہ
خوشحالی ۔ کاغک النشاط شادلق
خوشخبری ۔ مژدہ ونوید مژدگانی وخرام و
ایثوک نغیاز فغیازی البشارۃ مشتلق
خوشخبری دینا ۔ نوید دادن ومژدہ دادن
وآوردن ورسانیدن الاستبشار شادلق ایتمک
خوش خلق ۔ نیکخو وساوی مشکو بہجو سیبویہ
الجدیر اللائق النیق واللیاقۃ لائق اولمق
خوش خوراک ۔ خوش غذا
خوش طبع ۔ لیوہ کارنگ کہراس المزاح لطیفہ
ایلمک بشوشن والوف معناسنہ وشن وشقراق
وشقاجی دینور شکر ریز گپ
خوش طبعی ۔ لاغ وخیتال نکل المزاح خورطہ معناسنہ

خوش غلاف - الا لوق شول قلیچ که قیندن چیقماسی
اسان اوله
خوشنصیب - سپید بخت بهرات
خوش کام - اول آتدر که یورویشی و پرتشی
زیاده مطبوع اوله
خوشلمق - محظوظ شدن بدندان خوش آمدن معناسنه
خوش مزه - گوارا نسیم راست مزه اللذت برشینک
طعمی ایو اولمق واللذاذة وده اولذت و
اللذیذ طاتلو ولذتلو معناسنه
خوشنویس - خطاط سحر بنان کبی
خوشه - خوشه انگور را کوبک و سپرغم و شنگ
وشفشه پیراتاک و پرز گویند و خوشه خرما را
گوبک وکنگ و مطلق خوشه را سپرغ و شنالک
گویند کانا وکانا ز چوب بن خرما تلسک
خوشه کوچک انگور که جزو خوشه بزرک باشد السبلة
بغدای وار پهباشاقی العنقود خرما و اوزم سالقمی معناسنه
خوشه میوه - هونک
خوش هونا - خوشلمق محظوظ اولمق
خوشی - شادمانی و شادی وریزه ورنگ و
سور و شنتی الحبور والبهجة شادلق
خوطاز - پرچم گاو بحر خوطاز نیز و پرچم را الطوراق
گویند
خوف - ترس و بیم زلیف شکوه و شکوهیدن
مصدر و تهیب تهیو هراسهم ... الخوف
مکروه الحچون انسانه عارض اولان قورقو

خوفناک اره - بزنگاه قورقوریی
خوگر - وخوکرده وخوگرفته وخوپزیر وخوازه گر
الوف معناسنه
خوگیر - عرق گیر ونمد زین وتکلتو خوگر الالبد لچه که
یوکدن اوله
خون - رنگ وپزد الدم قان
خون بها - الدیة مقتولک بدل دیر دکلری مال
خون بها مین مارنا - شبلة القود قاتلی مقتول یرینه
قصاص ایتمک
خون بهانی کی جگهه - درز ند المقاتلة دیالشمک
ومقاتل الانسان المواضع التی اذا اصیبت قتلته
خون بیٹهنا - برآمدن خون از مقعد در بواسیر
وغیره خون نشستن
خون سپید هونا - خون سپید شدن
خون کا پیاسا - تشنه خون وتشنه بخون عطشان
الدم قانک صوصامسی
خون کا چاهنی والا - خون خواه وخون دار
خون کا عوض چاهنا - خون خواهی الانتقام
کین المو القصاص قو ددن عبارتدر
خون کا عوض لینا - قصاص گرفتن وخون گرفتن
الاقتصاص قصاص ایتمک
خون لینا - رگ زدن نشترزدن وخون گرفتن
وخون کشیدن وخون کم کردن الفصد طمر کسمک
خونلین - خون ریز ساالوک السفک قان دوکمک
السفاک السفاح

خونی - قیف بتو گبی
خوئی - نمش گیش السجیۃ الدریۃ الشیمہ طبیعت و عادت
و اشیین ضد الزین یرامز نسنہ
خوئی بد - جلوا ذا زیرسی اخلاق یرامز خوئیکو سنہ
خو چھوڑنا - خوگر دانیدن و خوی باز کردن
ترک العادۃ عادتہ براقمق
خوگر کرنا - خو دادن التعوید عادت ایتمک
خوگر ہونا - خوگر دن و خوگر فتن التعود عادت ایدنمک
خوید - القصیل قصیل خصیل
خویش - نشمن القرابۃ یقینلق
خیال - پندار بند بندیشہ و بندیشہا و سرو برگ
الخیالۃ فکر الظن صانمق و صانی
خیال فنر - فانوس خیال و دونیجی فنر فانوس
گردان گبی
خیال و تصور - صانی پندار گبی
خیانت - رنگ و گریو دوم الخون خیانت ایتمک
خیرات - آرازشش و ارزانش و نواختہ الخیرۃ
ایلک و کرم
خیروک - و بجن وار منیلر غیاری نبات آست
شبیہ اسفناخ برغست گبی
خیرہ - قماشق و ایوشق
خیلیجہ - بسیار معناسنہ خیلیجہ زحمتا آشوب گبد غلولہ گبی
خیری - زراو شان شبو معناسنہ در
خیریت - بہ افتادہ الخیر ایلک
خیمہ - افراس تا ترشش خان و شش خانہ و سراپردہ

خیمہ مدور گشتان یک چوبہ اسپک خیمہ کلان
گگہ کوچک خیمہ باریک برائے منع پشہ و
مگس چادر معناسنہ
خیلہ - زن کول خویلۃ الحماقۃ قلتہ عقل فہو
حمق و امراۃ حمقاء و نسوۃ حمق

باب دال مہملہ

دابنا - چیزے را بدست فرو نشاندن الغمز
صقمق عصر گبی
داتا - رادو رد الجواد جومرد کشی
داد - ادرفن بریون و لیتن کریون گوارن و
گرارون اگریون القوبا تمرکی علتی
داد - العدل جورک ضدیدر
دادا - نیا و نیا کان الجد اب الاب و اب الام
دادہ فرجد گبی
داد پانا - بداد خود رسیدن الغواثہ الاستغاثہ
یاردم و مدد ایستمک - یاردم بولمق معناسنہ در
داد خواہی - گزارش التظلم اظہار ظلم ایتمک
التظاہر قاشمق یعنے بری برینہ معاونت ایتمک
داد دینا - بداد رسانیدن الاغاثہ مدد ایتمک
دادرس - داتو برعادل معناسنہ
داد ملق - چاشنی کہ بدریافت مزہ طعام بردارند
داد و دہش - داشاب و لیش العطاء بخشش و احسان
داماد - شوہر دختر الختن گویگو
دادی - سال خوردہ جاریہ دادا معناسنہ

دادی - مادر پدر الجدة ام الاب و ام الام

دار الشفا - بیمار خانہ و بیمارستان مارسان و مارستان پهروانکہ و پهروانہ

دار اغاجی - سولی سر گوتا معناسنہ

دارو - بارود و باروت داروی تفنگ وپارود

دارو - درمان الدواء علاج ایتمک

دارو - می بترکی جا غیر الخمر سجی

داروغہ - کارکن ول القیم بر نسنہ نک مورنج احوالن گورب گوزادن متولی وقف گبی جا بلر گبی بنانا ناظر لرینہ دینور

داروغہ توپخانہ - میر آتش

داروغہ دیوانخانہ - میر بار بترکی ایشک آقاسی

داروغگی - باربکی

داریحان - گدرم گبی برغلہ در بریخ ار اسندہ نر

داستانہ - دستکی جانوران شکاری را گویند القفاز ال دوان

داستانہ - دستوانہ و دستینہ بترکی قلچاق القفاز الحدید ال دوانی کہ تیمور دن اولہ

داستانہ - دستہ سپر و داستانہ سپر

داغ - لکہ چینک داغ پیشانی الوسم داغ ایتمک یاقی داغ کہ بر جسم کسے کنند و علامت معناسنہ

دہ گلور داغلق - پراگندہ شدن

دال - و بداغ شاخ برزہ گبی

دالان - شبیث دهشوا

دال چینیکی - لپیہ

دام - کہ تلہ باشد فق و قپان معناسنہ

داماد - گویگو شاہ معناسنہ

دامن - بترکی ایتاک الذیل اتک

دامن پهیلانا - دامن واشتن انبساط الذیل یعنے اتک یایمق

دامن جهاڑنا - گلا بندن تگانیدن فرتولیدن النفض صاچمق و سلکمک نفض الثوب والشجر

دامن کمر پر باندهنا در مالیدن دامن بر میان زدن ربط الذیل علی الخصر صیغا نمک و چرمک

دامن کوہ - تنیزہ ناحیة الجبل طاغ اتکی

دان - بخشش العطیة بخشش

دان - جهیز الجهاز متاع و اسباب

دانہ بدلنا - اغار القمری دا دقمری مادہ خود را بدهان

دانا بدلنا - بیلمک عرغ گبی

دانا پانی - دانہ و آب لمجاز آبخورد و آبشخور النصیب

دانا پڑنا - دانہ افتادن در زراعت دانہ گتورنک اکین جدل الزرع

دانت - دندان کنکار نہر یار هوسیا و دندان افزون اسپ اہر ہار خوانند کہ تا نشکنند اسپ کاہ نخورد الفرس دشمن سن گبی

دانت اوکهاڑنا - دندان برکندن و دندان کشیدن القلع قوپرمق

دانت بیٹهنا - دندان بدندان بستہ شدن کلید

شدن شستن یا اشتباک مختلط اولمق

دانت پیسنا - دندان از خشم سائیدن الحرق تشم
اید وب دیشن او تدرمک

دانت ٹھنڈی ہونا - چاہیدن و سرد شدن
دندان از برف و یخ وغیرہ التبرید صغولمق

دانت سی کاٹنا - بدندان بریدن چیزے شخولن
الازم والعض دیشله ایصرمق

دانت کٹکٹانا - دندان سودن

دانت سے کاٹ کہانا - کسے را بدندان گزیدن
العض معناسنه

دانت کڑانا - آواز کردن دندان در خواب
الاصطکاک طوقشمق

دانت کڑکڑانا - بہم سودن دندان از سرما و
آواز برآمدن دندان بہم خوردن آن حالت را
دکدک گویند از سرما باشد الاصطکاک طوقشمق

دانت کہٹے ہونا - کند شدن دندان از ترشی
الفرس الکشی بکلدن غیر یدن و شرحچی نکلمک وقماق

دانت نکالنا - دندان برآوردن الکشر گولنجہ دیشلری
ظاہر او لوب گوزکمک

دانت نکوسنا - دندان برآوردن درندہ از
خشم و عجز بفارسی دندان نمودن الگشر کشف ایتمک

دانش - بیلش معناسنه

دانہ انگور - غژب و غژم

داؤ - فن کشتی گیری کہ چند گونہ باشد ہرچہ توان
یافت توان شناخت سگلی بفتح سین سادہ و

وکاف پاسی و کسر کاف تازی ہر دو حریف
پاہا را باہم بند کردہ ہریکی بسوی خود کشد پیچ بند
شدن سگ باما دہ تسر خاب در کمر حریف کردہ بر
زمین زدن کہ کشتکی حریف جائے خود در بند حریف
ناگاہ سرا پا بخصیہ اش زند تا معلق بر زمین
آید کش زدن دست در گردن حریف بند کردہ
زور بر سینہ حریف آوردن کلافہ ہر دو پائے
خود بگردن حریف بند کردہ او را مثل کلافہ
پیچند گاز زوار ہنری دہوبی پات دست
حریف کشیدہ سینہ و بازوے او را بر پشت خود آوردن
و خود را خم ساختہ تکان دادن بطوریکہ حریف از
بالاے پشتش از صدمہ تکان از جا برآمدہ زور بردے
او بر زمین افتد کہوارہ دیو دو حریف یکدیگر را تکیان
دہند تا دیگرے را غافل کردہ بر زمین اندازند
لنگ کمر پاے خود را در پاے حریف بند کردن
و زور بر کمرش آوردن تا بر زمین افتد لنگ
سرکش پاے خود را بعضوے از اعضای
حریف بند کردہ بزور کشیدن لنگ خاکی حریف
را بر خاک انداختہ پا بر پشتش زند لو آشنہ بکسر لام
فتی از کشتی ہیمونہ فنی است ازان میانداری دو
حریف را از ہم واکردن و نگذاشتن تا باہم زور
کنند نواختن حریف را بر زمین زدن نیمبر فنی
ازان نیم تہ کردن از کمر گرفتہ انداختن و داکیہ یک
یک دست بر دیوار نہادہ بر سینہ زور کردن
تا سینہ برآمدہ پہن کردد ہر دو یکی از بالاے

دوش حریف گزرانیده به پشت و کمرش رسانند
دست دوم درمیان هر دو رانش درآورده
هر دو دست باهم پیوسته بزور بر زمین زدن
هوی اول بار اول سر زند کشتی گیر
پای خود بپای دیگری بند کرده او را
بیندازد

داوا - شوهر مرضعه دایه قوجه سی معناسنه
داود پیغمبر بالی - و بلغار یاغی عربیده دهن
العسل دینور بر روغندر قره گونلک یاغی گبی
بر شجرک ساقندن سیلان ایدر عسل دارو معناسنه
داود چوغانی - غژنگ گبی بر گیاه در آنکله ال
یایقارلر
داد دی صدا - ادب آوازه گبی بمعنی بلند آواز
داهنا هاتهه - دست راست الیمین صاغ
داهنی - راست الیمین طرف صاغ
دائره - پرهون دوده چنبر مندل ایچه عزائم
خوانان گرد خود کشند دوره نیز دائره
دائره پر انگلی مارنا - تلنگ دایره ده دبلک چالمق
دائی - دایه الظئر دایه و سدا ناسی معناسنه
دائی جنائی - ماما چه و دایه و پازاج مهبیش نشیز
القابلة چوجق طغور دیجی عورت الحاضنة ابه معناسنه
داونا - خرمن کوبیدن و خرمن کوفتن الدوس
برسنبلی ایاغیله باصوب یاقلق
دبانا - پست کردن الغمز صیقمق عصر گبی
دبانا - فشار دادن الضغطه صیقشمق

دباتا - تنگ کردن التضییق طارلق دیرلک
دبانا - مشت مال کردن الدلک دمق ال ایله
اوغمق و سورتک
دبانا پانوسی - چانلک ایاغ ایله بصمق سیر گبی
دبا مارنا - کین کردن و گرفتن و آوردن الکمون
گزلو اولمق
دب اکبر - فیروزه طشت صورتی باشد بر فلک
از بنات النعش
دبدبه - کروفر و طمطراق و شکوه و فرهنگ و هنگ
الشوکة الهیبة
دبگر - سپرساز و سپرگر التراس قلقانجی
دبلا - لاغر و نزار بترگی میرون زبون لاشه
ناتوان و نا و سید النحیف آرق
دبلا پا - لاغری و نزاری العجف الهزال آرقلق
دبلا بتلا آدمی - ریزمرز و باریک اندام و
چوبین الضرب شول رجل که خفیف اللحم اوله
دبلک - تنبک که دهل کوچک باشد
دبلک چالمق - تلنگ دهل نواختن معناسنه
دبوسه - که در پس جهاز باشد دومنی بوس گبی
دبهاسیا - پچواک ترزفان با نچوان الترجم ترجمان
دبه طشاق - مغنوق غرو فتق معناسنه
دبیله - غدود که در اعضا پیدا شود شیحی باشد یا سلعه
یا گلی لنگ گبی
دبی پاون چلنا - آهسته رفتن الدبیب الکلی یورمک
دپرنک - جنبیدن

دپلی - بادیکه در وقت باریدن برف میوزد
دمه وفنجاب گبے
دپیاز - خمیر خشک که ازآن آبکامه سازند
قواده گبے
دت - و دت دت کلمه راندن سک انسا
ردایتمک
دترمه - لرزه یازه گبے
دتکارنا - راندن سگ انخوا راق ایتمک
دتکڑی - بسته شدن دندان
دتون - مسواک بر سم
دخترزاده - پسر دختر نبس ونبسه السبط قیز
اولادی واوغل اولادی
دخل - بار
دده - جد باب گبے
در - حضره که دران درخت نشانند الفقره دلک
چقوراید وب قازمق
در - گوشواره کوچک یکدانخرص قولاغه طاقدقلری
کوچرک حلقه
دراتی - داس وراق معناسنه
دربار - دریخانه ودرخانه ودرگاه داخل
ودخول پیشگم سدکا دحضرة الرجل قربه وبحضرت
فلان وبمحضر فلان بمشهده
درباری کپڑے - رخت سلامی ورخت
سلام علیک
دربان - پرده وپردگی روزبان بترکی
ایشیکجی البواب التراع قاپوجی قپوجی باشی روزبان گبے
دربنده - دره کوه تنگنائی گبے
درتده بر - چهاریک چاریک باشد
درتمک - توختن گبے حاصل کردن
درجه - پله وپایه نردبان ترجمه درجه زینه چوب
الدرجه مرتبه وطبقه ونردبان ایاغی
درجه عمارت - اشکوب الطبقه درجه ومرتبه
درخت - بیچند وپرخاره خاردار درخت خار
ناک باشد بیشه دار وبیشه غال وگرشم شجر البق الشجر
اغاج وقره اغاج دیدکلری اغاجه شجر البق دیرلر که
قبرجق لری اولور اکهنده پس کبی نسنه جکلر اولور
جلکک دیرلر
درخت بونا - دیکمک اغاج دیکمک
درختونمین پانی دینی والا - آبیار صواریجی
وصولایجی وصوویریجی
دردرا - نیم کوفته الجریش ایری اوکتمش نسنه
درد جنی کا - دردزه الطلق اوغلان بوریسی
مخاض گبے بوری معناسنه در
دردسر - کالک کا توره وجع الراس باش اغریسی
درد گردن وسینه - گزاز وجع الراس والصدر
باشی آغریسی وگوکسی آغریسی
درد کمر - مازه درد درپشت وجع الظهر آرقه
آغریسی وبل اغریسی
دردناک - دردگین
درز - شگاف باریک هرچیز وشکاف جامه کوکی

دوختن مانند الشقیق یارق یو معناسنه
درزی - جامه دوز الخیاطه درزیلک ایتمک
یعنی خیاط
درزیلک اوقی آهن آلو کردن تله گبی
درزی یوکسکی - وزیگیر انگشتانه خیاط زهگیر چهار
پولادی معناسنه
درست - راست فریور و فریود الحق گرچک
وطوغری نسنه صدق گبی
درست دین هونا - فریوریدن راست شدن
دردین الاستقامة طوغریلق
درستی دین واعتقاد - فریوری فریودی
ایبار ایلک ایبر گرچکلک
درم - جوجره وجوجین [illegible] الدرهم بریرده وزن
مستعمل اولان دراهم نقدارا ولورسه
درماهه - ماهیانه و ماهواره المشاهرة آئیلق
ویریلن اجرت وعلوفه آیلق معناسنه
درمیان - میانه فرهنگاخ فخن الوسط اورطه
درنده - آدیان واو یوان السبع یرتجی
دروازه - دراشکن درشکه دار الباب قپو
پرمقلی مشبک قپو وقفسلی پنجره
دروازه بند کرنا - درفراز کردن ودربستن
الرتج قاپو بغلمق وقاپو قپامق
دروازه بهیڑنا - درفراز کردن و درپیش کردن
دروازه بند کرنے کی لکڑی - مترس و فانه
قپو دکه سی معناسنه

دروازه ٹهوکنا - درکوفتن و بر در زدن
الدق والقرع اورمق
دروازه کهلنا - در باز شدن قپو آچلمق
دروازه کهولنا - درواکردن و باز کردن و فراز
کردن الفتح آچمق
دروغ راست نما کهنا - چرب ک
دریا - زراه وزوستار آب کم قعر که کشتی دران
بماند البحر دکیز
دریاس - طاغ سد فنک صمغی دراز ریاس گبی
دریافت کرنا مدهوش کا حال - آئینه پیش
نفس داشتن
دریاے اٹک - آب سند بر دکز در پنجاب و
افغانستان ارامسنده
دریچان - جدولی از جداول منجمان اردحان گبی
دریچه - پاچنگ چاک و [illegible] پالکانه وبادپروا
وبیناس وبیناسک باجه معناسنه
دری سیپلانک - چرم پیراستن زده گبی
دراز - کفگلی وشکاف شیشه وزمین الصدع الاخقوق
یاریق وآیریق و یریق دیمو
درّبا - کرتابه الاقنه
دس - ده العشر اون
دسارت - تیواز الاکتساب کسب ایتمک
دستار - صاریق وصارق وعامه ودلبند
دست آویز - پارسی است چیزیکه بدان دست
آویزند و نیز کاغذیکه از بائع و مشتری وغیره نویسانند

انگشت پیچ الوثیقة عهد
دست پناه - آتش گیر و آتش گیره
آنبره یا نبرد آتش گیر و آتش گیره کوزک و ماشه
و ماشه زقصاج معناسنه
دستر خوان - دستار خوان و شیلان و شیلانه
بالفظ کشیدن و گستردن دراز خوان و دراز سفره
انچه در مهمانی بکار برند تا تلی گنده وری پیشن اندازه
السماط سفره پیشگیر معناسنه
دست فروش - انکه در بازار چیزها در دست گرفته
بفروشد
دستک - کاغذ مهری که بامر حاکم نویسند چنگک
خرج و خوراکی که رعایا بآدم حاکم دهند
دستک - دیوار طپانچه دیوار که پشتیبان دیوار باشد
بنلادو کہیے
دستک دینا - دستک دن و چنبک زدن و زنگ
التصفیق صاغ الیننک یا سن صول الیننک ار قاسنه
اورمق و عند البعض صاغ الیننک ار قاسن صول الیننک
ایاسنه اوردب و تدرمکدر ال قاقمق معناسنه
دستگردان - الاستعارة عاریت اولنمش نسنه
دستگردان دینا - دستگردان دادن الاعارة
عاریت دیرمک
دستگردان لینا - دستگردان کردن و دستگردان
گرفتن الاستعارة عاریت ایستمک
دستور العمل - کارنامه القانون برسنه نک اصلی
دستوری - سر چکادی باش معناسنه

دستہ - دسته گل الباقة تره و سبزوات دستسی
و قوجغی
دستہ - قبضه المقبض قلچک و یا یکسال ایله طوتاجق
یرلری
دستہ - چپراس و چپ و راست
دستہ ہر چیز - صاپی در تیغ و کارد صاپی و قول
در طنبور و در طلوم بچاغی و در جوال و دستی قولپی
دستہ کہیے
دس دستہ - ده دسته کاغذ را بند گویند
دہکرہ - کلانتہ سرآشنا ہی کہ اطراف ده خانه ها دارد
دسواں - دہیوده و ده یک العشر او نده بر و عد
دہم العشر اون
دس ہزار - بیور عشرة الآف اون بیک
دسیسہ - مکر و خدعہ گریس کہیے
دشمن - العدو دشمن
دشمن جانی - دشمن جان القتل عدو
دشمن دلی - الحقود کین طوتیجی
دشمن کے سامنے شرمندہ ہونا - ثوریدن و
ثولیدن التندم پشیمان اولمق
دشمنی - خلاف دوستی العداوة دشمنلک
دشمنی ولی - عداوت دلی الحقد کین
دعا - سہیز مسرود و مروا و ستایش و نیایش
بد اگر باشد لبشور و لبسول و پیشور و پیشول نفرین
خوانند پادیاب یا کیزه کردن چیزها با دعا درون
انچه برخوردنی ها دمند و سیمراخ انچه از خدا خواہند

در باره ڈرون کا گر افتادن و نیفتادن
سیمرانح را به پذیرفته شدن ہونا پذیرفته شدن
ستایید الدعاء قغرمق
دعا دینا - دعا گفتن دادن کردن الدعاء قغرمق
دعوت - ٹو و ٹور بوریا کو بی ضیافتی که درخانه بود
الدعوة طعام یکه جاغرمق
دعوتی - پریخوان و پری افسائی و عزائم خوان
العزم دعا و افسون و افسون ایدیجی
دعوی - داو و دم دعوی معناسنه
دعوی برابری کا رکہنا - کله بر کله کسے زدن
التسویة برابرلق
دعوی بی حقیقت - گوتازی
دعوی لجاجت سی کرنا - فروکش کردن
دغا - و فریب خاتوله الخداع آلدامق حتل گبی
دوباره جی دغا گبی
دغاباز - دغل دغل زمن و دوی آهمند و کثر خیمه
الخادع والخاتل آلدایجی و دوباره جی
دغا دینا - فریب دادن و گول زدن الختل آلدامق
دغا سے مال ہنچنا - مشته بکر و صنعتله نسنه صاتمق
دغا کہانا - فریب خوردن و دغا خوردن گول
خوردن
دغدغه - تشویش خاطر گلوچه التوزع الدغدغه
قجیقلق و قجقلمه
دف - دائره که بمشهور ساز در
دف پولی - رنگ معناسنه جهانج دف گبی

دفتر - جریده یا زلمش نسنه مکتوب گبی
دفتر حساب - انکاره آوار
دفتی - دفتین
دفع کرنا - گسیل راندن خم دادن ابیغی و بیغی
پر نہادن الدفع الحسواراق ایتمک
دفعه - بار و کاه بار و کہبار و کاہنبار و گاه
الکرة بر کر دیک مره گبی
دفنه - و تفنه اغاجی شجرة الغار دهم گبی
دفینه - شب نہه نگنده و نہنبید کز لو نسنه
نه اولو رسه
دق - تافته جگر و رنج باریک انجه اغری
دقت پسند - خورده کار
دق ولق صحبت - دق دلق گبی مفهوملو و مفهومسز
و مناسبتلو و مناسبتلسز مصاحبة دینور
دک - و دگین حتی و تا
دک - و دسیسه بکر و حیله تنبل معناسنه
دکری - قیمت هر چیز انکش معناسنه
دکشمک - جا و رکردن گوهر یدن تبدیل ایلیک
دکلنمک - و راحت اولمق و دلکنجی آسای گبی آسایش
دکھه - رنج و آزار التأذی انکمک آغری
دکھه - درد و بیماری الداء مرض و زحمت خسته لق و
دکھانا - نمودن الاراءة گوسترمک
دکھه دینا - رنج دادن الایلام زحمت و یرمک
دکھنا - درد کردن عضو التألم انکمک
دکھنائی - باد جنوب باد برین ریح الجنوب لیوس

دکھیا - زن حاجتمند الارملہ محتاج کمیسہ اولسنہ.
عورت
دگرباجی - آسیابان
دگرمان حقی - اجرت آرد کردن تزده گیبی
دگرمن چھپقہ سی - اواز آسیا
دگرزنخیسی - و دگزامی رتینا البحر بلاسیوس
دگز مومیاسی - مومیا کوهی کفرالیهود گبی
دکز براسه - و دکز انکرکی و دکز عقربی و قنادلی
بالق جانورے دریائی شقنین گبی
دَل - جماعت بسیار گشن انجم چوق غفیر گبی
دِلاسا - سو ئمک ۞ دِل - القلب یورک
دلاسا دینا - دلاسا دادن و دلدهی دادن
و تسلی کردن و دادن و آئین جبین کشیدن و
بر چشم کشیدن و بر دل کشیدن و بر دیده کشیدن
دلدادن التسلیه سوندرمک یوکلندرمک استمالت ویرمک
دِلاق - د دلچک چپله گبی انچه درکسی نان چرم
افزون نماید
دلال - داستاره و داساره و سپسار و سفسار
السمسار صاتی و بازار ایدی و رکشه سه
دَلالت - راه نمائی قولاغوزلق ایتمک
دلالی - میانداری الدلاله قولاغوزلق ایتمک
دلاور - گرد نیزه نیو الشجاع بهادر
دلتنگی - غم الغصه اوبکه و طارلق
دلچک - دکوچک دل ملازه معناسنه گبی
دلدال - لائی داشن چیچله شلک الوحل سیولق باچق

وصیوق چاموزلق
دلکو طشاغی - وسموزلک و قی بوزیدان معناسنه
شیرزا گبی
دل کسی چیز پر لگانا - دل بچیزی و برچیزی بستن و
دل بچیزے دوختن التمایل الی المیل اکلمک
دل کی پهپولی پهوڑنا - آبله دل شکستن
دلکیلک ایتمک - مکر و حیله طریقه چالشمق روباهی
کردن
دلگیری - بقم الحزن ضد السرور
دل لگانا - دل بچیزے و برچیزے دوختن التمایل
المیل اکلمک
دلگی - خوش طبعی المزاح لغو و لطیفه ایلمک
دللرده داستان اولمش - مشهور
دلمک - سوراخ کردن
دلین پهرنا - در دل جنبیدن و در خاطر گردشتن مضمون
الخطور غلیان ایتمک و دخول ایتمک لاتهزار د ترمک
و دپرمک و ترمک
دلین کهنا - با خویشتن گفتن و در دل گفتن
دلنجی - گدا کچکول گبی و دلنجی چناعنه کاسه کچکول در کر
دلو - دُول بر بر چاک دیدر
دلوحه - دانه باشد در گندم بزدان گبی
دلو چه نمتار - مختار کی غیرباکول نوعیدر متعفن چرد
بتر نوشته گبی
دلورنک - دیوانه شدن شالیدن گبی
دلهن - بیو و بیوک و بانو و دُغد و بیوک نیز بیو گان

عروسی العروس کلن و گویگو سنہ بیلیہ اطلاق اولنور
دلیل - آوند فرئو دوکن الدلیل قولاغوز
دلی زفیر - آتش سخن کہ بطعن دلازار باشد
دلی قانلو - و تازہ یکیت نوجوان کلوک کبی
دلیتی - و دریتی گو نہ از زیستاس الجش وگرمن
دلیر کرنا - شیرک ساختن و دل دادن دلیر کردن
التشجیع بہادرلق ایتمک
دلی مرادین ملنا - کیسرو در وندہ مضمر اولان شیلک
حصولنہ دینور
دلیم - قاش خربزہ وغیرہ برین گبی
دم - و دنب الذنب قویرق
دم - نفس و وقت و دم صبح و دم شام و دماوزر مشت
نفس و قوب انچہ بر چشم زخم و افسون وچیزے از
چشم برآوردن و آتش افروختن از دہن برآرند
النفس صلوق
دماغ کچشنک - سرف گبے خاریدن کام باشد
دمت - مشتوارہ گبے پولی گیہوں وغیرہ کی
دمانا - دم دادن تیغ
دم پر دم - دمادم و دمبدم
دمچی - پارہ دم و پاردم الثفر پالدیم و قوشقون وپرانلی
دم دبانا - دم کشیدن ستور در رہرد و پائی
خود الاستقشار اتکاری او جن ایلی ایاغی ارانہ
الملق وکلب قویرغین ایاقلری ارا سنہ آلوب صقمق
دمر - بسدک پولی گیہوں کے پلفتہ گبے و
ربطہ و حزمہ پولا دستہ گبے گران معناسنہ

دمدار - ساقہ و چنداول لشکر کہ اکسہ سندہ
بکلین سوار یدرمایہ دار گبے
دمدمہ - سرکوب گرگچ طابیہ معناسنہ
دم دینا - فریب دادن دم دادن الخدع
الدامق
دم چوماق - کجک فیل راندن
دمرک - و دمرکا سنگوک و بادریسہ بادریس
الفلکہ ایاک اغرشغی
دم رکنا - دم گرفتن الضیق طارلق و نفسی طوتلمق
دمریز - پساچین باشاق معناسنہ
دم ساد ہنا - دم کشیدن و حبس دم کردن نفسی طوتمق
دم طمانچہ - نیمچہ المشمل کوچک قلیج
دمک - تابندگی و درخشندگی اللمعان یلدرہمق
دم کرنا - پشتن النفخ اوفورمک
دمکنا - درخشیدن و تابیدن البرق شاقمق و
یلدرہمق
دم کہانا - دم زدن و دم گرفتن و تن زدن
الانصات والسکوت ایسم اولمق
دم کہانا - فریب خوردن التخادع بری برین آلدامق
دم گرا - دمغازہ و دمغزہ العسیب الزمکی قوش
قویرغننک بتدوکی یر کہ قویرق صوقمی دینور
دم لینا - آرام گرفتن الاستراحۃ دکلنمک
دم میں آنا - دم خوردن الخدع آلدامق
دمور - آہن
دمور بوقی - خبث الحدید

دُموڑ تیکیجی - خار خسک

دُموڑ قوردی - مورگیبی زنکاریکه آز صیقل برود

دُموز قولیجی - دستینه پهلوانان

دُم ہلانا - دم جنبانیدن دم لابه سگ بصبصة

ایت قویروغن صالوب یلانمق یلد اقلنمق و

یلوارمق

دِن - روز جو ام الیوم گون گوندز

دان - انز

دُنباله - موخر هر چیز دنباله شمشیر و کارد که در دسته

رود السیلان قلیج و بچاق اوجی که صاپنه گرمش اوله

دُنبل - الدبل چیبان

دُنبه - غده مانند سپر دم گوسفند قویرق معناسنه

دُندانه - دندانه تیغ و دندانه اره و دندانه کلید

و دندانه حرف سین گده وتره دندانهای کلید ترشه

نیز القفل قلیج یوزنده اولان کدک ثلمه گبی

دن ضائع ہونا - روز دیر شدان

دُنک - باریک طرف جانور که عدل باشد برونده

گیبی بھندی گھٹلی یا پوٹلی

دُنک - وشاشقین و صانقی سیب گبی سرگشته

دُنگا - براشفتن سپاه برحالم البغی ازغونلق ایتمک

دنگ و مالق - سرگشته و حیران آهمند گیبی

دنگ و دوال - اسباب تجمل باشد الا بهته

اولوق و دخی براشق زیبا نسنه

دنگی - الباغی ازغون

دنوندی - روزکوری و روزکور صفت الجهر

گوندز برنسته گوره ممکن اول کیسه یه جهر دیرلر

دُنه مک - وصنه موق تجربه کردن ردن گیبی

دُنیا - اینجهان گیتی ستیها وستیبار وکش

یقین معناسنه یوجهانه دنیا ویو تسمیه اولدو

دُوا - دارو و درمان الدوا

علاج ایتمک معناسنه

دُوا بیچنے والا - پیله ور دار و فروش علاج

صاتیجی و خرده جی چرچی معناسنه

دُوات - آمه و حبردان دویت معناسنه

دُوات چلانی - مجبره کش دوات آشوب

الحراک کوسکو یعنی اودی قارشدره جق نسنه

و دویت قارشدره جق

دُوا دوش - تک و دو تک و پوی وتک و

تاز نمودن السعی یلمک و سکرتمک

دُوا کی تھیلی - وشک علاجک کیسه سی

دُوال - علم گیبی دوالی که در شانه زنبور عسل بانی

دُوالا نکالنا - چراغ روشن کردن هند و

دیوانا - دیوانه المجنون دیلی

دُوانژ - آکز کاف صاغر

دُوال فتراک - ترکون در ترکمان ایران قنجغه

در استانبول ترکی دیرلر

دُوای زخم تازه - منبل سلطانی وتی و

آنچه او تی معناسنه در

دُوب - قریز و مرغ فرز دالعشب یاش وت

چایر و چمن معناسنه و آبریق اوت معناسنه ودر

دو بارہ ایتمک - کلنبوریدن گبی مکر و حیلہ
ایلمک والداتمق معناسنہ
دو بارہ جی - محیل آہمند گبی
دو بارہ یہ گتورمک - آلداتمق و حیلہ ایتمک
اورندیدن گبی فریب دادن مکر و حیلہ کردن
دو بدو - روبرو والمکافحۃ المقابلۃ المواجہۃ یوز یوزہ
دوپہر - نیمروز گرمگاہ الظہیرۃ والظہائر والہاجرۃ
اسینک قاتلغی وقتی
دوپہر کو اوترنا - فرود آمدن ہنگام نیمروز التغویر
قیلولہ ایتمک
دوپہر ڈھلنا - برگشتن آفتاب از نصف النہار
الزوال یرندن ایرلمق
دوپہر کو چلنا - رفتن ہنگام نیمروز التہجیر والتہجیر
وقت ظہردہ سیر ایتمک
دوپہر کو سونا - قیلولہ کردن و نیمروز خفتن
القیلولۃ نصف نہاردہ اویومق
دوچند - دوبالا المضاعف ہر نسنہ نک اوزرینہ
مثلن و یا امثالن زیادہ ایلمک
دود - توت و شام دودی ترش و سیاہ را
گویند توت معناسنہ
دوداق - دود داغہ طولمش سرشارگبی لبریز ولبالب
دوداق - دود داغہ و آغز آغزہ بیقید و خمار اولوب
دل خواہ اوزرہ احمک کبوتر دم گبی لب بلب معشوق
بودن
دوداق دود دغہ اولمق - حالت عاشق و
معشوق لبالب گبی
دوداق - لب
دوداق تیسیرمک - از شدت گرما لب خشک شدن
تبسیدن گبی
دودلہ - و دودل المتشتت طاغلمش متفکر گبی
دودہ - شیر یہن شیر یکہ از مہربانی در پستان
مادر جوشد اللبن سود
دودہ - انچہ بدان مداد سازند خوال
و بواو معدولہ نیز ایس معناسنہ
دودہ اوترنا - فرود آمدن شیر در پستان
ممہ لرندہ سود اینمک
دودہ پلانا - شیر نوشانیدن الظئر امزرمک
دودہ پلائی - پازاج دایہ و شیردہ المرضع
امزیریجی سدانا سی ودایہ و ماماچہ و قابلہ
را بابہ گویند
دودہ پہاڑنا - شیر را بریدن التقطیع پارہ
پارہ ایلمک
دودہ پیتا لڑکا - شیرخوار و شیرخوارہ الرضیع
سود امزاو غلان
دودہ پینا - شیر نوشیدن و شیر خوردن
الرضع صورمق مص گبی
دودہ چھڑانا - طفل را از پستان بریدن و
از شیر باز کردن و از شیر بریدن و از شیر وا
گرفتن و از شیر جدا کردن و شیر بریدہ صفت
آن الفطام و غلامی انا سندن آیرمق تعلیم

کسلمش اوغلان سد خیره سی معناسنه
دُودھارا- تیغ دودم و تیغ دو رویی ذو شفرتین
ایکی طرفی کسکن قلیچ
دُودھاری - چارپایه که بسیار شیر دهد
دُوده کی دانت - دندان ایام شیرخوارگی
الراضع اوغلانجقلرک سود امزگن اولان دیشی
دُودھیل- چارپائی بسیار شیر دهنده الغزارة
پوقلق ودوده تک سودی چوق اولمق
دُور- اریک کال وکاله البعید اراق البعد ایراقلق
دُور- چرخ و چرخنه و زنجه التسلسل چرچیره و چرخ
دُور- گرد گردیدن دونمک
دُور- حکمرانی و حکومت معناسنه
دُوراہ - راه ذو جهتین شول یول که ایکی طرفنه گیدر
دُور پولک - وازنک وسحق ایلک و سورتک و
دور سلیک وایکه لک سودن و سائیدن سای ایش گیبی
دُور دور فلانیکا- حکم حکم اوست دور دور فلان
است الحکم حکمه والدهر دهره والزمان زمانه
دُوربین - وکواکب بین وستاره بین
دُور تر هونا- فاتوریدن وفاتولیدن دور تر
شدن التبعد ایراقلشمق وآرتشمق وبعید اولمق
وبر طرفه آجیلوب گیتمک
دُورشمک - چبالمق خرلداشمق ارشمک لج و
عنادایتمک بز زیدن مواظبت و مداومت
کردن وخرلداشمق وارشمک دم زدن و
کوشیدن وستیزه کردن چخیدن

دُواق - دوپیاز شیراز وشیرباب گیبی
دُورق - گماس پاتیق معناسنه
دُور سے سیر کرنا - پرست زدن السیر یوریمک
دُور کی ہانکنا - بالاخوانی التماح کند دیی اوگمک
دُورنک - طی ایلمک طی کردن سپردن گیبی
دُورنگا کپڑا - پرور زو شب اندر روز
دُوڑانا - دوانیدن تاختن ساپ وجلودادن
وجلواندختن الاعدا صیحه ایمق وسکرتمک
دُوڑ مارنا - ترکتاز و ترکتازی آوردن وزدن
وکردن وایلغار زدن الایقاع شبخون ایتمک
چاپمق وچاپول ایتمک غارت وشبخون ایلمک و
سکرد صالمق وسکرتمک وجولان ایتمک
دُوڑنا - دویدن پوییدن شتافتن تاختن
العدو یلک قوشمق وسکرتمک
دُوڑنا دهوپنا - تگ و دو نمودن وتگ و تاز
نمودن الاسراع ایوبلک یلک و سکرتمک
دُوزاق - وقپان جال و جالی معناسنه
دوزاق قورمق - دام گستردن دام گشتن گیبی
دُوزخ - تموق ترکی شولمن مرزغن ومندان
الجهنم عصاتک دواخرنده که نار ایله عذاب ایدلر
دُوزطبان - واوغور سنرشوم قدم خشک پی گیبی
دُوزگون - وآواوانلق پیرایه وحلیبات زنان
بالادرگیبی خصوص قاربلرک باشلرینه مخصوص
اولان آواوانلق درآقار صووانستغان سیارلری گیبی
دُوزنک - دوقوشمق وآراسته قیلق آراستن

چهیز پر داختن گبی

دوست ۔ سجیه برگزیده دوست الخلیل دوست

دوست دلی ۔ دوست جانی البطانه دوستلق و خالص اولمق

دوستلغی ۔ و آدملکی باشه وارد ِرمق بسر بردن گبه که وفا و معاونت و مروت و انسانیت تمام کردن باشد

دوسرے کی حمایت سی کام کرنا ۔ ببال دیگر پریدن غیرت عائتیله ایش گورمک

دوشس ۔ خوابت تیناب گبی

دوشس آزمق ۔ احتلام کوشاسپ گبی

دوشک ۔ نخیرگاه گبے تحمدان که جای باشد اول شاخها دران کارند و بعد برگ شاخ کردن از انجا برجاے مقصود بردارند شد

دوشک چارشفی ۔ بستر آهنک کچادر حست خواب

دوشگون ۔ فالک زده و برشته

دوشگین ۔ دردمن گبے دردمند و بیچاره و دردناک

دوشمک ۔ افتادن

دوشمه ۔ کسا گبے گلیم و پلاس و زیلو انچه گستردند انسبوب گبے

دوشورک ۔ چیدن اچهین گبی صودوشیوالجی

دوشوک ۔ آفکا نه سقط

دوشه نک ۔ ویایمق گستردن گبے

دوشنبه ۔ یوم الاثنین بازار آرتسی گون

دوشه قالقه تماک ۔ افتادن خیزان رفتن

دوشی یورمه ۔ تعبیر گذارش گبے

دوغلا ۔ الدیش و دو تخمه الهجنه اصلسز

دوغلا گهوڑا ۔ ماچی جرده الهجنه یوز آت

دوکان ۔ دکان و دکه کلبه کربه سکی نه پرده اولوسه

دوکان بڑهانا ۔ دوکان بستن و دوکان تخته کردن و دکان تخته زدن و دکان تخته شدن و دوکان تخته بند شدن لازم سنه الاغلاق دوکان قپامق

دوکان کهولنا ۔ دکان کشادن و تخته برداشتن از دوکان و دکان باز کردن و واکردن الفتح اچمق

دوکان والا کانو ۔ کلات

دوکمه ۔ حلقه که دران زنجیر کنند زورفین گبے

دوکمه آشی ۔ بغدای آشی گندم باگبی

دوکن ۔ دوکم ستیخ گبے انچه بدان غله در خرمن کوبند جرجر دخی برنوع علدر

دوکورلک ۔ و دوکورولمق کنغاله گبی بهنداری منگی

دوکلمک ۔ در افتادن و دوکلمک ندا اختن و ریختن

دوکوم ۔ عقده گره بست و ترک گبی

دوکهنا ۔ معترض حال کسے شدن و انگشت بچشم و انگشت در چشم کردن الاعتراض برایشه منصدی اولمق

دوکوشمک ۔ حمله کردن او رزیدن

دوکوش ۔ وصو اشسم خصومت و جنک آفند معناسنه

دوکون ۔ و طوی عروس معناسنه سود گبی

ڈولاب یا ویونی - ہولک گبی کہ گردن بازی
درکہ اغاجدن برکوچک دولاب یاپوپ
جدول گبی اقار صویہ قورلڑ ونیدکچہ یرلرندہ
اولان چیقراق صداسندن صفالنورلر
ڈولاب عرضی - سلس البول
ڈولاندرمک - مکر وحیلہ کردن دولا گبی
ڈولائی - ہاپچو یک لائی و دوتہی گیجہ اورتسی
قفتانی
ڈولت - توا آہنامہ کل وروانہ
ڈولت جلنجہل کتور - گنیج باد آور گبی وسیل گوتور
ڈولتمند - توانگر ومالدار الغنا ویلیق
ڈولتی مارنا - جفتہ زدن واندا ختن واسکیزہ اوینز
ویرجستن وخیز کردن ستور تیج آمق وجفتہ
صاورمق آتلق وطوارلر اوروکوب صیچرامق
ڈول - وقولون کرہ اسپ استر وخر آنگوی ولنہ
طای وقاطر واشک ولنہ صویہ ودوہ ودولنہ
کوشکی یپوزاد گبی
ڈول دوش - ذریت ونسل زہ وزاد معناسنہ زاد گبی
ڈولک - پنج وکالک خربزہ خام معناسنہ
ڈولکرچی - ارہ درو دگر یوسہ معناسنہ
ڈولنی آمق - نسل لینا وآن شتر ابترکی پوغور
کو بیدرناک معناسنہ
ڈول ویا دری - بچہ وفرزندہ گبی
ڈولہن - بانو العروس گیلین
ڈومہ - وقبلہ وفرلدی بادبر گبی یہندنی یپوزا

ڈومن - دبوسہ کشتی وجہاز
ڈومنزلہ - خانہ دو آشیانہ
ڈون - دی روز
ڈونا - دو چند الضعف ہرنسنہ نکہ برمثلی مقدار
ڈون - دو دونکی کون دیروز دی معناسنہ
ڈونا دون - زیادہ از دو چند اضعاف مضاعفہ
ہرنسنہ نکہ وزن مثلی ویا امثالن زیادہ لیک
ڈونامروا - مرزنگوش الحبق الفتی والحبق الفیل
وآذان الفار صیچان قولغی
ڈونون - ہردو دوتا وتک کل واحد منہما ایکیسی
ڈوواق - سرپوشی اولان گبی پردہ زیبا کہ شب زفاف
بررویہ عروس کشند بیادہ کلہ دیہور
ڈوہ - شتر
ڈوہ لماہی - قرصعنہ گبی درخت خاری است سخت
ڈوہ دتا باغی - پیالہ بس بزرک یائی ہیل معناسنہ
شاید بادیہ باشد وآت قولانی نیز دوہ طبانی
ڈوہ تیکنی - دوہ طبانی خارشتر درختی باشد
کہ شتر برغبت خورد واشتر خار معناسنہ
ڈوہ قوشی - شتر مرغ
ڈوہ کیملو - شتر دل کینہ ور معناسنہ
ڈوہائی - دافریاد وا اغوثا
ڈوہائی دینا - دادخواہی کردن التغوث مدد ایسنمک
ڈوہتہ مارنا - بادو دست زدن
ڈوہتہ تلوار مارنا - تیغ دودستہ ودو دستی
تیغ دو دست زدن ایکی ایلندن قلیچ اورمق

دوہ طبانی - سانکلینی گبے
دوہنا - شیر دوشیدن الحلب دصاغمق
دوہنا - دوہنی گاو دوش وگاو دوشه
الحلاب صوصوق وگولک
دوہنا - ریسمان پای گاو وقت دوشیدن
دہات - کانی الفلز تمور بوقی خبث الحدید
معناسنه وجواہر ارضدن ہر نه ذوب اولنسه
آنلرک خبیثنه دخی دیرلر
دہات - آب پشت المنی نطفه معناسنه
دہار - دم تیغ الغرار حد السیف وشفرته یلمان
دہار - تار شیر تار روغن وتار آب الشخب
سودک صاغیغی وقتنده انایه جریانی ایدوب
اقمسی
دہاک - بیم وترس الرعب قورقو
دہارا - جای جریان آب به تیزی السیب
صواقیغی یرتاصغگبی
دہان - شالی وشلتوک چلتک معناسنه
دہان کاکہیت - شالی زار وشالی پایه وکرنجار
وکرنج برنج مزرع الرز برنج یری
دہان کوٹنی کا آله - پادنگ وچوبدنگ
الدقه صوقو
دہانه - ودہنه اللجام الشکیم واشکیمه اویان گم
دہبا - داغ ونشان الوسم نشان ویاقی
دہپ - سرچنگی وبم سرچنگ القعقع زه گونی
دہتورا - بار درختی تاتوره گوزگن

دہجی - اندک پاره از جامه القزاع خرقه پارهسی
دہرا - سرحد زمین وسومه بترکی قیراق التخم
ہر یرک وہر قریه نک حدی ونتهاسی اوج وطرف
دہرا - دوتائی ودوتاه المثناة ایکیشر ایکیشر
دہرانا - سپردن الایداع طاپشورمق واصمرلمق
دہرانا - بازگردیدن بیماری النکس الغفر خسته یو
اولدقدنصکره ینه اوزلوب خسته اولمق
دہرانا - دوباره کردن بر حکایه سویلیوب گیدرکن
ینه باشدن باشلمق
دہرتی کا پہول - سماروغ الکماة متار
دہرم - نشسته الاعتقاد اینانمق
دہرن - زہدان بترکی بایلیق الرحم اوغلان
تیاغی ومذره
دہرنا - نہادن الوضع قومق
دہڑ - تن وپیکر الجثه شخص الانسان الجسم گوده
دہڑکا - طپش دل الوجیب الخفقان ضطرب
اولمق ودپرنمک
دہڑکا - بیم وترس الخوف قورقو
دہرول - سپرد الودیعه امانت مال
دہره - کاز یک آله شاخ درخت بریدن اوراق
شکلنده وآندن قصه وقالین اولور
دہری بات - حرف پہلو دار ذو معنیین ایکی
معناسی سوز
دہس - گلناک شهر پنور وحصار دسوار قلعه
دہسنا - در زمین فرو رفتن السوخ الخسف یره باتمق

دہقانی - روستا و روستائی کنجی و کویلو و دہقان
دہکا - کوس و کوفت و آسیب دک باد کلہ کلہ
و کلہ الصدمۃ طوقشمق و چاتمق و یان یاشی کامک
دہکا دینا - کوفتن صدمہ دادن و زدن
یان باشی ا ورمق و دو کمک
دہکا کہانا - صدمہ خوردن التصدیم و التصادم
طوقشمق و طوقنمق
دہکا لگنا - صدمہ افتادن تصادم کبی
دہکا مارنا - شیؤ خستن التصدیم طوقنمق و میدانہ
ایکی آت چارپمق و دگزدہ کمی و قایق چاتمق
دہکیانا - از پس صدمہ دادن النخریان باشی اورمق
دہلیز - دالان آستانہ بالان یالانہ ما بین الباب
والدار قپو آراسی معناسنہ
دہلیز میں بیٹہنا - دردم دروازہ نشستن قاپو
اراسندہ اوتورمک
دہماکا - صدائے سخت افتادن گران چیز اللدم
یرہ دوشن طاشک و غیرک آوازی
دہمدہم - آرجاف نقارہ صداسی
دہمک - کوفت افتادن و کوفت آواز و کوفت صدا
دہمکانا - بیم کردن و ترسانیدن الانذار
قورقوتمق تخویف کبی
دہمکی - بیم و ترس التندیر قورقو
دہمنا - کو بین طرفی برگ بافتہ کہ دوغ وغیرہ
دران نہند باغچانہ زنبیلی معناسنہ اقریدرا
دہندہا - کار فیار فیادر وفیا وا رالشان امر

و حال ایش معناسنہ
دہنک - کمان رستم و کمان سام و کمان
بہمن و کمان شیطان و کمان رنگین و نوشن و نوشہ
و کرکم و کلکم و تیراژہ و ترسہ و ترسنہ و سدکیش و
سدکیس و آژفنداک و آژفنداک القوس القزح
الکم صاغمہ
دہنکی - پا دنک پادنگہ و چوب دنک دنکی
عاملان المدقہ صوقو
دہنکنا - پنبہ زدن و داخیدن و پختہ کردن
فلخمیدن و فلخودن و فلخیدن الندف والنفش یوک و
پہنبوق آتمق
دہنکہر - کشت زار شالی و شالی زار و شالی
پا یہ و کرنجار و کرنج زار مزرع الارز برنج یری
دہنکی - کمان پنبہ زن و لوک و کمانچہ و لور
المندف علاج یائی
دہنکی روئی - پختہ الندیف اتکشیدک پنبوق
دہنی - گاودوشہ و گاویش و گویش و گوشہ
و گاویس و گویس و گویسہ و کویش و کویشہ الثین
المحلب سود صغاجق قاب طاس و صوصوق و کوالک
دوشہ گبی
دہنی - تیر و دار بام الجذع او ستون اغاجی
و کریش ایکی یانلرہ و ضع او نمنلہ طیان دینور
دہنیتی - زن پنبہ زن نداف پنبوق آتیجی عورت
دہنیا - کشنیز الکزبرۃ کشنش
دہنیا - پنبہ زن و البا والنداف یوک و پنبوق آتیجی

ڈہوان - دود الدخان تتون .
ڈہوان سا ہونا - دود آلوده شدن الادخان
تتو نه بولاشلمق نسنه
ڈہوبن - زن گازر الغسالة تونیجی قاری
ڈہوبن چڑیا - سریچه وگازرک الصعوة
یونذ قوشی وقویرق صلان قوش ومرغ فاطمه
ڈہوبی - جامه شو وگازر وگازری پیشه
ان الغسال چرچی معناگذ نگ گورک وگذ نگه و
کذین وکذینه چوب قاقی گازران بفارسی
ڈہوبی کا پاٹ - تهنیج چرچیجی طاشی معناسنه
ڈہوپ - آفتاب وشید الضحی گونش
ڈہوپ - عصا شمشیر گیتی باشد بهندی
ڈہوپ دکہانا - آفتاب دادن و در آفتاب
افگندن التشریر گونشده بز سروب قورتمق
ڈہوپ کہانا - در آفتاب نشستن و در آفتاب
گاه نشستن التشرق گونشده اوتورمق
ڈہوکا - الاغلوطة غلط اولنا جق نسنه
ڈہوکا - الشبح قرالتی وشخص وجسد
ڈہوکا - خوسه خواسه و هراسه انجه و داہول
داہل و چشم آرو الضبغطری اللعین اویوق
ڈہوکا دینا - غلط دادن الغلط یا کلمق لازم
ڈہول دہپا - ماشت و مشت بری برینه
سله و سدرمه و توقات ابله چاتاچات وشمق
ڈہونکنا - تیز کردن آتش با تش افروز
الایقاد او دیاقمق

ڈہونکنی - آتش افروز وانبان باد الحلاج
والمنفخ کورک وطونرق معناسنه
ڈہول - گرد البوغا یوموشق طپراق القتم والغبار توز
ڈہول - سرچنگ الصقع توقات ویومرق و
زه گونی
ڈہول اوڑانا - گرد انگیختن و برداشتن توز قالدرمق
ڈہول اڑنا - گرد برخاستن الاثارة قوپرمق
وقالدرمق یقال اثر الغبار رفعه
ڈہول کہانا - سرچنگ خوردن
ڈہول مارنا - سرچنگی زدن الصقع اورمق
ڈہول میں لوٹنا - بخاک غلطیدن التمرغ اغنمک
اغنمق وطواری اغنمق
ڈہونا - شستن و رفتن وشور وشوریدن و
شورش الغسل یومق
ڈہونسا - دمامه بزرگی کورگه
ڈہونی - التبخر بخور تمق مصدر
ڈہونی دینا - بخور دادن التبخیر بخور ایتمک
ڈہوون - اب چیز شسته الغسالة نسنه یونان صو
ڈہویا ہوا - هر چیز شسته الغسیل یونمش
ڈہی - جغرات ماست الرئب یوغرت
ڈہیان - اندیشه الخیال فکر وقرالتی شخص گیبی
ڈہی جمنا - خفتیدن شیر ماست شدن جک
جنبانیدن جغرات تا مسکه بر آید الروب سود
یغوردا ولمق
ڈہی جانا - ماست بستن و خواباندن شیر

التروب سودی یوغرت ایتمک
دَہی کاکونڈا - کیفر یوغرت قویجق قاب طلوم
وکولک گبی
دَہیرا - سست گوشک معناسنه
دَہیز - وَر دَک الجہاز گلیں جہازی
دَہینڈی - المروب یغورت قوید قلری قاب
دِیا - چراغ السراج چراق
دِیا سلائی - کبریت وآتشگیره
دِیانت دار - و دیانت گرو دیانت گرے
فعل از آن امین معناسنه
دِیب - تعروته وبن بترکی
دِبا چه - رُوگاه
دِیب دری - چاق وتندرست مومیائی معناسنه
دِیب چوبیسی - گل میخ چوبین کریخ گبے
دِیب چالقوق - کاچول گبی چوتر مٹکانا
دیبک - کابیله مہراسن گبے ہاون دسته
دیبک سوقو - گرز گبے دسته ہاون
دِیپ - اقلیم کشور معناسنه
دِیت - خونبہا
دیتمک - سفلتن گبے ٹھٹا مارنا نوچ لینا وطرملامق
دِیدار - نظاره ورویت ورُخ وروئے
وچہره ورخ نمودن ودیدن وچشم وقوت
بینائی وباصره النظارة اللقاء گورنک وگورش
وگورنمک معناسنه وبولوشمق وگورشمک و
ملاقات معناسنه

دِید و دانست - شول الفہم اکلامق وبلمک
دِیده - چشم العین گوز
دِیده ودانست - ستم وکرد گار العمد قصد ایتمک
دِید ینا - یغشلق
دِیر - مورشں مول ورنگ مولا مول ورنگ
در در نگ الابطوء اکلنمک وگیچ قلمک البرہتہ بر پاره
برہتہ من الدہر
دِیر پا - پالا پال گیچ قلیجی
دِیر تک ٹھہرنا - جاگرم کردن پائیدن دار
دار کردن الثبات دائم اولمق گیچ کمک گیچ قالمق
دِیرسک - مرفق
دِیرک - ستون
دِیر کرنا - دیر نمودن التانی التاخیر اکلندرمک
وتاخیر ایتمک
دِیر لامق - ولقلقة ایلمک درائیدن بسیار
سخن کردن
دِیر لانمق - ومرلدانمق وہومور دنمق
قہرون کندی کندینه سویلنمک بر بُرانا
دِیرمک - و دوشمک چیدن گبی
دِیری - دیر شدن الابطاء اکلنمک
دِیری - زنده معناسنه
دِیری اولمق - یاشامق حیات زیستن گزبی
دِیرلک - زندگی
دِیر ہونا - دیر شدن الابطاء اکلنمک
دِیز - زانو زدوزنی گبی

دیزلک - وپوطوربا دیج گبی چاقشور پا
دیزگین ایتمک - لگام وادن گبی حمله وهجوم ایلمک
دیزگین اوغورلمق - عنان در دیدن و
گیرولنمک وگیرو قالمق معناسنه
دیز قپاغی - و دیز آغرشغی چپنی زانو کردنا گیبی
دیزمان - وایری مرد قوی ہیکل کنبر گیبی
دیز مقرمه - پیشگیر و دستخوان گبی
دیس - زاد بوم الوطن محل انسان
دیش - دندان
دیشاری - بیرون
دیش بوداقی اغاجی - لسان العصافیر
زبان گنجشک گبی
دیشدن ارتمش - و دیشل ارتغی مجموع ومدخر
نسنه که کندی بوغازندن قطع ایلدا دخار اولنمش
مال وبعکمدر از بن دندان معناسنه
دیش کراسی - مزد دندان و دندان مزد
انچه امرا در ضیافت بفقرا نقد دهند
دیشنگی - کبیتک گبی آترینه هندی ٹانکی که
دگرمن طاشی ودیشیجک دموآلت در
دیشه مک - گبیتک گبی سنگ آسیا تیز کردن
دیشی - ماده
دیکمک - دوختن و درخت نشاندن
دیکلنمک - راحت یافتن
دیکن - خار و نیش موک گبی
دیکھانا - نمودن التبصیر گوسترمک

دیکھنا - دیدن نگریستن و نگاه کردن از رئیت
الرویة گورمک
دیگ - غرغنچ و غرغان تیانچه ولوید ہر کاره
کلان سرگشاده باشد و پاتله و پاتیله تیان و
تغلی ٹغلا وٹغلاوی انچه دران دنبه بریان
کنند القدر چولمک المرجل قازان الهلجب بیوک چولمک
دیگچی - دیگچه الکفت کچورک چولمک
دیکنلی جالی - یزاول گبی خارهائی گرد باغ وغیره
دیکلمک - مینوش گبی واشتمک سماع واصغا معناسنه
دیکمک - ونصب ایتمک و دیکدرمک دیک طورمق
و دیک طوردرمق شاندن درخت نصب
کردن لازم و متعدی
دیلک - داستک درخواه گبی
دیمک - دیوک دیوچه تافشک ترمیز لکنک
الارضة اغاج قوردی
دیمک - گفتن
دیمه - کشت زار که بآب باران حاصل شود
دیدالنا - بخشیدن المنح الهبة الاعطا دیرمک
وبخشش
دین - کیش و آئین الدین طرق
دینا - دادن و داونتن الانطا اعطا ایتمک
دیو - نره دیو بیابانی یغام باشد العفریت
یاوز و قوتلو دیو
دیوث - کشیخان وکشخان وگردنک وکلتبان و
بچشم خود بین وکشیخانی ورشمالی دیوثی غیرتسز کیمسنه

ڈیوار — دا و سر دیوار باشد و دای ولاد و
نواسته دیوار خشت الجدار دیوار
ڈیوار بنانا — دیوار کشیدن نهادن بر داشتن
و بر آوردن و بستن التعویط دیوار ایتمک
ڈیوار بهی کان رکهتی هے — دیوار هم گوش دارد
للحیطان اذان یعنی دیوار قولاغی قویو
ڈیوار پر چڑهنا — بر دیوار بر آمدن دامیدن
التسلق دیواره وستنه چیقمق واغمق
ڈیوار سیدهی کرنے کا ڈورا — زژه رزه پهنا
نیز چربی ایپی معناسنه
ڈیوار گرانا — دیوار افگندن و انداختن الهدم
یقمق وخراب ایتمک
دیوار صیوامق — ویالدزلمق وبضانه ایتمک
اندایش و اندائیدن
ڈیوار طبانی — پایه دیوار تگرگ گبی
ڈیوار لیپنا — اندائیدن کهگل کردن صیوامق معناسنه
ڈیوار گرنا — دیوار افتادن وغلطیدن الانقضاض یقلمق
دیوانخانه — دریخانه و درخانه وهم درگاه و
دربار پادشاه حضرة السلطان معناسنه
ڈیوانه — کالیوه وکالیو ونادان سرگشته سراسیمه
آسیمه خیره وآسیون المجنون دلینه وبوش شاشقین
وسرسم معناسنه دیوانه مزاج گبی
ڈیوانه مزاج — کالفته وآلفته وشیدای ودیوانه
مزاج وپریشان حال وسراسیمه آسیمه السفته
ینجکلک فهوسفیه سرسم معناسنه

ڈیوانی — پل ریزه منغز منغور معناسنه
ڈیوٹ — چراغدان وچراغپایه المسرجة ایلکن چراقلق
ڈیوڑهی — درازه وریشمال وریشمالی دیوتی
ڈیور — برادر شوهر زن ایور وایور زن بهابی
الحماقابن اتا دز وج جانبندن اولان کیمسه لر
ڈیورانی — زن برادر شوهر نیا جا السلف کشینک
عورتی قزقرنداشینک اری که بجانق دیرلر
ڈیوهره — بتکده وبتخانه الکنیسه نصاری کلیساسی
ڈیهاتی — روستائی البدوی کویلو کیمسه داکنجی

باب ڈال فارسی

ڈات — بند شیشه الصماد عقاص قاروره
ڈاڑهی — ریش بامه ریش دراز و دراز ریش
مرو بلیه اللحیة صقال
ڈاڑهی دهوپ مین سفید کرنا — ریش از
آسیا سفید کردن وریش باروغ سفید کردن
صقالی دگرمنده اغارتمش مفهومه قریبدر و
بی تجربه وبی بیوقوف غافل کیمسه دینور
ڈاک — چپار بترکی پوسته
ڈاکا — غارتگران وغارت زنان وتاراج
گران وتاراج زنان الناهب یغماجی و
یغما ایدیجی
ڈاک چوکی — یام وچپار وچپیر واسکدار و
برید نیز البرید اولاق
ڈاک کے گهوڑے — الاغ واسک منزل آتی

ڈاکن - کفتار، زن ساحرہ مجازاً

ڈاکو - تاراج گر و تاراج زن النا هب غارتجی

ڈال - شاخ درخت الغصن بوداق عضن کبی

ڈال - تیغہ النصل قلج و بچاق و تنکو دمری

ڈالنا - انداختن افگندن الالقاء الطرح آتمق و براقمق

ڈالی - شاخ الغصن بوداق

ڈالی - سبد و تحفت سپد معناسنہ

ڈانٹنا - باز داشتن کسی را از کارے و سخت گرفتن و گفتن الزجر منع ایتمک

ڈانڈ - بیل و چوب خلہ المجذف کمی کوروکی

ڈانڈ - تاوان و ترجمان المصادرۃ جریمہ و غرامہ معناسنہ

ڈانڈ - تاوان شائنک الغرامۃ داسی واجب و لازم اولان نسنہ

ڈانڈ - پاروب و پارو قار کوروکی و بروغمنہ صیرقی دینور

ڈانڈا - سومہ التخم اوج وحد وطرف

ڈانڈ دینا - تاوان و ترجمان دادن الغرم اودکۓ جرم و جنایت

ڈانڈ لینا - تاوان کردن و برکسی تاوان کردن الاغرام اودتمک

ڈانس - پشہ کلان البقہ سیوری سکک بعوض عظیم گبی

ڈانگ - فوۃ و ورق زیرنگین فرزل بویہ در

ڈانواڈول - پریشان خاطر و پریشان دل و پریشان حال و بیقرار و سراسیمہ المشتت طاغلمش کشی

ڈاہ - پژمان غبطہ باشد الحسد بر کیمسہ نک نعمتک زوالنی تمنی ایتمک الغبطۃ بر کیمسہ نک مالن و یا مرتبہ سین و یا ایلوکن گورب بنمدہ اولسہ دیو تمنی ایتمک زوالن استمیہ

ڈاین - جگرخوارہ

ڈب - قابو القبضۃ فی قبضۃ فی اختیارہ

ڈبا - درج کوچرک حقہ کہ ایچنہ الجوداتون قورلر

ڈبانا - در آب غرق کردن و فرو کردن التغریق غرق ایتمک

ڈبڈبانا - اشکناک شدن چشم و آب گردیدن در چشم الاغریراق گوزی یاشلہ طولوب اغلمق

ڈبرہ - گو باران فراہم آمدہ شمر الحسی دیبی یقین قیوکہ قملوپردہ اولہ

ڈبکی - پا غوش الغوص صویہ طالمق

ڈبکی دینا - غوطہ دادن الغمس باترمق

ڈبکی کہانا - غوطہ خوردن الانغماس صویہ طالمق

ڈبکی مارنا - غوطہ زدن و پا غوش زدن الاغراق صویہ باتمق

ڈبیا - درجک الحقہ کوچرک قوطی کہ ترکیدہ دخی حقہ دیرلر

ڈپٹنا - حملہ آوردن تاختن دویدن السطوۃ حملہ ایلک

ڈپٹانا - اسپ تاختن و اسپ انگیختن الرکوض الرکض

ایاتقلرین و پرتمک وا ورمق و سکرتمک و سکرتدمک

ڈر - ترس و بیم و شکوہ الروع قورقو

ڈرانا - ترسانیدن و بیم کردن و آب چشم
کسے گرفتن شاخشانہ الاقراع قورقتمق

ڈرا ہوا - ترسیدہ و ترسان المتدغر
قورقمش کشے

ڈر کر بھاگنا - سہستن قورقوب قاچمق

ڈرنا - ترسیدن و حذر کردن شکم در خویش
ذر دیدن و شکوہیدن و ہراسیدن ہہستن
الارتیاع قورقمق

ڈسنا - گزیدن مار النہش اللدغ یلان
سوقمق و اصرمق

ڈف - دائرہ الدف بر ساز در کہ غیر ساز لرک
یانچہ بیلہ چلارلر

ڈف بجانا - دائرہ زدن و نواختن ضرب
الدف ساز چالمق

ڈکار - آروغ و آروغ و رحیل و رجنک و رجات
رجنک لگرمہ مناسنہ

ڈکار - بانگ شیر الزار و الزئیر ارسلان آواز
واوکرہ مک

ڈکارنا - آروغ دادن زدن گرفتن آروغیدن
النجشو گکرمق

ڈکارنا - آواز کردن شیر الزار اوکرہ مک

ڈگ - گام الخطوۃ آدیم

ڈگانا - لغزانیدن الازلاق قادتمق

ڈگین بھرنا - شلنگ برجستن ازجائے

ڈگنا - لغزیدن الزل یوررکن ایاغی قایمق

ڈلانا - بادزن جنبانیدن
الترویح یلپارہ ایلہ یل ایتمک

ڈلی - پارہ قوفل و شیہ شئی خردہ القطعہ پارچہ

ڈلیا - سبد نان و چاشتدان انچہ در ان
طعام چاشت نہند و ہرچہ از شاخ بید بافند
تریان باشد الطبق سید و طباہ و کلاتیر و تولیسز
نوعنہ چوالیہ دیرلر

ڈنڈ - شنا و شنو

ڈنڈ - تاوان و زیان الخسارۃ زیان کارلق

ڈنڈی - شاہین المنجم ترازو قولی و ترازو دیگی
انچہ در وسط باشد

ڈنک - نیش و نوک الحمۃ عقرب اغوسی
الشوکۃ دیکن و دیکن باتمق

ڈنک مارنا - نیش زدن اللسع اللدغ یلان و
عقرب صوقمق و اصرمق

ڈوب - یک قسم داد

ڈوب دینا - جامہ در رنگ شیدن و جامہ در
رنگ زدن الغمس باترمق و بویامق

ڈوبنا - آب از سر گذشتن و باب فرو شدن
الغرق صویہ باتمق

ڈوبنا - فرو شدن و فرو رفتن آفتاب و آفتاب
برنشستن الافل و الافول طولنمق خفوق قایمہ

ڈوپٹا - باشامہ و دامک دامنی و شامہ المقنعۃ باش

اوتوری جارو کسا و برونجک معناسنه

ڈوڈا - کوکنار گوزه خشخاش قوزه و لغنه دینور

ڈور - ریسمان کاغذ باد انچه در کاغذ باد کرده
بهوا آرند الحبل اورغان رسن گیبی ورشته
را بترکی ایپلک گویند

ڈورا - رشته جامه دوختن الخیط ایپلک
سلک گیبی

ڈورا ڈالنا - رشته در سوزن کردن السلک
ایپلکی اکنه ایچنده قویمق

ڈوری - ریسمان چاه الحبل اورغان

ڈوری - طناب خیمه الطنب چادر ایپلری

ڈوری - ریسمان دفتر آنچه جلد دفتر بندند

ڈوری - گرد باف وزه پیراهن

ڈوریا - سگبان وسگ پرست معلم سگ
آموزنده آن الکلاب ایت طوتن کیمسنه وایته
صید تعلیم ایدن کیمسه

ڈول - دول قاوغه الغرب قوغه

ڈول - انکاره اسکت وناتمام هیولائی

ڈولچی - دلو کوچک الدلاة قوغه

ڈونڈ - جنبه کننده اغاج معناسنه

ڈولا - المزفة کلن محفه سی

ڈونڈا - شکسته شاخ مکسور القرن بوینزی
قرلمش حیوانی

ڈول ہلانا - دلو را در چاه جنبانیدن المخج قوغه یی
آزرق چکوب بنه طولسون دیو صویه ادرمق

ڈوم - خنیاگر المغنی ترنم تاله رفع صوت ایدن کیشی

ڈومنی - زن سرودخوان وشادگونه زن
القینة آمة مغنیة

ضدل
ڈونگی - سنبک وجاله زاله سل مرجا ده القارب

ڈوئی - کفگیر چوبین وکفچه چوبین کبچه المحدج
المسواط قزان کبچه سی وعند البعض چلوا کوره کی
ومطلقا نسنه قارشدراجق آلت المغرفة کبچه

ڈہارس دینا - یاری وزور دادن الاعانة
یاردم ایتمک

ڈہارس بندہنا - دلدہی و دلاسا دادن التسلیة
سوندرمک

ڈہاری - خنیاگر و بترکی ارلچی مغنی معناسنه

ڈہاک - وپلاس وکرپاس که ٹاٹ باشد
چول و آیه گبی که پلاز دینور

ڈہاک - درخت گل میسو باشد که کاچیره تخم آن
باشد بعربی عصفر و تخم را احریض گویند و بترکی
اصپور چچکی واصپور تخمی گویند

ڈہاک - وپلاس درختی که گل سیاه وسرخ دارد دپله

ڈہال - سپر الجنة قلقان ترس گبی

ڈہال - اسپرم آب النطول شول سوکه ادویه
لرله قیناد وب معلول کشینک آزا باشنه دوکرلر

ڈہالنا - در قاب ریختن وزدن وکشیدن
التفریغ الافراغ دوکمک

ڈہانکنا - سرپوش بر آوند وغیره نهادن
التخمیر اورتمک

ڈھاٹا - دہان بند الشام اغز و بورن اورتاکری ئنہ
ڈھاٹا باندہنا - التلثم اغزینہ باشمق اورمق
الالتثام باشمقلنمق
ڈھانپنا - سرپوش بر چیزے نہادن
التغطیۃ اورتمک
ڈھائین - بزم العریش ہرک وچتال آغاجی
وآصمہ چاردانمی
ڈھب - طور الاسلوب یول
ڈھپنا - سرپوش وتہتبان وتہتبن الغطا
تنجرہ وکوپ قپاغی
ڈھبٹی - لبیش ولبشن ولبیشہ لواشہ ولویش
ولویشن ولویشہ ترکیدہ یواشہ دینور
ڈھڈھا - رنگ شوخ الفقع فتی صار وا ولمق
اصفر فاقع وقتی قرمزی اولمق
ڈھڈھی - دمغزہ العصعص قویرق کمکی قویرق
صوقمی معناسنہ
ڈھر - آواز گوزا و سرمق آوازی
ڈھرا - جائیکہ آب از درزہائے کشتی دران
فراہم آید الجمۃ صو جمع اولان یر
ڈھسر جانا - فرتوت شدن قوجمق
ڈھکانا - نمودن وربودن گوسترک ویرمک
ڈھکنا - سرپوش الغطا اورتو
ڈھکیانا - از پس افگندن الکدش شدتلہ سورمک
ڈھکے مارنا - درہم کشیدن
ڈھلکا - مرضیکہ بدان آواز چشم روان ماند

ڈھلکانا - آو وغیرہ برزمین ریختن الاراقۃ
صو دوکمک الصب السکب
ڈھلکانا - غلطانیدن الدہرہتہ دوندرمک
ویوریرمک
ڈھلکنا - غلطیدن التدہدۃ دونمک
ڈھلکنا - ریختن الانسکاب دوکولمک انصباب گبی
ڈھنڈورا پیٹنا - منادی کردن وزدن المنادی
ندا ایچی وندا ایتمک
ڈھنڈوریا - منادی زن ومنادی
کنندہ بترکے جارچے المنادی
ندا ایدیجی
ڈھنگ - طور وروش وخوئے و
آئین وہنجار السیرت السجیۃ خلق وطبیعت وعادت
ڈھول - تنبک وہردو سرخام کشیدہ را
دہل خوانند الطبل طاول
ڈھولائی - مزد الجعالۃ انسانہ اشیلمکیچون
ویرلکلری نسنہ
ڈھونڈہنا - جستن وتلاش وجستجو کردن و
آب بریسمان بستن وتلاش بجد نمودن تتہ وہیدن
کاوکاو یوزیدن الطلب آرامق
ڈھیٹھہ - بیباک شوخ خیرہ الجسور
ڈھیرا - کاژ ولوچ الاحول شاشی گوزلو
ڈھیر غلہ کا - راش وتودہ وانبار الصبرۃ ارہ
وبغدای یچی ویغینی
ڈھیر کردینا - یکجا فراہم کردن وانبار دن و

انپا شتن العرکس جمع ایتمک التکویم برنسہ یی
یغوب یجاج ایتمک
ڈھیری ـ تودہ شوشہ الکتلۃ الکومۃ پیغن
ڈھیکلی ـ پادنگ الدالیۃ دولاب
ڈھیل ـ دیر درنگ المہلۃ تاخیر ایتمک
البطاء اکانمک
ڈھیلا ـ سست الرخو والرخاوۃ الہش گوشک
ڈھیلا ـ تنبل وسست الکسلان کاہل
ڈھیلا ـ کلوخ پیوا المدر کسک
ڈھیلا کرنا ـ الارخاء صار قیمق
ڈھیل دینا ـ مہلت دادن التاخیر اکلندرک
التمہیل مہلت ویرک
ڈھیلے کوٹنے کی لکڑی ـ کلوخ کوب
الارزبۃ والمرزبۃ طوقماق
ڈھیا ـ کلوخ المدر کسک
ڈھینڈا ـ بار زنا وبار حرام الحبل الزنا حرام یوکی
ڈیرا ـ خرگاہ وخرگہ الخیمۃ چادر
ڈیڑ گرہ ـ نیم گرہ الانشوطۃ شول وکومہ
دیر لرکہ چوزلمسی آسان اولہ چقور باغی گیبی
ڈیگ ـ یالک وآتش یالگی زبانہ گیبی
ڈینگ مارنا ـ لاف زدن وکلہ زدن
الصلف مقدار ندن ارتق تکبر لک وعواین ایتمک
وبعضا ایتمک
ڈیل ـ بشر وبالا القد بوئے
ڈیوڑہی ـ بالان الدہلیز اوایلہ قاپو ارانسہ

باب ذال معجمہ

ذات ـ بشین چہرہ ونہاد فرگوہر وگوہر
کشینک ذاتی ونفسی
ذات الجنب ـ برسام یان اغریسی
ذاتی ـ گوہری
ذال ـ نرم رفتن وشتاب رفتن
ذاکر باشی ـ سرخوان وذاکر باشیلق سرخوانی باشی
ذبح کیا ہوا ـ بسمل کشتار الذبیح بوغازلمق
والذبیح بوغزلد قلری طوار ذبیح مذبوح بسمل معنا
ذخیرہ ـ یخنی بشتیج برنگ الذخر والذخیرۃ ایرکوب
صاقلد قلری نسنہ دوقوزانلمش
ذخیرہ کرنا ـ یخنی نہادن الاذخار قوزانمق
وجمع ایدوب یغمق
ذخیرہ کی زمین ـ نخیر دوشک معنا سنہ
ذرات ـ گرد آفتاب وبندہ الذرۃ شعاع
شمس دہ گورنین او فاجق غبار
ذریعہ ـ دست پیچ الوسیلہ یعنی شول نسنہ
کہ انو کلہ کشی غیرہ تقرب بولہ التوسل التقرب
ذکا ـ نیر اش الفہم
ذلت ـ خواری الذل خورلق الہون حقیرلق
ذلیل ـ برژند مہان الذلیل حقیر
ذمہ ـ عہد وامان وحفظ وحمایتی واجب اولان
ذمی کافر ـ زنہاری اہل العقد
ذوق شوق ـ خیر ومیز الشوق کشینک نفسی

برنسنه یه چکنمک

ذوق لنمق - لذت بردن و تمسخر کردن

ذهن - فروروهشوزیرکلک فطنت گبی

ذی - هرنسنه کوزلچه بشور باریماک

ذبیح - والذبیحة والذبیحان والذبوح

خبر فاش و منتشر اولمق

ذیغان - سم قاتل

ذیل - اتک قفتانک و غیرک صالنمق

باب رائی مهمله

راپی - نشکرده الازمیل بچغو و بچغی

راتب - روزینه وروزانه و روزیانه و

ادرار و تعار و جامکی الوظیفه هرگون باهراشی

ایچون تقدیرایتدکلری نسنه دراهمدن

و نانیردن طعامدن یا غیریدن

رات - شب و شیشک اللیل گیجه

رات رهنی کی جگهه - شب نشین المبیت المبات

صغریتاغی وطواراغی ودوه یتاغی آغل معناسنه

رات و دن - روز و شب روز و شبان

وروزان و شبان و شباروز الملوان گیجه گوندز

راحت - رستی آرامش و آسایش الروح راحت

راحله - سواری جانور زاد و الراحلة بنت

راج - شاهی و جهان بانی و کامرانی السلطنة

غلبه و عظمت الامارت بکلک

راج - معمار

راپهه - دندبولهه طرنغی

راپهس - وراکس دیو العفریت یاوز وقوتلو دیو

راز - سرگوننا السر لونسنه

راز فاش هونا - کچه کل کردن و کچه روکردن

الفشوآشکار اولمق

راس آنا - راست آمدن صحبت و در گیر شدن

صحبت و صحبت درگرفتن الوفاق موافق اولمق

و راست کلمک

راس - توده غله الکدس دکولمدک خرمن

راسته - صف بازار هم راسته بارش راه

المنهج الطریق السبیل یول

راستق - کف گبی سیاه چیزیکه زنان بدان

ابرو رنگ کنند

راس و ذنب - اژدر گوز هر

راضی هونا - دل خوش کردن داد ستان

الرضا الرضوان خوشنود اولمق و بکنمک

راعی - شبان و چوپان معناسنه

راف - سوراخیکه در دیوار از طرفی بماند

موسیچه لغتنده در

راکهه - خاکستر الرماد کل

راگ - ترانه وسرود الغنا ترکی واشعار

که گوینده لر ترنم ایدرلر

راگ ورنگ - صحبت نغمه وسرود و عیش المنادمة

مصاحبت و مسخره لق و ساقیلق ایلمک

رال - گلیز ولیر و یغیغ الروال اللعاب سالیار

راُل بہنا ۔ روان شدن کلیز الارمعلال ۔
اوغلانک سلیاری آقمق
راُل ٹپکتی ہے ۔ اغزنک صوئی آقار
راُن ۔ اویلق
رانڈ ۔ بیوہ وکالم وکالمہ الفاقد الارملہ طول قاری
رانڈ ہونا ۔ بی شوہر شدن زن التائیم طول اولمق
رانکی ۔ پاردم گبی دچی پالدم دخی دینور
رانگ ۔ فشردہ برگ العصارۃ صقندی
رانگ ۔ ارزیز الرصاص قلائی وقلع
رانگا ۔ ارزیز الرصاص قلائی
راوٹی ۔ چارطاق وچہارطاق شروانی
الخیمۃ اوبہ
راوی ۔ ماج وبج خبر ونقل ایدیجی
راہ ۔ وراہ کوفتہ وراہ آمد ورفت ودرہ
ودرغالہ راہ میان کوہ وتنگ فنج راہ باریک
ودشوار الطریق یول صراط گبی
راہبر ۔ بلد وکرکز وکرکوز الدلیل قولاغز وقلاوز
دال معناسنہ
راہداری کا پروانہ ۔ خط گزارہ وخط جواز
یول تذکرہ سی گبی
راہ دیکھنا ۔ چشم براہ داشتن وانتظار کردن
التربص الانتظار الترصد الترقب یول گوزلمک منتظر اولمق
راہ دینا ۔ راہ دادن وکوچہ دادن یول ویرمک
راہ روکنا ۔ راہ گرفتن کسے وراہ بستن وفرو
بستن وراہ گرفتن بر کسے السد یول طوتمق

راہ زن ۔ راہ بند وشتنگ وشنگ وشارکور
مشنگل ومنگل القاطع الطریق یول کیسجی وحیدود
راہ سے ہٹنا ۔ برگردیدن الانحنا العدول
یولدن برطرفہ چکلمک وصاولمق وآلارغہ اولمق
راہ طی کرنا ۔ سپر وسپردن الطی دوریمک
وطی ایلمک
راہ کی روٹی ۔ توشہ مسافر وزاد راہ السفرۃ
مسافر یولدہ یمک ایچون ایتدکاری طعام کہ
آزق دینور
راہ مارنا ۔ راہ زدن قطع الطریق یول کسمک
راہ وروش ۔ ہنجار الاسلوب طریق
راہ وکیت ۔ راس وذنب
راہی ۔ عابر سبیل
رائی ۔ سپند وسپندان اسفند اسفید الشفاۃ
الخردل اورزلک
راُتا ۔ ثراثر وسنگ ونکینہ جاجیق معناسنہ
رائج الوقت ۔ کچراقچہ ونقد الوقت سکہ گبی ونامی
رازیوب گویند بترکی
رائگان ۔ چلکلہ الہدر بادہوا گبی
رب ۔ فرد فرا سماء اللہ دن براسم در
رُب ۔ جبہ عصیر العنب اوزم صقندیسی
رباب ۔ روادہ وشاشتک وشاشک وشارشک
وشوشک وشیشاک چہارتار کمانی واقلغی معناسنہ
رباعی ۔ ترانہ
ربط ۔ آستوار بند باز بند ہم بندی

رُبع کلام اللہ - یحقنک

رَبّ النوع انسان - فرفروزان فروزان فر و نوشروان

رَبودن - قاپمق

رَبیب - پسندار اوغلق

ربیع الاول - نام ماه بعد صفر

رُت - موسم

رُتبہ - سرخانہ المرتبة منزلت

رتوندی - شب کوری العشی گیجہ گوز کورمیوب گوناز گورمک لغتی اعشی و عشواء

رَتہہ - گردون تکلی معناسنہ

رَجب - نام ماه

رُجاج - ہر نسنہ نک ریغی و ضعیفی

رُجالہ - پیاده یوریمک

رَجع - گیرو دوندرمک و بغیو مطرب گیجے رجوع ایتمک و ایتدرمک

رَجفہ - دپرنمک

رُجنہ - صمغ صنوبر شتینہ گبے

رُجولہ - ارلک

رَجم - طاشلہ اور بقتل ایتمک

رَجن - حبس اتمک

رَحل - وطرا طور وسلطہ ترشی و آچار

رَحل - گیرخ کرسی المصحف

رَحی - دگرمن

رَحم - بون وزہ ہدان و بچہ دان یارک و

یوگان اناقرنندہ اوغلان تیاغی مدزدو در حیوانات یاور ولق و دراسپ قولونلق

رَحمت - بخشایش و لم و ریز و آزرم و درپچ رقت قلب و میل و تعطف ایتمک

رُخ - شطرنج افرادندن بر فروک آدیدر

رُخصت - دستوری لیبی زبان یافتن و خصت یافتن الاجازت دستور ویرمک و الرخصة فی الامر خلاف التشدید فیہ

رُخصت - زمان المہلة النظرة تاخیر ایتمک

رُخصت دینا - رخصت دادن الترخیص رخصت ویرمک

رُخصت دینا - زمان دادن الانظار و الامہال مہلت ویرمک و تاخیر ایتمک

رُخصت کرنا - و داع و تودیع کردن پدرود کردن و رخصت کردن و گسیل کردن التودیع دفع ایدوب یوللمق و باشدن صاومق گسی گبی

رُخصت مانگنا - رخصت حاصل کردن و رخصت گرفتن الاستنظار الاستمہال مہلت طلب ایتمک

رُخصت ہونا - خیر باد گفتن

رُخنہ - جیتلاق ویارق

رُد - شگوفہ القی قوصمق قوصمہ

رد کرنا - شگوفہ ورد کردن التقیو قوصمق

رد کر دینا - منسوخ کردن و باطل کردن و قلم کشیدن الابطال باطل ایلمک

رَدَہ - یک صف از خشت ہاسے دیوار ردہ

وچلینه وداٸی ودا وولاد وبن لاد وبن دی لوا
وسرلاد سرو پوار وکسپه وعمیپه العرق هر شنه
که خیولدن حیواندن طاشدن کرچدن غیریدن
بری بری یانته ویرلش صفا ولمش وله ویوا عمر
رَدی - ناکاره خماش وخماشه و وادیاب
الکات وآخال وبچنیر المرداة کلک ویرامزلق و
وفاسدلک وآتیلجی منسنه
رَدیف - چکامه قصیده پسا وند قافیه پیوند
ردیف الروف بلوار بنن کیمسه نک ارد ینه
بنن کشی والردیف هو الذی خلف الراکب
رَزق - جامگی و دو انجم مایفرض للجند من بیت المال
رَزم - دوه آوازی ورعدا وازی وجمع ایلمک
رزمت الشی جمعته
رَزمه - مایحمل علی الظهر من الثیاب والرزمة
صوت الرعد
رَزمه - شول صوت که دوه بوغازندن خروج
ایدر آغزن اچماز
رَزوم - طوار زیاده ارقلامق ویورلمق
رَزیّة - زیان ومصیبت یتشمک
رَس - افشرده العصارة هرشنه نک صقنتیسی
رَسا - رسن ستبر وکلان القلس لیفدن غیریدن
اولان یغوان ایپ
رَسن بتا - رسن سازه درسندن اورغان
ایدیجی یاعیجی
رَسالت - آلوک گوندرمک خبر دیرمک

رَساله - السریة برمقدار چریسی
رَساله دار - سپهبد ولشکرکش وسرلشکر قشونجی
رَسائن - آهستگی الرسل التانی التؤدة تاخیر
ایتمک وهملت ویرمک وآهسته لک ایتمک
رَستا - باغ وباغچه راه غیر متعارف خانه
الطریق یول
رَستابرتن - آوندترا ونده الرشح ضروب چیقجی
رستم - بن دستان بن سام بن نریمان بن
عام بن علوان بن عملاق بن عام بن سام بن
نوح علیه السلام
رسته سے ہٹنا - آلار غا اولمق صا ولمق اولدن
برطرف چلمک جبر دیدن گیے
رستے کا تھکا ہوا - ہفتہ یورلمش کشی
رَسخ - سنگسار وسیاست معروف ورسخ که
ثبوت وثابت شدن باشد وباصطلاح اهل
تناسخ ستاره متنزل شدن روح از انسان
بحیوانی باز بنباتی الرسوخ محکم اولمق وقرار
بولمق وثابت اولمق
رَسد - سارسوت المیرة العیر بار دانه
رَسد - حصه رسد بهره ونصیب القسط نصیب وسهم
رَسکوک - مرواریدکوچک اللولو انجو
رَسم - روشن سان یاسه اسلوب معناسنه
رسمین ولادت کی - گلگجه
رَسنا - تراویدن الترشح سیزوب طاشره چیقمق
رَسوا - کیاده حلوه الفضیح رسوالشی

رسوا کرنا ۔ رسوا کردن الفضیحة والفضاحة رسوا لمق
رسوا ہونا ۔ رسوا شدن الافتضاح رسوای اولمق
رسوائی ۔ آہنامہ الفضاحة رسوالیق
رسوت ۔ نام دوا لحضیض برآجی دوا در
رسوخ ۔ سنگسار الرسخ محکم اولمق
رسی ۔ ریسمان و رسن پوست خرمار اکبار و
کبال و رسن یکتاه رسی که یکتاه بود گرش و
ار ویس ریسمان مواشطن اورغان رسن گبے
رسی بٹنی والا ۔ رسن ساز وشاکنگی وتیهلنک و
رسان اورغان ایدیجی
رسیدہ ۔ یافتہ
رشتن ۔ اکیرمک معناسنہ
رشتہ ۔ برادری وخویشی القربا القرابة صو صو
رشد ۔ ندا الرشاد عاقل وقوی العقل اولمق
رشک ۔ غذوکدہ خاشہ وترہ ورک وسکاش
الحسد کیمسہ نعمتنہ زوالن تمنی ایتمک
رشوت ۔ پارہ وبلکغد وبلکغدہ لاج الرشوة
زہراک
رشوت دینا ۔ رشوت وپارہ دادن الارشاة
اعطاء الرشوت
رشوت لینا ۔ رشوت گرفتن وستاندن خوردن
ورشوت خوار وپارہ خوار صفت الرشو شوت آلمق
رصد ۔ ہودا ہودل بند رصد بند رصد گاہ جائے
ضبط حرکات کواکب اولافلاک
رصاص ۔ قلائی

رضاع ۔ صورمق رضع الصبی امہ رضاعا
رضائی ۔ لحاف یورغان معناسنہ
رضغ ۔ صنمق
رضوان ۔ راضی وخوشنود اولمق
رطب ۔ یاشرتازہ یاشلق تازگی
رطل ۔ یوزاتوز درہم ارطال جمع و
قاموسدہ اون ایکی وقیہ درہر وقیہ فرق درہم
رطوبت دنبل ۔ ٹیخ چبان دہ اولمان یاشلق
رطوبتی ۔ صاحب مال وحال
رعا ۔ تندر آسمان غریو گنو بخنو و بختو و
بختور و بختوہ باتون نیز الرعد گوک گورلمک
رعنائی ۔ سمک الرعنا حماقت والرعن احمقلق
رعیت ۔ بادرم وگیل وکیلک و دیابچہ الرعیة
محفوظ نسنہ
رغبت ۔ گرای وگرائیدن وگرویدن و
گرایستن توجہ ایتمک وطمع ایتمک برنسنہ یہ دیلک
رغبت لواطت کرنا ۔ برد نبہ وندان زدن
الملواطة اولاشمق
رغس ۔ چوغالمق
رفتہ رفتہ ۔ آہستہ آہستہ بترکی یا دوشہ شہ
رفدان ۔ نیم برشت تخم مرغ کواثرہ گبے
رفع ۔ برخار و برداشتن قالدرمک یوجالتمک
رفعت ۔ برزیوجہ لک و اولولق
رفق ۔ نرمی وآہستگی یومشقلق گبے
رفل ۔ قفقتان اوزن ایدوبہ لوار رکن انکلرن

جرایدو ب صالنمق

رَفُو - رَفُوت الثوب اصلاح ایتمک آ ورو و

کوزه لیش

رَفُو کرنا - رفو کردن و زدن الرفا ر

اصلاح ایتمک

رفو کہلنا - رفو برخاستن ان انحلال چوزلمک

رفو کیا ہوا - رفو دار

رفوگر - ہمگر

رفیع - اُلول اُوجه ویوکسک

رفیق - سنگار وسنگم وسنگمبره ہماس و ہمتک

یولداش

رفیده - کاتبک کمایوک ویوک فیده و پنبه قود معناسنه

رقت - اکشتا والرقة رقت معناسنه

رقص - شارالزفن رقص ایتمک

رقعه - بازافگن زنده و پنبه پوش نک الرقع یا مہ

رکاب - الغرزا و زنگی و ہنک حلقه چو بین شرطیه

رکاب - بارورق

رکاب غالری - جلودار رکابدار گیب پیاده کا نیکه

ہمراه سواری امرا روند

رکابدار - لو ذات ساز و آنکه سرانجام سفره امرا

کند و آنکه ہمراه امرا پیاده رود

رکابی - طبقچه و صحن الصحن قدح عظیم علیکی معناسنه

رکت چندن - صندل شرخ الصندل براغا جد

رک رہنا - بازایستادن از کار - طورمق معناسنه

رُکنا - دل تنگ شدن الانقباض طونق

یوزلوا ولمق

رکن - یہلو مرد عظیم معناسنه

رکنا - عاجز شدن از قرآت الحصر عاجز لک و قبض اولمق

رکہنا - داشتن و نہادن و نشیدن و نہستن الوضع قویمق

رگڑ - خراش الخدش قاشیمق و در ملمق

رگڑنا - سائیدن و بہم سودن دو چیز السحق

از مک سورتک دوریلیک

رمز وایما - دندش وسیم وسیمیار رمزگو و

اشاره کننده نمار الرمز اشارت ایتمک ایما گبی

رمضان - ماه صیام و ماه روزه

رن - رزمگاه و نبرد گاه و آوردگاه و جنگگاه

المعرکة جنگ ایده جک یر

رنج - آزردگی وسترگی وسیزگی وسپرگی و چکردی

و رنگ شکر آب السامة ملالت

رنجک - چاشنی

رنج کہینچنا شایشته اعمال پر - گکفیار المجاہدة

اعمال حسنه ضمننده رنج و محن چکمک

رنجیده - آزرده وملول

رنجیده کیون ہوتی ہو - چرا سرکه میفروشی

رند مشرب - آلفته و آلفتن آشفتن

رنده - مشت رند و مشت رنده و مشت واره

المسفن دو رپی المبراة رنده

رنڈوا - ایم العرب یالکز کیمسله الغروبة یالکوزلق

رنڈی - زن الامرة قاری

رنڈی باز - زن باره چلبی معناسنه

رنگ - پائدار رنگیست گویند فام وپام
چرته وچرده رنگ بسیاهی مائل شراوندرنگ
زرد اللون بویه
رنگنا - آزدن وزریدن الصبغ بویامق
رنگ بدلجانا - گونه برگشتن الشحب لون متغیراولمق
رنگریز - ورنگرز بویاجی
رنگ فق ہوجانا - رنگ پریدن ورنگ برجستن
ورنگ ریختن ورنگ رم کردن ورنگ باختن
ورنگ شکستن ورنگ گسیختن الامتقاع متغیراولمق
رنگ کاٹنا - رنگ بریدن بویاکسمک
رنگ مائل بسرخی - میگون
رنگنا - رزیدن ورنگ دادن ورشیدن
الصبغ بویامق
رنگین - المصبوغ بویالی اوریاسی
رواج - نماک کچمک اج الشی یروج رواجا
رواق - خیمری شول چارداق کہ اوکی آچوق اوله
روان - داس وداسه واخگل وسوک وخاف
وپر دقلچق معناسنه
روانا - آماده گریه
روانه کرنا - سل کردن وروانه کردن و
فرستادن گوندرمک یولامک
روانسا ہونا - گریه درگلو داشتن البکا اغلامق
روان - شتران الشجاجه شارل وشارل آنجی
وددکلیجی بواعتبارایله صحانا قلی یعموره دخی دینور
روبرو ہونا - دوچارشدن وزدن و
واقتادن وچشم چارشدن التقابل یوزه یوزاولمق
روپیه - کہله وکہله وہیرہ الریال القرش
سکه لنمش اقچه
روتی صورت - گریان وگریه ناک البکی
چوق اغلایجی
روٹھنا - رنجیدن وآزردن
روٹی - نان واز دست پز واز دست فزا
انچه پیش از خمیر برآمدن پزند چکان نان بزرگ
کماچ انچه براخگر پزند وگلان نان میده بکسمات
نان روغنی مربع وسنگه نان گاورس وازن
دسیار نان جو وباقلا وارزن وشفند نان سفید
وورهین نان گندم وجوو ونانه نان کرده
ارزنین نان الخبز اتمک القرص کلیچه الرغیف گرده
روٹی پکانا - نان بستن الخبز اتمک پشرمک
روٹی چپڑنا - روغن درنان مالیدن الترویل
یاغلو اتمک واتکی یاغلاومق
روٹی کاٹکڑا - فتات القوت اوفنتی وقرنتی
دریزه معناسنه مذن اولورسه
روٹی کپڑی پرخدمت کرنیوالا - جامگی خوار
ونان جامه
روح - جانه وزندجان معناسنه
روح القدس - شیدا سپهبد
روزازل - ناآغاز روزر وزبخش الازل قدیم
روزکوری - نام مرضی وروزکور صفت آن
الجهر گوندزہر نسنه گوره مکث اول کیمسته اجهر دیرلر

روزگار - بادهوا بترکی

روزگزشته - دی الامس دونکی کون

روزمره کے کپڑے - گونده لک بادروزه گیے

روزه - الصوم اوروش

روزه دار - الصائم اوروش طوتیجی

روزه رکهنا - روزه داشتن گرفتن بستن
الصوم اوروش طوتمق

روزه کهولنا - روزه کشادن وواکردن
الافطار اورجین آچمق

روزمره - زبان وروزمره وزبان زد
اللهجة دل

روزمره - وجه معاش هر روزه الوظیفة
هرگون وهرآئی ایچون تقدیر ایتدکلری نسنه

روزی - خواره ونواو خوراک الرزق
ییه جک وییتی

روزینه - روزانه وروزیانه وراستاد
ورستاد وظیفه وعلوفه معناسنه

روسیاه کرنا - نیل بر چهره مالیدن وکشیدن

روش - راه روچمن

روشناس - آشنارو

روشناطاشی - مارقشیشا گبی گوزطاشی
وروزناطاشی دخی دینور

روشنائی - سیاهی المداد مرکب

روشندان - روزنه وروزن وپنگنگ
الروشن یوله آچلان پنجره

روشن کرنا - افروختن الاضاءة روشن ایتمک

روشن ونورانی - آفرنگ

روشنی - شید وفروغ

روغنی روٹی - روغنینه قاضی لقمه سی ونماز لقمه سی
وقادین بوطلی دیدکلری خمیراشی ییه جکدر
ویاغلو بکسمه وبوغاچه یه ده دینور وقتم تعبیر
اولنان قات قات یغلی اتمکه ده دینور

روکن - دستوری سرکادی برسری باش معناسنه

روکنا - بازداشتن الصد المنع

روکها - خشک الیابس قورو نسنه

روکهی روٹی - نان خشک وخشک نانه القفار
قاتقسز اتمک

روگ - بیماری الداء مرض وسقم وسقام خسته لک

روگی - بیمار ورنجور وخسته السقیم المریض صیرو

رومال - دستارچه ودستمال وروپاک ودست
پاک دزک دکرک بترکی ساچوغ وآچیپین رومال مرده و
نهورنیم پارچه پشت گریبان وکندرک معناسنه ویک
مثلثیکه بردوش کشند المنشفة المندیل یغلق ومقرمه

رولا کرنا - برآشفتن البغی آزغونلق ایتمک

رولانا - درگریه آوردن الابکا التبکیة اغلتمق

رول پڑنا - برانگیخته شدن وفراهم آمدن
الانبثاث طاغلق وپراکنده اولمق

رونا - اشک از چشم ریختن وگریستن وگریه دست
دادن وگریه کردن وگریه زدن وگریه انداختن
وگریه افگندن واشک ریختن وبهاشتن بارندن

و نالیدن و بہانستن و زاریدن البکاء اغلمق و
بازاری ژاولومق گویند زیستن گبی
رونا - گریہ باشد وگریہ شادی را اشک
شیرین خوانند البکی چوق اغلایجی
روناکیتی کا - زنویہ و مویہ وزوزہ نوئیدن
کوپک ولومق
روندنا - پی سپر کردن و پامال کردن اگلہ و
ناخوستن الدوس الوطی برنسنہ یی ایاقلہ تپمک
وچکنمک باصمق و ایاقلمق
رونق - آب روشنی و تاک زینت وحسن معناسنہ
رونق دینا بات کو سبز کردن حرف و سبز
شدم لازم الترصیع بزہ مک
رونگٹا - موی زہ دار الزغب صاروجہ تویلری
رونمائی - یوزگور ملکی روی نما گبی
رونی - زن گریان و زن گریہ ناک اغلایجی قاری
رونگٹی کھڑے ہونا - موی واتیغ شدن و
فراخیدن و فراشیدن الاقشعرار قورقودن صاچی وقیلی اور پرمک
روئی - پنبہ و جبنت و جبوت ساوپس العطب پنبوق قطن گبی
روئی بنولے سے نکالنا - فلخودن و فلخیدن
و فخمیدن پموق آتمق و پموقدن چکردک آیرتلمق
روئی تومنا - پنبہ تنکا فتن النفش پوک پموق آتمق
روئی دہنکنے کی کمان - لوک کمانچہ حلاج یایی
رویت - زشت و زشت کشتی امر مندہ تفکر ایتمک
رہا - یلہ و رستگار العتیق آزادلو
رہبر - راہبر وراہ نما و بلد و راہدان الدلیل قولاغز

و قلاوز قولاغوز
رہٹ - چرخ دولاب و دولاب کوزہاۓ
چرخ الناعور العجلہ تعکلو وطولاب
رہٹا - چرخہ الدولاب المغزل ایک داورکہ و
اتائی راالمیہ وکلیچک گویند
رہزن - شنگل و شنگول چیدود معناسنہ
رہن - گرو و بند گروگان و نوا و شناہنگ
الرہن طوتی
رہنا - ماندن قالمق
رئیس - کز بود و کلو و نہاز اولو سید گبی
ریا - پچیو و سالوسی پچیو
ریاست - دارو گیر و حکومت معناسنہ
ریاضت - رنجہ و ریاضت کش گہ بلا باشد
ریت - ریگ الرمل قم
ریتا - گوراب السراب پوسارق والنغم سالغم
ریت کا ٹیلہ - خامہ الکثیب قوم دپہ سی
ریتنا - سوہان کردن وسوہان زدن البرد ایکلہ
ریتی - سوہان وسوہن المسحل المبرد ایکہ
ریٹھا - رتہ و بندق ہندی
ریچھ - خرس و خرس کن جاۓ بودن خرس
تتمتا الدب آیو
ریحان - سپر غم و نازبو و اسپرغم و اسپرم و
اسپرہم سلطانی فسلکن معناسنہ
ریختن - دو کمک
ریڑہ - پشت مازہ و پشت مزہ و دمغازہ و دمغزہ

الصلب ا وکورغہ معناسنہ وارقہ اق گوشت پشت

ریزہ — تحلۃ القطعہ برپارہ نسنہ

ریزہ ریزہ — خرد خرد الفتات الفتوت او فلتی وفرتی

ریشچہ — العنفقہ طودق آلتندہ بتن قللر

ریشم — گرو زنک ودستہ القز بوکلش ابریشیم

ریشمی کپڑا — گوکوز وکلیون وبوقلمون ہفت رنگ

طوقنمش برقماشدر

ریغل — جانور لاغر الاعجف آرق

رینٹ — خلم وخیل ومرگ وخل وخلمدہ خلن

دائما سموک آقان بروندہ دینور المخاط سموک دن لب

ریناڑ — بید انجیر کنہ معناسنہ

ریندی — کنشوالحب الخروع کنہ کرچک

رینگنا — آواز کردن خر الشہیق اشک آوازی

رینگنا — آہستہ رفتن ہمچو مورچہ الدبیب یورمک

رینگنی — کچوک کہنگوک عرق النسا

ریوڑ — رمہ وگلہ وگویارہ وسیلہ ونسیلہ السرب

سوروسی

ریوڑ سے آگے چلنے والا بکرا — نہاز الکراز کوسم

ریوڑی — کسیتا وکبیتہ القبیط والقبطا آق حلوا

ریوند چینی — نام دوا راوند معناسنہ

ریہہ — تناک شورہ کار گازران

ریہی — چنغ وچیق وشیر زنہ آذین نہرہ آنیک پایوق معناسنہ

رئیس — کدخدا وکزبو در ئیس معناسنہ اولوکشی

باب زائی معجمہ

زاد راہ — نوا الزو وآذوقہ

زار — نام مہرہ در بازی تا ولہ پایدار گبی

زار زار و توریق — تک گبی طاولہ اوینیار کن دہ در

زاری — ایکلتی معناسنہ

زاری کرنا — نیایش التضرع زارلیق ایتمک

زاغ — زاغ کمان زاغ گبی

زانی — غجت وغتفرہ وغتفر الزنا حرام اولان

کیمسہ یہ جماع ایتمک زنی یزنی زنا فہو زان

زاہد — ڈراکام ڈراکامہ وکاتوزی وکہبد و

دردام الزہد دنیادن اعتراض ایتمک فہو زاہد

زباد — شاخ قلیہ مسک معناسنہ

زبان — نوا دگو بیا وسرایش زبان قال

ونا سرایش زبان حال اللسان دل

زبان اونٹ کی — دخمہ الشقشقہ دوہ نک اغزندہ

اولان دغار جغی کہ اغزندن چقار وب کوکرہ در

زبان نکالنا — زبان برآوردن دلی چیقارمق

زبان بند ہونا — بستہ شدن زبان الاعتقال

دلی طوتلمق

زبردست — زاور وزوا القوی برک محکم نسنہ

زبیق — مچاچنگ کہ زنان فاحشہ در سعر بکار برند

زٹل — سخنہائے دروغ وہرزہ وپوچ

البسبس ترہات وجہلات

زچہ — زاچ وزاچہ النفساء ولدکتورمش لوخسہ

عورت وبیماری زچہ را آل باصمہ گویند

زچ کرنا — تنک کردن الاعجاز عاجز ایتمک

زحل - کیوان هندوی چرخ سبعہ سیارہ دن بریلدز در

زحمت - گرم الزحام بری بریہ صقشق ومضائقہ ویرک

زخم - ریش ولانہ والانہ بکشہ واغرہ خسم وچجغر الجرح والجراح والجراحتیارہ

زخم پشت ستور - یاغر غن ویاغر وجاراو وفگار گبی ترکیدر

زخم سے پانی ٹپکنا - شاریدن شفت یارہ دن صوضروب جیقمق

زخمہ - المضراب تازنہ شگافہ گبی

زخمی - زخم خوردہ وزخم زدہ وخستہ انجیدہ وفگار شمار المجروح والجریح یارلو مجروح گبی

زخمی کرنا - خستہ کردن وزخم زدن انجیدن وخستن وشخانیدن یارہ لمق ومجروح ایلمک ویارہ لنمق ویارہ ضرلمق واجیمق لازم ومتعدی

زراعت - برزوکشاورزی ونگری شیار

زراعت بارانی ویا سرہ زمین اخراجات دیوانی الزرع اکین الزراعت اکنجیلک

زراعت کرنا - شومیزیدن شیاریدن شدیاریدن الزرع یرہ تخم صاچمق

زراعت مین پانی دینا - پسانیدن باغ وباغچہ واکین صوارمق

زرافہ - سورناپہ وظورناپہ زراف گبی

زرداق - محلہ بزرگ رستاق گبی کہ چار سوو بازار داشتہ باشد

زربفت - شب افروز

زرخ - یجرخ السمع قوردک سرتلان دن اولان انکی چقر طغان

زرخالص - دہ دہ ودہ دہی الذہب صافی التچہ

زرخ کو یلکی - غارہ گبی انچہ زیر زرہ پوشند

زرد - سراوندوشکستہ رنگ وبراستین زردیک پس از پریدن رنگ برجامہ بماند الاصفر صارو

زرد آلو - خوبانی الشمش زرد آلو یمشی

زردہ - برنج شمالہ گبی در ترکی ہمین زردہ یا شدہ معروف

زردوزی - زربفت وزربافت

زردی - زردہ المح یمورطہ نک صاروسی

زردہ چاؤ - دارزرد گبی ہلدی باشد عروق الصفر

زرق وبرق - آرایش ظاہری الزخرف زینت ایدوب بزہ مک

زرگری - لوترہ ولوترا

زرناپہ - وظورنپہ اشترگاو پلنگ

زرہ - زرہ ساز وزرہ باف وزرہ گر صفت الزرع زرہ بترکی یوقال وکسمہ یانچق

زرہ پہنا - زرہ در برکردن وزرہ بردوش کشیدن ودردوش کشیدن دربرگرفتن ودربرانداختن التدرع جبہ وجوشن کیمک

زرہ پوش - المدرع جوشن وجبہ وزرہ گیمش وکسمہ

زرینہ - کجور گبی عرق الکافور زرہ بناد سمیدر بردواگوگبیہ

زعفران - کرکم و نجوان و جادی و جساد بر کوکچک
قوقولو چچکدر شعور الصعالیه معناسنه
زغر - سگ شکاری بوی پرست و توله کبی
بر نوع عنه ماصتی دیرلر
زقیل - سپیل الصفیر صقلق و قوش اوتمه سی آواز
زقیلنا - شغلیدن و صفیر زدن و سپلیدن
المکا ر الصفر صقلق ویریک
زقوم - زاخل آغو آغاجی معناسنه
زکام - هنگ باشه صنغوق کچوب طوماغو اولمق
زلال - طوری معناسنه در زلال کبی
زلبر - سربار کبیاسا کبی
زلبیه - زلابیه معناسنه زلیبیا کبی
زلف - شفشه و مغجه و غلاله و کلاله و کاکل و کلاله
و کسمه و دوله و تغوله و نسوته الصدغ زلف و کاکل
زله - فلرز و فلر زنک الفضالة السورچیقن
زمانه - روزگار الزمن وقت
زمرد - پنو و دوال و دوبال بر قیمتی طاشدر
زمه - نک کبی زاج ابیض در ابریشمه انکله بویارلر
زمین - عرز و نکا و دمیک و ریگناک و سخت
زمین زار غنگ و زارا غنگ باشد و خشکسار
زمین بی آب و تخیر و تخمدان و نخیز و ارتا و کیتاوند
زمین پشته پشته و تر بن زمین بسیار سخت
و سنگلاخ زمین نرم و فاراب و فاریاب زمینیکه
بآب کاریز درو د مزروع شود و دیمه انچه
بآب باران زراعت شود و سنغ زمین بی علف
و گر در زمین سخت و پشته پشته و لغ صحراست
خشک و آبخیز زمین که آبش از هر جا بر آید
و گوی زمین هموار و سراب و نشیب بیان و
زمین هموار الغبرا ایرا ارض کبی
زمین پر پهلکنا - نواختن الاصراع کورشیلک
اید و ب حریفه یره دوشرمک
زمین دار - کشاورز بر زیگر و شوریزالا کار
اکنجی زراع کبی
زمین دامن کوه - کوه پایه طاغ دوا وغی
معناسنه در
زمین سیل کنده - یار معناسنه آبکند کبی
زمین هموار کرنی کی لکڑ - ماله و بزن و بتکن
و گر المسلفة سورکو
زنا - جهمر زالزنا حرام اولان کیمسه یه جماع ایتمک
زنانه - المخنث یومشق پوشت کیمسه
زناکار - زن باره الزانی زنا ایدیجی
زنار - موسیخ و شست و کستی و کستین و کشتی
راهبار بللرینه قوشاندقلری ایپدر و نصارا
قوشاغندن بر اصل قوشاقدر
زنبا - گهرن کبی آله نقش کردن کفشگران
زنبرک - ناوک و چرخ کبی کمان حکمت
باشد از آلات حصار بر سان منجنیق و آنرا
زنبرک اوقی نیز گویند
زنبق - زنبه بر اصل کو کچک راپچه لو چچکدر
زنبیل - کرزین بر معروف ظرفدر

زنباره — سنباده گبی سنگیکه کارد و خنجر بدان تیز کنند

زنجف — واثواب یجعی برور گبی سنجاف باشد

زنجفر — شنگرف سریقون گبی

زنجیر — فلچم و فلخم و کلیدان السلسلة زنجیر

زنجیر کھٹکھٹانا — زنجیر جنبانیدن القعقعة قاتی نسنه یی تحریک ایتمکله آواز لنمق

زنجیره — آوه حاشیه و پرواز معناسنه

زنده — مرتث الحی دیری

زندیق — معرب زندیک الزندقه یوم حشری و وجود خدایی انکار ایتمک لغتی زندیق

زنگ — تاه و مورچانه و موریانه و مورچه الصدأ تیمور پاسی

زنگ لگنا — زنگ و زنگار گرفتن و زنگ بستن و زنگ افتادن و زنگ خوردن الطبع تمور پاسلنمق

زنگی ہڑ — ہلیله سیاه

زود رنج — زود سیر تیز طبیعت و صابجی

زور — توانائی نیرو و هنگ القوة برکلک و محکملک

زور آور — کاوزور

زوربه — گردن کش متعصب سخت لگام گبی

زوربه اولمق — سر برتافتن گبی گردنکشی کردن

زوربه قالقمق — خرابنا رگبی و سوز پاغه دوشمک با ہجوم عوام برای کارسے

زور بست گھیڑنا — فلیدن الدس قاقمق و دور تمک و سوکمک

زہاب — صو صزندیسی

زہر — ہلاہل و ہلہل و شرنگ السم آغو

زہر — ہر چیز تلخ المر آجی

زہر دینا — زہر دادن یعنی آغو ویرمک پیدا رک

زہر قاتل — ہلاہل گرنج و بیش

زہرک — وکلیسا بخوری بلکفدر گبی رشوت معناسنه

زہر ملا ہوا کھانا — زہرنا آغو قارشمش یمه جک

زہر مہره — پا زہر

زہره — ناهید زاور بر یلدز کب آدیدر

زیاده — فرایسته افزون و فزون و بیش الکثرت چوقلق وار تقلق

زیاده کرنا — فزودن الازدیاد زیاده ایتمک

زیبا — یراشیق یاقشقلو واندا ملو ویغون

زیبا ہونا — یراشیق اولمق

زیبایش — یاقشقلوق

زیبقچی — سعتر بازگبی

زیب و زینت — آسا و آرایش ولغونه و افزندان و افرندیان زیب دادن و آراستن

زیب نہیں دیتا — در کجا می خورد و کجا میزیبد وکی در خوراست قنده یراشور

زیردست — دست خوش آزدست

زیر و زبر — ترت مرت طار طغان معناسنه

زیره — الکمون کمنون

زیع لسان ایتمک - از زبان جستن و تکلمدہ سہو و خطا ایتمک گبی

زیغلہ - قرہ گوزنک یا غیدر رہ صطفی و عسل لبن گبی عمود گبی بینار

زیل - سرنج گبی ہناری منجیرا و جہانج

زیلی - شطرنجی زیلیچہ کوچک آن زیلو گبی

زین - السرج اگر

زینت - پرموں بزک معناسنہ

زین پوش - غاشیہ اگرا و رتوسی

زین کسنا - زین کردن و زین نہادن الاسراج اگری آتہ بغلمق

زینہ - پلہ و پایہ بالا برآمدن و نردبان و از جملین الدرجہ نردبان ایاغی

زیور - پیرایہ و بہودہ و پایون الحلی عورتلر بزکی دوزگون و آوادانلق زیوردان باشد

زیور گہوڑے کا - ستام ایر ایاغی

زیولہ - سیم گبی بیوندرنگ ایکی طرفنی ملوق گبی احاطہ ایدن اغاجہ دینور

باب سین مہملہ

سات - ہفت سبعہ یدی

سات اقلیم - ہفت گاہ

سات پردہ انکہہ کے - ہفت لائی چشم و ہفت پردہ چشم یعنے گوزن یدی پردہ لری

سات تارے - ہفت اختر کہ ماہ و خورو تیر و ناہید و بہرام و برجیس و کیوان باشد سبعہ سیارہ لری

ساتوان - ہفتم مرداد و ہفتم روز السابع یدنجی

ساتہہ - ہمراہی الرفیق یولداش و کوزلجی

ساتہی - مددکار و پایدارہ و پایمرد و یاور الظہیر المعاون یاردم ایدیجی

سانج قبرسی - قلقدیس گبی و زاج قبرسی نیز زاج سبز باشد

ساجہا - انبازی و انباز ناک المشارکۃ و الشرکۃ والشرک ورتاقلق

ساجہی - انباز الشریک اورتاق

ساچ - تابہ تواگبی

ساچق - حنابندان و حنابندی

ساحری - فرست و فرہست السحر جادولق

ساحل - کران الساحل دکزکناری

ساخت - دوزمک و تو شمق و یا پمق و دوزلمک و نظام دیرلک و تکمیل و تمام ایلمک یرطاقمی گبی

ساختہ پرداختہ - خبیر و خبیرہ و خبیوہ و بشغرہ دوزلمش قو شولمش و یاپلمش و حاضرا و لمش معناسنہ

سادو - ہنگامہ گیر

سادہ - ضد منقش

سارا - ہمہ الکل ہپسی

ساربان - شتربان الجمال دوہ جی

سارس - کنرپا

سارنگی - غچک

ساڑی - سارۂ ہند و قاری لرک باش اورتوسی
ساز و سامان - یون یوشش
ساز و سرانجام - نوا
ساس - خوشدامن و خوشنامن و خوشو و خوشود
و خاش الحمات قین آغا
ساق - لنگ بالدر
ساقدوش - وصاغیج شاہ بالا گبی آنکہ ہمراہ
داماد باشد
ساقز - مصطکی اراہ گبی
ساقز دکنی - از اقسام قولایہ باشد سفید و
صمغ آنرا بیاض یہ ساقزی و چنگل ساقزی
گویند و قسم سیاہ را قپلان یوغان و قپلان
اوتی و بیلاق اوتی و بیلان گویند دوائے
استسقا باشد دادا گبی
ساقہ - سالہ لشکر دمدار چنداول و چندول
ساقۃ الجیش مؤخرہ دوندار معناسنہ
ساقی - چمانی
ساکہو - سال الساج براغاجدر
ساگ - سبزی و ترہ البقل ترہ دسبزوات
سال - شنت السنۃ ییل
سالا - برادر زنہ و برادر زن الختن قین آغا
سالک - غیدکان واشنک
سالگرہ - ورشتہ عمر و تسبیح سال
سالن - نان خورش و ترنانہ و سیاغ کانجی
آبکامہ آبا و آشیل لادم و الادام اتمک قاتقی

سالوتری - چاروادار
سالی - خواہر زنہ و خازنہ و آزنہ و خانزن
اخت الزوجہ بالدیز معناسنہ
سالیار - رال بہندی
سالیانہ - المسانات یللق
سامان - باکردن و ساختن و دادن مستعمل و
برگ و برگو کان ساز و برگ گاز زالعدۃ
حوادث دہر ایچون مالدن و سلاحدن بر اقلیبوب
حاضر ایتد کلری نسنہ لر الاہبۃ چری یراغی
و سفر اثوابی و اسبابی
سامنا - روبرو و رویار و القدام الوجاہۃ
یوز لولک وقارشو
سامنی ہونا - دوچار شدن وزدن و
چشم چار شدن و دوچار افتادن و روبرو شدن
و رویارو شدن للقابلۃ یوزہ یوز اولمق
سامنی کرنا - دوچار کردن و روبرو کردن
التوجہ برکیمسہ جانبنہ یونلتمک
سان - فسان المسن بیلکو طاشی
سان پر رکہنا - برسنگ راندن و بسنگ
تیز کردن و بر فسان کردن و بفسان کشیدن
و بر فسان خوردن و بر فسان نشستن و برفسن
زدن الشحذ کسکین ایتمک
سانس - دم النفس صلوق
سانپ - مار فنج مار بی آزار گنکا رتازہ پوست
انگندہ و بیخچ مار خوش خط و خال الحیۃ ییلان

سانپ کی پٹاری — سلہ ییلان چپتی
سانجھ — شام المساء اخشام
سانجھو — دو ترمک باتورمق طیقہ پاکی رسیدہ ختن
آزردن فشاردن چبھونا بہندی
سانس لینا — صولومق دمان گبی
سانچہ — ٹمبنک شوکہ القالب وک ویشمق قالبی
ساندا — رسن پای گاو در وقت دوشیدن
سانڈ — السائبۃ نذر ایچون بیانہ صالد قلری
سانڈنی — شتر مادہ تیز رفتار ریباری جمازہ
سوار الجماز یوکرک دوہ
سانثنا — عمل کردن بالچق ایتمک
سانولا — گندم گون و سبز رنگ و حسن سبز گندمی
رنگ الاسمر آربالمد بغدائی رنگلو عورت مذکر زندہ
اسمر دیرلر
سانون — تیر تقریبا باشد
ساونمک — خوشش شدن
ساهل — سنگ مدور معماران برشتہ بستہ
کہ کجی دیوار بدان دریابند بعربی شاقول
سائی — خار پشت و بہمزک اسغر و سغر و سغرنہ
وچژ و چژا و چژور و خار انداز و کاسجوک و کاسج
و چکاسہ القنفذ کرپی
سائی — پیشدا دالتقدمۃ اوکدون
سائبان — ستاوگنہ شادروان المظلۃ
گولکہ لک
سایہ — نقش الظل گولکہ
سایہ — پناہ الظل حمایت
سایہ ڈالنا — سایہ انداختن الاظلال گولکہ لمق
سایہ ڈالنا — سایہ افگندن الترحم اسرگمک
سایوان — شامیانہ سایہ بان گبی
سایہ مین آنا — در سایہ آمدن نشستن الاستظلال گولکہ لنمک
سب — ہمہ ورمن وشگالہ وہمگنان الجمیع
ہپسی دبتون وودوگلی وہپ
سبب — انگیزہ و برایہ و برایلی و بر تر و
چیزہ بوذور و ورون وشوند وشوہ و رہگزر
السبب ہرشنہ کہ انکلہ غیرہ توصل اولنور
سب چٹ کر جانا — ہمہ خوردن و چیزے
برخوان نگذاشتن الاقتمام یمک
سب چڑہا جانا — بسر کشیدن و بر سر کشیدن
الاشتفاف بر داق ایچندہ گی صویی بتمامہ ایچمک
سبز قدم — و سبز پاے اوغور سز و شوم
قدم معناسنہ
سبز و خرم — زریون
سبزہ رنگ — سبزتہ کلگون معشوق ملیح سبزہ
رنگ و گندناگون
سبزہ خودرو — سبزہ بیگانہ جغز دچایر وچمن معناسنہ در
سبزہ لب حوض — گزم
سبزہ زار — مرغزار چایرلق
سبزی — کہ تر باشد یشللک سبزی گبی
سبعہ سیارہ — ہرپاسب ہر یک از سبعہ سیارہ
کہ زحل و مشتری و مریخ و آفتاب و زہرہ و

عطارد دو ماه باشد و هر یا سیان سیارات

سبوق - ور

سبقت - بیشی و روس ایلری کچمه صاوشمه

سبقت لیجانا - روس و فره السبقت السبق

اوگرد وشمک و تبادر ایتمک ایلرو کچمک صادشمق

سبل - بشنگ و بشناک المحفر قازمه و کولنگ

کوسکو معناسنه

سبوره - وچپا چنگ و چیز چنگ کیر کاشی

سبویوزلی - کشیده رو کشیده گبی

سبیل - سبیل کردن و کشادن و آب خیر کردن

سپا - خرک گبی بهندی تپائی که زرگران

بران زردوزی کنند و مچان بهندی نیز

که کاریگران بران رفته دیوار را کاهگل کنند

سپارا - سرزه و سرذکر الغلیشه والغیسلة ذکر

سپاهی - لشکری و نیساری وارتیشدار

عسکری معناسنه

سپغین - تو پلین دژا ایچ گبی

سپنتی - رش گبی و چسندی نیز پهار بهندی

سپنا - خواب الرویا دوشس

سپندی - وچسندی ارکاک معناسنه پهار بهندی

سپورنک - جار و زدن

سپوندولک - خاکدان زنبه و دمن گبی گهوڑا

سپوندی - خاشاک و خورجوب نیز

سپه سالار - سپهبد اسپهبد سردار و سپه سالار

سرعسکر

سپیلک - ویپلنمک باعث کرانی شدن

پیراستن گبی نشیمه معناسنه

سپیده - سپیداب سپیداج الاسفیداج

استوبج

سپیده لگانا - سپیده زدن ذکردن استوبج سورمک

سپیاری - فوفل و پوپل

ستاره - اختر و الکواکب تارا و دراری الکوکب یلدز

ستانا - رنج دادن و رسانیدن اثر ورسانیدن التاذی انجمک

ستالی - درفش و آدرفش المخصف بیز

ستاور - بوزیدان المستعجلة تلکی خایه سی و

وسموزلک وتی وقوچ اوتی

ستر - هفتاد سبعین تمش

ستر - شرمگاه و شرم جای العورة اودری

سترابهترا - فرتوت و فرتود الخرف یشامقدن

عقل فساده وارمق و بونامق وسمه معناسنده

ستکت - بریزه بهیم معناسنه

ستلی - بندور

ستنجا - شترنج آش شترنجی و نان شترنجی آش

و نان آن چاوش آشی آش شترنجی بترکی

ستو - قاووت قاوودپست گبی

ستو گهولنا - بشورانیدن اللت قارمق

ستون - طبان ستونیله سقف خانه بران

برپا کنند و سرن ستون باشد

ستهرا - بهتر وخوب پاکیزه النقی آری پاک

ستهیا - آنکه بسرمه گزیره چشم کند

سَتّی - از برائے مردہ سوختن و بر مردہ سوختن
سَٹک جانا - غفلت دادہ از میان بیرون
رفتن التسلل سیوشمک
سَٹھیانا - فرتوت شدن بونامق
سَج - زیب الزینۃ بزک
سَجادہ - تسلیخ و تشلیخ
سَجدہ کرنا - کلاہ نہادن سجدہ ایتمک
سَجدہ گاہ - یکتمل
سَجف - و پر واز و ژنگ گبی سنجاف و فراویز
سَجل - نوردہ قبالہ معناسنہ
سَجن - دلبر و دوست و جانان المعشوق الحبیب
دوست و سوکلو کسہ
سَجوق - زیچک گبی رودۂ گوشت خشک
کردہ کہ در زمستان خورند و نیز حلوائے
نشاستہ و شیرۂ انگور میدہ گبی
سَجّی - خاکستر شورہ گیاہ شخار قلیا طاشی و قلیا
سَجیم - و قنب الکنی آفریک گبی
سَجیت - خیم و خوی و طبیعت
سَچ - راست و راستی و زَپ الصدق طوغریلق
سَچ - آرے و بلے و بہم و راست و درست
بعربی نعم و اجل و بلی و بترکی اوت و پکی و گرچک
سَچّا - راست گو الصادق گرچکلو
سَچّا خواب - اندائی و اندا
سَچمک - انتخاب کردن بچشم کردن و اورندلمک
کلہ نہادن گبی وارندلمک

سَحر - افسون و نیرنگ جادولق ایتمک
سَحری - و سحرگہی و سَحَر و پس شام السحور سحر
و قتندہ یدکلری طعام
سَخاوت - زرواس جومردلک
سَخت - و دُرشت و تُرس و گُرخست و انبہ
چیسنہ دیرواد دیرحل الشدید قتی و گوج و برک و
پک قتی سرت
سَخت بات - سختانہ و سخن سنگ الکلام الشدید
خشونتلو سوز و گوج سوزی و فنالا کردی
سَختی - دُرشتی و کسی و دو بوس الشدۃ قاتیلق
سَخرہ - بیگار شاد کارگبی
سَخی - راد الجواد جومرد کشی
سَد - و پیکہ و او تو راق تختہ و سکی و کہ گبی
جائے نشست میان دروازۂ گرد حوض
سَداب - و سذاب نیز الفیجن سُداب
سَداکلاب - گل آتشی و گل چچکی کہ دائم بہار لو
سَدہ - کہ در شکم افتد بفارسی دُل
سَد خیرہ سی - شیرزدہ گبی
سَدرمہ - و سلہ و توقات ہشت و مشت گبی
بر برینہ سلہ و صدرمہ و توقات ایلہ چاپاچاپ
اورہ شمق در
سَدصا غمق - دوشیدن شیر
سَدف - سداب معناسنہ
سَدلکن - نبات شیردار صاب گبی
سَدلکن تخمی - حب السلاطین شباب گبی

سدی کو رمہ — شیر انداز گبے پستا نیکلہ ازان
شیر بچکید
سُر — آہنگ و کوک کردن موافق کردن سازہ باشد
سَر — الراس باش
سَرا — تیم و تیمچہ کاروانسرا تکیہ معناسنہ
سَراب — گویر و کتیر و کوراب و کورشول پوسار قدر
کہ اراقدن صو گبی گورینور چوراق یردہ او لو
الغم سالغم نمایش آب گبی
سَرا گای — گاو دشتی المہاۃ طاغ صغری
سَراپا — باشدن ایاغہ دک مجموع معناسنہ
سَر آنکھو نپر — برسر و چشم علی الراس والعین
گوزیلہ و باشمدہ
سَر آنکھون سے — بسر و چشم بالراس و
بالعین باشیلہ و گوزیلہ
سَراون — بتکن و برزن المسلفہ سورکو
سَراوندھانا — سرفرو افگندن الطاطا باشی اشغہ ایلک
سَرایدار — سردار گبی خادم سرا
سَربند — پنچہ بند و پیچند العصابۃ قاریلرک
آلن باغی
سَربلک — بشخیدن گبے
سَرپٹک — وصا چمق افشاندن و فشان
او شان گبے
سَرپنک — غولتاش گبی زرہ کلاہ سیدرکہ
توغلہ دینور تقیہ سنہ اشیق دبیوننہ گلان انکلرینہ
سرپنگ دیرلر

سَرپوش — سرغوج نہنبن و نہنبان قپاغ معنا
سَر توڑنا — سرشکستن الشجّ الشدخ باش یارمق
سَرچہ پرمق — کابلچ گبی انگشت کوچک دست
سَرحار — شومہ و دہنہ دمرز التحم بر یرک و
قریہ نک حدی و نتہاسی
سُرخ — لال الاحمر قیزل و قیقرل بسیار سرخ
سَرخا — اسپ سفید رنگ الاشہب بوز نگلو
سُرخاب — شوات سرخاب النحام اگت
آنقد معناسنہ
سُرخ بادہ — علت سرخ و سرخچہ الحمرۃ قزللق
سَرد — سرکش سخت لگام گبے
سَردابہ — سغانہ ترکیدہ سردابہ مستعمل و
و تہ خانہ را بوطرم گویند
سَردار بکٹ کی فوج کا — یزکدار یعنی قراول باشی
مقدمۃ الجیش امیری
سَردار قوم — نہانہ السید اولوکشی
سَردار لشکر — سرہنگ و سرعسکر و میرالامرای
و چری باشی و باشبوغ
سَرداش — ہمراز معناسنہ
سَرد خانہ — سردابہ
سَر دکھنا — درد کردن سر التصدیع باش آغریمق
سَردوال — افسار و فسار الغدار یولار
سَردیکا موسم — وزمہ وزمہ باد آخر زمستان
الشتاء قیش
سَرسَم — کلہ خشک گبی دیوانہ سودای

سرسون - سرشف منتکش معناسنه
سرسہلانا - دست بر سر کشیدن المسح سلمک
سرسے ٹالنا - باشدن صاومق
سرطان - خرچنگ و پنجپایہ ینگچ معناسنه
سرطان - خرچنگ برج کواکبدن بر برجک آدیدر
سرطان - ہزار چشمہ اطبا قاتندہ معروف
برمرضک آدیدر
سرکانا - یکسو کردن التنحیۃ اراق ایتمک
سرکش - توسن
سرکش گھوڑا - ایغر آت وحشی آت و یاوز آت
وسکسین آت
سرکشی کرنا - ترغازہ و سرکشی کردن العصیان سرکشلک
سرکلہ - شیطرج ہندیہ راخریق چوپلر دیدکلری
گوکدر فاغوش و سرخیوس گبی
سرکن - ومصندرہ و شیروان پالانہ کہ مخارجہ
بالاخانہ باشد
سرکنا - یکسو شدن از جائے خود الزحول
اراق اولمق و یرندن گتمک
سرکنڈا - کلک فی الیراعۃ قامش دودک
ینولمادق قلم
سرکہ - الخل سرکہ
سرکھولنا - سر واکردن و سر را برہنہ
کردن الحسر کشف ایتمک
سرکیوالا - سرکہ فروش خلال سرکہ صاتیجی
سرگشتہ - دنگ و شاشقین و صائقی وودبنگ سیب

معناسنه برامردہ شاشقنلق و سرگشتہ لکی سلک
سیب و تیب گبی
سرگمش - فرختہ گبی خستہ و بر زمین کشیدہ
سرک - رشتہ الگنی پر کپڑے پھیلانا
سرمد - بوباشش دائم معناسنه
سرمہ - الکحل سورمہ
سرمہ دانی - سرمہ دان مکحل دان المکحلۃ سوردان
سرمہ لگانا - سرمہ کشیدن الاکتحال
سورمہ گوز چکمک
سرمئی - و سرمہ رنگ خطاست یعنی سورمہ رنگلو اورتے
سرن - ستون کشتی و دول و بادبان گبی
سرنامہ - برنامہ و رنامہ العنوان ہرنسنہ نک
وصف ابتداسی
سرنگ - آہون النقب کک و دلک و لغم و رخنہ معناسنه
سرنگ گھوڑا - بور طوری آت معناسنه
سرنگ لگانا - نقب کندن افگندن زدن
بردن گرفتن النقب دلمک
سرو - و سرو آزاد و سروسہی و سرو سہا
و سرو سیہ و سرو ناز سرو پیادہ و سرو سوار
از کو نہائے آن شنگ در ارس سرو کوہی الشجرۃ
الحیۃ ترکیدہ دخی سرو دیرلر و عامہ سلوی دیرلر
آردیچ یمشی میوہ سرو کوہی
سروالہ - ترکیدہ قندرہ و دینور براز تلقدر اوجندہ
دیکنلری و قلچقاری او بوراتوابہ ساچیلور
سرور - سوینج

سروصورت — دکٹ دیم الصورة تمثال
باشس و قلیق معناسنه قلیق صورت در
سرہانا — بالین یصدیق معناسنه
سرہلانا — سرجنبانیدن النغض باش دپرتمک
سرہلنا — سرجنبیدن التنغض تعجب ایدوب باش
سری — تیر بی پر و بیپگان القدح یلکسز و دمرسز اوق
سری — چفته راس الغنم قیون کله سی
سریا — شوشه و شغفه و شمس گومش سوبکه سی
سریت — خاصکی بتر کی قما السریت شول جاریه
که مولاسی باشقه اوده ساکن ایتمش اوله
سریش — و سریشم از گاو و کاو پیش سازند
سریش وانچه از شکم ماہی برآرند سریشم ماہی
الغرا طوتقال که بالقدن اولور
سریشم — طوتقال و یاپشقان
سرین — برودت معتدل سیرون گہی بہندی کنکنا
سرین — صغری کفل سگیے
سڑا — بوگرفته و آب طعم برگشته العفن و العفونة
یوریمق و یک توقمق واسکیمک و چوریمک عفن
الحبل چوریمش ایپ الخمر برشه ققوب فنا اولمق
السمس شول صوکه متغیر اوله
سڑاہوا تربوز — پوصالمش قاون
سڑنا — بوے گرفتن السنخ طعام قوقب متغیر
اولمق و السنوخ فاسد اولمق و متغیر اولمق
سڑاسڑ — شب شب و شپاشاپ و شپ شاپ
سڑاہند — سپٹت التعفن پورسمک

سڑک — شاه راه و راسته الجادة اولوا یشلک یول
سڑی — دیوانه المجنون دیوانه
سڑی کیچڑ — لائی و لجم و لجن و لزم و لزن و
لثی الحماء قره بالچق
سزا — بادافراه و بادافره کیفر العقاب عذاب عقوبت
سزا — جزاے نیکی و بدی
سزا دینا — سزا دادن و کردن و در کنار کردن
و نهادن التعذیب عذاب ایتمک
سس — صدا و آواز بتر کی
سست — تنبل و نمبل الکسل کوشک
سستانا — آرام گرفتن الاستراحة دکلنمک
سستا — ارزان الرخص و جوزلق الرخیص اوجوز
سستی — کاہلی الفتور گوشکلک و سستلق
سسرا — خسر و خسوره
سسرال — خسر خانه
سسر و شماطه — و جنغلتی ایتمک توفیدن معناسنه
شور و غوغا بر داشتن
سطر — صف نقوش کتابت السطر خط و کتابت و صف
سطوت — حمله ایلک و قہر ایتمک و غضب ایتمک
سعادت — ارمغان ایلک مبارک لک
سعتر — آویشن و ناکو نی در گیلان کنکتو گلیک و
کو یکو اوتی معناسنه
سعفه — رایه السعفه صو اوجه جوشش سر و روی اطفال
سعید — آثیبین
سعی کرنا — دست و پا زدن و کوشیدن و چنیدن

السعی کسب ایتمک دورشمک و چالشمق
سُفتہ - بُہنی ہُوئی و ستغال معناسنہ
سفر - بحر مُزہا یوا کردن وقت عصر رفتن و
شبگیر نمودن صبح براہ رفتن بنزکی سلا غربت باشد
سفر کرنا - نان درانبان نہادن السفر ضد الاقامة
سُفرہ - دستارخوان درآردی ہندی
و فارسی بآرش مقعد
سِفلہ - ترکورا الچاق مرتبہ لو دون کیمسہ
سُفید - ساچی سنباک و سنپاک و سنبک
البیاض آقلق
سفیدآب - استوبج و آقلق معناسنہ اسفیداج گبی
سُفیدی صبح - چاک صبح صادق باشد
یا صبح کاذب یعنی صبحک اقلغی چین صحر گبی
سقا قوشی - سر یخہ گبی مرغی کہ زیر زنخ
پوستکی دارد
سقسغن قوشی - عکہ سبزک گبی بر پرندہ در
سقف - تزہ تا وان معناسنہ
سقسی - سبو و کوزہ سفالہ گبی
سقنقور - ورل ماہی
سقّا - آبکش السقاء صواریجی
سُکان - دُنبال کشتی کمی قویروغی
سکت - توانائی و زور و توش و نیرو
الاید قوت کہ بر کلادن عبارتدر
سکرتمک - و قوشمق تازیدن تاز گبی
سکروشمک - دواد و گبی بری بری

اردنجہ قوشمق
سکردم صالمق - ترکتازی گبی
سکردن - ویوچ جفتہ گبی در آدم مابین کفلین
و در اسپ صغری گویند
سکرلی پیراق - بارتنگ بروشہ گبی
سکرنک - ہضم ایلمک گواریدن ناگوارندہ معناسنہ در
سکروار - آدینہ الجمعة براسم در
سکڑنا - درہم کشیدہ شدن جامہ و پوست
اندام الشنج دری دریلوب بریرہ کلمک و
بورشمق
سکسک اغاجی - تلخ درختی باشد در عرب
سکل - ثوثول آتخ گبی
سکنا - توانستن و یارستن الاطاقہ کوج ایتمک
الدن کلمک و کوج یتمک
سکورہ - اُسکرہ و اسکورہ و سُکورہ و سُکرہ و
اُسکرہ السکرجة طیراق چناغی
سُکون - شمول السکونة دولکلک
سِکہ - آہنی نقش کردن گردنامہ و مارہ میخ
آہن و میخ درم سکہ کہ زر بران زنند میخکدہ دار
الضرب اقچہ و فلوری نقشنی ایتدکلری دمر دیر
سوردکلری دمرہ صبان دیرلر
سُکہانا - خشک کردن الایباس قورتمق
سِکہانا - آموختن تعلیم فرمودن گفتن کردن
دادن التعلم اوگرتمک
سکہ حالی - تازہ سک

سکہ مارنا - سکہ نہادن و زدن و نشاندن
سکے - و سد و پیکہ سکو گبی نشیمن تختہ وصفہ
سکیجی - خوشگوار سہل الہضم رندگی
سکیر - پی الکبیا گبی پیٹھا بہنڈی
سکیل - بیاض مخالف دست و پائے اسپ
کہ معیوب دانند اشکل گبی و ثوتولول معناسنہ
گن دمہ گبے
سگا بھائی - الشفیق قرنداشس
سل - سنگ بو سائی و سنگ صندل سائی
الصلابہ فسنہ سحق ایتدکلری ایصی دوز طاش
سل - نام مرضی اویکندہ بر قرحہ درکہ اکا
حمای دق لازم اولور
سلا - غربت و مسافرت
سلاح - براق سان گبے
سلاح جنگ - جانہ السلاح آلات جنگ
سلاخ - سلاک وشوشہ سبیکہ معناسنہ
سلاست - پدرود تزا و راسنلک وصافلق گبے
سلاوٹ - والادگر دیوار ساز دیوارجی
سلائی - سرمہ چوب میل سرمہ و میل زخم
ہرچہ بدان ژرف زخم دریا بند المکحال والمکحل
کوزہ سرمہ چکدکلری میل
سلائی - مزد درزی
سلائی پہیرنا - میل در نظر کشیدن و در چشم
کشیدن السمل گوز چیقرمق
سلام - باکردن و دادن و گفتن و فرستادن
و بردن و رساندن آرند
سلامتی - آزرم السلم سلامتلک
سلام کرائی - سلامانہ و سلامی
سلامی - شلک سلامی
سلامی - سلامانہ
سلب - نفی کردن حالت کسے برابر ایجاب
زید لیس بکاتب بفاسی رانش انچہ بآرش
راندن باشد بترکی سوریلمک قوو مق گویند
سلباق - نسر لغتندہ درکورلی
سلبور - پا چلہ گبی چیزے باشد مانند غربال
وقت کوفتن برف درپا کنند غرد گبے
سلبیر - غرد گبی پاپوش کاہ وخس
سلپوک - شل گبی نرم وسست چیز
سلجھانا - از ہم کشادن درہم موئے و
رشتہ الحل آچمق
سلح خانہ - زرد خانہ دار السلاح قورخانہ
سلخ - روزسی ام از ماہ آنیزن بہارسی
سلطان - کی و ملکوتا والی ولایت معناسنہ
سلطانی فسلکن - شاہ اسپرم گبے
سلطنت - خانی السلطنہ غلبہ وعظمت
سلفچی - طست ولگن بترکی چلاپچی اسطل
صو سوق کہ پیکار لردہ انکہ صولہ یچرلر حمام
لرن طاس
سلکنا - جھاڑنا غبار وغیرہ فرو لیسدن
وافشاندن وگلانیدن گبے

سلگانا - آتش گرفتن و افروختن الایقاد
اود یاقمق
سلّی - مصاد ساوگبی
سلمن غاجی - نورد گبی چوبیکه پارچه بافته
را بران جولاه پیچد
سلمه و ستاره - سرما سلمه و پولک ستاره
سلوا - ورتیج و کرک السماناة بلدرچن قوشی
سلوک و رعایت - پیش آمد الرعایت حفظ ایتمک
سلوکن - قلعی و سرب سوخته که نقاشان
بدان رنگ کنند سرنج گبی
سلونا - سخ الملح طوز الملیح طوزلو نسنه
سلّه - وطبانچه ترس گبی لطمه عربیده دینور
سلّه - بیوک سپد برونده گبی و کوچک را
سپد گویند هندی ٹوکرا
سله یمک - کاچ خوردن گبی سیلی و کردنی
خوردن
سلیخه - کیدا گبی قشر دوای است
سلیم الطبع - خاک السلامة عیوبدن بری
اولمق فهو سلیم
سلی - سُنباده المسن المشحذ سُنباره وزنباره
سُم - وسُنب و تَزنگله شگافته سم ایچو آهو
وغیره الحافر طرناغ
سماحت - سمناک حب اللزوم بذل و احسان
ایتمک معناسنه جومردلک السماح جومردلک
سم الفار - مرگ موش ها کول السم آغو

سمانا - گنجیدن السعة سیغماق و بوللق
سمٹنا - فراهم آمدن اجزاے پریشان
التقبض یریلوب بر یره کلمک
سمجھانا - فهمانیدن الافهام التفهیم اکلتمق
سمجھنا - فهمیدن هوشیدن الفهم اکلامق و بلمک
سمدهن - سامنه
سمدهی - همسلک و سامن
سمدهیانه - خسرانگی المصاهرة کویکولک
سمروب - نفیخ گبی دوه نک یانلری سمروب
ارتفاع بولمنه انتفاج دیرلر
سمزقبق - کرم دشتی و سپید تاک گبی بیخ کرمة
البیضا باشد که آوتی صبغه وا ورنگلی بترکی گویند
سمع - قوت شنیدن و شنوا قولاق
سمندر - دریاے محیط و دریاے اعظم البحر کز
سمندر پهین - کف و کفک دریا الزبد
دکز کپوکی
سمورنک - سوسمار لغتنده فربه شدن
سموز - فربه کبد گبی و یا غلوا ولمق
سموزاولمق - چربیدن فربه شدن چرب گبی
سموزلک تخمی - وبیان شهدانه حب السمنة نقل خواجه گبی
سموسا - سنبوسه السنبوسق صمصه سامسه
سموک - ریشٹ خل گبے
سمه - وونک ودبنک سرگشته وحیران
اندر واگبے
سمه - خرف گبی بونامق وعته معناسنه که

یاشش چو قلمندان عقل خفت کلک تو گسسته
ترکیده سمه دیرلر
سمید - ویارمه بلغور گبی انچه باریک دانه کوبیده
شود مگر در هندی آنرا دلیا گویند از ان
بزرگ تررا نیز بتر کی بلغور خوانند مگر هندیان
پهاڑے خواهد بود
سمیٹنا - چیزهارا جمع کردن و فراهم آوردن
و دامن چیدن و جامه چیدن التشمر صغانمق و
التشمیر قفتان صغایوب کندو یه دیرلک التقلیص
جمع اولمق ومنضم اولمق توپلق جمع کردن
سن - لادنه کندر ر کنوبر معناسنه
سنا - شنیدن وبگوش رسیدن و بگوش
خوردن شنفتن شنودن نیوشیدن السماع ایشتمک
سنار - زرگر الصایغ وصواغ قیومجی
سناری - زرگری پیشه الصیاغة قیومجیلق
سنانا - شنوانیدن وبرگوش زدن و کشیدن
الاسماع ایشتدرمک
سنبل الطیب - آلک وآله السنبل اوچ نوع در
بریسی سنبل هندی که سنبل طیب وسنبل
عصافیر دخی دیرلر
سنبل کهار - مرگ موش صچان آغوسی
سنبهالنا - نگهبانی وتیمار داری کردن
الحراسته صاقلق
سنبهالو - سیسبان پنج انگشت وخمسة الاصابع یعنی
بش پرمق وایدا غاجی وتخمنه آید تخمی دیرلر

سنپاره - وزنپاره سیاده گبی نکیکه
ازان فسان سازند بلکو پارلر
سنپولا - سنپولیا بچه مارا بجارن یلان یوریسی
سنپیرا - مارافسائی ومارگیر
سنجاف - وعطف وفرویز وفراویز وبردر
الکفه قفتان زنجفی
سنجاق - وبیراق علم اختر گبی
سنجان دیکنی - دوخار وسفید خار گبی شوکة
بیضا وشوکه مبارک هر
سندک - جیوه گبی سیماب
سندلا - چاروساز وکرج دید کلریدر که
آلچی یه بعض شیلر قاتوب انبار وحوض پرلرده
سنجق - سرخاره گبی سوزن زرکه زنان
بدان ملک را زینت دهند
سندلیا - پیغام وپیام الرساله صالیق
سنداس - چاه مبرز چاه پاک کن صاف
کننده آن الکریاس طام اوستنده اولان
تبول ایده جک یرکنیف گبی
سنسی - انبر وماشه وماشر زالکلبتان
قصاج الکلوب معناسنه
سنسناهت - جرجر النشیش قینیان نسنه نک آوازی
سنک - کاف صاغر نکس
سنکر - میوه فروش الفاکهی والفاکهانی
یمش صاتیجی
سنگر - احاطه گرد لشکر الحصن صقلامق

سنکھ - خرمہرہ و سفید مہرہ مولوکو تریپنہ معناسنہ

سن کی رسی - کنب و کندر و کنور معناسنہ

داول ریسمانہ قنب و سیجیم دیرلر کہ کتان

قبوغندن یاپرلر

سنگدانہ - خجج و شاتاک القانصۃ قورسق

سنگلاخ - طاشلق

سنگم - الرفیق یولداش

سنگ مرمر - الرخام براق یومشق طاشدر

ویرمع طاشہ ایچو دیرلر

سنگھار - نہودہ دہرہفت نیز التحلیۃ وزکون معناسنہ

سنور - سرحد طرف گرفتن ستورلردہ

قیام اختیار قیلق

سنوارنا - افرندیدن وآرایش دادن

وزیب دادن وآراستن وآمودن وپرداختن

الزینۃ بزہ لک دوزیک

سنور - سرحد پایان بگے

سن وسال - زادالسن یاش

سنہ - فلس ماہی و درم ماہی و کج

سنہرا - زراندود

سن ہونا - کرخ الخدر اعضا اویشمق و

اویوشق اول عضو دینور

سنیچر - شنبہ السبت جمعہ ایرتسی

سنیچر - کیوان الزحل سیارہ دن بریلدزدر

سو - صد و سد المائۃ یوز

سوا - جوال دوز و ممسۃ المسلۃ چوالدوز بیوک اکنہ

سوا - قیق سبزہ باشد

سوا پائی - براویون در

سوار - الفارس آتلو کشی و جندی

سوار رہنا - برنشستن الرکوب بنمک

سواری - برنشستی الرکوبۃ بنہ جک طوار

الراحلۃ بنت

سوال کرنا - یاختن السوال صورمق و دلانمک

سوبکہ - سلاک و شوشہ سبیکہ کبی

سوبو - طولانی افزار سے سرکشیدہ و سرکش

سوپ - غلہ افشان و چیچ و چاولی و سکو و

ہسک و پاتینی المنسف الک و بعضی یردہ

سیرک قلبور دیو یازلمش درتیبیر معناسنہ

سوپ سی داڑہی - اتا فلانا کان لحیتہ منسف

سوت - انباغ و بناغ و وسنی و اموسنی

واہوو والضرۃ قومہ وارتق و نوکرا ول الیجی

ودوم وسوم را قومہ گویند

سوت - زہاب و نیک الینبوع پیکار ضرتی

سوت - زریک الزنج بنالرایپی کہ مطردیرلر

سوت - ریسمان خام ورشتہ ہائے

بیجان وتار ہائے بیجان الغزل ایپلک

اگر مک و بولک واگر دکلری ایپلیکہ دخی

دیرلر تل و خیط معناسنہ

سوتا - خفتہ النائم الراقد اویوجی

سوتا - زہاب العین صوچقدیغی یر صوصرتی

سوتا - شاخابہ الخلیج صوآرقی

سوتنا - فرو مالیدن دست بر شاخ تا برگهایش فرو ریزد الخرط اغاجک علاسندن الیله ملتوب اشاغوسنه صغامق یپراغی دوکلمک ایچون صویمق معناسنه در
سوتیلا باپ - بخنواوگی بابا معناسنه
سوتیلا بهائی - برادراندر العلة انالری غیری اولان انا بر قرنداشلره بنوعلات دیرلر
سوتیلا بیٹا - پسراندر ویٔپندر پسرزن از شوے دیگر الربیب اوگی اوغل واوغللق
سوتیلی بیٹی - دختندر الربیبة اوگی قیز
سوتیلی ما - مادراندر و مادندر و مارندر ومانیدر انالق معناسنه
سوجن - آماس الورم شیش وقباریق که اعضاده اولور اغریسی واجیسی اولسون کرک ولسون
سوجنا - آماسیدن الورم شیشمک
سوجن اوترنا - فرونشستن اماس
سوچ - اندیشه وسگال الفکر تامل قورقودن اولورسه صقنمه دیرلر
سوچنا - اندیشه کردن واندیشیدن وسگالیدن التفکیر اندیشه ایلمک
سوختة - پرهازه الحراق قاو
سوختة - چوب آتش افتاده
سودا - دیوانگی الجنون دلولک
سودا - معامله خرید و فروخت دخشش التبایع بیع ایدیشمک

سود آغزی - شمه گبی شیر یکه در پستان آمده قطره ریزد
سوداگر - وسودائی التاجر بازرگان
سوداگری - التجارة بازارگانلق
سودائی - وسوداززده دیوانه المجنون دیوانه
سودصاغمق - دوشیدن شیر
سودی - یوغرت چالمق خفتیدن شیر
سور - خوک وکاسه وگراز الخنزیر طوکوز
سوراخ - رخنه وسوکه عموما وقبلاودبر خصوصا وموش ومرز سوراخ دیرو گاز سوراخ کوه که آمار و رفت کنند وآزشگاف وتراک دیوار ونقن سوراخ ناف الثقبة دلک
سوراخ کرنا - سنبیدن وسفتن وسوراخ کردن انجیردن الثقب دلمک
سورت - سیمنا وسورة علیک منزلة وفضل منه سورة القران لانها منزلة بعد منزلة
سورج - خور وخورشید وآفتاب ومهر
سورج ڈوبتے - دم غروب آفتاب الدلوک گونش طوغاریغی وقت که اختتام در
سورج گہن - آفتاب گرفتگی الکسوف گون طوتلمق
سورج مکہی - ورتاج وآفتاب پرست آبه گوجی معناسنه
سورچمک - ایاق قایقیق یوزاوزره قپانمق توکریمک تپه اوزره تکرلنوب یقیلمق اشکوخیدن
سورغوچ - سرانجی گبی پیرایه زنان کلل گبی

سور قون آغاجی ـ گربہ بید گبی وقوقار
سکوت مشک بید گبی
سور کا بچہ ـ خوک بچہ الخنوص خنزیرانکی
سور کے بال ـ کاسموفرچی معناسنہ
سورکو ـ تختہ برابر کردن کشت تبکن گبی
سورگون آوندہ ـ کرنگ گبی جائے صف
کشیدن سپاہ وحلقہ زدن مردم
سورنک ـ ال سورنک بپیادیدن دست
مالیدن گہنا سودن وپرباس گبی لمس و
لامسہ معناسنہ
سورنائی ـ نظورنائی معناسنہ
سورناپہ ـ زرافہ
سورو نرک یورونک ـ مولیدن گبی
امکلیہ رک وسورو نرک یورونک بتاخیر
وبطی رفتن
سوری ـ رمہ فسیلہ گبی قوش سورو یہ سی گبی
سوزا سلک ـ پنبہ درگوش نہادن سوز سلمز
سکاچہ گبی نصیحت قبول ایلمز سخن ناشنودن
سوزاک ـ پرمیو بلصوقلغی
سوزایاغہ دوشمک ـ خرانبار گبی وزور
قالمق جمعیت وہجوم عوام برائے کارے
سوزش ـ پایازی حرقت ودرد معناسنہ
سوزصاو ـ شگال گبی قیل وقال
سوزصاوایلک ـ قیل وقال کردن گفتگو
وبحث وجدال ایتمک

سوزصوقمق ـ گرفت گبی سرزنش وتوبیخ کردن
سوزک ـ سوزکی ترشی پالازازل گبی
ریشں قاضی گبی
سوس ـ خوک آبی الدلفین دکزدہ برجانور در
سوغات ـ ارمغان ارمغانی رہ آوردو
رہگزار نورہان التحفۃ العراضۃ ہدیہ وارمغان
سوفار ـ وفاق الخراط یکینہ یوردی واوق
گزینہ دینور سوفال گبی
سوفار ـ شگاف گوشہ کمان لکظر پائی گزی
سوختہ ـ پُدپُود الحراقۃ قاو
سوقاق ـ گلی وراہ میان دو دیوار وکوہ
بازہ گبی
سوقمق ـ وصوقمق گزیدن مار
سوکلون ـ وقیل قوپرق وحلونہ تندرو گبی
سوکلمک ـ گسل گبی گسیختہ شدن
سوکنا ـ ہمہ نوشیدن آب الاشتفاف برداق
ایچندکی صوبتمامہ ایچمک
سوکنا ـ بخود کشیدن جامہ وظرف آب
راالنشف سلمک
سوکہا ـ خشک الصاال قوری وقرونسنہ
سوکہا ـ خشکانج العجف ارقلق ہزال گبی
سوکہا داہی ـ پینو قروت گبی
سوکہا گوشت ـ پاصدرمہ قدید گبی
سوکہانا ـ خشک کردن التیبس قورومق
سوکہنا ـ خشک شدن خشکیدن خوشیدن

ایلبس قرولق
سوکھی روٹی ـ نان خشک العشم قوری
اتمک پارہ سی
سوکھی شاخ ـ بازہ
سوکی ـ محبت و مودت لالس گبی
سوکی اوتی ـ مہرگیا
سوگک ـ دشنام دادن بلقندر گبی
سوگند ـ الیمین اند
سول ـ درد شکم العلوص قارن اغریزندن یا جعدر
سولپوک ـ وگوشنگ صارقوق شش لیتان
سولپوکلک ـ سبک گبی بہندی لجلجاپن
سولمن طاشی ـ سلیمانی گبی سنگ مشہور است
سولہ بکھو ـ سہ درہ سہ درک سہ پرہ
سہ پرک الطبقة براو یوندر فارسیدہ سدرہ دیرلر
سولہ سنگھار ـ بارہ ابرن دہ نہ ہفت و نہ
ہر ہفت و ہفت التجمیل زینت ایتمک قاریلرک
بزندکلری دوزگون
سولی ـ دار و چاتوا وغری آصہ جق اغاج
سولی پر سے اوتارنا ـ از دار کشادن
التنزیل خلاج دن اشاغہ کوتورک
سولی دینا ـ بر دار بستن و کشیدن و بر
دار زدن و کردن و بدار برآوردن یعنی
خلاج صورتندہ بندر وبا ولدورمق
سوم ـ ترگور و تنگ چشم و سیاہ دست و
سیہ دست و کاسہ سپاہ و سیہ کاسہ البخل ایلینی

گیمستہ دیر میوب صاقلمق الشحیح بخیل کشی
سونا ـ خوابیدن و خفتن و بخواب رفتن و چشم
گرم کردن و خواب ساختن متعدی و چشم گرم
گرم شدن و دیدہ گرم شدن و سر بخواب
در آمدن لازم ساتپہلو نہادن و ارمونتن
الرقد ایومق
سونا ـ زر و دابا و تنکہ و تلا و تلی و تاباو تنکہ العسجد
التون ذہب گبی
سونا مکھی ـ سنگ روشنائی و سنگ نور
دوائے چشم است
سونپنا ـ سپردن التفویض اصمرلمق
سونٹا ـ گتک و ماہو و باہوئے شتربانان
و کلتہ و سنگینہ خرد گاو راندن الدبوس طویقہ
و صوبہ کلتبان گبی
سونٹا مارنا ـ طیاق اورمق سل گبی و دکنک ایلہ
دوگمک کہ کوتک چالمق تعبیر اولنور
سونٹھہ ـ شنگویر و شنگبیر و شنگویل و شنگبیل و
شنگلیل الزنجبیل براوتک کوکیدر
سونج ـ و سونمہ سرور انوشا و شا گبی
سوندھنا ـ آمیختن آشوردن التسویط قارشدرمق
و قاتمق و اوجاق قارشدرہ جق کوسکویہ فارسیدہ
آشوردہ نور مزج گبی
سونڈ ـ بینی فیل و سنشور و شنگ الخرطوم بورن
سونف ـ بادیان و رازیان و رازیام و
بادتخم و والان الرازیانج رازیانہ اوتی

سونگر - المفتح النجرا بر کہن گبی
سونگھانا - بو یا نیدن الاشمام قوقلتمق
سونگھنا - بوئیدن و شنیدن و شمیدن و
انبوئیدن الشم قوقمق
سونے چاندی کی سلاخ - سلاک و شوشه
سوبکه معناسنه
سونیکا پانی - آب زر و آب طلا ماء الذهب
التون صوئی
سوہن - سوہان المبرد ایکه
سوئی - سوزن و درزن الابرة اکنه
سوئی چبانا - سوزن زدن و آزدن آجیدن
الغرز برنسنه یه اکنه او یلغامق و باتورمق
و سانجمق
سویا - سود و شود و شبت دره اوتی معناسنه
سویلجه - بشر پروش گبی پہلسی
سویان - رشته حلوا ماہیچه الاطریة آش ماہیچه
سویلمک - گفتن و گفتگو کردن سویلشمک باہم
سخن کردن و بحث کردن
سوین - شاباش گبی شاد شو معناسنه
سوندرک - چراغ خاموش کردن
و آتش کشتن
سہارا - پادیره و پادیزه السند طیاق
سہاگا - بوره و تنگار قیومجی بوره سی معناسنه در
سہاگن - شوہردار المحصنة قوجه لی اولان عورت
سہرا - شوہرا و سہره و شوہره

سہل - گوا سمه و گوا سیمه آسان قولائی معناسنه
سہولت - قولایلق
سہولت سے کام کرنا - گیاخن ملایمتله ایش
گورمک و مصلحت بجرمک
سہم - ۲۴ حصه از سیر تسو گبی و در گز انچه
باشد بر گراه دینور
سه منزله - خانه سه آشیانه ذو ثلاث
طبقات اوچ درجه لی او
سہنا - برداشت نکروه کرزن شکیبیدن
الصبر تحمل ایتمک
سہیل - پرک و پرک و اگست گوا کبدن بر یلدیز در
سیار - شغال السرحوب چغال
سیاست - یاسه و سرباک سردار ضابطه
و دار سیاست را درخت گویند نظام عالم واد...
سیاره - ہرباب و ہرباسباقی در دمه ذرد...
سیارات
سیانا - زیرک و ہوشیار الالمعی
اللوذعی الفطن زیرک
سیاه - ومیغ ابر سیاه نغام سیاه فام
الاسود قره نسنه
سیاه مرچ - کولم الفلفل قره بیبر
سیاه مست - گرست الطافح طولو مستلی معناسنه
سیاہی - زکاب و مرکب وزکالاب و
زکاله المداد مرکب
سیاہی - جودان سیاہی دندان اسپ

ار په لق واگر سیاهی از دندانش رفته
باشد ار په یغنی یلکش دیرلر
سیاهی ڈالنا - سیاهی در دوات کردن
الامداد دویده مرکب قویمق
سیاه گوش - التفته قره قولق
سیب - التفاح الما
سیبه - کالم طول قاری
سیپ - گوش ماهی شس الصدف ابخوقابی
سیتلا - چیچک ابجدری قیارجق مرضی
سیٹھا - ہیزہ التفه لذتی اولمیان نسنه ولذتسز
سیٹھی - شیپل و ہشپلک سافوت الصفیر صقلق
سیٹھی بجانا - شفلیدن وشپلیدن وشپلانیدن
تصدی صیصلق چالمق
سیج - خار بست باغ وغیره
سیخ - بابزن وبلسک و سیخ نان از
تنور جدا کردن وگردنا وبس وجانو وجلوچوب
وجلوآهنین السفود السفودة شیش معناسنه
سیخپا ہونا - دو دست برداشتن اسپ بهر دو
پای ایستادن القمص القماص طوارا وگنه صچرامق
سید - مرت ومارت ومرداولوشی
سیدہا - راست وبیچ وپیچ وستیخ وتیغ
المستقیم طوغری نسنه
سیدہی راه - راه راست سوا السبیل طوغری یول
سیر - ستیر وسنجه الکیل چکی طاشی
سیر - گلگشت وگل کوبی وکیزنک گشت کردن

سیراب - خرم
سیرآهنگ - فرو دست گبی چند آدم که باهم
باصول سرایند
سیرایتمک - گشت کردن
سیرک ایتمک - معتدل کردن
سیرک سیرک تیکش - ٹانکے دور دور لگے
ہوئے کوک گبی
سیر کرنا - سیر کردن وزدن وکشیدن و
گشت کردن وزدن وگردیدن وگلگشت و
گلچیدن وگشتن الطوف دونمک وچکزنمک
تفرج وتماشا
سیر ہونا - سیر شدن وسیر آمدن الشبع طوقلق
سیڑہی - زینه ونردبان وپلکان بترکی
شاتو السلم نردبان
سیڑہی کے پائے - زینه پایه القصمه نردبان اباغی
سیڑہی پر چڑہنا - بر نردبان برآمدن الصعود
یوقاری اغمق
سیس - وجغیت کنجدک کلف ماه گرفت
سیسا - سرب الآنک قورشون
سیس - وکورطمان نزم کهرو پوس نیز تارمیغ گی
سیستان صوغانی - وزنبق گوگی سوسن احمر
گوکی اریه برید گبی بیخ دوای است
سیفه - نام آله وسیفه کردن صاف وہموار
نمودن اوراق
سیفته - بوتنی بهنڈی سفته گبی

سیفی - باز خشین و قراسنقر گبی گونہ طمغان است
چشم سرخ و پشت سیاه شکاری باز است
سیک - خستہ بندپٹی زخم بستن
سیکھانا - آموختن التعلیم اوگرتمک
سیکھنا - آموختن و فراگرفتن التعلیم اوگرنمک
سیل - تری ونم الندو والنداوة یاشلق
سیل - سیلاب و توجیہ و فرو توجبہ و زمین
ولور ولورکند زمین سیلاب کننده السیل
والسیلان سیل صویی و یار معناسنہ لورکند گبی
سیلنش - زدوده و پاسی آجلش بوینا گبی
سیلچہ - از بوریا و رشتہ سن بافتہ سبزه و ما
و میوه بردارند و انچہ از چوب باشد بصورت محفہ دران
و میوه دران کرده بر جانور بار کنند
سیلی - کاچ و کاچ و قفا زدن و گردنی و کاچ
خوردن سیلی و گردنی خوردن اللطمة سیلی معناسنہ
سیم - مانند باقلا باشد
سیمرغ - سیرنگ العنقا سیمرغ
سیم کے بیج - تخم سیم
سینا - دوختن الخرز الخیاطة دزیلک ایکمک دیکمک
سینا - نشستن ماکیان بر بیضہ الحضانہ ولدہ سلک
سینت - مفت المجان مفت معناسنہ پولوتی
لقیطہ معناسنہ
سینتنا - نگہداشتن چیزے الوعی
حفظا ایتمک صاقلامق
سینچنا - آب دادن و آبیاری کردن تبسارده

کشت آب داده السقی پرصوارمق المسقاة
صوادکہ صولانجق یر در
سینچہ - شکار آہنج بدان نان از تنور بر آرند
المنشال اکش
سیند - ثقم و آہون النقبة دلک دلک
سیندہالون - نمک سنگ
سیندور - شنگرف زاولی
سیندہی - شنگبیز و شنگوینہ
سینک - سیخ سرکج کہ نان از تنور و گوشت
از دیگ بدان بر آرند الکلوب چنگال المنشل
والمنشال پخنی کش
سینکنا - آتش کاری التصلیة اوده اصنق
سینگر - داس و داسہ و آخکل و شوک معنا
سینگ - شاخ و سروں و شغ و شاخ گاو را
یالہ و شغ و شنغ گویند و بیراز شاخ حیوانات
القرن الصیصة بوینوزی
سینگلک - چشم آویز اسپ گبی و بچہ انچہ زنان
بر وکشند از موی اسپ از نما بہیری روآویز
سینگلی - پرنگس گبی مچہردان و آن مگر
ہندی باشد یا خوان پوش
سینگ مارنا - سروں زدن النطح طوا
سوسمک و بوینوز یلہ او رمق
سینگ نکلنی کی جگہہ - سرونگا بوینوزے
چیقمسی یر
سینگی والا - شاخ کش و شیشہ کش الحجام

سینگی — شلخ حجام وسمیرا وشیشه حجام وکپه وکپه وکبه وکوبه وکبه المجمة حجا ملر شیشه سی

سینهر — درخت زقوم

سینه بند بچونکا — یارلق معناسنه

سینه کردن — چاومق تپاکهانا

سینی — سنی بشی وشتی طعام تبسی که سینی دخی دینور

سیوتی — نستر ونسترون ونسترن وگل مسکین وگل کوزه النسرین آغستوس گلی وبیانی گل دیرلر آقنه بیانی آق گل وصاری سینه صاری گل دیرلر

سیوری — یالمه داس گبی

سیوری سنگ — پشه معناسنه

سیوشهک — واکیلرک تاپمق خمردن گبی گرنجیتن

سیولجه — وقبارجق آبله آنک گبی

سیون — درخت الخیاطة دکش

سیس — چاروادار وتیماردار یا سیس مهتر ومهتر اسپ وبیماردار را چاوادار گویند السائس آت وقیون کودوجی

سیئی — خارپشت وبهمزه السغر واسغرنه وسغر وخیژه وچیژاو ویژه ورو خار زنداز وکاسجوک وکاسج وچکاسه چکاشه والشیهم القنفذ کرپی

باب شین معجمه

شاب — زاج سفید زنج گبی

شایرتلی اوبوشس — مسلوجه اوپمک بوسه بر شکستن گبی

شاپروتمق — گلوج گبی گرگری چیر چیانا و قزدیلی نسنه چینک

شاپردی — لپ لپ گبی چپر چپر آواز دهان سگ در آب خوردن

شاخ — دال وبداغ

شاخ انگور زغاک وکرد ووکزد وکزدیدن پیراستن شاخهای افزون الغصن غاج بوداغی

شاخ بارآور — جوجم معناسنه

شاخص — تنوی الشخوص کوزین یره دیکوب دیرتیموبه وقپاغین آجوب یومیوب طورمق فهو شاخص

شاتلمق — چراغپا شدن اسپ چرنه گبی

شادی — سرور النشاط شادلق

شادی — بترکی میمون باشد وقسمی را از اهل شبک خوانند

شارل شارل آقمق شران گبی پیاپی ریزنده آب وصغانا قلی مغیوره یوبیعبد ن ...

شارلدی — آواز ریختن آب از بالا شارگبی

شارل شارل دوکلک — شریدن متواتر ریختن چیز شاشی احول شاده کال وکلاچ گبی

شاعر — چک سخن وچیکدان سخندان وانگر

شافه — پرزرده

شاقیمق — دندان نمودن گبی خوش حال گردیدن

شاگرد — میلا والتلمید شاگرد

شاگرد ہونا - زانو بیش کسی تہ کردن
شام - بیگاہ و بیگہ المسا اخشام اولمق
و اخشام معناسنہ
شام چوغانی - وطکوز اغرشغی اشنان گیاہ
شامل - نیشا
شامیانہ - آسمان گیر و سایہ پوش و سایبان
وستارہ و ستار و سِتا المظلۃ قلدرن اولان
بیوک او شمسیہ معناسنہ در
شان و شوکت - برفر و برفرہ و فر و شکوہ و
داب و یال و کوپال و فراہت و فربارہ و فرت
و فرہ و بیموری آراوند و سیادہ مہابت معناسنہ
شاہ بالا - وشہ بالا و ہمدوش و ساقدوش
و صاغدیج معناسنہ در
شاہراہ - رہگذر اولو و الشلک یول و
تخت روان یولی
شاہزادہ - نوئین و نوبان
شاہین - شکاری قوشدر
شایہ - فرجی و لباچہ و ساچہ العباءۃ
شباب انواعندن بر نوع در
شباب - کنجلک و یکیتلک
شباہت رکہنا - گرائیدن المشابہۃ بکزمک
شب بخیر - مسّاک اللہ بالعافیہ و شب
بسعادت در جواب گویند اخشام شریفلر
یکز خیر اولسون
شب برات - شب چک

شب تاریک - داج لیلۃ الظلماء قرانکولق گیجہ
شب خوش - وقت وداع کسی در شب گویند گیجہ
شب خون - گیجہ باصقنی و گیجہ چاپلی
شبخون مارنا - شب خون زدن و آوردن و
بردن و ریختن و کردن و خوردن التبییت
گیجہ ایلہ غارت ایتمک و شبخون ایتمک چاپلمک
شبش - واویان و قفتارمہ کامہ گبی انجہ
بدہان کنند لگام و افسار دینور
شبعان - طوق شبہ گبی
شبک - و شادی سنبالو معناسنہ میمون در
شبکور - اُدُوس و شبکور طاوق قراکوسی
شبنم - یشک و نشک و یشک و اپشک و افشک
و افشنگ و بشم شبنم ریزہ الطل چیہ
شببوی - شب انبوی گبی معروف گل در ہیری گیا
شبیہ - سجاہر و مانا و ہمانا و آسا الشبیہ
یکدیش نظیر گیبی
شبیہ ہونا - ماننستن الشباہۃ بری برینہ
بکزہ مک مشابہت گبی
شت پوری - ہزار خانہ القبۃ قرق بایر
شتر ایلک - تہییج و ہیجان کردن شوریدن گبی
شتر دل - دوہ کینلو
شتر مرغ - قو النعامہ دوہ قوشی
شجاع - دلیر و گُند آور و کاوہ و گو و مردہ
و رادورد و آرغند بہادر معناسنہ در
شجاعت - دروخ و لقنو و نبواد

شخص ـ دِیسہ ہر نسنہ نک عینلنہ و ذاتنہ
و قرالقسنہ کا را قدان گورینور
شخص مجہول ـ آشوغ
شدی ـ لقب حبشیان
شراب ـ می و مُل و بگنی و بوزہ آخسمہ و سیکی
و بادہ و تاہُوا لخمر سجی الصہباء قیزل سجی
شراب پینا ـ گساردن شرب الخمر عرق ایچمک
شرابخانہ ـ میکدہ و میخانہ و خرابات میخانہ
و ماخور و لہر خرابات معناسنہ
شرابی ـ سگ انداز و کینال
شراب کا پیالہ ـ ساتگین و ماغن
شرارہ ـ سکنجر و آیژ و آیژک و ابیز الشررۃ
والشرارۃ اود قغلجیمی کہ اواق اواق یلدزگبی کورنور
شرانبول حصار و سور قلعہ معناسنہ گلناک گبی
شرتلاک ـ اجرت شاگردان کہ بعد اجرت
استاد دادہ شود دستاران گبی
شرح ـ وِستی و نمیرا و گزارش بیان ایتمک
و کشف ایتمک
شرط ـ بند و غنوند کنیز و ازدہ حرف
شرط کنیز سزا حرف جزاو جناغ
شرطیہ ـ فرگروی و فرگروی پیوستہ شرطیہ
متصلہ فرگروی و اگشتہ شرطیہ منفصلہ
شرکت ـ انبازی الشرک والشرکۃ اورتاقلق
شرم ـ آزرم و ہنوند الحیا اوتانق
شرمندگی ـ الندامۃ پشیمان اولمق

شرمندگی کی ہنسی ـ زہرخند
شرمندہ ـ کہاو فاو الندمان پشیمان
اولمش کیمسہ
شرمندہ ہونا ـ آب شدن و تر شدن و
تر آمدن الحیاء اوتانمق
شرم والا ـ شرمگین و شرمناک الحیی اوتانجی
شروع کرنا ـ اغازیدن و گرفتن الشروع بشلمک
شریعت ـ وخشور بند و خشور نہاد و فرسنداج
شریف ـ ساکیس الشریف اولوکشی
شریک ـ ہمال و انباز اورتاق
شریک ہونا کسی کام مین ـ دادِستان المشارکۃ
اورتاق اولمق
شست ـ زہگیر زہگیر معناسنہ در
شست ـ قلاب ماہی الشص بالق اولتہ
شمشاعید ـ ششہ و ششیدان التی کون
باریام دنصلرہ کہ اوروش طوتلنو
ششک ـ آہاسیدن
شطرنج ـ معرب چترنگ و آوند و سترنگ شدرنج
دان معرب و قیل صد رنگ دن ۔
شطرنج کہیلنا ـ شطرنج باختن و چیدن و گستردن
اللعب بالشطرنج شطرنج اوینامق
شطرنجی ـ زیلو و زیلی و صغیرینہ زیلچہ دیرلر
شعار ـ فروغ و پرتو
شعب ـ در دغالہ طاغ ایچندگی یول
شعبان ـ ماہیکہ پس از رجب باشد

شعبده - گوزباغچیلق
شعرائی شامی - دو خواهر ود وخواهران
شعر - سروادوسرقو دو نشید وسرواده قافیه
شعریه - نقابیکه بر رو آویزند وپچه دیگراست
همچو جالی باشد سوراخدار سراغوج گبی
شعله - زبانه ونخجه وگخته وزاغ یالک معناسنه
شعور - بیدونس عقل معناسنه
شغدف - کجاوه الهودج محفه
شغل - فیاروفیا وارو فیاور و فیدار
شغنین - غم خورک و بوتیمار که بر کرانه دریا
نشیند وآب نخورد
شفیع - رفان ورفان
شقاقل - نهشل بیابان هاویجی که مهر سلیمانی
وچرخ فلک دینور
شقایق - زریون گلنیک چچکی
شقه - رقم شاهان وتعلیقه امرا در هندوستان
شقه مزین بدستخط خاص شاهان را حسب الحکم ارکان دولت
شق هونا - ترکیدن الشق یارمق وآیرمق ویرتمق
شق نقیض - لج
شک - گمان وانده سنه نک وجودیله
عدمی یارسنده تردد ایتمک صانی معناسنه
شکار - شبانگ ونخجیر الصید اولامق
ومصید معناسنه ده آودینور
شکار کرنا - شکردن وشکریدن الصید
اولامق وآوا ایتمک

شکار بند - فتراک بابستن وآویختن مستعمل
در ایران قبحقه گویند ترکی معناسنه
شکار کوکهیرنا - ترنگ بهندی هانکا
شکارگاه - نخچیر ونخچیرگاه بترکی قمورغا الصاد آولاق
شکاری کتا - زغر
شکایت - مست واندا وه واندایه الشکوة
شکایت ایتمک یرامز خبر عرض ایتمک
شکر - ناهید الزهره بربلدزک آدیدر
شکر - کند وکاند ونشاک القند فارسیدن
شکر معربدر
شکر - سپاس ونوا وآزادی علی وجه
التعظیم برکیمسه یی مدح وثنا ایتمک
شکر بورک - شکر بوره در سنبوسه که
شکر وبادام دران کنند
شکرلی صمصه - طاق شکر بوره گبی بر
شکروار - آدینه جمعه گبی
شکره - واشکره واهمروزمچ زاغنوس معناسنه
شکل وصورت - درزند وفتح وکره دیم باش وقلیق معناسنه
شکل مخروطی - گاودنبال
شکم پرور - کتنبر وکتنبل وشکم خوار الاکول اینهان
شکنجه - باهک وباهیدن وشکنجه کردن
الدهلق عذاب ایتمک اذیت واشکنجه ایتمک
شکنجه - افزار مجلدان باهک وقید هم
گویند ودسته قید مجلد دسته آن
شکیر - شاخچه هائی درخت که در زمین فرو کنند

تا برگ وریشه برآرد باز از آن جا بجائے دیگر
برند آن زمین را بترکی دوشنگ گویند تخمدان گبے
شکاف - جر در زمین باشد و گرچ گریبان
و کرته و پیرہن الغوریاریق و چتلاق
شکوفه - تلوئه و گوپل و گوپل شکوفه بائونه
وریحان و وال شکوفه انگور مطلق نیز الزہر چیچک بہار
شگون - نیک و بد بالفظ نہادن و کردن و گرفتن
الطیرة یرامزگورنمک التفاؤل فال طوتمق
شگون سفر سے پھرنے کا - اب بر آئینہ ریختن
وزدن و آب از پی ریختن و گریستن آئینه و چشم
تر کردن آئینه و آئینه از پی داشتن
شل - شیک و شیشله و چنگ چولاق و کونک
و سولپوک و اویوشق سست گبی
شلتاق - سستی گبی غوغا و شور معناسنه
شلغم - بترکی چامغور الشلجم شلغم
شلغه - باد ساربی نکین ترترگ و لوا او گبی
غایتده خفیف کشی
شلک - و بندک کاره گبی پشتاره ہیزم
و کاه و غیره
شلک - بردنک یوک وارقه یوکی بلغنده
و بسته گبی
شلک - سر گردن توپ و بندوق
برائے تعظیم امرا
شلکا انجیر - جمیز گبے انجیر صحرائی بدمزه
شلنگ - جلو گبی بشاشتلو و لطیفه و مزاحه

مائل شوخ شنگ
شلنگ - ایلمه معناسنه سیرک تیکشه
دینور که اندنصکرا اوپا قاپلار لر
شلنگین یارنا - شلنگ زدن
شلوکه - پیرہن کوچک پنبه دار الفروج
شول قفتان که آرداتکی برکا وله و کوچرک
اوغلان کو کلکنه دخی دیرلر
شماتت - تیوسول دشمنه بلا و غم و غصه یتشدیکنه
شاد اولوب سونمک
شُمار - صایی معناسنه حساب گبی
شِمار - شبله و سله تپانچه چپات گبی
شماطه - و جیغلتی غوغا و عربده خلاش گبے
شماطه و جیغلتی ایتمک - چاویدن گبی
شمالی ہوا - باد شمالی و باد شمال و بالاو
باد ہرات الشمال المسع شمال یلی ہیر گبی
شمانده ره - و شماده ره غماز گبی تلینداہینکه
شمدی - گنون گبی
شمدی میہون - سزک قهوه اوینایور آب در
جوئی تست اقبال و دولت بدست تست
شمشک - برق
شمع - موم و فتیله از موم و چربی راسپنداو شمالله
شمعدان - چراغدان و چراغپا و چراغپایه
چراقمه وایلکن
شمله - دنباله عامه و شاشوله و شاغوله و ش
العذبة ہر نسنه نک اوجی علاقه و شمله معناسنه

شموس - چموش یا وزآت
شن - وشقراق وشقاجی شکر ریزگیبی
خوش طبع لطیفه گو مزاج
شن - لاشه گبی مرده حیوان جیفه
شن ایتمک - آباد انیدن
شناه - سل صال معناسنه از چوب وعلف
باشد الرمث اگر از مشک باشد جاله مرجاده و
ژاله طولم معناسنه وکلک جاله گبی الطوف
شنگرف - زنجفره معناسنه
شوال - نام ماه بعد رمضان
شوخ چشم - پهن چشم بترکی چاپکن
شوخ وزیبا - شنگول وشنگل وشنگی وشنگ
شوراق - طوزلو طپراق ریه گبی
شوراق - وطوزلق چوراق نمکین شورگیبی
شور - سماریس گبی گونه از ماهی
شور - بانگ وفریاد وغریو بترکی چغرین
الصیحة چاغرمق وچیغلدی
شوربا - سرجوش انچه در اول جوش
بر دارند المرق شوربا
شور وغوغا - گلگل وآشوب وخلالوش وغلغله
وهالالوش وبلغاک تنتنه غوغائی جنگ باشد قرقشه معناسنه
شور کرنا - خروشید وشوریدن ولائیدن
وشور کردن جیغلتی وشماطه ایتمک غرلویدن
وچاغرمق وشور وفریاد ایلمک وباغرمق
شوره - قوہل وریه جزء اعظم بارو تدر کهرچ معناسنه

شوق - در خوش کشینک نفسی هرنسنه یه چکلمک
شوکت - فرهی العظمت اولولق
شوکران - صروگبی بالدران گوکیدر
شوله - شله لپا معناسنه
شوم - شنار وکلک الشوم یرامزیلدزلو
خیر سز کشی
شویله - همچنان
شهاب - شاهاب وشاها به اصیوز چکندن
اول دفعه آلنان رنگ
شهامت - سیغور جسامت وشجاعت
وزیرک وعقللو اولمق
شهتره - شاهتره الشاهترج شاه تره که
کمون بری دخی دیرلر
شهتیر - شاه تیر وافرسپ وفرسپ بالار
الجذع اوستون اغاجی وکریش
شهد - انگبین العسل بال
شهد کا چهتا - شان ولانه الخلیة کومج
شهد کی مکهی - مگس وکبت النحل بال اروسی
شه دینا - ریسمان دادن صالی دیرمک
شهر - سار وشارستان وشارسان و
شهرستان شتن وگردونه المدینة شهر وبلد
شهر بدر کرنا - شهر بدر کردن واخراج
الطرد النفی سورمک
شهر پناه - وشهربند وباره الربض شهرک
باروسی سورگبی

شہرت - آوازہ
شہرت پانا - غنیدن ظاہر و واضح اولمق
شہر طونماسی - شہر آرائی گبی آرایش شہر کہ
در روزہاے معمول باشد شہر آئین معناسنہ
شہر کو آراستہ کرنا - آئین بندی شہر طونماسی
شہرگ - الودج شاہ طمر
شہرہ - السمع والصیت ذکر جمیل
شہری - الحاضر ضد البادی
شہنائی - سرنائی وشاہ نائی وسورنائی و
سرغین الزمر دودک چالمق طورنا ونائی ترکی معناسنہ
شہوت کا مارنا - ریو جام
شہوت عورتونکی - ٹبزان
شیخ - خواجہ اُلوکشی وقوجہ
شیر - کِرپیر شریان باشد الاسد الضیغم ارسلان
شیرازہ - معروف است ہر نسخہ نک قیوزندیسی
شیرازہ باندہنا - شیرازہ ساختن وبستن و
وزدن وکردن زہ برزدن شیرازہ بغلمق
شیرازہ کہلجانا - شیرازہ از ہم کندہ گشتن و
فرو ریختن واز ہم گسستن شیرازہ آچلمق
شیر برنج - بہت سدلی آشی وماموینہ
شیر خشت - بصرہ بالی وبال بصرہ وقدرت حلواسی
شیر خوارہ - الرضیع سود امراوغلان
شیر لغانلوگوز - چیڑا ہندی چخ گبی
شیر لغین - شیرج گبی روغن کنجد
شیرہ - شو یزک العصارہ ہر نسنہ نک سقندیسی

شیرہ انگور - دوشاب وگوشان وتہجا
شیرہ گرفتن انگور باشد جاست جاے شیرہ
بر آوردنش العصارۃ ہر نسنہ نک سقندیسی
والعصر سقمق اوزم صقندیسنہ شیرہ دیرلر
شیرہ کہجور کا - سیلان شیرہ خرمائی رسیدہ کہ چکد
شیرین - نوشین الحلو طاتلو نسنہ
شیرین کار - رنک
شیش - بابزن گبی شیخ کباب
شیش - وقبا ریق ورم واماس
شیشا - قورشون سرب گبی
شیشاک - بریاشنہ دارمش قیون کیک مستعمل
شیشم - الساسم قرہ انبوس اغاجی
شیشہ - شوشہ گبی اوج مزار ومحراب مسجد
شیشہ - آبگینہ وشیشۃ القارورۃ سرچہ دن
ایتدکلری شیشہ الزجاجۃ سرچہ
شیشہ گر - الزجاجی صرچاچی
شیشی - شیشہ کوچک قارورۃ الصغیر
کوچک شیشہ سی
شیشی - قارورہ وبتیار
شیطان - اہرمن واہریمن وہرماس
رحمتندن ایراق کمسنہ
شین - وشن آبادش ایمک آبادانیدن

باب صاد مہملہ

صاب - ڈٹہل داش لغتندہ راس گبی

صابر - شکیبا وگران سنگ صبر فلان حبس
نفسه من الجزع
صابون - بزمهوه اپچالیق فارسیده عربیده
وترکیده صابون مستعمل
صاپر صاپردوکیلان - وشریل شریل
آققان صو افشار گبی
صاپی - دسته هر چیز انگشته گبی
صاحب - تاش وکوه گیین وکیا وخدیو
وتداسی معناسنه مال اسی صاحب مال
صاحب وقار - لنگرلو صاحب سنگ گبی
صاحب خانه - ایگین وایگیتی خانه داری
وکدخدا وکتخدا وبندار وذیوره قوناق صاحبی
صاحب حکم - ترغازه روزبه سنه دینور
صاحب طرف - زیین
صاحب کرم - راد وفره
صاحب علم وعمل - تنوتاس
صاچاقلی - وپوسکلی عمامه وکمربند شال
جهالردار طره گبی
صاچق - وطاغنق ویاریق ویرتق و
چتلاق افتال گبی شکاف
صاچمه صپان - خرافات وبیهوده وسست
ترهات گبی لبیدان صاچمه وهرزه وهذیان ویلک
صاچی - نثار سرشاه وغیره بنثار وپرداز گبی
صادق - وصدق کمانچه
صادکرنا - صاد کردن

صارقق صلچ - موی فروهشته بی تاب و
پیچ فرخاک گبی
صارقی - وترکمان ارثرن گبی پوست درخت
که برکمان پیچند
صارقی - پٹی زخم که خسته بند باشد یاره
اوزره بغلنان تسنه مرهم اولسون ویزه
وجبیره اولسون مرشیم گبی
صارمشور - مزه شیرین وتند وتلخ میخوش
باشد درد بطارس گبی
صارمق وطولامق - وبوکمك حلقه لمق در
نوردنهادن وپیچیدن لپیٹنا
صارمه - وباغده پا درپای حریف کرده
بزمین زدن سرندوسابود گبی فن کشتی است
صاروج - نوره مشهوراست ساختن
صاری اغاج - هلدی هرد گبی
صاریق - ودلبند عمامه دستار گبی
صاریق اوجی - طره دستارپش گیبی
صاری کلنجک چچکی - بردوادراشیاف مایمیثا گیبی
صاریلق - یرقان مرض زریر گبی
صاریلق اوقی - وصاری کلنجك بردوا
مایمیثا گیبی
صاعقه - آذرخش وتیر بلیدرم برق گبی
صاغانقلو یغمور - باران سخت دیم گبی
صاغ اولسون - وار اولسن معمر ودائم
باشی بادی گبی

صاغیج - وصاقدوش شاه بالاگبی همدوش داماد
صاغر - کرکلباده گبی
صاغرلق - کرری
صاغمال دوه - شتر ماده شیر دهنده دوشاگبی
صاغمق - دوشیدن
صاغ وصاغلام - راست ودرست معناسنه فربودگبی
صاف - تشووون وناب وتخشان
صاف سر - لغسر الاصلع طاز
صاف کرنا - پاک کردن چیزیرے ازآلایش پالودن وپالائیدن وستردن التنظیف پاک ایتمک
صاف کرنا - مسوده را بیاض آوردن
صاف نکلجانا - صاف درگزشتن
صاف ولطیف - راوک وساس
صافی - دستمال الجمال وجاقدن چولمک طوتب اندیرجک بیز
صافی - خرقه لوح پاک کردن الطلاسته خرقه یمسح بها اللوح
صافی - صافی وپالونه ولائے پالائے المصفاة الراووق سوزک
صاقات - غنغب غبب گبی
صاقرغه - کنه چچڑی
صاقلمه - حفظ وستگیرو گبی
صاقنمق - احتراز کردن
صاقنمه - احتراز باک گبی

صاقیرات - نقره خناک اسپ خنک گبی
صاک - صاریلق آفتے که بعض سنه لکنه تیشور واصابت ایلدیکی اکینه صاک اورمش دیرلر سواک گبی
صاکر ورمش - وقتل طلامش کشت زردی رسیده ژنگه گبی
صال - جاله وسل که بران ازآب گزند
صالاج - تالار خرمن که برائے حفظ باران بران زنند کلبک گبی
صالح - سپیدنامه وسپید کارونامه سپید الصلاح ایولک فهو صالح
صالدریجی - وصرتاریجی خشمگین وبرهنه دندان شرزه معناسنه
صالقم - خوشه شنگاگبی
صالقم صاچاق - خرقه وآبه درویشان دله گبی
صالقم کوپه - بالی که زنان درگوش کنند ورگوشی گبی
صالقی - وظائف سالیانه سالیان گبی
صالمه - وصالیورلمه یله گبی
صالنجغه - جهولا سرند گبی صالنجق نیز
صالنمق - چمیدن چام گبی
صالنی بورانی یوروک - به تبختر رفتن گرازیدن
صالنی صالنی - ناوناوان معناسنه
صالی - شنبه ناف هفته گبی

صالیق - پیام
صالیو یک - وقو یو یرناک سر دادن
بردادن گبی
صانجق - دو تریک و باتوریک خلیدن
صانع الصنائع - گرگر نام باری تعالے
بارش صانع الصنائع
صانمق - وگمان ایتمک انگاردن گبی
وتصور ایتمک
صاوران - ساربان شترساربان گبی
صاوشدی - وکچدی وکتدی شد معناسنه
صاوشمق - ایلری کچمک وسبقت ایلمک
صرفه بردن معناسنه
صاوشمه - وایلرو کچمه سبقت روس گبی
صاولا صاول - بردابردگبی دور کردن
مردم از پیش سواری امرا
صایقلمق - مالیخولیا کردن
صایقلمه - هذیان بیماران معناسنه
صایقیسز - ناندیشیده ناسکالیده معناسنه
صایمق - شمردن
صایوان - شامیانه سایه بان معناسنه
صایی - شمار واره
صبان دموری - آهن جفت قلبه گبی
چوبیکه گاو آهن بران نصب کنند وآنرا صبان
اوقی وصبان اگی نیز گویند بنج وریخیز گبی
صبح - بامداد وپگاه وبگه وبنگ وشبگیر فجر وچین صباح

صبح صادق - سپیده دم وسپید پهنا وگاه
صبح کاذب - سپید بالا
صبح کا ستاره - شباهنگ الشعری یالدریق یلدزی
وایرته یلدزی کروان قران یلدزے در
صبح کی شراب - غارج وغارج القهوة صبحی
صبر - نیناد وژکفر وژکفری وشکیبائی و
شکیب وشکیبا صبر کنند شگیفتن وشکیبدن نفسی
جرغدن فزعدن حبس ایتمک
صپان - فلاخن پلخم گبی وسنگیکه در فلاخن کنند
صپان طاشی دیرلر پلخن گبی وصپان قوبی
چوبیکه برزیگران بران چپندو زور کنند
تا گاو آهن بیشتر بزمین فرو رود نیام گبی
صتان - آتک ایکی ایاغی اراسه دینور فرج گبی
صبوق - حلوائے شیره انگور که سخت پخته بادام
وغیره دران ریزند فراته وموم بار طولمنه
دخی دینور زروبج گبی
صچاق - وصوندر نردبان اورتوسی که
برائے محافظت باران سازند تغول گبی
صچاق - وپوسکل وعلاقه ابریشمی بهندی
طره منگله گبی وچهبا ونیز ریشه هائے بیخ درخت ریشه گبی
صچان - موش فار وببر گبی
صچان قولغی - تزش گبی در آغاز بهار برگ
که هنوز ناگشوده نوکهایش نمایان باشد
صچان قولغی ا ولمق وطوم چقلنمق برگهائے
درخت که در اول بهار سر بر آورده باشد

بهندی کونپل نکلنا و کلیا تا تندیدن گیے
صچرامق - برجستن آتیلمق و آطلهمق نیز
صچران قولغی - و کوزندکی اوتی و یکل اوتی
اذان الفار
صیقلی حنرته- دلق گول گبی
صحبت برآر هونا - راست آمدن صحبت و درگیر
شدن صحبت و صحبت درگرفتن و صحبت برآمدن
و نسستن و برآر شدن و گیرا شدن الوفق موافق
اولمق و راست گلمک و موافقت ایتمک
صحبت موافق نهونا - سرنگرفتن و درنگرفتن صحبت
صحت و عافیت - چاغ
صحرا - بیابان و چرک دشت البریة الصحرا
اووه و یازی
صحن - پیشگاه خانه الساحة اوایچی و اولو اندام گیے
صحن - طبق طعام قدح عظیم معناسنه
صحنک - مصغر صحن طبق طعام
صدا - شلیخ و غرشت آواز مهیب سس و
حیقرمسی و آت کشنه‌سی غرشت گبی
صدر مجلس - تخش و تخشیدن صدر مجلسده اوتورمق
صدره فی المجلس فتصدر
صدق - و صادق یائی قویچق ظرف دجوله گبی
صدق و حق - راست و هر تو ز کرچک و طوغری
و طوغریلق و گرچکلک مصدر معناسنه
صدقه - دانشن و فرخی ثواب ایچون
فقرایه اولان عطیه

صدقه هونا - صدقه شدن و قربان شدن
و فدا شدن و گرد گردیدن و گرد سر گردیدن
و بلا چین شدن و بلا گردان شدن التفدیة
سکا بن فدا اولین دیمک
صدمه - کوس و کوست و هنگ الصدمة
طوقشمق یان باشی گلمک
صدمه اوٹهانا - پهلو خوردن و صدمه
خوردن الصدمة طوقشمق چاتمق و یان باشی گلمک
صدمه پهونچانا - کوستن الثالم انجتمک
التضیق طارلق ویرمک
صر - چپنی کلچ گبی سرپوش گلی
صراحی - بلبله
صراط مستقیم - راسته طوغری یول
صراف - زرشناش و کهبذ الصیرفی صراف
صرپ - دشوار تریوه معناسنده در
صرپون - و قوان و پتنک کوهی علف نهادن
کنور و کندو گیے
صرتاریجی - شرزه مهیب
صرتلان - کفتار
صرتمق - تبسم کردن
صرچه باغی - مغنیسا گبی گلیکه درکار شیشه گران
آید سنگ سلیمانی نیز گویند
صرچه صوئی - کف آئینه گبی زبد القواریر
و ماء الزجاج جهاگ و زرد شیشه
صرصمق - و مرتعش ایلمک و دترمک شیبانیدن لرزانیدن و

صرف – خشک زاهد خشک و عبادت خشک
صرفه کرنا – کسور لا احتیاط لایق نه ایسه آنی ایلک
صرشق اوتی – عشقه و غنچ گبی
صرمه کش – استاد چکن سیمکش گبی
صره – کاغذ زر گبی انچه دران زر نهاده
بر هند و بارش صف رخ گبی
صره رقصی – دستبند گبی دست بدست
گرفته رقصیدن و بر نوعنه جوزه دینور
صری – و تکل کله گبی بهندی ٹانکا که هر پا
سوزن از پارچه بر آوردن باشد
صریح – پرز یوند وا پرخیده و پرخیده
ایما و اشاره الصراحة ظاهر اولمق
صریغ – قحم گبی بهندی لگی که چوب دراز باشد
صیرم – یرنداق گبی چرم سفید و نرم که
بر زین اسپ کنند
صزاق – ناخوش داشتن چیزی هر ر گبی
صزمق – تراویدن
صزنتی – زهاب گبی و صو صزمق آب تراویدن
صغاتاقلی یغمور – شران گبی باران پیهم بارند
صغر یا یادیه – و صغر گوزی اقحوان و عین البقر
شگوفه در فریانیون گبی
صغر تماج – صغر چو بانی گوال
صغرحق – بر لطیف و سیاه قوشدر سار گبی
زرزدر قوشدر
صغر طپوغی – بادیه و قدح ساتگینی گبی

صغری – کفل جانور اگر گبی و بارشش کیمخت هم
صغری سی اولو قلنمش – بر نالی پڑی هوئی
گائے وغیره جانور ناوه گبی وییوه پر نالی
صغمق – ویرانشمک گنجیدن گنج گبی
صغن – طاغ کچی ارس بزان گبی گوزن معناسنه
صغیل – گله گاؤ گواره گبی
صف – ترده ترده ترده صف در صف طابور
و صره معناسنه
صفاسندن یورکنی هوایه آتمق – سرشار اولمق
کلاه انداختن گبی
صفت – فروزه زاب آروان گواش گواش
آرزوان انگلگون صفات نیک جبین صفات بد
صفحه – که بران نقاش اظهار صنعت کند تنگ نقاره
صفر – نام ماه بعد محرم
صفرا – تلخه زرزیر تو دیرا مایه اخلاط اربعه دن بر خلط
صفرابوزمق – و قهوه التی ایچمک ناشتا شکستن
صف شکر – تیغ پره طابور و صره معناسنه
صفه – بساره بوزکن بکیم پاخره پیکلم سکی معناسنه
که اوچ طرفدن دیوار اولوب و گی اوستی آچوق اوله
صفیر – سپیل شخلیدن شخولیدن صفیرزدن شخول
صدای آب خورانیدن اسپان سپیک انچه
بانگشت بدهان کرده کفه بر آرند قوش اوتمسی
آوازی صقلق آوازی و آنه صیصلق دیرلکس
صقار – اسپ اشقر و اشکم و پاسفید بحمر لوز گبی
صقاق – غبغب چانه گبی

صقالہ گولک - خندہ خریش کبی داڑہی پہ پہنا
صقی - سفال و خزف کندولہ کبی
صقالی دگر مندہ آرتمش - ریش بیدوغ سفید کردن
صقشدرمق - بجان آوردن
صقصغان - پرندۂ علعک
صقمق - توحش سہتن وہم بارش افشردن
صقندی - غم وغصہ گرم کبی انقباض زندہ گبی
صقنمہ - اندیشہ باخوف باک کبی
صلاح کار - رایزن
صلاح و مصلحت - کنکاج و کنگاش الصلاح
والصلاحۃ ایوالک
صلاق - سایخ کبی چوبیکہ بر سرآن چند زنجیر
نصب کنند و بر سر ہر زنجیر چند گوئے
نصب کنند گونہ از سلاح است
صلاموره - گندم بریان درظرفے کردہ
ماہیانہ و پیاز خام و ساق چقندر و تخم
خرفہ دران کردہ در آتش گزارند تا ترش
شود کشکنہ کبی
صلب - مازن ومازه وجامن اوکورغہ کملکی
صلتہ - وجاجیق وطراطور یعنی رادیزو ریچال کبی
صلح - آزرم وآشتی بارشمق
صلہ - نورہان چیزیے راگویند کہ کسے از
جائے فرستد وتحفہ وسوغات نزد عطا وصلہ شعر
صلیب - خاج چلیپائے نصاری و زمہ
گوشش کہ جائے گوشوارہ باشد وخاج شوران
روزیکہ نصاری صلیب صورت حضرت عیسیٰ
راسست وشود ہند وجشن کنند و خاج
شویان وخوانندگان خاج
صمان - کاه
صمان اوغریسی - وصاجیلریولی کہکشان کبی
صمان آلتندہ صو - آبریز گاه مفسد کبی
صم صافی - بالکل صاف کتک کبی
صمصمہ - سنبوسہ بورک کبی
صندل - چندل وچندن طیب الرائحہ بر
اغاجدر ہندوستان ده
صندل - سندل کبی کشتی خرد
صندل لگانا - صندل مالیدن صندل بولاشمق مضاف
صندلی - جامہ بصندل رنگ کردہ یعنی برور بالے
صندلندہ بویانمش
صندوق - تبنگو وتبنگوئے وجامہ دان
مشہور ظرفدر
صندوق - دخمہ صندوق موتی
صنعت گری - مویندی وہنرمندی
وصنعت گری الصنیع اشلمک
صنقور - صنغار کبی جرہ کہ شکاری پرندہ باشد شنغار
صنورسین - گویاکہ ہماناادیلجہ
صنہ مق - دنہ مک امتحان وتجربہ ایتمک
صو - آب
صواد - وصولاق عطن آبخورد گہاٹ وگولجک
واکراودرکہ خرق ماکنارندہ ونہرو قصطل و

پیکار وایا زمه یارده اولور
صواده - کثرت وکثرت گبی قیو مجیلک گوشه
اوردقلارگوگرددرکه ذوب حالنده اوزرینه سرپرلر
صوارق - برغست نالی پانی کی جو کهیت
وغیره مین زمین ارلیجاوین
صواریجی - سقا آبکار
صواشمق - ودوگوشمک جنگ کردن وحمله
وقصد وهجوم ایلمکه ور دیدان گبی
صوباشی - شب گرد شب رو گبی
صوپازیسی - جار النهر گبی بر نیا تدر
صوپه - وصو[illegible]تی وطویقه غبازه گبی
چوب دستی قلندران
صورت - پیکر وسکاچه وتندیه وشبنه
صورت بکروه هرسنه نک تمثالی واویوزی
صوتره سی - وصوکر دمه سی تره تیزک انداد گبی
صوچکرکه - جراد البحر تکه وکرویت نیزار بیان معناسنه
صوچلو - هرزه کار
صودستی - سبوئ آب کلیزه معناسنه
صورت اوغرولغی - ریا وتصنع شیادگبی
صورتمق - فرط غرور دن باشی یوقری
طوتمق معناسنه زمم گبی
صوصام - سوسن چچکیدر
صوصامش - عطشان تشنه گبی
صوصام قوشی - وداری قوشی مرغ گنجد
خوارساج گبی

صوصرمق - وصوطملامق قطره قطره چکیدن
آب شریدن گبی وصوصرلوب صرمق رسکر
ٹپکنا سواب گبی
صوصرتی - وصوصرمق زهاب معناسنه
صوصق - وکولاک دوهنی گاودوش
صوصم پوصه سی کنجد کهلی
صوصمق - تن زدن خب گبی سکوت وخاموش
صوصیرمق - سفتن تراویدن آب معناسنه
صوطموزی - خوک آبی بهندی هنداژ سوس گبی
صوغلجان - کدو ودانه شکم وخراطین خوی تاد
صوغلی - بلسک گبی سخ نان از تنور کشیدن
صوغوق دموردو کیورسن - آهن سرد کوفتن
صوغوتمق - سرد کردن سجانیدن
صوف - پشم جانوران یون معناسنه
صوف - لیق داوات وپرزه اللیاق
مرکب ومرکب اصلاح ایتمک
صوف ڈالن - جامه پاره دردوات انداختن اللوقه
صوفی - هیر ئد پارسا معناسنه
صوقاق - وصوقاق باشی گوشه باشی برزن گبی
صوقرنمق - وصومردنمق وهومردنمق
لندیدن وورکیدن گبی بڑبڑانا
صوقمان - خرگش گبی ایاق قابیدرکه جرمدن
اوزرینه گیرلر
صوقو - آله شالی کوب که چاتوکی دوکه جک
طوقمقدر پادنگ ودنگ گبی

صوتوز غوفی - پرندہ سیاہ دراز نولہ کہ
برآب کنار نشیند بزک گبی
صوقوزہ لغی - جناب دریا در آب وقت
باریدن باران غوز آب گبی
صوکردمہ سی - وصوترہ سی ترہ تیزک کلا یکردان گبی
صوگ - انجام معناسنہ
صوگسنز - نتیجہ سز شاخ آہو گبی
صول - چپ
صولاق - چپہ گبی آنکہ بدست چپ کار کند
ونیز آبخور کہ گہاٹ باشد وصواد خی دینور
صولدرمق - پژمردہ کردن و آشندرمق نیز
بخسانیدن گبی
صولوجہ - دانہا ئے کہ بر سر بچگان بر آید
آبک گبی عربیدہ سعفہ دیرلر رایہ معناسنہ
صولومق - رخید ہا نپنا
صولمق - پژمردہ شدن
صوماق - دانہ ترش کہ در طعام کنند سماقیل
گبی سماق معناسنہ
صومعہ - کازہ الحجرہ اوطہ
صومون - قسمی از نان کہ بریان کردہ شیرہ دران کنند
صونددرمہ - سہ چہاپیچہ گبی وطرہ وصچاق
بوقیبلاندرقابول گبی
صونہ - پرندہ ایست خوش رفتار و آواز
تیز پر بر کنار آب یافتہ می شود قصابک گبی
صویسز - بےبزوی سبکسار گبی ناخلف

صوی صوپ - بیوندگبی خاصہ معناسنہ
صویہ طالدرمق - وصویہ صالیویرک صویہ طالمق
لازم ومتعدی غوطہ دینا یا غوطہ شش گبی
صویطار - چاوش وشاطر شالگی و نوا گبی
صویولیجی - آبشناش گبی اکالٹی بہندی
صویولجی - کاریز قازیجی کنکن گبی
صویولی - رہگذر آب
صویوروشلی - آب شیر گرم معتدل وہموا
یوروشلی چار یا در
صید - شکار ونخجیر آولامق مصدر آو معناسنہ
صیاد - دامی ودامیار الصیاد آوجی و دزاقجی
صیرتمق - غضب آلودہ شدن دندان نمای گبی
صیرق دلنجی - گدایان حرافی نزگدا گبی
صیرقی - برنوع قار کور کنہ دینور بار وگبی
صیرمق - لغزیدن دوسیدن گبی ایاق قایمق
صیرو - خستہ بیمار گبی
صیرہ لنمش - صف زدہ سکہ گبی
صیریق - وسلیطہ قاری زن بدزبان بی شرم چنانکہ گبی
صیصدرمق - خاموش کردن گل کردن گبی
صیصلق - صفیر سیٹی پشیل گبی
صیصلق ویرک - صفیر زدن شخلیدن گبی
صیغ یر - از دریا جائے کہ آب کم باشد و
کشتی دران بند شود سنار گبی
صیغلہ - وزیغلہ بر شحر ک صمغیدز عسل لبنی
معناسنہ لبنی گبی

صیغہ مق - وچمرلمک نوردیدن استین وشلوار
بر بالیدن گبی
صیفیہ - و یازلق خانہ زمستانی خان عرو گبی
صیق - وقالین گندہ آبافت وہنکفت گبی
صیق گوزلی قلبور دالک - گرمہ بیز گبی
پرویزن تنگ سوراخ
صیقل کرنا - زُدودن وزُدایش الصیقل
جلا ویرمک روشن ایتمک
صیقل گر - روشنگر صیقلگر آئینہ افروز آئینہ فروز
صیواشمق - چسپیدن دوسیدن گبی
صیوامق - و یالدزلمق اندودن کاہ گل کرد
و بضاعتہ ایتمک اندایش معناسنہ

باب ضاد معجمہ

ضامن - پابیزان و پابیزان پایندان الضمنہ
ملتزم اولمق کفل معناسنہ ضمین کفیل
ضامنیت - پایندانی الکفل وخشامق و بونینہ
کفیل اولمق
ضائع - داسو دلوس الضیاع ہلاک اولمق
وتلف اولمق آتیلہ جق نسنہ چور چوپ بپور ندی
وقرتتی وقرپنتی ودوکندی مقولہ سی گبی
ضائع کرنا - بر انداختن الاہلاک ہلاک ایتمک
ضبط - درشت بست و بند حفظ ایتمک و
جمع ایتمک
ضبع - آل قالدرمق وطوار کوسو بارگک

اتمک و عضد و یولار کہ ملوارہ اور رلر وسترلان
جانور سے وقیزلق بلینہ دخی دیرلر
ضد - آخشیگ وآخشیگان تیرگی آخشیج معرب
دشمیہ لا ضد لہ لا نظیر لہ ولا کفو حج الف ومغایر
ضرر - زیان باداشتن وافتادن برخاستن
المضرت المضارۃ زیان
ضرور - بایا و دربایست و بایست و بایستہ
وناکام وناچار و بالضرور لا علاج ولابد
بالضرورۃ وناگزیر گرکلو معناسنہ
ضرورت - حاجت فارسیان بارش
ناگزیر و بجائے بالضرور نیز آرند
ضروری - درہندی وفارسی بارش
ناگزیر درواو درو ایست ونگول وونگول
کاچار وکاچال
ضروری العدم - بائیونیستی
ضعف - دروانخ و دژ واخ قوتسزلک
ضعیف - ستہ وغامی ولاغر ولاشہ قوتسزلک
فہو ضعیف گوشک گبی
ضلالت - فشو سیدن وناشیع لسزلق معناسنہ
ضم کرنا - آچار الضم پایشدرمق وقاتلمق
وقارشدمق
ضمیر - کشاک خاطر گرفتہ وضمیر فعل
ضیا - روشنی ودیمہ آیدنلق
ضیافت - خرام الضیف قونوق آلمق
ضیق النفس - سنج وسنج وآہو بلبیک علتی و

باب طائی مہملہ

طابی - خالوکاکوگبی
طابیہ - وماز غال سوراخ باروی قلعہ کہ ازان خاک وسنگ بر دشمن انداز ند سنگ انداز گبی
طاپشور - وطاپشور مق سپردن
طاپق - پرستیدن پرست گبی
طاپو - تابوغ معناسنہ کہ رسم استعفائی حرام بپیشگاہ سلاطین است
طاتلو توت - فرصا دگبی واآشی نیسا ہنہ شامی دیرلر
طارتمق - وچلک سنجیدن واولچک پیمانہ کردن
طارتی - وآغرلق وزن وگرانی چیزہا سنگ گبی
طارطغان - وطاغنق متفرق وپریشان پراگندہ گبی
طارطغان اولمق - پراگندہ شدن ژولیدن گبی
طارغین - وطارلش برہمزدہ مضطرب الحال وغضبناک آشفتہ وارغندہ گبی
طارلتمہ - وتہولندرمہ وتشقرتمہ واولچمہ تحریک واغرا آغال گبی
طارلمق - تنیہیدن وادیکلنک وکوجنمک وحرارتلنمک ودلورک لخت گبی
طارلمہ - وادیکلمہ انقباض القلب آشوب گبی
طارلیور - وچکشور تنیہد مضارع تنیہیدن
طاری اتی - نان کاورس نغارہ گبی

طاز - لغنز چکاد گبی
طاس - وصوصق وکوملک و ہنی دوشہ گبی
طاش آخوری - چیزی سود وبیجا حاصل
طاشجغز - سنگ کوچک سنگ گبی
طاشغین - افراط گریزی طرف حکمت در
طاشلق - چینہ دان مرغان کہ صاغر باشد وہم سنگلاخ گبی
طاشلق کروزی - کرفس صحرای شمور گبی
طاشہ طوتمق - سنگسار گبی سنگسار کردن
طاش یالیمی - برصمغدر صمغ البلاط باشندکیشو فیلا گبی
طاش یوارلغی - روڑا بہندی گلولہ سنگ معناسنہ دسہ گبی
طاعت - ہیر مطیع منقاد اولمق
طاعون - سرخکان وسرخچہ
طاغ آدمی - نسناس
طاغ اوکوزی - گوزن گبی
طاغ دوبنی - زمین دامن کوہ کوہپایہ گبی
طاغ صالاغی - تکابہ دامن کوہ گبی
طاغ قرنقجی - وکافر قرنقجی وقلج قرنقجی یادخورک بابیل گبی
طاغ کشنجی - وسنگ گبی لیمودارو
طاغلق - کہسار معناسنہ
طاغلق - جولیدن تفرقہ بولمق متفرق ہونا
طاغنق - فش گبی وصاچق وطرطغان تار ومار گبی پریشان معناسنہ

طاغوت - کاهن وبت وشیطان

طاغیه - صاعقه

طاغی - زوربه سرکش گبی مغرور وطاغی

طاغ یا ریوزی - پودنه بری شکلطرابیس گبی

طاق - خنب وجفته پورکند وپوزکند وپوزکند وکمر

تاپو کمری ومصدر چار داق وتاقعه

طاق - ترکیده تك خلاف جفت که ترکیده اش

دینور وتائی ولائی الفرد یالکز واحد گبی وتات

طاقه - تائی ولائی تات معناسنه

طاقت - آزرم وپایاب یارا وزهره ویارگی

وتاب وپادیر قدرت وقوت

طاقت رکهنا - یارستن التقویة قوتلندرمق معناسنه

طاقردی - طاق گبی آواز طاس وچوب سخت

طاقلمه - اوزره اولان کسته مزاج دوست

کواثره گبی

طاقلمق - هزل وخوش طبعی کردن ترانه گبی

طاقمق - وبناشدرمق ویاپشدرمق شبلانیدن

طالب علم - دانشس پژوه اوقوجی کیمسه سفته دیرلر

طالب دنیا - گیتی پژوه مال استجی کیمسه

طالدرمه - شاخ درخت که برزمین نشانند

وچون ریشه دواند از درخت بریده بجائی

دیگر برند فرناچ گبی

طالغه - موج

طال قاوق - واگدی وآویونتی طفلی که همراه

مدعو بدعوت رود سگسار وکاسه کجا برم گبی

طال قاوقلو یک طفیلی شدن رشن گبی

طال قاوقلغه - کچین کسنه مفت خوار آدم

سایه پرور معناسنه

طالمق - وباتمق فروشدن درآب ریسمن گبی

طام - سقف خانه ازبالا وتاوان ازاندرون بام معناسنه

طامزلق - پایه برشیر زده است معناسنه

طام طالمق - چکیدن باران ازبام ژوهیدن

طامع - کلنگی الطمع حریص اولمق فهو طمع طامع

طامور - جهنم ومندان معناسنه

طامه - چیقچق کبناك سوراخ بام خانه که

نردبان بران گذاشته بالا آمد رفت کنند دروانه گبی

طانشق - ولوتجه مشوره جانقی گبی

طاوق قراکوسی - شب کور علتی کرکی گبی

طاوق بلچی - چوزه گبی

طاوله اویونی - نرد بازی مردار خانه معناسنه

طاولی آت - وسموزآت اسپ فربه فخز زوآگین گبی

طاووس - فیسابر معروف قوشدر

طائی - باریکطرف که دنك نیز خوانند

عدل معناسنه تنگ گبی

طائی طرنغی - واوجی اگری کستانه وچکدم

واو کسوراو غلان چکدمی سورنجان وحجکنه

الی ادریس وطائی طرنغی دیرلر سورنجان معناسنه

طباق - گریاك

طبان - ستونی که سقف خانه بران برپا

کنند بالار گبی وخاکش معناسنه

طبانسزلق - جبین بزولی خرزک معناسنه

طبانی قالدرمق - پابلند کردن کنایه از گریختن باشد سکرتمک معناسنه گبی

طبائع اربعه - کیا وکیانا

طبع - نقش مزاج معناسنه کیف گبی

طبله - وپوطه نشانه برجاس گبی هدف و آماجگاه

طبله - تنبک الطبل طاول

طبله کار - آنکه میوه وغیره اشیا بر سر گرفته درکوچها فروشد طواف سرکش گبی

طبیعت - جهش وسرشت وخو وابرهام ونقش وخیم خوی بد

طپان - دموربیل درکه انکله زمین هموار ایدرلر انکز معناسنه

طپانلمش ترلا - گشت پاگوفته ناخواست گبی

طپراغه کومه ایونی - بازی بجگان که خاک چند جابلوک کرده دریکی چیزی پنهان کنند هرکه نشان راست دهد آن چیز اورا باشد خاک نمک گبی

طپراق باصدی - سرگزین گبی گزیده جانور که آدم حکام از هر کله بگیرند

طپراق بیغندی - توده نشانه آماج گبی

طپشرمق - تفویض کردن تسلیم نمودن گمار گبی

طپطلو - مالامال ویپر ولبریز ماله گبی

طپوصغراغی - ودوه طبانی قدح بزرگ ناخود گبی

طپوتذکره سی - حجت وتمسک وچک ترده گبی

طپوزه - گوزگوپال گبی

طتلوجه اوت - وقربان کمونی وتفرق ریزه رومی کرا دیا گبی

طتلیجق - قحط نان شیرین بودن

طحین - رهشه گبی یاغی آلنمش صوصام معناسنه

طرابزون - پیش درخانه درمیان دوبازوی درجای نشست دارآفرین گبی

طراق - دفته گبی شانه جولاه کفتری گبی

طراقلق - مشت الراعی وطوشک معناسنه وچوبان طراغی دخی دیرلر بر نبات در دیناقوس گبی

طراوت - بشنج تازه لک

طرتمق - وطرتلق متعدی ولازم سختن گبی طرتلش وچکلش سخته گبی

طرح - آیین زیب آرایش وطرز ودستور با لفظ دادن گرفتن بستن داشتن نهادن برانداختن وساکردن وتازه کردن نیز ودستور وروش گراشه وگواس وگواسه هنجار رنگ الطور حال ومقدار وحال

طرح طرح - گونه گونه الصف بلوک نوع قسم گبی وودرلو درلو

طرح طرح کاکهانا - توت ویوت

طرخان - آدم خدمت شاه وطرخون نباتی طرخان گبی

طرخون - طرخون گبی درخت عاقرقرحا

طرطو - وسلاطه بچال کشک ترف گبی

طرطر - گرمی درازکه برگ دانه غله تبا مانند شنگرف گبی
طرطو - وسلاطه ریچال کشک ترف گبی
طرطوت اویونی - خرسنگ گبی بازسی است
که یکی را در حلقه کنند واز اطراف مردم بران لکد
زنند او هر کرا لکدزد بر جائی خود در حلقه گذارد
طرف - بجن سوزی هر نسنه نک اوجی تاجیمی
کنجه ویکاویان گبی
طرفة العین - گوز آچوب یومنجه
طرفنده - تازه میوه ابره گبی
طرفه - کنجک وبلک بلمتجک وبولنجک العجب طلکس
عجیب نسنه که گورن تعجب ایده
طرقاز - چوب میخدار قنغائی دروازه فرودده گبی
طرلامق - بناخن خراشیدن براشیدن گبی
طرنغی دبناره - نقد ویره سی نسنه پیشیارست
طرنغی دبناره ویرک - نقد دادن پیشیادست
طرون - نواساقزاولادی نبیره گبی
طره - طره دستار وریشه دستار قش وبیچاک
وکفچه وپشن زلف دیدکلری صاچ وآلنده اولان صاچ
طره - چوب نقاره نواختن دره گبی
طشاق - حصیه گند
طشت - الطست بیوک طاس السطل صوسق که
پیکارلرده انکله صوایچرلر
طعام - آهار وآهار ریه جک ویتی وقهوه التی
وصفرالق وقهوه التی ایلمک ناشتا کردن
طعام بقدر حاجت - خوار بار القوت سدرمق
ایدجک قدر طعام
طعام وصو آرتغی - آب وطعام بقیه سور گبی
طعامی سکرمک - گواریدن گوار دگبی طعام
سکمک هضم اولمق
طعنه - گرفته وپیغاره وبلکه وگواژه وگلک
وتعفشل باشه قاقمه وباشه قاقمق وسوز طوقندرمق
کنایه آمیز سخن گفتن بلکه گبی
طعنه مارنا - کلاغ گرفتن وکلاغ زدن باز
خمیدن بطعنه سخن کسی یاز کردن الاستهزا رخورلمق
ومسخره یه آلمق وباشه قاقمق
طغارجق - همیان هامیان گبی
طغرا - چرغان
طغوی - ازغونلق وحدودن تجاوز ایتمک
والطغیان کشی حدندن تجاوز ایتمک
طفیل - پیک وتابع واویندی معناسنه الذی
یدخل ولیمة لم یدع الیها
طفیلی - ناخوانده مهمان وبشتالم وبشتام الراشن
والفیقن قنوغیله بیله گیلان کشی طال قاوق و
الذی واویونتی معناسنه
طقنازمکسنه - یگنه گبی قصه بویلی کسنه ٹهنگنا بهنک
طقومق - داورمک تنیدن گبی بٹنا
طکوزباشی - وسراچه دار الخنزیر نام مرض
طکوزاغرشنی - وبخور مریم گوکی آزریون در
قوطوما گبی
طکوز - خوک

طلکلہ مق - وچکرلک او تمک آواز کردن چلہ
کمان در انداختن ترنگ گبی

طلالیمق - وخفق واضطراب ایتمک تڑپنا

طلااوتی - والتون اوتی حشیشۃ الطحال سقلینو گیبی

طلاق - یلہ کردن نکاحی بوزمق

طلاق نامہ - طلاق ویرن مکتوبی کہ قاضی
طرفندن یازلمش اولہ کشادنامہ گبی

طلایہ - پارہ لشکر نگہبان الطلیعۃ قراول کہ
لشکرک دشمنک جانبنہ قورلر

طلبانہ - خنتک

طلب کرنا کسی چیز کا ضرورتا - سکام الطالب ایتمک

طلسم - فریب نیرنگ سپہرہ بند فریبگاہ وجایگاہ

طلق نفس - نبناد

طلو - اولاتکرک گبی

طلوع کرنا - تافتن دمیدن الطلوع خروج ایتمک

طلولق - پرّی گبی

طماق - کام اندرون دہن آہیانہ گبی تالو

طماق آچمق - بناگوش کردن تالواٹھانا

طمانچہ - طبانچہ بترکی شپلاق اللطمۃ ایا سیلہ یوزہ
اورمق سیلہ وشبلہ وشمار

طمانچہ مارنا - طبانچہ زدن وانچہ بربناگوش زنند
بناشی زدن اللطمۃ یا سیلہ یوزہ اورمق شمار اورمق

طمع - بند وآز وطمع بالفظ کردن بستن برداشتن
گسستن بریدن وبوسش وتراشن الطمع الحرص حریص
اولوب ہرنسنہ یہ طمع ایتمک

طملہ - قطرہ وگوز ناشی

طمنچا - تفنگچہ

طناب - پایزہ وبند وطناب آخر شاہان کہ
مجرم بدان از انتقام رہد وپست کباک وکبال
ریسمان لیف خرما وبنہ طناب باریک انجہ اورغان
وایپ پالامار معناسنہ الطنب چادر ایپلریکہ حبل
الخیام در چادر تنفی

طنبورہ - دنبرہ

طنبورہ اشکی - کہونٹی طنبور خرگبی

طنز - تروند وافسوس وترخندہ

طنز کرنا - ترکسے زدن الطنز مسخرہ یہ آلمق

طنہ - پوست گوسالہ گوذرگبی

طوار - ستور معناسنہ آت دقاطر واشک ودوہ گبی

طوارقشاغی - گہرہرا شانہ ستور خارشانہ معناسنہ

طوب - گیند گوئی گبی وہم لغت جامہ شولہ گبی و
وطوب ایتمک گرد آوری نمودن غنچہ گبی

طوپال - داغسق لنگ گبی

طوپاللنق - غیبوالنگ شدن سم افگندن گبی

طوپطلو - لبالب مالامال لمالم گبی

طوپلاق - سعد دوا باشد آنستہ

طوپلی - ماہچہ لچک زنان کہ گرد باشد

طوپوق - کعب نخنا آشق استخوان آن شتالنگ گبی
وبازی کعب اشش آتمہ دینور وشش ویونی نیز

طوپہ - گیند گرہ گوئی گبی

طوترق - آلہ آتش افروختن آتش افروز گبی

طوتو ـ رہن وگرو بند گبی

طوتقال ـ سر رشتہ یعنی سررشیں گبی و پایشقان یلم نیز

طوتی ـ گرو وگرو گان رہن و مرہون گبی

شاہنگ معناسنہ

طور ـ و شبکہ ایاق طوزاغی کہ گونہ ازتلہ و

دام باشد پایدام گبی

طور ـ گو اسم الطور حال و مقدار و حد

طوراج ـ دُراج و تُرج گبی

طوربہ ـ وچانطہ وکیسہ خریطہ سامان

طورب ـ مولی ترمہ گبی

طورپ ـ نمدزین و تکلتو و ترمہ گبی

طوردہ باق ـ آس بری کہ مورد اسفرم

باشد و بیان مرسی نیز

طورطو ـ وتلوہ درد شراب وغیرہ دردہ گبی

طورطوت اویونی ـ وخربندہ اویونی

فارسیدہ خربندہ و مزادوخیر بگیر گریز گبی

طورلتمق ـ و سوز مک و صاف ایلک پالودن

فالودن گبی

طورلق ـ واورکلک توحش ستور ہندی

بہڑک طوری گبی

طورمطای ـ ترمتائی گبی ہندی ترمتی

طورمق ـ توقف کردن

طورنہ ـ بط کجک گبی

طورو ـ کمیت اسپ کہر و طوری نیز ترغ گبی

طوزاق ـ انچہ دران زلف وگیسو نہند مزراق

و براق زلف پرچم گبی

طوزلہ ـ نمکسار سار گبی

طوشنجل ـ و قرہ قوش عقاب ال و آلہ ذُلہ گبی

طوطام ـ لٹ کفچہ گبی

طوطی ـ بیغاو پرندہ کنجشک برابر ہندستان

را کنجشک توئی توئی و توتک و توتی سخن گوئی

طوطی قوشی بیغامعناسنہ

طوغان ـ باز شکاری باز گبی

طوغلہ ـ پشمش کرپچ و بزرگ را قرامیدگویند

آکورگبی و طوغلہ وکرمیت او جاغی کورہ خشت

طوغورمق ـ زائیدن متعدی و طوغمق لازم

طوفان تیر و نیز بسار ہر چیز یغمور و صو غالب

اولوب ہر نسنہ یی اورتمک و قپلامق فورتنہ معنا

طوفان ـ چفتہ و پلہ و غم الافترا والتہمۃ و

الاتہام والبہتان یلان سویلک فورتنہ گبی

طوق ـ سیر شبعان گبی

طوق ـ گردن بند برہون و پر گرکتیب طوق

مجرمان بوغموق و قیتان الغل اسیر لربوینہ

ایتد کلری باغ و تمور

طوقاج ـ چوب گازران پٹرا وند گبی

طوقشان ـ یولدہ یان باشی گیلان گسنہ دست انداز گبی

طوقشمق ـ چاتمق و یان باشی کلک صدمہ

کوفتن و دک گبی

طوقق ـ پتنگ دراز مسگران کہ بدان در آوند

قعر کنند گرینہ گبی

طوقومه - توار بهندی نواڑ

طوکمق - بسته شدن آب وغیره وتقیلنمق نیز
وطوکلک نیز

طول - بیوه کالم گبی

طولاشق - پیچیده وتاب خورده وبرهیخته
چپیره شک لغز گبی

طولاق - وپوستال وقلوره وپاتابه وپاپیچ و
لفافه وچارق وکفش وپاافزار چرمین پالیک گبی

طولامه - ورم ناخن وقسمی رلات یاران و
قولغان گویند ناخن پال گبی

طولانی - سولو

طولدرمق - انباشتن

طولم - مشک وشنازو کلک رابفارسی جاله
گویند ژاله معناسنه

طولون - کنبهی سرشاخ گبی

طوله - شش انداز گبی قسمی ازقمار است

طومان - وایچ تونی تنبان گبی

طومار - بند که طومار کاغذ باشد

طومرجقلنمق - تندیدن کونپل نکلنا

طومرق - کلندر گبی کنده دروازه بند
کردن کنده پای مجرمان که اوچپا غاجدر

طومرقچی - زندان بان وژخی

طوموزلان بوجکی - دبوق بوجک سرگین گردن

طومباز -

طوناتمق - وبزه کمک آراستن وبزنمک آرایش گبی

طونبائی - صوصغری گاومیش لوپره گبی

طونج - زاغ کمان چکاوگاه گبی

طونق - وبولانق کدورت وروغ گبی

طونقلق - وبولانق تیره وسیه فام نفام گبی

طوئی - ودوکون ولیمه بیوگانی گبی

طوی - حباری تودره گبی

طویغار - چکاوک وچکاوچنڈول ژوله گبی

طویغون - جره شاهباز گبی

طویقوشی - حباری جرز گبی

طویقه - وصوبیانی وصوبه باهو ودستچوب
گبی پاذنگه وسه وکواد گبی

طویمق - سیر شدن

طویله - آخر وآخرگاه وآخور واخته خانه ودرش
الاصطبل والاصطبیل طوار آخوری

طهره - بزغه گبی آله شاخ درخت پیراستن
که بصورت اوراق باشد

طیار - آماده ومهیا المهیا حاضر اولمش
ویراقلنمش

طیاق اورمق - ستل گبی کوتک چالمق
ودکنک ایله دوکمک

طیانقان - یولادرگ گبی پرزور معناسنه

طیانجق نسنه - دارافرین گبی تکیه گاه که
جائی تکیه کردن باشد

طیغاله - عشر گبی درخت آک

طیقاز - وطار برابر بوان یاپوان پست گبی

طُبقماق ۔ ٹھونسنا زخیدن روزلن بربرہ برسنہ طبقماق

طُمی کرنا ۔ سپر داغ نوشتن و نور دیدن الطی دور

طَیلسان ۔ ساج معروف ثوبدر کہ قیش ایاندہ گیرلر

طِینت ۔ سرشت خلقت معناسنہ

باب ظائی معجمہ

ظَالم ۔ بیدادگر و ستم کیش و ستم اندیش وستم گر و ستمگار و ستمگارہ و ستم پرور و ستم گستر و گُرداس الظلیم کثیر الظلم اولان کیمسہ

ظَاہر ۔ آزرم و پدیدار و پیدا و ہوید پدید و پدیدار و پروہان و نمودار و غست باطنک ضدی در

ظَاہرا ۔ گیئو

ظَاہر کرنا ۔ یاختن و غستن التبیین آشکارہ ایتمک

ظَاہر ہونا ۔ پکھہ گل کردن انبوسیدن ہوختن وہوخیدن پیدا شدن البینۃ والتبیان آشکار اولمق

ظَبی ۔ گیک دید کلری جانور

ظَرف ۔ آوند و آونگ و سوین قاب معناسنہ

ظَرافت ۔ افسوس گنگل خوریطہ معناسنہ

ظَریف ۔ نوری المزاح لغو و لطیفہ ایلک و والظریف لطیفہ ایدیجی

ظَفر ۔ ویل غالب اولمق

ظُلم ۔ ستم اشتلم بیداد و زغم و شالہنگ و ستہ برستہ یلی بر بنہ ایتمیوب غیری موضعہ وضع ایتمک

ظُلمت ۔ تاریکی لیکن قرا کولق معناسنہ

ظُلم کرنا ۔ ستم کردن و جفا کردن الجور ظلم و حدون تجاوز ایتمک یولدن چیقمق

ظُهورت ۔ وجرتہ و زنبلق زمرتہ غوزا لبغر معناسنہ ہندی گال پہلی

ظُهورت دیر مک ۔ صدا بر آوردن از دہان بزور دست زا لبغر گبی

ظُهورنا پہ ۔ وسورنا پہ شترگاو پلنگ

ظُن ۔ رویز صانمق معناسنہ

ظُهور وحدانیت خدا تعالی ۔ بیرنگ

ظُهمہ ۔ وتینگی دامن زین اسپ و تسمہ رکاب جناب گبی

ظِیان ۔ یاسمین چچکی و دخی بال عسل گبی

ظُلیخ ۔ انجیر اغاجی

باب عین مہملہ

عَابد ۔ کھید و ہیربد و ہیرمند طاعت و قوللق ایدیجی

عَاجز ۔ وامی و دست خوش و زبون

عَاجزانہ ۔ شٔوہ و بخیستن العجز ضعیفلک و ستلک

عَاجزی ۔ باستی

عَادت ۔ خوئے و منش و نہاد و خلق معناسنہ

عَادت چھوڑنا ۔ خوئے گردانیدن خوی باز کردن ترک العادۃ عادتی براقمق

عَادت کرنا ۔ مروسیدن التعود عادت ایتمک تعوید گبی

عادل - کی و داد و راست یعنی کرچک یرلو
نسنہ یی یرنجہ ایتمک و جورک ضدی
عادل برحق - کیغباد یعنی کرچک یرلو
نسنہ یی یرنجہ ایدیجی
عار - رہب و ننگ شیلن ناموس معناسنہ
عارض - نو افتادل صکرہ دن اولان نسنہ
و فالک اینلو بلوطو او دشلردن غیری
عارض ہونا - تاوریدن مصدر تتاوردن
العرض مرض دن و غیریدات انسانہ عارض
اولان حالت
عارف - بلاشی خلقک اموری احوالن
بلجی و کتخدا و رئیس
عاریت - دستکرد ان وایرمان و بیلنج
عاریت ویرہ و آتمق ایرتی معناسنہ
عاشق - اہوا فزو والہ و شیفتہ و شیدا و خاش
و تونیاز و خاش و غاو شو اشق بر کیفیت محرقہ
در قلب عاشقہ واقع اولور
عاشوراآشی مقیل کبی ہندی کہچڑا
عاق - زہر زہر کردن عاق کردن بالاد
ضد زہرکہ گرویدہ محبت و موقوف رضای
مادر باشد عاصی معناسنہ
عاقبت کار - بافدم انجام و سرانجام العاقبۃ
ہر نسنہ نک صوکی
عاقرقرحا - کاکرہ واکلراو کلکرا
عاقل - ارشی و زیرک دانا وکو و کیا جور آتز رشیو ام

عالم - جہان و روزگار و گیہان و ہیئو عالم
علوست و لیتی و وشتگی عالم سفلی باشد
عالم - دانشگر و دانشور و دانشومند و دانشی
و موبد و دانا و دانشمند العلم بلک فہو عالم یعنی بلجی
عامل - پریخوان افسونگر و پری افسای خدام
صاحبی معناسنہ
عبادت - نماز و بندگی و پرستش و تپیمن
طاعت و قوللق ایتمک
عبادتخانہ - کنشت و کنش و ناووس المعبد
عبادت ایدہ جک یر
عبارت - گزارش و گزارشن و گزارہ بیان والنفس ایتمک
عباسی رنگ - گل گز
عبث - خیرہ فلاد و فلادہ و فلیو و فلیو فرنج
یاب بادزم فارہ سز نسنہ اولیون کبی طاش آخوری
عبرت - باک پجشن نسنہ لرہ اعتبار ایتمک و صانمہ قنمہ
عبور کرنا - کچمک
عتاد - سازرہ بارش تیاری واسباب سفر
عجائبات - کیدار مریز تیرنک العجب طلسق
عجیب نسنہ کہ کوران تعجب ایدر
عجب نہیں - نشگفت لین العجب طلسق یوقدر
عجب - شگفت و شگرف طلسق
عجبانک - افتیدن تعجب کردن
معجب - کلنج آنتدان کوربا اولونمق
عجز - لابہ و زار ضعیفلک و ستلک آریق
عجز کرنا - زاری سوزشی الیہ یالق یالوق آغلمق

عجم ارکی — محیطاگبی سیستان معناسنه

عجیب — شگرف وورسنگ و تیهار و نادرش العجب ملکسق

عدالت — دادیگاه ویریواز انوشا العدل و

العدالت هر نسنه‌یی یریوه یرنجه اتمک برابر ایتمک

عداوت — کینه و کین و رویاروئی دشمنلک

عدد مجهول — اند چند و چندان و چندین و ایند

النیف البضع اوچدان اونه واودن ایکیدن

یگرمیه وارنجه عدد

عدس — دانچه مرجمک معناسنه

عدل — تاسی یوک دنگی

عدل — آزرم جورک ضدینه دیرلر

عدم — نابسی وجود مقابلیدر یوقلق معناسنه

عدیم الحرکت — میخ دوز شول نسنه که کوچ [illegible]

عدیم المثال — تنگ هرنسنه که مثلی آنی اولیه

عذاب — تنه خواری و شکنجه بادافراه و بادفره

و کیفر کرده العقاب العقوبة عذاب ایتمک

عذرا — نام داو هفتم از نرد نردب واز هفت

تا یازده را تمامی نردب داد فره گویند وچون به

هفتده برسد دست خون گویند واگر از دست

خون درگزرد حکم اول پیدا کند

عذر دیلمک — عذر کردن پوزیدن کبی

عذر کرنا — عذر دیلمک

عذر — پوزش پوزیدن مصدر صوچین و

گناهن ویلامک اعتذر من الذنب

عرش — گرزمان باره اهم تخت و سریر ملک معناسنه

عرب کراسی — بنق سدر کبی قسمی را

از آن طرابزون خرماسی دیدکلری در

عرض — تاور وانزن [illegible] آفریده عارض شده

عرض — پهن هر نسنه نک اینی که طولک خلافیدر

عرض بیگی — پیشگوئی عرضحالچی معناسنه

عرضحالچی — پیشگو کبی

عرض لشکر — سان

عرض چین — قسمی از کلاه بترکی

عرق النسار — گجوک و کهنوک

عریض — پهن و پهنا و راینلو نسنه

عزت — آزرم قوت وغلبه فهو عزیز قوی غالب

عزرائیل — آسمان

عزم — کرتاخ والعزمیه قصد ایتمک و یمین ایتمک

عزیز — گرانجی ویره ویر عزیز ضد الذل

عشر — ده یکی ده ده یک [illegible] پنجیوده نصف

عشر اون ده [illegible]

عشق باختن — [illegible] عادت کردن

عشق پیچه — [illegible] ارغوه وارنج

السلاح العشق مرغ شقایق اوقی

عشقه — [illegible] عرقه درکه قلب

عاشقه واقع اولور

عشقه — [illegible]

عشقین — [illegible] بسبب ترشی

بخوزنده خود دستان کوی

عشوه — فریب و کرشمه غنج و دلال و غنچار و

وبشك الغنج ناز وشیوه مجوبلر
عصا — دستوار دسه دکنك معناسنه
عصابه — بکمس وچیبز ودلداده قانس یصوی گبی
عصمت — سامان وناموس منع وحفظ ایتمك
عصیان — ریژکی رفوشه سرکشلك
عضله — سکرلوات
عضو — اندام بدندن بر جزء
عطا — داشاد وداشن بخشش واحسان
عطار — خوشبو فروش بو فروش ودارو
فروش که بیلور ومازار وبیلوا باشد عطر
صتان کسنه یه دیرلر واسپیار دار وفروش معناسنه
عطارد — تیر برمشهور یلدزدر که ایکنجی کوکده
طلوع ایدر
عطر — خوشبو وبوایو قوخلونسنه طیب گبی
عطردان — بوی دان عطر قویجق قاب
عطر لگانا — عطر مالیدن ودرعطر کشیدن
التعطر خوش قوخوایله معطر اولمق
عظمت — بفش دبداب اولوق
عظمت اپنی ظاہر کرنا — شکوہیدن
التعاظم اولنمق
عظیم — گت وگته وزند العظم بویکلك اولوق
عفت — ہیوند نفسنی محارمدن ومناهیدن
منع ایتمك
عفو — دامود درسته ترك ایتمك ومحو ایتمك
عقاب — دال مود وحجا آلہ طوشنجل قوشی

عقبه رمی — پائی شیب ز اعمال حج باشد
عقده — بند وغلج دوکم معناسنه
عقل — فرہنگ نسبوت وفریدون نام
عقل فلك ہشتم بہمن عقل اول وابر بارنده
عقلمند — سرشور زیرك وانا الفطین عاقل کشی
عقل وشعور — ئس وہوش زیرکی الشعور بلك
عقوبت — تف وبادافراه ویاتیراس علاب اتمك
عقیده — نشته الاعتقاد اینانمق
عقیمه — استردان وآہروان وسترون العقم قسراق
عقیقه — زاج سوروالدك یدنجی گوننده
ذبح ایتدکلری قیون
عکس — باشگونه وبازگونه ترس معناسنه
عکس — پرتو روشنائی فرتور فروغ وتابش
الشعاع ضیا وآیدنلق
علاج — درمان چار وچاره وچدر وگزیر وبید
وگزردان وگزر دیدن علاج ایلمك عالجه زاله
علاج ڈھونڈنا — چرویدن ووبدی چاره جستن
وچاره آرامق وعلاج قیدنده اولمق
علاج کو ڈھونڈسے نہ ملنا — کمیابی چیز از
بهر دوا نیافتن واز بهر علاج نیافتن و
از بهر توتیا نماندن
علاج مین عاجز — بدرمان درمان علاجده
عاجز اولمق
علاقه معنوی — دلبستگی یعنے کرنی تعلقی
که اهدلن کسنه بولر

عُلامت راه – فرسنگسار وگرگز وگرگوزو
جوج علامت سرطاق وایوان وعلامتیکه در
کشت زارها برائے رمیدن مرغان سازند
اُفچه وتُویل علامت صیاد برای صید نشان معناسنه
عُلاوه – تملیت وبرسر وسربار وبرسری و
سرباری وسروار وسرواز لبر معناسنه وتلیت
وسربرد خی دیرلر یوک باشی معناسنه
عِلّت – برایه وبرائے وبرتر السبب اول طریق گبی
عِلم – دانش وفرزان وفرهنج وفرهنگ فرهنجیدن
ادب کردن وبُخار الفضل والفضیله هنروارتقلق
وزیاده لک که ضد نقصدر
عُلوی – برینی وبرینیان تیرک منو العلو نسنه که
اوستی ویوقاریستی
عَلَم – کثوری سرعلم بترکی منجوق گبی
عمارت – سهیت وشار خراب شده را
کند مند گویند وکتا م تالار عمارت چوبی
تخته شنلق معمورلق
عماری – وعمار وکجاوه وهلک العماریة
دوه یه اورد قلری محفه
عمامه – سرپایان دلبند وصارق معناسنه
عمامه بکسر اول فارسیان به تخفیف وتشدید میم
استعمال کنند
عمدا – ستم کردگار وکردگاز گوره رک وبیله رک معناسنه
عمده – سیغ نغز گوزل معناسنه
عمر – زاد برادبرآمده مرد سال خورده یاش معناسنه

عمر تیر کرنا – بسر بردن الامضار کچرمک وتلفی
دآو ملکی باشه وار درمق تعبیر اولنور
عمر چهپانا – سال دزدیدن کن ویاشنه کیزلنمک
عمر فراغت سی گزرانا – تنا سیدن رات و
فراغتله وزیاده عمر سورمک وتمار سنر گون کچرمک
عمق – ژرف ومنع العماقة درنلک واراقلق
العمیق درینک واراق القعر چقوریر لرکه زکلی ونهایتی
عمل – کردار وکار وکردکنش وکنشت وکنش و
گزار وگزاره کیفها گزارشد نشا عمل کرد اعمال ایش گوجا
عموجه – افدر معناسنه چچا
عناب – سنجار وشیلان وسیلانه وشیلانه وشیدانه
عنان – ویزکین رخ گبی
عنبربوی – ومریم صاحی عنبر بید گل که گل آن
باشد عربیده جعده دیرلر کیسه هندی
عنوان کتاب ونامه – سجا وورنامه عنوان
عنقا – اشتر گاوسیمرغ
عنین – هیز جماعه قادر اولمیان ار
عوا – مترک منازل قمردن بر منزله دیرلر
بشی یلدزلردر
عوام – جندال خاصک ضدی نیجه نسنه یه
شامل اولور وسفیه وخوارده کمسنه
عود – داربوی وسند هان عود هندی
وبید خام وعود خام رادبوی برخوش قوخلو بخور
عود فرنگی – وقره چالی وقندیل اغاجی
وشمشاد اغاجی ازوری معناسنه بر شجردر دیکنلی

عور ۔ بھو بھل بھندی انگلی گول معناسنہ
درخز یر بگسے

عورت ۔ شرمگاہ سورۃ الانسان اودیری معناسنہ

عورت ۔ زن ونیشمن ونارپستان رایگ
ومتعفن راشماغندہ وشمغندہ وشمغندہ المراۃ قاری

عوض معاوضہ کرنا ۔ گلوپچ وچاویدن
نبات و مانند آن نیز کلوچیدن مصدر آغز
تنا پر دتمق معناسنہ گوہریدن چیزے را بچیزے
عوض و بدل کردن گھولی التعویض عوض
ویرمک والعوض ہرنسنہ مقابلہ سندہ دیردکلری بدل

عہد ۔ پیمان و بند وسامہ وغنوند وپیغان

عہد ۔ سروبند العصر ہروزمان

عہد توڑنا ۔ پیمان گسستن و پیمان شکستن
النکث النقض بوزمق

عہد شکن ۔ پیمان شکن زنہار خوار عہد بوزیجی

عہد کرنا ۔ عہد بستن و عہد کردن المعاہدہ
عہدایلشمک

عہدنامہ ۔ کتاب العہد کتاب المیثاق

عہدہ ۔ حکم ملوک کہ بکسے دہند تا مردم
اطاعت آن کنند بفارسی پایزہ

عیار ۔ جو صحیح العیار وفاسد العیار خلافہ

عیار ۔ شنگ وشوخ وشنگل و دلہ جید ود
وطرارہ معناسنہ

عیادت ۔ پرسہ خستہ صورمغہ وارمق

عیال ۔ یال کشینک نفقہ وقوت ویرہ جک کیمسہ لری

عیالدار ۔ عیالمند کشینک اولادی و
نفقہ ویرہ جک کمسہ لر

عیب ۔ آک درواخ آہو وخردہ العیبۃ
ہرنسنہ نک ذاتنہ وقیمتنہ نقصان ویرنسنہ

عیب جو ۔ بدگوئی وعیب گوئی وخردہ گیر
ودژبرازاللمز عیبلق

عیب سی پاک ۔ نزہ الطاہر آری پاک نسنہ

عید ۔ جشن گوسفندکشان عید الضحی پاشد
بیرام گونہ دیرلر

عیش ۔ خنج وکرزو وگورہ ماژ وناد ونوش
النشاط شادلق النشیط مسرور شادمان کشی

عین ۔ ار وند عین الشئی خیارہ وعین الشئی
نفسہ ہو بعینہ

عینک ۔ چشمک چشم فرنگی المنظرۃ گوزلک

باب غین معجمہ

غار ۔ تہال واشکفت غال گویہ نایبان
نگہبان غارنائی غارسم ہندی مالوہ گوفا
خوانندگا بارہ وہنگ الکہف مغارہ وصیغہ جوق
المغارہ قیا یا ریغی غارگبی

غازہ ۔ قزلجہ بترکی

غاشیہ ۔ دفنوک ترکیدہ خاشہ وزپلوش دیرلر

غافل ۔ فرناس وبرناس بلور سزاولان کشی

غالب ۔ ترغانزہ وجرب وچیر وچیرہ وفرخان
وفیرہ الغلبۃ یکن واوستن اولمق

غبط — پژمان

غبغب — وغبب صقق وصقاق معناسنه

غبن — آلفت آلده مق ونقص ایتمک غبن فاحش دولاب معناسنه درکه حد دن متجاوز معامله دینور صاحبنه دولابی دیرلر دولاب گبی

غٹ غٹ — آواز پیاپی فرو ریختن آب درگلو الجرجر

غٹ پٹ ہونا — درہم آمیختن اعتکر الظلام اختلط قارشش مورشش معناسنه

غدر — بیوفائی وفاسزلق

غدود — مغنند دشبل و دشپیل الغدة بز

غرغرہ — گردانیدن آب در گلو التغرغر غرغرہ ایتمک

غربت — ترکیدہ سلا دیرلر

غرغرہ — دوائے غرغرہ کردن الغرور ما یتغرغر بہ من الادویة

غرفہ — برو آرہ ویکوک دپلوک یوکسک چاردق او علیہ گبی

غرفہ باد — یلکن یر

غرقاب — ترنگ

غرقاب ہونا — صودہ بوغلمق

غرور — باد ودم وپندار وفنو وفنو دن دنیا متاعلرینہ آلدانمق

غرّہ — ہرآیک دل گونی وآخر گونی

غریب — بیوارہ الغربة اراقلق

غزل — چامہ

غزوہ — قصد ایتمک وکفار لہ جنگ ایدوب قتال اتمک

غسل — یاویونمق

غسلخانہ — غسل ایدجک یر

غش — شار صافی اولمیوب قارشق اولمق قانقی معناسنہ

غش — گراز الغشوة گوز قررمق

غش آنا — بیہوش شدن غش کردن الغشاوة گوز قررمق

غشاوہ — تم آفتی کہ در چشم پیدا شود

غش کرنا — متحیر شدن بر خوبی چیز غش کردن و بر خوبی چیز بیتاب شدن

غصور — خشمگین و ارغدہ و ارغندہ الغضوب سریع الغضب کیمسہ طارغین معناسنہ

غصہ — خشم و رنگ الغیظ خشم

غصہ کرنا — خشم کردن وخشم گرفتن اوپکہ لک

غصہ کہانا — خشم فرو خوردن وخشم فرو بردن وجزیدن وجوز الکظم غصہ لنمق

غصہ مین لانا — درخشم آوردن التغیظ خشم ایتمک التغایظ بری برینہ خشم ایتمک

غصہ ناک شیر — شرزہ صالدریجی وصرتاریجی ارسلان وقپلان صفتی اولور

غصہ ناک ہاتھی — ژندہ چون ژندہ پیل و ژندہ رود بیوک ارماق معناسنہ

غصہ ہونا — بغضب رفتن و بخشم آمدن و رفتن

ازجادرآمدن و برآمدن وتند شدن و
غراشیدن غرشیدن سرخ شدن وخشم
گرفتن راندن شوریدن لاغتیاظ خشم ایتمك واویکه لنمك
غضب — آزرم وغراش وخشم اویکه معناسنه
غضبار — دیکنلو اغاج چوق تبدیلی یر
غضنفر — ارسلان اسد گبی وگوده لو یغون کشی
غف — قو یرجق صاچ موی مجعد گبی
غفت — گناه و ستبر و گبز الغلیظ یغونلق و
قویولق وقالین وایری
غفلت — سویس و سویست و فرغول سویت
الغفول بلوسزلق
غل — شور وغوغا الصیحة چاغرمق وجیغلق
وسس وشماطه وقرقشه
غلاف — نیام شمشیر قلج قینی وگوزه محج غلاف
گل خرما خرما قپچوغی وتبلاب غلاف خوشه خرما
قپچوق معناسنه هرنسنه نك قابی وظرفی
غلام — بنده وآغوش ولالا ورهی ونابون
وغلام پیررا داك داده گویند العبد قول وکوله
غلام گردش — میان حرم سرا و دیوانخانه
غلام بچه — بندك قول اوغلی
غلامی — بندگی الرق قول وقوللق معناسنه
غلبه — چشك خشیش وفرز وفره و چیره
وچیرگی الغلبة یکین واوستن اولمق
غلط — ادنی ترجمه غلط واوگر ترجمه قیاس
یا کلمق غلط فی الامر وفی منطقه وفی الحساب

غلط نویس — بامیان
غلك — قبره وتتو غلك گبی
غلو — حدان تجاوز ایتمك
غل وغش — قانقی شار گبی
غله — گلوله ومهرۀ کمان کروهه زاغوك و
زالوك غلوله مهرۀ کمان غابوك غالوك
البندقة کمان گره طاشی کچرك مدور طاشی
غله — خشك فرزار وراش توده غاه پاك
کرده الغالة بغدائی
غلا وڑانا — کاه خرمن بباد دادن خرمن
صاورق معناسنه
غلا وڑانی کی لکڑی — سکو وچار شاخ و
چاك یواشه وافشون المذری والعضم خرمن
صاوردقلری یاکورك گبی
غله صاف کیا هوا — جاش الصبرة ارپه
وبغدای چچی ویغینی
غله صاف کرنا — غلا افشاندن صاورمق
غله کاٹنا — خسودن وخسوردن درودن
اکین بچك
غله کوٹنا — درهاون کوبستن وخرمن کوبیدن
الدق خرمن دوکك
غلیظ — دفزك گنده ولك ومشت وستبر و
انبست الضخیم الغلیظ قالین وایری قیا وارطوس
غلیل — کمان گروهه کمان مهره وکمان
غلوله وگلوله کمان البندقة کمان گره طاشی

غم - اندوه و انده و گرفتگی دل و دل گیری
و آزرم و راخ و بند و تاسا و تاسه و غیش
و فرم و گرد و مست و کیارا و قرتم و پوازی
الغصة والانقباض صیقندی
غم خوار - سوزیان و غمگسار
غمزه - تیباش و کرشمه
غمگین - آندهان فرنگین و فرگمن و پژهان
غمناک و متفکر - اوصانق و بیقغین
غمناک ہونا - نہیدن غملنمک و متالم اولمق
غنچه - گنبد و گنیده و شگوفه و گنبد گل و
پنبه تاشگفته و کوکاک غوزه و کلوز و کلوزه
باشد قوزه و قوزه لق معناسنه النور الزہر چیچک
غنی - دیمیا دالغنا ربایلق بیبارگیی
غنیم - گرز دمن العدو دشمن
غنیمت - پروه غازیلرک کفاردن
آلدقلری مال
غور سے حقیقت دریافت کرنا - نیرنود
غور سے دیکھنا - دیده نازک کردن
وساختن الامعان وقت ایتمک
غور و امعان - کنج و کاوی و نغولی
اوزن اوزادی معناسنه
غور کرنا - دوروشان المعن معناسنه
غوطه - پاغوش الغطس صویه طالمق
غوطه دینا - آب فرو بردن صویه
طالدرمق و صویه صالیویرک

غوطه خور - غوطه زن و غوطه ور الغواص
طالقچ کیمسه
غوغا - شور و فغان و نوفه و فوژان
الضوضاء شماطه و جنیلتی و قرقشه و خارلدی
غوغا قوشاغسی - پرخاشخو جنگجو
غوغا قوپرمق - شور و غوغا برانگیختن توفیدن گیہے
غوغا کرنا - نوفیدن و شوریدن الجلب
چاغرمق جنغلتی ایتمک و شماطه و خارلتی و قرقشه
غول - گروه الفوج بولک
غول - تند طائفه جنیدن بر نوعدر سعالی دیرلر
غولک - کوزه چرم گرفته که تمغاچیان زر
دران کنند قبره معناسنه و غله دان را تنو گویند بستر گل
غیب - رنود و شعب هر نسنه که سنک
حضور کده اولمیه
غیبت - پرتادو زشت یاد واندا قوغجیلق
غیب الغیب - پوشگان سالک ترک مقامات ندن
برمکانک آدیدر
غیر - جز بشقه و ایری معناسنه
غیر ارادی - اخواستی و خواستی ارادی
الارادة دیلمه مک
غیر فصیح - سنسان سنسن کج مج
غیرت - رشک قصقانمه و کونی
غیر طبعی - شمپوری
غیور - رشکن

باب فا

فاجر - نابکار

فاحشہ - شلف و لچن و جاف و جاف جاف و غ

ہریوہ و جلب و جہ و زغاو و زغاو و روسپی و

قحبہ خانہ نیز کہ بابوللق تعبیر اولنور

فارد - ۲ زیاد ۳ ستارہ ۴ خانہ گیرہ ۵ طاولہ

۶ ہزاران ۷ منصوبہ نرداویوندہ دربجی لعب ہر

فارسیدہ خانہ گیر دیرلر

فاختہ - کارلنجہ اولیک قوشی

فارسی - زبانیست بس شگفت ہفت

ورشیم توان شمرد دری پہلوی صرف سکزی ابلی

ہروی سغدی

فارغخطی - خط پاکی

فارغ البال - سُبکسار و وارستہ

فارغ کرنا - واکردن الافراغ بوشالتمق بوزلمق

فاسد - تباہ الفساد چرومک بوسیدن گبی

بوزلمق فاسد کردن دیرامزاولمق فاسد شدن

فاسد ہونا عقل کا بڑہاپی سے - فرتوت

شدن یعنے توجہ لغندن عقلسز اولمق

فاسق - دُرونَد و بلادہ

فاسد ہونا میوہ وغیرہ کا - پوصلمق و خشیر لمق

فاضل - دانش پژوہ و دانشمند و دانا

و دانشور و دانشومند و فرجاد و کیا جور و

سرتیر بیلکچ معناسنہ

فاعل - گنورہ و ہیرو ہربایچی معناسنہ

فاقہ - لکہن الجوع آجلق حالتی

فاک فاک - و نخنم آنکہ متکبرانہ حرف زند و گردن

سویلک متکبرانہ وضع دادا ایلہ سوز سویلمک دنخنمہ گبی

فال - شگون و مُرواینک و مُرغوا بد باشد

فال لینا - شگون گرفتن و فال برداشتن

و دیدن و کشودن و جستن و زدن و گرفتن

و برآوردن و بستن التفاول فال طوتمق

فالودہ - السرطراط پالودہ

فالودے والا - فالودہ بند و فالودہ پز

و پالودہ فروش پالودہ صاتیجی

فالیز - و پالیز المبطخۃ بوستانلق

فانوس - چراغ پرہیز و چراغوارہ و چراغ

فنار معناسنہ

فانوس خیال - فانوس گردان دونیجی فنر

و خیال فنر معناسنہ

فائدہ - آمرغ و سُود الفائدہ ہرنہ ایسہ نیک

نفعی وایلکی اصی

فتح - گشاد و دست الفتح آچمق و یاردم حکم و النصر

فتح مند - پرویز الظفر غالب اولمق

فتراک - ترگون و سموت دوال باریک زین

اسپ بترکی ایران قنجوغہ گوینداصطلا حمزہ ترکی دیگر

فتق - غرو باد گند فاسیق یاریغی گبی غُر غر

و غُر فنج و فنج مفتون قاہ اوج کسنہ

فتنہ برپا ہونا - مرگ نو مبارک بادہ

فتنہ و غلغلہ ۔ آشوب با انگندن افتادن
نشستن برخاستن و شور و سر موتک تروک
قرقشہ و جغلتی
فتنہ و آشوب ۔ قرقشہ و قارشقنلق
فتنہ و فساد ۔ شغب و غاک و ہلالوش الفساد
جغلتی معناسنہ
فتوحی ۔ الصدرۃ لپاچہ یعنے تکلہ قفتان
کہ حمایہ سنگ و ستانہ گیرلر
فتوے ۔ وچرو وچر گر مفتی
فتوے لکہنا ۔ دینا الافتا فتوی ویرک
فجر ۔ پگاہ و بگہ و بامداد و باماد صباح
ظلمتی اجلوب روشن اولمق چین صباح
معناسنہ یام گیبی
فجر فجر کسیکا مونہہ دیکہنا ۔ برخاستن
بر روے کسے
فجور ۔ کشود حقدن رجوع ایتمک
فجوۃ ۔ ایکی نسنہ ارا سندہ غی گیک یر
فجی ۔ تخم بزرگ کند وگبی و قوا لوز و قطر تیز
آنچہ دران شہد و روغن و مثل آنہا نہند جلبہ گبی
فحش بکنا ۔ سلجن الفشاء ہر یرامر مستقبح نسنہ
آدبسز لک ایتمک و خلقک یوزینہ ازار ایتمک
و بد سوز سویلمک
فحل ۔ نر وگشن ارکک و آیغر حیوان
فخر ۔ ناز
فخر کرنا ۔ سینہ کردن و نازیدن محکوہیدن

الفخر نازلنمق
فدا ۔ برخی و گریان و گیریان الفدا نثار ایتمک
و عطا ایتمک و بدل ویرمک
فدیہ ۔ سربہا و برخی
فراسخہ ۔ توسلان کہ دران سپاہی پلپٹن فشنگ گزارند
فراش ۔ بساط افگن الفرش دوشہ مک فہو فراش
فرشی پنکہا ۔ خشت بادکشا لک معناسنہ
فراغت ۔ پرداختہ شدن از شغلی فارغ
و رامش و زیغ و ماز الفراغۃ بوشالمق
و خالی اولمق
فراغت سے سونا ۔ لم زدن نام نوم العرس
راحتلن اویمق
فربہ ۔ سمونر کید گبی
فرج ۔ کس و چوز و شافینہ و شلیفہ و شلہ
و کاف ران او دیری عورت غلیظ آم معناسنہ
فرج ۔ گوسہ رمل اشکال اندہ بشنجی شکلدر
فرچی ۔ کاسو گبی موئی گراز
فرخ ۔ اکین زرع گبی کہ بالدیری از ورمش
اولہ و قوش یاورسی
فرد ۔ قائمہ و کاغذ دفتر
فرد ۔ تا و تاہ و تائی قات برقات ایکی قات
وتک معناسنہ کہ فرد در جفت مقابلندہ
فردوس ۔ جیبر و بہشت و بوستان
باغچہ معناسنہ در
فرزند ۔ لو الولد او غل و قز

فرسخ - گاؤآون ایکی بیک ادیم یر
فرش - اینتوب توب و یبری توب
فرش گرانمایہ و توواسی فرش منقش و نورد
دوشمہ گبی الفراش دوشک و دوشمہ
فرشتہ - سُروس امہوسپند و امہوسفند
وامشاسپند وامشاسفند الملک فرشتہ
فرصت - درنگ و پروانو یہ معناسنہ
فرض - بوک و تقادیر ایتمک
فرض کرنا - گرفتن التقریض فرض ایتمک
فرقدان - دوبرادران و ہفتورنگ کہین
ایکی یلدز در قطب شمالی یہ قریب اولور
فرقہ - گرموہ بولک معناسنہ
فرمان - گشادنامہ منشور معناسنہ
فرمان بردار - سفتہ گوش الاطاعۃ مطیع اولمق
ومطیع کیمسنہ یہ مطواع دیرلر
فرمانا - فرمودن الامر بویرق الحکم امر ایتمک
فرمان کموکی - وطتلوجہ اوت زیرہ
رومیدر نقرہ گبی
فرمایش - الاقتراح حکملہ برنسنیہ آلمق
فرنگی - وسورمہ وکلید وزنجیر غلق در
باشد فلج گبی
فروتنی - پوس انکسار گبی
فروغی - باج غیر مقرر راہوائی گویند
فریاد - داموغ الاستغاثہ مدد ایستمک
وماثر و موثر فارہ یہ کدی و یا بیلان قصد ایلدکدہ

جیق جیق دیو چاغرمسندن چکایہ در
فریادرس - دادرس المغیث یاردم ایدیجی
فریاد کرنا - شخولیدن و شخلیدن و نوالیدن
ونوانیدن الصرخۃ فریاد ایتمک صیحہ اورمق
وچاغرمق حیقرمق زاری ایتمک
فریادی - دادخواہ و فریادخواہ فریادخوان
وکاغذین جامہ الصریخ مدد طلب ایدیجی مستغیث گبی
فریب - فندگرش وکریس و ستاوہ
وتیتال الخدعہ الدامق
فریب دینا - فریب دادن و آب راندن
وعشوہ دادن وکریسیدن و گریسیدن و کریسیدن
وکرشیدن و فریفتن و فریبیدن و پوسانہ آسمند دروغ
گفتن بفریب الختل آلداتمق والدامق
فریب کہانا - فریفتن کول خودن آلدانمق
فریبیا - دغاباز و بلوس الخیر الدایجی
فریفتہ - شیدا و کالفہ وکالفتہ
فریفتہ کرنا - فریفتن و فریفتہ کردن وکول
زدن الختل آلدامق
فریفتہ و مغرور - فنو و فنودہ و فنودن الغرور آلدانمش
فریک - ہنوز پیورطلمامش گنج قوش فروک گبی
فساد - رخنہ یرامزاولمق
فسخ - ساک و تنگسار
فستق یاغی - قاوند گبی روغنی است ازحبش آرند
فسلدشمک - سرجفت کردن سرگوشی کردن
فسلدی - تناجی سوزیان سرگوشی وزیر زبان گفتن

فسلکن - ریحان سپرغم گبی

فسکه - فندق زدن صوللانی یوموصباع الملک
سابه سیله پرمقلری اراسنه اصول اورزه
اورب مقاملو صوت چیقارمغه دینور

فشقلق - تبیر گبی گھوڑا

فشقی - وکوبره دمنه گبی

فص - فاص و فصاص صوتسز ضراطتس گبی

فصاد - رگ زن و رگ شناس و برّاغ
الفصاد قان آلیجی

فصل - کسک و بخش

فصل - باز تمیز و تفرقه معناسنه

فصل خریف - برگ ریزان و پائیز و
سفید بری الخریف گوز آیلری

فصل ربیع - بہار و بہاءین و سبز برے
الربیع یاز گونی

فصول اربعه - کشاده نگامان که بہاره
تابستان و پاییزان و زمستان باشد

فصیح - شیوا زبان و شیوا و تیمتغ کسکن دلی

فصیل - باره و بیواسته السور بارو

فضل - دہار و دہاز ارتقلق

فضل السنه - کبیسه شباط آخرنده زیاده
اولان گون

فضول بکنا - لافیدن ولائیدن الفضول
هو الزیادت

فضله - ریخ و آبکی صوریق فضله دنجس مایع معنا

فضیلت - فزونی ارتقلق

فطری - فریدی یعنے بدیهی

فطین - زیرک و عاقل کشی

فظ - غلیظ کریه الخلق کیمسنه دخی قارن صوئیه
دیرلر مار کرش گبی والفظاظه غلیظ و کریه
الخلق اولمق

فعل - کار و کرد و کرداز فیروزنین ایش معناسنه

فغفور - لگن خنیده گبی

فق - وقپان تکه معناسنه بالان گبی حبال صیدکردن

فقره - زوره او کورغه کمکی و دخی قصیده
بیتلرینک یوسنه فقره دیرلر

فقط - بس الحسب الکفایة الورر

فقیر - ساسان بادوری و آوبژگون و چنبل
و چنبلی گدائی محتاج اولان یخسول معناسنه
زنده گبی

فقیرونکے کپڑے - خنوانه آبه معناسنه در
که فقرا گیرلر

فکر - اندیشه و سگال و سگالش و سگالیدن
تامل ایتمک و فکر اگر باخوف باشد ترکیده
صقنمه تعبیر اولنور

فکر کرنا - سگالیدن و اندیشیدن و پژوهیدن
تامل ایتمک

فکر و خیال - صانی پندار گبی

فکر و نظر - نیر نود النظر گورمک

فلاکت - فنگ

فَلان — بهمان وبا ستار و بیستار ترکیده فلان تکمر
فُلانا آدمی جیتا ہی اور اعتبار رکهتا ہی — سر فلانی
می جنبد یعنی صلاغ در اعتبار بود
فُلان دن اوتری — و فلان ایچون بر آئی
فلان ازبی فلان پی معناسنه
فلاخن — صپان
فلان غستکو — با ہمان گبی فلان فستان فلان گبی
فلان کسنه کمی آزی یه آلدی — سر کشلک ایتمک
لگام خائیدن
فلانک اللدن چیقیش — ساخته و پرداخته
فلان دستکار گبی
فلحان — بوزن وگاله گبی کشت شومیز کرده
فلحن — دولهن شومیز گبی کشت شیار کرده
وآماده کرده
فلزات — ایخشت الفلز تموربوقی
فلفلک — بوتیل گبی چهالیه
فلک ہفتم — آوریدیجی گوک
فلیز — وفدان شاخ نو درخت کونپل بهندی
خود دوستان گبی
فنا فی الله — زریوه وزبین تارک الدنیا
فواره — باجستن وزدن وکشادن
فوت موت — زمان ومرگ امرگ فوت اولمق
واراق اولمق
فوج — سپاه ہنگ وگهی سپاه رسد والم
وتنگل جنگی فوج وچریک لشکر مدد باش سر فوج

بی سردار عسکر معناسنه
فوجدار — خلاف کوتوال که حاکم اندرون
شهر باشد العس العسس گیجه کیزوب خولنمق
فورتنه — طوفان
فوطه — لنگ ولنگی
فول — یاسم گلی معروف
فوللق — وکومس تکند گبی آشیانه طرغ
پینجرا بهندی
فونده — ننگ وتنج گبی سیورگه اوتنه دینور
فولاد — معدنی راشایرن گوینده چلیک معناسنه
فهرست — سیاهه الفهرس هر نسنه نک
اصلی وقانون
فهم — نیوند و ویرونلک کلامق وبلمک
فیرک — واوتمه دلمل هولا بهندی
فیلاق — دودآمه چرخوک گبی بهونری
فیرنی — بهت بعض شیر برنج سدلی آشی و
بعض فیرنی تهابیه وبعض حلوائی برنج مامونیه گبی
فیض — آب
فیک ومردک — وسمرو خشکافزار گبی عربیده
درجیع دیرلر در ہندی مگرار ہر باشد که یاش میماند
فی الحال — روان وزود شمدی معناسنه
فی الفور — سردست شمدی معناسنه
فیل پاؤن — بیل پا و پاغرد داء الفیل گلن گره
گلو بهندی گلتهی بترکی اور گوینده وانچه
بسبب درد عضوی در عضوی گره پیدا شود

انرابتر کی بزگویند وگلن ہم مرض دا ءالفیل
کہ باغرہ دینلور
فیل مرغ — ماکیان بوقلمون وترآنزاخروس
بوقلمون گویند پیرمرغ فیلمرغ معناسنہ

باب قاف

قابجق — جفری گبی خلاف شگوفہ خرما
قابل تحسین — آنجی ایوایشلری کہ قابل تحسین اولہ
قابلیت — چک چانہ اللیاقۃ اللیق لایق اولق
قابو — ترکی است
قاپلارمق — بخیہ کردن وبخیہ رایلہ گویند کوک گیبی
قاپمق — وقاپش وقاپیلق ربودن بودیگی
قاتق — سچک گبی بورانی وقاتیق نیز برنوعنہ
یالکز کامہ دیرلر وبرنوعنہ دپیاز برنوعنہ بازرگان
آشی دیرلر شوصلۃ وصلا مورہ منزلہ سندہ درکہ کامہ
قاتلمق — وقارشمق آمیختن مختلط کردن گسیخت
قاتر بوتجنی — واشک بوتجنی وقاطر بوتجنی
پشیزہ وبلچی شنج گبی خرمہرہ معناسنہ
قاتقسز ایتمک — خشکنامہ
قاتمق — آشوردن
قاتیق — چلتنی سایہ خزک گبی
قاجاق — وقاب ظرف وآوند
قاجق — ودرب محرف وریب گبی
قادین — وخانم بیگم ایشی گبی
قادین طوزلغی — سرشک گبی بر میوہ در

انبر بارس معناسنہ
قاراغی — چوب سرکج کہ بدان میوہ از درخت
چینند داستحالہ گبی
قار — برف
قارش — بالشت بازگبی
قارشدرمق — وقاتمق آشوردن گبی مرج خلط
قارشقلق — اختلال خصوص در پانگ قیلنیور
قارشمسی وشورش وطغیانی کہ فورتنہ دینور توفان
قارشمق — درہم شدن وقارشمق مورشمق
اولمق ہرج ومرج کالیدن گبی
قارش مورش اولمق — ژولیدن گبی بری
برینہ گیرمک وطارطغان اولمق معناسنہ
قارشیق — مختلط وممتزج آمیغہ گبی
قارغہ — وقرغہ غراب معناسنہ کراکر گبی
قارغی — نی میان پرکہ از آن تیر ومرزاق
سازند تال گبی
قارقشالق — وقارش مورش ہرج مرج
معناسنہ غارغور گبی
قارنی یاریق — اسپغول وبغہ یپراغی برگہای آن
قارہ اغاج — شجرۃ البق درخت پشہ غال
سارخلدار گبی
قارہ طاوق — پرندہ ایست جنگلی خوش
الحان سحرور گبی
قارورہ — پروار وہشیارہ
قارہ صو — آبسیاہ چشم

قارہ قاوز ۔ نباتی است خوشبو کنزرہ گبی

قاز ۔ ترکی است بط گبی

قازان ۔ قازہ قان گبی کہ تنجرہ کلان باشد

قازمہ ۔ وکلنگ وقرہ بورنی ومجرقہ کنند گبی

انجیر اکنجیلر کہ آلتلر یدر

قازیق ۔ بسترُدن جک و محوا ایتمک

قاسی ۔ باز رد بیرزد گبی بر صمغدر

قاسیق قیلی ۔ موگان گبی موی زہار

قاسیق یاریغی ۔ ودبہ فتق بادگند گبی

قاش ۔ شکلہ ولا ہورہ و برین

قاشیق برون ۔ کفچہ نول معناسنہ بر قوشدر

قاصد ۔ پیک ریباری

قاصرغہ ۔ گرباد ذلہ گبی

قاضی لقمہ سی ۔ حلوای لقمہ خلیفہ در

قاطر ۔ خچر

قاع ۔ زمین ہموار بفارسی ہامون دوز یر معناسنہ

قاعدہ ۔ آئین ورستہ وروش وہنجار

قافلہ ۔ کاروان السیارۃ کاربان

قافیہ ۔ پساوند وسرواد تابع اولان شی معناسنہ

قاق ۔ لاغر وناتوان ونزار القصف القضافۃ

انجہ لک وار قلق

قاقرداق ۔ دنبہ برشتہ تزلب گبی

قاق ۔ میوہ خشک کاکاگبی

قاقم ۔ دلہ کہ جانور معروف است

قاقیرداق ۔ وکمرتلیک وکیرک جرندہ گبی گرگری گبی

قاقنہ ۔ زرد آلوی خشک کہ مغز بادام

اندرونش کنند سرمش گبی

قالب ۔ کالبد کالب وکلوب

قالچی ۔ کفش نمدی گورب گبی

قالچہ ۔ پنڈلی قوین گبی

قالقیق ۔ ویومری وبیوری بلندی برآمدگی

ہر چیز چون موج وبرآمدگی اپشت شتر کہ اوریچ

باشد وگنبد وقبہ گوہہ گبی

قالقیق طور ۔ کھڑا رہتا ہے

قالقیمق ۔ وطالغہ لنمق جہیدن ووزیدن

صفت با دوبال سمک بران گبی وآتیلق

وصچرامق جہیدن سیستن گبی

قالیچہ ۔ زیلوچہ وقالی زیلیچہ معناسنہ

قالین ۔ تنبہ معروف دوشمہ درعامہ خالی دیرلر

قالین ۔ وپک استوار ومضبوط ومحکم صفت گبی

قالین ۔ مہر نکاح زنان کابین گبی

قالین صاپ ۔ رشتہ نگندہ گبی بہند

ڈوراکہ در لحاف وغیرہ گنند

قامش حلواسی ۔ رستہ گبی پنیر شکرینہ

دینور کعب الغزال معناسنہ

قانجق کوپک ۔ مادہ سگ شش پستان گبی

قانجق اشک ۔ اتان گبی خرمادہ

قانجہ ۔ قلاب وچنگالیکہ کشتی دشمن را بدان کشند

قان چبانی ۔ ریش بناو ودنبل بزرگ

قانقال تکنی ۔ وقولغان تکنی وقلغان تکنی

تکاعی در که خار باریک وسست باشد کافیلو گبی

قانق — و سیراب ولمق سراب شدن اوکی

قانع — ثمر سند القنوع قناعت ایدیجی و

حق تعالی ویردیکنه راضی اولوجی

قانقی — غل وغش طلا ونقره وزعفران

وغیره شار گبی

قانون — دستور ربت برنهادیاسه هرنسنه نک اصلی

قاو — سوخته چقماق

قاود — وقاوت پست کبیده گبی ستو

قاوق — وتقیه کلاه بغلتاق گبی

قاوق — مثانه

قاولمق — وقاوله مق پوست انداختن مار کنکلر گبی

قاولیوب ولیلور — کندیده میر یزد شیره گبی

قاورمق — بهونا کبیده گبی

قاورقه — برشته گندم ودانه هرچه باشد کبیده گبی

قایرمه — هراس وباک وهراسیدن بلکلک

ووهم ایلمک هراس بلک این آرش خوف باشد

وقایرمه خوف باتوهم باشد

قایدا — وطلوم بوری مشک نفیری

قائزه کرنا — قیزه کردن التلجم اویان اورمق

قایغنه — خاگینه طبا هجه گبی

قایق — زورق کشتی معناسنه

قائم — عرض پایا بجا است مستقل معناسنه

قائم رهنما — پائیدن پایداری کردن القیام طورمق

قاین — برادر شوهر دیور گبی

قائم مقام — جانشین الخلیفه کیشینک یرینه قائم مقام اولان

قاین انا — ساس خاتش گبی

قبا — یلمه وقباچای جامه پیشواز وقباچه قبائے کوچک

وقبائی چپ بندرا قبای کج گویند بیلپیا قفتان معناسنه

قبات — فخذ دن یوقری سرین وورک

گبی خز معناسنه

قبا اویلق — استخوان ران که گردران باشد

قبا پهننا — قبادر بر کردن کشیدن قبا پوشیدن

تقبی لبس القباء یعنی قفتانه گیدی

قباحت — گتی القبح ضد الحسن یعنی چرکینلک

قبارجق — افراسیاب آب بلبله پاپی کا

قباصقال — وتخته صقال صقالی صیق و

کورکمسنه رشک گبی

قباله — تردده وتنزده وترزده

چک حجت قاضی وتمسک وطپو تذکره سی

قباله نویس — چکاک ومحرر مناشیر وصکوک

قبجوق — غلاف گل خرما بتلاب گبی

قبر — گور وخاک ودخمه وکومک دفن گبی رمس مزار معناسنه

قبرستان — گورستان وگورخانه وکوچه خموشان

وگورگاه ومرزغان ومرزغن ومرغزن

المقبر موتی دفن ایده جک یر

قبق الوصول — یافته ترکیده مستعمل خط واصل

وتحویل وعن ید تعبیر اولنان تذکره وپصوله در

قبضه — دسته وبرازبان برازوانه معناسنه

که قلج وخنجر وبچاق قبضه لری ایچلرینه استوار

اولنان دمور در المقبض قلج ویائی ال ایله طوتاجق

یرلری که قبضه دیرلر

قبق - کدوی گبی

قبلان بوغان - قاتل النمر نباتیدر و قوردبوغان

وقپلان اوتی وبیلیج خی دینور قونیطن گبی

قپلان طاشی - وقپلان دواسی دوا النمر

بربیاض گوکدر نروک گبی

قپلوبغه - باخه وخشک پشت کچهوا

قپودان - وکمی رئیسی رنگ گبی ناخدا

قبور - وکابچ وبلگک گبی معروفت

قبوغه زرخ - بکتر گبی انچه روز جنگ پوشند

قبوغ - چهلکا

قبورغه - ایکو گکی شاخ گبی استخوان پهلو معناسنه

قبوقلی سموکلی بوجک - صدف انواعندن

عربیده حلزون دیرلر قصبک گبی

قبول - بیوازوتنه شدن قبول کردن

قبول کرنا - پذیرفتن وتنه شدن قبلت الشیٔ

قبولا راضیا ولمق

قبه - راشه وکوپلکه کوراب قبه سر قبر ومهر قبه

زرین علم وچتر وکرسه قبه سنگ وچوب

دروازه وسقف عمارات که گردش گلها

نشانند گنبد وقبّه معناسنه

قبّه - بردرلکی چادره دینور کشان گبی

قبولی - طعام برنج ونخود

قبیح - زشت وگست ونازیبا ونغام وناخوش

ضد الحسن چرکین معناسنه

قبیله - تبار ودومان وخاندان وخانواده و

میهن وبنگاه وخان ومان صوی معناسنه

قپاره - پاره آهن که بر زره کشند غیبه گبی

قپلغ - سرپوش نهنبان گبی

قپامق وبغلمق - بستن وواستروختن گبی

قپامه - جامه پنبه آگین ساویس گبی

قپان - معروف ترازو وهندی تلک کپان گبی

قپان وفوق بارش تله باشد که بدان پرند شکار کنند

قپانچه - آنچه بدان جانوران راگیرند وفق و

قپان وودوزاغه نیز هندی جال لاتوو ترنگه گبی

قپجوق - خرابچکلک قبوغیدر گفرا گبی

قپلان - نمر پلنگ گبی

قپوآراسی - دهلیز خانه بالان گبی

قپوایشلگی - آستانه آستان گبی

قپودانه - ورئیس ناخدا معناسنه

قپوز - بربط سازیدر رومیده لاغوتا دیرلر

قپوسوکه سی - عضادة الباب النی گبی

قپوطرقازی - وقپومنلی قپوطرقزی تبند

گبی چوبیکه درپس درگزارند تاکشاده نشود شره وند گبی

قپودکه سی وقپوباصیرغی - اول قالین اغاجه

دینورکه قپو آچلسون ایچون ارقه سنه طیارلر

قتل عام - مرگامرگ ومرگ سرخ القتل

دیه لک والقتال دیه لشمک

قتل هونا - بدم گاز رفتن القتل دیه لمک

قتم - وقات قات ته بته تو گبی وهم بارش

پرانهیاکه ته بته در روغن کشند قات قات اولغلی
اتمک معناسنه روغنینه گبی
قتیلق — خشکا خور گبی قحط معناسنه
قتیلنمش — و قویولمش انبسته گبی منجمد و
منعقد معناسنه یه دینور
قجردمق — آواز کردن دندان در سودن و
کاغذ و پارچه پاره کردن جزست گبی
قجردی و جرلتی — آواز کاغذ و پارچه وغیره
دردریدن جزست گبی
قجقلق — گدگدی کرنا بجلوجه گبی
قجقلمه — گدگدی گلخوچه گبی
قجن — کی کجا گبی
قجی — خردل بزی خردل گبی
قحبه — زغا و زغاره و زغا و الزانیه روسپی
قحبه خانه — زغا و زغا و بابوللق معناسنه
قحط — غاز و نان شیرین بودن و کاو تنک
الجدب قتیلق
قحط زده — قحط کشیده
قد — بالا و تش بوی معناسنه
قدح — پیغاله و ریغال و زریغال کشکول نفاغ
قدرت — یارا و یارگی و زهره و مایه دستگاه
و نیا و اسغندیار قدرت حق و لطف یزدان
و قوت جلاوت معناسنه
قدرت پانا — زور و توانائی یافتن بر کسی
الاقتدار گوج یتمک

قدر و مرتبه — برز و شکوه و پایه و مایه و بلنج
القدر رهرسنه نک مقداری و مبلغی و تعظیم
الرتبه مرتبه و منزلت
قدغن — ممکاس و ملکیس التاکید محکم ایتمک
اکده احکمه یساق معناسنه
قدم — گام و ریستا دا آدیم خطوه گبی اباق معناسنه
قدم پر قدم رکهنا — نخ التباع بری بری
اردنجه اولمق ایزینی باصه رق گتمک
قدوز کوپک — دیوانه هرکایا گتا قراسیولی گبی
قدوق — و قدغ اشک صوپه سنه دینور
بچه خر قلع گبی
قدیم — باستان دیرینه و بوباشش و باس و
باشل اسکی و چوقدنکی معناسنه
قدیمی — باستانی و دیرینه و دیرینه سال و
کهنه سال اسکی معناسنه
قرابت — پیوند و او بس یقنیلق و خصم
قرابین — تفنگچه دهن فراخ
قرار — خست و هال دولتمک معناسنه
قرارگاه — برواز قرار و آرام ایلیه جک
ور اهتلو یر
قرامق — و زیاده سیله اویکه لنمک و حقد و
عداوت بغلمق دندان فرو بردن گبی خشم
و قهر داشتن
قراغول — بکٹ کی سوار قلاو وزگبی
قراغی — و چتال و قرغه بورنی لگی که ازان

میوه از درخت کلان کشند کلاک وشبیل گبی
وقراغی شبنم راهم کویند بشم گبی
قراک — کنار رود تهاکراه گبی
قرامتق — وطونق وبولانق گدلاو میلالا
برسان وپشام گبی
قرامتق اولمق — گدلاهو جاناد گل گبی
قراموق — نباتی است که از خوردنش شعور
بدرررود هرنبک گبی
قرامیق — دانه سیاه باشد وسخت در گندم
ومرجمک رویدارا قواگبی
قران شریف — بیوتیبی ونوی وگراسه مصحف معناسنه
قران وعقبه — آستان استخراج سنین مخوفه
مولود معناسنه
قراوش — وقول خدمتکار آموتیا گبی جاهلی خطا
قربان — کیربان الفدا ربدل ویرمک
قربانلق قیون — قچقار گبی ذبیحه قربانی
قربز تخمی — تخمیکه بدان ابریشم رنگ کنند
قرمز گبی
قربندی — وکسنتی برادهٔ زریکه از دم گاز
ریزد زرسا وگبی وگل زروسیم نثار نیز که شاهی
هامکوبند بروانه گبی
قربوس — واپرقاشی کوهه زین اسب کرنده گبی
قرتال — مرغی است مردارخوار رخمه ونسر گبی
کرکس معناسنه
قرتمق — انچه بر سر سرکه وشراب منجمد گرفته بسلیجه گبی

قرداش قانی — دم الاخوین سانقه گبی
قرشقلق — عربده وفتنه وغلغله وتماطه
خلالوش گبی
قرشمق — آمیختن آمیزه گبی
قرشوبقرشو — منحنی ومقوس اولان ایکی نسنه
یاایکی ایکی قولی وقبه وکمروا برونک چاتیق گلسی
گبی خمان معناسنه
قرشولقلی — طوقشمق وچاتمق ویان باشی
گلمک مصادمه گبی کوستن معناسنه
قرص — کلیچه ترکیده دخی دیرلر
قرصاق — جانوری سیاه که از پوستش پوستین
سازند فنک
قرض — ژوپه وبادست ووام الدین بورج
قرضدار — ناشک وناشک ونذیک وندبک و
نیشک المدیون بورجلی
قرض لینا — بسادست الاستقراض قرض
الیستمک ویره سی معناسنه
قرق — بازداشتن المنع ضد اعطا
قرعه — پشک
قرغه بورنی — زاغنول گبی گداالی
قرغه دولکی — خیار دراز نهایت تلخ کریز گبی
قرغه یلکن — وقرغه بوکن وکوجله بوکن
اذاراقی بهندی کچله
قرق بایر — انچه باشکنبه از شکم حیوانات آید
سیتوی گبی

قرقشانلق — وقرشقانلق وقارمه قارش
وقارش مورش هرج مرج
قرقشه — وقارشقنلق واورکوهرج مرج
فتنه غوغا آشوب گبی
قرمزی — رنگ سرخ مائل بکبودی
قرمزی اوزرلک — هزار سپند گبی سدا
جبلی نوعندندر حرمل عامی معناسنه
قرنبیط — وچیچک لهنه قنبیط معناسنه
برسبزه درکلم رومی دینور
قرنپتی — وقرنپتی وخرت مرت واوفق
تفک وچور چوب سپورندی کوزاکچر اخاشن وحشن گبی
قرنفل بستانی — ومسک وتی وقرنفل یارپوز
افرنجشک نباتیدر
قرنفل فیوغی — قرفه گبی قرفة القرنفل در
قروت — تیکوز وکشک لاقطکش
قره آصمه — ششن بندان گبی کرمة
الاسود نباتیدر
قره اغاج — شجرة البق اغال بشه گبی
قره باش — وقره قان چچکی ویرقان چچکی
وقره بورکلو اسطوخودوس درشام اسپرم
رومی درکه موقف الازواج دینور
قره بتاق — برکوچک صوقوشیدر بوگنه
قوش طوی دیرلر خرچال گبی چال معناسنه
قره ببر — فلفل سیاه قره بویه زاج زاگ گبی
قره پازی — وقیون صار مشغی اسفناخ

رومیدر سرمج گبی
قره پوتراق — بادنجان بری عرصم گبی
قره جه — گوشت بازو هندی مچهلی
قره جگر — محنت کش متحمل جگرخواره گبی
قره چالی — خار سیاه که بسوز انند گستر گبی
قره چاو — چوب بندی معاران یا پڑه
خوازه گبی
قره خرسز — دزد شب نقب زن آهون گبی
قره قاوز — بیخ نباتی است خوشبوکرزه ماه گبی
قره قروت — کشک سیاه
قره قوش — مودگبی عقاب معناسنه
قره قولق — سیاه گوش پروانگ گبی
قره کش — هلناک گبی خشک جغزات
قره گونلک — میعه یابسه بر شجرک صمغیدر لبنی گبی
قره یاغز — سیاه چرده
قره یونجه — وبیابانی ترفیل وبستانی را
صاری یونجه بردواد رلوطوس گبی
قره ییل — مابین شمال وبوراسن ییل یادکرز گبی
قریب — نزدیک تنگ فرهمند القرب یقینلق
قریق صیریق — اوفق تفک یارجه پورجه
خرد مرد گبی
قرین — همبر همال سجاهر واپسته گبی
قریه — ده روستا کوی معناسنه
قز — دختر
قزارتق — براخگر بریان کردن چیزے

قمارجی - انکه در قمار ولعب نزاع کند ترکیبے
قزاق - راه زن و دزد اللص او غری خرسز
قزال گوک - و قزل بویه گوکی قوه و عروق
الحمر روناس گیبے
قزامق - حصبه که بچگان را به تب دائمی ظهور
کند سرنجه گیبے
قزانمق - کسب کردن اندوختن قلنجیدان گیبے
قزان - وقزغان کڑہائی تیان گیبے
قزانج - مزد دستکش
قزدرمه - حرارت حمی جشن گیبے
قزغون - و بیان قرغه سی کلاغ دشتی
کلاغ گیبے
قزقرنداش - خواہر
قزقوشی - سرخ سبزی مائل پرنده ایست
کاسانه گیبے
قزادی - جله گیبے تشت شاخ خرماکه خرما ازان
کنند قوصره نیز
قزل اوکک - فاختہ
قزلباش - سرخ سر
قزل بویه - روناس شش تره گیبے
قزلجق - درخت میوه باشد که میوه آنرا نیز
قزلجق گویند قرانیا گیبے
قزلجه - اوبٹنا غنجاره گیبے
قزلجه بغدای - حنطه رومی کاکل گیبے
قزل سکود - سرخ بید
قزل بویه - وقزل گوک و بویه جیلر گوکی دیدکلر
گوکدر روناس معناسنه قوه گیبے
قسام - تہاه بخش ایدیجی قسام گیبے
قساوت - ترنک قلبک شدتنه وصلابتنه
وغلظتنه دیرلر
قسائی - گاوکش وگوسفندکش القصاب کسبجی
قسقی - واو کجه اغاجی اغازه گیبے
قسم - سوگند الیمین اند
قسم - نسک وجزء رادبخش وبرشیم وقرشیم حصه معناسنه
قسمت - آبخورد وآبخور وروزی القسم حصه ونصیب
قسم توڑنا - سوگند شکستن الحنث نقض عہد و
یمین بوزلمق
قسم دلانا - سوگند دادن وقسم دادن التحلیف
یمین ویرمک
قسم کہانا - قسم خوردن وسوگند کردن وسوگند
یاد کردن الاقسام یمین ایتمک اندایچمک
قسم لینا - از کسے قسم خواستن یمین آلمق
قسیاداو - شکن
قشقرتمق - داولچرمک ویلتمک اغوا کردن و
تحریک کردن وحواله کردن آتش یختن گیبے
قشقرمق - تیرک زدن بنفن کاہو پہلنا اور
ٹیس مارنا تیرک گیبے
قشمر - کہیلے باز بازیچه پردم وزنگ گبی
قشمرلک - مسخره گبی ہنزل دا استہزا وخورط نیز
قصاص - شکله قصاص ایتمک

قصاب جنگی ـ جنگنده زرگری
قصاج ـ دسپنا انبر و کلبتان گبی
قصبه ـ سامان وگر درکوچرک شهرکوی معناسنه
قصد ـ آهنج و آهنگ و بسیچ و بسیجیدن و اُلچکاو
هنگ و یوبه نیت معناسنه
قصد کرنا ـ آغازیدن وگرایستن و آهنگ
کردن الارادة دیله مک
قصر ـ بهو و مشکو و مشکوی الایوان بیوک صفه
و کوشک قصر گبی
قصراق ـ بادیان رمگا گبی
قصرغه ـ گردباد و بعه گرد بارده گبی
قصقانمه ـ وکونی رشک گبی غیرت و قصقنق
حمیت کردن
قصلق ـ وانجقرق و بوکابو غازده طیقاتمق
غرن گبی هچکی ایلیکر رونا
قصناق ـ وچنبر فریبو دیزگبی گهیراگر دشت
ولگن ورکابی وسوپ وغیره
قصه ـ کوتاه
قصه ایتمک ـ کوتاه کردن
قصیر ـ استرون گبی بانج بهندی
قصیده ـ چگامه و غزل چامه
قصیل و خصیل ـ خوید گبی
قضبان ـ شوشش آصمه چبوغی
قضیه ـ گزاره
قطار ـ رده وکوس صره معناسنه

قطاس ـ گاو دشتی خطا که از جنس ده پرچم سازنه
کرتاو گبی
قطاع الطریق ـ زوبا السارق اوغری حیدود
قطب ـ نشین کوکب بین الجدی والفرقدین
یدور علیه الفلک
قطران ـ شرئون و شربین درخت آن کتران
وکتیران
قطرمیز ـ وفجی و قوانوز یاغ و بال ششلو صیو
نسنه لر وضع اولنه جق ظرف جله گبی
قطرواق ـ وکریک و کمر تلیک و قطیرداق استخوان
غضروف که می توان خوردن کرکرانک گبی
قطره ـ چکره و چکله و یوجه و سرشک و پنده طامله معناسنه
قطزن ـ خامه زن النقط قلم کساجک آلت
قطعه بند ـ المضمن من البیت مالا یتم معناه الا
بالذی یلیه
قطع نظر ـ برتش دید
قطع زمین ـ گل زمین یلفک بیز و گل گیتی
و گل خاک القطعه بر پاره نسنه
قطع لگانا ـ قطع زدن و قطع کردن بر نسنه یی اینه کسمک
قعر ـ تگ و ژیب معناسنه
قعشق ـ متخلخل رم گبی چون دیوار ریخته بر افتاده
که قابل مرمت باشد
قغلجم ـ وچتریق و چنقی شراره آتش آیژ گبی
قفس ـ کوفجان القفص قفس
قفل ـ بند و کوپله و قلم ودر و بند و کلید و فرنگی

قفادار - فوج پسین که نگهدار قلب لشکر
باشد ساله گیبی
قفتان - قبا قفل - بند و گوپه و قلچم و داو بند و
قفل لگانا - قفل انداختن زدن بستن و
نهادن افگندن کردن الاقفال قاپوغه قفل اورمق
قفل کهولنا - قفل کشادن واکردن الفتح آچمق
قفل بند هونا - بسته شدن قفل کلید اولمق
قفیز - کوزه و نعنع الکیل اولچک
ققه - فضله آدمی کک گیبی
ققه ققه - چهی چهی هندی کخ کخ گیبی
قکلی - و قوچی و طریقه گردون و عرابه
قلابازی کهانا - معلق کشیدن و معلق
زدن و اثر گونه گشته باز بسرعت تمام راست شدن
قلاغوز و قلاووز - رهبر گیبی
قلائی - ارزیر گیبی قلعی
قلایجی - قاب قاجاق اغاردیجی
اسپید کار گیبی قلعیگر
قلبور - غربال تخته گیبی
قلبور - و قوچی و مانجنه گونه از دیگ و
پاتیل مسین دیز گیبی
قلپق - و تقیه و فس کلاه معنا سنه بغیناغ گیبی
قلتاغه - تنبوک گیبی تسمه رکاب
قلج اوتی - و یاره اوتی و قیون قیزان زبان
الانهار معنا سنه دریا هو فاریقون گیبی ترغیر جه دانه اردر
قلچق - اخگل داسه گیبی خس سر تیز خوشه گندم و جو

قلچغ - تره گیبی خس سر تیز خوشه گندم
قلعه - دژ و ارگ ایچ قلعه معنا سنه قلعه میان
قلعه بارو و ابناغون و ابناغون اوراپلانقه
و حصار قلعه و حصن معنا سنه طاغ باشنده اولان
صغنجق محکم برک یر
قلعه ڈهانیکا آله - گشاگنجه بیوک بال پرطوپه علم
اولمشدر و بر قولده یوار لغنک اسمیدر که کله
تعبیر اولنور و بر قولده منجنیق یوار لغیدر
قلعی - ارزیر الرصاص قلای معنا سنه
قلعی - گچ و گج و جبسین آلچی معنا سنه
قلعیگر - اسفید کار و سفید گر قلعیگر قلایجی معنا سنه
قلق - تحرخشه الجزع فریاد و زاری قیلیق و
صبر سنرا ولمق و جیغیلتی و شماطه
قلقان گوبک - دایرهائی که در سپر از چوب
وابریشم پیچیده باشد
قلقاس - سیسارون گیبی بزنباتدر چوب
شعونیز اسمیدر یعنی چورک اوتی شنبیدر
قلقی - ریحان تاتاری گیبی خطای و فرنگی فسلکن
در ریحان نواعندن خوش نظر دخی دیرلر
قلم - خامه و سار و کلک و ساسر و غژدو سیام
و کاگل و لنجیا یازدیازه جق قلم
قلم - شاخچه و قلمچه و فرهانج بزرگ شاخیکه از
درخت ببرند تا شاخهای دیگر برآید و شاخ
درختیکه بدرخت دیگر پیوند کنند آشی قلمی معنا سنه
و آشی اتمک پیوند کردن شاخ بشاخ دیگر و شاخ انگو

زمین کنند و تتمه آن از جائے دیگر بر آیند و
فرهنگ نیز هندی ڈبے کے قلم العکس شول وزم
چیغی که یره باتر وب کومرلرطا الدرمه دینور
دال و بو داق مطلق شاخ و درخت باشد
قلما - بیار اندکے بیار اندکا چوق آز معنا
قلم بند کرنا - قلم بند کردن الرقم یازمق
قلم پاک - قلم پاک کن وگزلک
قلم تراش - والماس نیز وگزلک السکین بچاق
قلم جنکار - قسیطوس گبی زنکار معناسنه در
معدنی و مصنوعی اولور
قلم کرنا - خشودن القلم کسمک واغاج بوداق
قلدان - القلم قوبیاجوق قاب که قلدان دیرلر
قلندر - کلندر و جولخی دده ایرمی وباقیشتر
ولک ویک ومرطوس کیمسه
قلّه - چکاد و چکاده وسکاد طاغ باشی
قلیق پیراغی - ٹوٹ گبی فیکوش معناسنه و
یبلان پصدیغی و میل قولغی عربیده حبر القرود دیرلر
قلیون - زنبری گبی جهاز بزرگ گلبت گبی
قلیل - کجاره وسوتام وتنگ وکم آز نسنه
قالیه - کسک و پزدادی قلیه وقیمه تخم مرغ
باشیده یا تخسم اکنده که نیز داین باشد القلیة تاوه
بریانی و ودخی قاورلمش نسنه
قلیه طاشی - زاج سیاه اشخار گبی
قلیه مسک - زباد معناسنه مشک کدیسندن
حاصل اولور شاخ گبی

قمار - رنگ و شکل و زر قمار و لجلاج و لیلاج
پیر و مرشد قمار بازان قمار اویونی و آندن حاصل
اولان اقچه
قمارخانه - منک و منگک و منگیاگر قمار باز
قمار اوینا جق یر
قماش دنگی - رزمه بروندہ گبی کٹهلی
قماشق - واوپدشق خیره و مدهوش و
گشته آسیمه گبی
قماشقلق - وطونقلق خیرگی چشم خیرگی غبار
وتکدر چشم
قمچی - تازیانه السوط وگوئے سر عصا رامچو گویند
قمچی باشنده اولان یومری معناسنه
قمچی طره سی - رشته تازیانه
قمری - اوکیک قوشی واو بک شکلنده بر
قوشدر اکا قمری دیرلر وطشره لرده یوغمق
قوشی دیرلر ماسوچه گبی
قمقمه - آفتابه لوله دار بلبله گبی منزکی بر داغ معنا
قملدانجی - خزنده گبی حشرات الارض
قملداتمق - وسلاک افشانیدن جهنکا خزیدن
والاندن گبی
قملدانمق - جنبیدن گبی و دپرنمک ارغلنمق
نیز حرکت کردن
قملدامق - جهیدن گبی و دپرنمک متحرک معناسنه
قمیص - شوی و ایبرکو ملک معناسنه
قنات - افراس

قناچلکی - شہپر جانوران

قناره - بزیچہ گبی سرپایہ قصاب و سلاخ و
گوسفند ذبح کردن را نیز قناره گویند کرژه گبی

قناعت - توسنگ حق تعالی قسمت ایتدیکینه راضی اولمق

قناعت کرنا - سیر دن راضی اولمق حق تعالی
قسمت اوزره راضی اولمق

قنال - وچورنتی گرداب بوز گبی و در دور گیبی

قنب - وسحیم رسی کنب گبی

قنبره - آله حرب منجنیق بدلیار غضبان گیبی

قنبور - احدب گوز گبی وگل گبی دقنبور
بوطوره زرونزک گوزپشت حقیر جثہ باشد

قنبورلنمق - پشت خم کردن سر بزانو نشستن

قنبیل اوتی - کاکنج نباتیدر کوهمن گبی

قنجق - ماده حیوان کشن گبی

قند - کند وتبرزد وقند مکرر رکمر صاف کرده
وابلوچ کلہ شکر معناسنہ

قندرمق - قشقرتمق ویلتمک تحریص واغرا
قزولیدن گیبی

قندره - غشہ گبی یبان قامشینک پیراغیدر
سروالہ گیبی

قندز - سقلاب گبی جانوریکہ خایہ آن
درد واگیرند

قند خایہ سی - جند بیدستر

قندق - کنده بند وق یعنی تفنگ قوندغی
زرنگ گبی

قندوه - کوهمن گبی یبان اوتیدر

قنده - وهر قنده ونیرده کجا ودرکجا می خور
قنده یراشور ونیرده یراقشور معناسنہ

قندیل - چراغواره وخولہ

قندیل - وتیردان اوق قوبجق قبور خولہ گبی

قنش - حرکات نازکانہ دلبر پرویز گبی

قنطارمہ - وشیش لغام گبی دهنہ لگام اسپ

قنطوره - تیر

قنقال - یعنی کلب ولمش ایپک ابریشیم کلافہ کرده

قنقی یرده - کجا معناسنہ وقنده نیز

قنہ - حنا

قنہ مق - وعیبلک جدب گبی عیب کردن

قنی ونیچہ اولدی - وقنده گتدی چہ شد
وکجا رفت گوگبی

قواطہ - ظرفی باشد مدور صندوق مانا ازگل یا
چوب کہ نان وحلوا ومیوه وغیره دران گزارند کرسان گیبی

قواق دیکلہ - چتر زدن بازیگران کہ پا بالا
کرده بر دو دست روند

قوال - خنیاگر وسرودخوان المغنی الشادی ایرلایجی

قوال - بانسلی کہ چوپان نوازند پشیہ گیبی

قوان - چہتا آری قوانی کھونکا چھتا آغال گیبی

قوان چچکی - بوسیٔ مادر راج ایواطہ ارا تقہ دخی دیرلر

قوانوز - وکوبجک مرتبانی کاشہ کوزه کاچ گبی

قوپرمق - برکندن

قوت - رنگ وتوانائی وتوانی نیرو وتنومندو

برکلمک معناسنه و قوت زمین را بفارسی گاوزمین خوانند

قوت — خوراک و نوا مایقوم به بدن الانسان معناسنه

قوت حافظه — یاده

قوت فکر — سغباد

قوت فهم — وابا

قوت لایموت — اشام و خوار بار و

بارشلنی و نخوا مزه

قوتلو — مبارک و مسعود و خشنان کبی

قوت ممیزه — بازکشا

قوج — بوینوزلی ارکک قیون غوج کبی

قوجاق — و قوجوق قوچول و قولتق آغوش

کبی کنار معناسنه

قوجقلمق — و سینه یه چکمک و قوجمق آغوشیدن

قوجه یار یوزی — بر خوشبو نبات در اردبیران کبی

قوجلنجق — یری قاشیمق و قجقلمق غلیلج

کبی گدگدانا

قوح بوینوزلی ارکک قیون

قوح بوینوزی — اکلیل الملک شاه افسر کبی

قور — دیوار صره سی که رده و چینه

دیوار باشد لاد کبی

قوربغه — ضفدع بزغ کبی

قورت — ذئب اویس کبی

قوتلواوت — قسط باشد قسطس کبی

قوتلمق — و خلاص بولمق رستن رست کبی

قورجلمق — خلال کردن دندان آفریز کبی

قورداش — و قورداشنی شری ایر کبی

قوردبغزی — و بیان ییلاقی درخت مازریون

کردمانه کبی

قوردلنگی — رفتار هرولة گرگ دو

قورسان — وایز باندو دوزدان دریا

راهزن کبی

قوررمق — کوکنا کهری کا

قورشون — سرب

قورصانلق — راهزنی و یانوش

قورق — غوره که انگور نارسیده باشد کشنتو کبی

قورقنج — مهیب آواز پائی یوزان کبی

قورلغان علتی — و طنه بورنی مرضی باشد

در ناخن داحس معناسنه خوید رکبی

قورمه — الشوا بریان

قوروق صوبی — آب غوره انگور معاسین کبی

قورولق — و چتیلق واورمان واغاجلق

و نخشار و کشتی کبی

قورنه — قناره که گوسفند ذبح کردن باشد

گرژه کبی

قورولمق — و صورتمق و نخوت طوتمق باد

در سر داشتن و سینه کردن

قوروق — و یابس اولمق خوشیدن

قوری صوفی — زاهد خشک

قوز — جوز گوز کبی

قوزغون آوازی — آواز کلاغ و زاغ و

کلاغ کاغ گبی

قوزغون ایاغی ـ وقلرو هلال وقتی آطریلان گبی برنباتدر حشیشة البرص معناسنه

قوزغون قلجی ـ سوسن بری کسیقون گبی

قوز ولی قپو ـ دیاوروَلی قپو دروازه کلان ودریچه آن درراقپویاورسی قپوقوزو گویند خاک گبی

قوزه ـ گوزه گبی بهندی ڈوڈاپوق قوزه وخشخاش قوزه سی دایپک قوزلغنه آصقی تعبیرایدرلروچنار قوزه سی وقوزه لق نیز

قوزه لق ـ نیز

قوزی ـ وقویتی اول هوصغدرکه اصلا گونش طوقنمیه وانک مقابلنده کونی تعبیر اولنور نساگبی

قوس قزح ـ ئرسه وتیر اژه ونُوس و نُوسه وسَویسه وسدکیس وسرویسه گرکم واغلیسُون القزح شیطان براسدرر بواجلدن قوس قزح دیمک مکروه درالکم صاغمه معناسنه

قوسقون ـ دمچی پالدم گبی

قوسقون یوقری اوصورمق ـ بربالائی پاردم گوزیدن زیاده ازاندازه لاف گزاف کردن وزیاداز مقدرت امور اختیار کردن

قوسه لر ـ انداختن سدایچنه قوسه لر دوده مین کهولین ملاوین ترگ گبی قوسمق مصدر

قوشاق ـ کمربند طرف لبی

قوش آتمی ـ وقره حسن اوتی برنباتدرکه خاکشی باشد سوارون گبی

قوش اوتمه سی ـ صفیر وآواز ونوائی مرغان بلبل گبی

قوش ترسی ـ وقوش ساکی پنچال گبی

قوس دلی ـ دیشی بداق اغاجنک ثمریدرعربیده لسان العصافیر دیرلر مرغ زبانک گبی

قوش سوربه سی ـ وقوش سوروسی جنغاله گبی بهندی بهنڈ

قوشمشق ـ دوادوگبی وسکرد شمک نیز

قوش قونماز ـ هلیون نباتیدر ماریچوبه گبی

قوشلق ـ چاشت پهرگبی

قوشولمش ـ ودوزلمش طیار ومهیا سازمند گبی

قوش یمی ـ دانه مرغان چینه گبی

قوصره ـ خرماچیوغندن نسیج اولنان ظرفدر جلته گبی بهندی ٹوکری

قوغالق ـ وقوغدلق حصیر بوریا غلیبنه وتنک گبی

قوغانه ـ سوراخ کلید داخل کردن که درقفل باشد تره گبی

قوغوشلوقی ـ وچکره اوقی ناوک معناسنه که تیرکوچکدرو برقولده اغاجدن اولوق گبی مجوف برنسنه درایچنده مربور تیرناوک آتیلورقوغوش و وچکره دیدکلری بودروبرقواره اول نسنه ومورون اولوب ترکیده بوکه زنبورک محرفی زنبرک دیرلر آندن آتیلان اوقه که مخصوص اول مقدار اوزره یاپیلور زنبرک اوقی دیرلر

قوقارسوقون - بید مشک که سلطانی سکود
و چچکیدر عطفل گبی
قوقله - و بیک کوزی یالهفت گبی
قوقمق - شمیدن بوئیدن
قوقوآلمق - بوئی بردن بر نهانی رازکسی خبر یافتن
قوکاق بهوسی سرکی سبوسه گبی
قول - بازه ومعناسنه
قول - تُوله سوز معناسنه
قولایه - مازریون نوعندن بر نباتید کمالیون گبی
قولاج - باع ارش گبی
قول اقرار - پیمان العهد میثاق
قولاغه قاجان - کنسلائی گوش خارک گبی
قولان - گورخر گور گبی
قولان چلک - ترنجبین گبی چین بهم رسانیدن
و درشت شدن وسخت درهم کشیدن کوفته شدن
برارایه کتورمدوب صیقق وقصمق ویوزنک
قولایلق - سهولت آسانی گبی
قولچقه - سورطه بصان طاوغ کرک گبی
بهندی کرک
قول صالمق - دست انداختن گبی که مراد صوده یوزنکدر
قولق قبار دوب دیکلک - گوش فراداشتن
بسخن دوکس که باهم آهسته حرف زنند نغوشه گبی
قولق قیرتمق - استراق السمع که در مجلس دوکس
باهم نهانی سخن کنند وآن کس گوش داده بر جای
دیگر رساند نیوشه گبی

قوللق - خصوصا خانه لرده طاوق وکوکره
کومسنه دینور کابک گبی
قولق طوزی - بن گوش گبی قولق ویهی معناسنه
قولق چورباسی - ویورک چورباسی جوشیر گبی
کونه ازآتش باشد که خورند
قولنج قیرمق - اندام شکستن
قولنج - گولانج وگولنج وبادگنجی بر مرض در
قولوبه - جهونپڑی باغبانان ومحافظان
ازنی سازوگاز گبی
قولوزلق - زرهدان حیوان مذکره واوغلان
یتاغی ازانسان را فدان گبی
قوله - سمنداسپ زرده گبی
قوم - بزرگ کوه آب صویک طالغه سی
معناسنه کره گبی
قوم - گرُوه ومیهن وهنگ ارلر جماعتی
براتادن اولان جماعة قبیله دیرلر
قومصال - ریگستان ماهی زرین معناسنه
قومق - انابومن نهادن هلیدن
قومه - واورتق آمونی گبی النجی اولان باشد قومه وثانی
قوند - وبیک محکم ومضبوط سُفت گبی
قوندرمق - واوتورتمق دااغاج دیکلک درخت
لگانا زمین مین نشاخت گبی
قوندز خایه سی - جند بید ستر معناسنه
قوندق - سکلی طوغش چوچوق ساره جق توبدر
قونقلق - ضیافت کردن ساز گبی

قونق - مہمان پہنچ گبی
قووق - کہو کہلا کاوک گبی
قووق پر - یولی زین وجا تلاق وطاغ
مغاره ی دہار گبی
قومق - وسورمک طرد و تبعید فروشاندن
ورانش گبے
قولمش - وسورلمش مطرود و مردود کترہ گبی
قوی - تنومند و تن آور برک محکم نسنه
قویرق - ذنب ودم
قویرق صوقومی - عسیب معناسنه
و مغزه و مغازه گبی
قویورجق صاچ - موے مجعد
قویہ سن آتمق - پر انداختن گبی دانه خوارنیدن
صیوریجہ راز حوصلہ
قوی - چاه چہ گبی
قوی ہیکل - ستنبہ و گنگ دلیتر کردک جثہ لو کمسنہ
قہر - آزردو غرس وغرش غالب اولمق
وآزغنلق
قہرمان - مہیب غضوب کیمسه ودخی حاکم
وآمر وکتخدا معناسنه
قہقہہ - قہقہا ایلہ گولمک صحکک ول مرتبہ سی
تلبسم ایکنجی ضحاک وچنجی قہقہہ در
قہوہ آلتی - وصفر الق ناہاری
قی - اشکوفہ وشگوفہ واکنک ومراش و
مرش وہراش وہرارش قوصمق

قیاس - ادگر وامشاش وانداس برشی
آخر شیلہ تقدیر ایتمک
قیاصہ - دوال تنگ زین اسپ ہیاسہ گبی
قیا قروغی - وآزنواوتی واوره وزاوتی
و قولق اوتی ویاره اوتی حی العالم ریاحین
باشد آبرون گبی وبرنوعنہ قنقسی گوزلی
وجمعہ گویکی دیرلر سیس گبے
قیا قنہ - گل سنگ گبی زنگیکہ بروے سنگ
پیدا شود زہرالحجر وبہق الحجر وخراز الصخر
معناسنہ ہندی کا ہی
قیا کلری - آفتاب پرست گبی مجوسی دخی دیرلر
معروف جانور درہندی گرگٹ
قیامت - رستخیز ورستاخیز محشر معناسنہ
قیامت کرنا - قیامت کردن افگندن د
آوردن کار عجیب وفتنہ برپا کردن
قیامت قالدرمق
قیامت ہونا - قیامت افتادن برخاستن
وبرسر چیزے رفتن طلکسق نسنہ لریے
آشکارا اولمق
قیام کرنا - پاگرفتن القیام طورمق
قیچ آتمق - وجفتہ صادرمق وآتلمق و
طوارا ورکوب صیچرامق آلیزواسکیز زدن گبی
قید - بندالاسر طوتساق ایدوب قایشلہ
بغلمق قورنتی معناسنہ
قید خانہ - نواخانہ بندی خانہ زندان محبس معناسنہ

قیدی - بندی و گرفتار الاسیر طوتساق

قیدی ترقین ایلمک - خط کشیدن محرران

بر بعض اسما برای ابطال آن ترقین گبی

قیدیونکا کہانا - آفراہ محبوسلر ایچون پشوریلان طعام

قیر - سیاہ گرگوفنکز وت زفت قار گبی قرہ ساقز

وقیر معناسنہ

قیر - خنک کہ توی بیاض آتدر اسپ جرمہ گبی

قیرباج - دڑہ گبی تازیانہ

قیرغیل - وقیر صقاللی آمیزہ موی

قیرقلمق - ریش بروت از حد زیادہ تراش

کردن زدہ گبی

قیرلتی - اوفنتی شکست ومکست و

قیریق مریق یعنے پیش از ین شکست

قیرلغان - گرگری چیز قاوردگبی

قیزاق - تختہ لخشک کہ بچگان بران نشستہ

لغزندہ پیچلہ گبی

قیصمق - تنجیدن گبی پیچیدن درہم فشردن

قیغ - مینگنی پشکل گبی

قیف - تگاب وبشو ترکیدہ خونی دیرلر

قیق - القوقا طاوق آوازی یقول فی الدجاجۃ

قوقاہ وقیقا

قیق - انچہ بدان نکلتی دوزندا در مکش گبی

قی کرنا - آشکوفہ وشکوفہ واشکفہ کردن

التقیؤ تقوصمق

قیل الک - ادن الکی در ماشو گبی چہلنی ہندی

قیلق - صورت آدمی چہرہ گبی

قیل تمہ علتی - گوز علتلرندندر موموں گبی محل معناسنہ

قیمت - ارزوارزش آخش واخش وبہا

دگرگی معناسنہ

قیمت پانا - ارزیدن وارزش التقویم قیمتہ طوتمق

قیمتی - گران بہا وبی بہا وبی قیمت وبیش بہا

وساویس وبہاگیر وبہاور الثمین اغربہالو نسنہ

قیمہ - بسیار کوفتہ را قیمہ سرموری گویند

کوفتہ بریان گوشت گوفتہ با مصالح در روغن

بریان کردہ الخردلۃ برنسنہ یی اواق ایدوب

کسمک خردلت اللحم قطعۃ

قیمہ کرنا - قیمہ کردن وقیمہ کشیدن خردلت

اللحم اواق کستم ایتہ

قیناق - سرین آدمی گونسنہ گبی

قینچی - دو کارد المقراض قطعہ ایدہ جک آلت

قیورجق - وطولاشق وقارمہ قارشق صاچ

درجعد گرہ گیر گبی کہ عرب صاچی تعبیر اولنور

قیورم - وبورشق چہرلی انجوخ گبی

قیورمق - طی ایلمک وبوکمک ودورمک نوردیدن

گبی نورد

قیورمہ - نورد گبی نورد دامن

قیورندیسی - ہرنسنہ نک کناری زہ گریبان

زہ حوض زہ جامہ زہ امامہ زہ گبی

قیوقرمزی کمیت اسپ گہر گبی

قیوجی بورہ سی - لجام الصاغہ اشق گبی

انچه بدان ظروف را بیوندکنند

قیون صرمشغی — وقاره پازی اسفناج رومی گبی برنباتدر

قیون چقلداغی — سرگین که در دم گوسفند بمو آویخته خشک شود کال گبی

قیون گوزلی — سوادی گو که مائل کوزه دیرنور شهلا گبی

قیه قروغی — حی العالم نباتدر همیشک گبی

قیه قیه یقمق — بحدت نظر کردن بچشم کردن گبی گهور کر دیکهنا.

قیي — طرف واوج کنار گبی

کابک — برج کبوتر و برج کبوترخانه وکابوک انجریله قفص که قوشش تو یارلطاوق وکوزجین کومسی و قوللق تعبیر اولنان آصمه یوایه ده دینور زنبیل شکلنده یاپوب تادانه ودیواره اصارلر

کابوس — سکاچه برنجخ و برنجخ و برنجک آغربصمه معناسنه

کاتب خرجی — علوفه خوارلرک کاتبلره ویردکاری خرج درسوغد گبی

کاتبی یکلو — نیمتنه که ملتان دینلان بللمه در زیبون وبلک عجم کوملکی وسلاح وقفتان گبی شاملدر اول جامه یه اکثر سپاهیلر گیه رلر کاتبی دینور سلح گبی

کاتک — مہر

کاتنا — پنبه رشتن ورستن ورسیدن الغزل الیک اگرک

کاتنا — گزیدن بدندان ونیز بریدن وبریدن ناخن را ناخن چیدن وتراشیدن گرفتن چون گرفتن ناخن وگرفتن شاخ العض دشل ایله ایصرمق الجدع بورن کسمک و قولاق کسمک دی ال وطوداق کسمک

کاٹهه — چوب الحطب وودن الخشبته قوری اغاج پاره لری

کاٹهه — کلندر وکلندره وکندره وکنده یا القطر قوشل یاغنه ایتدکلری کنده ومحبوس لره الینه اورد قلری کلیجه ومجرم ایاغنی کیجردکاری طومرق

کاٹهی — نیام ومیان القراب قلج وبچاق قینی جفن وغمد گبی

کاٹهی — اندام الشخص الانسان

کاٹهی — هو یا القتب دوه پالانی ودخی اورکچ مقداری اوله دوه سمری

کاجل — دوده ایس معناسنه

کار آهسته بانظام — بچم النظم دیزمک

کارتوس — درترکی فشنگ باشد وکپسول پٹاخه یندوق

کارخانه — کارگاه وسرکار

کاریگر — پیشه ور آهنگر ونجار وغیره استاد باشد ونیمکار پیشه وری که باوزار دیگران کارکند و درمزد حصه مالک وزار کنند

کاربنک جلادی — وسکرده گبی جابکدست چست دچالاک

کاسنی — کسناج الهند بابری سنه ترکیده

کونیک دیرلر و بتانیسی کہ ہندبا نقل درو بر
توے بلغیہ در حال صاحتہ دثور روبر نوعنہ آجی مارول
وقرہ قواق دیرلر غایتدہ اجی اولور
کاغذ۔ ژنحتہ القرطاس یازو یازدقلری نسنہ
کاغذ بگبی
کاغذ او چورمہ۔ کنکوا بادبرکبی
کاغذی۔ بادام کاغذی ولیمون کاغذی
وجوز قاغذی
کاغذی۔ کاغذگر وکاغذ فروش کاغذجی
کافر۔ کمزدہ
کافور۔ پالوش وپالوس کافور مغشوش
کافی۔ بسند الورر معناسنہ
کاکل۔ گویلہ وژبش کسہ وپور حلپ گبی بر چیم معناسنہ
کال۔ خشک سالی القحط والجدب قتلق
کالا۔ سیاہ الاسود قرہ نسنہ
کالادانہ۔ تخم نیل حب النیل نیل تخومی
کالاسانپ۔ گرزہ الحیتہ ییلان
کالاکوا۔ کلاغ الغداف قوزغون دید کلری
بیوک قرہ قارغہ
کال پڑنا۔ قحط افتادن قتلق اولمق
کالکھ۔ سیاہی السواد قرہ لق
کالی۔ سیہ فام وسیہ چردہ السحمہ قرہ لق
کالی زیری۔ زیرہ سیاہ الکمون کمون
کام۔ کار اخی کار قابل تحسین الشغل ایش
کام چلانا۔ کار روای کردن

کام خراب کرنا۔ آبی کردن کار کراشیدن لازم
التضییع ضائع ایتمک التخریب خراب ایتمک
کام کا آدمی۔ مرد کار آمد ایشلیجی کیمسنہ
کامل۔ گذارہ نغول رجل کامل الکمال تمام اولمق
کامیاب ہونا بعد زوال نعمت کی۔ آب رفتہ
در جو آمدن
کان۔ گوش وزرا الاذن قولاق
کان۔ قوت شنیدن شنوا السمع قولاق ایشتمک
کانا۔ یک چشم بترکی سوقور الاعور بر گوزلو
کانا پھوسی کرنا۔ سرگوشی کردن سر فرا گوش
آوردن سر بگوش گزاشتن المسارۃ سر لشمک
کانپنا۔ لرزیدن ولرزہ برتن افتادن و
در فشیدن الارتعاد پرتمک دترتمک متعدی
وپرتمک وترتمک لازم
کانٹا۔ خار وخاژ الشوکۃ دیکن
کانٹا۔ زبان ترازو وخار ترازو وزبانہ
کانٹا۔ خار خرما السلاء خرما پیراغینک باشندہ
اولان دیکنی
کانٹا۔ چاہ جوے وچاہ یوز وکلاژکہ وکلاشکہ
العودقۃ تیمور چنگال
کانٹا۔ خار خروس
کانٹا۔ چنگال
کانٹا چبھنا۔ خار خلیدن وخار رفتن و
خار شکستن الشوکۃ دیکن باتمق
کانٹو نمین وبھکر کپڑے پہٹنا۔ بشکلیدن

کانٹو نہین گرنا - در خارہا افتادن تیکن لر دہ دوشمک
کانٹے دیوار پر چننا - بر سر دیوار خارہا چیدن
التشویک دیکن تیمک
کانجی - آبکامہ
کانچ - آبگینہ
کانچ نکلنا - برآمدن مقعد از لاغری در غایط
کردن گوتی چیقیق
کاندا - پیاز موش و پیاز دشتی العنصل
اطہ صوغانی
کاندہا - دوش و سفت بترکی ایگین العاتق اوموز
کان رکہنا - گوش نہادن و دادن الاصاختہ
قولاق طوتوب دکلمک
کانسہ - روی و روئین چیز روی ساختہ
توج معناسنہ در
کان کا میل - چرک گوش نیہو لاف قولاق چرکی
کان لگا کر سننا - شکوہیدن الاصغاء استماع
ایتمک میل ایتمک
کان ملنا - گوش کسی مالیدن و برتافتن
کاون کاون - کاغ کاغ قوزغون قارغہ آوازی
کاہکشان - کہکشان صمان وغریبی حاجیلر یولی
کاہل - سست و کتنبل و تنبہ و وارخند و تنبل و اثر کان
و واثر کہان واثرہان واثرہ ہرن ومتنبل
کاہلی - فرغوک و فرغیش و کیارد و پریمہ و
پرہیبہ الفتور سستلک نعتی فاتر
کاہن - پری گرفتہ الکہانۃ فالجیلق لغتی کاہن

کاہو - کوک الخس مار ول اوتی
کائی - جل آب و جل وزغ و جامہ غوک و
بزغمہ و چیغر یایہ و چغروارہ و چیغرلاوہ و چغرپارہ
و چیغزوارہ و ثمد الطحلب صویوسن
کائی لگنا - جل بستن آب طحلب الماء صویوصون
لواولمق و یوصون گتورمک
کائنات - نیور و نیور نیوار کائنات جوالکون
اولمق الکائن اولیجی
کایا پلٹنا - تناسخ زدن
کائی پہل - پوست درختی است
کباب - تیاہہ و تواہہ و تباہجہ و تواہچہ و
تبہ و تبہرہ و کباب سنگ و کباب شامی و کباب
ورق و کباب ہندی و کباب حسینی و کباب
دارائی و کباب گل اقسام آن گردان کبابیکہ
بآب جوشانیدہ با مصالح بر سیخ زنند الکباب
معروف نسنہ و دخی یمورطہ لو قلیہ
کباب لگانا - کباب افگندن و انداختن و
رساندن و کردن و زدن التکبیب کباب ایتمک
کبابی - کباب پز نکبب کباب پشوریجی
کبادہ - کپازہ معناسنہ در
کبتک - تا کی و تا بکی و تا بچند و تا چند متی
والی ما قچن و دک
کبجہ - و قاشغہ چاک کبی کفچہ دیگ قاشق معروف
کبر - نیو تورا و لولق و ہیو کلک
کبرا - خلنج و خلنک و بیلہ الابلق الاجبہ الابقاق الاجبہ اولمق

کبیره — اسم گبی بر نباتدر دکنلی عاقون بر نبات مشابه زنجبیل اولور گبر گیے

کبره — کہاد درخست کود گبے

کبره وزبیل — کہاد درخست بار گبے

کبڑا — بفارسی کوزه پشت و دوتای وکوز الاحدب ارقه سی قنبور کشی

کب زیب دیتا ہی — درکجا می خورد لایلیق قنده یراشور و نیرده یاقشور

کبڑی — زن کوزه پشت و دوتا پشت الحدب ارقاسی یومری کیمسه کز معناسنه

کبک — کلیک قوشی بیوکنه دری دیرلر غایتده لطیف اوتمسی اولور

کبوتر — سبارۂ و سبارۂ وک وکفتر آنچه درچاه ماند گوله باشد و معلقی وزرہی و سرمهٔ و چاہی گونه آن سمار وک الحمام کوگرجین

کبوتر باز — عشقباز الرّجال اویونجی کوکرجین کتور مش در

کبوتری — ماده کبوتر العکرمة دیشی کوکرجین

کبھی — ہرگز

کبه — وآبه کملی خشواته گبی درویشان پوشند یوکلری وایپکلری صاقم صاچاق اولوب صالنوب طورلر

کپا — الدّبۃ مطره که صوقابی درکوندن ایدرلر دخی یاغ و بال و معجون قویاجق قابلره دیرلر

کپازه — کباده باشد

کپاس — پنبه دانه جدا نکرده

کپری — پل گبے

کپری — شول سجیم که جولهه ایشلنر آهنجه گبی

کپڑا — جامه و نہادگی و رخت سلامی و رخت سلام علیک و جامه درباری و عیدلک جامه و لته کہنه پاره پاره شده بیهده و بیهوده جامه که از حرارت آتش زرد شده باشد و شرک جامه پاره دارو بستن و گلیون جامه هفت رنگ و کوردی و کوردین جامه پشمین و گلیم و پلاس السحل الثوب تفتان اور با معناسنه

کپڑا بدن پر چپست آنا — بساویدن المجسد بلی جسده اولان ثوب

کپڑا ہند — بوئی جامه و پنبه سوختن الشیاط یانمش یوک و یانمش پموق رایحه سی

کپڑوں سے ہونا — حیض وردن بی نمازی دشتان (حایضہ)

کپڑے اوتارنا — جامه از تن برکشیدن و برآوردن و برکندن الخلع چیقارمق

کپڑے بدلنا — جامه بدل کردن و رخت کشیدن و رخت آلش کردن التبادل دکشمک

کپڑے پہننا — رخت پوشیدن و در برکردن و رخت آلش کردن اللبس گیمک

کپڑے پہنانا — جامه پوشانیدن الالباس گیدرمک

کپڑے دربارے — رخت سلامی و رخت سلام علیک

کپڑے عید کے پہننے کے — نہادگی

کپنر — پوپ گبی چوٹی سر مرغان

گپکپی ـ لرزہ و فسرہ الرعدۃ القفقفۃ ذ ترمہ
گپک ـ سبوس کبے نخالہ گندم وغیرہ
گپنک ـ پارچہ پشم شتر اشترادہ واستر ابہ گیبے
گپور ـ کافوردار وے معروف در
گپورتکن ـ وتسام چوغانی وطلکوز اغرشغی
چوبک شنان گبی گلیم شوی اسمیدر
گپورتی ـ وکیرتی آواز پای ستوران کبکبہ گیبے
گپی ـ تورانک ولوراورباغ دیبی
گتاب ـ استادبتک درترکی بخارانیر بتگ گنید
گتاب تعبیر ـ گزارش نامہ وگزارنامہ و
گزارشی نامہ وگزارہ نامہ وگزرنامہ
گتان ـ زخیر وکال
گتی ـ سگ واسپاہ واسپہ وشلل آدیخیہ گوش
الکلب ایت کوپک بجائے دشنام ہم استعمال
کنند بعربی ہو کلب فارسی خلان سگ است
بترکی کوپک در
گترانا ـ راہ چپ کردن القرض قطع ایتمک
گترن ـ ریزہاے کہ از مقراض کردن
افتد تراشہ وریزہ مقرض القراضۃ التون وگوش
کسندیسی وقرپندیسی دسائر بز و قماش
کسندیسینہ وقرپندیسینہ دیرلر کسنتی معناسنہ
گترنا ـ مقراض زدن وکردن القص صاچ
وغیری نسنہ کسمک وقیرموق
گترنی ـ دو کارد بترکی تمینچی المقراض قطع
ایدہ جک آلہ القص کساجک آلت

گترہ ـ کتیرہ گبی کون اغاجنک صمغیدر
گتمان راز ـ کہ فسام الکتمان گیزلک
گتہا ـ کات
گتیا ـ سگ مادہ ولادہ ولاسں وللج
قانجق کوپکہ دیرلر
گتہرا ـ پلیدی الرجس نجس
گتیرا ـ زروال تردہ الکتیرا کترہ دیدکلری نسنہ
کہ بردیکنلو اغاجک صمغیدر ایوسی آق وصافی اولور
گتے کے پانی کا برتن ـ سوین کوبک صواجیہ
جک قاب کہ یلاق دینور
گتے والا ـ سگ بان وسگ پرست
گٹ ـ بیخ درخت است و القسط توپلاق اوتی
گٹار ـ سلاح ہند
گٹا ـ سپش کاان الضرعۃ بت قالہ گبی
گٹائی ـ گل خار
گٹرا ـ پارہ زمین آبادکردہ القطعۃ پارہ نسنہ
گٹرا ـ بچہ گاومیش اجاموس صوصغیری انکی معنی
گٹکی ـ خال زنگی التخریق برصل اوتدرآق
وہم قارہ اولور آقنہ خریق ابیض دیرلر
ترکیجہ مارلجوق وقارہ نسنہ خریق اسود دیر
ترکیجہ طنہ قران دینلور
گٹنا ـ زن جالب وقلتبان وقرم ساق
وزن بمزد الدیوث غیرتسز کیسہ القواد
قلتبان یعنی عارسز غیرتسز
گٹنی ـ میانار الدلالۃ والدالۃ قولا غوزلق ایتمک

کٹورا - آبجامه السقاية صواپچا چک قاب
دستی معناسنه
کٹوری - پنگان طاسک علم آنچه بر سر علم باشد
الفنجان لگن
کٹھا - العضوض اصرغان ایت وآت
کٹھال - بوته وگاه وخلاص البوتقة پوته که
قیو مجیارک ذوب ایتدیر
کٹھه پهوڑا - القراع اغاج قققان قوشی نقار
الخشب دخی دیرلر
کٹهرا - تبنگ العس قدح عظیم طبله وکلاتیر گیبی
کٹهری - سرغج القعب اغاج چناق وکرن
وقواته معناسنه
کٹهل - خارپشت میوه باشد
کٹھلا - گردن بند از مهره وتعویذ که درگردن
اطفال اندازند التيمة تعویذ وهیکل
کٹهوتی - تغار وتغاره ونفاغ التبن اندن
کوچک صحن برکشی قاندرسه قعب دراوج و
یا درت کشی قاندیرسه عس درایکی کشی قاندرسه
قدح در وآندن کوچک غمر در طغار ودغار معناسنه
کٹهیا - کندوالکندوج صرپون وقوان
کٹیا - وبلیا شست الشص بالیصاد به السمک
بالق اولته سی
کثافت - وژن وگرفت
کثیف - پژوین وچرکن دیرگین ناویژه
کجاوه - المحمل هودج

گجدهان - تاتول اللقویوزکوز الکمک لقی
الرجل بالفهم فهو ملقو
گجشور طورر - کلبلاتی بانین بابون معناسنده
گجی - چپک لیپک قرز گیبی
گجیک - چٹا بادنژ نام گیبی
گجیکک - توقف کردن مولیدرن گبی
گجیین - عصا به سرزنان حالا چنیرو ولداد
ودقاش یصدی بندینه اطلاق والنور پنچه بند گیبی
گجا - خام ونارسیده النی چیک
گجادهاگا - رشته بیجان وتار بیجان الخیط ایلک
گجدری - باز خمید فلانی فلان کسنه یه گجدری
طعن وندمت ومصادره ایتدی
گچرا - کالک وسفچه الحداجة خام دولک
گچرا - خاشه وخاشاک وکرشته وتلف
خاشه سه میوه القمامة چوپ چوپ زبیل سپوزند
گچراقچه - ونقد الوقت رائج تمام عیار اقچه درسره گبی
گچری - دستنبو ودستنبویه وکبت وکبستو
الشمام برکوچک قاوندرکه پشل وقیزل وصاری
خطلری اولور وکوکجک رائحه سی اولور
گچکین - سرخوش سرانداز معناسنه که مست
طافح دریعنی باشدن قره وکوک فندل تعبیر اولنور سیاه گبی
گچلا - گچ وفلوس ماهی
گچلجانا - باصلق وچکنانمک سپردن گبی
گچلنا - چکنامک وبصمق سپردن گبی
گچلی - گاژ ونیشک الناب آزی دیش و

کوپک دیشی و بدنگری در
کچلی ہوی چیز ۔ دبیبا لوطی باصمق و یوشق
سحق اولنمش نسنہ
کچمش خرمن صاوریور ۔ کاہ پارینہ وکاہ
کہنہ بباد دادن و براقبال گزشتہ فخر کردن
کچمک ۔ عبور کردن اسیری کبی
کچور ۔ کثہ ور اسم زر زنباد در
کچہ ۔ ویکا ویان جانب طرف اسو کبی
کچہری ۔ دفترخانہ وجایگاہ وسرای
شمردہ و داغگاہ جای اداء مال زرعایا الدیوان
کچہوا ۔ باخہ وسنگ پشت وکشف ولاک پشت
وکشتوک وشیلونہ الضہر قیلوبغہ سلحفات کبی
کچہوی ۔ مادہ سنگ پشت الطومة توسبغانک دیشیسی
کچیت کن ۔ وصرغان تیکینی بزنباتدر انالیقی کبی
کچیت یری ۔ معبر دریالب کشتیگاہ کبی
کچی سدفی ۔ اسفند کبی باوزرلک تخمنک
قرمزیسیدر حرمل معناسنہ نیوند واسفند معناسنہ
کچی صقالی ۔ لحیۃ التیس بر نباتدر ہوفسطیدس آس کبی
کچیک ۔ وقاشنمہ خارش معناسنہ خارخار کبی
کداال ۔ وکدالی زاغنول وکلند المغرفة
صبان وقرغہ بورنی
کدک ۔ ودلک ولغم رخنہ ونقب آہون کبی
کدک طوتمق ۔ رخنہ کرفتن کلوا کبی
کدو ۔ اُج وتیز الدبا والقرع قبق ہر درخت
بیلدار ربر ابعربی یقطین بفارسی ورکا رو ویرہ
وبیارہ وترکیدہ تکک ودوکی اوجاق دینور
کدو دانہ ۔ صوغلجان
کدورت ۔ تیرگی وتاریکی وُوْرُوغ بولانق
کہ ضد صفودر
کدوک ۔ بکنک معناسنہ قویروغی کسک حیوان
کہ خردم بریدہ بود قنج
کدی ۔ بلی پوشنک کبی
کدی اوتی ۔ وچنکل وتی آساروں کبی
بیخ دواہی گربہ معناسنہ
کدی کبی یوزی آتیلق ۔ بلی کی طرح منہہ ڈالنا
چخیدن کبی
کدی ماولہ سی ۔ آواز گربہ بہندی میاوں
کوینداوکہ کبی
کذب ۔ دُروغ وکُروخ وہیتان بلان معناسنہ
کرا ۔ ستاغ وکرہ الپ الفلوقلونی الہرطامی قلو
کراستہ ۔ تختہ چوب رود کبی
کراہ ۔ ہای واہ الاواہ کثیر التاوہ
اورخ دیک
کراہنا ۔ آہ کردن زردن برآوردن
التاوہ اورخ دیک
کراہیت ظاہر کرنا ۔ تیموکلکرہ اکراہ ایتمک
کربڑی داڑہی والا ۔ آمیزہ ودوموبہ
وجاال اللہل صقالنہ آقلق قاریشن قیرغیل
وقیر صقاللی کبی
کریک ۔ مژہ

گرپی - سیڈی اسغر وثر وثرہ گیبے خارشپت
گرتنگلہ - چاپاسہ ماترنگ گبی
گرتہ - شوی وپیراہن وپیرہن بترکی کنگلک القمیص کوملک
گرتی - کوتاہ ونیم تنہ وشماکجہ وشاماک الاتب یکسز ویقاسز کوملک البقیر یکیوز کوملک
گرتی - کوسالہ مردہ پرکاہ البوّ دوہ کو شکلیتاک دریسی کہ ضمانلہ طولدروب ناسنہ گوسنزرالتعناع ایتمسو ایچون
گرج - گج چونہ تعمیر کا
گرجانا - رخنہ دار شدن شمشیر و خندان شدن شمشیر و پریدن شمشیر واگر فروریزد وخمیدہ شود گویند دمش برگشت الفل قلیچ یوزندہ اولان کارک دخی سمق وکدک ایلک معناسنہ مصدر الثلمۃ دیوارکدکی وقلیچ وبچاق کدکی وبونلرہ بکرزنہ وارسہ
گردکی - دامن وآستین کوتاہ برملبوسدر کرتہ گبی
گردل - وکولک ظرفیکہ آب مطبخ بدان بردارند آبریز گبی و دلو حمام یعنے حمام قوغہ سی ہیرجیبے
گردہ - نان تنک باریک گردہ گبی
گردیچ - برنبات درتناول ایدرلر گرہ گبی
گرز - ظرف آب کہ تنک باشد مسافران دران آب بردارند کراز گبی
گرسان - شمیز الزراع الحراث اکنجی
گرسن - وقواتہ کنہلا لکڑیکا سرغج ولاک گیبے

کرسی - برنشستنی وزیرگاہ وسندلی وبرچین گاہ الکرسی اسکملی
گرسی - پشک زیرہا کہ بدان آتش فروزند صنمش لسنہ لری کہ اندن او دیازلرقنغ معناسنہ
کرسی بچھانا - کرسی نہادن وافکندن اسکملی قویمق
گرش - نورہ
کرشمہ - برزم الغنج نازوشیوہ
گرگا - پاچال وپاچاہ وپاچاہچہ کارگاہ المنسج بزطقویاجق موضع پاچالی معناسنہ
گرگری - بدہضمی وتخمہ اسپ الکظۃ امتلاطعامدن عارض اولوربرسستلق و واغرلق الخمر طوارک ارپہ یکمدن ایچی واغزی قوقمق
گرگریحانہ - السقط ہرنسنہ نک یرامزی وکتوسی وہرمتاعک یاتلوسی
کرکری ہڈی - قاقیہ داق وکمرتایک و کیرک جرندہ گبی
گرگس طاشی - وطوشنجل طاشی سنگی باشد مدورگن ابلیس گبی
گرگے - سنزائے معروف چارمیخ گیبے
گرم - اخطر و بہرہ الحظ نصیب
گرم - درہشتہ العطا بخشش واحسان
گرم کلا - کلم الکرنب کلم ولہنہ
گرم گرم - گلوچ وگلوچیدن مصدر قزدیلمسہ

چلینمک و اغزشاپه و تمق
گرن - اول شعاع افتاب القرن الشمس
اعلاها واول ما یبدو منها فی الطلوع
گرنا - کردن و نمودن و گفتن ایتمک و ایلمک و یاپمق
گرن پہول - گوشوارہ القرط کوپہ
گرناله - د تجارت جوان بدا ندام ایری و
بدمنظر کند واله گبی
گرنمک - واشمک خمیازه کهنزه گبی
گرنامه - کارنامه گبی صنعتیکه لائق کردن
ہرکس نباشد
گرنی - ماله و کل ماله واتاپیه واندود
وسرز المسحه بالحجاته تدلکری آلت المساع و
المسیعة کوچک نوعنه مصرین و بیوکنه مالدیرلر
گروان قران یلدزی - ایرتہ یلدزی شباہنگ گبی
کروٹ - پہلو الجانب یان
کروٹ لینا - پہلو خفتن غلتیدن و
غالیدن و غلت الاضطجاع یانن یاتمق
ویوارلنمق چویرلک
گروفر - بوچ و توش و دابدبہ عارات
و فر و شکوہ و سنگ و ہنگ و فره وآوتن و ش
وہتوش العظمة الرفعة یوجہ لک و اولولق
گرویده - کرفس اجمود گبی
گره - تجاره و تجاره الفلویوند فلوئی
دشیلیسی سنہ قلوہ دیرلر
گره ماہ - آربوند

گرہ نار - سیہراد
گرہ ہوا - لودہ
گرہی - گرہ بحن و گرہکرا نکث گرگرو چیزیکه گرگری
العقده وف قاقیر داق و کمر تیلیک کیک
گرہ یاغی - مسکه یابالہ گبی
گریدنا - زیرو زبر کردن آتش تافروختہ
شود الحصنی و دیا تمق ایقادالنار گبی
گریدنا - کاویدن زمین النکت قازمق
گریدنی - آتش کاو المحراک اودی
قاریشدرہ جق نسنه که کوسکو دیرلر
گریز ہونا - گریز شدن و پرریختن و در
گریز آمدن و گریز کردن التحسیر قوش توین
براقمق و تولہ مک پر برآوردن
گریش - دستون اغاجی دار باقم یاغی گبی
گریلا - سیاہنگ قرغه دولکی
گریم - راد
گریہ شبست زحمتلو نسنه
گریہ منظر - ورنج و ورنج پرامرگوزن کیمسنه
گڑ - کاثیرہ و کاجیرہ القرطوم اصپور تخمی
گڑا - سخت الصلاب شدید پکٹ بر ک و محکم قتی
گڑا - پارہ و دست برنجن و دستیج و دستوانہ
و دستبنہ السوار بلزک
گڑا - پای برنجن و خلخال پاپوشیدان مستعمل
المجل خلخال
گڑاہ - و کڑاہو پاتیلہ کلان الطنجرة و الطنجیر تنجرہ

گڑاڑہ - کرانہ دریا ولب تشتیگاہ الساحل دکز کنار
کڑاہی - پاتیل و پاتیلہ و پاتلہ وقزغان
گڑغان التنجیر تنجرہ
گڑبڑی داڑہی - ریش آمیز و ریش دو
مویہ در صفت آمیزہ و آمیزہ موی و چال
گویند الکہل صقالنہ آقلق قاریش آریہ ولنعدآ
گڑک - کڑک و گگ اول طاوقدر کہ یمورطہ دن
ہنوز قالقملہ مست و سرسم اولہ قولجقہ معناسنہ
کڑکڑانا - کراجیدن وکرہیدن طاوق
یمورطلہ یجق وقتدہ فریاد ایتمک
کڑک ہونا - بازایستادن ماکیان از بیضہ
دادن یمورطہ دن طاوق قالمق
کڑکنا رعدکا - کومورد نمک توغیدن گبے
کڑوا - تلخ المر آجی
کڑواہٹ - تلخی وگیر المرارۃ آجلق
کڑوڑ - مایۃ مایۃ الف کہ صدلک باشد واعداد
شمار فارسیان بدین آہنگ باشد سلام تیو صدہزار
کہ بہندی لکہہ گویند و مراتب بدینسان است
یک و دہ و صد و ہزار و سلام و ... سلام
راشمارہ وصد شمار را شمار وصد شمار را رادہ وصد رادہ
وصد رادہ را آر و صد ار را آلی ار ار گویند
کڑوڑا - نگہبان عاملان از طرف حاکم
المصیطر غالب و مسلط
کڑی - تیر بام و دار بام و نوردہ الجذع کریش
واوستون اغاجی وطبان

کڑی - حلقہ زرہ و جوشن الحلقۃ جبہ حلقہ
کڑلی - واوغلان آشی شیر خشت ترنگبین گبے
کس - الفرج اودیری وآم
کسان - کشاورز و برزگر و برزہ گرو
برزگار و برزہ کار و برزیگر و شیئز الفلاح
والا کارانجی
کساد - مندک کچزاولمق
کسب - دست رنج و مزد دست و پا رنج
زریکہ بشاعر و مطرب وغیرہ دہند قزانمق
کسب کرنا وجہ لائق سے - نود سادا لفیجان
والفیدن قزانمق وکسب وادخار ایتمک
کسبی - روسپی و لولی زنجاک البغی زنا یدیجی
کستانہ - شاہ بلوط عربیدہ بلوط
الملک دیرلر قسطل گبے
کستوری - مشک المسک مشک
کسر - تیشہ اہران گبے
کس طرح - چگونہ کیف نیصل
کسک - کلوخ پیو گبے
کسگر - کاسہ و کاسہ ساز وکوزہ گر الفخاری
چناق چوملک و دستی و بڑداق و وزدیجی الفخا
بالجقدن دوزیلان چناق ودستی و براق
کسم - گل کاژیرہ وکاجیرہ و بہرامہ کابیشہ
وخسکدانہ آلی رنگ معصفر العصفر الاحریض
اصپور سپچکی عصفور اوتی
کسمز - غیر قاطع کسکین مقابلیدر کند گبے

کسمک ۔ خوشہ خرمن کہ دوبارہ کوبند
کوزرو کفہ گبی
کسماک ۔ زمین دامن کوہ کہ برای جانوران
ومسافران مانند آخور بسازند کبندہ و گاز
گبی تاندرہ نیز
کسمہ ۔ وسحر تیلک گبی پیکان شکاری
درکہ کوچک بیل شکلندہ برطرز اوق تمرنیدر
کسنتی ۔ کترن پارہ گبی
کسنئی ۔ بزرگری وکشاورزی ودہقانی
الحراثۃ النجیابک
کسوٹی ۔ سنگ عیار زر المحک آلتون و
کموش تجربہ ایتدکلری طاش
کسوٹی پر رکہنا ۔ برمحک زدن وکشیدن
وعیار کردن
کسیرا ۔ ریختہ گر برنجدن وتیموردن
دستی وبرداق وچناق دوزیجی
کسی ۔ کلند المحفر قازمہ وکولنک
کسیس ۔ زاک زرد وزاک شتر دندان
کونہ از زاک
کسی طرف کا ارادہ کرنا ۔ بیسودن المیل
اکلمک لا ارادۃ دیلہ مک
کسی کام کی عوض اپنی جان ہلاکت مین ڈالنا
رگ بسمل خاریدن بچاغہ بیون سورمک و
ایاغیلہ قنارہ یہ گلمک
کسیکی سبب سے بلا مین پڑنا ۔ بریسمان کسی درچاہ فرورفتن

کسیلا ۔ زمخت وزفت وزکش وبیہ العفوصۃ
تکرہ لک
کش ۔ پینوگبی اقط دد ونغ وشطرنج
اویونندہ شاہہ کش ایتمک وینور کش دیہ جک
یردہ عجم شہ دیرلر شہ گبی
کشادہ دیرنگ ۔ یایدن اوقی صالیویرمک
کشادسگبی
کشادہ ۔ واو فہل الوسعۃ کیکلک
کشت ۔ شہ دادن
کشت ۔ بزر الزرع اکین
کشترہ ۔ زندہ بزرک کشترہ گبی
کشتی ۔ باکردن وگرفتن مستعمل وپاک شدن و
پاک کردن وتمام شدن وتمام کردن معرکہ کشتی
وکشتی حضمانہ کشتی عداوت المصارعۃ کورشجیلک
کشتی ۔ شماری الزورق السفینۃ کمی قایق
کشتی ۔ کشکول وکجکول کشکل معناسنہ
کشتی برابر رہنا ۔ کشتی گرہ شدن وکشتی قدرشدن
وبودن وجنگ قدرشدن وافتادن
کشتی باز ۔ کشتی گیر المصارع والصراع کورشجی
وکورش طوتجی
کشتی لڑنا ۔ کشتی کردن وگرفتن التصارع بری
بریلہ کورشمک
کشردی ۔ وکشتہ سی شبیہہ اسپ
کشملہ ۔ باد درمیان صبا وجنوب عربیدہ
ازیب دیرلر باد کرشبگبی

کثافت — هوش واثر وان بیناب معاینه ومشاهده
کشکک — طعامیکه از دوغ پزند کشک گبی
کشکه — کاشکه گبی
کشنش — کشنیز باشد کزینه قوریون گبی
کشنه — وبور چق غله باشد میان ماش
وعدس دار وکرسنه گبی
کشوث — آفرهنج باغ صرمشغی معناسنه
کعبتین — سی مهره نرد بفارسی سپنج برخی
کابتین گویند زار معناسنه
کعبه — آباد بیت الحرام
کفاره — ترجمان گناهدن اریدیجی نسنه
کفاف — تور تیز سوالدن منع ایده جک
مقداری کشینک رزقی اولمق
کفاف نفس — قوت لایموت توشه گبی
کف دریا — سورح الزبد دکز کپوکی
کفش — پاپوش وپا افزار کفش جسته
کفش نعلدار پاشنه برجسته افراز وپاهنکه جمشاک
وجمشک وسندل وسندلک وسندله کندره واپاق
قابی معناسنه
کف صابون — کفچ صابون کپوکی
کفکیر — آله کف برآوردن دیگ کفلیزه و
کفلیز گوگیر معناسنه المغرفة الملطفة کفکیر دیدکلری
کبچه وکفچه سوراخ دار رکفچلیزه وکفچلیز وزازل
وآردن گویند سوزگی وسوزک معناسنه
کفن — جامه مرگ وکفن میته صاردقلری بز

کفن چور — کفن دزد وگورشکاف وگورشکاونه
وشکاونه النباش کفن صویجی
کفو — همآورد وهماویز وهمتا نکدش
کفنی — پیراهن کفن ماناکه درویشان پوشند
کفه — سبد بزرک بوه نهادن کواره ولوده گبی
کفه کیمونی — کمون حبشی طفله گبی
کفه کیلی — حجر الرخام گواز گل باشد قیمولیا گبی
کلج — خردل بری
کلرمه — آجل گبی آروغ
کلره — مزه عفص نرکش دندن گبی
کلری — گروهه ودیکی ورموک وترغوته و
پنباغ وباشوره وچغر شته وشفته وپاغند و
پاغنده گلوله حلاج کرده دشلی کلابه وکلاوه
ریسمانی که برچنگلوک تنند هندی اتیا الکنه
ایپلک یومغی دجاجه گبی
کلیک — طاغ یاره پوزیده رصعتر الحمار معناسنه
هامون گبی
کلری — خیاره وخیار زه وکلونده دراز و
باریک باشد القثا خیار
کلز — حیز ومخنث وبابون صبوره گبی
کلزدن سوبلک — از بینی حرف زدن منکیلدن گبی
کلهوالی — کره بغل بغلک ترکیده کوبک ممه سی
وعروسک دیرلر
گل — هماده وهمه وهمادی کلی وهمکی وهمادیان
کلیات بترکی هپ وهپسی ودو کلی ودوتون

گل - روز گذشته ودی ودیروز ودینه ترکی
تناکن الامس دونکی گون
گل - روز آینده وفردا ترکی تانکلند الغد ایرته
غد وگبی ویارن ویارنکی گون پروا گبی
گل - آرام الراحة دکلنمک
گل - اقرع ترکیده گل دیرلر
گل - در ترکی گل سر شستن باشد گل فارسی گبی
گلاتیر - بتوک گبی سید وطبله بقالان ترنیان گبی
گلا - تنده وتندیدن مصدر چچک طوموزجی
گلا - کله وسر الراس باش
گلابتون - زر رشته
گلام - سخن وسخون وسروب ونواله لاقردی
وسوز معناسنه
گلام الله - نبی ونبی ونوی ونوی وکراسه
الکراسة المصحف
گلانچ - جست مے شلنک الطفر والطفور یوقاری صچرامق
گلانچ مارنا - برجستن الطمور اتیلوق آطلامق وسکرتمک
گلائی - از آرنج تا بند دست الساعد قول
گلب - وقنقال وتفه وطوره کلافه باشد
که رشته بران پیچیده بشکل حلقه باشد و
چرخ کلافه را المیه گویند بهندی اٹیرن گویند
وکلبه نیز کلافه گبی
گلبچه - کلاوه باشد
کلبک - پروانه گبی جانوریکه گرد شمع گرد آید
گلبلانا - درد ال جنبیدن لهس کوکله دوشن

خواطر خلجان اتیمک
گلبلانا - آهسته آهسته وزرم جنبیدن الاهتزاز
د ترنک ودیرنمک
گلپ - اهار ترکی انچه برکاغذ باشد اهار است
وانچه برجامه جشیل
گلتهی - ماش هندی القانة چلک
گلچه - نان کوچک کلیچه وکلان را کلچ خوانند الکعک
توری اتمک وبکسماطه دخی دیرلر کاک معناسنه
گلخن - گلخن باشد در ترکی بکاف مستعمل
گلر - سوسمار سوس گبی
گلز - بیخ نار دشتی مغاث گبی
گلس - سر طوق بغک ضافت ومیل سر گنبد
گلغا - تاج خروس ولبتان افروز ترکیده
میر عاشقان ولبتان گوزلی وبک بورکی وامیره
عاشق وقطیفه وخروس ایبکی ومخموز چیچکی معناسنه
گلغی - کلل وکللی ترکیده جیغه وجیغال دینور
وپادشاه لرک باشلرنده اولانه سورغوج دیرلر
گلف - بشنج ترکیده چینغت وسیس دیرلر
گلفت - کیبار ابشرة وجه متکدر اولمق که شدت
ملالتدن ویا بوغاز قصلمقدن وبوغلمقدن و
بوکالمقدن ویاخود افراط اکلدن حادث اولور
گلک - خامه وغزو البراعة القلم یازوو
یازاجق قلم
گلک کاجنگل - نیستان الاجمة میشه لک و
درختستان وقامشلق نیشه لک

کلک - جائه انچه از کاه و غیره بهم بسته بران
از دریا گزرند و سامان گزارند درین دیار
از کاه گوندلا سازند

کلکا لڑکا - زاده دیروزه ابن الامس دونکی اوغل

کلکی رات - پریدوش وشب روز گزشته
پرندوش و پرندوار و پریشب البارحة الادلی
کیجان گیجه یعنے دونکی گونک گیجه سی

کلکل - هرزه درائی وکاؤ وکاؤو وکلمکل وکلکل
الصخب یکشاقلق وگوزه لک هرزه گویلق

کلگی - کلغی وکلل جیغه معناسنه

کلگی - انچه برکله اسپ از پرها گزارند

کلمه - جرغند و وجرغنده العصیب یاغ باغرو
دخی طولمش بغرسق مومبار معناسنه

کلمه - واژه وتلاّ لا سوز معناسنه

کلمه تاکید سے ہُوں وہین وہی الا آگاه اول

کلمے کی اونگلی - انگشت شهادت الدعارة
شهادت پارمغی

کلنا - تیرک وکنشک تیرک زدن اعضا
اردرد قشقرتمق معناسنه

کلنک - باترطورنه قوشی

کلنی - دیچیری کنه القراد کنه بیوک نوعنه
صاقرغه دیرلر

کلوار - می ساز و می فروش بترکی سوجی
الخمار سجی صاتجی

کلوار کی بھٹی - شرابخانه ومیخانه الماخور میخانه وبوزخانه

کلک کا جنگل نیستان الاجمة بیشه لک خنستان وقامشلق +

گلور - گاؤ جوان و دوشیزه الجذعة بش یاشنه
گیرمش دوه وایکی یاشنه گیرمش قیون اوج
یاشنه گیرمش صغر وآت

کلونجی - سیاه دانه وشونیز وشونوز وشهنیز وشینیز
الحبة السوداء چورک اوتی

کلّه - تُنده درخت طومورجق وتندیدن
مصدر طومرچقلنمق

کلّه - سر الراس باش

کلہاڑا - تبرچوب شکاف وتبرچوب شکن
تبر الفائس ایکی یوزلو بالته وبالته نک صاپنه ید
الفاس دیرلر

کلّه دراز - الصاخب یکشاقلق ایدیجی

کلّه اویونی - گوٹے الوان پتهر کے جس سے
بچے کھیلتے ہین تشیره معناسنه

کلّه شکری - عسل طبرزد

کلّھیا - کوزه قفس

کلّی - کنه العلس صاقرغه

کلّی - آب دہن کشیده وغراره

کلی - پرہائے نورسته مرغان قوش لرک قنادے

کلی - غنچه بترکی یونک وغنچه گل راگنبد وگنبده
وکوکاک وکوبه الزهر چچک النور اغاج چچکی

کلی - تریز وسوزه الدخریص تریز

کلیانا - ظاهر شدن سرہائے پر جوزه
التشویک دیکن بتمک اغاج دکنلو اولمق

کلیانا - شگوفه برآوردن درخت طومورجقلنمق

گلے پڑے پان - گوبلہ ارکلرک بوزن و
باشنک صاچلری
کلیجی - جگر الکبد باغر
کلی کرنا - آب بدہن کشیدن المج آتمق وصاچمق
کلیجا - جگر و پوت و قلیہ پوتی قلیہ جگر بترکی
باغیر الکبد جگر و باغر و جگر جبیر مستعمل در
کلید قوغانی - دندانہ کلیدان گرہ گبے
کلیجی - جگر بند جگر و بورک و بورک گبی عربیدہ
سواد البطن ذینور
کلیل - بر جستن اسپ از نشاط بر پ راست
کلین - گیاہ شور کہ در طعام کنند تور گبے
گم - دہانہ لگام
کمال - شیوہ تمام اولمق
کمان - کوک القوس یای
کمانا - کسب کردن الاکتساب قزانمق
کمان اوقی - کمان گروہہ و کمان مہرہ باشد
کمان چڑہانا - چلہ کردن کمان زہ کردن
و بزہ کردن الایتار یایہ کریش ایتمک
کمان نجار - کمانہ مثقب یای معناسنہ
کمانی - و کمانچہ بر ساز در غژک گبی
کمائی - مال بزور بازوے بدست آوردہ
کمٹھا - چوب کمان و کمان چوب
کمتری - کومرو لکل الکمثراۃ ارمود
کمخاب - وکمخا الوان مختلفہ طوقمش قماش
کم خوار - زار خورشش القتین قلیل الاکل اولان کشی

کم خوراک - فر مرست آز یبجی کمسنہ
کمر - میان تہیگاہ و کش و بند الخصر و الخصرۃ
قولتق التی کہ بکور دیر لربل و بیلی
کمر - طاق عمارت والاد گبی
کمر بند - بند الحرامۃ یولار و آنچہ در از
کنند ازرا چکرہ گویند
کمر بند صچاغی - پشن گبے جہبا کمر بند کا
کمر ٹوٹنا - کمر باختن و کمر شکستن عاجز اولمق
کمر سیدہی کرنا - کمر سیخ کردن برآز راحت بولمق
کمرک - باج و خراج ساگبی پرمٹ
کمرہ - کہرنڈ کہ پارہ اغزندہ منعقد اولان
قمر و لغہ در خشک ریش گبے
کمری - انکہ درد کمر داشتہ باشد از
برداشتن بار گران
کمری - برگ ملتان و بیلمہ معناسنہ و
اصطلاح ظرف اسندہ کوتہ کوسدی دیرلر
کمزور - بستار و ناتوان النحیف آرق کشی
کم صبر - تنگ شکیب
کمک - چرخ یکلدیار دم
کمل - پلاس و کوا الکسا کلیم چوال و آبہ و پلاز
کملک - کیفر وایولک یاداش
کملی - گلیم الحلس و الحلس پلاس آبہ کبچہ چوال و پلاز
کمند - بترکی ارغمچی جلبیز و جاویز و جلبیز شو ولان
الوہق کمند
کمند ڈالنا - کمند انداختن و افگندن و برچیدن

وہ بیچیدان کمند آتمق
کمنگر - مخفف کمانگر کمان ساز قواسی یایی یاپر
کمہار - کلال وکوزہ گر وکوزہ ساز وکاسہ الفخار
کمہلانا - پژمریدن وپژمردن الذبل الذبول اجلولمق
کم ہمت - کمزن ہمتسز کیمسہ
کم ہمتی - کرسنج ہمتسزلغی
کمی ارسلانی - مدمغ پوچمغزو بیدل کس باشد
شیر طاقی کبی
کمیت - کہر وہیگر وترغ الکمیت قیو قرمزی
وسیاہہ مائل اولانہ خربابی طوری دیرلر
کمیلا - المجزر الذریح طوار بوغازیجق یر
کمینگاہ - گوشانہ ونخچیر گاہ المرصد پوصو یری
کمینہ - پژوی فرومایہ نخچیر ونخچیز نفتہ الرذل
خسیس اصلسز کیمسہ
کمینہ پن - دژ واخ الرذالۃ اصلسزلق
کمی یلکنی - بادبان کشتی
کن انکھیون سے دیکھنا - گوزاوجیلہ باقمق کنغالہ معناسنہ
کنارہ - ششرو کران وکرانہ ودہنہ پہلوتہی
کردن وپہلوکردن الشفا طرف واوج
کنالی - خنور خم کلان آنچنہ معناسنہ وانچہ
دران غلہ نہند شکسینہ کہ بترکی صریون وپتک
گویند واین از گل باشد وبرنوعنہ انبار گویند
کنبل - گلیم
کنبہ - خویش وخویشاوندان وخویشاوند
القبیلۃ برادادون اولان جماعت

گنبھی - سماروغ الکماۃ منتار
گنپٹی - بناگوش الصدغ طوپون سرشاخ کبی
گن پہنا - شگافتہ گوش الاخرب قلاغی مشقوق
گنٹھا - گجک وکبک وجھک گریبان
گنٹک - بدخو ودژ خم ودژ خیم الخسیس چمری
گنٹھہ - سخش بیوندہ اولان وروییوم مرددر
گنٹھہ مالا - خنازیر بربوغاز کی مرضیدر
گنج ایریسی - قارت اوغلان لپسرامرد رشت
وقوی جثہ کنک کبی
گنجڑا - سبزی وترہ فروش البقال سبزوات صاتیجی
گنجلک - ویکتلک جوانی
گنجوس - زرفت البخل بالیمنی کیمسہ یہ ثیر میوب
صاقلمق فہو باخل وبخیل وبخال شدتلو ادلان
گنجی - کلید بترکی کتماج کلید غلط انچہ از قفل بیگر
انداز ند بشکل وکلیچہ وماتگ کلید چوبین المفتاح اناختر
گنجن - القواد قلتبان
گنجنی - لولی الزفن رقص ایتمک وہی مغنیۃ
گنڈ - الکہام الکلیل چونکہ کسہز قلیچ وبچاق وغیری
گند ذہن - تاشی کودن الغباوۃ والغبایۃ
فکر وفراست آزاولمق
گند ذہنی - تیماو البلادۃ کوذلک البلید کودن
گندر - کنور برنبات در قبوغنی صو یوب ایپ
ایدرلر بہندی سن باشد کنک وسن کبی
گندر - قلندر الندہ طاشید قلری مزراغ
گندن - زرہ خام النضر النضیر والنضار آلتون

کنارہ کردن

گندہ — وکلید ان المقطرۃ محبوسلرک الینہ ورد قلنی
گندہ — وکوندہ میقعۃ البازی ہتوازگبی
گندہ — تنہ درخت وتاپال الجذع اصل
اغاجلرک بالدیری وساق
گندیگر — جامہ کوب اوربالرک دوکنجی
کیمسہ کہ قصار ودقاق در
گندی — چوبیکہ دران پاشنہ دربگردد الخجران
قپواوکچہ سی کہ آچوب قپاندقجہ قپوایلہ دورایدر
گندی سنہ یونمق — تیشہ بسوئے خود زدن
کسری کندی طرفنہ اورمق معناسنہ
گندی کندیتہ سویلنمک — مرد انلنمق و
دیرلانمق بڑبڑانا دندیدن گبے
گنڈا — یاچاک دشتی الخثی صغر ترسی
گنڈل — خرمن ماہ وخرمن آفتاب الطفاوۃ
گونش دائرہ سی وعند البعض آی اغلی ہالہ گبی
گنڈی — زرفین وزوفرین وزوفلین وقلج و
قلجم الغلق یاپمق وبرکتمک والغلاق قپو برکتسلری
نسنہ الزرفین قپوکورہ کی
گنسلای — گوش خزوگوش خرکہ ہرا سپا
گنک — ٹونٹی آفتابہ وغیرہ موری گبے
لولہ راہ آب کہ ازسفال سازند گنگ گبی
گنکر — دیکنلی برنبات در حرشف ازان جلغنی
گنکر ساقزی — صمغ الحرشف کنکرزہ دگبے
گنکری — سنگریزہ الحصاۃ الحصالۃ فق طاش
گنکریلی زمین — ہموں اوفق طاشلو یر

گن انکھیوں سے دیکھنا — بگوشہ چشم نگریستن
اغول وآغیل وآساسہ اللحظۃ گوز قویرغیلہ نظر ایتمک
گنکنہ — باگل آب نیم گرم ویکدک ویلدک و
بلکک وبلکل ایلی معناسنہ
گنکوا — کاغذ اوچورمہ
گنگال — ساسان وارزانی
گنگن — دست برنجن ودستینہ وگوہر کش
مکلل باشد ودستوانہ ویارہ السوار بلزک و
دستینہ مردان جنگی راکہ قولچاق باشد بتر کی
الدوان دیرلر
گنگنی — ارزن وکاورس وزغارہ وگال
طاری معناسنہ
گنگنی کی روٹی — زغارہ طاروآتکی
گنگورہ — کنگرہ الشرفۃ حصار دیوار ندہ
وسرائے دیوارلر ندہ اولان برج
گنور — وکندر شاہدانہ گبے درخت بھنگ
وکنور تخمی تخم آن
گنول — یرقان صار ولق نام مرض
گنول — نیلوفر کہ افتابی وماہتابی باشد
النیلو فر نیلوفر چچکی
گنویر — وکندر الادنہ گبی درخت سن کہ ازان
رسن سازند   گنگھی — درخت شانہ
گنگھی — شانہ وسفاہن المشط طراق
گنگھی کرنا — شاندن وشانہ کردن وشانیدن
وشانہ زدن ونہادن وکردن وکشیدن

الاتشاط طراغلہ طراتمق
کنیر - خرزہرہ الدفلی آغواغاجی
کنہ تخمی - وکنہ کوچک عربیدہ خروع اسم
بیدانجیر است طمراگبے
کوا - زاغ الغراب قارغہ
کوا - ملازہ وکژہ وگنج وگدہ اللہات دلچک
کوا - چچلہ البظر دلاق
کواکب سیارہ - درمنہ یلدزلرک بربری
دن بربری کچر بریرہ طورمز
کواز - شہریور
کوانرا - مرد نوجوان زن نکردہ البکر کنج ومرد
زن نکردہ را ارگن گویند ترکی
کوانری - دوشیزہ وباکت وغربد وغرو
وغرید بکر رفتہ دختر البکرا رگورمدک قیز وتازہ
کواڑ - تختہ در المصراع قپوقنادی
کواڑ کٹھکٹھانا - بردرزدن وانگشت بردر
زدن الدق اورمق
کوان - چاہ وچاہ خموشان وچاہ نسیان
وچاہ فراموشان چاہ انباشتہ وگرود بسیار
عمیق وای چاہ زینہ دار وگریچ چاہ زندان البیر قیو
کواکہودنیوالا - کتکن صویولجسی قیوقازیجی
کوبا - کلوخ کوب المزربۃ الارزبۃ طوقماق
کوبرہ - انبار گبے چور چوت زبیل وسپور زند
کہ بریرہ کوملہ ولوب اکنجیلکلر ترلایہ دوکرلر
کوبلک - خایہ دیس وآق نتارہ ویلی نتار قرجان گبے

کوب - تخم آب وغیرہ
کوپچک - وقوانوس وخنبرہ مرتبان مشک گبے
کوپرتکن - وپیاغی صابونی برگیاہ در آندن
اثواب یایقارلر غوشنہ گبی آذربویہ معناسنہ
کوپردی - آواز پائے ستوران تاراق گبے
کوپری - پل وجسر خدک گبی
کوپک اورمق - لائیدن گبی ہونکنا کتے کا
کوپک اولومسی - نالہ سگ وکدی ماولسی
آواز گریہ لوکہ گبی
کوپک ایلہ برجوالہ گیرمک - باسگ بجوال
رفتن غایتدہ خلاف جنس اولان شخصلہ بر
آرادہ اولمق معناسنہ
کوپک بوغان - قاتل الکلب داراقی گبے
بہندی کچلا
کوپک دیشی - ناب ساع وآزو دیش
حردم ناب گبی
کوپک منکشہ سی - آتش سنگ گبی بنفسج
الکلاب معناسنہ صرشق نوعندندر
کوپہ - انچہ درگوش کنند بہندی بالا
کوپہ باصلمش اوزم - دانہ انگور کہ برائے
شراب درخم کنند سایہ پروران خم گبے
کوت - اوتراق بری مقعد وکوتنی قاشیمق
کون خاریدن پشیمان اولمق معناسنہ کوت گبی
کوترم - زمین گیر افگار گبی آنکہ از زمین برخاستن نتواند
کوترم چکرکہ - سلخ پیاد گبی کہ پر ندارد

کوتل - یدک و پالا
کوتنا - بار درخت و غله زمین را اندازه کردن الخرص اورانلمق
کوتوال - شب گرد و گزیر و شحنه آنکه شب بگردد و حفاظت شهر کند
کوته کوسدی - در اصطلاح فواحش انگیا باشد یا کرتی زنان برک گبی
کوته گردن - الاوقص بوینی قصه
کوتهی - تهنلل النعل باشمق
کوٹ - دژ بترکی قورغان القلعة طاغ باشنده اولان صنغنجق محکم برک بر
کوٹنا - کوفتن و کوستن و کستن الدق اولدکدوکک
کوٹها - بام و بالاخانه و ستاوند کوشک السطح اواوستی
کوٹها - تنوره بدن
کوٹهی - کند و شکینه وکانورالکنار و بج توان وصرپون دیچی
کوٹهی - خزانه تفنگ
کوج - کباب تاوه که در قرون پزند شراحی گبی
کوچکن - برقو شدر کزنه گبی شیر کنونکا معنا نا
کوچن - جانوریکه از پوست آن پوستین سازند فرسان گبی
کوچنک - صفراکردن اعراض ایتمک شکن گبی
کوچ یتمک - توانستن تاندگبی
کوچی یتر - والندان کلور و تواند داند و

کوجم یتر والمدن گلور تواتم دانم
کوچا دینا - اندک زخمی زدن الوخز سنگو ایله طعن ایتمک و غیری نسنه ایله اورمق و اکنه اولغمق
کوچله بوکن - و قرغه بوکن ادارتی بهندی کچلا
کوچک - کوچ کردن بنه بستن کوچ گبی
کوچنا - خلانیدن و سپوختن و سپوخیدن الشوکة دور تمک و صانجمق و باتورمق
کوچنا - سوزن زدن از دن و آجیدن الغرز بر نسنه یه اکنه او ایلغامق و باترمق
کوچی - دفته و دفتین و شنجه و غرواش و غرواشه و سحر و کرند و کرند بتاره الصیصة اوکیر معنا
کودری - گونه از پوست دباغت داده که از آن بندکارد وغیره سازند جبر گبی
کود کود کے چلنا - جه جهان رفتن صچرامق
کودنا - بر جستن و جستن و سیستن و جست و خیز کردن کوهنک خیز کردن و بر جستن الخنة الطفرة صچرامق و آتلمق
کوده - تن و بدن جسد و جسم گبی
کوده لو - و بولیو بوصلو و کوجلو قوتلو توانومند
کودنیوالا - شب آتیلجی
کودون - گدرم وار بهان معنا سنه در
کور - زنجیره گرد بافت قیسطون
کور - ریشه ناخن الشظیة بر پاره نسنه
کور - انبوه گهنا غلیش و کنفیل گبی
کورا - جامه ناشوی و کوزه نادیده

آب وسبوی نادیده آب جدید یکی نسنه
گورد وکم — گره دشوارکه وانشود غلچ گبی
گورده — ده کوچک کم آباد
گورش — کشتی مصارعه کشتی گبی
گورشمک — کشتی کردن
گورطمان — نرم گبی کھر بہندی
گورک — وماشه آتشگیره گبی وسپنا وسنسی
گورکی — پوستین دوز مو یپنه گبی
گورکدی — وقنزدی طالب نرشدن گربه گشن گبی
گورلمک — وخشماه حیقرمق نوفیدن گبی جھڑ لکر بولنا —
گورمز — گورماست گبی بوغدا وزرینه سدصاغوب چالقوب بعدالانعقاد تناول
گورن صمغ درخت مقل که درمین باشد کلکل ومقل گبی
گوره قپوپشمغی — بلنی در مجوبه گبی
گوڑا — خرمهره کلان المنقاف قاطر بونجغی
گوڑا — خاکروبه وخراشه خراشیدگی وخراشیده وتیف وانبیره وخلاشه وخاشاک که برباام اندازند القمامه سپورندی وکبرلک وقشقلق وسپورندیلک وانچه بدان آتش افروزند بترکی طوتروق گویند آتشگیره گبی
گوڑا — تازیانه وچابک الدره طوره
گوڑه — ثوری الجذام سوداغلبه سندن برمرض اولور
گوڑه — پایس وپیسی البرص مرضدر
گوڑهی — مبروص الاجه مرضلو کمسه
گوڑی — پلچی وکس گربه الودعة یلان باشی
گوڑی — استخوان سینه القصبة کودن لغارسق
گوڑی — ملک النوفة شول بیاض که طرناقده ظاهر
گوڑی والا — آنکه خدمت تازیانه زدن از امیر داشته باشد
گوڑے مارنا — تازیانه زدن الشق اورمق الجلد اغاجله وقامچیله اورمق
گوزپشت — کنج وتروزنرکه زونکه زونگل الاحدب ارقاسی قنبورکشی
گوزلمه — وپشی وچورکه بوغاچه پوری در روغن بریان کرده چواکه چاپلیک گبی
گوزه قند — کله قند وآبلوج
گوزه آب — کھسته صوایابه لملو بورداق و فلشک کوزه منقش
گوس — کروه سنگ علامت آنرا فرسنگ وسنگ نشان ومیل گویند وهذا المیل اربعة آلاف خطوة وجمعه امیال
گوسبه — کھیلے
گوستبک — چھچوندر انگشت برک گبی
گوسنک — پایوند وچدار شگال گبی
گوسکو — انچه بدان دیوار نقب کنند بہندی سبل نقلنگ گبی
گوسله — پوستی غیرکیمخت وساغری غرغن گبی

گوسلہ طاشی ۔ وصوماقی طاشی سنکیکه قشلران براق افزار تیز کنند سنگ اسکاف گبی

گوسنا ۔ دعائے بد دادن بد دعا آلیج معناسنه

گوسم ۔ گوسفند پیشاپیش رمه روندہ باشرن گبی

گوسنک ۔ حیوان گشن طالب نر

گوسنک ۔ وطالب وملق طالب نر شدن مادہ

گوشک ۔ ودوہ یاوریسی بوتہ شتر بوتہ گبی

گوشش کرنا ۔ کوشیدن چبالمق وسعی ایتمک

گوشنہ ۔ غلہ مانند ماش وعدس کہ بگاو دہند فرسطاریون گبی

گوشیمک ۔ سست واستر خاشدن عضو فالج گبی

گوف ۔ کرہ گبی پہپوندو کوفلنش وچیکلنش پہپہوند لگاہوا

گوفتہ ۔ کوفتہ کہ کباب باشد

گوفتہ چوربا ۔ ہیمہ گبی شوربائی کوفتہ

گوفلنش ۔ واہیمش وفاسد اولمش وقومش وچیکلنش میوہ ونوالہ وغیرہ پہپہوند لگاہوا وبودار وترش شدہ وفاسد شدہ بیورو سیت گبی

گوفلی ۔ بیات وقوری وکوفلی چیکلی اتمک پہپہوند لگی روٹی نان تلخ گبی

گوکابیلی ۔ نیلپر ونیلفر ونیلوفل ونیلوپل ولیلوپل ولیلوپر ولیلوپرک النیلوفر لوفرچچکی

گوکرجین ۔ کبوتر سیاروک گبی

گوکرجین ادتی ۔ رعی الحمام غلہ مانند ماش

وعدس فرسطاریون گبی

گوکرلینڈا ۔ تقفل شدن سنگ وپنبہ بستن سنگ انغطال لزوم بعضہا بعضا

گوکرمتا ۔ سماروغ الکماۃ مثنار

گوکرمک ۔ آواز کردن شیر زار گبی ڈکارنا

گوکرہ مک ۔ وکومور دنمک وخشمانہ حیقرمق گبی چینکر بولنا جہڑکر بولنا توفیدن گبی کوکرہ یجی زبان گبی

گوکم ۔ الوچہ ترش آلیج گبی وکوکم اریکی طاغ اریکی آلوچہ وملکوز اریکی آلوی جبلی

گوکنمک ۔ سبز دن غنچہ وشکوفہ از درخت تندیدن گبی

گوکنا گہڑیکا ۔ قوررمق

گوکوم ۔ ابریق

گوکہ ۔ ترکی است برادر رضاعی وکوکلداش نیز بفارسی ہمشیر وہمشیرہ

گوکہ ۔ تکیار ومیکی ترکیدہ کوچک اتمک قرصی وسد قرنداشی معناسنہ درکوکہ گبی

گوکہہ ۔ تہیکا ہ الکشح بلوز خصر گبی

گول ۔ رماد معناسنہ قونیا گبی

گول ۔ گراس ولپ بترکی یوتم اللقمہ یوتمق وبریودم طعام

گول ۔ تالاب بترکی

گولک ۔ وطلوم قربہ جغزات وتغار جغرات کیفر گبی

گولک ۔ وصوصق دوہنی دوددہنیکا گاوین گبی

گولنمک ۔ خمیر کولنمک خمیراوٹہنا خشکفا گبی

کوله کومک - تعبیه در زیر آتش کردن مل کبی

کولها - حقیقة الحقوة پوچ وسکردن

کولهاڑا - تبر الفاس ایکی یوزلو بالته و بالته ایله
اورمق و بالته نک صاپنه ید الفاس دیرلر

کولها مکانا - جفته گردانیدن و کاچول و
گچول دیب چالق معناسنه

کوله مز - دوراغ کبی اول یوغتدرکه اوزرینه
سد صاغلمش اوله

کولهو - چرخست و جوازه و کراوش و کراوس
بترکی منکنه گویند و جندره شکنجه کتاب بستن

کومج - شانه لبی چهتا شهدکا

کومر - دفن کند و پوشیده کند نهنک کبی

کومرک - باج و خراج واژ کبی

کومرن دودلکی - و چیک تریاق دوای
زراوند است طویل باشد که شجره رستم و قثار
الحیة خوانند نر باشد وانچه مدور است ماده
باشد بترکی ارقورتران خوانند

کومری - زغال و رسم کومری انچه نقاشان
بر کاغذ سوزن زده کنند کرده کبی

کومس - وقولق کهو نسلا کاووک کبی

کوملوک - عرق کرده کبی

کوملته - کریچه خانه محقر و مختصر و صلاح نیز بهندی
جهونپڑی کریچ کبی

کوملک - قمیص که ملکنه جودره صقمق قبا تنگ شد
کبی تنگ شدن معیشت

کومک - دفن کردن و فرو کردن تو خفتن کبی

کومور - زغال کومور دمک جنبش و برهم
خوردگی خلائق و وحوش که ظاهر باشد
توفیدن کبی

کومور قوری - دهکتا انگار انگار کبی

کومورلک - جائی که ویله نهادن اشبو کبی

کومولک - ناخن درشستن درچیزی

کومهل - نغم المنقب دلک

کون - چرم دوال کبی

کونا - کنج و بیغوله و بیغله و کوشه الزاویة
کوشه و طوار توجی معناسنه

کونیل - ستاک و توبه و رستاک الغصن
اغاج بداغی و فلیز

کونج - کلنک طورنه قوشی

کونجڑا - تره فروش و سبزی فروش البقال
سبزوات صاتیجی

کونج - پی پاشنه العرقوب و کجه سی اوزرنده کی
عصب غلیظ و عرقوب الدابة فی رجلها
بمنزلة الرکبة فی یدها

کونجا - کوچه و زلفه کوچه تنگ و تاریک
السکة صوقاق

کوچین کامنا - پی کردن ایاغن عصب غلیظ کسمکی

کوند - تابندگی برق درخش و ارتجاك
البرق یلدرم و یاغمورسز شمشك البرق
یلدرامق و شاقمق

کونڈا - لاوک و تاره و تغاره و تغار الاجانة
طغار و حمام طاسی
کونڈا کرنا - سرگیری کردن و خوردن و این
قسم شخص را حشر کائی گویند عمل بد کردن چند
کس با یک
کونڈ بازی - خرسک طوره اویون معناسنه
کونلک - صمغ کندر لبان گبی
کونیک - هندبا کاسنی کسناج گبی
کووه - کرم گندم خوار سوس و اشپشه گبی
کوہان - و کوهه و کود بان السنام دوه اورکجی
گویا - پیغوله چشم و کنج چشم الماق والموق گوز
گوی اغاسی - ده دار گبی کوی صاحبی در
کویش - جگالی نشخار گبی
کویکوا اوتی - دوای سعتر بستانی نوعنه
زعتر دارنا بود بیبری دیرلر
کو یک - انتظار کردن بپای گبی
گو یمش - آتش رسیده چیز و کو یونمش بو ده گبے
حرارت آتشدن صرارمش نسنه
کویلا - انگشت و زگال و زغال و آلاس و
آتشبو جائے زغال ریختن الفحمة کومر و کومرکی
کوی مین ڈھونڈنیوالا - شکاونه شکاونده
کوئکی آواز - غاک تمارغه آوازی
کهات - انبار و کود و کوداش صفت السماء
طوار ترسی کبره و کوبره و زنبیل
کهاتی وقت زانو پر ڈالنے کا کپڑا - پیش اندام

و کند وری و کنده وره پیشگیره معناسنه
کهاٹ - چارپایه و پلنگ و کت
کهار - حمالة الفالکی
کهار - خاکستر شوریده که رنگ ریزان بکار
برند شخار قلیه طاشی معناسنه
کهارا - نمکین و شور و تُرش و الملیح طوزلو نسنه
والملوحة طوزلولق
کهارا - غراره و الکر ڈ چوال معناسنه
کهاری - آب شور الزعاق الاجاج آجی
و طوزلو صو
کهاری زمین - کثیر شوره زار و شوره
زمین الغم سالغم و شوراق و چوراق یر
کهاڑو - رمه و گله السرب سوروسی
کهال - دم آهن گرو دمة المنفخ کورک
کهال - پوستین و بی موی را چرم خوانند
الفروة کورک الجلد دری
کهان - کجا قنده و نیره ده و هر قنده
هر کجا و قنغی کدام
کهانا - خوردنی و خورد و خوردی
ونجال الاکل ییجک نسنه و هر نسنه ییز الطعمة
یمکلک ما کله معناسنه
کهانا - خوردن و گساردن خوردن غم
و شراب الاکل یمک
کهانا کهانے کا خیمه - پرده زنبوری
کهانا مردیکا - شب غریب بقک

کہان جاتی ہو — خدا بر داین تمشی نیرہ
گدیورسن
کہانسی — سرفہ وگیرا السعال اوکسرک
کہانسے آیا — از کجائی من این جیت نیردن
کیلدنک
کہانی — داستان وافسانہ بترکی ایرتاکی
شب افسانہ بشب باشد السمر قصہ وحکایت ایتمک
کہاوت — مثل بازدان آرزمد دستان
المثل حکایت وقصہ
کہاؤ — رزدہ اینہان معناسنہ
کہائی — کندہ وترک الخندق ہندک
کہتبا — چپہ وجیدست الاعسر صولاق
کہپرا — تیر پہن پیکان النجیف عریض النصل اوق
کہتنا — نہا ندرہ نہانخانہ المطمورۃ بودورم
کہٹا — ترش الحموضۃ اکشیلک حامض اکشی
کہٹاپہل — کبرا الآصف کبرہ اوتی
کہٹائی — ترشی الحموضۃ اکشیلک
کہٹ بڑی — القراع النقار الخشب اغاج
قاقان قوشی
کہٹکا — بیم وہراس واندیشہ الخیفۃ قورقو
وبلک وہراسیدن بلکلمک
کہٹکا — شرفاک وشرفانک الوجس ایاق طاوشی
کہٹکنا — اندیشہ گزشتن چیزے وخلجان
کردن الخطور خلجان ایتمک الھجس گوکلہ دوشن خواطر
کہٹمٹہا — میخوش وترش شیرین وکتیج وچاشنی

المزا کشی ایلہ طاتلو اراسندہ اولان میخوش سنہ
کہٹمل — غسک وساس وشب گز تختہ بتی الکتان
کہجلانا — خاریدن بترکی قیجماق الحک قاشیمق
بشخانیدن وبشخودن طرناغیلہ قازیمق
کہجلی — خارش وپریون وگر وبشترم شرابشلد
وبشتری وگرگین خارشمند الحکۃ اویوز
کہجور — خرمائے خشک وخما وسراغورہ خرما
ومغز درخت آن نوؤ خرمای تروتازہ التمر خرما
یمشی البسرۃ خرما قورغی
کہجوری ڈورا — رشتہ دوتا المبرم ایکی قات
بوکلمش ایپ
کہجڑا — آش خیرو آش عاشورا
کہچڑی — کچری
کہڈ — بادقوارہ
کہر — انطلاف چنال طرناقلو طوارلرک طرناغی
کہر — پیچیدہ کشیدن آواز در نغمہ بفارسی
تحریر وریزہ خوانی وریزہ سرائے
کہر — نزم ونژم ومیغ وتارمیغ و وشنم
الضبابۃ دومان
کہرا — سرہ الجید ایونسنہ الجیادہ ایولک و
کچرا قچہ ونقدالوقت درم سرہ گبی
کہرا — سرہ الصرح ہرنسنہ نک خالصی
کہرا — چیزے کہ سطحش ہموار وملاست نداشتہ
باشد الخشن غلیظ نسنہ
کہرا — مرد درشت الخشین پرام طبیعلو کشی

کہرا کرنا — سرہ کردن دراہم الانتقاد اویوتلمک

کہربا — سندروس صمان چوپنہ جذب ایدر صار و برصمغدر

کہرپا — رتبہ

کہرچ — شورہ بارود البقر گبی

کہرچن — بنگران وتہ دیگ وتہ گیرہ القرارۃ چولمک یانغی

کہرکہرا — درشت الخشن غلیظ نسنہ

کہرنڈ — خشکریش وکرسنہ الجلبۃ کمرہ معناسنہ

کہرہا — خرگوش ودرما الارنب طوشان

کہرہرا — شانہ ستور خار الفرجون المحسۃ قشاغو

کہریا — لاو آق طپراق معناسنہ

کھڑا رہتا ہے — قالقین طولا

کھڑا کرنا — استادہ کردن الاقامۃ طورغزمق وطورغزتمق

کھڑا کرنا — برپا کردن نرہ دروای کردن نرہ سکی قالدرمق والنعوظ سکی قالقمق

کھڑا ہونا — ایستادن وبرخاستن رموک النہوض یاقاوستنہ طورمق

کھڑ ہونا — دروای شدن نرہ النعوظ قوامہ گلمک

کھڑاؤن — پا افشار پاقلق

کھڑکھڑ — الخشخشۃ یکی قفتان آوازی وکاغذ وسلاح وقوری اوت اوازی

کھڑکی — دریچہ الکوۃ الخوخۃ دیوارہ اولان ضیا گیرہ جک دلک

کہسرا — سرنچہ وسرخدہ وسرخیزہ وسرنو وسرخیزہ وسرخزہ الحصبۃ قزامق

کہسکہساہٹ — شرفاک وشرفالگ وشرفانگ وشرفنگ وشرفہ الہس ایاق طاوشی

کہسوٹنا — مو برکندن النتف یولمق ودیتمک

کہسیانا — خجل شدن وشرمندہ شدن الخجلۃ اوتانمق

کہکشان — کاہکشان وآسمان درہ صمان اوغریسی وحاجیلر یولی

کہگل — فارسی است وارزہ گر وگلکار وگلیگر وگلگر کاہ گل کنندہ السیاع صمانلو بالچق کہ آنو کلہ دیوار صوارلر صوا کہگل در

کہلائی — دایہ الحاضنۃ شول عورت کہ اوغلان تربیہ قائم اولہ

کہلڑی — غلاف سرنرہ القلفۃ ذکر اوجندہ‌کی سنت ایدہ جک دری غرلہ وغلفہ گبی

کہلکے بیٹھنا — فراخ وانشستن وفراخ نشستن التفسح کلک ولمق توسع گبی

کہلنا — کشودہ شدن وگرہ واشدن ودرباز شدن وواشدن وکشودہ شدن ابر وکشودن وکشادن الانحلال چوزلمک

کہلنا — شگفتن وواشدن غنچہ چچک آچلمق

کہلونا — بازیچہ اللعبۃ اوینجاق وقوقلہ

کہلی — کنجارہ وکنجارہ وکنجان وکنجانہ شرف

کہلنا — بودن الفتح آچلمق

وکنجد و تیغ و تیزیشه و ہر و ہل نخالہ کنجارہ الکسبۃ
صوصم پوصہ سی وکوسبہ
کھلیان ۔ خرمن وجاش وانبیسۃ تو و خرمن
بترکی اوکمان وچاس البیدر خرمن یری الصبرۃ
اربہ وبغدای چچی ویغینی
کھلیان کوٹنا ۔ خرمن کوفتن وکوبیدن
الدیاستہ اکنی طوارایا غیلہ باصدیرہ و بت ایاقلتمق
کھنبا ۔ ستون و پایۂ ستون سقف خانہ
العماد العمود دیرک
کھنبی ۔ سماغ و کلاہ دیوان و کلاہ زمین
و کلاہ مار وجتر مار و خایہ دیس الکمأۃ بر اصل
آق منتار در
کھنبی ۔ منارہای چاہ الزرنوق قیوکنارندہ
بنا ایتدکلری میل
کھنا ۔ لائیدن سخن گفتن ولاف زدن و
ہرزہ گوئی کردن و گفتن القول سوز سویلمک
کھندانا ۔ رخنہ چوب بالفرض بر نسنہ یی
دلمک کدک ایتمک ثقب و جزگبی
کھندری ۔ ثرند المرقوع اسکی یرتلمش قفتان
کھنکھورا ۔ ہزار پا
کھنکھار ۔ آواز روشن کردن گلو النحمۃ
گوکسدن چیقان صوت
کھنکھارنا ۔ گلو روشن کردن النخنخۃ اوکسرمک
وانح انح دیمک
کھنکھنانا ۔ گریہ بینی الحنین بورندن چیقمق آغلمق

کھنکڑ ۔ خشک تر الیبس الیبوستہ قوروق
کھنگالنا ۔ در آوند آوکردہ جنبانیدن تا پاک شود
کھنی ۔ آرنج و آرن المرفق درسک
کھنی مارنا ۔ بآرنج دست زدن درسکیلہ اورمق
کھو ۔ خانہ گرگ الوجار قورت وسہ تلان ییتاغی
کھوپرا ۔ مغز نارجیل و مغز جوز ہندی
کھوپری ۔ کاسۂ سر و تارک کدفت و آسیانہ
و کاچک القحف دماغ اوستندکی باش کمیکی
کھوٹا ۔ ناسرہ و نبہرہ و ماخ الغش زیوف
کھوٹا ۔ دغل و ماخ الغاش خائن
کھوج ۔ نشان و سراغ و پی و پی بردن نشان
یافتن چشپیر نشان پای سباع الاثر ایز
کھوجانا ۔ گم شدن الضیاع تلف اولمق
کھوج کرنا ۔ تلاش کردن و جستجو کردن پژوہیدن
التفتیش ایز سورمک
کھوجی ۔ پژوہندہ و جویندہ آریجی کیمسنہ
کھودنا ۔ زمین کندن و کافتن و کاویدن و
کندیدن الحفر قازمق و صیبرمق
کھوڑا ۔ کندہ کلندر و کلیدان المقطرۃ قوش آیاغنہ
ایتدکلری کندہ و محبوس ارکک یاغنی کچردکلری طومرق
کھوسا ۔ کوسہ الشطط صقال خفیفا ولمق رجل
کھوسٹ ۔ جغد الغنا دارکک بیقوش
کھوکھل ۔ کاواک و کاوکۂ پوک الاجوف ایچی
بوش قووق معناسنہ
کھولنا ۔ کشادن و کشودن و واکردن الحل آچمق

چوزمک

گھولنا - سخت گرم شدن و جوش زدن آب در
دیگ الفور والفوران قینامق
گھونٹ - کنار چادر الصنفة والصنیفة بز کنارے
گھونٹا - میخ الوتد قازق
گھونٹا بنانا - میخ تراشیدن النحت یونمق ولونمق
گھونٹا ٹھونکنا - میخ زدن وکردن الوتد قازق چاقمق
گھونٹای - فساد و ناسرگی الغش الدغل زیوف
گھونٹی - خرک طنبوره نک هر کیده رکه طنبوره اشکی دیرلر
گھونسنا - فرو کردن و زدن الرکز سونگوئی یره
صانجمق الغرز هر نسنه یه اکنه او یلغامق و باترمق
گھوه - غار کوه الکهف المغارة قیا یا ریغی غار کیبی
گھیت - کشت زار و آثار المزرع اکین
گھیت - جنگ گاه المعرکة جنگ یده جک یر
گھیت برابر کرنے کا تختہ - ماله سورکو معناسنه
گھیت نرانا - خشار و خشاره و خشاوه
گھیت ہین کی تصویر - هراسه و مترس اریوق
گھیتی - پاریاب و پاریاو آب رود باشد
و بش آب باران و رزه کشت کردن و کرزره
آب دادن زراعت و کشت الحرث الزرع اکین
گھیتی کاٹنا - درودن الحصد والحصاد بچک
گھیتی کرنا - شو میزیدن و شیار کردن الحرث
اکن اکمک المزراعة اکنجیلک
گھینچا گھینچی کرنا - از یکدیگر درکشیدن التجاذب
جاذب اید شمک المنازع چکشمک
گھینچنا - کشیدن و تزیدن و آهنة و آهیختن و قد

و شمشیر کشیدن و تنگ کشیدن و آنازیده عماره
طولانی تو تختش کشیدن و نہیدن چیزے
را کشیدن الجذب چکمک
گھیر - شیر برنج
گھیرا - بادرنگ و کلونده خیار باریک و کوچک
گھیسا - آمیا و امیان و همیان زر و چمخ
کیسه و طلبقه و تماج الخریطة کیسه طوربه الکیس
اقچه کیسه سی
گھیسا - کیسهٔ دلاکی
گھیل - بازی ولابه و بازیچه و خرسک
انچه خط بر زمین کشند شخصی در میان بایستد و
دیگران او را زنند و او پای خود دراز کرده
جن شان افشاند هر کرا پایش خورد او را
بجائے خود آورد طور طوت او یونی معناسنه
و شب تک بازی که بیکپا برجهند و لکد بر پشت
و پہلو ہم زنند ارغشتک دختران که بر سر هر دو
پا نشینند و کف های دست بر سر زانو مالند
و چیزها گویند و ہچنان بر سر پاها بجهند و
کفہائے دست برہم زنند و پہلوی بازی
گردکان و بازی گردون که بچگان چرخ
را بر آب گزارند و تماشا کنند این راهمای
نیز خوانند و ہولک نیز و پہلوی بازی
مطلق و خر بازان بازی تدریج اللعبة اویونجق
واللعب اویون
گھیلنا - بازی کردن و لعب کردن و نمودن

ولعب باختن و باختن اللعبة اوینامق
کیا — چه ورزش و تمرین تاهی نه در بو
کیا حاصل کیا — چه مه کردنه بولدی
کیا غم ہوتا — چه غمستی تیو چه غم بودی
کیاری — کرز و کرزه و کرته و مرزه و مرزو
الدہرة براولک یر
کیا گل پہولے — چه گل شگفد و چه گل خواہد
شگفت و چه گل شگفته و چه گلها واکند
کیٹ — درد و ته نشین روغن و دردو غو
العکر زیت یاغنک چوکلکی طورطو و تلوه معناسنه
کیچڑ — خم و کیخ و چرک چشم وانچه روان نشود
آتریخ الغمص گوزک پیکارنده اولان اریک و چاپاق
کیچڑ — خلاب و خلاش و غرین و غریژن
و بژن و لوش و لش و لجن و لجم و غلیژن گل و
لائی سیاه بن حوض و تالاب و جوی الوحل
سیویق بالچق
کیچوا — شکنند و گل خوره خراطین صو غلجان
کیچوا — کرم شکم و کدو دانه قوردو
کیبرلنک — وکیبرلوا ولمق شوخیدن گبی میلا ہونا
کیڑا — کرم و کخ و کوخ الدودة کوچرک قورد
دیوجک کووه معناسنه
کیڑا — اشپشه و شپشه و بید و بیو السوس بندآئے
واریه بتی و بولنره بکرنسنه یه دوشن قورت
وکوه و بت دوشمک مصدر معناسنه
کیڑا — کرم چوب دود الخشب یعنی اودونک قوردے

کیڑا — پیله و کرم پیله و دیوه کوکل قوردی بوجک معناسنه
کیڑا — سرگین گردان و گشتل الجعل بوق بوجک
کیڑا — مار الحیتة ییلان — کیڑی — زلو العلقة
کیڑی — کدو دانه حب القرع
کیس — تاج خروس العرف خروس ایبکی
کیسا ہے تو — چونی و چه سانی کیف انت نیصل سن
کیسر — جادی و کرکم و زعفران
کیسہ — دول و دولمیان انچه بر میان بندند و
ثماج دراز کیسه و تبنگو کیسه عطاره سرتراش الجونة
عطارلرک قطوسی وطاپلاسی الکیس اقچه کیسه سی
کیفسر — یاپی گبی منحرف المزاج
کیفیت — ہرانید و چگونگی
کیفیت حال دریافت کرنا — دانستن که چه چیست
بللی ایتمک
کیکڑا — خرچنگ و چنگار و پنچپا و پنجپایه پنجپایک
بترکی چرلاغوچ السرطان ینگچ
کیل — میخ آہنین و گل میخ سرپہن باشند و
غیازه میخ کوچک که برسر چوب کاو و خر راندن زنند
المسمار میخ ویکسری
کیل — پیله چپان الیجنده اولان دو کم که چیقور
دوشمد کچه چپان اوکولمز
کیلا — الموز الطلع بر معروف شجر در
کیلار — وبوطرو مواشبار پرخوگبی بندا غله کا
کیانا — ماربستن
کیمخت — بترکی صغری بعضلر یانته کیمخت صغری

یوزندا ولان بشکار دیرلر
کینچلی — پوست مار الخرشا یلان دریسی
کینچلی ڈالنا — پوست انداختن مار القشر والسلخ
قاوله‌مق کنکار گیسے
کینچوا — خوی نا دالخراطین صوغلچان
کینکڑا — خرچنگ وخنکار وچنکار السرطان قیچج
کینه — کنش وآریغ وبیغ وآزیغ العداوت دشمنلک
کیوڑا — گدر وکندی وکادی وگل کیری وکندو
عرق کادی عرق آن الکاذی بر دهنک آدیدر
ورد الکاذی کادی چچکی

باب کاف فارسی

گابهه — بارشکم حیوانات اللقح طواریوکلو اولمق
الحبل یوک حمل گبی گبه معناسنه
گابهن — آبستن الحبلی حامله ویوکلو وگبه
گابهه ڈالنا — آبکانه افگندن یوک تمام اولمش
گاج — خشم الغضب خشم ایتمک ویکه معناسنه
گاجر — زردک وگزر الجزر هادج وها ویج
گادا — دُلل وگرکن وکوکن ترکیده فریک د
اونه بهندی هولاگوبند
گارا — هلیک و بالچق گبی گلابه وآژند وآژندیدن
میان دو خشت گل آگندن ودیم گلابه که بردیوار
مالند خازه وگل الملاط هلک هلیک و بالچق صوا بالچنی
گارا کرنیوالا — چاموریچی
گاڑا — الکامن کوزلوبلور سرالکمون کزلواولمق

گاڑا بیٹھنا — کمین کردن وزدن وگرفتن ۰
آوردن الکمون کزلواولمق
گاڑنا — خاک نهفت کردن
گاڑه — پاچال وپاچاه ترکیده پاچالی دیرلر
شول چقور یری که جولاهه بوکک وقتنده
ایاغلری ایچنده قویور
گاڑها — گنده وستبر ودفرک وجامه درشت و
سفت الثخین قالک وقلنسته الغلیظ یوغونلق وقوپول
الفخم یوغون الفخامه یوغنلق الصفیق سق طوقمش بز
گاڑی — ارابه وغرده العجلة قکلو
گاڑیبان — ارابچی
گال — دیم ودیمه ودیمر وزخساره وزخساره
بترکی لا الخد یکاق
گالا — پخته وپنبه زده وپاغنده اللیف پنبوق
یومغی کوله معناسنه
گال پهلی — زالغروز نیگرکوز شبلغ
جرته وظلورت وپرمه وآلپوق معناسنه
گالی — دشنام وزبر فوف بترکی سوکوچ
الاهبوبه سوگمک کورمعناسنه
گالی دینا — دشنام دادن وگفتن وکردن
وزدن وخواری کردن وخوارکار وخوار
کاره دشنام دهنده وخوارکاری دشنام
دادن وخوار خواری دشنام شنونده و
چغاز دشنام دهنده الشتم سوگمک سب گیبے
گانا — سرائیدن وسرود کشیدن سرود برآوردن

وسَرودن و ترانه زدن و ترانه کشیدن و
ترانه برآوردن و نواخوانی التغنی والتغنیه سیارلمق
گانٹهه ـ گره العقد دوکم
گانٹهه پڑنا ـ گره افتادن و گره خوردن التعقد
دوکم ایتمک
گانٹهه دینا ـ گره دادن و گره زدن و گره
نهادن العقد گره باغلامق
گانٹهه سے جانا ـ از گره رفتن واز کیسه رفتن
گانٹهه مین باندهنا ـ در گره زدن بستن
گانڑ ـ کون و نیزه جای دیگر دعز تبری کوتن
الاست او تراق یری الدبر مخرج الغائط کوت معناسنه
گانڑو ـ پشت پای و پشت انداز و کونی
و چشم پشت و دیده پشت الابنة پشتی
گانس لینا ـ گرد گرفتن الحصر المحاصرة طارلق ویرمک
گانسی ـ پیکان النصل اوق دمری
گاو تکیه ـ المسند ارقه ییصدیغی
گانو ـ ده و دیهه و روستا و کاتک القریة کوی
گاودی ـ بجبر دو کون خر و گاو کون
السفه والسفاتة بیچی بنک
گاو زبان ـ و گاو زوان لسان الثور صغر دلی
گائی ـ سهر بتر کی فرغانج واینک ماده گاو و
گاؤ ـ گاو کوهی آغل مربد غنم وبقر البقرة صغر
گائی کا بچه ـ گوساله العجل صغر بوزاغو
گائن ـ زن خنیاگر المغنی ترنماتله رفع صوت
ایدن کشی ایه لایجی قاری معناسنه

گبر ـ مجوس
گبروالا ـ سرگین گردان و کستل الجعل بوق بوجک
گبه ـ حامله
گپ ـ سخن و سخنان رنگین القول سوز
گپتی ـ عصا شمشیر المغول ایچی قلچ
گپّی ـ گپ زن القوال کثیر القول ولان کیمسه
گت ـ جاور و گنونه الشان امر و حال
گتمک ـ رفتن
گتورمک ـ آوردن
گتهنا ـ بیکدیگر در آمدن دو چیز و باهم چسپیدن
الاشتباک قارشمق
گٹا ـ بند دست الرسغ الکوع الکرسوع بلک
گٹا ـ شوخ و شوغ و شوغه و شغه و شغر و شوا
و شغبه نصرلنمه معناسنه
گٹا پڑنا ـ نصرلنمق
گٹکری ـ ریزه خوانی و تحریر و مرغوله
گٹهری ـ پرونده و پلونده و پرونه الرزمة دنک
گٹها ـ پشتاره و پشتواره آمنه پشته و هیزم کاره
کوچک آنها الکارة آرقه یوکی شلک و بندک معناسنه
گٹهه کٹا ـ کیسه بر و گره بر الطرار یان کیسجی
گٹهل هونا زخم کا ـ ستیم یاره ده منعقد اولان
قان واریک و هجران درکه نشتر ایله چیقادقجه یاره
اوکولمز و سرما خورده راگزک خوانند آزتمش
وتشنج اولمش معناسنه
گٹهلی ـ باغره و باگره و گلن الغدة بز

گٹھیا - کیسہ غلہ الجوالق چوال غرارہ گبی
گٹھیا - نام وجع المفاصل
گٹھا - مال بسیار الموفر مال کثیر
گچی - درہمین العلیث اریہ قارشمش لغدای اتمک
گچ - گریچ و شوشہ القصۃ کرچ جص [illegible]
گچمک - وصالیو پرک و ترک ایلمک
گزاشتن شکوفتن گبی
گٹھا - فراہم وانبوہ ہرسنہ کہ بریرہ طوپلنمش اولہ
گدالا - سرہین عصاکہ بدان دیوار کنند
المعتل مغون بیوک عصا
گدام - جائے ذخیرہ وموخر کشتی کہ دبوسہ
باشد الکوثل کمینک اردی
گدر - غورہ خرما باغچہ وکشتو انگور باشد
نیم خام بکلنمش ویک دو شمش معناسنہ
البسرۃ خرما قوروغی
گدڑی - ژندہ وبادامہ المرقوع اسکی
یرتلمش قفتان
گدڑیا پیر - درخت فاضل
گدڑی والا - کہنہ فروش شول کمسہ
کہ اسکی اوربار صاتر
گدگدانا - غلیچ وغلغیچ کردن گل خوجہ الدغدغۃ
تردداتیمک قجیقلق
گدگدی - غلغلیچ وغلغلیچ وغلغلیچہ وگانجہ و
وکلغیچہ وپخچو وپخلوچہ وبخچہ وبخلوچہ گلغنچہ
الدغدغۃ قجیقلق

گدلا - لوشاک الرنق صو بولانق ۔ بولانق صو [illegible]
الکدرہ والکدرۃ والکدورۃ بولانقلق
گدہ - کرس و [illegible] زخمہ وسیخ پر [illegible]
گویند الشس الفسر کرس قوش وآق بابا
گدگدی کرنا - قجقلق
گدنا - الوشم الدہ [illegible] ساسنہ ویا قولنہ ویا یوزنہ
اکنہ برلہ دوتریب تخان چقد قدرہ اوزرینہ چوید
سوررلر رنگی اشیل اولور
گدانا - کسی را گفتن تا بدست سوزنہا زدہ نیل ریزد
گدہا - خرو دراز گوش وخرسفید را گورہ و
گوژرہ الحمار اشک
گدہی پر سوار کرنا - بر خر نشاندن وشہر
گردان کردن التشہیر شہر تلواتیمک
گدہی والا - خربندہ والحمار اشکچی قاترجی
گدہی - مادہ خر الاتان دیشی حمار قانجق اشک
گدہی کا بچہ - بچہ خر الجحش اشک صپاسی
گدی - تشکہ وتشکہ [illegible] الکرسف شول پنبوق یا بز
پارہ سی کہ عورتلر وقت حیضدہ فرجلرینہ طوتونورلر
گدی - انچہ تہ کردہ بر زخم بندند الرفادۃ پارہ
اوستنہ قودقلری خرقہ
گدی - پس سر [illegible] القفا انسہ
گڈبڈ - درہم آمیختہ شدن چیزہا گنجت الاختلاط قارشمق
گڈریا - شبان الراعی چوبان
گڈی - دستہ ترہ الوزم والوزیم سبزوات باغی
گذاریکی ناؤ - کشتی گذر

گذار کی ناو — کشتی گزار معبر اوزرندن عبور ایتدکلری
تختہ کوپری گبی وکمی گبی
گر — قاعدہ
گران — گران بہا غالی بہالی
گرانا — ریختن الصب صودکمک
گرانی — بوز سنگینی اغرلق
گرانی خواب کی — فرنجک و سکاچہ الکابوس اغربصمہ
گرپڑنا — تباہ شدن افتادن زہیدن یقلمق
گرپڑنا — فتادن زہیدن فروافتادن
السقط دوشمک
گرتا پڑتا — افتان وخیزان وسرکرچ پرکن
وسرکند و پرکند دوشہ قالقہ گتمک
گرجا — کلیسا البیعۃ نصاری کلیساسی
گرجنا — خروشیدن تندر الرعد گوک گورلمک
گرچہ بورجق — دانہ ایست مانند ماش کہ
بردل وملک باشد
گرداگرد — دریوا س الحول والحوال والحوالیۃ
چورہ دائرہ دار چپ چورہ
گرد آوری — سرآوری غنچہ گرد آوری کردن
وغنچہ شدن گرد شدن یوغورمق و برکدرمک
وطوب ایتمک
گرداگرد منہہ کا — بتفوز و فوز و فوزہ و گپ
گرداناق — گردن بند
گرد باد — قاصر غہ دولہ گبی
گردک اوی — حجلہ زفافخانہ گردک گبی

گردن — العنق بیون
گردن توڑنا — گردن شکستن الوقص بوینی صیمق
گردنکش — زوربہ سخت لگام گبی
گردن کی گرہ — توقادو یومرق
گردنی مارنا — سیلی زدن الصفع سلاورمق
گردہ — الکلوۃ بوکرک کلیہ گبی
گرز — لت وگوپال وکخت الدبوس دمرچوماق
گرفتار — بشار المفتون فتنہ یہ دوشمش
گرکلو — لازمہ ضروریہ وحوایج اندربایست گی
گرک ولمق — لازم شدن لزوم گبی
گرکلی — ولازبلی اولمق میواد گبی میبایدمعنا
گرگابی — گرگا وبر نوع ایاق قابیدر
گرگٹ — آفتاب پرست الحربا بربوک کلر
وقیا کلری
گرم پانی — آب گرم الحمیم اصی صو
گرم مصالحہ — دیگ افزار و دیگ اوزار
بوئی افزار وافزار الابزار
گرم ہونا — تفسیدن و تفتن قزمق داصنمق
اصی اولمق
گرمی — ضد سردی الحر تمتز تابستان باشد
یاز موسمی معناسنہ السخن اسی السخونۃ السخنۃ
اسیلک و قزغنلق
گرمی سے مدہوش ہونا — تباسیدن
حرارت تاثیر بلیہ بایلمق وکندیدن گچمک
گرنا — دوشمک

گرنا منصب و رقوت سے - زبهیدن دوشمک

گرنمک - حادثہ تمسی مقدمہ سید ریپورگبی

گرو - طوتو

گروی وگیروی - علت سرخ الارقان شول

آفتہ دیرلرکہ اکینہ اوروب افسادایدر

گرہ - العقد دوکم معناسنہ وغلہ گرہ سر عصا

وغلچ گرہ محکم کہ کوردوکم دینور

گرہ پڑنا - دوکو ملنمک زحمت گبی

گرہ دینا - گرہ زدن العقد بغلامق دوکو ملک

گرہ کہولنا - گرہ کشادن وواکردن الحل

آچمق چوزمک

گرہلی - گرہدار المعقد دوکو ملی نسنہ

گرری - چرخ چاہ وچرخ دلو ورسن بیچ

البکرۃ قویی مقارہ سی وقیوچرخی

گریبان - بادبان ونوثرہ الجربان یاقہ

گریبان پکڑکے لانا - گریبان گرفتہ آوردن

التلبیب برکمسنہ نک یقاسنہ یاپشوب چکمک

گرینٹ - تیر چرخ دلو المحور بکرہ وچقرق

اوقنا سندغی اغاج ویا تیمور

گریہ - مہرہ کہ دررشتہ کشند الخرزۃ بونجق

گریہ - مہرہ پشت ومازن ومازہ الفقرۃ

اوکرغہ کمیکی فقارۃ گبی

گڑ - شیرۂ نیشکر قوام کردہ

گڑانا - فشردن فشاردن الرکز سونگو بی یرہ

صانجمق وباتورمق وددورتمک

گڑبڑ - شیبان الخلط قارشمش نسنہ

گڑپنکہہ - سیمرغ عنقاقوشی

گڑگڑانا - زاری کردن ولجاجت کردن

وستیهیدن ونیایش الالحاف الحاح وابرام

ایتمک التضرع زارلق ایتمک

گرگرانا - القرقرۃ قاارن قورلدایوب اوتمک

گڑنا - فرورفتن سرتیز چیز درزیر صانجلمق

گڑنا - جائے گرفتن چیزے دردل بر

سوزی خاطرہ طوتمق

گڑنا - خارخلیدن ورفتن الشوکۃ دیکن باتمق

گڑوڑنا - گردنائے الدراجۃ اوغلانجقلر

چقرغی کہ انوکلہ یوریک وگرانورلر

گڑونا - خلانیدن الغرز برنسنہ یہ اکنہ

اوبلغامق وباترمق

گڑہ - ذرالقلعۃ طاغ باشندہ اولان

صغنجق محکم برک یر

گڑہا - بغ گو ومغاک گودال وزمین سیلاب

کندہ رالو رکند زیر گو وباران تنوزہ گو

پہلوئے آسیا کہ آب از سوراخ آن بر پرہائے

چرخ آسیا خورد الهوۃ دریک چقوریر

گڑہی - قلعچہ کوچک قلعہ سی

گڑھنا - زرگری کردن زرگری پیشہ آن
خشت را بہ تیشہ ہموار کردن راخشت را تراشیدن
و پیراستن الصوغ قیو مجلق اتیمک النحت
الخشب یونمق
گڑھیا - ناچخ کوچرک سونگو
گڑھیا - مغاک کلان المغارة قیا یا ریغی غار گبی
گڑیا - لعبت وعروسک البنت قوقلو بیک
و کلین او یونی
گز - آرش و رش وجشان گز خیاطہ و بنا
الذراع آرشون
گزرنا - گزشتن العبر گچمک
گزرے حال پر فخر کرنا - کاہ کہنہ وکاہ پارینہ
بباد دادن التفاخر فخرلنمق واولونمو گچمش
خرمن صاوریور دینور
گذرے غم یاد کرنا - اندمہ گچمش غملری تذکر ایتمک
گزک - النقل
گزگت کرنا - گز مر کردن الجرة الذرع اولچمک
گزی - پلاس الکرباس خام کتان بزی
آبہ وجول وپلاز
گزیر - مہتمم مصارف دہ شاید قانونگوے
باشد گزیر گبی
گفتگو مین تیز ہونا - یوزہ یا پشمق ویوزہ آتلمق
گگری - سبو و سبوچہ الجرة خزفدن اولان

دستی و برداق
گکلیک - مرغ آتشخوار
گل - القراط فتیل اجندان یانمش یر
گل - الکی الکیة آدمہ وطوارہ ایتدکلری داغ
گل - بترکی گل سرشوی زنان سرشوی گبی
گلا - گلو الحلقوم بوغاز حنجرہ گبی
گلا - آوند پیشہ وران کہ بہاے اجناس دران
کنند بفارسی دخل
گلاب - گل سرخ و گل حمرا و گل احمر و گل گلاب
الحوجمة قیزل گل الورد گل کہ مشہور چچک در
گلا آیا ہوا آدمی - گوشک بوغازی دوشمش کمسنہ
گلاب - ماء الورد
گلاب پاش - گلاب زن
گلاب چھڑکنا - گلاب زدن وافشاندن
وانداختن و پاشیدن الرش صوصاچمق
گلاب نکالنا - گلاب کشیدن و گرفتن و بستن
التقطیر طامزرمق
گلابی - سرخ نیم رنگ وچہرہ الوردة
گل رنگلو اولمق
گلابی - گلاب افشان
گلابی - نام شیرینی کہ اکثر برگ گل دران کنند
گلابی جاڑا - سیرون ترکیدہ سیرون اعتدال
قریب بردو تہ دینور

گلا پڑنا - گلو گرفتن و حلق افتادن البحة بوغاز قسلمق

گلا پکڑنا - گلوی کسی گرفتن بوغازی طوتمق

گلا پکڑنا - تنگ کردن کسے را التضیق طارلق ویرمک

گلا پکڑنا - گلو گرفتن اکشی یا آچی نسنه سی یا مازو دادیله بوغازی طوتمق

گلا دبانا - خبک و خفه کردن گلو فشردن و گلو گرفتن و خبه کیسه نک بوغازی طوتمق

گلا کرنا - بناگوش کردن و کام بر داشتن و کام برگرفتن الدغر طماق آچمق

گلا گھونٹنا - خفه و خبک و خبه کردن گلو فشردن الخنق بوغمق

گلا گھٹنا - گلو فشرده شدن الخنق بوغلمق

گلانا - پختن گوشت و تره وغیره بحدیکه نرم شود الانضاج بر نسنه یی پشورمک

گلانا - گداختن سیم و زر را اسیک الاذابة اریتمک

گلبن - گل اوچاغی و گل آغاجنک دبنه دیرلر

گلبہا - ہر دو کنج دہن الصماغ اغزک

گل پھلی - زا بغروزنبغل ظورت معناسنه وظورت دیرمک مصدر در

گل پھولنا - گل شگفتن طلکسق اشیلری آشکارا اولمق

گل تکیہ - گرد بالش و گرد بالین المخاد یوز

یصد بغی المخدة باش آلتنه دیوز التنه قودقلری یصدق

گلٹی - مُغنده الغُدة بز السلعة اور

گلٹی - با غرہ و گُلن الغدة و الغددة بز و اور

گل چاندنی - گل مہتاب

گلخور - الربقة طوار لغیلد قلری ایپ

گلخیر - و گل خیری و گل خیر و المنثور بر چیچک در که کیچه اولیجق خوش قوقوسی ظاهر اولور گوندز اول قدر قوقماز الخیر و الخیری بر چیچک در صار و اولور و قیزل واق و گوک و بنفشجی

گل داوودی - نام گلے

گلدستہ - ہم گلالہ بدین چم

گلدم - مرغ چمن و مرغ سحر و مرغ بستان و مرغ بہار و مرغ گلشن و ژندخوان و ژندلاف و ژرواف الکعیت بلبل قوشی

گلزار - بُست گللک معناسنه

گل سوا - اور ویومری

گلشات - بدیہه و لطیف و تکلفسز ظہور ایدن جواب

گل شبو - صغر گوزی و صغر یاپادیه

گلقند - گلشکر

گل کرنا - چراغ خاموش کردن و چراغ کشتن و گل کردن الاطفاء سوندرمک

گل کوزہ - گل نسرین گل مشکین سیوتی بہندے

گل کھلنا - گل شگفتن یعنی طلکسق انسنه لری ظاهر اولمق

گل کیس — تاج خروس وبستان افروز ترکیده
میر عاشقان وبستان گوزلی دیلک بورکی وامیره
عاشق وقطیفه خروس ایبکی ومخمور چچکی دینور
گلگلا — خمیر شکر آمیخته که گرد در روغن بریان کنند
گلگونه — وغازه قزلجه معناسنه
گلگیر — گاز موم مقصی وجنبس مقوله سنه دینور
گل لاله — لاله صحرائی ولاله کوهی ولاله دورو
لاله شقایق ولاله دل سوز ولاله دل سوخته ولاله
نعمان خطای اقسام آن الشقر گلنجک چچکی
گل لینا — گل از چراغ گرفتن قرطت السراج
اذا نزعت منه ما احترق
گل میخ — المسمار میخ ویکسری
گلنا — پخته شدن گوشت وغیره النضج پیش
پیشوب کمالن بولمق وات مهرایشمک
گلنا — لاغر شدن زار شدن الذوب الذوبان
گلنار — نام درخت وبار آن ونام رنگی سرخ
گلگون که وشنی نیز خوانند قرمزی رنگ معناسنه
المظ انار الجلنار ارلک نارک چچکی
گلنجک — موش خرما هندیده نیولا دیرلر
راسو گبی
گلنجک چچکی — وآئی چچکی شقایق لاله گبی
گله — مست الشکوة والشکوی شکایت ایتمک
گلهری — موشک پران موش خرما الفارة النخل

گلهی — مقدم کشتی القید وم هرنسته نک اوگی
گلی — بزداغ المصقلة صیقل ایده جک آلت
گلی — الغلنة چالک
گلی — کو وکوچه تنگنائی کوچه تنک باشد الزقاق
سوقاق وکوشه باشی
گلے پڑنا — برگردن افتادن التعلیق بالعنق
یعنے برکیمسه نک بوینینه دوشمک
گلے تک بھرنا — تا گلو پر کردن آوند یعنی قابنه
بوینیو وارنجه طولدرمق
گلی ڈنڈا — گلی را دوله ودواله وغوک چوب
وبله خوانند ودراز را چفته گویند وهردرا چالیک
ولاوه وادا الله دیمین وکال جنبه بازی چالیک
القاة چلک که بیوکنه چوماق وکوچکنه چلیک دینور
گلے لگانا — برگردن بستن افگندن برگلو
بستن زورلن هرنسته کیمسه یه ویرک
گلے لگنا — دست در گردن یکدیگر آوردن
المعانقة اللدین بری برینک بوینینه طولایوب
گل هونا — گل شدن الانطفاء سونمک
گلین اویونی — عروسک گبی گڑیونکا کهیل
گلین صاچی — افتیمون گبی بزنباتدر
گلین کوبکی اویونی — بازی دختران گڈا گڑیا کا کهیل
گم — یافه ویاوه ووید التضیع ضائع ایتمک
گمان — پندار الظن صانمق

گمان سے دریافت کرنا - پیجش و پیخستہ و پیجیست
گمان ایتمک و صانمق
گمراہ - واے یاوگیان گمراہان الضال آزیجی
گنّا - نالی و نیشکر و خوز القصب شکر قامشینہ قصب السکر دیرلر
گنا - شمار کردن شمردن العد صایمق حصاو عدد کیے
گناہ - بزہ و مانید الذنب صوچ و گناہ
گناہ رکھنا - گناہ نہادن و بستن و افگندن
التجنی کشی یہ ایتمدیکی گناہی دیو اسناد ایتمک
گناہ کرنا - گناہ کردن و ورزیدن الجنایہ صوچ
و گناہ الجانی جنایت ایدیجی
گناہ گار - بزہ کار الاثم گناہ اثم الرجل فہو اثیم و اثوم
گناہ گار ہونا - گناہ گار شدن الاجرام صوچلو
الاثم گناہ ایتمک
گبند - شنب گوراب گورابہ گنبد سر قبر قبہ معناسنہ
گنتی - شمار العدید صایش عدد و عدید کیے
گنجا - کل و کچل الاقرع باشی کل اولان
گنجی - قرعا باشی کل اولان دشی
گنجان - گشن
گنج قارون - گنج روان
گند - بوئی بد النتن رایحہ کریہہ النتانہ چرکین قوقمق
گندا انڈا - گندہ و لغ و بلغدہ المرق ایکدین معناسنہ
گندنا - زبودہ الکراث گندنہ اوتی
گندہ بغل - الصنان قولتق قوقسی

گندہ بہار - باران سرما الشتوی قیشہ نسبت
اولان نسنہ الشتوۃ قیش اولمق و صنغوق اولمق
و قیلق اولمق
گندہ - صیق و قالین و بیک و قوی نسبت معناسنہ
و تفہ لوچہ پارچہ گندہ
گندہ بہروزہ - بارزد و بیرزد ترکیدہ
قاصنی و طنہ چادرکی دینور
گندہ دہن - بیاستو و سنگنج الابخر اغزی
قوقرکشی
گندہک - گوگرد الکبریت گوگرد چیوق
گوگردی ابوسیدر
گندہی - بوفروش و عطر فروش العطر
ایو قوخلو نسنہ و عطرصتان کسنہ یہ عطار دیرلر
گندی - دشنام باشد کنیزگان را الدفار
چرکین قوقلو عورت
گندی - زنیکہ پلید باشد القاذر ضد النظافہ
آری سزلق
گنڈا - رشتہ تب
گنڈلا - شکلی از احاطہ خط منحنی کہ سطحی پیدا
شود الدائرۃ مدور چیز سے
گنڈلی - حلقہ مار الثنی ہر نسنہ نک دورہ کے
و بوکلمی و طاغ قسق طاریری
گنڈلی مار - حلقہ زدن مار التلویۃ اگکوورمک

گنگا - دریاے گنگ وغیرہ وم

گنا - صایق

گنہگار - گناہگار الجرم صوچلو کمسنہ

گوانر - نکلچہ وروستائی البدوی بریہ قلقی

گواہ - گوا گوہ بترکی تانوق البینۃ حجت وبرہان

گواہ کرنا - گواہ کردن وگرفتن وکشیدن آوردن

گواہ طوتمق

گواہی - الشہادۃ شول خبر کہ قاطع اولہ

گواہی دینا - گواہی دادن شہادت ویرک

گوبر - سرگین گاو تاپال الخثی صغر ترسی

گوبر کرنا - سرگین کردن الخثی صغر ترسلمک

گوبک - ناف

گوپہن - دست سنگ ودستاسنگ وفلاخان

وفلاخن وپلخم وپلخمان فلاسنگ پلخم وغوت و

سنگ فلاخن راصحیح خواستند القذافۃ صپان

گوتورنک - والیتمک آپارمق بردن

گوٹ - مہرہ نرد الفص یوزک قاشی و

نرد مہرہ لری

گوٹ - دانگانہ ودیہ وآوازہ خوردیکہ در سیر

برند وانچہ در ہندی ہند کلیا مشہور است توڑی و

توشی خوانند

گوٹ ع - شل ترکیدہ گل شفتالو دیرلر

گوٹ مارنا - لت کردن وزدن بترکی دومہ

ع بدست نازکی بلکین / کردہ میان کفش نغز مہ

وطولہ پانسہ راگویند

گوٹ مارکر بیٹھنا - کمند کردن

گوٹ مرنا - لت خوردن نیدی واوست اولدو

طرف غالبہ ونیلدی والتی اولد وطرف مغلوبہ دیرلر

گوچ - حتیپن دشوار بترکی

گوچ یتمک - والدن گتمک توانستن یارستن

گودا - مغز ہرچیز المخ ایلک

گودنا - آزردن وآجیدن وآژندن الغرز

بیرنسنہ یہ اگنہ او یلغامق وباترمق گوزہ مک معناسنہ

گودا نکالنا - مغز برآوردن النقی کمک دن

ایلک چیقارمق

گودی - کنار وآغوش بترکی قوجاق و

در آغوش گرفتن و در بغل گرفتن دستہا راکشادہ

کردہ و در بر گرفتن بسینہ منضم ساختن و در

کنار گرفتن بالاے ران ہا نشاندہ منضم ساختن

واگر نشستہ کسے را در بغل گیرند گویند فلانی

را در بغل گرفت نہ در کنار گرفت الحضن قوجقلمق

گودی میں لینا - در کنار گرفتن وکشیدن الاحتضان

الن بوغنہ اردب قوجمق

گوڑ - لاس وبنیک

گوڑی - رنگ وکپنگ وژند وژندہ کول و

خستانہ الدلق الخرقہ

گور - خاک وتربت الجدث مقبرہ

گورا — انکه رنگش سفید بسرخی زند الاصبح الوان احمر رنگ گبی
گوراپن — رنگ سفید سرخی آمیخته الصباحة
گوزل یوزلو اولمق
گورب گوز دیجی — نگهبان بان گبی
گورخر — قولان
گوررگ — سو بیله رگ دیده و دانست شول گبی
وگورمک وبیلمک
گورکن — حفار القبر قبر قازیجی کمسنه
گورغریبان — زمین پاره که برای دفن
مسافران وغیره وقف کنند
گورکهه دهندها — بازی بچگان مشهور
گورکهودنا — گورکندن حفر القبر المیت اولمک
تربتی قازمق
گورکهودنا — کشادن وشگافتن وکندیدن
خاک مدفون النبش کفن صویمق وبراوزتلو مدفون
نسنه‌یی آچمق
گوک گورلک — آواز کردن برق
گورلک — غرنبیدن گوک گورلسی گبی
گورمک — دیدن
گورن — مقل ازرق صمغ مدرکلکل گبی
گوره — شمید گبی بیهوش و تنفر وبیم زده معناسنه
گوره کن — حادید البصر اولان کیمسنه بتیده گبی
گوره لک — واورنگ نمونه گبی

گوڑ — یا الرجل ایاق
گوڑا — شکیل وچدار اشکال ایاق باغی و
آت کوستکی المربط بغلایجق نسنه
گوڑنا — شیار کردن وشیاریدن و شومیزیدن
وشدیار کردن وشدیار وشدکار وشومیز
کرده زمین شیار کرده که ترکیده فلحان و چک
دینور الکراب ترلاسو کمک و ترلایی سورمک و اطلس الملک
گوز — چشم و فصل خزان وخریف
گوزآچوب یومنجه — طرفة العین چشم زدن
گوزا وحیله باقمق — آغول کن انکهیون دیکهنا
گوزایریمی — مقدار مدالبصر میل
گوزباغجی — شعبده باز و حیله باز سیین گبی
گوزباغجیلق — شعبده تنبل گبی
گوزباغلمه — چشم بند گبی آنکهه مچول
گوزبکی — انسان العین کاک گبی
گوزبونجغی — مهره چشم زخم خرتک گبی
گوزتمک — وگویک تربص و انتظار پرمز گبی
گوزدگمک — و نظر دکمک چشم زخم چشم زخم گبی
گوزطارلغی — چشم سوزن گرسنه چشم و آج
گوزلی تیز
گوزقپاغی — بام چشم جفن گبی پپوٹا
گوزگو — آئینه
گوزلک — عینک چشمک گبی

گوزلمه — وگل ابصدی و بورک نان ه گوشت
انکگر پیخته سکار گبی
گوزه لک — وکیشا قلق و هرزه گو بلق کلکل گبی
گوزه نک — ونگنده لکو دیش دیش الیک
سوزان زدن آتریدن گبی
گوسترشلی اولمق — وباقشق اولمق موزون شدن
اندام معناسنه همنام گبی
گوسترک — نمودن
گوشت — بتر کی ایت لغیچه لفیچ پارچه گوشت
بی استخوان سکار و گوشتیکه براکگروز غال پرتند
گوزلمه وگل ابصدی معناسنه وشهلمه گوشت
بسیار چرب سموز و یاغلی ات معناسنه بهار خوش
نمک سود خشک کرده پاصدرمه معناسنه تباهیچه
وتماهیچه گوشت بخته ونرم ونازک اللحمات
گوشک — ست بستار گبی
گوشمال — قولق بورمق گوش پیچ گبی
گوشواره — داچک کوپه معناسنه در
گوشه — وبیغوله وکنج وفراالزویة والزاویة بوجاق
گوشیوب طوتمز — ڈهیلا هوکر پکڑتا نهین فالج گبی
گوفا — گویه المغارة قیا یاریغی غار گبی
گوکهرو — خارسه گوشه وسیالخ وخسک انچه در
گزرگاه دشمن انداز ند جسمی الحسکیة دمر دکنی
اوج گوشه لو دیکن بونک مثالی دمردن ایدرلر
اوچ گوشه لو بترق دیرلر الات حربدند خیره قمیره
گوکس — سینه
گوکسلک — سینه بند زنان وبچگان بربند گبی
گوک قندل — گلت گبی مست طافح مجلین
سرخوش که باشدن قره دخی دینور
گوک — آسمان وکبود ازرق گبی
گوک صوصام — سوسن آسمان گون فیل گوش گبی
گوکل — صمغ درختی است المقل نباتدن برونده
گوکل دوزمک — واگر نمک نمش گرداگبی غشیان
معناسنه جی متلانا
گوکل طوردی — وبوجک ایک قوردنه دینور بیلک گبی
گول — غلطان لنبه الدوریومروفسنه د گرمی
گولا — گلوله توپ لشکنجیر وکوشکنجیر یواری و
یومق وطوپ پک یوالق طوپ که چوجقلر انکله
ملاعبه ایدرلر البندقه کمان گره طاشی وکچرک
مدور طاشس
گول خیمه — شش خان التی پارچه دن دیکلمش
قبه چادره دینور
گولر — انجیر آدم الجمیز انجیره بگزر بر یمشدر
گولک — غولک وغلک وغله دان اقچه قمبره سی
گولنداز — توپچی
گولکن — خندان گبی زیاده گولیجی
گولی — گلوله تفنگ گروهه تفک قرشونی

گولی ۔ تخم دراز غلہ نہادن شکیتہ بانجنہ وانبار
طپراقدن یا پیلانہ پتک و صریون دیرلر
گولی مارنا ۔ گلولہ تفنگ انداختن تفک آتمق
گومش قیرہ سی ۔ چاندی کے گھونگر ہرا گبی
گومش قویرق ۔ وآق قویرق قسم از کبوتر
مہدم گبی
گومشلی بوجک ۔ کرمی است سبز گاوزرین گبی
گون ۔ خرجین و جوال العدل یوکدنکی الجوالق
جوال قابی الغرارۃ الولیجۃ جوال
گون ۔ درخت کتیرا قتاد گبی
گون ۔ روز باشد
گون آشوری طوتن اسمہ ۔ روز افکن حمامی گبی
گوندز ۔ روز و نہار
گونہ ۔ پروازہ گاور لرک دو گونک اسمیدر
گوندرمک ۔ فرستادن
گوندری ۔ ومردی اغاجی چوب کشتی راندنا
خلہ چوب گبی
گونج ۔ نوفت پژواک الصدا ریانقو
گونجنی ۔ توتۃ الشعیرۃ اربہ جق وایت دیرسکے
گوند ۔ کوچ وازدی وشلم وانہ دو وشرد
صمغ انبہ را ورینر خوانند الصمغ اغاج یوصی
گوندلا ۔ لخ بردی وقوغہ لق معناسنہ
گوند ہنا ۔ سرشتن آرد آغاردن آغاریدن

شیبانیدن وشیبیدن لازم العجن خمیر یوغرمق
گوند ہنا ۔ موسے را بافتن الضفر ساچ اینلوجہ
اورمک وطقومق الضفیرا ورلمش صاچ وایپ
گونڈا ۔ آغل وآغال الحظیرۃ دوہ وقیون آغلی
گونگا ۔ گنگ ولال وسرمہ خوردن وسرمہ
بگلو کشیدن مصدر الاخرس الابکم دسوز طوغمن کشے
گونش ۔ آفتاب آفت گبی
گونش دارسیی ۔ وقونش دارسیی ماش
ہندی حب القلب معناسنہ قلت گبی
گون طوغریسی ۔ شرقی ہوا باد ہرات گبی
گونلک ۔ آفتابگیر شمیہ پرچمہ دخی دیرلر چتر گبی
گونی ۔ جائیکہ ہمیشہ آفتاب درانجا تابد قوزی
وقوئتی جائیکہ ہرگز آفتاب درانجا نرسد نسا گبی
گونیہ ۔ گونیا آلہ معماران کہ درستی بنا بدان
دریابند
گوہ ۔ سوسمار وسوس بترکی کلاس و
ماتورنک الضب کلر
گوہ ۔ گہ الخر الخراۃ سچق الغائط نجس بوق معناسنہ
گویا ۔ رامشگر رامشگری ورامشین و
سرودگو ونغمہ سرا وخنیاگر وسرود سرا المغنی
ترنماتلہ رفع صوت ایدن کشی ترکی چالیجی معناسنہ
گویا ۔ ترزبان الناطق سویلیجی
گویاکہ ۔ گوی وگوئیا وہمانا تکلم ونیچہ معناسنہ وصائی

گوئیان - دوستلو قاریلر

گوئیگو - داماد شنه گبی

گہات - نخچیر و نخچیرگاه کمینگاه الکمین بلو بزر وکزلویر و پصو و پصویری

گہاتا - برسری و سرچکادی القطب باشس معناسنه

گہات مین بیٹہنا - کمین کردن و کمین نشستن الاکتمان کمینه لتمک

گہات - آبشخور المنهل صواد و صولاق

گہات - گزرگاه آب فرزه المعبر ایمان

گہاتا - زیان الخسارة زیان کارلق

گہاٹا - اشکاب اشکینه و آبشجوار پیچوریاسی

گہاٹ تولنا - کم سختن الاخسار نقص ایتمک التخسیر نقصان ایلمک

گہاٹی - دَرّه کوه و تنگ دَرِ غاله راه میان کوه الشعب العقبه الثنیة در بند و درو نز معناسنه داکی طاغ اراسنده اولان اچقلق

گہار - چریک الحابة شول آتلر که یر شدرمق ایچون بر طرفدن جمع اولمش اوله

گہاگ - مرد کہن سال تجربه کار الحنکة تجربه لو کسه

گہال میل - چیزیرا در چیزے آمیختن الخلط قرشدرمق قارشدرمق

گہانجہی - جو مانا ورم پلک چشم گوز اوجیله اریپه گبی بر شیشنک ولور

گہانس - گیاه الکلا ریاشل اوت و گیاه خشک باشد التبن صمان

گہانی - کراوشس و چرخ روغنگری یاغجی منکنه سی معناسنه

گہاو - زخم و ریش و خستگی الکلم الجراحة یاره

گہائل - فکار و خسته و زخمی و زخمدار و زخم خورده الجریح یاره لو مجروح گبی

گہائل کرنا - خسته کردن و زخم زدن التکلیم التجریح مجروح ایتمک

گہائل ہونا - خسته شدن و زخم رسیدن و زخم خوردن مجروح اولمق

گہائی - کشادگی میان دو انگشت الفوت ایکی پارمق اراسنده غی فرجه

گہبرا کر بہاگنا - کالیدن و گالیدن پریشان اولوب قاچمق

گہبرانا - سراسیمه و دست و پاچه شدن الاضطراب پریشان اولمق طارلمق

گہٹا - بینه و شوخ المجل نصرانمه و نصرات

گہٹا - نشان سجده بر پیشانی

گہٹا - ابری سیاه المکفهر شول قره غلیظ بلوطکه بری بری اوستنه یغلمش اوله

گھٹاٹوپ - جُلیل وشادونی گھوارہ پوش بچگان پردہ ستارہ معناسنہ

گھٹانا - کاستن کاہیدن لازم و متعدی النقص اکسلک اکسلتک معناسنہ

گھٹنیوں چلنا - غیژیدن وغژیدن و لوکو لوکان ولوکیدن مصدر الزحاف کوت اوزرہ سرونہ رک وایلکلیہ رک یورومک

گھٹی - زرقہ مستعمل

گھچ پچ - دراوردہ الرکم جمع ایتمک و بری بری اوستنہ قات قات یغلش نسنہ

گھر - خانہ وسرائے بترکی اوتاغ وآی و خانہ شب ماندن راشبستان وکاشانہ خانۂ کوچک وکدہ وکہنی بوئیوتگہ الدار او واوطہ

گہرا - تنگ دار وژرف وغش العمیق دریک

گہرا پانی - آب سیہ العماقہ درینلک واراقلق

گہرازخم - زخم تیز

گہراکوا - چاہ مغ وکرود

گہرانگنا - رسیدن جان درگلو الغرغرہ جان بوغازہ گلوب تردد ایتمک

گہرانا - خاندان وخانوادہ ودودمان ودودہ وتبار شول بولکنہ دیرلرکہ انساب الرجال اکابر مشہر کوچکتہ بوئی دیرلر

گہرانے کی خلاف - خلاف دودمانش خلاف خاندان

گہراؤ - تنگ القعر چقور یرلرک درنگلگی

گہر بیٹھہ جانا - خانہ نشستن او یقلق

گہر جہکنی - خانہ گرد وخانہ پیما الرادو الرؤد گیج عورت

گہر کا اسباب - رخت خانہ وکالائے خانہ القشر قماش البیت الاثاث او اثواب متاع البیت معناسنہ

گہریا - بوتہ البوتقہ پوتہ کہ قیوجیلر ایچتہ گموش والتون اریترلر

گہریلو - خانگی الداجن اوی اوکرنمش طوار

گہڑا - کلیزہ وگرہ الجرۃ صودستی و برداق

گہڑ دوڑ - تگرو ودوانیدن اسپان الل اباق اوکرد وشمک وسکرو شمک ارالرندہ قوقلری اوجہ

گہڑ گہڑاہٹ - غریو آسیا جیغلتی وشماطہ

گہڑنا - زرگری کردن الصوغ قیوجلق

گہڑی - وقت وساعت وتسو بارتی یکی گہنتہ الساعت

گہڑیال - دراوکریال تختہ ہفت جوش باشد کہ بر ساعت زنند الجرس شول چاک کہ قیوجیلر طوارلری بونہ اصارلر

گہس آنا - بی اذن بخانہ کسے درآمدن

گہستا - سخت سانام داوکشتی باشد الصدمۃ طوقوشمق

گھس پڑنا - بی اندیشه در چیزے درآمدن
الاقتحام شدتله دخول ایتمک
گھسنا - فرو رفتن پا در زمین نرم و خزیدن
السوخ باتمق
گھسنا - سودن فرسودن بساله کردن سودن
وصلایه کردن السحق دوکمک و ازمک
گھسنا - در جائے تنگ درآمدن الولوج گیرمک
گھیارا - گیاه فروش العلاّف علف صاتجی
گھسیٹن - نشان کشیدن چیزے بر روئے
زمین السحب چکمک
گھسیٹنا - کشیدن الجر چکمک
گھسیڑنا - سپوختن الایلاج دورتمک صانجمق
وطیقمق
گھگھی بند ہو جانا - دم از گریه گرفتن
گھلنا - سوده شدن در آب اریمک معناسنه
گھمنڈ - گردنکشی و ہنگ الکبرا اولوق و بیوکلک
گھمنی - دوران سر و سرگرداو سرگیجه و سرگجش
الدوّار باش چورنمک و باش دونمک
گھن - شپشه و اشپشه و سبوسه و مولنجه و
گھن السوس بغدائی واریه بتی و بونلره
بکزر نسنه یه دوشن قورت و کوه دیدکلری
بوجک که بوکه دوشر
گھن - آفتاب گرفتگی و ماهتاب گرفتگی

الخسوف آی طوتلمق الکسوف گون طوتلمق
گھن - آزیغ و آریغ الکراه اکراه ایتمک
گھن - پتک و چکش و خایسک ہتوڑا
المطرقه چکوج
گھنا - شپشه افتادن السوس اربه بغدای
واکا بکزر نسنه یه بت دوشمک
گھنا - باغ درہم درختان الغلیاء برینه
گیرمش سق اغاجلر
گھنا - زیور الحلی بزک انچه در دست کنند
دستینه و دست برنجن القلب بلازک سوارکی
وانچه در گوش کنند گوشواره القرط کوپه
الشنف شلقم کوپه وانچه بر بازو بندند بازو بند
گویند الدبلج الدملوج بازو بند وانچه بر ساعد
بندند دستبند وانچه در پا کنند پا برنجن الخلخال
لکوشدن و پا آلتوندن حلقه در که عورتلر ساقلرینه
وقارلر بعضے پرده منگل دیرلر وانچه در گردن
کنند القلادة بوینه طاقدقلری بوغمق
وانچه در انگشتان دست کنند کچه الخاتم یوزک
نه دن اولور ویوزک دوزن کیمسه یه خاتمی
دیرلر وانچه در انگشتان پا کنند انگشترپا الفتخة
قاشی اولمیان حلقه یوزک و خاتم کبیره زیور
اسپ را بفارسی ہیراگویند
گھنٹا - درای الجرس چاک

گھنٹی - زنگله و زنگوله و زنخ صدای جرس
الجلجل جرس و چاک
گھنڈی - بندمه و بندیمه و جوساک و گوی
گریبان و گوی پیراهن و گوی انگل و گوی انگله
و تکمه و کوپک و گوگ الزر کوملک و کمه سی و
قفتان دوکمه سی
گھنڈی لگانا - تکمه کردن و بستن و نهادن
الزر دوکمه ایلکلک
گھن کھاتا - آزیغ کردن التقذر اسکراه ایتمک
گھنگھچی - چشم خروس
گھنگرالی بال - غف الجعد تو یرجق اولان صاچ
گھنگرو - زنگله بیوک چکراغی
گھنی ہوئی لکڑی - نشاره اغاج تلاشی و
چورمش اودن
گھنی داڑھی - کور وصیق و اوزون قیاصقال
دینور و اولیسی صقاللو یه تخته صقال دینور بلکه
گھوا - چیزے که بر سرنی مانند پنبه باشد
ریش القصب که قامش باشنه دن چیقر
گھوارہ پوش - شادونی بشک اورتوسی
گھور - خوشه خرما که کونک و فرشنگ و شغشه باشد
و خوشه انگور که بیرنغ باشد العذق خرما سلقمی العنقود
اوزم سلقمی
گھوڑا - شنگه و کلجان و شلنه و شلغمة السباطة

سو پرندیلک و قشقیلیق و کبره لک
گھورنا - بچشم کردن و چشم نمودن و نهور
الحلاق قیه قیه بقمق
گھوڑا - اسپ طیارات معناسنه و توسن
سرکش اسپ صحراغان آت و طاقی یک چشم سیاه
و یک کبود اسپ و چپه دم یک جانب دمش خمیده
باشد و جفته زن بهر دو پالکد زند و حموش و
بدرکاب برنشستن ندهد و چراغیا و چراغیا یه
دو دست برداشته بهر دو بایستد و شبدیز
و شبرنگ بسیار سیاه و هیکر و سمند سرخ تیز سیاهی
زند گلگون میان کمیت و اشقر سمند و نیله خنگ
رنگش میان سیاهی و سبزی باشد و چپار
نقطه هائے سفید بارنگ دیگر دارد و گهگیر
تن بسواری ندهد و بور سرخ رنگ و یوز نیله
بسفیدی زند و جلد و تند و تیز و کودن کند باشد
اشکیل و اشکل دست راست و پائی چپش سفید
و ابرش سرخ و سفید درهم آمیخته و هم نقطه
مخالف رنگ دارد و بارگی پالانی و تگاور و
خنگ سفید موئے و رخش سرخ و سفید درهم
آمیخته و بعضے گویند رنگ میان سیاه و بور
و رہ انجام گرنگ اسپ آل که سرخ رنگ باشد
و گهر کمیت و نوند اسپ و استر تیز رو و هیون
یکران سرنگ یال و دم سفید جز بور شکم و روئے

ہر دو پائے سفید و یدنج خنک سفید موئے
و ہدنگ و جرمہ و ہیدخ و بیدخ جہندہ تیز
و تند و یراغ قابل ایلغار و بہار اصیل کہ
برائے نتاج سر دہند و شو سیار و سوبا
فرس و اسپ و سیس جلد و جت و خیز و
و کرن و کرون میان زرد و بور و کلوس
چشم و روئے و پوز سفید گیک آبی رنگ و
یا قجی مجنس الخیل آت و خش مرض دست پائے
و خرکہ بدان لنگ کند ستام ساخت براق
زین اسپ مطلقاً و شکیل چدار پائے اسپ
و استر خردگاہ بندگاہ سر دست و پای اسپ
و استر و خرکہ چدار و نجا و بران نہند القلو
یوند قلونی مہر معناسنہ در دیشی سنہ قلوۃ دیرلر
گھوڑا بندوق کا - ماشہ سڈاسی و ہم
توتہ بندوق
گھوڑا تیز کرنا - اسپ را دوانیدن و
اسپ تاختن و جلو العدو یلک وسکرتمک
آتہ قوشارمق
گھوڑا دینا - کشیدن النزا قصراغنہ الیغر چکمک
گھوڑا سیکھا ہوا - یراغ
گھوڑا ہانکنا - پاشنہ کردن وزدن
گھوڑی - اسپ مادہ و اسپ مادیان الحجر
دیشی آت قصراغ معناسنہ

گھوڑی کا چور - آت اوغروسی
گھور کا بچہ - کرّہ
گھولنا - چیزی را در آب مانندان در آمیختن
و سودن الموث والموثان آتمکی صویہ اصلتمق
الدوف صویہ اصلامق و سحق ایتمک و ازمک
گھولنا - بست یشورانیدن اللت قارمق
الجدح برنسنہ یی اخر شیلہ قر شدر مق سورلق گبی
گھونٹ - دم آب بتر کی قرت دم و ہفت
و ہنگ الجرعۃ بر یودم صو
گھونٹ گھونٹ پینا - جرعہ جرعہ کشیدن
التجرع صویی صورہ صورہ ایچمک
گھونٹنا - مہرہ کشیدن و کردن الترزیز
کاغذ و غیرہ نشانی علامت ایتمک ایچک و
سورمک معناسنہ
گھونٹنا - سائیدن دوا و غیرہ السحق
دوگمک و ازمک
گھونس - خر موش ترکیدہ جار دین دیو
گھونسا - مُشت و اُو اللکز مشتلہ کوکسین
اورمق یومرق و توقاد معناسنہ
گھونسا مارنا - مُشت زدن و نہادن و
کوفتن اللکز مشتلہ کوکسین اورمق یومرق اورمق
توقاد اورمق
گھونسلا - آشیانہ و تگند و شکیند و لانہ و تیغال

وتیخال الوکر العش قوشش یواسی
گهونسلا بنانا - آشیان بستن وگزاشتن و
چیدن ونهادن گرفتن ساختن کردن التعشیش
قوشش یووه طوتمق
گهونسلا نوچنا - آشیانه ویران کردن برداشتن
وانداختن التخریب خراب ایتمک یقلمق
گهونگروالی بال - مرغول وغفت ومرغوله
القطط قویرجق صاچ
گهونگا - صدف پیچاک
گهونگهٹ - پردهٔ زنبوری النقاب البرقع پچه
گهینپا - یکف یا انگشتان بر هم زدن آشوب
کردن وآشوریدن وآشوبیدن الخلط قرشدرمق
گهیرا - الحکم وچنبر ودائره ودائره خانه
ازاره باشد چوره معناسنه
گهیرلینا - درمیان گرفتن وگرد گرفتن المحاصر
احاطه ایتمک وطارلق ویرمک چویرمک
گهی کا برتن - جگیجه یاغ قابی
گهینتا - بچهٔ خوک الخنوص خنزیرانکی
گهینچ - گردن العنق بیون
گهی - روغن گاو وروغن بز وروغن میش
وروغن گاومیش ومشیار روغن گوسفند السمن یاغ
گهی والا - روغن فروش یاغ صاتجی
گیا - سبهر البقر صغر

گیجبر - روان رارخم وکیخ وکیغ وچرک چشم
وانچه روان نشود آن ریخ وثخر فک الرمص الغمص
گوز بکارنده اولان اریک چپق وچپاق
گیجه یاصقنی - شب خون شب تاز گیجه
گیجه لک - انچه وقت خواب بر سر پوشند شب
پوشش گیجه شاید بهندی کنٹوپ باشد
گیجه یاریسی - ناف شب
گیدڑ - شغال وتوره السرحوب چقال
گیردک - زفافخانه حجله برورگیه
گیرو - گل ارمنی المغرة اشوکه قزل بالچق و
گیروا - جامه گیرو زیده اشوده بویانمش اوربا
گیروزهوایتمک - ونازونشاطله صالنمق
وبالبلغه سوئمک بسیرومهمانی وضیافت رفتن بدن
گیرولک - وآلیقومق مانع شدن بازداشتن اکی
گیرولمه - الیقومه واویالندرمنع وتعویق
بررکم گیه
گیٹرا - گدارہ وپرواروهرس سقف خانه
اوزتدکلری تخته لر
گیک - وصغن بقرالوحش ایل گیه طاغ
اوکوزیدروقویرقسنزه چوپر دیرلر
گیک زیره سی - وگیاک صره سی وگیک کمیونی
وگیک اشغی کرویا ی صحرا ایدر قردمانا گیه
گیلا - نمناک وترالندوه یاشلق

گیم - وکسمہ یانحق برستوان گیم گبے

گیند - سرگل گوئے طوپہ معناسنہ

گیندے کا پھول - گل صد برگ

گینڈا - انبیلا وکرک کرکدن وکرک کرکدن

گیہوں - گندم القمح بغدای

باب لام

لائق - سزاوار در خور خور دز دروفراخور وفزام

گزایش وخورند وخداے العمن لائق جدیر گبے پراشیق معنا

لائق ہونا - شایدن سزیدن شایستن

اللیق واللیاقۃ لائق اولمق ویراشق اولمق

لابد - ہر آئینہ وہر آئینہ ناچار لابد

لابہ دہ - آزاد دار وولابہ دہ گوکی اصل آن

قوزی قوتغی دیدکلری ترشحزہ نبات آدیدر

لات - لگد ولت وکج وپا سار الرجل اپاق

لات مارنا - لگد زدن ولت زدن مردم

وہر دو پا جفتہ زدن شلخت وشلختہ لگد یازی

کہ بر شرمگاہ زنند وبخشم نیز وشیتک لگد زدن

انسان وحیوان ولت زدن کوتک چالمق جز

دوگاو ولت خوردن کوتک یمک واسکیزہ آلیز

انداختن سکزیدن الرمح دپہ اورمق الرفاس

ایاغلہ اورمق کہ تیپہ وتیپک دینور لگہ گبی الرفسہ

طوقشق تیپ آتمق وجفتہ صاورمق وجفتہ اورمق

وایکی یاوک یاقلرین بر دن قالدروب آتیلمق

وقایقوب صچرامق

لاٹھی - چوبدستی بترکی تیاق وچوب شبانان

و پیران ولنگ مردم راد کنک وخوار چوبدستی ستور

رانندنا وغباز وغبازہ چوبدستی قلندران المخصرۃ

العصا دکنک

لاٹھی مارنا - بچوبدستی زدن کوتک چالمق

لادنا - بار برخود برداشتن وبرستور بار کردن

التحمیل یوکلتمک التحمل یوکلنمک وقالنمق التحامل

غیرک زحمتن یوکلنمک

لاڈ ولاڑ - نازالدلالۃ والدلولۃ نازلنمغہ وشیوہ

خلق ایتمکہ دیرلر

لاڈلا - نازنین ونازپرور نازنجی کمسنہ

لاڑیاپن - سازگار فروشندہ کہ بہا بیفزاید

فریب دیگر یرا النجش آلمق مرادی وکلکن برقوماشک

بہاسنی ارترمق غیری کیمسہ یہ آرتغہ صاتلمق ایچون

لاج - شرم وآزرم الحیا اراوتانمق

لازم - واسے وواییدن اللزوم لازم اولمق

لاسا - سریشم شرطوغری ودبق الدبق بلم

گبے برنسنہ درکہ آنوکلہ قوشش صیداید رلر

طوتقال معناسنہ

لاغوتا - وقیوز ساز بربطہ سہ رود گبے

لاکہہ - لک ولاک الاک برہندی مغاجک صمغیدر

ترکیده دخی لک دیرلر
لاکھ — صد هزار ریا یته الالف یوز بیک
لاگ — دلبستگی التعلق محبت ایتمک التعلیق صمیق
لاگ — دشمنی وکینه العداوة دشمنلک
لال — وآل الاحمر قیزل
لال — قرمزی کوچک بر قوش دیر
لال — جوهری سرخ وزرد وسبز نفسجی
وبهترین آن سرخ است وآنرا پیازی نیز گویند
اللعل بر ممدوح قیمتلی قیزل طاش دیر
لالا — اتابک اوستاد بچگان
لالچ — آز الطمع حریص ولمق
لالچی — آزور وآزور طامع معناسنه
لاله — الشقیقه گلنجاک چچکی
لاله — طوق گردن مجرم کتیب گبی
لال هوجانا — سرخ شدن از خشم الاحمرار
قزللق اوبکه لنمک
لانا — آوردن گوررتورمک
لایزال — هرگز وهرگزی ابدی لایزالی
دائم معناسنه
لبالب — الطفوح طولو اولمق ووه دوغه
دک طولمش معناسنه
لباده — فرگل لباد ولباده اللبادة یغمور
ایچون گیدکلری کپنک

لباس — جامه ورخت وجند رجند خانه
جائ نهادن آن نهادگی جامه فاخره هزار میخ
لباس فقر اللباس گیا جاک واور تونه جاک نسنه
لبریز — سرشار دوداق دوداغه طولمش اولان
لبه ده — حلیمو معناسنه درکه حماض جبلی
گویدر حلبتاق گبی
لبھانا — فریفته کردن التدلیة متحیر ایتمک
لپ — کفدست از هرچیز الحفنة ایکی آوج
طلوسی نسنه
لپا — بهطه بتاگبی
لپاٹیا — بسیار دروغگو الافک یلانجی
لپاچه — بالاپوش وجبه شادگونه گبی
لپٹ — زبانه اودون اسی معناسنه اللفح
گل یاقمق آتش یالگی معناسنه
لپٹ — بوی گل وعطر النشر رائحه طیبه
لپٹنا — آویختن بچیزے وپیچیدن و
چسپیدن التعلیق اصمق ویاپشمق
لپیٹ — پیچ ونوردالطی دورمک قصالتمق وبورمه
لپیٹن — چوبیکه جولاه جامه بافته بران پیچند
المنوال سلمن
لپیٹنا — نوردیدن ونوشتن وپیچیدن
الطی دورمک وقصالتمق وبوکمک
لترا — سخن چین النمام قغوجی

لت کرنا — بشورانیدن الوحف قارشدرمق
لتہ — کہنہ جامہ ورگوئی ورگو ورگوہ ورگوک
الخرقۃ بزپارہ سی
لتہا — لگدزدن الضروح ویاکن آت الرماحۃ
والرموح ویاکن طوار
لتہاو — یکدیگررالگدزدن وباہم لگدزدن
التراکل ورشمق الرکل یاغیلہ اورمق
لتمہ لی آت — اسپیکہ چشم درد وپوزا وسپید باشد
کلوس گبی
لتھڑنا — بچیزے آلودہ شدن التلطخ بولاشمق
لتھیڑنا — چیزے رابچیزے آلودن اللطخ
بولاشمق وقارشمق التلویث بولشدرمق و
بوغورمق قاتمق پولہ مق اصلتمق
لٹ — شاخ گیسوالضفرصاچ واکابکرنسنہ لی
ایتلوجبا ورنگ وطقومق الضفیرۃ اورلمش صاچ
لٹ — موئے سرفتیلہ الضفیرۃ اورلمش صاچ
قیورجق صاچ زولانہ گبی
لٹانا — خوابانیدن الاضجاع یاترمق
لٹانا — بتاراج دادن النہبۃ انہب غارت ایتمک
وبرنسنہ لی قاپمق یغمالمق
لٹجانا — غارت خوردن النہیب یغمالمق
اٹکانا — آویختن التعلیق آصمق
لٹکا ہوا — اصیلو وصارقق
لٹکتی چہاتی — شش پستان ناہد ضد آن
ممہ سی سولیوک گوشک وصارقق اولان قاری

لٹکن — چیزے کہ سبوئے آب بران نہند
لٹکنا — آویختن التدلی اشاغہ صارقمق
لٹو — گردنا ولاتو وفرفروک گردا وبہتۃ
الدوامۃ اوغلا نجقلر چویردیکی زنقوج کہ
فلکہ دخی دیرلرفیرلہ ودومہ فرلاق وفرفری
لٹورا — شیر گنجشک درکا کلا صردکوچکن
لٹہہ — باہو طویقہ وصو یانتی وصوپہ
لٹیرا — تاراج زن وتاراج گر وغارت زن
وغارتگر وویران گر یغمالجی کمسنہ
لجلجہ — بوس وچندرہ الہزیل ضد السمن
لچر — مربا از ہر چہ باشد لیجار گبی
لچہ — کیفال ونوند وکنفال الطل حرامی
تیمر نرص سگی
لچہاہ — مقرس آن لچہ طوپلنمش اسب
لچکنا — خمیدن ودوتا شدن وچمیدن التاود
اگر یلک وصالنمق واکیلمک
لچھن — روش وہنجار ومنش ومشی طبعی
السجیہ خلق وطبیعت
لچی — زن پلچ قاحشہ قاری
لحاف — دواج شادیچہ بالاپوش اللحاف وغطان
لحن موسیقی — سلمک شہناز وگردانیہ و
کوشت ومائۃ ونوروز وگلیام وکین سیاوش
اللحون صوت
لحیم — کیند اللحام لہم
لدا دینا — یاری کردن دربار برداشتن التحمیل یوکلتمق

لدھڑ - گبز الفخامۃ اتلولک و سمزلک و قالدین اریے

لدوس - باد جنوب باد برین گیسے

لذت - بسیم و نحور اللذاذ و اللذاذۃ دات

لذت جماع - ربوخہ و زبوجہ و یوخہ

لذت عقلی - ریا و خش

لرزنا - شیبیدن و لرزیدن الاضطراب ترنمک

لرزہ - فسرہ و ترتمہ معناسنہ

لڑ - تاہ رسن الطاق قات

لڑ - رشتہ کہ در مروارید کشند السمط شول ایلک کہ بونجق و یا انجو دیزلمش اولہ

لڑاکا - ستیزہ کار و زکارہ الالدقتی صواش ایدن کیمسہ

لڑائی - کارزار و جنگ آرزم و آفند و آفندید و پیکار و رزم و ناورد و نبرد و نبردگاہ جنگگاہ الھیجا الحرب صواشمق و صواش

لڑائی - ستیزہ المخاصمۃ خصومت ایدشمک اورش

لڑائی کرنا - ستیہیدن ستیزہ کردن القتال المقاتلہ دیالشمک

لڑائی کی جگہہ - آوردگاہ و رزمگاہ و گرنگ و ناموس گاہ ناوردگاہ و نبردگاہ المحرب جنگ ایدہ جک یر

لڑائی ڈالنا - جنگ انداختن و افگندن التحریش التحریض قندرمق

لڑبڑا - چسپان اللزق یاپشمق واوشمق

لڑکا - بچہ و کودک و ازم فرزند پور بنین پوخت و توت الصبی الغلام اوغلان

لڑکپن - بچگی و کودکی الطفول و الطفولیت اوغلانلق

لڑکھڑاتا - لغزیدن و ناویدن الزلۃ یورزکن ایاغی

لڑکی - دختر و دخت البنت قیز

لڑکے والی - زن بچہ دار اوغلانلو قاری

لڑنا - ستیزیدن المجاہدۃ درشمک و چالشمق و جنگ ایتمک

لڑہکنا - وڈہلکنا ریختن الانسکاب کولک

لڑہکنا - غلطیدن التدہدہ دونمک

لڑی - رشتہ مروارید السمط شول ایلک کہ بونجق و یا انجو دیزلمش اولہ

لڑی میں پرونا - پیکندن السلک ایپہ دیزمک

لس - چسپیدگی اللزوق یاپشقان ملشک

لسن - سیر الثوم صرمساق

لسوڑا - سپستان ارکی معناسنہ

لسی - دوابہ تمارشمش سود

لش - جیفہ و مردہ نساگیے

لشکر - و توابتر کی قشون وہراول مقدمہ برغاہ میمنہ جبرنغار میسرہ غول قلب چنداول ساقۃ العسکر الجیش چری

لشکر اوترنے کی جگہہ - گرنگ المحرب جنگ ایدہ جک یر

لشکر کشی کرنا - اندرکشیدن

لطافت - رنگ اللطافت کچہ کلک و یوشقلق رفق ایتمک

لطیف - ساس و شگرف و پاذو تاز ظلوری معناسنہ

لطیفہ بدیہہ - آمدہ کاشات معناسنہ

لعل - لال بر قیمتلی قزل طاشدر
لعل و عسی - بوک بودگه و باشدگه و بوکه مگر وله
لعنت - سنه و شنه و فرنه و فریه و نفرین
و نفرید و نفریدن مصدر اللعن ایلنچ ایتمک
لغو - سخن هرزه و هوای لاغیه لغو سوزلر
فائده سز کلام
لغم - نقب سج گیبی
لفافه - پالیک
لفان - نار رباب کبی قسمی انار ترش خوش مزه
لفظ - دائره سوز معناسنه
لق - دلک آرشن چاچون گلگت طوز لق زار گیبی
لقب - پاچنامه و پاژنامه و پژنامه
لقلقه ایتمک - بفصاحت سخن کردن
لقمه - لپ و گراس اللقمة بر یودم طعام
لقمه گوز - فراخ چشم گاو چشم گیبی
لقوه - لوس و لوشن اللقوة یوز و گوز اکلک
لک - واشنه دیه کلری قرمزی چامور در
گرد نات گیبی
لکٹی - آسغده کوسکی واسکی تعبیر اولنور
لکر - کنده قصابلرک قالین اغاجه بغیرق دنیور
الجذع خرما اغاجی
لکڑ مکھا - چیرغ السمع قوردک سرتلاندن
اولان انکی چاقرطغان معناسنه
لکڑ ہارا - هیزم فروش و خارکش و کبار
الحطاب ودنجی

لکڑی - چوب و چوبه و چوب سوختنی راهیزم
و هیمه و هیم و خفچه و غباره چوب دستی بهبانان
سر تیز و نشاره بوسیده چوب وسه چوب دستی
الخشبة قوری اغاج پاره سی الحطب اودون العصا تیاق
لکڑی کا گھر - تارم و تاره دریم اوی معناسنه
لکڑی والا - چوب فروش الحطاب ودنجی
لکڑیوں کا گٹھہ - امنه الحزمة بر قوجق نسنه دن
دولور سلا ودن مغنی
لکلک - بلارج گیبی لقلق پرنده باشد
لکنا - پنهان شدن بجای الاخفا گیزلنک
لکنت - تاتا ولده ولان پلتاک عجمة فی اللسان
لکھا - نوشته و دک و سر نوشت الکتاب حکم و قدر
لکھانا - نویسانیدن الاستکتاب یازدرمق
لکھ صابونی - گل مختوم معناسنه
لکھمنی - مردم گیا و مهر گیا عبد السلام معناسنه
لکھنا - نوشتن و ثبت کردن و بقلم آوردن
و رقم کردن و قلمی نمودن بقلم دادن بقلم گرفتن و
نبشتن و نگاشتن و سواد کردن و سواد روشن
کردن ملکه نوشت و خوانده بهم رسانیدن الرقم یازمق
لکیر - سمیره و کشیده و کشنه مطلق چیزکی خط معناسنه
لگا - آمیزش پوشیده آمیختگی الوسیلة شول نسنه
که انوکله کشی غیره تقرب بوله
لگا رکھنا - نگهداشتن چیزی بناو ندگیر و لک
وآلیقومق
لگام - لجام معربش یوکان بترکی گم معناسنه دو

قطارمه وتيش مقوله سنده اطلاق اولنور
وتسمه لگام هے تعلیمی گویند اللجام العنان آتک اویانی
لگام اوتارنا - لگام از دهن اسپ برآوردن
النزع چلکك الناع چقارمق
لگام چبانا - لگام خاییدن سرکشلك ایتمك
كه فلان كمسنه كمی آزی یه آلدی تعبیر ایدرلر
اطاعتسزلکه وزوربه اغنه اشلدی دیه جك موقعده
لگام دینا - لگام برگردن اسپ نهادن لگام
براسپ كردن ولگام بسر اسپ كشیدن و
كردن ونهادن الالجام طواری اویانلمك
لگان - كشتی گاه طوتمه معناسنه در
لگ بهگ - نزدیك بآن قریب منه آنك یاننه
لگسی - كلاك تركیده به نوعنه چتال وبرنوعنه
قراغی دیرلر عربیده محجن دیرلر
لگلگ - مرغ یاوكردن دراز اللقلق اوزان
بوینلو بر قوش در لكلك دیرلر لقلاق مثله
لگن - وطشت وافتابه ونیز انچه زیر شمع نهند
الطست بیوك طاس لگن معناسنه
لگنا - كامیدن الخشار جماع ایتمك سكمك
لگنچی - طشت گر
لگے تار و لگاتار - پیاپی وپیهم وپی درپے
التواتر بری بری ارد نجه اولمق
للچانا - آرزومند چیزے شدن دوشاب دلی
الطمع حریص اولمق وامزمك آش ایرمك
للت - رهاوی مقامی از دوازده مقام

موسیقی كه از صبح تا طلوع آفتاب سرایند
للكارنا - بانگ زدن بركسے برائے حمله الصیح
والصیحة چاغرمق
للكارنا - برانگیختن سگ بر شكار الاغراء قندرمق
للو پتو - آشنائی التملق تواضع وملایمت ایتمك
للی - آنكه برزن قادر نشود العنین ذكری
قوامه كلمیوب جماعه قادر اولمیان یار
لمچه - زغنگ
لمبهر - دراز بالا العشنق آرق انجه اوزن آدم
لمكنا - آنكه گوشهاے او دراز باشد اوزن
قولاقلو كمسنه
لمگردنا - دراز گردن الاتلع اوزان بوینلو
العیطا اللمراة
لمبا - دراز وبلند ... دراز بالا
وسعت اندازشیده بالا الشمغوم اوزان ابعیلو
لنجا - آنكه دست وپا جنبانیدن نتواند
الزمن كوترم الاشل چولاق كمسه
لنڈا و لنڈورا - كاه الاجه توییدی دوكلمك خروس
لنگر - المرساة كمی لنگرے دیدكلری چتال دمیر
لنگر ڈالنا - لنگر انداختن وافگندن الارسا
طورغورمق اقامت گبی
لنگرگاه - كشتی گاه چنانکه گذشت ...
لنگرانا - لنگی كردن العرج اقسقلق اقسمق و
طوپاللنمق وطوپانك گبی
لنگرلو - صاحب قار زرین گبی

لنگڑا - لنگ الاعرج اقسق
لنگوٹی - قیزہ قیزہ بندی آن عمل باشد
لنگور - پہنانہ القرد مایمون
لنگھانا - کسے را از کل ولای وغیرہ گزرانیدن
الاجازۃ صودن کچکرمک دستور ویرمک
الامرار کوچورمک
لُنّا - درودن کشت الحصاد بچمک چکنمک
لو - آرزو وآیا سہ الشوق کشینک نفسی برنسنہ یہ
لو - زبانہ وافرازہ وزخشہ ولخشہ الشواظ
لو تنسر یالکمے یالین
لو - نرمہ گوش وخاج الاذن قولاق وقولاق
اوجندن اوالان یومشق ات پارہ شحمۃ الاذن پریر
لو - بادگرم السموم اسی یل
لوا - ورتیج ووردیج وکرک السلوی بلوہ قوشی
وبلدرچین
لوازمہ - بالیست گرکلو معناسنہ
لوبان - کندر کونالک آق کونلک معناسنہ
لوبیا - ثراثر وثراثرہ ونک اللوبا اللوبیا بورکجہ
لوبت شکری - قند سفید
لوپ انجیر - دوزیری انجیر شاہ انجیر کبے بزرک
ولذیذ انجیر
لوتھہ - لاشہ کشتہ الجیفۃ نعش
لوتھڑا - گوشت پارہ البضعۃ ات پارہ سی
لوٹ - غارت وتاراج وتاخت ویغما وتالان
وچپو وتارات الفئ الغنیمۃ المغنم غنیمت مالی چاپل

وقاپمق وقاپشمق وقاپمق وچاپمق
لوٹا - آفتابہ المطہرۃ مثارہ وقمقمہ بلبلہ کبے
لوٹا - غارت زدہ وغارت خوردہ
لوٹنا - غلطیدن وغلط زدن ووا غلطیدن
وغلطہ ووا غلط زدن وسکیزہ برجستن ولگد
انداختن وغلطیدن اسپ زکرمے یوزہ نیز
التقلب ویمک اغنمق معناسنہ
لوٹنا - تاراج کردن وزدن وغارتیدن
وغارت زدن وکردن وافگندن وبردن
النہب والنہیبۃ النہبۃ غارت ایتمک وبرنسنہ یی
قاپمق وقاپشمق وچاپمق ویغمالمق وچاپل تارات کبے
لوخسہ - زچہ زاج کبے
لوخسہ دزنگی - وطوغدی زاج سور کبے
لوری قوشی - کرکس قوشی مرغ مردار
خوارہش کبے
لوری - ینگرہ ونا لوالمناغاۃ اوغلانجغز
ہندرہ جایکرمے کولدرہ جک سوز سویلمک
ننی معناسنہ در
لوڑا - لنگ وکیروزہ والفیہ وچرہ وچلپ
وشرم بتر لیا سیک وخرزہ کیر دراز وستبر
فرزد کیمورہ وشکنہ الذکر سیک
لوز - بادام ولوزینہ حلوای مغز بادام بادم معناسنہ
لوا - جیتکلوک المعضوب کوترم کیمینہ زرین کبے
لوع طاشی - بام گردان حجر بدیر بنالر
سطوحندہ طپراق پکشوب استحکام بولمق ایچون

بری اوته چکوب یوارلر غرتبان گبی
لوفر - نیلوفر معناسنه
لوک - لاک که رنگ معروف است لک گبی
لوکی - کند والصرع الدبار قباق
لوک - مردم الناس ادم اوغلانی بر کشی لر
مرد قاری عورت
لومڑی - روباه بترکی تولکی روس تالمن
الثعلب دیلکو الثعلبان ارکک دیلکو
لون - نمک الملح طوز
لونارکا مهینا - کبیسه
لونڈا - لوچه الامرصبقانسز یالیک یوزلو
لونڈی - خاصگی بترکی قماو آموتیبا وکنیزک
وفغستان وسرمه وکنیزو پیرور خدمت دادا
باشد در ترکی دادی خوانند الامة الجاریة ایک
لونڈے باز - شاهد باز و غلام باره کنغال
وکنغاله اللواطة مطلقا واتشمون معناسنه در فعل قبیح
لونڈی بچه - پرستارزاده وکنیزک زاده
ابن الامة هلیکن اوغلو
لوندانه - کج کلاه اولمق کلاه شکستن گبی
لونجه - مشورت کنکاش بے
لونگ - میخک القرنفل
لونیا - نمک ساز طوزیاپجی کمسنه لرک برطوکه
هندوستان ده
لوها - آهن الحدید دمر و تیمور
لوهری - بنگره المناغاة نمی معناسنه

لوهار - آهنگر الحداد دمرجی
لوهیکا میل - داشخار و داشخال الخبیث
بخس وردی الخبیثة المفسدة الخبث الحدید مورلوی
لوهیکی میخ - میخ آهنین السک چوالدز مسمار
گبی واوزان یبوک اکسری السمار میخ دیکسز
دید کلری مشهورنسنه
لوی چوڑی کرنا - پهن کردن خمیرنان برای
لواش بختن بفارسی وابردن یوفقه
آچمق معناسنه
لهار - آهنگر و نهامی و نهامدین القین تمورجی
لهاس - رسن لیف خرما وغیره که در جهاز
بکار برند القلس لیفدان وغیریدن اولان
یغون ایپ
لهاسی - رسنے که بدان کشتی کشند المقود
یولار صاپلی داویان چاپیر الحبل الذی یشد
بالزمام ای باللجام
لهجه - زبان وروزمره لسان دل معنا
لهچون - براده آهن وساو آهن سوئش
آهن السحالة آلتون وکموش یونده بوزنسنه
اوافی وبراده سی البرادة ایکه دن جقان تلاش
که براده ذهب وفضه وحدید دیرلر فساله گبی
لهر - گوهه السلسلة بیوک طالغه دکه تموج دینور
لهریه - گلبند وگلبندی موشن دندان
لهس - سیر الفوم سرمساق
لهسنیه - عین الهر که هر شیئ قیمت باشد

لہنا ۔ تاخیرہ البخت طالع

لہنہ ۔ کرم کلا کلم گبی

لہو ۔ خون الدم قان

لہو بہرا ۔ بخون اغشتہ قانندہ اولاشمش نسنہ

لہو لہان کرنا ۔ خون آلودہ کردن بخون آغشتن قانندہ اولاشمق

لہیم ۔ تنگار گبی انچہ بدان ظروف پیوند کنند بورق انواعندندر

لی ۔ ہنجار وراہ

لی بہاگنا ۔ در ربودن الاختلاس الاستلاب قاپمق

لیپ ۔ الضماد یارہ اوستنہ ایتدکاری یاقی ویلغلد تقاری بز

لیپالک ۔ پسر خواندہ التبنی بر کیمسہ یی اوغل ادنمک

لیپ لگانا ۔ ضماد وطلا بر بدن مالیدن الاطلاء دورتمک

لیپنا دیوار کا ۔ صیوامق ویالدزمق

لیت ولعل ۔ اندیالک ولیکہ واو لکہ وایرم کہ معناسنہ

لیٹنا ۔ دراز کشیدن غلطیدن التمدد چکلمک واوزامق الاضطجاع یانن یاتمق

لیجانا ۔ بردن الاذہاب گیدرمک گوتورمک ایلتمک آپارمق

لید ۔ سرگین گستہ الروثات وقاطر واشک ترسی

لیزم ۔ کزدم وتنبوک

لیسنا ۔ گل وغیرہ بر دیوار مالیدن اندودن بالجق دیوار اوستنہ یاپق صیوامق ویالدزمق

لیف خرما ۔ پیشن اللیف خرما لیفی

لیکن ۔ پرین اما ولیکن

لیکھ ۔ رشک الصواب بت سرکہ سی کہلہ سرکہ سی

لیکھ ۔ نشان آمد وشد مردم وغیرہ بر زمین اراس الصراط الیشلک یول

لیمان ۔ بندر دریا فرز گبی

لینا ۔ ستاندن وستدن وگرفتن الاخذ طوتمق

لینڈا ۔ سندہ ونرمہ براز رقیق

لین دین ۔ داد وستد وداد وبستد وداد وستان المعاملہ آلش ویرش

لیی ۔ سریشم الازرق یاپشقان نسنہ وچریش

باب میم

ما ۔ مامک وماد ر ومام الام انہ

مابون ۔ ہیز باشد بترکی خشوک گوینا خشوک معناسنہ

مابین زمین وآسمان ۔ تیو الجو یرایلہ کوک اراسی وہر نسنہ نک ورتاسی

ماپ ۔ پیمانہ اولچک معناسنہ وتشدید خشنہ پیمانہ روغن یا غخانہ زنبیلے معناسنہ وتغنغ قفیز غلہ پیمودن صوبات اولچکی دشنگ معناسنہ الکیل اولچمک

مات ۔ چون شاہ را کش دہد واو را ہیچ خانہ رفتن نماند درین ہنگام غالب آید وآنکس مات ومغلوب شود

ماتم ۔ سوگ وشیون واوسو العزا صبر ایتمک

ماتم پرسی - پرسہ عزا پرسی معناسنہ
ماتم کا کھانا - طعام ماتم حلوائیکہ دراول شب مردہ بخش کنند شب غریب بقلہ اضافت
ماتمی کپڑے - جامہ آبی وجامہ آسمانی وجامۂ سوسنی وجامہ تلخ السلاب قرہ ماتم طونی
ماتھا - پیشانی وجبہا جم الجبہۃ آلن
ماتھی کے بال - موئے پیشانی وموئے جبین الناصیۃ شول شعرکہ آلن اوزرینہ مائل اولہ
ماثقاب - وماثقب ویورغوبرمنہ رودگران برماہ گیبی
ماجرا - سرگزشت وروئیداد الواقعہ مشقت ومصیبت کہ واقع اولور
ماچی - لبادو یوغ السمق زولہ دید کلری اغاج کہ اوکوزبوینئہ ایدرلربیو ندرق معناسنہ
ماحضر - سردستی
مادربخطا - دشنامی مشہوراست
مادہ - مایہ وشوندوشوہ وشوندان مادہ ہا وکیو وکیو دوکیودہ ولوہاک ووادہ الاصل گوک ہرنسنہ نک اسفلی
مادہ - ضد نر دکدہ ترکیدہ دیشی دیرلر
مادہ - تنبیح مادہ سک باشد
مار ااور چون نکی - بزدم وجاک نکرد
مارنا - زدن الضرب ورمق
مار ڈالنا - ازجان کشتن القتل دیبہ لمک
مار مار - دہا دہ زدن

مازو - تندمزہ تخمی است العفص مازو دید کلری نسنہ
مازحمہ - سیبزدوا باشد
مازطوس - وقالین وایری وقبا ذفرک گبی غلیظ وضخیم
مازول - کاہو
مازعال دلکلری - روزنہائے زیرین کنگرہ قلعہ خاک انداز گیبی
ماسنوا پچکلی - ویرتجی اباسی وددوگون پچکلی وقور بغہ اوتی ودوگون اوتی کرفن بری نو عندن برنبات دریکیچ گیبی
ماسورہ - انبوبہ جولاہ معناسنہ
ماسوی اللہ سے انقطاع کرنا - بجواب ستودہ نشاندن
ماش - بنو سیاہ
ماشہ - ماہہ قونجہ نک ون ایکی حصہ سندن برحصہ آدیدر
ماصتی - تولہ گیبی سگ آویختہ موئے گوش شلل گوش گیبی
ما فی الضمیر - سوزیان
ماکولات - خوردی الطعام ہرنسنہ کہ یزاولہ
ماکھہ - نام ماہے از سرما دلی بفارسے
مال - خواستہ وان برنہاد ونوش و کنانہ ورنگ وجہان وسوزیان المال ہرنسنہ کہ قیمت اسی اولہ
مالا - تسبیح السبحہ تسبیح ایتمک
مالدار - تونگر کان لیسار زنگین معناسنہ

پرتقال لسانده بویلیسی کسنه کل سیک دیرلر
مال اشکی - زنگین کسنه درکه کندوسنی مفلس
گوستورن اوله ختنتر معناسنه
مالاغمه - خرمنیکه دانه اشی ازکاه وخوشه هنوز
برنیاورده باشد گسته گیے
مال مفت - گنج بادآور
مال پراترانا - فیریدن فیریدگی مال مستی
مالک - کارگیا
مالکی - کارگیای
ماله - آنه کاهکل گردان دیوار درترکی وکوچکنه
مصرین دیرلر مرزه گیے
مالی - باغبان وکدیور وحدیقه پیرائے و
وچمن پیرائے وچمن آرا وچمن ساز وچمن طراز
وگلشن آرائے وگلچین الناطر والناطور باغ بکیجیسے
مالیخولیا - نام مرض ماخولیا وماخولیا نیز
ماما - پرستار الوصیف خدمتکار معناسنه
غلام اگر جاریه
مامن - سامنه صغنجق یر
ماموں - نیا وکاکو وخال والخال اناقرنداشنه
دیرلرکه ترکیجه طایی دیرلر
ماپنا - پیمودن الکیل اولچمک
ماندا - بیمار السقیم المریض خسته وصیر و معناسنه
ماندا - درمانده التعب زحمت ومشقت
یورلمش معناسنه
ماندره - آغیل جانوران

مانده - گاؤمیش
مانڈا - تم الغشوة والغشاوة پرده گوز قرمق
مانڈا - نان تنک وچپک الرقاق یوفقه دیدکلری
اتمک بیوک آچلش اتمک
مانڈی - شوی وآهار حشیل معناسنه
مانس - مردم الانس بنی آدم
مانگ - تارک سر بترکی تتراق وتاره وچکاد
وسبکاد وکاچک وهباک المفرق باشش تپه سی
مانع - خشکاب
مانگنا - ازکسے خواستن السوال صورمق دلنمک
مانگنا - عاریت خواستن الاستعارة عاریت الیمک
مانند - مانا المثل دنکلدش ونظیر
ماننا - پذیرفتن القبول راضی ولمق وقبول اتمک
ماه - ماه دی نام ماه هندی
ماوی - ومائی آبی رنگ
ماهر - شکرده وشکروده حاذق زیرک کمسه
وکاربنیک جلادی
ماهره محفه طرزنده برظرف درهلک گیے
ماهواری - ماهوار وماهواره وماهیانه ومواجب
المشاهرة آی ایله ویریلن اجرت ایلق معناسنه
ماهی توا - ماهی تابه المقلی والمقلاة تاوه
ماهیت - اوچیزی واوچیزیان ماهیات
ماهین - کرباز ج ثمرة کز
ماں - مام ومادر الوالدة الام آنه
مایحتاج - وتنگول شول نسنه که لازم اوله اتمک

گبی واور بہ گبی وشونلر بکزر نہ وار ایسہ

تایستره – دستور گیبی چوب گندہ کہ در
عرض کشتی نہادہ میزان کشتی بدان دریا بندکوچکنہ
قابیہ دیرلر

تایوس – ناامید الایاس امید سز اولمق

تایمون – میمون

تایہ – ترکیدہ دیشی دوہ یہ دینور مایہ گبی
ناقہ معناسنہ

مباحثہ – بحث یسہ

مبادی – آغاز روز الابداء ہر سنہ نک اولی

مبارز – کاری وکریشیک

مبارک – خجستہ میمون ہمایون تنغستان تنغشا
وتنغشان چوغالش وبرکاتلمش اوغورلی معناسنہ

مبارکباد دینا – مبارکباد ومبارکبادی کردن

مبارک قدم – سپید پا وخجستہ پی اوغورلی معناسنہ

مباشرت – آمیز وآمیزہ وآمیغ وآمیغہ
المجامعۃ جماع ایتمک قارشیق معناسنہ قارشمش

مبتدی – نونیاز یکی گلمش اولان

مبہار – عار چکیکا وچشم گبی

مبہوت – ہرگز دروا وچخ البہۃ شاشقین
وسمہ ویون ودنک

متارہ – چہاگل

متاسا – بول گرفتہ الحاقن الذی بہ بول شدید

متبختر – گیج ولیغیوز صالنو یوریان کشی التبختر صالنمق

متحیر – گنج وگیج الحیرۃ سرگردانلق

متحیر بیٹھنا – درواۓ نشستن وبرسرپا نشستن
ودرواۓ شدن نرہ برخاستن ذکر سرسم
اولمق ومتحیر طورمق

متخلخل – تغشق

مترجم – بیجواک وترزفان وترفان الترجمان
برسوزی بر لغتدن نقل ایدوب اخر لغتہ تغییر ایدیجی

متریس – مورچال آلنگ گبی مورچہ کہ گرد
قلعہ کنارہ دران نشستہ بر قلعہ گلاولہ ایدرلر

متروک – ہشتہ قومش وصالیورمش صالقمش
وصالندرمش

متعاقب – پاشنہ کوب وزبارم التعاقب
بری بری اردنجہ اولمق

متعفن ہونا – فرشند وفرشندہ التعفن ...
ومتعفن العفونۃ ... نیک توتق
واکیمک چوریمک

متعلق – باوش وباوشت التعلق ... ایتمک

متفاوت – پیشنگ بہاری ... پیشی
التفوت والتفاوت بری بریدن آرتق و
اکسک اولمق

متفرق – ولا وطا غلمش واجزاسی بری بریدن
ایرلمش نسنہ

متفق – ہمدست الوفق والوفاق موافق اولمق
وراست گلمک وموافقت ایتمک

متفکر ہونا – دودلہ شدن التفکیر اندیشہ ایتمک

متقی – لزیر الاتقا صاقنمق

متقی ہونا - شاہندن صاقنلی اولمق
متکبر - گران سر کلیچ التکبر اولونمق
متکی - دار آفرین و دار افرین و دار افزین
و دار ابزین التکیہ طیانمق اعتماد کیے طیانجق
نسنہ و دخی طرابزون معناسنہ کہ پیش در خانہ سازند
متلی - شوریدگی و بہم بر آمدگی التہوع
توصمق و شش ایلک تیپیچ معناسنہ شوریدن گیے شور
متلی - دل شور و منش گردا الغثی و الغثیان
کوکل دونمک و اکرنمک
متواتر - بار التواتر بری بری ارد نجہ اولمق
صرہ واردی دیزلمش گرک یان یانہ اولسون
وگرک قطار ایلہ اولسون
متوالا - مست و مستانی الثمل سرخوش کیمسہ
متوڑا - البوال کثیر البوال اولان کشی
متہم کرنا - پلس و پلسہ و پلہ تہمت ایتمک و
متہم قیلمق
متہنا - شیر زدن المخض یغوردی چالقیوب
یاغن آلمق
متہنی - چغ و جوق و شیر زنہ الابریج بایق
دیدکلری نسنہ کہ آنکلہ یغورتدن یاغ چقارر لر
مخضہ گیے
مٹاپا - فربہی الکدن الشحامۃ یاغلولق و سمزلک
مٹانا - ناپدید کردن المحو یومق و گیدرمک
سورمک ال ایلہ یوقلمق
مٹنا - ناپدید شدن الطموس محو اولمق الدروس
نشان بلور سز اولمق
مٹر - کسنک و کشنہ و شنگ الکرستہ بورچق و کوشنہ
مٹکا - خم کلان و دسین ترکیدہ کوب دیرلر
و کلیزہ خرد باشد ترکیدہ صودستی دیرلر القلۃ
بیوک دستی
مٹکنا - جنبانیدن سر و دیگر اعضا با اہتزاز
یا غضب و تعجب المخطران ادا ایلہ یورومک
مٹھ - بتخانہ و بتکدہ الہیکل نصاری طائفہ
بوتخانہ سی
مٹھا - دوغ بترکی ایران و قیلیق المخیض
ایران دیاغی النمش یغورت مخوض گیے
مٹھا - چنند البلادۃ اشکنسز آت و اوشکن کیمسہ
مٹلا - فربہ السمین سمز یا غلو کمسہ
مٹھاس - شیرینی و بغیاز و بغیار الحلوا
طاتلو نسنہ نہ اولسہ
مٹھولی مارنا - جلق زدن الخضخضۃ الیل
بر نستہ یی تحریک ایتمک
مٹھی - پنجہ گرد مشت کردہ یومرق و توقات
مٹھور - تخم دراز و خم کلان الخابیۃ کوب جب گیے
مٹھی - مقدار مشت و مشتوارہ و مشت
القبضۃ بر آوج نسنہ و برطوتم نسنہ
مٹھیا - دستہ چوبین قلبہ المقوم صبان
اغاجینک طوتغی
مٹھی باندھنا - کف غنچہ کردن یومروغنی
دوگمک و توقادارمق قصد یلہ پنجہ صیقوب

یومرولمق دن عبارتدر

مٹی - خاک و بلیم و تفور التراب طپراق

مٹی دینا - خاک بر سر گور مرده ریختن

مٹی کے برتن - سوفار و سوفال

مٹی مین لوٹنا - در خاک غلطیدن التمرغ طوار اغنمق ویوارلنمق

مثانہ - آبدان قاوق معناسنه

مثقال - موسیقار

مثل - داستان

مثل - همتا النظیر دنکدش

مثلث - شراب سفیج و سفیجه

مثلث - سنبوسه هر شکل مثلث و کوشه‌لی نان خصوصا و قطاب دنیز سنبوسه گوینده

سه گوشه المثلوثا اوچ قات اولان نسنه

مجازی - روائی و روازاری

مچ - کتی قسمی ارتاوار داس کبی

مجال - یارا و یارگی

مجامعت - مزاجاع ایتمک مباضعه کبی

مجاهده - قرت دور شمک چالشمق

مجرا - هر چیزکه از جمله چیزی بحساب در آید

مجرا - سلام

مجرائی - حضرت سلطاننده ایشیش کشی

مجرد - سیالک یالکز مکسز و یالکز لک

مجرم - شرود و بزه مند صوچلو کمسه

مجلس - بزم و انجمن و ارسن المحفل دیرنکدری

مجلس معناسنه

مجلس شراب کی کرنا - بکماز کردن بزم عشرت ترتیب ایتمک

مجره - کاهکشان و کاهنکان حاجیلر یولی

مجمع - هنکام و هنگامه معرکه معناسنه

مجمع علما - آباش و آباشه و آوباشه و اغره

مجموع - ازمل و زمن المجموع مجموع والای معناسنه دیشدن ارتمش و دیشی ارتغی و برکمش مجموع کود کیی

مجموعه - گود

مجھیٹھہ - روندنکه وذن و روناس و روناسی رونین و رونینک الفوة فزل بویه

مچان - وادیج و تالار و تلوازه باشد و وادیج اصمه چارداغی و هرک در الرف اسباب قومق ایچون دیواردن برمقدار طاشره قومق و یا دیواره تخته مخلامق

مچا - گوشت پاره کلان بی استخوان الفدرة ات پاره سی

مچھر - پشه البعوضه سوری سنک

مچھلی - گونه از گوشواره درازکه در گوشه باشد

مچھلی - گوشت پاره در بازو بیترکی قره جه گوینده

مچهلی — ماهی و ال و شیم ماهی درم دار الحوت
بلوق بالق
مچهندر — میمون باز و بوزنه باز القراد مایمونجی
محاسبه — واخواست و بازخواست
محاکمه — داوری
محاسبچی — اماره گیر
محاسب — اماره الحسابة صایمق
محافظ — جاندار نگهبان نجانه دار وکالی
الحفیظ المحافظ گوروب گوزدیجی
محافظت — پاس و پهره بکلک و گوزتمک
المرقبة یول گوزلمک
محافه — برنشستنی زنان المحفة محافه
محال — ناباے گوج و چتین معناسنه
محبت — آزرم دار المحابة سوشمک
محبت مین جلنا — سوختن و واسوختن
بیزار شدن از معشوق یا نمق معناسنه
محبوب — تازورانگاوریکا معشوق معناسنه
محتاج — درواؤ نیازمند درویش معناسنه
محتاط — خویشتن دار الاحتیاط لایق نه ایسه ایلمک
محتوی — درگیرنده الاحتواجمع ایلمک هر نسنه یه
الاشتمال ایتمک
محجر — انچه در حصار است لنگر و انچه پیش
دراستان بزندار قپه ایشکی اوگنده اولان چقمه
محجن — غنچه و غباز و غبازه و غباره چوماق و
اوگنده و قلندرلرک طوایقه وصوفیه وصوفیانی

محدود — نهاوند
محراب — پیشگاه و پیش طاق
محرف — فریب قاچق و دوربا گری معناسنه
محرم — نام ماه
محرمات — جامه مخطط و جامه راه
محسوس — پودات پودا تات محسوسات و
دشته و دشتها محسوسات
محصول — خراج ده یوده عشر باشد مملکت خراجی
محض — نویم و تاه خالص معناسنه
محضر — سجل قاضی نوشته اثبات دعوی مهر
مردم شهر
محضر کرنا — محضر نوشتن و کردن و ساختن
و درست کردن و سرانجام دادن
محکم — محبوک و استوار و درست و دک و جنباک
و تحبیره الشدید بغلامق و محکم ایلمک الشدید قتی
محک — سنگ زر التون و گموش ایدکلری
محکمه — داوریگاه حکام لرک حکم ایدجق یری
محل — کاخ و کوشک مشکوی القصر کوشک
محله — کوی برزن السکة والزقاق سوقاق
محنت — آگفت و جنگ و پیچ آزرده سیرگی
الاهیه بلا و مشقت عظیم
محو کرنا — ستردن و ستوردن گشت الممحید
دکماک و رسلمک الملک یو قلمق ال سورمک
محیط دائره — چنبر الدائرة مدورنسنه
محیل — گریز المکر حیله و خدعه

مخالف - کیاگون

مخالفت - نسیان و انیسان و انیسون بری
برینه او یامق

مخالفت کرنا - چپ رفتن و چپ دادن
بری برینه او یامق

مخالف کو حال سے آگاہ کرنا - ہوا ابرست

مخبر - کاتوره اخبار کوندرجی کسنه

مختلف تدبیرین - جگاره

مخزن - جاے سوراخدار که دران چیزها
نگهدارند نوادگیسی

مخصوص - گزیده انجق معناسنه

مخطوبه - دست سوزه الخطبة نکاحلنمق
ایچون خورت استماک یاوقلی قزه دینور

مخلص بصادق - یکرو

مخل صحبت - موی بلبتی و موی دماغ
و ماسوا الغذه خلیه و گیثره قارشمش و قارشیق کسنه

مخمل - گلیمنه

مخمور - بزبان سرخوشش معناسنه

مخمورلق - تمار

مخنث - بغا و غرچه و سابره و سبوره
و غراچه و کیدن دگرون سرا بیلی کولنک و
الع المخنث یوشق پوشنت کشم کنز

مدبر - کهران

مد پر آنا - گشتن و خوش شیدن کو ساول
حیوانات و کوسنک معدد و طالب علمق و

قزدی و کورکدی برائے گریه ولیقدی برا
سگ گشتن گبی معناسنه

مدت دراز - دیرند و دیرنده و دیر یار چوقدلی

مدح - باد و سون و ستایش الثنا اوگک

مدد - هر زیده و یاری العون المظاهرة ارقه
برکدرمک یعنی بری برینه یاردم ایتمک

مدد کرنا - یاری کردن پهلو دادن النصر
یاردم ایلک

مددگار - یار و پاینده و پایمرد الظهیر معاونت
ایدیجی معین گبی

مدرسه - پهر

مدره - آتون بچه دان زنان

مدهوش - تیپ و تیپ و شیب

مذبذب الحال - زر دگوش شاشرمش کشی

مذبوح - گشتار و بسمل المذبوح بوغازلمش حیوان

مذمت کرنا - نکوهیدن و پوست المذمة انذام
ذم ایتمک و عیبلمق

مذهب - کیش و تبست مذهب ضعیف باشد
الملة شریعت و دین

مراد - گرو گر کام و کار و گرو کام المرام مقصود و مطلب

مراد بخش - گرو گر مراد ویریجی ذات تنگری
تعالی شانه و عز برهانه

مراد کو پہنچانا - نواختن مراده ایرشدرمک

مراد کو پہنچنا - نمشیدن و کام یافتن کامیاب اولمق
و مراده ایرمک

مراقبہ - فرزند شاد

مربا - ریچاپ ریچال

مربی - ارمگان

مرتاض - ہیرید پرہیزگار معناسنہ

مرتبان - تبنک و پشتو بستو و بستک برنی

البستوقہ کو بچک و قوانوز

مرتبہ - پایگاہ و شپل درجہ معناسنہ

مرتبہ بڑہانا - پایگاہ افزودن مرتبہ یوکسک

ایتمک معناسنہ

مرتبہ سے گرنا - زبہیدن دوشمک

مرتک - وحطل شول اغاجلرہ دینورکہ اوستون

اغاجی دیرکلار ارسیہ قیوب فرزینہ حصیر حکوب

اوستنہ طپراق یاپارلر پروازگیبی

مرج - زمین سیراب کہ از ہر جا آب دہد

مرجانکوشک - مرزنگوش و مرزنجوش اسمنہ

عربیدہ حبق الفتی دیرلر

مرجمک آشی - آش عدس

مرجان - بسد و بستام و کامہ ترکجہ دخی

مرجان دیرلر

مرجہانا - افسردہ و پژمردہ شدن درشک

و پژمردن الذوی صولمق

مرجمک - عدس استار گیبی

مرچ - الفلفل بوبر

مرچنگ - چنگ دہن

مرحبا - افرین و چناہن و چناہن خہی زہی

مرخص - گسیل الترخیص رخصت ویرمک

مرد - وایرگ الرجل ار

مردار - ثریثر المیتة اولمش آدم و طوار لشن

جیفہ معناسنہ

مردار سنگ - و مرداسنگ و مردہ سنگ و مرتک

ترکیدہ مردہ سنگ دیرلر

مردانہ - و مردنہ بترکی چوب سربازیکہ دگمہ

میان کہ بدان نان پہن کنند گردنہ گیبی

مردانی - مردانہ شول عورت کہ آنکندوسندا

گبی گوستر رسہ

مردبی ریش - الگوسچ کوسہ کشی

مرد مجہول - یری یوردی و بلورسنر

مردنگ - گونہ از طبل و گونہ از فانوس شیشہ

مرد نورانی خوش وضع - فرمند و فرہومند

مودب کمسنہ

مردود - وادیاب و بیز

مردوان - نردبان بترکی

مردہ - المیت اولمش آدم و طوار

مرد ہوشیار - بشگول و بشگولیدن مصدر

بجر کلوکیسہ و بجر کلوا ولمق

مردی اغاجی - وکوندری شول غاج کہ قایغی

انکلہ کناردن دفع ایدرلر

مزراق - نیزہ سن گیبی

مرسین اغاجی - درخت مورد آس گیبی

مرسلہ - گلوند ہدیہ وارمغان کہ اہدا ایدرلر

مرشد — چراغ

مرصع — نشان گونه آن گوفت است وگونه ازان زرنشان مرصع کار بزه شش نسنه لری که گموش دن التوندن جواهردن بزه یورلرالتر صیع بزه مک

مرض — بیماری خسته لق مرض نوزلایدن زنان آل باشد آل باصمه معناسنه

مرطبان — دوره که کوچک باشد

مرطوبی — غز شموز وطاولی معناسنه

مرطولس — دیری ویاتشقنو لک وبک سنه کلند رگیسی

مرغا — خروس وتیره وخزه وکلنگ بزرگ باشد وخروک جوان تخم ناکرده وزرزوه بقزا

مرغ خانگی الدیک خروس رنگ طاوق

مرغابی — ماغ وسفید راماغ سفید گوشه خشتنشار مرغابی بزرگ تیره رنگ میان شرشا سفید باشد قره بتاقی معناسنه

مرغزار — پروزالمرعی یاش وسته چایر معناسنه

مرغ لڑانا — بجنگ انداختن خروس

مرغی — ماکیان الدجاجه طاوق

مرکب — اشکیو دیبوستگان مرکبات

مرکز — وندسار وکیان

مرکز زمین — مدار

مرگهنا — شاخ زدن وسرون زدن النطوح بوینوز یله اورجی طوار

مرگ — آهوالظبی گیک

مرگ چهالا — پوست تخت وپوست تخته الجلد دری

مرگ چهونا — آهوبره الخشف گیک بوزاغوسی

مرگی — نیدلان الصرع طوتالغه وطوتارق

مرلدانق — ویرلانق وکندی کندینه سویلنک وہو مور دنق دندیدن ورک گبی برز برزانا

مرلی — نی ونائے ونی نواز صفت منه المزمار دودک وودک چالیجی صفت منه

مرنا — جان دادن ومردن وقالب تهی کردن وآوز دن وجامه گزاشتن وابرونتن الموت اولوم واولمک

مرن ٹهور — جائے مردن وجائے از جسم که بهمر رسیدن درانجا جان پرواز کند

مروت — مردمی وایری آدمیت انسانیت

مروت والا — آتهی مردتلو کمسنه

مرو تذکرہ سی — خط جوانزولذ رنامه

مرہم — عربی ست

مرہم لگانا — مرہم نهادن بستن کردن دردن

مرہون — شاہنگ وگردگان طوتی معناسنه

مرئی — نمایان ونمودار

مری — مرکامرگ ستوران بترکی یوت خوانند الوباد الطاعون

مریخ — بخون وبهرام

مرید — ورد شاکر معناسنه

مریض — صیرو خسته

مریل - انگلستان کیفسنہ انچہ خستہ کشتی
مریم صاحبی - فولیون گیبی بزنبا تدر شام
طرفندن گتوررلر
مڑجانا - برگشتن و برگشتن دم شمشیر التمایل
المیل اکلک میل ایتمک
مڑوڑا - کناک المغص بورک بوزندیسی عربیدہ
زحیر دیرلر و بغرسق صینیزدیسی
مڑوڑنا - بیچیدن الّی صارمق وطولامق
و بوکمک و حلقہ لمق
مڑھنا - چرم بر نقارہ وغیرہ کشیدن
مزاج - و ما طبیعت معناسنہ
مزاج مین دخیل ہونا - ناخن در دل زدن
مزاحمت - گشن انگشت بچشم و در چشم کردن
الزحمۃ والزحام غلبہ لک بری بریلہ صقشمق
و مضائقہ ویرمک
مزبلہ - شلّہ و شولہ قشقیلق و کبرہ لک سیوزندیک
مزدور - الاجیر ارغاد
مزدوری - مزد و پایمزد و پایئے رنج
مزدافسونگر انچہ باو دہند الاجرۃ کہ اوبرل
مزرعہ - کلاتہ موضع الزراعۃ معناسنہ
مزکاک - و یلیاق بیہنر وبیعرفان شفک گیبی
مزمار - غزدو دوراے و دوزاے دود کی معناسنہ
مزہ - و بیلدت رابیمزہ وزمخت طعم
عفص ذخوار مزہ الطعم پرسنہ کہ دادی
مزہ - نفیض رنج راحتہ معناسنہ

مسا - سکیل تولول معناسنہ روغ گیبی
مساس کرنا - ساوزیدن و سائیدن
المساس آلمق وجماع ایتمک المس یاپشمق
مسافت قدم - گام آدیم معناسنہ
مسامحت - کیغوس جوانمردلک معناسنہ
مساوات - راست برابرلک
مساوی - زیوار برابرلک معناسنہ
مسبب - چیزہ بوزباعث وچیز بوزگر سبب
مست - خرست مست طافح السکران سرخوش
وچکلین و باشدن قرہ معناسنہ
مستحق - ایدان و آیذان الاستحقاق مستحق اولمق
مست و متکبر - سرگران سرخوش ولوق
ایدر اولان
مستعمل چیز - داغینہ و سالی یاغن معناسنہ زرترکیدہ
مستی - نشا و شیرگیر نشہ نیم مست ومست
متوسط و گرست و سیاہ مست و گلست طافح
الثمل سرخوشلق
مستی - یال حیوانات مستاولوب لوپک معناسنہ
مستول - تیرکشتی الدقل کمی اورتی
مسجد - مزگت جامع معناسنہ
مسخرا پن کرنا - تماخرہ کردن السخر مسخرہ المق
مسخرا پن - تماخرہ مسخرگی و تتربو و تتربوہ
و تترہ و لاغ السخریۃ مسخرہ لق خورطہ معناسنہ
مسطر - ستارہ جدول ایتملکن آلتی
مسطر بنانا - مسطر زدن و کشیدن و نہادن

وسطر خوردن کشیدہ شدن مسطر

مسکرانا - دندان سفید کردن شکر خندہ
کماریدن التبسم تبسم ایتمک البسیم گولر یوزلو ابتسامۃ
گولر یوزلو اولمق

مسکا - بتفوز بند و دہان بند الکعم دوہ اغزلن
بغلاد قلری نسنہ جمعی کعام

مسکہ - بلبکہ و تاشک وئیو و کرہ الزبدۃ کرہ یاغی

مسک آلان - گل مشکین معناسنہ و بر نوع نہ
وان گلی و مصر گلی دیر لطیف و نازک گلدر نسرین گبی
و قرنفل یا ز یوزی و قرنفل بستانی

مسک وتی - افرنجشک گبی بالنگوی خودرو

مسلح - سجا کند

مسلخ - درز ند قان دوکیلن یر جنگاہ و مسلخ
و قتارہ گبی

مسلم - ارزانی تسلیم و قبول اولنان نسنہ

مسلمانی - ختنہ کردن و بریدن غلاف نرہ
کودک الختانۃ شنت ایتمک

مسلمان ہونا - آزرم الاسلام مطیع اولمق

مسمار کرنا - مسمار کردن الہدم یقمق و خراب ایتمک

مسند - چہار بالش و آوندہ مست بالش بزرگ
را گویند بالفظ زدن نہادن مستعمل الدست دوشک
یوجہ لو یصدق

مسواک - برسم و سنا چوب مسواک السواک
مسواک ایتمک

مسور - بنو سرخ و مرجمک و نرسک و نسک

استرار و انترہ بترکی یا سموق العدس مرجمک

مسوڑا - جائے دندان اللثۃ دش دبر بنکی

مسا - گندمہ و گندمہ آثرخ و آزرخ و ثرخ
و یا لو الثولول سکیل

مسوسنا - چیزے را تنگ گرفتن و
فشار دن صقمق معناسنہ

مسہری - پشہ خانہ

مسہل - آگنج الاسہال مزاجی یوزلوب
ایچی کچمک

مسی - انچہ بدان دندان سیاہ کنند

مسی کی روٹی - نان مسی و نان آرد
ماش و گندم و غیرہ

مسین بھیگنا - سبزہ آغاز کردن و سبزہ
آغاز صفت آن الطریق گلمک

مشابہ ہونا - مانستن و مانیدن التشابہ
بری برینہ بکزنمک

مشارہ - واولک راہ میان کشت و گلزار
چمن گبی ہندی روش گبی

مشاطہ - پیرایندہ عروس ہندو الانکاح را
گویند کہ میاندار باشد و ینگا بارش مشاطہ نیز
الماشطۃ باشش طرایچی و دوزگن و یریجی عورت

مشاہدات عالم - دروینہ دل

مشترک - انباز تاک الاشتراک اورتاقلق

مشتری - اورمزد و اورمز و آرمز و ہرمز
و ہرمز و قاضی چرخ و قاضی فلک و خسی و

برجیس و پرچیس زاوش و انهوباوزاور
الزهرة کواکب سیاره دن بریلدزک آدیدر
مُشتلق — انچه درعوض مژده دهند میری گبی
مَشرق — خاور و خراسان و بتُوضد نسا
که آفتاب درانجا نرسد گون طوغاجق یر
المشرقة طوغاجلنجق خورته یری که فارسیده
آفتاب گاه دیرلر گون طوغریسی
مَشرقی هوا — باد پیش و باد پس پشت
مَشغله — خلاش و خلالوش الشغل مشغول اولمق
مَشغول — سرگرم
مَشق — مشغ و ورزش
مَشق کرنا — مشق کردن زردن کشیدن کاغذ
مشقی و مشقی کاغذ مشق کردن و زریدن
دو رشمکه و اوز نمک و ادمان ایتمک شور گبی
مُشک — و خنیک و تجی یوان خیک روغن
و خیک انگبین الزق والزقاء طلوم
مُشک — آدمی المسک مُشک
مُشک بلاو — زباد
مُشک تیر نیکی — گلک ترکیده دخی گلک دیرلر
مُشکین باندهنا — دست کسی برکتف بستن
کتف الرجل شددت یدیه الی خلف
مَشوره — سگالش و کنگاش و کنگاج المشاورة
طانشمق وطانشق ولونجه معناسنه
مشهور و معروف — نام بردار و نام برده
و خنیده آدلی صانلی معناسنه

مشهور رهونا — خنیدن الاشتهار شهرت بولمق
داستان اولمق افسانه گبی
مشغولتی — غطیط خواب بهندی خرانا بخست گبی
مصاحب — رفع الصاحب یولداش و گوزجی
رفیق و معین معنالرینه
مصالح — ضروریات هر چیز و ضروریات دیگ
افزار مصالح طعام
مُصحف — کراسه کلام خدا درعربی دفتر و کتاب
معلوم نسنه در جمعی مصاحف
مصر بغدائی — ذرة بهندی جوار نرباشد طهف گبی
مصر دیکنی — وابراهیم دیکنی و پیغمبر دیکنی و برنوعنه
دوه الماسی دیرلر و قصعنه گبی
مصدرین — ومصرین اندا وه گبی صیوالجق آلة
مصر گلی — دوان گلی گل کوزه گبی گل نسرین باشد
مصروع — ویوگلوپ صرع طوتمش کشی اول
علته ام الصبیان و حواله دیرلر
مصره — جولهه لرک ماشوره که انجه قامشدر
مصفیات — پالوئه
مصطگی — گندرک و گندر و وکیه ورماس و
درماست المصطکی ساقز و علک رومی
مصقله — فسان بلکو طاشی معناسنه بزداغ
صیقل ایده جک آلت مصقله معناسنه
مصل — مثل افسانه گبی
مصلحت بجربک — گیاخن گبی ملایمتله ایش
گورمک تجربه کردن و بآسانی کار کردن

مفصّل مثل ـ بعینہ گت دمت گبی
مصیبت ـ اندوہ و مُوثر و موثرہ الرزیۃ مصیبت
مضاف ـ خدیہ مقابل مطلق تونیق اولمش
وآخرنسیہ یہ اولا شد یرلمش و تابع اولمش نسنہ
مضائقہ ـ پخشا طارلق و بری برینہ طارلق
مضبوط ـ رُست برک معنا سنہ
مضبوط اونٹ ـ رنگ البکر کنج ارکک دوہ
مضحکہ ـ کواژہ و گواژہ و سخرو لاغ الضحک
گلنج کیمسہ
مضراب ـ زخمہ و سُکا فرہ و سُکا فہ و شکافہ
ترکیدہ تازنہ دینور
مضطرب کرنا ـ نفسہ کردن شاشرمق
مضطرب ہونا ـ شکوہیدن دست و پاچہ
شدن پلپس و دست و پا گم کردن شاشمق و
پریشان اولمق
مضمحل ـ دست خوش و مُھَرّا الاضمحلال محو
مضمحل ہونا ـ وارفتگی و گداز یافتن
مطابقت ـ ہمبری
مطابق ـ نواخت موافق معنا سنہ
مطرب ـ چرگر ترنمارت لہ رفع صوت ایدن
کشی مغنی معناسنہ ترکی چالیان کشی
مطاف ـ قیل وایپ بوکیجی عرسیدہ لواف
مویتاب و رسیمانتاب معناسنہ شانلکجی گبی
مطرہ باز ـ آنکہ چیزہا ازان خریدہ نگہدارد
ووقت بہا بفروشد کیسہ دار گبی

مطعون خلائق ـ رخنہ زدہ زبان
مطلق ـ مُوکدہ مقابل مضاف صالی و یرلمش
مطلق العنان ـ دل صالی و یرلمش اولان
مطلق العنان زندگی کرنا ـ آب بی لجام خوردن
یعنے فکر سز راحتلن و یری کچمک
مطیع ـ از دست و رام خرآن یواش و
انیس معنا سنہ
مطیع کرنا ـ رام کردن تار اس مطیع ایلمک
مظفر ـ پرویز فالج او ستن اولجی کمسنہ
مظلوم ـ ستم کش و ستم زدہ و بیداد کش المضیم مظلوم
معاذ اللہ ـ برگس و برگست و پرگس و پرگست
و ژرگس
معاذ ـ الملاذ صغنیا جق یرلجا گبی
معارف ـ شناختگان المعروف بلنمش نسنہ کہ
منکرک ضد یدر
معاملہ ـ داوری و دخش کیمیا یلہ ایش ایشلامک
وآلوب صاتمق
معاون ـ افشار یاردم ایدیجی
معاونت ـ تیمناک یاردم ایتمک
معائنہ ـ المکاشفۃ آشکارہ اولمق
معبر ـ گزارشگر دوش یورمہ سی بیان ایدن کیمسنہ
معتاد ـ وایہ العوادۃ شول طعام کہ بردفعہ
اکل اولنہ تفحصکرینہ اعادہ اولنہ
معتبر ـ گو ورسنگ کانون
معتدل ـ داد وند

معجزه — فرجود
معجون — گرگروهن
معدوم جاننا کسے چیز کا — کم چیزے گرفتن
معده — یمینه قورسق معناسنه
معرکه — رزمگاه وآوردگاه ونبردگاه وجنگگاه و
هنگام وهنگامه جنگ ایده جک یر
معشوق — اهور وریکا وآویژگان دلبران وشنگ
معشوق سے بیزار ہونا — واسوختن وسوختن
بعشق وجور معشوق تن دردادن
معشوق عورت کا — مول اویناش معناسنه
معشوقه — سبزوبچه
معلق — درواوآونگان آندرواے آصلمش نسنه
معلوم کرنا — فراگرفتن انگاردن انگاشتن
پنداشتن العلم بیلمک وبللی ایتمک
معمار — ارزه گرواندایشگر ورازدان وراز ویل
وغلیغر وغلیگر وگلکار
معما — باشکافتن وکشادن مستعمل
معمور — آباد وفربه العامر معمور العمارة معمورلق
شن معناسنه
معنوی — آرش وچمی چمیان معنویات
معنی — آرش وچم وخواسته وچسم
معیوب — ننگین یرامزلق
مغرب — باختر گون طوغنجق یر
مغرب ومشرق — کرمن وارمن گون طوغنجق یر
وگون طاغاجق یر

مغرور — فنوه وفتوه وفتوداں گلیچ ویگیچ وآلچ
المغرر اعور بیلمز کشی
مغیبات — پوشگان مشهودات مقابلیدر
مفارق — برگنده وجدا ومنده المفرق آیرلمش
نسنه المفارقة آیرلمق
مفت — چلیکه وزرایگان بلابدل هرنسنه یی آلمق
مفتی — وخرفتوی ووچرگر مفتی حاکم شرع
مفرد — یکانه الفرد یالگز الفرید یالگز نسنه که امثلی اولمیه
مفسد — جلبیه وجلویزه وجلیزه ضمان آلتنده صو
ویرامز ایلچی کمسنه
مفردات دفتری — آوارجه
مفقود — یافه الفقد الفقدان برنسنه یتمک
بلورسز اولمق
مفلس — خشتنبر اول فضول درکه ثروتدن
آورد شیپشروب بوری زن گیسے دیلر اوله
ودخی کنده وسنی محتاج گوستورن مال اشکلے
نگین کمسنه وخسته وبی نوا وهشنگ ولیتک و
کلک خسپ الفقیر محتاج
مفلس ہے — آب در جگر ندارد
مفلوج — خرمنج فلج الرجل فهو مفلوج
مفلوک — مندبور
مفهوم — همرافته وآفته بیلیش معناسنه
مقابل — همتراز ورمارم المقابلة یوزه یوز
اولمق ومواجهه اولمق
مقابل ہونا — ترازوشدن المعارضة المقابلة

یوزه یوزاو لمق
مقابله ـ بزهشش قارشو قارشویه معناسنه
مقابله کے لئے طلب کرنا ـ برگ سبز فرستادن
وگل فرستادن وگل بخششی فرستادن
مقاله ـ گویش المقال الکلام سوز وسویلیک
مقام ـ گاژ وگاژه وکال و بوم طورغه جق
موضع القیام معناسنه
مقام کرنا سفرمین ـ لنگ یعنی سلاده برپره طوموق
مقبره ـ سته دان گورخانه و دخمه واستودان
وفلخم وفلخمه
مقبول ـ پذیره و پذیرا قبول ولنش نسنه
مقبول بنده ـ وهنش ومنئو وبرگزیده
اللهی یو تلمش کشی لر
مقتدا ـ پیشوا وسرگرده وپیشرو والامام اویلان
کیمسه مقتدی ومتبوع گبی
مقتدی ـ پس والتبع اویان کیمسه
مقتول ـ دپه ئلمش باری گبی
مقدار ـ مایه وآروی وتیج القدر هرنسنه
نک مقداری ومبلغی
مقدار گناه ـ مرکز راین القصاص القود
الجنایة صوچ وگناه
مقدمه ـ پیشرو ووایه
مقدمه جذام ـ بادشنام وبادژکام بادژنام
وبادژوام وبادشفام وبادشکام وبادشنام
مقراض ـ گاز ودوکارد قطع ایده جک آلت

مقربان بارگاه الهی ـ هنوتاس
مقرب فرشتے ـ کروبیان ملائکة الکروبین المقربین
مقر ومعترف ـ خستو وهستو اقرار ایدیجی کمسنه
مقروض ـ ناشک بورجلی معناسنه
مقصد ـ وایا ووایست ووایه المرام المقصود مطلب
مقطع ـ ستایشگاه
مقعد ـ شتمن موضع قعود که اوتواق یری
مقناطیس ـ آهن ربا وچکیک
مقنعه ـ شامه ودر بوشنه ودر پوشه و
ربوشه وربوسه باشن ورتوسی جار معناسنه
دانک گبی
مقیش ـ مقیش مقیش گر سازنده آن
مکابره ـ شنگ بلورکن عناد ومخالفت ایتمک
مکابره کرنا ـ رویاروئی کردن المعاندة
اونکولک ایتمک
مکا ـ مشت جمع الکف یومرق وتوقاد
مکار ـ پرکار وگربز وسالوس ولنگ بادبان
ضد لنگر دوباره جی
مکاری کرنا ـ کنبوریدن الکر والخدعة الدالمق دوباره ایتمک
ومکروحیله ایتمک
مکافات ـ شیان الجزاء عوض
مکا مارنا ـ یومروغی دوکمک وتوقاد ادرمق
کف غنچه کردن گبی
مکان ـ جاینا وکال وگاژ دوخرد مکان
سراب دور از آبادی رایولاخ گوینداسنر

وشنلکسنہ واوتسنہ وصوسنر پر معناسنہ در
مکتب خانہ۔ مکتب گاہ و دبستان فی دبستان
الکتاب مکتب
مکتبہ۔ پک بیوک سپد کو چکنہ سپد و بیوکنہ
سلہ دیرلر بروندہ گیبی
مکتوب۔ ترسل شول مکتوب لری کہ بربریلہ
پادشاہ وغلا نلرہ اوقومق ایچون ویررلر
مکدر۔ تیرہ التکدر بولانق اولمق الکدرۃ
بولانقلق
مکر۔ بند وترفند وریو وسالوس وشاہنگ
ودستان ونمش وہر توت ولاش ماش
وتبند وگریس وگریہ وگریسیدن مصدرو
رنگ الخدعۃ الدامق
مکرر۔ شایگان التکرر تکرار اولمق
مکروہ چیز۔ شبست پتیرہ الکرہ اکراہ ایتمک
مکروہ صحبت۔ آنگل درترکی نیز مستعمل
مکرنا۔ ازگفتہ خود برگردیدن التناکر
بلمزلنک تجاہل گیبی
مکڑکر چلنا۔ خرامیدن صالنمق
مکڑ۔ دیوپا الخدرنق اورمجک عنکبوت گیبی
مکڑی۔ گلاش وتارتنگ وتند وتنند
وتندو وکارتن وکارتنہ ومگس گیر زجال
العنکبات اورمجک
مکڑی کا گھر۔ گرو وکرتینہ اورمجک آغی
مکوک۔ تنند گیبی جولاہہ آلتیدر

مکوہ۔ روس وبارج انگردہ وروباہ تربک
وسگ انگور وانچہ درغلاف بود عروس درپردہ
گویند بترکی اتیزم گویند الفناۃ دلکواوزمی
مکھا۔ خرمگس الشعرا رایت سکی
مکہ صمانی۔ اذخر
مکھڑا۔ روی المحیا یوز
مکھن۔ مسکہ الزبدۃ قیمق
مکھی۔ مگس ومگس انگبین رامنج ومشنج مگس سبز
وکلیز زنبور الذباب قارہ سکک النحل بال آروسی
مکھی۔ مگس بندوق بترکی قراول
مکھی ہانکنا۔ مگس راندنا الذب دفع ایتمک
مکیک۔ جولاہہ لرک ماکو دیدکلری آلت ماکو
مگدر۔ میل گیری
مگر۔ وپن لکن للاستدراک والتحقیق
مگرمچھ۔ نہنگ وتساچہ التمساح نہنگ
مگری۔ پرچک
ملا۔ موبد بیلان کمسنہ
ملاح۔ کشتیبان الصراری کمجی ملاح گیبی
ملاحی۔ مزد ملاح
ملاپ۔ آشتی الصلح بارشمق
ملاپ کرانا۔ صلح دادن وآشتی دادن الاصلاح
ضد الافساد
ملاپ کرنا۔ آشتی کردن وصلح کردن وآوردن
المسالمۃ صلح ایدشمک مصالحہ گیبی
ملاپ ہونا۔ صلح افتادن صلح اولمق

ملاطفه - ترسل یا پیشمش مکتوب لری که اوغلاظر
اوقومق ایچون دیر لر ہندوستانده معلومدر
ملاقات کرنا - برخوردن ملاقی شدن و ملاقات
کردن و برهم خوردن واخوردن و برخوردن
التلقیه اولشمق
ملال - تاسه اندوه الملال فتور وضعف
ملامت - هیچ الملام رسوالیق ایتمک
ملانا - پیوستن اولاشمق وقاوشدرمق و
ملامت کرنا - نکوهیدن ندمت ایتمک
ملانا - قرشمق قارشدرمق قاتمق آشوردن
ملاهوا - کمخت قارشمش نسنه لری
ملائی - سرشیر وسر جغرات بترکی قیماق و
قیماغ وچرابه وچربک وشمر وشمه الدوایة سو
اوزرنده یا شوربا اوزرنده بتن یوفقاجق قیمق
ملائی پڑنا - سرشیر بستن شیر
ملائم زبان - زبان گندمی طاتلو دل
ملتا - سوده نقش المسیح شول درهم که نقشی و
سکه سی اولمیه
ملانا - آمیختن وآشوردن وآمیختن لیزیدن
المزج قارشدرمق مشبع گبی
ملانا سازکا - کوک کردن
ملتان - نیمتن گبی سیلمه لباسدر زیبون
وایچلک وعجم کوملکی وسلاح آیه سی وکوته کوسدی
اتوابه شاطلدر
ملجا - صغنجق یر

ملجانا - باهم آمیخته شدن الالتباک مختلط اولمق
ملحد - بُشُم و بُولحجی زر و بوخجه زر
ملصق ہونا - دوسیدن ودوسانیدن
چسپانیدن اللصق واللصوق یاپشمق والشمق
ملفوف - نوردالفد ورلک دورلمش
نسنه مکتوب گبی
ملک - کشور والکا مملکت منا سنه
ملک - خواسته وآن
ملکوت - روان کردوکی آباد جبروت
ملکه - ورزش
ملگجی رنگ - پشام وپشیام قرامتق رنگلی
ملمع - رو پوش وزرکوفت یالدزلمش نسنه
ملمع کرنا - اندودن یالدزلمق
ململ - سمینه وگیمیا وریماز وترنو و
تنزیب جامه کوچک که زیر قبا پوشند بترکی
ارخالق گویند الشف انجه ثوبدر که ماورای
گورینور
ملنا - دوچار شدن دوچار زدن و
درخوردن اللقا گورمک وییتشمک اللقایة بری
برن گورمک
ملنا - بدست آمدن ویافتن بولمق
ملنا - درآغوش گرفتن العناق معانقة المرینہ
بری برینک بوینه طولایوب قوجشمق الوصلة
اولاشمقلق
ملنا - آمیختن الخلاط قارشمق

ملنا - مالیدن و برماسیدن و برمچیدن الفرک ال سورتک وال ایله یوقلق
ملنسار - بادبان ضد لنگر یلکن ندہبی
ملنگ - چپ چپلاق قالان فقرالر
ملول ہونا - ستوہ بشم العاجز یورغون معناسنہ
ملوث - پیس بترکی
ملونی - آمیزش غلہ و غیرہ المزج قارشدرمق وقارشیق
ملونی - آمیزش الغش قارشیق اولمق
ملہ - کالبوت و خرہ وپادام الملواح طوزاق یاننده قوذقلری بک ویرلاق
ملہٹی - بیخ مہک اصل السوس ترکیده بیان ومیان دیرلر سوس معناسنہ
ملہیتہ - وملوکیہ خطمی کوچک دینلن نباتدر ملوخیا گبی
ملیدہ - مالیدہ وچنگال وچنگالی وچنگال خوست وچنگال خوش وخنکال وبشنزہ و بشنزہ وانگشتو الحیس الحیستہ یغمور
ملی ہوی چیز - ماسور وماشور الخلط قارشمش نسنہ وبری برینہ قاتلمش نسنہ
ممانعت - دورباش آلارغہ معناسنہ
ممانی - زن خالو ماذرہ
ممتاز - سرآمد اولو معناسنہ
ممتنع - نزاور
ممتنع الوجود - زاور وفترباشی
ممکن - نادر ونادران ممکنات
مملکت - درپہلوی ماہ خوانند ماہ بصرہ ماہ کوفہ نہاوند البلد شہر ویوک کوئی
ممولا - دمسیچہ ومرغ فاطمہ وسریچہ وسنگانہ وکراک وتزندکی ودختر صوفی الصعوہ یوندقوشی الوصعتہ قیزیا خود صقصقن قوشی وقرجان وپیغمبر قوشی یا خود وطواط نوعندندر بعضلر اسکتی وبعضلر قز قوشی وبعضلر چولوق ترند معناسنہ دیرلر
ممہ سی اغر شقلنمش - ناربپستان
من - دل القلب یورک فواد گبی
من - مہرہ مار ومار مہرہ ومہرہ جان دارو
من - نام وزن ونیم من رالتر ترکیجہ بطمان
منارہ - میل وسرغن وجوترہ
مناسب - پساوند النسبت تعلق واتصال
منافق - ایکی یوزلو دلّہ گبی
منانا - خوشنود کردن الارضا خوشنود ایتمک
مناؤ - بقال تپنگ معناسنہ وشنگ گبی
منبر - افراز بفارسی
منت - زاری وسپاس وہن التضرع زارلق ایتمک
منتخب - پسندہ وگزیدہ وگزین وگزینہ و وشی وسرہ الانتخاب یوتلمک واختیار ایتمک الاختیار اورندلک الاصطفا ایورتلمک و اختیار ایتمک
منتار - سمار ورغ اکارس گبی

منت رکھنا ۔ منت باداشتن ونهادن و
برداشتن نشستن کشیدن پذیرفتن وپیا
الامتنان انعام واحسان ایتمک ومنت قومق معناسنه
منتر ۔ افسون وفسون وجادو وشوبت و
شوبیت وشوبست بترکی ارباق وکننده را
جوزن وافسون خوان وجادو وجادوگر و
لبلاب الرقیة دعا، وافسون السحر جاذولق ایتمک
منتر پڑھنا ۔ فسائیدن وفسانیدن افسون
کردن السحر جاذولق ایتمک
منتظر ۔ نگران وپرمر الانتظار الترقب الترصد
یول گوزلمک ومنتظر اولمق یول بکلمک
منجم ۔ ستاره شناس وستاره شمر وکنداوگندا
وهودل بند ورصدگاه جات ضبط حرکات
افلاک وکواکب
منجن ۔ السنون شول نسنه که آنو کله اغزه
مسواک یدرلر
منجنیق ۔ بلکن وبلکن وکلکم
منجهلا ۔ فرزند میانه الاوسط اورته
منجهولا ۔ میانه جیه الوسط اورته
منجیرا ۔ سرنج وسنج ترکیده زیل دیرلر
منخنی ۔ جمچاخ اگری معناسنه
منحوس ۔ مرخشه ویسار النحس شوم یرامز نسنه
منڈا ۔ مندک ومنده الکساد کچم کاسد اولمق
وقیمتسز اولمق الکسید کچم وقیمتسز وبرنسنه نک
کمی والپاغی

مندرج ۔ آموده اینجو دیز لیسه جواهر دیزیسے
ومندرج معناسنه
مندر ۔ دوشک برخوابانچه بران خواب کنند
مندرس ۔ پژوجیئت وجبغوت وچپان
الدرلیس اسکی قفتان
مندل ۔ قپوطرقازی دربسکله گبے
مندیل ۔ دستارو بزوفه پشگیر معناسنه که
طعام وقتنده اوکلرینه طوترلر ودستمال که
ال سیلر ومطلقاً بزپاره سنه دیرلر
منڈا ۔ الاجم بوینوز سز قیون
منڈوا ۔ برم العریش هرگ
منڈهنا ۔ خام کردن وبخام کشیدن
منڈی ۔ الجما بوینوزی اولمیان قیون
منڈی ۔ ینیلو وجوبه ترکیده آراسته دیرلر
منڈی مسجد ۔ مسجد بی کنگره الاجم باجه سے
اولمیان او
منڈیر ۔ سرلاده قور معناسنه
منزل ۔ غوشادیور دمعناسنه وبریوردن
آخر یورده کوچکه کوس کوفتن دیرلر
منزه ۔ جم آری معناسنه
منشور ۔ کشادنامه وفرمان
منشی ۔ بناغ ووُدو بیازیجی معناسنه
منصب سے گرنا ۔ زبهیدن دوشمک
منصوبه پہ گتوردی ۔ حسب الخواه کار موافق
آمدن ونقش درست نشستن منصوبه گبے

منطقہ ۔ چنبر چرخ
منظور خاطر ۔ پیش نہاد
منع ۔ شہ ضد اعطا معناسنہ
منع کرنا ۔ بژرگم
منغور ۔ قسمے از پول کوچک رائج منغز گبے
منفعل ہونا ۔ گو جنمک شکستن گبے گیرو لمک والیقومق
منقطع ہونا ۔ گسستن الانقطاع کسلمک
منقور ۔ پلیسا پشیزہ گبے
منقی ۔ مویز و سکج و سیج قوری اوزم
منکا ۔ مہرہ گردن وگرُوغ مازن مازہ مہرہ پشت واُسئوی الفقرۃ اوکر غہ کیکی فقار گبے
منکر ۔ منبل انکار ایدیجی
منکشہ ۔ بنفشہ فرفیر گبے ومنکشہ گوکی و سوسن گوکی بیخ آن
منکنہ ۔ چرخ شیرہ برآوردن از نیشکر وانگور وحوضیکہ دران شیرۂ انگور برآرند تکنہ واوزم صالی دیرلر سُپار گبے
منگل ۔ بہرام و ترک فلک و ترک معربد و نیز روز شنبہ المریخ سہ خامسدہ بر بلد زآدید الجبار شنبہ صالی گون معناسنہ
منگنی ۔ کنغالہ الخطبۃ نکا حلنمق ایچون عورت استمک دوکو رلک دوکو راولمق کنغالہ گبے
منگیتر ۔ نامزد نشانلی دیاوقلی قز
منمنا ۔ دانہ سیاہ و تلخ کہ در گندم باشد گزدہ الزوان کو لجبر قرہ چہ تو خم کہ بغدای ایچندہ چوق اولور
منمنکش ۔ سر شف گبے دانہ ہمچو عرد ل کہ تلخ روغن از آن گیرند و زرد و سرخ گل دارد
منوش ۔ و چتلنبک حبۃ الخضرا کہ نا نکشو رون و بن باشد دانہ ایست مغز دار کہ خورند
منہہ ۔ دہن و دہان الفم آغز
منہہ ۔ روے وتو من الوجہ یوز
منہہ بولا بہائی ۔ برادر خواندہ
منہہ بولی ما ۔ ماریرہ
منہہ برابنانا ۔ روے ترش و تلخ کردن و چہرہ درہم کشیدن العبوس الکالح قاتی یوزلو
منہہ بہرائی ۔ بلغند و بلغندہ و بلکفد و پارہ البرطلۃ زہر لک و کلیسا بخوری
منہہ بہرائی دینا ۔ دہن کسے بستن رشوت ویرمک
منہہ پرتہوکنا ۔ تف زدن برروے کسے و تف انداختن وافگندن البزق توکرمق بسق واصق گبے
منہہ پہٹ ۔ دہن دریدہ و دہان دریدہ دلی آچیلمش کشے
منہہ پہیرنا ۔ روگردانیدن و برگاشتن الصد الاعراض یوز دوندرمک
منہہ پیٹنا ۔ ہر دو دست بر روے خود زدن صکت وجہہا لضربت
منہہ تک بھرنا ۔ تا گلو پر کردن الملاء طولدرمق

مُنہہ تہتہانا - لب وا فچ انداختن الکلح قاتی یوزلک ویوز پورترمق تیموک گبی
مُنہہ جہٹالنا - بانک چیزے ناشتا شکستن
مُنہہ چرانا - روئے نمانیدن الاختلاج اویکو نمک
مُنہہ دکہائی - رونمای یوزگورملکی
مُنہدی - یرنا وآران الحنا رقنہ
مُنہہ زم کرنا - صدرمق شکستن گبی عسکری بوزمق ومنہزم ایلک
مُنہہ سے بات لینا - سخن از دہن کسے گرفتن
مُنہہ کہولنا - دہن کشادن وباز کردن وواکردن الفغرآچمق
مُنہہ کے بل گرنا - برروئے افتادن الانکباب یوزاوستنہ دوشمک
مُنہہ لپیٹنا - روبجامہ پیچیدن اللف دوریک اللفع
مُنہہ مین پانی بہرآنا - آب کشادن دہان وآب در دہان آمدن وآب از دہان رفتن وآب بدہان گردیدن التحلب یمزندیکندن اغزینک صوبی آقمق
مُنہہ مین مارنا - برروئے کسے زدن یوز اوستنہ اورمق
مُنہہ نوچ لینا - بناخن خراشیدن روئے کسے الخدوش الخدشں قاشیمق وطرمق
مَنی - تخم

مُوا بادل - ابر مردہ ونگر معناسنہ
مُواجہہ - رووارُو پیشانی یوزہ یوزاوتمق ویوز یوزاوتورمق دنگل معناسنہ
مُواخذہ - گرفت وباز خواست
مُواسات - تیمناک مدارا وتلطف ایتمک
مُوافق - گیرا وسازوار وپشک الوفق موافق اولمق اویغون وودوزنلو
مُوافقت - نواو سازگاری وسازوارے اویغونلق وودوزنلک وخوش کچینمک دیرلک
مُوافقت کرنا - ساختن الوفق دوزنک
مُوافق کرنا سازکے تارکا - کوک کردن ساز
مُوباف - گرُوسُ موے پیچہ وموی باف زنان گروس پیچہ قیلاک طولاشقلغی
مُوبولی ما - مادر خواندہ ومارپزہ
مُوت - مرگ وزمان اولوم معناسنہ
مُوالید ثلثہ - سہ شاخ وسہ فرزند وسہ گوہر کہ بربستہ وبررستہ وجنبندہ باشد
مُوت - پیشاب وشاشہ وگمیز البول سدک
مُوت آنا - آمدن مرگ مجی الموت والاجل ولمغک وقتی گیلمک
مُوت جانورونکی - یوت طوارقرقیندر
مُوت کا برتن - گمیزدان وبولدان المبولہ ایچنہ بول ایتدکلری قاب
مُوت مارنا - آب تاختن ایشہ مک
مُوت کا کہانا - انچہ درمرگ پزند

مُوتنا — پیشاب کردن و شاشیدن و میزیدن و گمیز کردن البول الشیامک

مُوتھا — بیچ گیاہے خوشبو

مُوتی — دُر کلان و دُرِ یتیم و کوچک را مروارید و کسپہرچ گویند و آشنا گوہر گرانمایہ الدرۃ انجو

مُوتیا بند — آب مروارید و آب گوہر و تمر دقارہ صو و گوزہ صوا نمک

مُوتی بیدھنا — سُفتن یعنی انجو یہ دیلمک

مُوٹا — تناور و فربہ و تنومند و دفزک و شیون و گلفت و لگ و ھنگفت آبافت جامہ سفت السمین سمز یا غلو کمسہ

مُوٹا ھونٹ — لفچ لفچن مرد لب بزرگ قالین دودغہ

مُوٹی — زن فربہ و طوف الخذلا قوللری و بالدرلری اتلو و یغون اولان عورت

مُوٹھہ — مارش ھندی الکر سنہ بورجق کونش داریسی معناسنہ

مُوٹھہ — دستہ الحس بای طوتماغی قبضہ قوس گبے

مُوثّر — نوثر ندہ اثر ایدیجی

مُوثَّر — ھنایش اثر ویرلمش نسنہ

موج — لپہ و دیسمہ و خیزاب و آب خیز و اُشترک و نرہ و کوبہ و موج کلان را گولاک و کوھہ گویند طالغہ و تلاز و معناسنہ

مُوجب — باکرو با بونیستی ضروری العدم سبب و علت معناسنہ

مُوج مارنا — ترنند و کرتلا زواورمق

مُوجود — آیین و پدیدار الحضور حاضر لق پراذشن

مُوجود حقیقی — راست بود انجنک

مُوچ — چپ شدن پا ایاغی اگری اولق

مُوچنہ — موی چینہ و آھن موکن و گاز المنقاش المنتاش المنماص قبل بولا جق چوکہ

مُوچنہ سے نکالنا — موے چینہ موے برآوردن النتش قیل یولمق

مُوچھہ — بُروت السبلت بیق

مُوچی — کفش دوز و پینہ دوز و موزہ دوز موزہ دکجی

مُوحد — یگانہ گوئے

مُوذیات — خراستر و تُند بار جانوریکہ جانور دیگر را بخورد

مور — فیسا الصراخ الطاؤس تکری قوشی و آلا قوش و گلین قوشی

مُورت — ایبک و بت پرست شمن باشد الصنم پوت

مُورچا — مورچال و مورچل متریس معناسنہ در

مُورچال — چتر طاوس زدن رسن بازان باشد کہ ہر دو دست استادہ پا بہا سوئے پشت خم دادہ راہ روند

مُورچھل — مگس ران المذبہ بلیپازہ

مورچہ - مورچانہ و موریانہ و موارنہ الصدر تیموریاسی

مورچا لگنا - زنگ و زنگار گرفتن و زنگ بستن و زنگ افتادن و زنگ خوردن الطبع پاسلنمق

مورچہ لگا ہوا - زنگ و زنگار بستہ و زنگار خوردہ و زنگار گرفتہ پاسلنمش تیموری

مورچہ پی کرنا - مورچہ پی زدن

مورخ - بازگیر و کردار گزار

مورد - درختی سبز برگ در غایت

مورکھہ - کالیوہ و گول بوآن و شاشقین معناسنہ

موری - رہگذر آب شلنگ صو یولی معناسنہ

موڑ - درگشت الثنی ہر نسنہ نک دورہ کسی

موڑ - سر الراس باش

موڑنا - خمانیدن و خم دادن التعطف اکلمک

موزک - زبیب الجبل قرہ حبہ در موزک گیبی

موز ور گھوڑا - باشی سرخشک عنان گیبی

موزون - ہنام و اندام پر انیق معناسنہ

موزون کپڑا - سوختہ

موزہ - دراز راچکمہ گویند الخف ایچ ادک المورج ادک

موساکنی - مرزنگوش المرزنجوش مرجانکوشک معناسنہ در

موسل - کوبہ ہاون و دیبک اللری

موسم - آمد و ہنگام و وارہ

موسنا - دزدیدن السرق و غرلیق ایتمک

موسیقار - نایلوس و نایلوش مثقال دیدکلری ساز در

موشتیلق - مژدہ بہا و مژدگانی فغیانری گیبی

موشلدی - شیپوی گیبی خرآنا خواب کا

موشولق - بخستن غلطیط کردن در خواب گیبی

موصلق - چشمہ لولہ سنہ دیئور نا شرہ گیبی

موشکدوانی کرنا - فتنہ انگیزی کردن و موشکدوانی کردن فتنہ یہ قندرمق

موصوف - فرزوزیدہ او لکلش کسنہ

موصوف ہونا کسی صفت سی - زابیدن

موضوع - بہشتہ

موطاف - شہلنگ گیبی ایپ بوکیچی ریسمانتاب شبد

موقوف - پیشکش سنگ و تیغ مہر کردن معطل کردن و بیکار نمودن و مہر کردن موقوف کردن مہر شدن موقوف شدن

مول - بہا و آرز القیمۃ دکری

مولد - زاد بوم

مول لینا - خریدن الشرایۃ صاتون آلمق

مولی - ترب الفجلۃ تورب و طورب

موگری - کلوخ کوب المیطارۃ منقب باشی

موم - الشمع موم موم جامہ - جامہ مومین

مومبار طولمہ سی - و صبجوغہ عصیب معناسنہ لکامہ و زہ ریخ واکامہ گیبی

موميائی - خون چین
مونچهه - بروت بترکی بیغ در ایران سبل خوانند الشارب بیق
مونچهه پرتاؤ دینا - بروت مالیدن
مونڈنا - تراشیدن موے سر و سُتردن
و اُستُردن السبت باش یولیمک
مونڈن - تراشیدن موے الحلق یلومک
مونڈها - شانه دوش الکتف اوموز
مونگ - بنوماش و کرشنه و مُشنگ گونه
ازآن بورچق معناسنه ایچ مردمک حبوباتندر
فارسیده ماش دیرلر
مونگا - خُرُوهک و بُسَّد المرجان ترکیده
دخی مرجان دیرلر
مونگیا - شمعی گونه ازرنگ
مونگے کی جڑ - بیخ مرجان
مؤید - کاووس
مهابت - بیموری و شکوه الاجلال تعظیم ایتمک
مهاسا - زرخ و ثرخ و آسخ و آشرخ الثؤلول سگل
مهاجن - هند ولرندن بربلوکدر بازرگانلق
ایدرلر
مهار - چلبور الخطام یولار
مهاط - پگمال گیے
مهاوت - پیلبان
مهتابی - و مهتاب آتشباز و مهتابی آتشباز
نام آتشبازی
مهتر - کاسه نواز نقارچی

مهتم - جاذنگو مهتمم مصارف اکل شرب فقرا
وکیلخرجی معناسنه
مهتون - سپید ریش و میرده ووده خداو
کبیر و کلانترده الفرناس کویلوزیسنه و
ترک ولوسنه دیرلر
مهجه - و دم القلب عامل طبع که روح
حیوانیدرر
مهر سلیمانی - و چرخ فلک بیابان هاویجی
زردک صحرائی شقاقل گیے
مهره - پراسپ که در پایهاے اسپ مشهور
جایست عرن گیے
مهندی - حنا الیرنا قنا حنا گیے
مهندی - حنابندان و حنابندی گیجین
حنا بولاشمق و قتندره یاپرلر
مهندی چهڑانا - حناکشادن
مهندی کا پهول - گل حنا الفغو الفاغیه
حناچچکی
مهندی لگانا - حنادادن و نهادن و
گذاشتن و بستن و مالیدن و حنابستن
بزنان و مالیدن بمردان الاختضاب یاقمق
مهر - کابین دست و پیمان انچه معجل باشد
الصداق عورتلرک مهری ترکیده قالدین دیرلر
مهر - و مُهُور دآل تمغا مهر سرخ فرمان
و جمر غان مهر و طغراے آن الختام مهر
مهرا - له اپریشم اجزاسنه سی الاضمحلال

مہر آنا — رسم المہر مہر اوزمقک احیرتی کہ اہل دفاتر آرلر

مہربانی — ودلنوازی و نوازش و توین مہربانی کنندہ الشفقۃ اسرکمک ترحم معناسنہ

مہر کرنا — مہر زدن نہادن کردن الختم مہراورمق

مہرہ — المصقلۃ صیقل یدہ جک آلت

مہرہ — مہرہ شطرنج الفص یوزک قاشی

مہرہ — گاویزن خرزہ طاشی

مہری — راہ گزر آب و موری المسل صو آقدیغی یرصویولی وکنک تعبیر اولنان لولہ یہ دہ موری دیر

مہک — بوئے خوش و خوشبو العرف قوقو

مہکنا — دمیدن خوشبو الفوح قوقمق صباح یری اغارمق

مہلت — زمان وعدہ دیرمک وقتلنمق و تاخیر ایتمک

مہلا — زنانہ المخنث یوشتق یوشت کیمسہ

مہلت دینا — زمان دادن التمہیل مہلت ویرمک امہال کبی

مہمان — و میزبان مہمان کنندہ ایرمان طفیلی الضیف قونوق الضیفن و الضیفان قونوغیلہ بیلہ کلان کشی ترکیدہ الکدی واو یونتی و اصطلاح خزدہ طال قاوق دیرلر

مہمانی — و پیشکش و لفظا قامت نیز آرند و سورتیا زاج انچہ بطور پیشکش مہمان پیش آرند النزل شوالطعام کہ ضیف ایچون و مسافر ایچون یراقلنمش حاضر و مہیا اولنہ

مہمل — اثر ہان و اثر ہمن و ہنجام و خنک و لوک ہمگی ہیچکارہ از توابع باشد

مہمیز — اسپ انگیز و مخیز عامہ ماہمیز دیرلر

مہنا — گرفتہ الطعن القدح والقادح کشی یک اصلنہ و نسبنہ طعن ایدیجی

مہنگ طاشی — محک زرین گی کسوٹی معناسنہ

مہنگی — خشک سال القحط قرلق

مہنگی چیز — گران بہا الغالی بہالو نستہ

مہوا — کلچکان

مہیا — خبیر و خبیرہ و اسغدہ و اسغدیدن یراقلنمش و حاضر معناسنہ

مہیا کرنا — سیجیدن اسغدیدن یراقلنمق حاضرلمق معناسنہ

مہیب — کرزہ و کنج مہیب صورت کہ بچگان را بدان ترسانند برائے تنفر بچگان ہم گویند بوجو معناسنہ

مہین — باریک و تنگ الدقیق انجہ معناسنہ الرقیق یوفقہ معنے جامہ باریک

مہینا — ماہ الشہر آئی

مہینا — ماہوارہ و ماہیانہ و مواجب المشاہرۃ آئی ایلہ و یریلین اجرت و علوفہ و آئی ایلہ اجرتہ طوتلمق تکلم گوندلہ ولانہ

میادمه ویل ایلیه اولانه معاودمه دیرلر

میال - تیر بام و دار بام و نورده باشت الجذع اواورتوسینک غاجنه دیرلر کرش و اوتون آغاجی وطبان اخشاب ابنا لرزه ایکی یانه را

میاؤں - موکدینک سسی معناسنه

میان - و بیان اصل السوس غلو فیر باگیے

میہان گوکی - اصل السوس

میان - و نیام در لغت کاٹھی آورده القراب قلیج و بچاق قینی

میانه قد - الربعة اورته بویلو کیمسه

میانی - شاخه شلوار خشتک و خشتیه چاپوس معنا

میتھی - شنبلیت و شنبلید و کارتنه و شملید و شملیز الحلبة بوسے وبوی تخمی تخم آن

میٹھا - جامه که در هند با فند شیرین باف

میٹھا - میوه شیرین میان نارنگ و لیمون بفارسی بکروی و بکرای پورتقال معناسنه

میٹھا تیل - روغن کنجد الحل سوسم یاغی

میٹھے چانول - برنج شماله ترکیده زرده دیرلر

میٹھی نیند - شکر خواب

میچو - سماکارگیے خادم میخانه

میخ - گرمیخ میخ هردو سر طویله که اسپان رابدان بندند الوتد میخ و قازق قاقمق و قاقد قاری توقمغه میتده دیرلر

میخ بنانا - میخ تراشیدن النحت یونمق و اویمق

میخ ٹھوکنا - میخ کوفتن و زدن و کردن الوتد قازق قاقمق

میخچو - میخ کوب بترکی تخماق توقماق کوب بازه المرزبة طوقمق

میخ گاڑنا - میخ زدن و کردن الوتد قازق قاقمق

میخوش - حلاوت و حموضت بیننده برطعم لطیف

میدان - اسپرس و اسپرز و اسپریز اسپرسف واسفرسپ و اسپرسپ و اسریس و اسپریس وگرنگ لردوهالگاه وگرند وگوراب المضمار میدان یعنے آت یارشدیراجق یرد آت اویناده جق یرالمیدان آچوق واسع کیک یر

میدان قلم - خانه کلک و خانه قلم السن دش وسن القلم موضع السری منه

میده - الحواری اغر لش طعام الدرمک زیاده اق اون بیده معناسنه

میراث - مرده ریگ و مرده ری گاو زادن میراث یافتن و نفع یافتن الورث ارث الوراثه

میرزا - در ایران ار شاهزادگان و سادات و درین روزگار بر بزرگان و رئیس پسران اطلاق کنند و در هند میرزایان محرران دفتر شاهی را گویند الامیر بویرق یادیجی

میراثه قونمق - گاوزادن گیے و النه دولت اوجی گیه بکے تازه طوبت بیدا ایتمک

میرزی - تن زیب نیم جامه بترکی ترکمان ارخالق گویند باغریلکی و ایچلک معناسنه

میرعاشقان - و بیک بورکی و بستان گوزلی

گل ابستان افروزاست صریزا گبے

میر فرش ۔ سنگ قالین و سنگ سراچہ شول طاش کہ فرش او ستنہ قویرلر تاکہ روزگار لرا چمز

میر محلہ ۔ کلانتر و سفید ریش و کلو کلانتر بازار را نیز گویند محلہ اختیاری و بازار باشی

میر منزل ۔ الفرط

میری ۔ میرآنکہ در کارہا برہمہ سبقت برد المفرط متقدم

میرے ذمہ ۔ بر ذمہ من و بر سر من بر من فی ذمتی و علیّ بنم حمایتمدہ در و بنم عہدہ مدہ در

میسر ۔ سامان شد میسر شد

میشہ اود ونی ۔ و یا غلی چام چوبکہ ہمچو مشعل برفروزد ہالہ گبے

میکائیل ۔ بشتر

میل ۔ چرک دریم و شوخ کلنج الوسخ کیر درن گبے

میل ۔ گرایش الرغبۃ توجہ ایتمک و برشتہ یلی و بلیک رادہ گبے

میل ۔ مانند و ہم جنس المثل نظیر و دنکدش

میلا ۔ چرکن و شوخگین و شوخکن وریمن کیرلو و پاسلو

میلا کچیلا ۔ ہولشک مردم و چپل چیزہا باشد الوسخ کیرلو کمسنہ

میل خورا ۔ چرگ بردار و چرگ تاب الاون بولانق ورنگی سیاہہ مائل اولان

میل چاندی اور لوہے کا ۔ ریم تمور کوموشک پاسے

مینا ۔ شار و شارک

مین کو وس سے راضی نہین اور جدا بھی نہین کر سکتا دست شکستہ وبال گردن

مین پہل ۔ بار درختی است قوزگبی بر اغاجک یمشی در عربجہ جوز القی و جوز الرقع دیرلر

مین تمسی اپنی جان دریغ نہین کرتا ۔ جان درمیان یولکدہ جان میداندہ در

مینڈ ۔ مرز و پلون پلوان

مینڈک ۔ غوک و غنجرش و خیر و کلاو کلار الضفدع قوربغہ

مینڈکی ۔ کوچک غوک و قوربغہ دیشیسی

مینڈھا ۔ میش نر و وِشکل الکبش قوچ

میندہا ۔ آبخیز و لپہ و اشترک و کلان را کولاک و کوہہ موج خوانند الموج تلاز

مینگنی ۔ پشک و پچشک و پشکل البعرۃ دوہ و قیون قغی

مینہہ ۔ باران و کاخہ و متار و خمینہ باران بیوقت المطر یغمور

مینہہ برسنا ۔ باران باریدن التمطر یغمور یاغمق

میوہ ۔ بار و بر و شایہ و ورکار و ابرہ و میوہ نورس باشتین و میوہ بی گل جخالہ و جخالہ میوہ نارسیدہ الثمرۃ یمش

میوہ فروش ۔ الفاکہانی یمش صاتجی

باب نون

نا — صرف نفی است بر فاعل مفعول آید نابالغ
ونامسموع ولفظ بی بر مصادر و اسمای جامد آید
بی علم و بی شعور و بی زور و چند جا بر خلاف
آن چون نامرد و ناهنجار و نا انصاف و ناتوان
و نا امید و ناسپاس و نا امن و نا کام مگر لفظ
ناقبول وجهی ندارد که قبول بارش مقبول در
استعمال پارسی است چون سلامت بارش
سالم و لفظ ناقوت بارشس بی قوت و نایاب
و نادان بثبوت نمیرسد مگر آنکه دان مخفف
دانا یا بارشس داننده باشد پس میتوان
که لفظ نا بر ان داخل شده باشد و نظیر این
لفظ ناساز است ماولایوق و وگل و سز
ناآزموده — ناتجربه کار الغر گورمش بون کشی
نااہل — کسنہ رو کسنہ رالیش گورمش
نابالغ — نارسیده ایرشامش کمال بولمش
ناپاک — ناویژه
ناپسند — وتیج یوزسز معناسنه
ناپنا — پیمودن و پیمانه کردن و به پیمانه
زدن به پیمانه باشد و گز کردن و بگز پیمودن بگز
باشد و وجب کردن بدست باشد الکیل الذرع
او لچمک الشبر قارشلق
ناتا — خویشی الرحم القرابه یقینلق و خصملق
ناتراشیده — مرد درشت ناهموار و غلشک

ناتی — پسر دختر نبیره و نواسه و نبس و نبسه
الحفده و ولد الولد قیز او غلو و طرون
ناتیوالی — نزدیکان و خویشان اولی الارحام
و ذوی القربی قرابتلو کمسه لر
ناٹا — کوتاه بالا الحنبل قصه بویلو کمسه
ناج — دانهای خوردنی بتر کی آشلیق
الغله بغدائی
ناچ — پاکوبی و پای بازی بتر کی ارغوشتک
و گز بازی الرقص
ناچنا — رقص کردن و دست افشاندن و پای
کوفتن و پای بازی کردن و رقص زدن
و رقص افگندن و وشتن و رقصیدن و پنزه
صره رقصی و بر نوعنه جوزه دیرلر الزفن رقص ایتمک
ناحق — بیهوده حقسز
ناخدا — راموز کمی رئیسی و قپودان
ناخن — تراشه ناخن و ناخن گرفته در صفت
آن وسول و شغل و سپل سم شتر و ناخن پیل
و ناخن پال و رم اطراف ناخن الظفر طرناق
القلامة طرناق کسندیسی
ناخن سے مونہہ نوچنا — خشودن طر ملامق
ناخن کا زخم — غراش و خراش و غراشیدن
ناخن کاٹنا — ناخن چیدن و تراشیدن و
بریدن و گرفتن التقلیم طرناق کسمک
ناخن گڑانا — ناخن فرو بردن و فرو کردن
الانشاب طرناق باترمق

ناخنه - ناخنه وناخنک دیده الظفرة اریه چق
وایت دیرسکی

ناخنه - زخمه وشکافه المضراب مخمه تازنه

ناخوش - ونج یوزسز

ناخوش ہونا - فلیدن رضا سزاولمق

نادان - ہزاک ویصال معناسنه

نادرست - گلستره چتره بتره وصاجه صیان

نادر - تنسخ مانی العجب طلسق نسنکه گورن تعجب ایدرلر

نار - مکول ومکو وماکوالوشیعة المنسج مکیک

ناریستان - برالنادہ مہ سی اغزشقلنمش عربیدہ
کاعبه دیرلر

ناردنگ - می پخته گبی عقیدة العنب پکمز و
دوشاب در

نارلق - باغچه انار نارکند گبی

ناریل کاپانی - آب نارجیل تازه

نارو - رشته ویبو

ناریل - نارگیل وبادنج ورانج النارجیل
هندوستان قوزی

ناز - کرشمه وخم وچم وخنج وشن وبزم و
غنج وغنجار وغنجاره الدلالة نازلنمه وشیوه علق
ایتمکه دیرلر

نازنده - نازة الاحلیل ذکر دلکی

نازاوٹھانا - نازبرداشتن ونازکشیدن معشوق
لرک نازلنمقه ایله صبر ایتمک

نازسے چلنا - چمیدن خرامیدن وخمیدن

گرازیدن وگرازیدن التذلل نازلمق

نازنین پوشش - سایه پرور معناسنه

نازکرنا - نازکردن ونازیدن لادلال نازلنمق

نازک - یمّرود الدقیق انجه نسنه

نازک مزاجی کرنا - نزاکت کردن نازلنمق

نازیبا - فرنج وبرنج

ناس - النشق بورنه نسنه قویمق وقوقلمق گبی

ناسپال - پوست انار قشر الرمان انارقابی

ناسپاس - ناشکر

ناسدانی - المسعط ایچنه توخلو نسنه قویدیقلری قوطی

ناسور - ریش روان

ناشتا - ونهاری وچاشت ونسوبار
الغدا رقوشلق بنجک طعام صفرالق وقهوه آلتی

ناشتا کرنا - چاشت دادن وچاشت
خورانیدن صفرالق ایتدرمک

ناشتا کرنا - چاشت خوردن وناشتا
شکستن وخوردن ونهاری کردن التغذیه
صباح طعامی ییمک صفرالق ایتمک

ناشکر - دنه گرفته الکفور حقی سترایدیجی

ناصیه - پشک وپیچه شول شعرکه آلن
اوزرینه مائل اوله

ناطق - فرگویا وترزفان وگویا سویلجی

ناعاقبت اندیش - نافرجام عاقبت
گورمین کیمسنه که عقلسزاوله ناغه - ویدانک

ناف - ترغاره السرة گوبک

ودہان والانفقة بوزلکی بر نسنه صالدوب کموکن ایشفودر

ناف ٹلنا - ناف افتادن و پیچیدن گسیختن

ناقہ - خریدار گیر شوال نسنہ لری کہ صاتون الیجی لر
چابک آلر لر

ناف کاٹنا - ناف بریدن گوبک کسمک

نافہ - کاوہ نافہ مشک باشد

ناقص - بُش و ابہمہ النقص اکسک

ناقل - گیور و نخلبند سوزی نقل ایدیجی معناسنہ

ناقوس - مولو قلندر لرک چالدقلری بوینوز
و نصاری بوری و ترسپتہ

ناقل - آنکہ از موم صورتہا بسازد

ناک - بینی و خرگ الانف بورن المنخر بورن
دلیکی و بورن ایچی

ناکارہ - بلایہ

ناکا - دربند الثغر دربند

ناکا - نہنگ التمساح نہنگ

ناکا - چشم سوزن و چشمہ سوزن و ثقبت الاسم
ایکنہ دلوکی

ناک بھون چڑھانا - چین برابرو افگندن
المط چکمک

ناک پاک کرنا - بینی افشاندن النثر بورن
ایچندہ اولان نسنہ یی طشرہ چقارمق و صاپمق

ناک رگڑنا - بینی بر زمین مالیدن الارغام
طپراغہ اولشدرمق

ناک سکوڑنا - بینی درہم کشیدن الشمخ و
الشموخ شمخ الرجل بانفہ تکبر

ناک کا پردہ - منخرگ بینی المنخر بورن دلیکی
و بورن ایچی

ناک ملنا - بینی کسے مالیدن کیمسنہ نک بورننہ اورمق

ناگ - مار سیاہ الاسود بیوک قرہ ییلان

ناگاہ - و ناگاج و ناگرفت و ہوازی
الفجاءۃ براو غوردن و بردن دفعہ معناسنہ
و آنسزین بغتۃ معناسنہ

نال - ناف السرا و غلان گوباکن کسمک

نال - ماکو و مکوک مکیک معناسنہ

نالا - لور یار معناسنہ

نالائق - ناکس و کسندر لیاقتسز وادبسز کیمسنہ

نالہ - آواز گریہ نوانیدن مصدر اکلیجی معناسنہ
البکاء اغلامق صوت لہ اولان و غیرہ

نالی - کاریز بزغت صو آرقی یر التندہ
اولان صو یولی کہ کریز تعبیر اولنور ترکیدہ
آوغون دیرلر الخدۃ چقور حفرہ گبی

نامبارک - خشک پی النحس شوم یرامز
واو غورسز و دو زطیان

نامبردہ - مشار الیہ

نامتناہی - ناچیز انجام الی غیر النہایۃ بتمز و دوکنمز

نام دھرنا - آہو گرفتن القدح طعن ایتمک

نامرادی - بزندی امید سزلق معناسنہ

نامرد - بد دل الجبان قورقق کمسنہ

نامرد - العنین ذکری قوامہ کلیوب جماعہ
قادر اولمیان ار

نامردی - بددلی و نخوز رکت الجبن قورقوق اولمق
نام رکھنا - نام نہادن نامیدن التسمیۃ آد توقمق
نامزد کرنا - گسیل کردن
نامزد لڑکی - یاوقلی ونشانلی قز
نامعقول - دَغست عقلسز ادبسز کیمسنہ
نام و تاریخ - کہ در انجام کتاب درج کنند
بفارسی دستینہ
ناموس - شرم و وقار و صاحب سِتر و الجمع نوامیس
نامہ اعمال - انکارہ
نانا - نیا الجد اب الاب و اب الام دده معناسنہ
نان بائی - طبّاخ
ناند - تغار سفالین المرکن الاجانۃ
ناندہنا - آغازیدن الابتدا ارشمک
ننہال - خویشی مادری اناسی جانبک
قرابتلو کیمسہ لر
نانہ - نعنا معناسنہ عربیدہ نعناع دیرلر
نانی - مادرِ مادر الجدۃ ام الام
ناؤ - کشتی و کوچک را سنبک و کرو و سندل
گویند السفینۃ گمی
ناؤ کنارہ پر لگانا - کشتی بساحل آوردن
و رسانیدن و بردن الارفاء طوتمق ارفاء
السفینۃ اخذ ہا گمی لیمانہ کتورمک
ناؤ کھینا - کشتی راندن گمی سورمک
ناہاری - قہوہ التی و صفر الیق
نائی - سر تراش و آئینہ دار و سر تراش و موی تراش و حجام
وگرا الحلاق صاچ یولیان کشی بربر معناسنہ
نائب و ستاد کشتی - کہنہ سوار
نایجہ - موشگر آعنجی
نایکہ - لنبان
نبات - تبرزد القند شکر لوبت شکری معناسنہ
نباتات - اُرور النبات اوت
نبڑجانا - نیست شدن و باقی نماندن چیز
النفد دوکنمک و فانی اولمق
نبض - جنبیدن رگ
نبض دیکھنا - دست بر نبض نہادن
نبق - بیر صال گبے
نبتہ - و نیچہ کیف چوگبے
نت - ہمیشہ و ہموارہ و مدام الدوم د
الدوام ثابت و ساکن اولمق
نتھ - حلقہ بینی
نتھنی - بُرون عموما و حلقہ بینی شتر خصوصا
نتیجہ - افشرہ و افشردہ صقندی معناسنہ
نٹ - ریسمان باز و غازی و دار باز و
رسن باز پند بازی ریسمان بازی جانباز
معناسنہ درکہ ایپ اوزرہ اوینار
نثار - پرواز فرمان شاہ و شکر ریز سر داماد
و عروس بِشار نثار صاچی معناسنہ
نثر - سرواد و سرود اصطلاحندہ شول یازو یہ
دیرلرکہ خلاف کلام منظوم اولہ
نجاست - وَژن مرداریق معناسنہ

نچاق - تبزرین یا یر پالته سی وکوندره
مزراعه کوچک ناجخ گبے
نجس - ژریژ مردار نسنه
نجومی - اختر شناس و اختر شمر و اختر شمار
و آسمان رند
نچانا - برقص آوردن و رقصانیدن الترقیص
رقص ایتمک واوینیاق
نچوڑ - افشرده و افشره العصارة هر نسنه نک
سقندیسی الخلاصة بر نسنه نک گزیده سی واریولمسی
نچوڑنا - افشردن و فشردن و شپلیدن و
پیچیدن و تنخ و تنجیدن العصر سقمق
نچویا - پای کوب و پای بازاو نیان کمسنه
نچھاور - شاباش و بشار صاچی معناسنه
نچھاور - گل طلا و نقره و زره کلا طلاو
نقره که بر سر بادشاه و داماد ریزند صاچی معناسنه
نحس - مرخشه یرامز نسنه
نحوست - شومی و نامبارکی و بدیمن شوملق
ویرامزیلدز لواولمق
نخاس - بازار برده و ستور فروختن
النخاس قول و جاریه آلوب صاتجی
نخره - غربیله حرکات زنان وقت خاص
و مطلق شیوه دلربائی را کرشمه و ناز و کرشمه
سنج و کرشمه پرداز و نازنین و نازگر صفت
آن الغنج ناز و شیوه که محبوبلر ایدرلر
نخوت - باد کبر و عظمت

ندامت - آوخ و پشیمانی
ندآسا - برناس و فرناس و خواب آلوده و
خوابناک النعوس امزغانجی
ندگلو - جسقدر گنج گاو معناسنده در
ندن اوتری - ونیچون چرا گبے
ندی - جوی ارغاب و ارغا و ارغاو
کلان باشد رود و رود بار جائی رود خانه
بسیار فرغن و فراگن جوی نو جاری کرده
فرغر خشک رود جا ها آب مانده کرجوی
آدم و آب کنده الجدول صوآقن آرق
النهر ارماق
نذر - نرود اشنا ندرت علی نفسی وجبته
نذرانه - پیشکش و نوا الهدیة عطیة
نذیر - تریر قورقتدیجی
نر - گشن الفحل هر جانورکا ارکگی و آیغر
نرا - بی آمیزش و سره و عیبدار یا یه البحت
محض اویورتلنش صافی نسنه
نراس - ناامیدی القنط و القنوط و القناطة
نومید اولمق
نرالا - شگفت العجب طلسق نسنه
نرانا - خشار و خشاره کردن
نرخ - آخش ارز السعر نرخ
نرخرا - گذرگاه دم نای گلو القصب
مخارج النفس
نرخرا - مجرای طعام و شراب در بی سند

فارسی کا کرنک المرئی البلعوم بوغاز ک
لطعام گیدہ جک یولی
نرخ کرنا - ارزیدن التسعیر نرخ ویرمک
نرد - مہرہ باختن وزدن و باختن
مستعمل و نرد باز صفت آن النرد شیر نرد
دید کلری لعب طولہ معنا سنہ
نرسنگھا - کرنای الصور بوینوز قرن گبی
نرکچور - زرنباد
نرگل - دربالوہ گوندلاگو نیدلغ دردوخ
البردی قوغہ لق
نرگس - ہوزان النرجس نرگس
نرم - شُل نرم وسست وشُن نرم
المغزندہ ونُسو ونُسود ونُشُو نرم وسادہ و
ہموار و لخشان اللین واللینۃ یومشقلق یومشق
نرم زمین - بترکی چیل
نرمی کام مین - گیاخن ملایمتلہ ایش گورمک
ومصلحت بجرمک
نرمی کرنا معاملہ مین - کیفوس السماحت
جوانمردلک
نرہیو - مرست ممانا دو نماند یعنی یوق
اولسہ وفنا اولسہ
نری - ساق جو وگندم یعنی ارپہ بغدای
بالدیری کہ قصب الزرع اولہ
نری - نائے گلو الحنجرۃ بوغاز حلقوم گبی
نری - پوست دباغت دادہ الجلد دری

نزولی - خانہ نزول یعنی کاروان سرا کہ
اونسزاوردہ انیرلر
نزکب - زلف وکاکل لچک معنا سندہ
نزہت - سرور وزینت وطراوت
نزیل - قونوق ضیف گبی
نس - رگ العرق طمر
نسب - نژاد صوی معنا سنہ
نسبت - ہمگر تعلق
نسخ - فرہنگسار یوزمق وابطال ایتمک و
ازالہ ایتمک
نسخہ - کتاب وکاغذ اودیہ نوشتہ
نسر طائر ونسر واقع - کرگسان گردون النسر
جنوبدہ بر نور لو یلدوز در نسر الواقع دیرلر
و جانب غربدہ ریسی اکا نسر طائر دیرلر
نسکا - نتوانست ونیارست ویارستن سکنا
الاستطاعۃ قادر اولمق وطاعت معنا سندہ گلور
نسنہ - چیزیر موتہ گبی
نسوت - نام دواتر بد معنا سنہ
نسیہ - پسادست ویرہ سی معنا سنہ
نشا - السکر سرخوشلق
نشاستہ - النشا نشاستہ
نشاط - کاغک وسیرخی شادلق سرور گبی
نشال - وحید ودہ یان کیسجی کیسہ بزیر گبی
نشان - مرہو ورپی العلامۃ نشان
نشان پا - الاثر ایز معنا سنہ

نشان بردار - علمدار بترکی توغلوق یا ے
توغ منصب علم برداری بیرقلو کیمسنہ معناسنہ
اللواء سنجاق والعلم نشان - نشان پا - الاثر ایز
نشانہ - آماج و دلک وتموک البرجاس
الغرض الهدف پوتہ وطبلہ و پوطہ
نشانہ سے دور گرنا - نیشر مدن یعنی نشاندن
آیرق اوق دوشمک
نشانہ کرنا - درفشی یعنی کشی کندی جانی بین
الناس علم ایلک معناسنہ
نشانی - یادگار نال معناسنہ کی گبی
نشانی - انچہ برائے تصدیق سخن سازندہ
همراہ کنند للعلامۃ نشان
نشانی - داغ قصار و داغ گازران
علم القصار چپہ پیلر نشانی
نشتر - آدر و گزار و درویش و نیشو و نیشو یا
و کلک المبضع نیشتر میزع گبی
نشیب - انش کہ یوقش مقابلیدر شیب گبی
نشے والا - تر دماغ و سرخوش و نیم مست
و سرخوش باز تر دماغ باز سیہ مست باز
خراب السکران سرخوش
نصاب - زکات واجب ولہ جق مقداری
مال واسم فرس قلیچ و بچاق صاپی و نصاب
السکین مقبضہ
نصرلنمغہ - گٹا شغر دست ویا
نصرلنمق - گٹا پڑنا بہرک و شغک گبی

نصیب - بهرہ و رسد و فرخ البخت حظ
نصیحت - اندرز و پند اوکت معناسنہ
نصیحت نہ سننے والا - اگندہ گوش سوزی
اسلمز اولان کشی
نطفہ - زہ ماء الرجل یقال لہا المنی
نطق - گرویز
نطس - شومیز
نطس ایلک - شومیز یدن ترلایی سورک
کہیت جوتنا
نظر - نگاہ مُہور و نُہور گورمک باقمق
نظارہ - دیدار گورمق و باقمق
نظر سے غائب ہونا - ورنم نہادن یعنی
گوزدن غائب اولمق
نظر طوقنمہ - وگوزدکمہ چشم زخم
نظر کسی پر ڈالنا - داخیدن برفسنہ یہ گوز
دیکوب طورمق و دقتلہ نظر ایلک
نظر لگا - چشم خوردہ العائن گوزی دکن کشی
گوزی دکنہ معین دیرلر
نظر لگانا - چشم کردن و چشم زخم رسانیدن
یعنی گوز دکمک
نظر لگنا - چشم زخم رسیدن و چشم رسیدن
گوز دکمک
نظر و نسے گرنا - از نظر افتادن گوزدن دوشمک
واعتبار سز اولمق
نظر ہایا - چشم شور و شور چشم و دیدہ شور و نظر

شور وچشم زخم رسان العائن گوزی دکن کشی
نظم — سرواد و سرود
نظم — دیناد دیزیک معناسنه
نظیر — همبر ندید هرسنه نک مثلی
نعره — خروش وزخار ودباز و ودهاژ
وشغل وشغول وشخیل شخلیدن وشخولیدن و
شخیلیدن مصدر زئر غار الصیحة چاغرمق شماطه
معناسنه وچیغرمق وصیحه اورمق وخشله اگرمق
نعل — طوار ایاغنه ایتدکلری یصی تیمور
نعل — سنگ زور آزمائی وسنگ زور
نعل — چوب گنده که کشتی گیران بر دوش گردانند
نعل — انچه درزیر کفش جسته بزنند
نعل باندهنا — نعل بستن طوارا یاغنه نعل اورمق
نعلبند — النعال نعلبند
نعم — آری وبلی وبهم بترکی اوت
نعمت — هیزم ورستی ودنه وتزنفت خوش
درگلوی اولمق   نعوذ بالله — برگس و
نغمه — نوا وچه صوت وصدا
نفاق — ریواس وریباس ایکی یوزلک
نفرت — آزیغ النفور طاغیلوب قاچمق واورکمک
نفریه — خوشه کوچک که باخوشه انگور پیوسته
باشد کوخک گبی
نفس — گوگرد زرد عروس گبی
نفس — دم وزهشت تنگ رنگ نفس بسته
النفس جان وروح ٭ صلوق ویروب آلمق

نفس اماره — دیوانسی
نفس کل — مانیستار وروان بد وجهن
نفس ناطقه — اسپهبد خوره اسفهبد خوره و
تهمورس نفس ناطقه فلکی
نفس مطمئنه — خاک
نفس ملهمه — آب
نفط — معرب نفت یاغی موصل ویارنده
بیکاردن صوایله چیقر
نفع — آمرغ وسود وفرخنج وخفنج ورنگ و
گرد فائده واصی
نفقه عیال — هزینه
نفیری — شیپور نفیر ونای رومی المزمار دودک
نفیس — سره وعیبدار رایایه گویند نوا
نقاب — روبند وزرایوی یوزاورتوسی شمق
نقاره — کوس ورویین خم وروینه خم و
دمامه وتبیره وشندف کاس نقاره بزرگ
الطبل طاول
نقارچی — نوبت زن ونوبت نواز ونوبتی
نقاره چالان که مهتر دینور
نقارخانه — نوبت خانه کاسه گاه
نقال — گیور
نقاشی — چهره کشائی ومصوری نقش
ایدیجی کمسنه
نقاهت — درواخ وشکشکی زحمتیله آدم
را درغایت ضعف پیدا آید وآن تبش دل

باشد کہ باندک جنبش حرکت بہم رسد الناقہ
مرضدن صحت بولوب تمام افاقت اوزرنہ اولیان
نقب — نقم و سمبح و سمبچ و جرکہ و دلک و لغم
نقب زن — تشکاوندہ و تشکاوچہ قرہ خرسز
و نعمی و ریاریجی
نقد — دستا دست طرنغی دیبندہ ویرک
نقد الوقت — شہر رواجیسے
نقرہ گہوڑا — جرمہ قیر معناسنہ
نقش ناتمام — انگارہ اکسک معناسنہ
نقش — نگار
نقش کرنا — زمودن و طرازیدن نقش ایتمک
نقش کندہ کرنا — کندہ کاری اغاج یا طاش
اوستنہ نقش ایتمک
نقشہ — بیرنگ و انگارہ و گزار و نیرنگ
التصویر صورت ایتمک
نقشہ اوتارنا — طرح برداشتن التمثیل
تصویر ایتمک و بکزتمک تشبیہ گبے
نقصان — زیان و گزند
نقطہ — تیل و رنگ و موکتہ و خجک و دنگ
نقل — گزک سمیچ معناسنہ
نقل — لب چراہ و لب چرہ و گاگا جرزن
نقل — نقل ہاتم
نقل لینا — نقل برداشتن النسخ نقل ایتمک
نقلین کرنا — خنبا نیدن والوچانیدن و
نوسراویکو نمک و یکصہ لمق

نقیب — چاووش و چارک چارچی و
چار زدن منادی کردن
نقیض — دشمیر و خشیج و آخشیج الضد و الضدید مخالف
نقیہ — جنگلوک و جنگوک الضعف قوتسزلک
نکالنا — بیرون کردن و ظاہر کردن
الاخراج چیقارمق
نکبت — پلاسک و سک
نکتاب — کشکاب و کشکینہ و آشجو و مزو
اربہ چوربہ سی
نکتہ — خردہ النکتہ مثل النقطہ
نکٹا — بینی بریدہ الاجدع بورنی کسک
نکچھنی — گیاہیکہ شنیدنش شنوسہ آرد
براوتمک دیدرکہ توتمقدن اقسرق گلر
نکسیر — خون بینی الرعاف بورندن چیقان قان
نکسیر پہوٹنا — برآمدن خون از بینی رعف
یرعف اذا خرج من انفہ دم
نکلنا — برون و بیرون آمدن و ظاہر شدن
و برآمدن الخروج چیقمق
نکما — مرد نابکار آمد و ہیچکارہ الکل آغرلق
و یورغونلق ہیچ ویلپاق معناسنہ
نکمی چیز — پایہ اول سنہ کہ ایشلمش اولہ
نکہہ — ناخن دیو و ناخن پریان الاظفار
برطیب در سیاہ ہر پارہ سی طرناغہ شابہ اولور
نکہہ — ابریشم و نخ الابریسم ابرشیم
نکیل — برس الحشاش بروندرق

نکیلا - نوکدار لیمانلی نسنه

نگ - نگین و نگینه الفص یوزک قاشی

نگ جڑنا - نگین بر انگشتر و در انگشتر نشاندن وزردن

نگلنا - اوباریدن و نواریدن و نگشتن البلع یوتمق

نگندسے بھرنا - نگندن یعنے سیرک دکمک و نگنده لمک و تکلمک

نگهبان - جاندار و جانه دار گور وب گوزدیجی صقلایجی

نلی - نی میان تهی و نیچه جولاهگان ریسمان بران پیچیده در ناکوکشند باشوره باشند القصبة قامش پاره سی و جولاهلرک مصره دید کلری انیچه قامش

نِمتا - هوشیار الصحو

نمده - لکین و نمدمال و نمد ساز و ساکیز و سیاکیز و شاکمند و کیز اللبد کچه که یوکدن ایدرلر

نمش علتی - مرض بهجو بهق و برص کمالبون معنا سنه

نمک - نمک الملح توز الملیح توزلو نسنه

نمک چکهنا - چاشنه و چاشنی کردن الذوق طاتمق

نمک حرامی کرنا - نمک خوردن و نمکدان شکستن نان و نمکدان شکستن یعنی باوز لق ایتمک

نمکسار - النوفلة طوزلق مملحة معناسنه

نمک سنگ - برچشت طوزدر

نملنمک - دنم چکمک نمدار شدن نیدن گبے

نمو - گوال گوالیدن اوزامق و زیاده اولمق واگین بیومک

نمودنی - سنپوت و سنبات گوره جک و گوستوره جک نسنه

نموکرنا - گوالیدن و بازیدن النمو اوزامق و بیومک

نموداری - و هنگامه بندی

نمونه - انموذج او زنک هر نسنه نک اوزرنه که چاشنی دخی دیرلر

نمونه کپڑے کا - موسطوره شایسته کبی

نندا - ننا

ننگا - برهنه و لچ و لوت و رت و وزت و تالاج و خوشت برهنه مادرزاد العری العریان چپلاق

ننگا کرنا - برهنه کردن عریان کردن جامه از تن کسے برآوردن کشیدن چپلاق ایتمک

ننگا هونا - جامه از تن برآوردن و برهنه شدن العریة چپلاق اولمق

ننگلانا - فروخورانیدن چیزے یودمق

ننگلنا - فروبردن و فروخوردن و اوباریدن و اوباشتن اللقف لاز دراولوتمق

ننگ - تنار کهب و کهب عار و عیب

ننگی - زن برهنه العریانة چپلاق قاری

ننگے پاو برهنه پا الحفی الحفیة یالین ایاق یوریک نعتے حافی کلور

ننگی تلوار - شمشیر آهیخته و شمشیر برهنه المسلول یالق

[illegible]

تلخ کہ غلافندن چیقمش اوله

ننگے سر - سر برہنہ سرالحسر عریان باشلی آچلمش کشے

ننھی - کوچکتر خرد تر صغری و صغیرہ کچورک سنہ

و کچورک قیز

ننی - لوری کہ بدان بچگان راخوابانند ننگرہ

و نانو گبے

نواڑ - نوار بتر کی قور

نوازنا - نواختن الرحم اسر گمک

نواسہ - پسر دختر و نبیرہ و نبسہ و نوا السبط

کشینک اوغلندن و قرندن حاصل اولان اولاد

طرون معناسنہ

نوالہ - گراس و لپ اللقمۃ بر یودم طعام

نوالہ - انچہ بفقیر دہند بتر کی بخار اجور جرک

نوالہ بہنسا - غلول

نوایجاد - پدیسار الایجاد وار ایتمک الاحداث

صکرہ دن ایجاد ایلمک

نوبت - بادادن و گذاشتن و رسیدن

نوبت - نقارہ و نوبت زدن نواختن مصدر

نوبت - بنا بہ الکرۃ بر کرہ دیمک مرۃ معناسنہ

نوبر - طرفندہ نیا پہل بہندسے

نوتیرہ - نہ سبزہ ابر شتم اور بہ بندن بر در بود در

نوج - مباد و مبادا از گس و بر گس و برگست

لا یکون ولا یقدر اللہ او لسہ اللہ تعالی ایلمسہ

اللہ تعالی ایتمسہ

نوجوان - برنا و برناک و نوچہ و نکل و

نگل الیفاع یوجہ یوکسک و غلام یافع دلی قانلو

و تازہ یکیت

نوچنا - برکندن چیزے شخولیدن بناخن

کندن و شخودن بدندان ریش کردن و زندیدن

گوشت از استخوان نہش معناسنہ النتف یولمق

و دیمک طرملامق معناسنہ

نوحہ - مویہ و شیون غرن شومار مند

نوحہ گر آغیجی معناسنہ النوح ساغوسنمق

و فریاد ایدوب اوازایلہ اغلامق

نو دولت - یکے زنگین اولان کشی

نو دہا - نواجستہ یکے یا پلان باغچہ سی

نوحہ کرنا - نوحہ کردن و شیون و مویدن

النیاحۃ صاغو صاغمق

نوحہ گر - مویہ گر النائحۃ صاغوصغان عورت

نور - خرہ خواہ بوا و معدولہ و شمسا و گلدن

و کیا خرہ انچہ بشاہان رسد اید کلو ضیا گبے

نورا - ساخن النورۃ خرزمہ کہ کرجادن و

زر نیخدن ایدرلر وآہکی

نور لگانا - نورہ نہادن و مالیدن و کردن

و کشیدن و دار و کشیدن التنور کرجلہ زرنیخی

خلط ایدوب استعمال ایتمک

نورانی - آذرنگ و فرمند آیدنلو کمسنہ

نور الانوار - شیدستان ایدنلغک بری معناسنہ

نوروز - اول فروردین و شب نوروز را

فرسناف و فرسنافہ النیروز یازگونی

نور دیدن - دوربک

نوری قوشی - مینا شارگبی

نوروزاوتی - نوش گیاگبی تریاق کوهیدر

نوشادر - الزرنیخ اوج درلو اولور قیزل و
صارو و التون گبی

نوع - سرده گونه باک دربایسٹ دربایستگان
انواع النوع الصنف جنشت و درلو

نوک - ثرنه السنان یلمان

نوکری - روزگار خدمت معناسنه

نونی - زره کودک و غلانلرک کچورک سکی معناسنه

نه - ناخن الظفر طرناق

نهار - ناهار ناشتا ناشتاب الریق الجوع

نهار موتهه - ناشتا ناشکسته شول کشی که صباحدن
هیچ بیمه صفرا ورزه طورمش وله فکالریق معناسنه

نهاری - ونهار وناشتا وپیش خوردو پیش
دندان وچاشت چاشت آب چرا الغدا قوشلق طعامی

نهاری کهانا - ناشتا شکستن وخوردن ونهار
کردن التغذیة غذا النمق وصباح طعامتی یمک

نهاری والا - نهاری پز قوشلق طعامی صاحبان

نهالی - زیرافگن ونهالین ونهال الحشیة
لیچی طولمش دوشک ونهالی

نهانا - غسل کردن وزدن ویراوردن الاغتسال
غسل ایتمک الغسل یونمق

نهائی - سندان العلاة اورس

نهایت طلب وتنگ کرنا - تمکاس وتمکیس
نهایتن طلب ایتمک معناسنه

نهایت کوپهنچانا - اسپری نهایة ایرشمک

نهایت لذت جماع کوپهنچنا - یگوخه

نهتا - الاغرل سلاحسز کمسنه

نهتّا - خراش ناخن التظفیر درطرنقلق

نهر - جوئے کیفر آبیاب رود نهر بزرگ و
زروغ رودخانه ونهر ارماق آرق وجای

نهرنی - ناخن چین وناخن گیر وناخن
پیرائے طرنق بچاغی وچاقی

نهضت - یراشن کوچک معناسنه

نه قوتلی - ونه مودلی کحوبلی له معناسنه در نوشته گیبی

نهلانا - غسل دادن الغسل هرنسنه بی صوتیله یومق

نهورا - منت نهادن احسان منت قویمق

نهین - نه ونی ونیست ما ولا ولیس دکل ویوق

نیا - کشتیبان الملاح گمجی

نیابت - بیشند شتی

نیا - نوا الجدید یکی نسنه

نیاپهل - نوباده ونوبر ونورس تراهی
وترونده الباکورة ترفنده نسنه

نیاپهل کرنا - نوبر کردن

نیاریا - خاک شوئے وخاک بیز وریگ شوئے

نیام - میان تیغ القراب قلچ وبچاق قنی

نیاو - داد الانصاف عدل ایتمک و
برنسنه یی یرنجه ایتمک

نیاهونا - نوبودن ومیدن یکی اولمق

نیچ - الرذل اصلسز کیمسه
نیچا - پست و ته و فرود و نشیب و زیرو
پائین تحت معناسنه یعنے آلتنده واشاغه
نیچے اوپر رکھنا - غژیدن بری بری
اوزرینه یغیق واستف ایلمک و مطلق دزمک
نیزه - رسنواد و رسین و دِلام و ژوبین
بیغال دورباش دوشاخه سواری شاهان
الرایة علم و سنجاق
نیش - کلک و نیشک الناب آزو دیشلری
نیفه - الحجزة قوشاق یری مقعد الازار
کبی اوچقوراوی معناسنه در
نیک بخت - بهرات السعد ایلک
و مبارکلک یمن کبی
نیک خو - ساوزیزایو طبیعتلو کیمسنه
نیک سیرت - ستوده ایو عادتلو کمسنه
نیک روش - ریمان ایو طریقتلو کمسنه
نیک کام - یارنامه فیروز نین الخیرة ایلک
و هرنسنه نک ایولکی
نیک نامی - نهو سرب یارنامه ایولک لریله
آدی مشهور اولمق
نیل - جمتو دیر کمسنه کندو سندن امور حسنه
صادر اولدیغیچون مسرور اولمق
نیل - سدوس چویت صقندیسی
نیلا - کبود نیلگون الازرق گوک فامی رنگنه در
نیلا تهوتها - زاک سبز و توتیای سبز الزاج

نیل کنٹهه - سبزک و نیله زاغ و کاسکینه وغیره
الشقراق اخیل قوشی و آری قوشی
نیل کے پتّے - برگ نیل الوسمة چویت یپراقی
نیلوفر - و نیلپر و نیلفر و نیلوبل و نیلوفل و
لیلوپل و لیلوپر و لیلوپر کالنینو فر نیلوفر
چچکی نوفر معناسنه
نیمه آستین - سلخ و کابی شرداغ ملتان
ویلمه وزیبون ویلک و عجم کوملکی در
نیم پخته نان و طعام - تاتاری پشمش دینور
و نیم برشت تخم را رفدان گویند گواثره گبے
نین - چشم و دیده العین گوز
نیند - خواب و کونیان الهجود اویقو نوم گبی
نیند جانا - خواب از چشم پریدن و خواب از چشم
جستن و رمیدن السهر السهور اویقو قاچق اولمق
نیند جانا - بدخواب سهر سهرا فهو ساهر سهران
نین متی - شول قاری که هر برلا قردی اوستنن
گوز باشی آقدرسه
نیو - رک و کد واده و کدواد و پائے بست
و پاخیره شستگاهی الاس و الاساس دیوار تملی
نیولا - راسو السر عوب آس
نیولا - هزار چشمه السرطان بر مرضدر
نی نهر - فرغن شول ارماقی کیم کی بالش صو اقدیلش اولا

باب واو

وآجب - کرور هر آئینه و هر آئینه الوجب لازم اولمق

واجب الوجود - گرور فر تاش و بایسته هستی
و شایسته هستی لازم اولان ذاتی دوامیله ازلیله
ابدیله که حق تعالی شانه وعظم جلاله وبرهانه در
وار - حمله الصولة السطوة حمله ایلمک
وار - رها کردن زخم الطعن اورمق
وارسق - وقهچی قصن قلیج نیمچه گبی وقصه تفکه و
قره بنایه وپشتو دیرلر
واران - برخی الصدقة ثواب ایچون فقرایه
اولان عطیه
وارنا - صدقه کردن التصدق صدقه دیمک
وارونش - محوطه که گرد خانه حصار کشند برهون گبی
واری جانا - بلا گردان شدن وبلا چیین
شدن وصدقه شدن التفدیه کیمسه یه کابن
فدا اولیس دیمک
واصل بحق - رسی مقرب بارگاه حق
اولان کمسه لری
واقعه نویس - شده بند
واقعی - راستین الحق گرچک طوغری نسنه
واله - اهوار وشیفته سمه معناسنه
والی - رنک حاکم معناسنه
وان کلی - ومصر کلی وپیغمبر چچکی سمن معناسنه
واه واه - ده وه واخ آنت زهی وخه خه
آینت زه ترده په په خوش خوشا نه زهی
په بارک الله وبخ بخ ایوایو
واهی - سخن بارد وبیهوده الخطل فاسد یرامز

سوز الهرز کلام فاسد
واهیات - کلمکل وکلکل یکیشا قلق وکوزه لک
وهرزه گویلق
وبا - مرگی ومرگا مرگ ومرگ عام ستوران
رایموت الوبا که طاعون دخی دیرلر اولوم معناسنه
وبر - وئک ووئنگ اوبره برکوچک کدی
گبی صاره جه جانور در آطوشانی معناسنه
وجد کرنا - حال کردن وسماع کردن
وجیه تناسب الاعضا - بوبلو بوسلو
وحشت - توره ترمانی الوحشا ورکمک
وحشت کہا کر بہاگنا - توریدن وتولیدن الوحش
اورکوب قاچمق
وحوش - دام ودامک صدده
وحی - فرتاب وپرتاب
وداع کرنا - پدرود الوداع کوچ وقتنده
بری بریله اسنلشمک الوداع وداعلشمق
وارتقه - وقوان پچکی بوی مادران عربیده
شویلادیو برتراسک گبی
ورب - اوریب قاچاق وقایقاچ
ترکنانده گبی
وردی - شعار القوم فی الحرب علامتهم
عسکر اوریاسی
ورع - جیموادعفت یعنی حیادار ان ویرامز
ایشلردن صاقنمق
ورغلانا - برغلانیدن وآغالیدن الاغوا

آز درمق ویولدن چیقرمق التحریش الدایوب
برنسنه یه قندرمق التحریض قندرمق وقوپرمق
وَرق - من اوراق الشجر والکتاب
وَرق - پرَوازه وپرَوازه گرسازنده تنگه
النثار رصاچی
وَرق داغ - هندسه گوشه پیشانی اوراق
وپاورق کلمهٔ پایان صفحه که درهندرکانخوانند
وَرم - آماس سام شیشمک مصدر شیشش و
قباریق معناسنه
وَرم ناخن - دَژخس
وَزن - هنگ طارتمق ومقدار معناسنه
وَزن شعر - دَم
وَزیر - دستور وکاردار وکاردان مشیر
وصدر اعظم
وَسط - میانه وفرهنگانخ اورطه معناسنه
وَسواس - خُودک وخُدُوک وگش
وَسمه - کتم جویت پیراغلری
وَشق - رودک گبی جانوریکه ازچرمش
پوستین سازند
وَشنه - نمتک گبی آلو بالو
وَصل کرنا - برازیدن فرازه وفرازیدن
وگروا الوصل اولاشمق اولشدرمق
وَصلی - چسپانده وکاغذ چسپانده
وَصیت - اندرز پند الوصایة وصیت
ایتمک توصیه گبی

وَضو - آبدست وآبدست آلمق آبدست کردن
وَضو کا لوٹا - آبدستان ابریق وکوزکوم مطهره
وَطن - شهر وزاینج
وَطن اختیار کرنا - وطن بستن وگرفتن وکردن
وساختن وداشتن الایطان وطن طوتمق
وَظیفه - راستاد ورستاد وورستاد هرگون
وهرای ایچون تقدیر ایدلکری نسنه درهمدن
یا طعامدن یا غیریدن
وَعده خلاف - مخالف الوعد
وَعده کرنا - وعده کردن نمودن داشتن
دادن الوعد وعده ایتمک
وَقار - زریو حلیم اولمق وآغراولمق
وَقت - هنگام وگسک وزمان چاغ معناسنه
وَقت تاکنا - هنگام جستن الانتهاز فرصت
طلب ایتمک
وَقتنہ رضا غانقلی لغیور - باران بیوقت خمینه گبی
وَقر - سنگ الوقر طارتی وآغرلق
وَقف - خورلیا
وَقف کی زمین - رسته
وَلایت - الکا ولکا تحکم ونصرت وسلطان
اولکه معناسنه
وَندسه - فرشی پشم دارخرسک گبی نخ معناسنه
وَه - گومشئون ایشان واوشان وآنها
وورمن تارشل وهواو وااول وشو وشول
وَهان - آنجا ثم وهناک ورده اوپرده وتنده

وہم - سهر اوظن دیدکلری گبی
وہم کرنا - نهاریدن ونهازیدن التوہم غلطه وہم ایتمک
وہی - همان ایا یا انجق اودر
وہ ہوتا - آنستی
ویحک - ویک وریک ایویح کلمه رحمتدر والویل کلمه عذاب در
ویرا - بطرح فروختن مال بر رعایا و آن مال را طرح ومال طرحی گویند
ویران - یبات ویقق معناسنه
ویران ہونا - ریهیدن و ویران شدن وافتادن ییقلق و دوشمک وچوکمک
ویران کرنا - ریهانیدن التخریب خراب ایتمک ییقمق وخراب ایلمک
ویوده - حاکم وشحنه ولایت وسردار ضابطه کنارنگ وسرباک گبی

باب هائی هوز

ہا - کلمه حث وتحریض وتنبیه
ہاتهه - دست وید من آرش وارش مقدار یکدست چنبر وگلوج دست وپایٔ انگشت بریده یا سر بارده الید الی الذراع آرشون که انوکلمه بره وغیری نسنه اولچرلر ودخی ذراع یده وقول معناسنه ده گلور
ہاتها پائی - باہم دست بازی کردن بمزاح اگر باشد دست بازی است بری برینه سله وسد زمه وتوقات ایله چاتا چات اورشمق وبربریله اللری اوزامق معناسنه
ہاتهه اوٹها لینا - دست از چیزی برگرفتن وبرداشتن رفع الید ایلی قالدرمق ایلی چیقارمق
ہاتهه بهرا - دست آلوده ایلی بیلاشق کیمسنه یده من اللحم غمرة ومن الشحم زهمة ومن السمک صمرة ومن الزیت قنمة ومن البیض زهکة ومن الدهن زنخة ومن الخل خمطة ومن العسل لزجة ومن الفاکهة لزقة ومن الزعفران ردعة ومن الطین ردغة ومن الحدید سهکة ومن الغدر طفر ومن البول وشلة ومن الوسخ درنة ومن العمل مجلة
ہاتهه باندهکر کهڑا ہونا ادب سے - کش ادبله قالقمق
ہاتهه پاؤن ٹوٹنا - فنجیدن وفنجا و کن هزره وکهنزره التمطی کرنمک واسنمک
ہاتهه پاؤن مارنا - دست وپازدن وکردن الهیادجان چکدرمک
ہاتهه پهیلانا - دست کفچه کردن الاستکفاف ال آچمق ودلنجیلک ایتمک
ہاتهه جهلائی - ره افتادن اوشنتی ایله آلمق
ہاتهه چلانا - دست یازیدن بسط الید ال اوزاتمق
ہاتهه چهڑالینا - دست خودانه دست دیگر

برکشیدن النزع چکمک
ہاتھ دراز کرنا - یاختن و یازدن یازیدن
و دست دراز کردن براشیا الی اوزاتمق
ہاتھ قبضہ پر رکھنا - دست بہ شمشیر بُردن
الاخلاف قلیج چقارمق ایچون الن اوزاتمق
ہاتھ کی چکی - دستاس ال دگرمنی
ہاتھ کی روٹی - نانیکہ کف زدہ پختہ باشد
ہاتھ کی لکڑی - غبارہ و غبازہ وغبازہ
وسہ العصاء دکنک
ہاتھ مروڑنا - دست برتافتن الحنو اگمک
ہاتھ ملنا - دست مالیدن ایلی سورتمک
ہاتون پر ٹیک دیکر اوٹھنا - تکیہ بر دستہا
کردہ برخاستن العجن اذا نہض معتمداً علی الارض
ہاتونکے بل کہڑا ہونا - چتر زدن یعنی اللر
اوزرینہ طوروب ایاغلرہ یوقاری اتیمک
ہاتون ہاتھ - دست بدست و دستا دست
یداً بیدا الیلہ
ہاتھی - پیل و بزرگ جثہ و مہیب را
کنج و کنجر و زنگرو تا گویند
ہاتھی دانت - پیلستہ العاج فیل دیشی
ہاٹ - بازار السوق پازاریری
ہار - گریوارہ الوشاح العقد بوغموق
کہ بوینہ طاقدقاری قلادہ در
ہارل ہارل یوریمک - متواتر شب
روز در راہ رفتن بی قیام کشش گیبی

ہارنا - درباختن باختن
ہارہا رصولومق - تیز تیز نفس زدن ہانپنا
بہندی رخیدن گیبی
ہاضمہ - آتش
ہالاط - و بالار مار رسن ہائے کندہ جہاز
بہندی رسّا ساز و گیبی
ہالچ - زرعد میوہ کوہید رآنج گیبی
ہالون - دانہ باشد الحرف یوزرلک اوتی
تخمی حب الرشاد گیبی
ہالہ - خرمن آفتاب و خرمن ماہ و
خرگہ ماہ و خرگاہ ماہ و شادورد و شاہ
تورد و شابود الطفاوہ گونش دائرہ سی
و آئی آغلی
ہالہ پڑنا - ہالہ بستن و افتادن آئی اغلی اولمق
ہانپنا - دم گسستن و دم بر افتادن
بچخیدن و رخیدن دمہ البہر صلومق و
ہارہا رصولومق
ہانڈی - دیگ گلین و دیگ افرازدان
انچہ دران افراز دیگ نہند و گویند پاتیل
بزرگ سر گشادہ مسین البرمۃ چولمک و
الصیدان طاش چولمک
ہانس - آخر و چنبر گردن الترقوہ بیون
حلقہ سنک کمکی
ہانس - حلقہ طلا و نقرہ کہ در گردن کنند
الطوق بوغموق

ہانکا ۔ نرگ حلقہ لنوب دائرہ اولمسی معناسنہ

ہانکنا ۔ راندن السوق سورمک و یورتمک

ہاں ہاں ۔ کخ کخ قہقہ قہقہ معناسنہ

ہاو ۔ وقماش خاوینہ پریدن گبی

ہاورہ ۔ یہود معبدے کنشت گبی

ہاولی ۔ ویغلق رومال دست صاف کردن دست پاک گبی

ہاون ۔ دار وکوب ویانہ وکاپیلہ ویاور دستہ ہاون وکوچک رابترکی اوغور چہ گوئند جواز وجوازہ ہاون چوبین وسنگین و آلہ روغن گرفتن وشیرہ کشیدن جوغن الہراس دیبک

ہاویج ۔ زردک گاجر

ہاوید ۔ جہازشترکہ بمنزلہ پالان آن باشد ہویدگبی

ہائی ہائی ۔ چکی چکی التادہ اوخ دیمک

ہتوڑا ۔ گزینہ طوقمق معناسنہ وخایسک وچتک وچکش وکوبن مربع باشد چکچ معنا القطیس بیوک چکوچ مطرقہ گبی

ہتوڑی ۔ خایسک وچکش المطرقہ چکوچ

ہتیار ۔ ساز جنگ وجانہ وگدر وگدرک ودستیار السلاح الات جنگ

ہتیار بند ۔ تسلیح الرجل سلحشور معناسنہ

ہتیلی ۔ کف دست وتہبک الراحۃ ال ایاسی

ہتنی ۔ پیل مادہ العیثوم فیلک وشیسی

ہتھیا ۔ فیل بانان

ہٹانا ۔ فروشاندن الطرد ایراق ایتمک وسور ب رد ایتمک

ہٹ کرنا ۔ استبداد کردن وبرسر استبداد آمدن الاستبداد مستقل اولمق الاصرار دائم اوزرینہ اولمق

ہٹ دھرمی ۔ کج پلاسی

ہٹنا ۔ فاتوریدن فاتولیدن دور تر شدن وبیک سور فتن البعدار اقلق ایراق اولمق وبرطرفہ آچادوب گتمک طاوشمق

ہجو ۔ جرشفت ننگ نامہ ذم ایتمک یرک وعیبن سویلک

ہجوم ۔ انبوہ وفوز وخرانبار

ہجوم کرنا ۔ شنیدن التزاحم غلبہ لک ہجوم ایلمک

ہچکی ۔ ہچکہ وہکہ وہکک وزغنگ وسکیلہ وعکہ واسکرک وسچک وشچک وہکہک ہلک الغواق انچقرق

ہچکی لگنا ۔ گریہ دگلوگرہ شدن وخیبہ گرستن الحاقۃ عند البکاء عارض اولان انچرق

ہدف ۔ نشانہ تیر وتموک دموک دفک پوطہ وطبلہ معناسنہ

ہدہد ۔ بدبدک وہدک وپوپک وپوپہ بوبو وپوپش وپوپو مرغ سلیمان وشانہ سرایبک قوشی وچاوش

ہڈی ۔ استخوان و ورکنا العظم کمک

ہذیان ۔ غاب وہرزہ وبیدلا افشار صاچمہ صپان

ہرا — سبز الخضر یشل

ہراس — ترس و بیم بالفظ داشتن افتادن
افگندن مستعمل نفی ان بلفظ نامی آید الروع قورقو

ہرگہانس — فرزند چاپر و چمن

ہراول — پیش آہنگ و یزک قلاؤ طلیعۃ الجیش
ومقدمۃ الجیش چرقہ جی معناسنہ

ہرجائی — یلکن مذہبی

ہرج مرج — قارش مورش قارقشالق
غار و غور گبی

ہرحال و تقدیر — بہر نیرو بہر تقدیر
بہ حصل و لسون معناسنہ

ہر روز نیہنیکے کپڑے — بادر روزہ گوندہ لک

ہرزہ گوئی کرنا — ژاژ خای و گزاف لائیدن
لبیدن الہزل صاچمہ و ہرزہ سویلک

ہرک — و طنبورہ اشکی کہونٹی طنبورکی خرک گبی

ہرکارہ — جاسوس بترکی تیلچی الجاسوس ساسا
آراپچی و جوستلایجی کیمسہ

ہرکیسہ — و ہرکیدہ کرا معناسنہ

ہرگ — و فلحان گشت شیار یدہ شیار گبی

ہرگ — منڈوا انچہ بران شاخہائے انگور
دوانند و آصمہ چارداغ و کرد یمڈ چتال
اغاج نیز گویند جفت و پرم گبی

ہرگز — ہنیز از لا د حاشا معناسنہ

ہرہر — کلمہ بود وقت جنگ بارش خدا خدا
الہرہرہ حکایۃ صوت الہند فی الحرب

ہرن — آہو الریم جیران

ہرنا — آہوے نر الظبی گیک دشیسنہ ظبیہ دیرلر

ہرنا — حناے زین و زین کوہہ بترکی حنۃ
القربوس اکرک اوک قاشی وارد قاسی ایکیسنہ
قربوسین دیرلر

ہرندکلو — ہرنقدر ہرچند اگرچند گبی

ہرنوٹا — آہو برہ الغزال الطلا کیک بوزاغو سی

ہرنی — مادہ آہو الظبیہ گیک دیشی

ہریاول — مرغزار و سبزہ زار چایر و چمن

ہریسہ — ریس کشکک معناسنہ

ہڑ — ہلیلہ زرد و ہلیلہ سیاہ الاہلیلج

ہڑبڑانا — دست و پا گم کردن و دست و پاچہ
شدن الاضطراب جان چکدرمک ودیمک

ہڑپہوٹرن — درد کردن استخوانہا از تعب
راہ و کار الکنالج کشینک کمکلری اغریمق ایشلمکدن
و یا یوریمکدن و یا تعبدن

ہڑپی — یصدیق دیوانہ و تینگی

ہڑتال — الزرنیخ قیزل و صار و التون
گبی و بریسی قرہ اولور

ہڑتال — در بندان یعنی حکام ظلمندن
تو کانلری قاپو قپانمق

ہڑدنگا — ہرتنگا

ہڑکایاکتا — قدوز کوپک قراسبون معناسندہ در

ہزار — الالف بیک

ہزار برس تک جیتا رہے — تا ہزار سال زید

عش الف سنتہ یعنے دیریلک یولدن سن بیک یاشنہ
ہزار ڈنڈ کرنیوالا ۔ آنکہ ہر روز ہزار بار
تختہ شلنگ نماید
ہزار رنگ بدلنا ۔ ہزار رنگ برآمدن
ہزارہ ۔ صد برگ
ہزل ۔ کنگل خورلطہ معناسنہ
ہزیمت ۔ بوزغونلق شکن گجے
ہزیمت کہاکر بہاگنا ۔ کالیدن الہزیمت
عسکر صنمق وعسکر بوزلمق وانہزام بولمق
ہُش ہُش ۔ دوہ چوکمک صوتی
ہشت ومشت ۔ بری برینہ سلہ وسدرمہ
وتوقات ایلہ چاتا چات اورمق
ہضم ۔ گوارش الہضم سکریک
ہضم ہونا ۔ کواریدن الہضم سکریک
الانہضام سکمک وہضم اولمق لازم وسکریک
وہضم ایتمک متعدی گوارد گجے
ہفتہ ۔ شفودہ وعفودہ ہفتہ گونلری
ہفتہ دوست ۔ رجل طرف تیز طیوب اوصاحبی
ہطل ۔ ودانہ چوبیکہ بدان سقف خانہ پوشند تخت گچے
ہکا بکا ۔ از ہوش رفتہ وہوش باختہ و
سراسیمہ وکالیوہ وکالیو البہتہ سمہ ودہنک معناسنہ
ہکبہ ۔ وخورج وچوال وخرجی باردان گجے
ہکلا ۔ زبان گرفتہ وشکستہ زبان وزبان
شکستہ وگنگلاج وہاکرہ وہاکلہ وگچہ الالکن
اغر دیللو الارت دیلی پلتک کیمسہ کہ سوزی

تمام افادہ ایدہ مزیبہ پی معناسنہ
ہکلانا ۔ زبان گرفتہ شدن العجمۃ طوتغون سویلک
اللکنۃ پلتکلک
ہگاسا ۔ براز گرفتہ الحاقن الذی بہ بول شدید
ہگارنا ۔ برپائچہ ریدن وبشلوار ریدن التغوط
غائط ایتمک
ہگنا ۔ ریدن التغوط غائط ایتمک
ہگنہیٹی ۔ جائیکہ مردم درانجا ریند
ہگوڑا ۔ آنکہ بسیار رید
ہل ۔ آماج وقلبہ آہن جفت استرش لمان
صبان دموری
ہلاک ۔ آذرنگ وہاری وآذرنگ وہوش
الہلاک الہلکۃ والہلاک یوغ اولمق ودوشمک
ہلانا ۔ جنبانیدن بالانیدن التحریک دپرتمک
ہلا ہلاکے بہرنا ۔ جنبانیدن آذندتا غلہ
دران بسیار گنجد الدعدعۃ الیکی زیادہ اولسون
دیلو دپرادوب چویرک وطولدرمق
ہل چلانا ۔ شیار کردن وشیار ریدن وشومیر نمودن
ترلائی سوروب نطس اپلک وزمین شیار
کردہ شد کار وشد یار وشومیر کردہ باشد
کہ فلجان وتیرگ باشد بترکی الکرب پرگمی سوکمی
ہلدی ۔ زرد چوب وزرد چوبہ وہرد
اصائع الصفر وعروق الصبغ زردہ
چاٹو وصاری اغاج
ہلڑ ۔ ہزاہز الہزاہز فتنہ کہ آمدن ہزیمت حاصل آید

ہلکا - سبک وہم سبک وضع الخفیف یکی
الطیاش الطائش خفیف بینجک عجول کیمسہ
ہلکارنا - برانگیختن سگ بر شکار وا غالیدن
التحریش للدایوب برنسنہ یہ قندرمک
ہل کے بیل - بتند جفت صغری کہ ترلا سورک
ایچون وارا بہ وقا کلی مقولہ سی چکمک ایچون
ایکیسنی بر بیوندرغہ قوشارلر
ہلکی چیز - ورام ہینی نسنہ
ہلکی نوک - گاو آہن صبان دموری معناسنہ
ہلی انکڑی - سبنج صبان اوقی معناسنہ
ہل کی ہوئی زمین - شدیار فلحان ہرگ معناسنہ
ہلنا - جنبیدن و نویدن و توائیدن متعدی
المید دیرنمک و ترنک
ہلندوزہ - نباتے ازگونہ ایباس کرپا گیبے
ہلیک - وبالچی آغز ندگارا
ہلیلہ - وہیلہ الاہلیلج
ہمای - البلج ہما قوشی
ہمتا - ہمال المثال نظیر و دنکدش
ہمت - ہمش
ہمج - ویلیاق وشاشقین زیون آبدندان
گیبے آدم نادان واحمق
ہمجولی - ہمزاد وہمزولی باشداش معناسنہ
ہمراز - رازدار البطانہ سرداش
ہمراہ - وہمیا الصاحب یولداش
ہمرنگ - جورہ

ہمزلف - بجانق سلف گیبے
ہمسر - ہمدست وہم اورد وہمتا الکفو تنکدش
ہمسن - ہمزاد باشد آش معناسنہ
ہمسنوں میں بیٹھنا - در ہمسالان نشستن
المصاحبۃ یولداشلق
ہمسی سیکھکر ہمسے کہو - از من گرفتہ بما
می فروشد و از من شنیدہ بناف من میگزارد
ہمشہر - یہ تش شہرتاش معناسنہ
ہمکلام - ہمداستان المکالمۃ سویلشمک
ہمکنا - حملہ کردن الکر الحملۃ
ہمنام - السمی آداش
ہموزن - ہمسنگ التسویۃ برابرلق
ہمیانی - ولمیان طغارجق
ہمیشہ - پایدار و نراک و توتاش و ہرگز
و ہر ینہ الدوم والدوامۃ ثابت ساکن اولمق
ہمیل - امربیل بریوسیوس گیبے
ہندایواسی - بیل میوہ باشد طراشیت گیبے
ہندباصلۃ سی - وقیورجق صلۃ سی
ہندبائی بقل درو بلخیہ راصلۃ دیرلر ہندبا گیبے
ہنڈانا - برخرنشاندن وشہر گردان
کردن التشہیر شہر تلواتیمک یعنی خلاقہ بللو
ایتمک وآشکارہ ایتمک
ہنڈولا - گہوارہ وبانوج المہد بشک
ہنڈی - سفتہ السفتجۃ سفتہ
ہنڈیا - دیگ گلین کوچک البرمۃ چولک

ہنڈی کرنا - سفتہ کردن سفتہ ایتمک
ہنر وکمال - شیوہ
ہنسراج - پرسیاوشان و پرسیاوشن
ہنسلی - آخر وچنبر گردن الترقوۃ بیون
حلقہ سنگ کمکی
ہنسلی - طوق گلو الطوق بوغموق وقیتان
ہنسلی پہنانا - طوق بر گردن نہادن و بگردن
کشیدن و کردن و افگندن در آوردن آویختن
التطویق بوینہ طوق ایتمک
ہنسنا - خندیدن و خندہ کردن و زدن
و آستین از دہن بر داشتن دا با ہانتن
الضحک گولمک
ہنس مکھ - خندہ رو خندان البسّامۃ
گولر یوزلو اولمق
ہنسوڑ - خوش طبع لغو ولطیفہ ایلچی کیمسہ
ہنسی - خندہ شتینا المزاح لغو ولطیفہ ایلمک
ہنسی میں برا کہنا - ستم ظریفی و ستم ظریف صفت
ہنسیا - داس و کوچک را داسگالہ و داسغالہ
و جاخسوک وجاغسوک المنجل المحصد الصم اوراق
ہنہنانا - شیہہ و شنبہ کردن الصہیل
ات آوازی کشنمہ وکشنردی معناسنہ
ہو - گرینک کورشیلک سسی
ہوا - باد و زیگاوا و غاو بناد ز و زکار
معناسنہ و ہوائے تیرہ رامزگ سیلیلی و
بولانق یل باد قرور دین مغربی ہوا باطی معناسنہ

وباد برین باد صبا پوریاز معناسنہ باد گرہ
باد میان شمال و صبا الریح یل و جنوب
طرفنہ اولان کرتہ سندن ہبوب ایدنہ لدوس و نحو
ہوا - گوک ایلہ یرک اراسی معناسنہ
ہوا - گیج الضبعطلی بوجو
ہوا بندی - گرہ بباد زدن شبا تسز نسنہ
لریلہ طیانمق
ہوا جنوبی - باد برین لدوس معناسنہ
ہوا چلنا - وزیدن الہبوب یل اسمک
ہوا دار مکان - پروار یازلق اوطہ
ہوا زدگی - زکام الضناک زکام مضنوک
ہوا کا اثر ہونا - ہوا یافتن طبیعتندہ یل
اثر ایتمک
ہوا سی بایلا - سفر سیر یرہ دینور دیولانچ گیبی
ہوا فشنگی - تیر ہوائے
ہوا کہانا - وہوا ہوجانا ہوا گرفتن و
ہوائی شدن و پرواز کردن اوچمق معناسنہ
ہوا کہانا - باد گرفتن کسب باد کردن
وکسب ہوا کردن الترویح یلپازہ ایلہ
یل ایتمک
ہوام - خسندہ حشرات الارض
ہوا و ہوس - ریژہ و کام و ریژ
مراد و مقصد و ہوا و ہوس و ہوس الطمع
حریص اولمق فہو طمع و طامع
ہوائی - تیر چرخ و تیر تخش و دود خ

تیر ہوائی و آتش بازی ہوا فشنگی معناسنہ
ہوائی روزن - بادگیر الکوہ او دیوار نہ
ایتدکلری دلک
ہواے مختلف - بادراغہ
ہوہو - گت و مُت بعینہ مَص مَتَل معناسنہ در
ہوپہ چوپہ - وہوا چوا خردل صحرا آدر کحلا گبی
ہوتے ہوتے - آہستہ آہستہ رفتہ رفتہ
التدریج آز آز ایش اور زینہ اولمق یاوش یاوش معناسنہ
ہودہ - الہودج محفہ
ہورلہ - غلہ بشکل مرجمک اوکوزہ بیدر لرکاو
ہوسطہ - سپاہی رنگروٹ کہ تعلیم آموختہ باشد
ہوس - آرزوے نفس و ہوا و خفتہ ہم در
فارسی آرزمد
ہوش - ہُس و ہُش والفطانۃ زیرکلک الادراک
یتشمک واکلمق
ہوشمریم - برقاتیقدر سد و آیران قارشدیروب
اکشیدرلر کمسک گبی
ہوشمند - لزیر الفطین زیرک
ہوش میں آنا - بخود آمدن الصحو آیقلق اولمق
ہوشیار - زیرک و فرزانہ آژیر و آژیریدن
خبردار کردن آرلیش خبارہ الفطن زیرک
ہوشیار رہنا - مالید گوش اکلدی معناسنہ
ہوشیاری - ہژیر بیدار و یاتقلق معناسنہ
الفطانۃ زیرکلک
ہوطوز - مقنعہ سرخارہ گبی

ہوغ - والا چوخ و قولوبہ وصلاج
کریچہ و چپر گبی
ہول - ترس و بیم باخوردن و افتادن و
نشستن الفزع قورخو
ہولا - دُلمل و دُرُبل و گرگن و گوگن فیرکہ دواوتمہ
ہول دل - تپیدن دل الخفقان مضطرب
اولمق و دپرنمک
ہولے ہولے چلنا - آہستہ آہستہ رفتن
قدم کشیدن و پا کشیدن و پا چیدن یا بچہ
و آہستہ یورومک
ہومور دمق - و مرلدمق و صوقرمق رکیدن
و گرگر گبی بڑبڑانا
ہونا - شدن بودن گردیدن کردن الکون اولمق
ہونٹھہ - لب کنج ہوا سیدہ لب کم خون
خشک و گندم گون الشفۃ طوداق
ہونٹھہ چبانا - لب از خشم گزیدن التعضیض
مبالغۃ ایلہ طوداق الصرمق
ہونٹھہ کٹا - شکر لب و کفیدہ لب و کفہ لب
سلنج الاعلم یارق طوداقلو
ہونٹھل - الغجن البرطام طوداغی قالک آدم
ہونک - خوشہ میوہ آوند گبی
ہونڈار - گفتار یہ کبھی جانورلرندان بر حیواندر
کہ انسانہ بیر
ہی - است و ہن بترکی وار و در در جائے
اثبات لازمی ہر دو فراہم آرند مثلا اللہ تعالے

برسیبی یالکز وار در و محمد صلی اللہ علیہ وسلم
گرچک طوغری پیغامبر وار در
ہیات ۔ یازند شکل معناسنہ
ہیبت ۔ عزم اولولق عظمت واجلال معنا
ہیجڑا ۔ آختہ المجبوب ایننمش واکدیج
ہیجہ گتمک ۔ درغورگی مویز شدن گبی
بےنیل برگشتن
ہیرا ۔ الماس
ہید وست ۔ بازی کہ تیغہا آہیختہ باہم پیشپا
پیش امیر نمایند المقلیس دف چالوپ ارلامق
واصناف لہوایلہ بکلرہ استقبال ایتمک
ہیز ۔ بزدل مرد ترسان الجبان قورقوق کیمسہ
ہیزن ۔ ستون بزرگ پالارگبی
ہیضہ ۔ تخمہ
ہیضہ کرنا ۔ ہیضہ زدن وامتلا زدن البیضۃ
تیز تیز قوسمق
ہیکل ۔ حمایل
ہینگ ۔ انگوزہ الحلتیت قاسنی نسنہ سی بالدرغان صمغیدر
ہینگ کا درخت ۔ درخت انگزہ الانجدان
قاسنی اغاجی کہ پوستہ حلتیت دیرلر
ہیولا ۔ نیرنگ وپزیرا

باب یائی تحتانی

یابس ۔ قوری خوش گبی
یات ویراغی ۔ ساز وسامان اسپ نعل زدہ گبی
یاتیق ۔ اغزی طار وبوینی قصہ برداغ
تنگ گبی
یاد ۔ غیر وبیگانہ مرد بتیانہ گبی
یاد ۔ وسگوم وویر وبرم ویاد باگردن
آمدن رفتن دادن آوردن داشتن
بیاد بودن مستعمل التذکر اگمق
یاد کا تاگا ۔ یادبود یادگار ویادگار نشان
ویادگاری ویاد آور التذکار تکرار ذکر ایتمک
یاد کرنا گزرسے غم کا ۔ اندمہ کچمش آلامہ
بکیندن تذکر ایتمک
یادگار ۔ یادگاری
یادوست ۔ صدا سے قلندران
یار ۔ زمین سیلاب کندہ کالارگبی
یار ۔ ہمنشین وہم نشست وہم صحبت
الصاحب یولداش
یار ۔ یوصمہ ویوصم اوباش گبی دانی و
عیاش کیمسنہ
یار پوز ۔ نعاغہ وغلیجن گبی پودنہ بستانی
وبری اولور
یارلق ۔ سینہ بند بچگان زنان بازرند
یارمہ ۔ وبلغور ولیا دلیدہ گبی
یارہ صو اور لقلہ آزتمق زخم کا پانی
چراکہ شنج کرنا ہو گبی
یاریم ۔ نصف نیم
یازہ لوز تختہ سی ۔ لوح مشق اطفال کہ

تختی گویند تخت نشینان خاک معنا سنده در
یازلق - ویازاوطه سی خانه تابستانی بحکم گیے
یاس - ناامیدی
یاسمن - سخلات وسیال بربازک چچکدر
یاش - رطب تر ثرف گیے
یاش - سن وسال زاد گیے
یاشداش - همزاد گیے همسن وهمسال
یاغ اوردکی - زیچیک روده قیمه برنج پرکرده
یاغ باغر - جرغند گیے گونه ازان باشد که قیمه
وبرنج در روده پر کرده بدارند
یاغچی - تیلی افشره گر
یاغچی منکنه سی - یاغچی چرخنه دینور کرا اوش گیے
یاغخانه زنبیلی - ٹوکرا کوبین گیے
یاغر - وجدا وزخم پشت ستور افگار گیے
یاغرین - دوش وکتف هویه گیے
یاغز - چهره که لون سیاه مایل در و قره یاغز سمر
اللون کیمسه سیه چرده معنا سنه وشبدیز سیاه آت
که یاغز در دینز گیے
یاغز طوری - رخش گیے سیاه ایله طوری
اورطه سی رنگلو آت
یاغ صرشغی - کشوت افرهنج
یاغلو - وسموز اولمق چربیدن
یاغلی باللی اولمق - باهم شیر وشکر بودن
یاقشق - ویراشق زیب وزینت فر گیے
یاقشقسز بی اسلوب اندام برنج گیے

یاقشقسزلک - گلغند گیے ناتراشیدگی و
ناهموارگی
یاقه اویونتسی - پارچه که از گریبان برون
آورند عربیده قواره دیرلر کرج گیے
یاقشقلو - واندامیلو وبزکلو واویغون
خوب وزیبا ونازنده
یاقشمق - ویراشمق وموافق ومناسب
گلمک موافق بودن وموافقت کردن
یاقوت - یاکند وبهرمان وبهرامه شبچراغ
یاقی - داغ کی گیے
یاکلتک - وبیلچه بردک گبی چیستان
یاتقلنجی - چاپلوسی کننده چاپلوس گیے
یالدقلنمق - طمع کردن وچاپلوسی نمودن
یالقدی - قنجق کوپک ارکک استدی
وکدی قزدی وکورکدی ودیشی حیوان
طلب اولمق وکوسنک وفحله آیغر دیرلر
وگبه اولمق آبستن شدن گشن گیے
یالک - زبانه آتش ویراغ گیے
یالکزلق - توحد باخویش گیے
یالک یوزلو - دلی قنلی جوان ساده
روی گوشاسپ گبی
یالنش - ویصیلمش وباصلمش پیچ و
پهن شده شهریده گبی
یامه - پینه غاز گیے
یان - پهلو ونزد

یاان باشی گلمک وطوقشمق - صدمه افتادن کوب گبی
یاانجق - وکسمه وکسیم یاگهر گهوڑیکی کهیم گبی
یاندیقاوقی - جاور دگبی بیاض تیکنلکدر عربیده نعام دیرلر
یاانش - سوزش سوجش گبی
یاانق یانق - مادر آب وآتش گبی آنکه زار گرید ویانق یانق اغلق نار افشاندن گبی کوزدن قان روان ایلمک
یاانقو - گورنج هندی بڑ وال بڑواکے چرنگ گبی
یاان کیبجی - طرار گره بر گبی
یاانمق - سوختن سوخ گبی
یاانی قره وقبرجق - وآتش کوشکی نار فارسی علتی
یاوریلی قپو - وقورولی قپو یادگانه وبیناس ولکا گبی درکلان که درمیانش درکوچک ساخته باشند
یااوز - وکسکین تند وتیز تیجا گبی
یااوسی - مگس برابر کوچک ملخ که برگیاه ماند وچرنده را اذیت دهد بیجی گبی
یااوقلی قز - نامزد ودست سوزه گبی دختر نامزد کرده
یاایق - ریئی بستو وجغ وکوبه گبی
یاایلاق - وقیشلاق چهاونی سپاه ولشکر کوچ کردن معناسنده
یاایلغ - دستنبوکه شمامه معروف در کوچک قاون طرزنده اولور خرچلوک گبی
یاایلم - واوتلاق طوار اوتلایجق یر چراگاه پاده گبی
یاایمق - دهی بلونا جک گبی
یاایین بالغی - گونه از ماهی در نیل مصر باشد سلور گبی
یاایوان - وبول وآچق فراخ وفراز گبی
یبا - افشون گبی پنجشاخه غله بباد دادن
یبان آصپوری - قرطم بری طریغان گبی
یبان پراصه سی - ویبان گندناسی وایت سیه کی قراسیون گبی گندنای کوهی
یبان ترفیل - اندهقوقودر کرمان گبی دواے کلف باشد
یبان صرساغی - وآطه صوغانی ثوم الحیة
یبان ناری - گلنار که میوه ندار دعنم گبی
یبان هاوجی - گند گیاه گبی بیخ شقاقل گبی
یبانی کمیونی - کمون بری فیطل گبی
یبرک - زیاده سیله اسکی چیغت گبی
یباغی کوله - چشم باز کرده خیده گبی
یباپق - گونه از چغند چغو گبی
یپرک - واسکی اثواب بارونه گبی
یپریمش - اسکیمش آفنمش داشته گبی کهنه وفرسوده وضائع شده
یتاق - جامه خواب تختدار گبی
یتر - ویتشور کفایت ایدر بس گبی
یتشه جک - ویترکه کفاف کاف گبی
یتک - گمشده وضال گبی

یتمک ـ و غائب اولمق و یدیدن

یتیم ـ پدر مرده و مادر مرده

یخ ـ و جنس البرد صغوق

یخسول ـ فقیر زنده گبی

یخسول اوغانی ـ و همیل لبلاب گبی عشق پیچه

یخنی ـ سفیدابا

یدک آت ـ اسپ کوتل بالا گبی

یدیگر ـ بنات النعش ستاره چار آخر گبی

یدیلر ـ بر مرتبه در قر قلر گبی که ینه بر مرتبه در و بشلر واو چلر دخی وار در هفت تنان گبی

یراسه قوشی ـ هیواز گبی مرغ علیسی دخی دینور چمگادڑ

یراشق ـ واولیغون فراخور

یراشمق ـ موافق و چسپان گلمک موافق هونا سازیدن گبی

یراشیق اولمق ـ زیبا شدن اندام گبی

یرالماسی ـ و طوبلان ترقاس گبی سمارو غ متار نوعندندر هکل دینور

یراق ـ و یرانش یراغ و سلاح و آلات جنگ سان گبی

یرامز ـ و کوتی بد وردی

یرپلا مودی ـ و یرپلیدی و قصه جق محمود گیاهی تلخ کادریوس طوفریوس گبی

یرتشمق ـ درشتی کردن با کسی کسود گبی

یرجانی ـ و خرب طوتن باشلار و کمافیطوس گبی

یرساقزی ـ هندبای بری نوعندندر علت گبی

یرقان ـ زریره و کاخره و کاخه صاریلق علتی

یری یوردی ـ و بلوپر سنر آشوغ و هوشنگ گبی

یساغ ـ توره گبی قاعده

یساقچی ـ سراهنگ

یساول ـ چاوش

یشلک ـ سبزی

یشم ـ سنگ یشب

یشمق ـ نقاب روبند گبی یوزاورتسی

یصدغاج ـ لرفیده که بدان نان در تنور چپانند پرسم گبی

یصدق ـ و یونه و تینگی انچه بر پشت ستور نهند زیر بالان تا زخم نیابد پشماگند یتهر یا

یغنے ـ تیو

یغرق ـ خرک گنده که بران چوب ترا

یغرین کورکی ـ استخوان کتف در شانه

یغلق ـ و مقرمه و درک دستمال رومال

یغمور ـ ملیده بشنزه گبی

یغمور جه گیک ـ گاو کوهی نوعندندر بقر الوحش ترکیده صغن و گیک دیرلر صغن بارہ سنگها بر نوغنه چوپر دیرلر و بر نوغنه طاغ اوکوزی گوزن گبی

یغناق ـ جمعیت انسان روستاق گبی

یقااو یونتسی ـ پارچه که از گریبان پیرهن در زیان بر آرند قواره گبی

یقین ـ آور و درست و واخ و باور

یک – آستین بادبان گبی

یکّا – وکچه طرف وسوو فراگبی

یکان – همشیرزاده وبرادرزاده

یگدلی – آزرم

یگدین – پلغده گبی ایکدین که تخم مرغ فاسد شده باشد

یگرنمه – خاروک گبی ندامتیکه از افعال ناملایم بدل رسد وکراهیت

یگره – آتلق پوق کوله سی غندش گبی

یگشاق – وبوش بوغاز ایغده گبی فراخ دهن وچوق سوزاوزان کشی

یگشاقلق – کلکل گبی وگوزه لک وهرزه گویلق

یگ صغه مق – آستین برچیدان برایشه مهیا اولوب حاضرلنمق

یگلر – جن پری گبی

یگاشلق – خطا وغلطی که درکتابت باشد غلت گبی

یگلش یازی – تحریر غلط کش گبی

یگیجه – باغ نونشانده نواجسته گبی

یگین – غالب چراب گبی

یگیلنمک – میدن گبی دیکی اولمق تجدد معناسنه

یگانگت – دهشت

یگانه عصر – خدیو وخدیو رافندی معناسنه

یل – باد هوا

یل اسمک – وزیدن باد بزیدن گبی

یلاق – آبدان سگ سوین گبی

یلّامق – یشتن ولیسیدن ولوع معناسنه ورساخیدن گبی

یلّان چیقاران اوتی – هزار اسپر گبی دواایست

یلپاق – وهیچ سفله مشرب بچل گبی

یلپیک – خاریدن کام سرف گبی

یلپیک علتی – مرض ضیق النفس ہنج گبی صولوغان علتی دخی دیرلر

یلتاق – متملق نرم بر گبی لانانی معناسنه

یلتاقلنمه – دیلوارمه لابه یلتاقلنمق لابیدن لاووسر خاریدن گبی قلق وتبصبص ایلمک گبی

یلداق کمسنه – چاپلوس که کوپک گبی یلداقلنور الشقنیه

یلداقلنجی – چاپلوس

یلداقلنمق – کرشیدن گبی لابه کردن

یلدزآقدی – ویلدزآقمه تیر شهاب شخانه گبی

یلک – پررش گبی

یلکن ندهیلی – هرجاسی کمسه بادبان گبی

یلکن – وبوق بوجاک جیزبر جانور دردوک گبی

یلکن یر – بادخن گبی رهگذر باد که یل دغراغی اولان موضعدر

یلمان – نوک نیزه وخنجر وغیره تگ گبی یلمانی وقلجک اوجی سرتیغ گبی

یلشک – ویاپشقان چسپنده چیز سخت گبی

یلمک – وبیورمق تگاپوی گبی

یلمک – پوییدن پوی گبی

یلوارمق – تضرع کردن نیایش گبی

یلوپ پیورمق - یک ولاک گبی تکوپ پوی معناسنه
یلوه قوشی - سمانی که بآواز رعد هلاک شود
یله یله - وقوشه قوشه وسکردی سکردی و
پوی پوی سرعتله گیدوب گلمکدر
یم - طواره ویریلان اریه بهندی دانه
گوینده علیق گبی
یماندرمق - ووصل ایتمک ویاپشدرمق چسپیدن
گبی چسپان کردن
یمانمق - ومیل ایلمک وبرطرفه اغمق میوهدن آهلکنا
یمش - میوه
یمشان - هالیچ توعندندر زعرور معناسنه تمستک گبی
یملک - آخور اسپ تهان بهندی
یمکمک - دانه خورانیدن پرنده بچه را غر گبی
یمورطه - انڈا آستینه گبی
یمورطه کزدرلمش قاورمه - گوشتابه تخم برنج ریخته
یناشدرمق - یاپشدرمق ملنا وصل کرنا پیوستن گبی ودیا کسنے
دوسانیدن چسپانیدن چیزی بچیزی یا خود را بکسی
یناشمق - یاپشمق چفسیدن
ینقو - نوف گونج
ینکج - سرطان پنچپا گبی
یوا - آشیانه گهونسلا
یوارلق - مدور گرده گلنبه گبی گلوله هرچیز
یوارلق توپه - یگ گبی گیند
یوارلق طاشلر - مدور سنگها که از سر کوه فرود
ریز دفندیره گبی

یوارلنمق - غلطیدن گال گبی
یوارلغی - گلوله وغله گمان
یواشه - لواشه ڈهٹی
یوشمق - رام ومطیع ایتمک فسانیدن گبی
یوتقنمق - منقبض اولمق واکلنمک گوجنمک
دندان بکام فروبردن گبی
یوتقونمق - نگلنا زیرباد معناسنده
یوخسول اورغان - صرشق وتیدرعشقه
معناسنه جابوب گبی
یورد - منزل کوس فروکوفتن بریوردن
آخر یورڈده کوچمک
یورطو - عید کفار خرداد گبی
یورغان - شادیچه لحاف
یورغورلمش - وقاتیلمش آغشته معناسنه
غشته گبی
یورغون - درمانده وپریشان وعاجز
وملول استوه گبی
یورغه - راهوار اسپ وار گبی
یورغه یورشلی - رهوار چارگامه
یورک - وکوکل دل
یورک اوینامق - خفقان شدن
یورک اویناتمه - خفقان علتی سکلکے
یورک بورندلیسی - پیچش ویورک بروسی
وبغرسق بورندلیسی لکنال معناسنه
یورک کلندرک - واستعواوریکرو جار

یوروَلمق — عاجز و فرو مانده قالمق بیختن گبی

یوز — رنگ غبرانی هفت رنگ گبی

یوزرلک تیغی — اسپند

یوزقزارمق — رنگ آوردن خجیل ولمق و خجالتلنه طارلیق

یوزنگچ — شنا و آشناب گبی

یوز گورنگلی — رونمای روی نما گبی

یوزلشمک — یوز یوزه اولمق تیغ شدن مواجهه

یوزه چیقمق — چهره شدن مقابل و مواجهه

یوزه یاپشمق — و یوزه آلمق بر روی دویدن گبی در میان سخن گرم عنان شدن و حدت و شدت ایتمک

یوزاصمیغی — گل تکیه کرده گبی

یوزی گوزی سرکه صاتیور — یوز یوره ترو ب اکشی چهره گوستورمک سرکه فروختن گبی

یوشان — درمه کوهی صاری یوشان و صاری بلین اقسام آن افیلون گبی

یوصمه — رندا و باش ولوند

یوصون — کاهی برغست گبی

یوطان — سرطم کظیم

یوغورمق — سرشتن

یوغرت اشی — و یوزجه آش و توغه دوغبا گبی

یوفقه — نان باریک لواش گبی

یوقاری قالدرمق — و یوکسلتمک افراختن

یوقریغی — بالائین برین گبی

یوقری آغمق — دامیدن گبی اوپر چڑھنا

یوتش — و یوقری چوز گبی و ضرب گریوه و عقبه پژده گبی

یوکرک — سکردیجی دونده پویا گبی

یوکسلتمک — یوقری قالدرمق افراختن گبی

یوسوک — انگشتر مانندی از استخوان که در انگشت کرده تیر اندازند

یوکلک — و یتاق اوطه سی توشکخانه

یوک یاپ قونه جق یری بارگاه که جای اسباب نهادن باشد و یا در قوریلان یره خیمه گاه دیرلرگاه گبی

یولار — زمام افسار گبی

یولات — برنبات درزن گبی

یولداش — رفیق و شریک افشار گبی

یول طاقمی — سامان سفر ساز گبی

یولمق — و واشدن صاوشمق دفع کردن گسستن گبی

یولومک — تراش ایتمک و یولمق ستردن یوروملک نیزا ستردن گبی

یومنمق — خفتیدن غلطیدن گبی

یومروغنی دوکمک — توقادورمق کف غنچه کردن گبی مکا وگھونسا مارنا

یومشتق — نرم کردن

یومق — یایقمق شستن رونتن گبی

یومق — و یوارلق طوپ گلوله زواله گبی و آتمک باشی مخصوص زواله باشد فرزدق معنا

یومیه — روزانه و روزیانه و روزینه

المشاهرة ایلکی وظیفه و علوفه
یونجه - سپست گبی بر نبات در نصف صفحه معنا سند
یوندقوشی - ویتیپر قوشی دهوبن چڑیا دسیجه گیبی
یونقه - چپیٹی بادپره گبی و تلاش و یونتی و قازتی تراشه گیبی
یونلمک - توجه کردن میل نمودن پکارگیبی
یونمق - ستردن
یونولدق - ناتراشیده
یون یوشش - زاد بود گیبی ساز و سامان
یوه - خوللق و کومس آشیان
یویوب آرتمق - شست و شوی معنا سنه شوی گیبی
یه - این وام امروز امسال گومن هذا بو
یهان - اینجا ههنا بورده
یه بهی بڑا احمق هی - این هم عجب الاغی است عجب خرگیست
یهود - تیداک و نیشته معلم شان
یهودی - تیداکی

یتهیر - قاتی برک محکم طاش و سراب
ییان - پیاده راجل
ییولکه - گوئیکه در خنده برخساره برافتد گله گیبی
ییقق - ویران یبات گیبی
ییلان ایکوکی - سانپ کی پسلیین شفشف گیبی
ییلان باشی - وانکرک باشی راس الافعی
ییلان کندی قوینده - مار در پیراهن گیبی ایچنده اولان دشمن در
ییلان یصدیغی قلباق پیراغی آذان الفیل
ییلانه آغوورن - سالامندرا گبی نیولا گر باشد
ییلغج - شمامه دستنبو گیبی کچهری
ییلمش شراب - شراب کهنه جمهوری گیبی
ییغتی و ییه جک - خواره گبی خوردنی و رزق
ییگنی - سبک
ییو - واولو قلنمش نالی فربهی که بر پشت ستوران افتد مازن گیبی

اسپری شد لادن ترکی بدها زلرلرگرداورداور بر بدمس استوده ناشناس ورزمه دهم رجب سنه ۱۳۰۷ هجری قدسی روز دوشنبه الحمد لله اولا و آخرا و الصلوة و السلام علی رسوله و خیر خلقه محمد صلی الله علیه و سلم ظاهرا و باطنا و علی آله و اصحابه و ازواجه و اتباعه سلاما دائما

تمت

قطعهٔ تاریخ از احقر بندگان محمد اکبر خان

بسا خوب نادر عجیب و غریب شده لادن ترکی طبع نکو
صدا داد هاتف چو شد فکر سال بگو - نسخه لاثانی - تاریخ او
۱۳۰۷ھ

راقم محمد اکبر خان
۱۳۰۷ھ